

GRANSKNINGSKOMMISSIONEN OM SAGEN OM AFLIVNING AF MINK

Beretning

Kapitel 8-9, afsnit 9.2.2.23.6.

2022

TITEL:

Granskningskommissionen om sagen om aflivning af mink
Beretning

2022

BERETNING AFGIVET AF:

Granskningskommissionen om sagen om aflivning af mink

ÅR:

2022

DESIGN OG TRYK:

Stibo Complete

PUBLIKATIONEN KAN HENTES PÅ:

Folketingets hjemmeside (www.ft.dk)

ISBN: 978-87-973950-0-4

ISBN: 978-87-973950-1-1 (elektronisk udgave)

GRANSKNINGSKOMMISSIONEN OM SAGEN OM AFLIVNING AF MINK

Beretning

Bind 2

INDHOLD

Bind 1	
Forord	15
Kapitel 1	
Kommissoriet, kommissionens sammensætning og afgrænsning af kommissionens opgaver	17
Kapitel 2	
Kommissionsundersøgelsens resultater	27
Kapitel 3	
Kommissionens tilvejebringelse af materiale mv.	49
Kapitel 4	
Regeringens udvalg og styrkelsen af Statsministeriet og Justitsministeriet	67
Kapitel 5	
Kommissionens sammenfatning af det faktiske forløb	99
Kapitel 6	
Hjemmel til aflivning af mink	449
Kapitel 7	
Retsgrundlag	519
Bind 2	
Kapitel 8	595
Kommissionens vurderinger	595
8.1. Indledning	595
8.2. Indledende forløb om manglende hjemmel	597
8.3. Pressemødet den 4. november 2020	606
8.3.1. Indholdet af pressemødet den 4. november 2020	606
	587

8.3.2.	Forløbet frem til regeringens beslutning den 3. november 2020	618
8.3.3.	Forberedelse af pressemødet den 4. november 2020	630
8.3.4.	Samlet vurdering af pressemødet den 4. november 2020	632
8.4.	Fødevestyrelsens brev til minkavlerne den 6. november 2020	642
8.4.1.	Brevet af 6. november 2020	642
8.4.2.	Brevet af 10. november 2020	644
8.5.	Politiets actioncard af 6. november 2020	646
8.5.1.	Actioncard af 6. november 2020	646
8.5.2.	Actioncard af 10. november 2020	648
8.6.	Pressemødet den 7. november 2020	648
8.7.	Øvrig kommunikation	651
8.8.	Retlige vurderinger af embedsmænd	651
8.8.1.	Miljø- og Fødevestministeriet og Fødeveststyrelsen	651
8.8.1.1.	Miljø- og Fødevestministeriet, departementschef Henrik Studsgaard	651
8.8.1.2.	Miljø- og Fødevestministeriet, afdelingschef Tejs Binderup	657
8.8.1.3.	Miljø- og Fødevestministeriet, kontorchef Paolo Drostby	665
8.8.1.4.	Fødeveststyrelsen, direktør Nikolaj Veje	671
8.8.1.5.	Fødeveststyrelsen, veterinærdirektør Hanne Larsen	673
8.8.2.	Statsministeriet	675
8.8.2.1.	Statsministeriet, departementschef Barbara Bertelsen	675
8.8.2.2.	Statsministeriet, departementsråd Pelle Pape	681
8.8.3.	Sundhedsministeriet	683
8.8.3.1.	Sundhedsministeriet, departementschef Per Okkels	683
8.8.3.2.	Sundhedsministeriet, afdelingschef Dorthe Eberhardt Søndergaard	686
8.8.4.	Justitsministeriet	691
8.8.4.1.	Justitsministeriet, departementschef Johan Legarth	691

8.8.4.2.	Justitsministeriet, afdelingschef Anne-Mette Lyhne Jensen	699
8.8.4.3.	Justitsministeriet, kontorchef Lisbeth Gro Nielsen	705
8.8.5.	Rigspolitiet	707
8.8.5.1.	Rigspolitichef Thorkild Fogde	707
8.8.5.2.	Rigspolitiet, politidirektør Lykke Sørensen	712
8.8.5.3.	Rigspolitiet, politiinspektør Uffe Stormly	714
8.8.5.4.	Rigspolitiet, politiassessor, juridisk sektionsleder Birgitte Buch	715
8.8.6.	Finansministeriet	717
8.8.6.1.	Finansministeriet, departementschef Peter Stensgaard Mørch	717
8.9.	Bevisvurdering i forhold til ministre	722
8.9.1.	Miljø- og fødevareminister Mogens Jensen	722
8.9.2.	Statsminister Mette Frederiksen	732
8.9.3.	Sundhedsminister Magnus Heunicke	740
8.9.4.	Finansminister Nicolai Wammen	743

Kapitel 9, afsnit 9.1.-9.2.2.23.6.

Hændelsesforløbet og forklaringer	751
9.1. Indledning	751
9.2. Forløbet frem til den 2. november 2020	753
9.2.1. Forløbet fra april 2020 til medio september 2020	753
9.2.1.1. Udbrud af covid-19-smitte på minkbesætninger i Nederlandene	753
9.2.1.2. Fødevarestyrelsens forespørgsel til Sundhedsstyrelsen	754
9.2.1.3. Forklaringer vedrørende det indledende forløb	755
9.2.1.4. Forsigtighedsprincippet	761
9.2.1.4.1. Første smitteudbrud i minkbesætning i Danmark	761
9.2.1.4.2. Miljø- og Fødevareministeriets notat af 16. juni 2020 med forslag om aflivning af en smittet minkbesætning	762
9.2.1.4.3. Forelæggelse af ”gul sag” for statsministeren om håndtering af første smitteudbrud	765

9.2.1.4.4.	Sundhedsstyrelsens notat af 17. juni 2020 med anbefalinger vedrørende mink	771
9.2.1.4.5.	Møde den 17. juni 2020 mellem Fødevarestyrelsen og sundhedsmyndighederne	773
9.2.1.4.6.	Sundhedsfaglig vurdering vedrørende håndtering af smitte i mink	776
9.2.1.4.7.	Forklaringer vedrørende forsigtighedsprincip, nedslagning, samarbejde mellem myndighederne mv.	780
9.2.1.5.	Overvågningsstrategi og screeningsprogram	782
9.2.1.5.1.	Fødevarestyrelsens notat af 18. juni 2020 om en overvågningsstrategi	782
9.2.1.5.2.	Forelæggelse af "gul sag" for statsministeren om en overvågningsstrategi	786
9.2.1.5.3.	Bekendtgørelse nr. 926 af 22. juni 2020 om covid-19 hos pelsdyr og ændring af bekendtgørelse nr. 920 af 20. juni 2020 om lister over smitsomme sygdomme til lov om hold af dyr og anmeldelsespligt af sygdommene	793
9.2.1.5.4.	Andet smitteudbrud i minkbesætning i Danmark	793
9.2.1.5.5.	Tredje smitteudbrud i minkbesætning i Danmark	795
9.2.1.6.	Strategi til inddæmning, forebyggelse og overvågning	795
9.2.1.6.1.	Rapport af 2. juli 2020 med beslutningsgrundlag for covid-19 i mink i Danmark	795
9.2.1.6.2.	Fødevarestyrelsens notat af 4. juli 2020 om screeningen og myndighedernes anbefalinger til fremadrettet håndtering af covid-19-smitte i mink	797
9.2.1.6.3.	Beslutning om ny strategi	798
9.2.1.6.4.	Ikrafttræden af bekendtgørelser nr. 1171 og 1172 af 17. juli 2020 om covid-19 hos pelsdyr	799
9.2.1.7.	Skærpet kontrol og overvågning	801

9.2.1.7.1.	Statens Serum Instituts risikovurdering af 4. september 2020 om særlig minkvariant af SARS-CoV-2	801
9.2.1.7.2.	Sundhedsstyrelsens notat af 7. september 2020 om udvikling af mutationer i minkvarianten	801
9.2.1.7.3.	Statens Serum Instituts notat af 7. september 2020 om risiko for vaccine-dækning	802
9.2.1.7.4.	Statens Serum Institut og Fødevarestyrelsens notat af 9. september 2020 om status for håndteringen	803
9.2.1.7.5.	Beslutning om skærpet kontrol og overvågning	804
9.2.2.	Forløbet fra medio september 2020 til primo november 2020	804
9.2.2.1.	FCU-mødet den 8. september 2020	806
9.2.2.1.1.	Kommissorium for CU	806
9.2.2.2.	CU-mødet den 10. september 2020	808
9.2.2.2.1.	Arbejdet i Statsministeriet	808
9.2.2.2.2.	Arbejdet i Finansministeriet	810
9.2.2.3.	FCU-mødet den 11. september 2020	812
9.2.2.3.1.	Fælles materiale udsendt i anledning af FCU-mødet den 11. september 2020	813
9.2.2.3.2.	Arbejdet i Finansministeriet	818
9.2.2.3.3.	Arbejdet i Justitsministeriet	822
9.2.2.3.4.	Arbejdet i Sundhedsministeriet	825
9.2.2.3.5.	Arbejdet i Miljø- og Fødevarerministeriet	827
9.2.2.3.6.	Arbejdet i Erhvervsministeriet	829
9.2.2.4.	Fødevarestyrelsen og sundhedsmyndighedernes notat af 15. september 2020 om status og håndtering af covid-19 i minkbesætninger	831
9.2.2.5.	Statens Serum Institut og Sundhedsstyrelsens mailkorrespondance af 16. september 2020 vedrørende bekymring over smittede mink	835
9.2.2.6.	CU-mødet den 17. september 2020	836

9.2.2.6.1.	Arbejdet med coveret "Håndtering af smittespredning med COVID-19 i danske minkbesætninger"	837
9.2.2.7.	Miljø- og Fødevareministeriets notat af 18. september 2020 om økonomiske konsekvenser ved aflivning af alle mink i Danmark	848
9.2.2.8.	Statens Serum Instituts notat af 18. september 2020 om virusmutationer mv.	852
9.2.2.9.	Pressemødet den 18. september 2020	855
9.2.2.10.	Planlagt FCU-møde den 18. september 2020	857
9.2.2.10.1.	Arbejdet i Finansministeriet	859
9.2.2.10.2.	Arbejdet i Sundhedsministeriet	859
9.2.2.10.3.	Arbejdet i Miljø- og Fødevareministeriet	867
9.2.2.10.4.	Det videre arbejde med coveret	872
9.2.2.11.	Statens Serum Instituts notater af 21. og 22. september 2020	882
9.2.2.12.	Fødevarestyrelsens notat af 21. september 2020 om omkostninger for 3 scenarier	882
9.2.2.13.	FCU-mødet den 21. september 2020	897
9.2.2.13.1.	Arbejdet i Justitsministeriet	903
9.2.2.14.	FØU-mødet den 23. september 2020	905
9.2.2.14.1.	Fælles materiale udsendt i anledning af FØU-mødet den 23. september 2020	905
9.2.2.14.2.	Arbejdet i Statsministeriet	915
9.2.2.14.3.	Arbejdet i Finansministeriet	918
9.2.2.14.4.	Arbejdet i Erhvervsministeriet	925
9.2.2.14.5.	Arbejdet i Sundhedsministeriet	927
9.2.2.14.6.	Arbejdet i Miljø- og Fødevareministeriet	928
9.2.2.15.	Sundhedsstyrelsens notat af 24. september 2020 "Status på initiativer i relation til håndtering af ny corona-virus på minkfarme"	945
9.2.2.16.	Fødevarestyrelsens notat af 25. september 2020 "Covid-19 i mink - hjemmel til og argumentation for at genindføre aflivning af smittede minkbesætninger og oprettelse af zoner"	947

9.2.2.16.1.	Orientering af miljø- og fødevarerministeren om Fødevarestyrelsens notat af 25. september 2020	954
9.2.2.17.	Mailkorrespondance den 24. og 25. september 2020 i Sundhedsministeriet vedrørende hjemmel	957
9.2.2.18.	Departementschefmødet den 28. september 2020 mellem Sundhedsministeriet og Miljø- og Fødevarerministeriet	963
9.2.2.18.1.	Arbejdet i Sundhedsministeriet	963
9.2.2.18.2.	Arbejdet i Miljø- og Fødevarerministeriet	967
9.2.2.19.	Dansk Veterinær Konsortiums udtalelse af 29. september 2020	981
9.2.2.20.	Mødet den 29. september 2020 vedrørende håndtering af corona på minkfarme	987
9.2.2.21.	ØU-mødet den 30. september 2020	988
9.2.2.21.1.	Fælles materiale udsendt i anledning af ØU-mødet den 30. september 2020	988
9.2.2.21.2.	Arbejdet i Statsministeriet	998
9.2.2.21.3.	Arbejdet i Finansministeriet	1014
9.2.2.21.4.	Arbejdet i Erhvervsministeriet	1034
9.2.2.21.5.	Arbejdet i Sundhedsministeriet	1037
9.2.2.21.6.	Arbejdet i Miljø- og Fødevarerministeriet	1050
9.2.2.22.	CU-mødet den 1. oktober 2020	1060
9.2.2.22.1.	Arbejdet med coveret til CU-mødet den 1. oktober 2020 – fastlæggelse af zoner	1061
9.2.2.22.2.	Fælles materiale udsendt i anledning af CU-mødet den 1. oktober 2020	1084
9.2.2.22.3.	Arbejdet i Statsministeriet	1098
9.2.2.22.4.	Arbejdet i Finansministeriet	1102
9.2.2.22.5.	Arbejdet i Justitsministeriet	1116
9.2.2.22.6.	Arbejdet i Erhvervsministeriet	1126
9.2.2.22.7.	Arbejdet i Sundhedsministeriet	1131
9.2.2.22.8.	Arbejdet i Miljø- og Fødevarerministeriet	1141
9.2.2.22.9.	Arbejdet i Udenrigsministeriet	1152
9.2.2.23.	Orientering om og udmøntning af beslutningen truffet på CU-mødet den 1. oktober 2020	1154

9.2.2.23.1.	Finansministeriets orientering af ØU (skriftlig ØU)	1155
9.2.2.23.2.	Pressemødet den 1. oktober 2020	1156
9.2.2.23.3.	Miljø- og Fødevarerministeriets presse- meddelelse af 1. oktober 2020	1166
9.2.2.23.4.	Fødevarerstyrelsens pressemeddelelse af 5. oktober 2020	1167
9.2.2.23.5.	Fødevarerstyrelsens notat af 6. oktober 2020 om aflivningsstrategi	1168
9.2.2.23.6.	Godkendelse af strategi for aflivning af mink	1169
Bind 3		
Kapitel 9, afsnit 9.2.2.23.7.-9.5.6.1.6.		
	Hændelsesforløbet og forklaringer	1181
Bind 4		
Kapitel 9, afsnit 9.5.6.2.-9.7.2.8.1.		
	Hændelsesforløbet og forklaringer	1757
Bind 5		
Kapitel 9, afsnit 9.7.2.2.9.-9.9.16.2.		
	Hændelsesforløbet og forklaringer	2260
Bind 6		
	Bilag 1-9 – <i>se indholdsfortegnelse i bind 6</i>	
Bind 7		
	Forklaringsdokumentet – <i>se indholdsfortegnelse i bind 7</i>	
Bind 8		
	Forklaringsdokumentet – <i>se indholdsfortegnelse i bind 8</i>	
Bind 9		
	Forklaringsdokumentet – <i>se indholdsfortegnelse i bind 9</i>	

KAPITEL 8

Kommissionens vurderinger

8.1. Indledning

Det følger af kommissoriet, at kommissionen skal foretage retlige vurderinger til belysning af, om der foreligger grundlag for, at det offentlige søger nogen draget til ansvar, idet kommissionen dog ikke skal foretage retlige vurderinger til belysning af spørgsmålet om ministres ansvar.

Dette kapitel indeholder kommissionens retlige vurderinger af embedsmænd og bevisvurderinger i forhold til ministre.

I sammenhængen bemærkes, at kommissionen ifølge kommissoriet skal undersøge og redegøre for beslutningsprocesserne i og imellem relevante myndigheder, fra første gang spørgsmålet om hjemmel til aflivning af alle danske minkbesætninger blev drøftet og/eller omtalt i materiale til møder i regeringsudvalg, herunder forberedende embedsmandsudvalg, og frem til den 4. november 2020, hvor regeringen offentliggjorde sin beslutning. Det er fremhævet i kommissoriet, at kommissionen skal undersøge og redegøre for, hvorvidt og i givet fald hvornår i forløbet og på hvilken måde ministre, herunder statsministeren, blev gjort bekendt med oplysninger, der kunne indikere, at der muligvis ikke var hjemmel til påtænkte eller besluttede tiltag. Det skal i den forbindelse belyses, hvordan de pågældende ministre reagerede på sådanne oplysninger.

Videre fremgår det af kommissoriet, at kommissionen skal undersøge og redegøre for beslutningsprocesserne i og imellem relevante myndigheder fra offentliggørelsen af regeringens beslutning den 4. november 2020 og frem til vedtagelsen af lovforslag nr. L 77 om aflivning af og midlertidigt forbud mod hold af mink den 21. december 2020. Det ønskes især belyst, om de deltagende ministre gav rigtige og fyldestgørende oplysninger til offentligheden, samt om

myndigheder og ministre, herunder statsministeren, modtog oplysninger, der kunne indikere, at der muligvis ikke var hjemmel til påtænkte eller besluttede tiltag, og i givet fald, hvordan de reagerede herpå.

Det er udtrykkeligt anført i kommissoriet, at kommissionen ikke som led i sin undersøgelse skal forholde sig materielt til sundhedsfaglige eller veterinær-sundhedsfaglige spørgsmål om, hvorvidt trufne beslutninger var nødvendige eller hensigtsmæssige, eller hvorvidt trufne beslutninger blev bragt til udførelse på en sundhedsfaglig, veterinær-sundhedsfaglig eller miljømæssig hensigtsmæssig måde.

Ved tillægskommissoriet blev den oprindelige begrænsning af kommissoriet i forhold til de såkaldte actioncards ophævet, idet kommissionen i henhold til tillægskommissoriet skal undersøge på hvilket grundlag, af hvem og hvorfor det blev besluttet, at politiet skulle kontakte minkavlerne uden for smittezonerne, og redegøre for, hvem der traf beslutningen om at udarbejde actioncardet, hvornår beslutningen blev truffet, samt om actioncardet blev kvalitetssikret, og i givet fald hvorfor ikke.

Kommissionens vurderinger i det følgende er foretaget på baggrund af hændelsesforløbet og forklaringerne, som er beskrevet i kapitel 9 nedenfor og sammenfattet i kapitel 5 ovenfor, og på grundlag af de vurderinger af hjemmelsgrundlag, der er angivet i kapitel 6 ovenfor, samt det retsgrundlag, der er sammenfattet i kapitel 7 ovenfor.

Kommissionen finder anledning til at gentage, at det følger af forarbejderne til § 4, stk. 1 og 4, i lov om undersøgelseskommissioner og granskningskommissioner, at "En undersøgelseskommission er hverken en domstol eller et anklagende organ. Kommissionens retlige vurderinger, herunder ... bevisvurderinger, bør – også under hensyn til, at de ikke hviler på en kontradiktorisk proces – formuleres forsigtigt og markere kommissionens begrænsede funktion". Det samme gælder en granskningskommission, jf. herved kapitel 1 ovenfor.

Indledningsvis fremkommer kommissionen med vurderinger på myndighedsniveau, som er opdelt ud fra, hvad kommissionen vurderer er de væsentligste begivenheder i forløbet, nemlig pressemødet den 4. november 2020 og forberedelsen heraf (afsnit 8.3), Fødevarerstyrelsens brev af 6. november 2020 til

minkavlerne (afsnit 8.4), Rigspolitiets actioncard af 6. november 2020 (afsnit 8.5) og pressemødet den 7. november 2020 (afsnit 8.6).

Kommissionens retlige vurderinger til belysning af, om der foreligger grundlag for, at det offentlige søger nogen embedsmand draget til ansvar, er indeholdt i afsnit 8.8.

Med hensyn til personer, som har afgivet forklaring for kommissionen, men som ikke er genstand for en individuel retlig vurdering, gælder, at kommissionen ud fra de foreliggende oplysninger ikke har fundet grundlag for, at det offentlige søger den pågældende draget til ansvar.

I forhold til personer, hvor kommissionen har vurderet, at der er grundlag for, at det offentlige søger den pågældende draget til ansvar, har kommissionen ikke taget stilling til eventuel sanktion.

Med hensyn til ministre er der ikke foretaget retlige vurderinger, idet kommissionen i stedet – og i overensstemmelse med kommissoriet og § 4, stk. 4, i lov om undersøgelseskommissioner og granskningskommissioner – har begrænset sig til at angive dele af hændelsesforløb og bevisvurdering, der er relevant for den enkelte minister (afsnit 8.9).

8.2. Indledende forløb om manglende hjemmel

Tirsdag den 10. november 2020 fremsatte miljø- og fødevarerminister Mogens Jensen i Folketinget forslag til lov om aflivning af og midlertidigt forbud mod hold af mink. Lovforslaget, der havde nr. L 77, indeholdt bl.a. forbud mod hold af mink, pligt til aflivning (efter omstændighederne ved pelsning) samt hjemmel til såkaldt tempobonus ved hurtig aflivning. I sin skriftlige fremsættelse anførte miljø- og fødevarerministeren bl.a.:

”I en risikovurdering af 3. november 2020 fra Statens Serum Institut er det konkluderet, at en fortsat minkavl under en igangværende COVID-19 epidemi indebærer en stor risiko for folkesundheden, både ved at medføre større sygdomsbyrde blandt mennesker, og ved at et stort virusreservoir i mink øger risikoen for, at der opstår nye virusmutationer, som vacciner ikke giver optimal beskyttelse imod.

Det foreslås på ovenstående baggrund, at der skabes hjemmel til at aflive alle mink på danske minkfarme, og at der samtidig indføres et midlertidigt forbud mod genindsættelse og hold af nye mink indtil 31. december 2021. Det foreslås med lovforslaget, at alle mink skal være aflivede senest den 1. december 2020.

I lyset af ovennævnte tvingende hensyn er det vigtigt, at aflivningen af alle mink foregår så hurtigt som muligt, og med lovforslaget etableres der derfor hjemmel til en bonusordning for hurtig aflivning af mink.”

Regeringen havde på et pressemøde onsdag den 4. november 2020 meldt ud, at alle mink i Danmark skulle aflives, men uden at oplyse, at der ikke var hjemmel til aflivning af mink uden for sikkerhedszoner, og at der heller ikke var hjemmel til den annoncerede tempobonus. Lovforslag nr. L 77 fremsat den 10. november 2020 havde bl.a. til formål at tilvejebringe de fornødne hjemler, idet arbejdet med udarbejdelse af lovforslaget var blevet påbegyndt torsdag den 5. november 2020 i forlængelse af, at Justitsministeriet havde vurderet og ikke tilsidesat Miljø- og Fødevareministeriets vurdering af, at der ikke var hjemmel til aflivning af alle mink.

Søndag den 8. november 2020 var der tilgået offentligheden oplysning om, at der ikke var hjemmel til aflivning af alle mink, og miljø- og fødevareministeren afgav denne udtalelse til medierne:

”Det er en alvorlig situation vi står i. Og regeringen har vurderet, at der i denne alvorlige situation skal handles hurtigt. Regeringen har derfor meldt ud, at alle mink i landet skal aflives af hensyn til folkesundheden. Regeringen har besluttet, at det hastede, situationens alvor taget i betragtning. Derfor har man vurderet, at man ikke kunne afvente ny lovgivning, inden man meldte dette ud. Regeringen har skrevet rundt til de enkelte minkfarmere med en opfordring til at påbegynde aflivninger, og parallelt hermed arbejdet på at tilvejebringe det nødvendige lovgrundlag til om nødvendigt at påbyde dette - herunder også så minkavlerne kan få den nødvendige compensation. Det er der nu dialog med ordførere og partier om, og derfor er et nyt lovforslag under udarbejdelse.”

Der fremkom yderligere udtalelser fra miljø- og fødevareministeren, som således den 9. november 2020 afgav en ny udtalelse, hvor der bl.a. stod:

”Først og fremmest er det vigtigt, at slå fast, at vi burde have kommunikeret klart, hvorvidt der er lovhjemmel til, at myndighederne kan påbyde af aflive raske minkbesætninger udenfor sikkerhedszonerne. Det har ikke været tilfældet i denne sag, og det vil jeg gerne beklage.

Vi står i en global sundhedskrise, og derfor valgte regeringen at træffe en resolut beslutning, som der var opbakning til fra både et politisk flertal, men også fra minkbranchen selv. Når SSI siger, at en fortsat minkavl under en igangværende COVID-19 epidemi indebærer en betydelig risiko for folkesundheden, herunder for mulighederne for at forebygge COVID-19 med vacciner, så er der ingen tid at spilde, og derfor blev der også straks sat gang i en lovproces.”

Den 10. november 2020 oplyste Miljø- og Fødevareministeriet i en pressemeddelelse, at miljø- og fødevareminister Mogens Jensen igangsatte en redegørelse af ”mink-forløb”, som forventedes at være klar den 18. november 2020.

Under en udvidet spørgetime med statsminister Mette Frederiksen i Folketinget den 10. november 2020, jf. Folketingstidende 2020-2021, tillæg F, møde 13, sagde statsministeren bl.a.:

”Jeg vil i dag gerne have lov til at rette en særlig tak til minkavlerne for den utrolig ansvarlige måde, som I tager det her på, og også en særlig tak til nordjyderne, der lige nu løfter en stor opgave for hele Danmark.

Aflivningen af mink i de syv kommuner i Nordjylland går hurtigt. Jeg vil gerne gentage min og regeringens store medfølelse med alle jer og alle dem, der står i en svær situation, fordi dyrene desværre skal aflives. Hele Danmark er ked af situationen.

Jeg skal samtidig beklage forløbet omkring spørgsmålet om lovhjemmel over for Folketinget og også over for minkavlerne. Det har fødevareministeren også gjort her til morgen. Selv om der er travlt, siger det sig selv, at det skal være fuldstændig klart, hvad der kræver ny lovgivning. Det

har det ikke været, og det vil jeg gerne beklage. Og fødevareministeren vil nu redegøre grundigt for forløbet over for Folketinget.”

På et spørgsmål fra Jakob Ellemann-Jensen (V) svarede statsministeren:

”Det er helt korrekt, at der er sket en fejl i forbindelse med den beslutning, regeringen traf i sidste uge, og det tilhørende pressemøde. Det har vist sig efterfølgende, at der ikke er lovhjemmel til at pålægge, at de mink, der endnu ikke er syge af covid-19, desværre skal slås ihjel. Det bliver Statsministeriet gjort opmærksom på i weekenden, og der bliver derefter taget kontakt til Folketingets partier. Det er en fejl, det er også en beklagelig fejl. Jeg sagde i starten af forløbet omkring covid-19, at vi ville komme til at begå fejl. Det skulle vise sig, at vi kom til at begå en fejl i sidste uge. Det beklager vi. Det ændrer ikke på substansen i det her: Det her handler om sundhed, og det handler om folkesundheden, det handler om risikoen for, at vi i Danmark desværre kan komme til at underminere en fremtidig vaccine. Og det handler om, at vi ser en muteret virus via mink, som også har smittet, i mine øjne, for mange danskere, ikke mindst i Nordjylland. Fejlen er begået, den beklager vi, og nu håber vi så på, at vi kan få aftalt det, der skal aftales, nemlig af den lovhjemmel kommer på plads, så vi kan få effektueret det, der er nødvendigt, nemlig at minkene slås ned, at erhvervet kompenseres, at de medarbejdere, der bliver ramt, kan komme videre, og at vi dermed giver det nødvendige danske bidrag til fortsat at have kontrol over den her epidemi herhjemme, og at vi ikke kommer til at underminere en fremtidig vaccine.”

På et spørgsmål fra Sofie Carsten Nielsen (RV) svarede statsministeren bl.a.:

”Så mit klare håb er, ud over diskussionen om den fejl, regeringen har begået, og håndteringen af den, at Folketinget hurtigt får forhandlet den nødvendige kompensation på plads til de mennesker, vi her taler om, og at vi i øvrigt kan få vedtaget det her lovforslag så hurtigt som overhovedet muligt, for konklusionen er i mine øjne skrevet, og det er den i det øjeblik, den risikovurdering fra sundhedsmyndighedernes side rammer os: Desværre skal minkene aflives – desværre.”

På et yderligere spørgsmål fra Sofie Carsten Nielsen (RV) svarede statsministeren:

”Jeg har ikke mulighed for at redegøre for, hvilke beslutninger man træffer ude i den enkelte myndighed, men jeg kan sige, at det, vi fra regeringens side klart kommunikerer i sidste uge, og det er jo mig selv, der står på pressemødet, er, at minkene i Danmark skal slås ned. Det er den beslutning, vi træffer, og vi gør det på grund af folkesundheden. Vi kan i mine øjne ikke risikere, at der fortsat er så voldsom en virusspredning i Danmark fra mink til mennesker, og vi kan heller ikke risikere på grund af mutation, at vi potentielt underminerer en fremtidig vaccine. Så det er den beslutning, vi træffer. Men vi er ikke bekendt med, da vi træffer beslutningen, at der ikke er lovhjemmel til at træffe beslutningen.”

På et spørgsmål fra Pia Olsen Dyhr (SF) svarede statsministeren bl.a.:

”Tak. Jeg vil lige gå tilbage til den beslutning, vi træffer som regering, i forhold til folkesundheden. På det her hjemmelspørgsmål er vi opmærksomme på, at der kan være manglende hjemmel i forhold til kompensation for minkindustrien, men ikke i forhold til aflivning af minkene. Det er jo aflivningen af minkene, som desværre er en nødvendig beslutning at træffe på grund af den situation, der opstår, efter at vi har modtaget en risikovurdering fra Statens Serum Institut. Jeg bliver nødt til at holde fast i, at uagtet at det selvfølgelig skal belyses, hvorfor den her fejl er begået – og det er regeringens ansvar, at en fejl begås – så handler det her om danskernes sundhed, og det handler om folkesundheden.”

På et spørgsmål fra Pernille Vermund (NB) svarede statsministeren bl.a.:

”Der er to ting: Da vi træffer den meget svære beslutning, vi træffer i sidste uge omkring aflivningen af danske mink, er der et hjemmelspørgsmål i forhold til kompensationsdelen, men ikke i forhold til aflivningsdelen, og det er en fejl, og den skal selvfølgelig undersøges.”

Under et åbent samråd i Miljø- og Fødevarerudvalget den 11. november 2020, jf. Miljø- og Fødevarerudvalget 2020-2021, MOF Alm. del – Samrådsspørgsmål O, sagde miljø- og fødevarerminister Mogens Jensen bl.a.:

”Og så skal jeg også her meget beklage, at vi i forbindelse med udmeldingen af beslutning om at aflive alle mink har begået fejl. Der er ikke lovhjemmel til at kræve aflivning af mink uden for 7,8 km zonerne på nuværende tidspunkt, og det skal der være i vores lovgivning, før vi kan kræve der. Derfor er det en fejl, at ministeriet ikke har fået skrevet i brevet til minkavlerne, at det skulle være en opfordring til avlerne uden for 7,8 km zonen til at aflive deres mink. Det er jeg ked af, og det beklager jeg mange gange. I forbindelse med beslutningen om at aflive alle mink og på pressemødet onsdag, var jeg ikke gjort bekendt med den manglende lovhjemmel. Det blev jeg først i weekenden, og derfor ærgrer det mig det mig dobbelt op, at vi i ministeriet sidst på ugen får udsendt det omtalte brev til avlerne. Det er jeg rigtig ked af.”

På et spørgsmål fra Lise Beck (DF) svarede miljø- og fødevareministeren bl.a.:

”Jamen altså, hvem har truffet beslutningen. Det har, som det jo også har fremgået, selvfølgelig regeringen i en fælles regeringsbeslutning, og jeg konstaterer jo bare, at der er i Folketinget et politisk flertal for beslutningen om aflivningen af alle mink på baggrund af de vurderinger, der er kommet fra sundhedsmyndighederne, så det er jo sådan set blot, det jeg konstaterer i min tale.”

Den 16. november 2020 indgik regeringen sammen med Radikale Venstre, Socialistisk Folkeparti, Enhedslisten og Alternativet aftale om aflivning og midlertidigt forbud mod hold af mink. Aftalen blev samme dag præsenteret af Erhvervsministeriet i en pressemeddelelse med overskriften ”Politisk aftale om lovgrundlag for tempobonus samt aflivning og forbud mod hold af mink”.

Under et åbent samråd i Miljø- og Fødevareudvalget den 17. november 2020, jf. Miljø- og Fødevareudvalget 2020-2021, MOF Alm. del – Samrådsspørgsmål S, svarede miljø- og fødevareminister Mogens Jensen på et spørgsmål fra Alex Vanopslagh (LA) bl.a.:

”Og jeg har også undskyldt indtil flere gange over for minkavlerne, over for alle, de fejl, der er begået i den her sag. Og er der én ting, jeg kan være fuldstændig enig med hr. Alex Vanopslagh i, så er det, at minkavlerne selvfølgelig skal have fuldstændig erstatning, sådan som det jo også er defineret i Grundloven – ingen tvivl om det. Og det glæder vi

os så til at fortsætte forhandlinger – forhåbentlig også med Liberal Alliance – om, hvordan vi sikrer det på bedste måde. Og så tror jeg, at hr. Alex Vanopslagh også er bekendt med, at der er præciseret og sendt et præciseret brev ud til minkavlerne omkring covid-19 og håndteringen af dét ude på minkfarmene, i forhold til hvordan man skulle forholde sig til, hvad retningslinjerne var for at opnå denne her tempobonus, som regeringen har meldt ud, og en tempobonus, som jeg mener, er helt berettiget også, at minkavlerne selvfølgelig får, i forhold til at det var et spørgsmål om tid. Vi ville gerne hurtigst muligt have aflivet de her mink. Og så har regeringen jo som bekendt i går indledt et, eller indgået en aftale med De Radikale, SF og Enhedslisten om etablering af de nødvendige hjemler til lige præcis at udbetale tempobonus, og jeg synes, det er rigtigt godt og takker for de partier, der har medvirket til, at der nu er skabt klarhed omkring det. Den kommunikation, som kom fra myndighederne til minkavlerne den 10. og den 15. november, der fremgik det jo også, at der pågik politiske drøftelser af spørgsmålet om tempobonus, og at der blev arbejdet på at tilvejebringe en hjemmel til det. Og eftersom fristen for den tempobonus, som regeringen har meldt ud, udløb mandag aften, så mente regeringen på baggrund af de forhandlinger, at det var det rigtige at melde ud om forventning om en forlængelse i søndags. I den konkrete situation der var det det rigtige og rimelige at gøre, at man orienterer borgerne om forventningerne til udfaldet af igangværende forhandlinger, og det, mener jeg simpelthen ikke, at der kan være noget ulovligt i.”

Under en spørgetime med statsminister Mette Frederiksen den 17. november 2020, jf. Folketingstidende 2020-2021, tillæg F, møde 18, svarede statsministeren på et spørgsmål fra Jakob Ellemann Jensen (V) om, at der endnu ikke var nogen lovhjemmel på plads:

”Jo, hastigheden kan man jo ikke anfægte i mine øjne, for når der ligger en sikkerhedsrisiko, der handler om danskernes folkesundhed, så bliver vi ansvarlige politikere nødt til at reagere. Og derfor mener jeg fortsat, at beslutningen var nødvendig. Hvis vi var blevet oplyst, da vi træffer beslutningen, om, at der ikke er lovhjemmel, så havde vi jo holdt præcis det samme pressemøde, men havde så selvfølgelig i det pressemøde sagt: Der er ikke lovhjemmel, og det vil vi nu bede Folketinget om at bakke op om tilvejebringens. Det havde ikke ændret på beslutningen.”

På et spørgsmål fra Kristian Thulesen Dahl (DF) svarede statsministeren bl.a.:

”Der er ikke noget, hverken i de udsagn eller i den dialog, vi har i dag, der ændrer på, at det selvfølgelig er problematisk, at der ikke er lovhjemmel til den beslutning, regeringen træffer. Det er en fejl. Det er en fejl, som vi har beklaget, og alle afventer nu en redegørelse, som kommer til at vise, hvad det er, der er foregået forud for den her sag, og det mener jeg er den rigtige måde at håndtere det på.”

Miljø- og Fødevareministeriet fremkom den 18. november 2020 med ”Redegørelse for forløbet vedrørende manglende hjemmel til at udvide den hidtidige indsats med aflivning af mink til hele landet”. Redegørelsen fremstod som en beskrivelse af det faktuelle forløb og angav at være baseret på skriftlige kilder.

Samme dag meddelte Mogens Jensen sin afgang som miljø- og fødevareminister.

Ligeledes den 18. november 2020 fremkom Justitsministeriet med ”Notits vedrørende visse retlige spørgsmål med relation til Miljø- og Fødevareministeriets redegørelse for forløbet vedrørende manglende hjemmel til at udvide den hidtidige indsats med aflivning af mink til hele landet”. Heri stod bl.a.:

”Det bemærkes indledningsvis, at Justitsministeriet af principielle grunde finder ikke at burde udtale sig om enkeltpersoners ansvarsforhold. Ministeriet finder dog at kunne udtale sig om generelle retlige spørgsmål og om myndighedernes ageren over for minkavlerne i det forløb, der er redegjort for i Miljø- og Fødevareministeriets nævnte redegørelse.

[...]

4. Hvad angår myndighedernes samlede ageren, er det særligt Fødevarestyrelsens brev af 6. november 2020 til alle minkavlere i Danmark, der giver anledning til overvejelser.

Brevet er skrevet i generelle vendinger, og det oplyses indledningsvis i brevet, at minkavlerne kan læse om, hvordan de skal forholde sig uafhængigt af minkfarmens beliggenhed. Brevet angiver ikke at udgøre en konkret afgørelse til den enkelte minkavler og fremstår heller ikke

umiddelbart således. Imidlertid beskriver brevet samtidig, hvordan den enkelte minavler skal forholde sig – herunder ved brug af ordet ”skal” – og det er derfor formuleret på en måde, der fremtræder normerende.

Efter Justitsministeriets opfattelse er brevet – i det omfang det kvalificeres som en afgørelse – forvaltningsretligt en nullitet på grund af manglende hjemmel og manglende iagttagelse af helt basale sagsbehandlingsregler, herunder begrundelse og partshøring.

Hvis brevet kvalificeres som en vejledning til minkavlerne, er vejledningen efter sit indhold objektivt forkert. Brevet sondrer således bl.a. ikke mellem, om der var tale om besætninger inden for og uden for smittezonerne.

5. Hvad angår politiets actioncard, som blev brugt i forbindelse med telefonsamtalerne med minkavlerne i perioden 6. til 8. november 2020, bemærkes det, at det indeholder formuleringer (under punktet ”Ved NEJ fra ejer”), som kunne give minkavlerne grund til at antage, at myndighederne kunne gennemtvinge aflivning af deres minkbesætninger.

Rigspolitiet har oplyst, at i lyset af de oplysninger, der forelå om det manglende lovgrundlag, burde Rigspolitiets actioncard ikke have indeholdt det nævnte afsnit til brug for samtale med eventuelle minkavlere, der ikke ønskede at indgå en aftale om optælling af mink. Justitsministeriet er enig heri.

6. Justitsministeriet har ikke identificeret sammenlignelige fortilfælde, og den retlige kvalifikation af myndighedernes ageren, herunder særligt karakteren af brevet til minkavlerne af 6. november 2020, giver bl.a. derfor anledning til tvivl.

Den samlede ageren fra myndighedernes side har imidlertid efter Justitsministeriets opfattelse medført, at minkavlere uden for smittezonerne havde grund til at antage, at de var retligt forpligtet til at påbegynde aflivning af deres mink. I den forbindelse kan navnlig henvises til, at Fødevarestyrelsens brev af 6. november 2020 til alle minkavlere i Danmark – uanset om brevet kan kategoriseres som en afgørelse – er formuleret på en sådan måde, at brevet kan opfattes som et generelt

påbud om aflivning af mink. Der kan endvidere henvises til, at Rigspolitiets actioncard til brug for samtaler med minkavlere indeholder formuleringer (under punktet ”Ved NEJ fra ejer”), som kunne give minkavlere grund til at antage, at myndighederne havde hjemmel til at gennemtvunge aflivning af den pågældendes minkbesætning. Selv om udtalelser på pressemøder og politiske udmeldinger i øvrigt som nævnt under pkt. 2 ikke har en retlig karakter for borgerne, må det antages, at disse udmeldinger, hvoraf det ikke fremgik, at der manglede hjemmel til aflivning af mink uden for zonerne, i den konkrete situation har forstærket indtrykket hos minkavlerne af, at myndighederne kunne udstede påbud eller tilkendegivelser af lignende retlig karakter om aflivning uden for smittezonerne. Det skal i den sammenhæng bemærkes, at det på det foreliggende grundlag er Justitsministeriets vurdering, at embedsværkets forberedelse af regeringens offentlige kommunikation ikke har levet op til de standarder, som må kunne forventes.

Samlet set er det på denne baggrund Justitsministeriets vurdering, at myndighedernes ageren i det samlede forløb må anses for en tilsidesættelse af grundlæggende forvaltningsretlige normer, der har til formål at sikre borgerne mod retstab og yde grundlæggende garantier mod uberettigede indgreb fra myndighederne, herunder vejledningspligten. Justitsministeriet finder således efter en samlet vurdering, at forløbet må betragtes som kritisabelt og beklageligt.”

8.3. Pressemødet den 4. november 2020

8.3.1. Indholdet af pressemødet den 4. november 2020

Onsdag den 4. november 2020 indkaldte Statsministeriet til pressemøde samme dag kl. 16.00. Det blev i indkaldelsen oplyst, at der på pressemødet ville blive givet en status på situationen med covid-19-smitte i mink samt håndteringen heraf. Det blev også oplyst, at statsministeren og de øvrige deltagere ville deltage virtuelt. Pressemødet blev transmitteret direkte på landsdækkende tv. I pressemødet deltog ud over statsminister Mette Frederiksen også sundhedsminister Magnus Heunicke, faglig direktør i Statens Serum Institut Kåre Mølbak, miljø- og fødevarerminister Mogens Jensen, rigspolitichef Thor-kild Fogde og erhvervsminister Simon Kollerup.

På pressemødet oplyste statsminister Mette Frederiksen indledningsvis, at Statens Serum Institut havde observeret en meget alvorlig udvikling i covid-19 forårsaget af mink, der indbefattede smitte med nye muterede typer af covid-19 både i danske minkbesætninger og i lokalbefolkningen, samt at der var fundet eksempler på virus, der udviste nedsat følsomhed på antistoffer, og at man risikerede, at effekten af en kommende vaccine ville blive svækket eller i værste fald udeblive. Statsministeren sagde, at af hensyn til folkesundheden, herunder mulighederne for at forebygge covid-19 med vacciner, skulle alle mink aflives:

”Men med den mutation, der nu er konstateret, så har vi et endnu større ansvar også for resten af verden. En muteret virus risikerer at blive spredt fra Danmark til andre lande. Og derfor skal vi tage situationen på de danske minkfarme ekstremt alvorligt. Vi vil som regering gøre alt, hvad vi kan for at sikre, at den muterede smitte den bliver inddæmmet, og at den ikke spreder sig yderligere.

Det kræver resolut handling.

For det første er det nødvendigt at aflive alle mink i Danmark. Det gælder desværre også avlsdyrene.

Vurderingen fra Statens Serum Institut er klar: En fortsat minkavl under den igangværende epidemi indebærer en betydelig risiko for folkesundheden, herunder for mulighederne for at forebygge covid-19 med vacciner.

For at understøtte den aflivningsindsats, som fødevaremyndighederne allerede er i gang med at iværksætte, så, og allerede er i gang med, så iværksættes der nu en nødplan for aflivning, som håndteres i regi af Den nationale operative stab under politiets kommando og med bistand fra Forsvaret, fra Beredskabsstyrelsen og fra Hjemmeværnet.

Når alle mink skal aflives – også avlsdyr – så ved vi godt, at det kan blive meget svært for erhvervet at komme igen. Det er en uhyre vanskelig situation. Og det er derfor også en beslutning, vi som regering træffer med et tungt hjerte. Men på baggrund af sundhedsmyndighedernes klare anbefaling, så er det den nødvendige beslutning at træffe i Danmark.”

Sundhedsminister Magnus Heunicke uddybede på pressemødet, at der var tale om en trussel for folkesundheden i Danmark og for udviklingen af vacciner, og at en national indsats var afgørende:

”Og som statsministeren netop har sagt – jamen, smitte fra minkfarmene, det er dermed en trussel for folkesundheden i Danmark, men jo også en trussel for udviklingen af vacciner mod coronavirus. Og derfor er det helt afgørende, at vi laver en national indsats nu fra myndighedernes side, og det gør vi”

Sundhedsministeren hæftede sig ved de forestående tiltag over for indbyggerne i Nordjylland. Han oplyste også, at der var sket orientering af Det Europæiske Smitteagentur ECDC, EU-kommissionen og WHO om den nye variant af coronavirus på danske minkfarme.

Miljø- og fødevarerminister Mogens Jensen sagde, at regeringen havde besluttet, at alle mink skulle slås ned hurtigst muligt, inkl. alle avlsdyr, for at beskytte folkesundheden:

”For en måned siden besluttede regeringen på grund af den stigende smitteudvikling i mink, at alle smittede minkbesætninger og alle besætninger i en radius eller zone omkring dem skulle aflives. Det var den 1. oktober. Og der havde vi 41 smittede minkfarme og en situation, hvor smitten stadigvæk var begrænset til det nordlige Jylland.

I dag, lidt mere end en måned senere, har vi 207 smittede minkfarme, og en smitte, der geografisk har bredt sig til en stor del af, af Jylland. Det er jo i sig selv en alvorlig og bekymrende udvikling. Og derfor har vi gennem de sidste uger sat tempoet op med de nødvendige aflivninger, og også iværksat en række supplerende tiltag, som for eksempel at give besætningsejerne mulighed for selv at aflive både raske og smittede besætninger.

Men oven i det står vi jo så nu i en ny situation, som det også har fremgået her, hvor sundhedsmyndighederne har meldt ud, at der er fundet en ny virusvariation i mink, som indebærer en betydelig risiko for folkesundheden, og at det derfor vil være nødvendigt, at alle mink skal slås ned hurtigst muligt inklusiv alle avlsdyr.

Den beslutning, regeringen nu har taget, er derfor ikke en beslutning om et forbud mod minkavl i Danmark, men en beslutning om aflivning, som er truffet for at beskytte folkesundheden.

Og regeringen er selvfølgelig bevidst om, at det her er en meget stor beslutning, og en beslutning, der de facto vil betyde nedlukning af den danske minkbranche i minimum en årrække. Men vi har ikke kunnet træffe andet valg, da det er sundhedsmyndighedernes vurdering, som det også har lydt her, at selv fastholdelsen af en mindre mængde avlsdyr vil udgøre en risiko for folkesundheden.”

Miljø- og fødevareministeren sagde også, at for nuværende ville aflivningsprocessen fortsætte, men at hastigheden skulle øges, og han fremhævede, at minkavlere i hele landet, der selv aflivede deres mink hurtigt, ville få ekstra kompensation:

”For nuværende, der vil aflivningsprocessen fortsætte som hidtil, men hastigheden den skal øges, og derfor arbejder Fødevarestyrelsen og Beredskabsstyrelsen lige nu på højtryk for at få aflivet flest mulige mink hurtigst muligt. Ligesom politiet og Forsvaret nu intensiverer deres indsats for at sætte ekstra gang i aflivningerne.

Derudover har regeringen besluttet, at minkavlere i hele landet, der afliver deres mink hurtigt, vil få en ekstra kompensation, og den ordning vil gælde både indenfor og udenfor zonerne.”

Rigspolitichef Thorkild Fogde sagde, at man i Den nationale operative stab (NOST) var gået i gang, idet også han appellerede til minkavlere:

”Nu er det vurderet, at der skal gøres en meget intensiveret og hurtig indsats for at stoppe den virusspredning, der foregår via de her minkfarme. Det er konstateret, at den her smitte kan vandre effektivt fra mink til mennesker. Og det er konstateret, at den kan ændre karakter undervejs.

Derfor er vi nu i Den nationale operative stab gået i gang med at planlægge en tværgående og stærkt intensiveret myndighedsindsats.

Det er klart, at aflivningen af 15 til 17 millioner mink, det er en meget, meget stor opgave på tværs af hele Danmark. Det er en opgave, der kræver, at myndighederne går sammen om at løse den, men det er også en opgave, der kræver, at vi går sammen med minkavlerne om at løse den.”

Rigspolitichefen tilføjede:

”Vi kommer til i Den nationale operative stab at styre og prioritere denne her indsats sammen med fødevaremyndighederne og Forsvaret, beredskabsmyndighederne, men forhåbentlig også sammen med alle danske minkavlere i en fælles indsats for at få sat en stopper på den spredning af virus, der foregår via de her vare, de her farme. En stor og vanskelig opgave, som skal løses hurtigt, og som skal løses i fællesskab.

Der er allerede mange aktiviteter i gang på det her område. Der foregår allerede en betydelig nedslagtning af dyr rundt omkring. Men nu skal der for alvor turbo på arbejdet, og det kommer der, hvis vi alle sammen går sammen om at løse opgaven.

Det er politiet blevet bedt om at sætte sig i spidsen for via Den nationale operative stab, sammen med fødevaremyndighederne, sammen med Forsvaret, sammen med beredskabet og sammen med minkavlerne. Det vil vi gøre nu, og det vil vi lykkes med.”

Erhvervsminister Simon Kollerup udtrykte sympati med minkavlerne, og han angav kommende kompensationsordninger i anledning af tvangslukning af minkavlernes virksomhed, idet han betonedede, at ”Lige nu forbereder regeringen derfor en større indsats, som skal gå direkte til minkbranchen og følgerhvervene”.

Som svar til første spørger sagde statsminister Mette Frederiksen i forlængelse af et svar fra faglig direktør i Statens Serum Institut Kåre Mølbak:

”Jeg vil gerne opfølgende svare, at regeringen handler i det øjeblik, hvor der ligger en faglig indstilling til, at vi desværre er nødsaget til at aflive alle mink i Danmark. Og vi bliver, vi bliver gjort opmærksom på den, den her muterede virus, og resultaterne af, af den undersøgelse, som Kåre Mølbak lige har redegjort for mandag aften, så arbejdes der fagligt

med den i går, og nu står vi så her og, og igangsætter en, en egentlig aflivning af alle mink i Danmark.”

Til anden spørger oplyste rigspolitichef Thorkild Fogde bl.a.:

”Vi har bemyndigelse til fra regeringen at trække på alle ressourcerne i både fødevaremyndigheder, beredskabsmyndigheder, forsvar, politi og så videre. Og igen vil jeg også rigtig meget appellere til, at vi løser denne her opgave sammen med minkavlerne.”

Til en senere spørger sagde statsministeren:

”På vanlig vis vil der selvfølgelig også være drøftelser om den hjælp, der skal tilgå det her erhverv. Og som erhvervsministeren sagde tidligere, så ved vi jo godt, at en række lokalområder, det gælder ikke mindst i det, i det nordjyske, bliver berørt af det her, fordi der også er, er andre beskæftigede end i den direkte produktion, men også tilhørende. Og, og det, det arbejde, der skal pågå dér, det drøfter vi selvfølgelig gerne med Folketingets partier.

Jeg bliver også nødt til at sige, som, som det også har været sagt fra Statens Serum Institut tidligere, at den risikovurdering, der ligger til grund for den her beslutning, kan i vores øjne ikke forhandles eller diskuteres, når der er så stor en risiko forbundet med at fortsætte en minkproduktion, og det handler om den fremtidige værdi og potentielle værdi af en vaccine, så er vi nødsaget til at træffe den her beslutning. Og, og, og den, den konklusion lader sig ikke forhandle. Det er vores, det er vores meget klare overbevisning.”

Statsministeren udtalte også på pressemødet, at ”Coronaen har endnu engang vist, hvor svær en sygdom, det er, vi har med at gøre”, og at ”Vi bliver nødt til at møde den med handlekraft, for det drejer sig om liv og død. Ikke kun i Danmark, men i hele verden”.

Ligeledes den 4. november 2020 blev der lagt en pressemeddelelse ud på regeringens hjemmeside med titlen ”Danmarks minkbestand aflives grundet mutation af coronavirus” og med angivelse af Miljø- og Fødevareministeriet, Sundheds- og Ældreministeriet, Statsministeriet, Erhvervsministeriet og re-

geringen. En tilsvarende pressemeddelelse blev lagt ud af Miljø- og Fødevarerministeriet med titlen ”Corona-virus: Alle mink i Danmark skal aflives”. Af pressemeddelelserne fremgik, at ”regeringen har besluttet at aflive alle mink i Danmark”. Afslutningsvis var anført følgende om minkavlernes deltagelse under overskriften ”Tempobonus til minkavlerne”:

”Det er afgørende at aflivningen af minkene sker hurtigt.

Derfor indfører regeringen nu en ekstra tempo-bonus på 20 kr. pr. mink, hvis minkavleren får tømmt sin besætning inden for 10 dage – dog 5 dage for besætninger under 7.500 dyr.

Ligeledes vil Politiet og Forsvaret intensivere deres indsats.

- Regeringen vil appellere til, at branchen og minkavlerne vil støtte op og bidrage til denne indsats, selvom jeg godt forstår, at det for alle avlere vil være en meget tung opgave, at skulle aflive alle sine dyr, siger fødevarerminister Mogens Jensen.”

Pressemeddelelserne var således mere specifikke omkring tempobonus sammenlignet med, hvad der var blevet sagt på pressemødet af miljø- og fødevarerministeren.

Kommissionen lægger til grund, at aflivning af mink faldt inden for Miljø- og Fødevarerministeriets ressortområde, men samtidig noterer kommissionen sig, at der var en nær sammenhæng til den humane sundhed, som faldt inden for Sundhedsministeriets ressortområde, såvel som håndteringen af covid-19 mere generelt, hvor Justitsministeriet og også Statsministeriet deltog aktivt.

Konkret var pressemødet den 4. november 2020 indkaldt af Statsministeriet, og det foregik under statsministerens ledelse, mens sundhedsministeren, miljø- og fødevarerministeren og erhvervsministeren hver for sig dækkede emner, der faldt ind under ministrenes respektive ressortområder.

Kommissionen finder, at når landets statsminister på pressemødet den 4. november 2020, der blev transmitteret direkte på landsdækkende tv, udtalte, at alle mink, inkl. avlsdyrene, skulle aflives, og når statsministeren samtidig optrådte sammen med tre ministre såvel som en af de øverste repræsentanter

for den udøvende magt, der udtalte, at aflivningerne skulle ske hurtigt, og når dette blev fulgt op af pressemeddelelser af samme indhold, måtte det for minkavlere og offentlighed i øvrigt såvel som myndigheder fremstå som om, at der var blevet truffet en beslutning om aflivning af alle mink, og at den beslutning nu blev eksekveret.

Statsminister Mette Frederiksen har for kommissionen forklaret, at det den 3. november 2020 hastede med at få truffet ”de fornødne beslutninger, så man kunne komme i gang med at eksekvere – af hensyn til danskernes folkesundhed og det globale verdenssamfunds syn på Danmark”, ligesom Mette Frederiksen på spørgsmålet om, hvorvidt hun havde en holdning til, om konkret Fødevarestyrelsen ville reagere på pressemødet den 4. november 2020, svarede, at ”selvfølgelig vil en styrelse gå videre med sit arbejde”. Mette Frederiksen har også forklaret, at ”Hun gav ikke en instruks på pressemødet”, men ”Hun refererede blot en indsats”, ligesom statsministeren i forhold til sit konkrete udsagn om, at ”nu står vi så her og, og igangsætter en, en egentlig aflivning af alle mink i Danmark”, har forklaret, at ”Det er talesprog på et pressemøde”, og at ”Det ændrer ikke på formalia”.

Rigspolitichef Thorkild Fogde, som selv deltog på pressemødet den 4. november 2020, har for kommissionen forklaret, at hans indlæg ”fokuserede først og fremmest på at oplyse, hvorfor indsatsen nu ville lykkes, som skyldtes, at der var bemyndigelse til at trække på alle samfundets ressourcer for at få opgaven til at lykkes”, idet han samtidig har forklaret, at ”Det var ikke pressemødet, der aktiverede planen, men regeringens beslutning”. Politidirektør Lykke Sørensen, Rigspolitiet, har om et møde i Den nationale operative stab den 5. november 2020 kl. 08.00 vedrørende mink-indsatsen forklaret, at ”Mødet blev sat op i direkte forlængelse af statsministerens pressemøde den 4. november 2020, hvor regeringens beslutning om aflivning af alle mink blev meldt ud”. Juridisk sektionsleder Birgitte Buch, Rigspolitiet, som den 6. november 2020 godkendte det såkaldte actioncard beregnet til kontakt med minkavlere uden for sikkerhedszonerne, har forklaret, at ”Beslutningen, der refereres til i actioncardet, er regeringens udmelding den 4. november 2020, om at alle mink i Danmark skal aflives”. Veterinærdirektør Hanne Larsen, Fødevarestyrelsen, som underskrev Fødevarestyrelsens brev af 6. november 2020 til alle minkavlere, har forklaret, at ”I pressemeddelelsen havde man skrevet, at regeringen havde besluttet at aflive alle mink. De skulle sikre sig, at de med brevet var inden for rammerne af det, som regeringen havde besluttet. Hun anså det

ikke som en mulighed for dem at moderere eller ændre den kommunikation, der kom fra regeringen.”

Foreningen Danske Minkavlere ejer andelsselskabet København Fur, og direktør i København Fur, Sander Jacobsen, har for kommissionen forklaret, at ”han opfattede statsminister Mette Frederiksens ord som en ordre om, at alle mink skulle aflives. Både han og minkavlerne opfattede ordene fra Mette Frederiksen som en ordre”. Bestyrelsesformand i København Fur, Tage Pedersen, har forklaret, at ”De kunne nægte at aflive deres mink, men i så fald ville de blive aflivet alligevel”, og ”Han talte med København Fur, herunder med Sander Jacobsen, om pressemødet, og ingen af dem var i tvivl om, at regeringen under pressemødet udstedte en ordre om aflivning.”

Kommissionen lægger efter en samlet vurdering til grund, at intentionen med pressemødet den 4. november 2020 fra regeringens side var at eksekvere beslutningen om aflivning af alle mink, og at pressemødet også blev forstået sådan i Rigspolitiet og Fødevarestyrelsen, idet statsministeren i øvrigt ikke havde intention om at ændre på ressortfordeling eller ressortansvar.

Samlet finder kommissionen, at udmeldingerne på pressemødet den 4. november 2020 må forstås på den måde, at alle mink nu skulle aflives i konsekvens af en beslutning truffet af regeringen, og at minkavlerne kunne opnå en bonus ved selv at aflive mink, idet myndighederne ellers ville forestå aflivningen. Der blev ikke taget noget forbehold for, at der først skulle tilvejebringes lov-hjemmel, eller at der i øvrigt var nogen usikkerhed om eksekveringen af beslutningen. På pressemødet blev det konkret underbygget af oplysninger om, at eksekveringen i regi af Den nationale operative stab var blevet iværksat, og at der blev appelleret til de enkelte minkavlere til selv at forestå aflivning hurtigst muligt, heriblandt fra rigspolitichefen.

Udmeldingerne på pressemødet var baseret på en forudsætning om, at der var hjemmel til at aflive alle mink, og at der var hjemmel til tempobonus. Det er bekræftet af statsminister Mette Frederiksen under hendes forklaring for kommissionen såvel som af andre deltagere i pressemødet, der har afgivet forklaring. Det var også det klare indtryk, som pressemødet efterlod.

Regeringen optrådte således i sammenhængen som forvaltning og udøvende magt.

Efter kommissionens vurdering var der den 4. november 2020 ikke hjemmel til at aflive mink i hele landet, men alene smittede minkbesætninger (zone 1) samt minkbesætninger i sikkerhedszonerne på 7,8 km fra smittede besætninger (zone 2), jf. afsnit 6.1 ovenfor.

Videre var der ikke den 4. november 2020 hjemmel til tempobonus til nogen minkavler, jf. afsnit 6.2 ovenfor.

Kommissionen finder, at det var klart, at der manglede hjemmel til at aflive alle mink i Danmark, ligesom kommissionen finder, at det var klart, at der manglede hjemmel til tempobonus.

Ikke desto mindre blev det på pressemødet den 4. november 2020 og i de efterfølgende pressemeddelelser meldt ud, at alle mink i hele landet skulle og ville blive aflivet, og at minkavlerne kunne træde i myndighedernes sted og selv aflive egne mink mod at modtage ekstra betaling, nemlig tempobonus, som ikke var kompensation for tab og heller ikke begrundet i påførte omkostninger.

Disse udmeldinger på pressemødet var efter kommissionens bedømmelse vildledende, og efter kommissionens vurdering var udmeldingerne også groft vildledende, henset til den meget vidtgående og intensive karakter såvel som de økonomiske og samfundsmæssige implikationer. Det er efter kommissionens opfattelse særdeles kritisabelt.

Uanset hvordan udmeldinger på et pressemøde kan kvalificeres retligt, må myndigheder således ikke vildlede borgerne som sket.

Myndigheder må ikke utvetydigt opfordre borgere til at træde i myndighedernes sted og selv handle under foregivelse af, at myndighederne ellers vil handle, når myndighederne ikke har hjemmel til at handle.

Videre må myndigheder ikke uden forbehold stille borgere en betaling i udsigt, når der ikke er hjemmel hertil, materielt og finansielt, og der heller ikke foreligger statsstøtteretlig afklaring.

Dette følger af princippet om lovmæssig forvaltning (legalitetsprincippet) såvel som af sandhedspligten, der tillige indbefatter et forbud mod vildledning, hvilke er grundlæggende regler for forvaltning og udøvende magt.

Kommissionen har overvejet, om udmeldingerne på pressemødet den 4. november 2020 og i de efterfølgende pressemeddelelser kan anses som et påbud eller lignende, der kan henføres til enten en forvaltningsretlig afgørelse eller faktisk forvaltningsvirksomhed.

Kommissionen bemærker, at en nærmere retlig kvalifikation kan være af mindre betydning, al den stund udmeldingerne var klart uforenelige med det gældende retsgrundlag og groft vildledende.

Det er efter kommissionens opfattelse forståeligt, at udmeldingerne blev opfattet af minkavlere som et påbud, også henset til at det formentlig ville være helt urealistisk at gennemføre aflivningsindsatsen inden for rimelig tid uden minkavlernes aktive deltagelse. Imidlertid finder kommissionen, at udmeldingerne på pressemødet bedømt isoleret ikke i forhold til minkavlerne havde form af et påbud. Der var i stedet efter kommissionens opfattelse tale om en meget stærk opfordring, der blev ledsaget af, hvad der måtte fremstå som et retligt bindende tilsagn om en ekstra kompensation i form af tempobonus, såfremt opfordringen blev imødekommet, idet myndighederne ellers selv ville forestå aflivningerne – hvilket som nævnt alt sammen var groft vildledende.

I forhold til myndigheder finder kommissionen, at udmeldingerne på pressemødet den 4. november 2020 og i de efterfølgende pressemeddelelser retligt må kvalificeres som en instruks til i første række Fødevarestyrelsen og Rigspolitiet om straks at igangsætte og gennemføre aflivning af mink fra myndighedsside, hvilket underbygges af henvisningerne på pressemødet til, at eksekvering i regi af Den nationale operative stab var blevet iværksat. Instruksen udmøntede sig bl.a. i Fødevarestyrelsens brev af 6. november 2020 og Rigspolitiets actioncard af 6. november 2020, der er behandlet nedenfor i afsnit 8.4 og 8.5. Det følger af det ovenfor anførte, at instruksen efter kommissionens opfattelse var klart ulovlig og retligt en nullitet.

Det har efter kommissionens opfattelse ikke betydning, hvorvidt der i Folketinget politisk ville være flertal for de fornødne lovændringer til at tilvejebringe hjemmel til at aflive alle mink og til at udbetale tempobonus. Det følger af grundlovens § 41, at et lovforslag ikke endeligt kan vedtages, forinden det tre gange har været behandlet i Folketinget, og det følger af grundlovens § 22, at et vedtaget lovforslag først får lovskraft, når det er stadfæstet og kundgjort. Disse bestemmelser har til formål at værne om demokratiets og retsstatens

kerne. I øvrigt viste det sig efterfølgende, at der ikke var det fornødne flertal til at fremme et lovforslag som et hastelovforslag, og at lovforslag nr. L 77 fremsat den 10. november 2020 først blev vedtaget den 21. december 2020 og stadfæstet og kundgjort den 29. december 2020.

Statsminister Mette Frederiksen har under afhøringen i kommissionen udtalt, at "Selv med en oplysning om manglende hjemmel ville K-udvalget have truffet samme beslutning, og hun ville have holdt præcis det samme pressemøde onsdag den 4. november 2020, blot med en tilføjelse om, at lovgivning ikke var på plads, og med en anmodning til Folketinget om at understøtte lovgivningen." Det skete imidlertid ikke. I øvrigt krævede udbetaling af tempobonus ikke blot hjemmel, som kunne tilvejebringes ved inddragelse af Folketinget, men også behandling efter EU-retlige statsstøtteregler.

I forhold til den grove vildledning af minkavlere og offentlighed er det efter kommissionens opfattelse uden betydning, i hvilke områder og zoner myndighederne konkret agerede i tiden efter pressemødet den 4. november 2020, og i hvilke områder og zoner minkavlerne selv agerede, al den stund minkavlerne netop var blevet groft vildledt på pressemødet og i de efterfølgende pressemeddelelser.

Det har efter kommissionens opfattelse heller ikke betydning, hvilke interesser eller overvejelser minkavlerne måtte have gjort sig. Der var mere end 1.000 minkfarme, og overvejelserne har formentlig været forskellige. Der er intet grundlag for at hævde, at minkavlere i almindelighed var bekendt med, at der ikke var hjemmel til aflivning af mink uden for sikkerhedszonerne, endsige at der ikke var hjemmel til tempobonus, og ansvar for at sikre hjemmel og i øvrigt ikke at vildlede ligger i sagens natur på myndighedsside.

Kommissionen finder, at placering af ansvar i anledning af den grove vildledning og den klart ulovlige instruks må bero på en konkret vurdering, der indbefatter forløbet forud for pressemødet den 4. november 2020, som derfor behandles nedenfor i afsnit 8.3.2 og 8.3.3, hvorefter kommissionens vurderinger i tilknytning til pressemødet den 4. november 2020 følger i afsnit 8.3.4.

8.3.2. Forløbet frem til regeringens beslutning den 3. november 2020

Beslutningen om at aflive alle mink i Danmark blev truffet på et virtuelt møde i regeringens koordinationsudvalg (KU) den 3. november 2020. Udvalgets faste kreds på det pågældende tidspunkt bestod af statsminister Mette Frederiksen (formand), finansminister Nicolai Wammen, udenrigsminister Jeppe Kofod, skatteminister Morten Bødskov og justitsminister Nick Hækkerup. Sidstnævnte var fraværende ved det konkrete møde på grund af sygdom. Foruden den faste kreds af ministre deltog også erhvervsminister Simon Kollerup, sundhedsminister Magnus Heunicke, miljø- og fødevareminister Mogens Jensen og forsvarsminister Trine Bramsen. Ministrenes departementschefer deltog også, heriblandt Barbara Bertelsen, Peter Stensgaard Mørch, Lars Gert Lose, Johan Legarth, Michael Dithmer, Per Okkels og Henrik Studsgaard, ligesom bl.a. departementsråd Pelle Pape og de særlige rådgivere Martin Justesen og Sara Vad Sørensen fra Statsministeriet og særlig rådgiver Søren Andersen fra Miljø- og Fødevareministeriet deltog.

I november 2020 havde covid-19 været en sundhedskrise øverst på den politiske dagsorden igennem mere end et halvt år, og sundhedskrisen havde ført til voldsomme belastninger af embedsapparatet. Der havde i hele perioden været et nært samarbejde mellem Sundhedsministeriet og Justitsministeriet om håndtering af covid-19, bl.a. fordi Den nationale operative stab ledes af Rigspolitiet, som henhører under Justitsministeriet, og det var på et KU-møde i maj 2020 blevet besluttet i Justitsministeriet at oprette en ny afdeling, Beredskabsafdelingen, bestående af tre kontorer, Koordinationskontoret, Operativt Kontor og Reguleringskontoret, med en personalemæssig opnormering til følge. Ifølge en besvarelse af spørgsmål nr. 47, som Folketingets Retsudvalg stillede til justitsministeren den 13. oktober 2020, havde dette baggrund i regeringens indsats mod covid-19 og for at styrke den centrale og tværgående koordinering af myndighedernes indsats mod covid-19.

Op til KU-mødet den 3. november 2020, der havde mink som eneste punkt på dagsordenen, havde der længe været pres på Miljø- og Fødevareministeriet, herunder Fødevarestyrelsen, for at håndtere smitten med covid-19 blandt mink. Presset steg henover efteråret 2020 i takt med, at smitten blandt mink accelererede. Der udviklede sig blandt mink en variant, som også mennesker blev smittet med, og der skete løbende flere mutationer i minkvarianten. Bekymringen for smitten blandt mink kan synes at have været knap så udtalt

i Miljø- og Fødevareministeriet, som den var hos sundhedsmyndighederne, hvilket kunne bero på, at minkene ikke blev særlig syge af covid-19, og at der ikke var en særlig veterinærfaglig risiko. Derimod var sundhedsmyndighederne tidligt i forløbet bekymrede for den humane sundhed, dels da der skete spredning af virus fra minkfarmene til mennesker, dels da der var en bekymring i forhold til virusmutationer. Allerede i juni 2020 omtalte sundhedsminister Magnus Heunicke således muligheden for at slå alle mink ned, og Statens Serum Institut skrev i juni 2020, at det var meget bekymrende med et reservoir for virus i mink. I september 2020 omtalte Sundhedsstyrelsen og Statens Serum Institut, at mutationer i den unikke minkvariant kunne få betydning for kommende vacciner.

Eftersom håndtering af smitten blandt mink ressortmæssigt lå hos Miljø- og Fødevareministeriet, i praksis hos Fødevarestyrelsen, mens ansvaret for den humane sundhed lå hos sundhedsmyndighederne, var der behov for tæt samarbejde, hvor også Finansministeriet og Erhvervsministeriet i nogen grad blev inddraget, bl.a. i forhold til økonomi og mulig kompensation til minkavlere.

I forløbet var der overvejelser om hjemmel til aflivning af mink, idet det i det meste af september 2020 var Fødevarestyrelsens vurdering, at almindelige betingelser i lov om hold af dyr for at aflive mink, herunder proportionalitet, ikke var opfyldt. Fødevarestyrelsen fremkom også med notat af 21. september 2020 med titlen "Vurdering af omkostninger forbundet med 3 scenarier for håndtering af COVID-19 i minkbesætninger", hvilket notat var bestilt af og blev sendt til Miljø- og Fødevareministeriet. Notatet behandlede et scenarie 3, som blev betegnet "Det besluttes at afvikle minkproduktionen i Danmark", og hvoraf fremgik: "Aflivning af alle danske besætninger, inklusive besætninger der ikke er beliggende i området omkring et udbrudssted eller ikke er under mistanke, vil ikke kunne ske efter gældende regler i lov om hold af dyr". Disse oplysninger fremgik ligeledes af et bilag til en sag, som den 22. september 2020 blev godkendt i Miljø- og Fødevareministeriet. Sundhedsministeriet tilkendegav i september 2020, at der ikke var hjemmel til aflivning i epidemiloven. Ligeledes i september 2020 samarbejdede Miljø- og Fødevareministeriet, Sundhedsministeriet og Finansministeriet (primært på kontorchefniveau) om udarbejdelse af regeringsudvalgssager om håndtering af smitten i mink, og der blev arbejdet med forskellige løsningsforslag, herunder var der omtale af muligheden for at slå alle mink ned og spørgsmålet om hjemmel hertil. Til brug for et møde i regeringens økonomiudvalg (ØU) den 30. september 2020 havde

disse tre ministerier sammen med Erhvervsministeriet, som nu også var blevet inddraget på grund af den erhvervsøkonomiske betydning, udarbejdet et cover, som blev sendt til udvalgets medlemmer, og hvoraf fremgik, at aflivning af alle mink ville være et meget vidtgående tiltag, som forudsatte en mere detaljeret belysning af konsekvenserne. Forud for selve ØU-mødet var der blevet opnået enighed mellem Miljø- og Fødevareministeriet og Sundhedsministeriet om aflivning af smittede mink og mink i en sikkerhedszone omkring smittede minkbesætninger, der af Fødevarestyrelsen blev fastsat til 7,8 km på grundlag af Dansk Veterinær Konsortiums udtalelse af 29. september 2020. Dette blev formelt besluttet på et møde i regeringens covid-19-udvalg (CU) den 1. oktober 2020. Til brug for mødet forelå et cover, hvor Miljø- og Fødevareministeriet var angivet øverst og dernæst Sundhedsministeriet, begge uden parenteser, samt Finansministeriet og Erhvervsministeriet i skarpe parenteser. Der stod i coveret, at "Skulle smitteudviklingen udvikle sig yderligere, vil mere vidtgående tiltag, som for eksempel aflivning af alle mink i Danmark, evt. kombineret med et midlertidigt eller permanent forbud mod hold og avl af mink, kunne overvejes", og at "MFVM vurderer endvidere, at et sådant tiltag forudsætter ændret lovgivning på området", ligesom der stod, at "MFVM, JM og SUM forbereder den tekniske afklaring af det fornødne lovgrundlag, såfremt der sidenhen måtte træffes beslutning om aflivning af alle minkbesætninger i et geografisk område eller i hele landet". Kommissionen finder, at det fremgik af coveret til CU-mødet, at der ikke var hjemmel til aflivning af alle mink, eller i hvert fald at der udestod en afklaring af lovgrundlag.

På et møde med København Fur og Fødevarestyrelsen den 2. november 2020 oplyste faglig direktør i Statens Serum Institut Kåre Mølbak, at Statens Serum Institut havde påvist en mutation, cluster 5, i minkvarianten, som foreløbige laboratorieundersøgelser tydede på havde nedsat følsomhed over for neutraliserende antistoffer, hvilket risikerede at påvirke effekten af fremtidige vacciner. Ifølge et senere referat havde Kåre Mølbak på mødet udtalt, at hvis ikke myndighederne tog den nuværende situation alvorligt, var der risiko for, at der i et worst case-scenarium blev skabt et nyt Wuhan (reservoir for massiv smittespredning). Det var kommet Statsministeriets departementschef, Barbara Bertelsen, som længe havde haft en bekymring for covid 19-spredning blandt mink, for øre, og det var Barbara Bertelsen, der tog initiativ til, at Justitsministeriets departementschef Johan Legarth kl. 21.09 indkaldte til møde med departementscheferne Per Okkels, Sundhedsministeriet, Henrik Studsgaard, Miljø- og Fødevareministeriet, Peter Stensgaard Mørch, Finans-

ministeriet og Michael Dithmer, Erhvervsministeriet. Mødet, som blev gennemført samme aften, havde også deltagelse af rigspolitichef Thorkild Fogde og et antal afdelingschefer.

Barbara Bertelsen sendte den 2. november kl. 21.19 i tæt tilknytning til mødet en sms til Johan Legarth, Per Okkels og Henrik Studsgaard, hvori hun skrev: "I er nødt til at tænke orientering af FT. Senest i morgen tidlig. Der her skal på alle niveauer håndteres på det katastrofeniveau, vi er på." Barbara Bertelsen har forklaret, at hun den 2. november 2020 om aftenen talte med Per Okkels, Johan Legarth og Henrik Studsgaard.

Den 3. november 2020 om morgenen kl. 8.36 sendte Johan Legarth en sms til Thorkild Fogde og Per Okkels med nogle overvejelser om aflivning af mink og oplysning om, at politiet lavede en nødplan. Samme sms blev ikke sendt til Henrik Studsgaard, og der har under forklaringerne været enighed om, at Johan Legarth ikke havde direkte kontakt med Henrik Studsgaard denne formiddag.

Statens Serum Institut fremkom med en skriftlig risikovurdering den 3. november 2020. Risikovurderingen konkluderede, at "En fortsat minkavl under en igangværende COVID-19 epidemi indebærer en betydelig risiko for folkesundheden, herunder for mulighederne for at forebygge COVID-19 med vacciner".

Omkring tidspunktet for modtagelsen af risikovurderingen blev der afholdt møder mellem departementschefer både kl. 13.30 og kl. 14.45. Der var betydeligt hastværk. Departementschef i Erhvervsministeriet Michael Dithmer har forklaret, at der på mødet kl. 13.30 var et "kissejav", og at alt skulle gå rigtig stærkt. På departementschefmødet kl. 14.45, hvor Barbara Bertelsen deltog, blev det meddelt, at den nye risikovurdering fra Statens Serum Institut skulle på et KU-møde samme aften. Beslutningen om afholdelse af KU-møde var truffet af statsministeren på Barbara Bertelsens initiativ. Mødet skulle afholdes kl. 21.00, men det blev senere rykket til kl. 21.30. Samtidig med beslutningen om, at der skulle afholdes KU-møde, bestemte Barbara Bertelsen, at Justitsministeriet skulle koordinere sagen, som skulle danne grundlag for KU-mødet. Sagen omfattede både behandlingen af mink og den humane smitte i Nordjylland, hvor smitten blandt minkfarme var særlig udbredt.

Kl. 15.13 sendte departementsråd i Statsministeriet Pelle Pape en sms til afdelingschef i Justitsministeriet Anne-Mette Lyhne Jensen og afdelingschef i Sundhedsministeriet Dorthe Eberhardt Søndergaard, som indeholdt en bestilling af KU-sagen. Af sms'en fremgik, at sagen skulle indeholde bl.a.: "1) risikovurdering 2) tiltag ift af aflive mink (herunder indstilling om at sætte i dvale/lukke lortet) 3) tiltag ift smittespredning blandt mennesker". En tilsvarende sms blev ikke sendt til Miljø- og Fødevarerministeriet.

Justitsministeriet blev herefter pennefører på coveret til den sag, som skulle behandles på KU-mødet, og det var Justitsministeriet, der indsamlede bidrag og bilag fra andre ministerier, heriblandt Miljø- og Fødevarerministeriet og Sundhedsministeriet. Anne-Mette Lyhne Jensen sendte kl. 15.53 en mail til bl.a. afdelingscheferne i Sundhedsministeriet og Erhvervsministeriet om rammerne for et KU-cover. Mailen angav ikke de af Pelle Pape to skitserede tiltag om dvale og om at "lukke lortet", men alene tiltaget: "Aflivning af mink". Mailen blev ved en ekspeditionsfejl ikke sendt til afdelingschef i Miljø- og Fødevarerministeriet Tejs Binderup, men han fik den eftersendt kl. 16.40 med bemærkningen: "Kæmpe fejl herfra – nu er den mest centrale AC (Tejs) også med på tråden".

Miljø- og Fødevarerministeriet havde i løbet af den 3. november 2020 arbejdet på sin egen regeringssag om håndtering af covid-19 smitterisiko i mink i 2021, beregnet for regeringens økonomiudvalg (ØU), og ministeriet kommenterede også på Justitsministeriets udkast til cover til KU-mødet, ligesom i øvrigt bl.a. Sundhedsministeriet gjorde. Det endelige cover til KU-mødet var resultatet af en drøftelse mellem Barbara Bertelsen og Johan Legarth, men uden inddragelse af Henrik Studsgaard. Miljø- og Fødevarerministeriet godkendte ikke det endelige cover.

Bedømt ud fra forklaringerne for kommissionen såvel som øvrigt materiale lægger kommissionen til grund, at forventningerne til udfaldet af KU-mødet udviklede sig over tid og i øvrigt var præget af usikkerhed og uklarhed med en række varierende udsagn til følge. Efter en samlet vurdering af det fulde materiale, herunder en lang række forklaringer, lægger kommissionen til grund, at de forskellige ministerier havde forskellige forventninger til udfaldet af KU-mødet, idet Justitsministeriet og Sundhedsministeriet og også Statsministeriet i løbet af dagen anså en aflivning af alle mink som et realistisk udkomme, mens Miljø- og Fødevarerministeriet forventede en beslutning

om tempobonus i forhold til de allerede definerede zoner, men ingen tiltag i forhold til mink uden for sikkerhedszonerne.

Det må lægges til grund, at materialet til brug for KU-mødet blev udfærdiget og samlet under stort tidspres i en forceret proces. Miljø- og fødevareminister Mogens Jensen har forklaret, at "Særligt efter at Statens Serum Institut kom med sin nye risikovurdering, begyndte det at gå meget stærkt med et højt arbejdstempo". Sundhedsminister Magnus Heunicke gav den 17. november 2020 i en sms til sin særlige rådgiver udtryk for, at Miljø- og Fødevareministeriets redegørelse, som blev offentliggjort den 18. november 2020, udstillede "et rædselsfuldt højt tempo", og "det var vel vores ansvar at der blev sådan trykket igennem". Statsminister Mette Frederiksen har forklaret, at "Normalvis udsendes mødemateriale til koordinationsudvalgsmøde således ikke kun 6 minutter før mødestart. Det er ikke en god måde at arbejde på". Mette Frederiksen har videre forklaret, at "Det har under pandemien adskillige gange været nødvendigt at fravige de af hende fastsatte frister [2 dage før mødets afholdelse] for bilagsmateriale. Det er sket i tilfælde, hvor det har været nødvendigt at træffe en beslutning, før et fuldstændigt materiale kunne tilvejebringes; altså i sager, hvor hastighed har været afgørende".

Flere af de involverede embedsmænd har for kommissionen forklaret, at de gennem lang tid havde været underlagt et stort arbejdspress som følge af den travlhed, som sundhedskrisen førte med sig. Konkret har departementschef i Statsministeriet Barbara Bertelsen om forberedelsen af KU-mødet den 3. november 2020 forklaret, at "det var det muliges kunst", og at det ikke var "muligt at trykke på en pauseknap", idet "Risikovurderingen lå der", og "Det var nødvendigt at handle, fordi der skulle ske indberetning til WHO og ECDC". Barbara Bertelsen har videre forklaret, at "Særligt i krisesituationer overhaler virkeligheden en skriftlig regeringsudvalgssag". Departementschef i Justitsministeriet Johan Legarth har forklaret, at "selvfølgelig var grundlaget ikke optimalt", men at man nåede "at få tilvejebragt et relativt gennearbejdet materiale", og "Overordnet set synes han dog ikke, at materialet var uforsvarligt". Departementschef i Sundhedsministeriet Per Okkels har forklaret, at "Den 3. november 2020 var stemningen hektisk", men "Det hektiske kom ikke fra dem [Sundhedsministeriet]", men "Der var meget tryk på fra Statsministeriet". Departementschef i Erhvervsministeriet Michael Dithmer har forklaret, at "Det er hans vurdering, at yderligere forberedelsestid af KU-sagen nok havde givet et bedre beslutningsgrundlag". Afdelingschef i Justitsministeriet

Anne-Mette Lyhne Jensen har forklaret, at ”rammerne for udarbejdelse af beslutningsgrundlaget til KU-mødet den 3. november 2020 ikke var ideel”, og at ”Alle sædvanlige processer var sat på speed, og materialet, der blev udsendes seks minutter før KU-mødet startede, blev ikke læst”. Afdelingschef i Miljø- og Fødevarerministeriet Tejs Binderup har forklaret, at ”Der var en meget hektisk stemning frem og tilbage”.

Materialet til brug for KU-mødet den 3. november 2020 kl. 21.30 blev modtaget meget sent. Mødedeltagerne modtog første gang materialet ved en mail kl. 20.12 fra Statsministeriet. Materialet indbefattede et cover og et antal bilag, herunder risikovurderingen fra Statens Serum Institut (KU-sagens bilag 1), et notat af 2. november 2020 fra Finansministeriet om ”Mulig ”tempo-bonus” for hurtig aflivning af mink” (bilag 3), version 1 af en delplan fra Den nationale operative stab for myndighedernes tværsektorielle indsats i forhold til aflivning af mink i forbindelse med covid-19 (bilag 4), Fødevarerstyrelsens notat af 3. november 2020 om peroral aflivning af mink med gift (bilag 5) samt et udkast af 3. november 2020 fra Udenrigsministeriet til notat om kommunikation i forbindelse med regeringsudmelding om mink (bilag 6). Først kl. 21.24 blev de to sidste bilag rundsendt af Statsministeriet, nemlig Erhvervsministeriets notat af 3. november 2020 om ”Kompensation til mink-avlere mv.” (bilag 2) og Miljø- og Fødevarerministeriets notat af 3. november 2020 om ”2021 håndtering af COVID-19 smitterisiko i mink” (bilag 2a), som begge havde form af udkast. Med samme mail fulgte også et revideret cover. De mødedeltagere, som har afgivet forklaring for kommissionen, har gennemgående forklaret, at de ikke forud for mødet havde nået at læse bilag ud over risikovurderingen. Det understreges af, at statsminister Mette Frederiksen ifølge sin forklaring for kommissionen under KU-mødet ved mødestart gjorde opmærksom på, at materialet var udsendt sent, og at hun havde en forventning om, at ministre gennemgik de elementer, som koordinationsudvalget skulle være opmærksomme på.

Af coveret til brug for mødet, der havde titlen ”Håndtering af COVID-19-smitte blandt mink”, og som de fleste ministre ifølge egen forklaring nåede at læse i versionen rundsendt kl. 20.12, var der lagt op til, at der skulle iværksættes en incitamentsordning i form af tempobonus, idet en nødplan gennem Den nationale operative stab kunne iværksættes, hvis incitamentsordningen efter et antal dage viste sig ikke at være tilstrækkelig. Der blev også angivet et valg mellem helt at afvikle minkproduktionen i Danmark eller tillade en begrænset

mængde avlsdyr uden for smittezonerne indtil udrulning af vacciner (dvale-modellen), men det var ikke angivet, at valget skulle besluttes på KU-mødet. I forhold til den humane smitte i Nordjylland angav coveret en lang række tiltag. Indstillingen i coveret var i øvrigt en drøftelse af tiltag og tidspunkt for udmelding, idet der blev indstillet en proaktiv kommunikation i form af et pressemøde samt relevant kommunikationsmateriale. Under et punkt om politisk håndtering stod, at "Folketingets partier orienteres forud for udmeldingen". Samlet finder kommissionen, at coveret i forhold til behandlingen af mink var præget af usikkerhed og uklarhed.

Særligt med hensyn til tempobonus havde deltagerne med bilagene rundsendt kl. 20.12 som bilag 3 modtaget notat af 2. november 2020 fra Finansministeriet med overskriften "Mulig "tempo-bonus" for hurtig aflivning af mink", og hvor indstillingen var, at Miljø- og Fødevareministeriet afsøgte mulighederne for en tempobonus på et møde med branchen. Det fremgår af oplysninger for kommissionen, at finansminister Nicolai Wammen havde godkendt notatet den 3. november 2020, hvilket samme formiddag var blevet meddelt Miljø- og Fødevareministeriet, som efterfølgende foretog tilpasninger. For kommissionen har finansminister Nicolai Wammen forklaret, at man i forhold til bevillinger skal gennem to låse: "den første lås er, om regeringen vil prioritere økonomien til en given sag. Først når den nøgle er drejet om, kan man gå til lås nr. 2 hos fagministeriet, som må tage hånd om lovgivning, aktstykker mv." Videre har Nicolai Wammen forklaret, at med notatet af 2. november 2020 og hans godkendelse heraf var "Den første lås ... låst op", og at det på helt sædvanlig vis herefter var op til Miljø- og Fødevareministeriet at arbejde videre. Herefter lægger kommissionen til grund, at det i hvert fald ikke fremgik af Finansministeriets notat, at finansiel hjemmel til tempobonus var tilvejebragt.

Efterfølgende blev bilag 2 og 2a som nævnt rundsendt kl. 21.24. De to bilag omtalte spørgsmål om hjemmel til to modeller for at reducere risikoen for yderligere smittespredning i de danske minkfarme ud over at aflive alle mink inden for sikkerhedszonerne. Modellerne blev præsenteret i Miljø- og Fødevareministeriets notat af 3. november 2020 (bilag 2a), der bar vandmærket "Udkast". Den ene model blev benævnt "Dvale" og gik ud på at beholde avlsdyr på minkfarme uden for sikkerhedszonerne, idet der ikke ville blive givet tilladelse til i 2021 at indsætte og avle nye mink på farme inden for sikkerhedszonerne. Herom blev det bemærket, at der ikke var "hjemmel til håndtering af et sådant scenarie i den nuværende lovgivning", og at "SUM tilvejebringer

hjemmel i lovgivningen til at forhindre genindsættelse af mink". Den anden model blev benævnt "Aflivning af alle dyr", men var ikke nærmere beskrevet. Det fremgik dog, at "Dette scenarie vil medføre ekspropriation og dermed erstatning samt en mere omfattende omstillingspulje end model 1". Indstillingen i notatudkastet var at tiltræde dvalemodellen, idet der blev stillet en ny sag i udsigt, hvor der skulle tages stilling til den valgte model "eller en evt. udfasning af minkproduktion i Danmark". Under punktet procedure var der lagt op til udmelding af regeringens beslutning efterfulgt af iværksættelse af "arbejde med at få godkendt den nødvendige lovgivningsmæssige hjemmel". Der stod også, at "såfremt der skulle opstå et fagligt grundlag for at ændre strategi eller forestå en skærpet indsats, forelægges regeringen et beslutningsoplæg herom". Under punktet kommunikation stod, at Miljø- og Fødevareministeriet ville forestå "kommunikationen vedr. håndtering af COVID-19-smitte i mink, herunder strategien i 2021". Erhvervsministeriets notat af 3. november 2020, der indgik i materialet til KU-mødet som bilag 2, og som også bar vandmærket "Udkast", indeholdt et afsnit om "Hjemmels- og statsstøtteforbehold knyttet til begge modeller". Her blev der taget et generelt forbehold for statsstøttegodkendelser, hvilket i hvert fald indikerede, at begge modeller var nye. Der blev også taget "forbehold for, hvorvidt og hvordan den juridiske hjemmel til at gennemføre de foreslåede løsninger kan findes", idet der stod, at "Miljø- og Fødevareministeriet og Justitsministeriet er ved at afklare dette spørgsmål".

Med hensyn til håndakter og talepapirer til brug for KU-mødet er det for kommissionen oplyst, at der blev udarbejdet håndakter, kommenterede dagsordener og lignende til brug for finansministeren, erhvervsministeren og miljø- og fødevareministeren. Det er videre oplyst, at sundhedsministeren, som sad fysisk sammen med sin departementschef og afdelingschef op til KU-mødet, modtog en mundtlig briefing forud for mødet. Der blev, efter det for kommissionen oplyste, ikke udarbejdet håndakter eller lignende til brug for statsministeren eller Justitsministeriets departementschef. Barbara Bertelsen har forklaret, at hun givet talte med statsministeren inden KU-mødet.

KU-mødet kl. 21.30 blev afholdt virtuelt, da bl.a. statsministeren var i isolation på grund af tæt kontakt med en mistænkt coronasmittet.

På mødet blev det besluttet, at alle mink skulle aflives, inkl. avlsdyr, og at beslutningen skulle meldes ud på et pressemøde dagen efter med deltagelse af statsministeren. Tempobonus blev også besluttet. Miljø- og fødevareminister

Mogens Jensen har forklaret, at beslutningen blev truffet med hans indforståelse. Færdigbehandling af tiltagene i forhold til den humane sundhed i Nordjylland blev udskudt til et nyt KU-møde, og disse tiltag blev først meldt ud på et pressemøde den 5. november 2020.

Kommissionen lægger til grund, at regeringens koordinationsudvalg er et politisk organ, hvis etablering og virksomhed er ureguleret. Regeringsudvalg er ikke et kontrolorgan, men muliggør fri politisk drøftelse inden for en regering. I koordinationsudvalget kan regeringen således nå ”frem til en fælles holdning til aktuelle politiske spørgsmål”.¹

Statsministeriet har ved brev af 6. oktober 2021 til kommissionen om den generelle ordning ved forberedelse af KU-sager oplyst bl.a.: ”Det ministerium, der har det primære ressortansvar for sagen, har det overordnede ansvar for det skriftlige materiale og for koordinationsprocessen om udarbejdelsen af det. Ministeriet udarbejder et udkast til cover og eventuelt øvrigt materiale og sender det til de andre involverede ministerier til bemærkninger og godkendelse.” Hertil bemærker kommissionen, at den konkrete sag udarbejdet til brug for KU-mødet den 3. november 2020 blev behandlet således, at det ikke var Miljø- og Fødevareministeriet, som havde det overordnede ansvar for det skriftlige materiale og for koordinationsprocessen forud for KU-mødet, men i stedet Justitsministeriet. Miljø- og Fødevareministeriet fremkom på afdelingschefniveau med bemærkninger til et udkast til cover såvel som med et bilag, der blev vedlagt materialet, men Miljø- og Fødevareministeriet godkendte ikke det endelige cover. Det var således ikke en kontorchef i Miljø- og Fødevareministeriet, der var pennefører på coveret, men en kontorchef i Justitsministeriet, og det var ikke departementschefen i Miljø- og Fødevareministeriet, som godkendte hverken det første cover, som blev rundsendt kl. 20.12, eller det reviderede cover, som blev rundsendt kl. 21.24. Paolo Drostby, der var chef for kontoret i Miljø- og Fødevareministeriet med ansvaret for mink, har forklaret, at han ikke fik nogen viden om, hvorvidt KU-sagen skulle indeholde en indstilling om drøftelse af situationen eller en indstilling med tiltag til håndteringen af situationen, og at han ikke husker, hvor meget han selv var inde over kommenteringen af KU-sagen. Departementschef i Miljø- og Fødevareministeriet Henrik Studsgaard har forklaret, at fra departementschef-

1 Henrik Zahle, Dansk forfatningsret 1, 3. udgave, 2001, side 212-213

mødet kl. 14.45 sluttede og frem til kl. 21.24, hvor det sidste materiale blev rundsendt, var han ikke inde over forberedelsen af materialet til KU-mødet. Miljø- og fødevarerminister Mogens Jensen har forklaret, at han normalt var inde over forberedelsen af det materiale, som skulle indgå i en regeringsudvalgssag, og hvis sagerne vedrørte hans eget ressort, ville han være meget involveret, men at han ikke husker meget fra forløbet omkring KU-mødet den 3. november 2020.

Kommissionen noterer sig, at forholdene omkring KU-mødet den 3. november 2020 i øvrigt langt fra var optimale. Mødet blev som nævnt afholdt virtuelt, og der var tale om en forceret proces op til mødet. Materialet til brug for mødet var udarbejdet under hastværk og fremkom meget sent, ligesom der eksempelvis ikke blev indrømmet en læsepause fra statsministerens side.

Som følge af Kåre Mølbaks udtalelser på mødet med Kopenhagen Fur den 2. november 2020 om, at Danmark i værste fald kunne blive et nyt Wuhan, og den efterfølgende skriftlige risikovurdering af 3. november 2020, var der pres på regeringen for at handle og melde ud til offentligheden, også henset til internationale rapporteringsforpligtelser såvel som eksportinteresser mv. Samtidig gælder imidlertid, at den internationale indberetning først skete den 4. november 2020 kl. 13.09 (og i øvrigt ikke ses at omtale beslutningen om aflivning af alle mink), ligesom regeringens beslutning først blev meldt ud på pressemødet samme dag kl. 16.00. Der viste sig således at være tid til at læse materialet og efter behov udsætte sagen, eksempelvis til den 4. november 2020 om morgenen, eller behandle sagen ad flere omgange, sådan som det faktisk skete med tiltagene i forhold til den humane sundhed i Nordjylland. Der havde i den forbindelse også været tid til at sende sagen for så vidt angik aflivning af mink tilbage til Miljø- og Fødevarerministeriet, der var ressortministerium i forhold til mink, med henblik på tilvejebringelse af et endeligt beslutningsgrundlag nu, da regeringen havde valgt en tredje model, der hverken var et permanent forbud eller dvale. En sådan fremgangsmåde havde Miljø- og Fødevarerministeriet selv foreslået i det udkast til notat, som indgik i sagen som bilag 2a, men som ingen ifølge deres forklaringer havde læst. Det kan sammenholdes med, at sagen til brug for KU-mødet den 3. november 2020 var blevet forberedt på ca. 6 timer.

Samlet set er det efter kommissionens opfattelse klart, at det pres, hvorunder KU-mødet blev forberedt og gennemført, øgede risiko for fejl på en u hensigts-

mæssig måde, hvilket med fordel kunne have været inddraget i forbindelse med forberedelsen af pressemødet den 4. november 2020.

Kommissionen lægger til grund, at sundhedsminister Magnus Heunicke's noter fra KU-mødet nogenlunde gengiver den faktiske talerrækkefølge, hvilket også støttes af en række forklaringer for kommissionen, men at noterne ikke er eller har været tiltænkt at være et dækkende referat af mødet. Kommissionens bedømmelse af mødet er sket på grundlag af alle forklaringer og foreliggende oplysninger.

I forhold til drøftelserne på KU-mødet lægger kommissionen til grund, at spørgsmålet om hjemmel til aflivning af mink uden for sikkerhedszonerne ikke blev nævnt og heller ikke blev rejst, og at der således ikke på mødet blev delt oplysninger om hjemmel eller mangel herpå til aflivning af alle mink, heller ikke på foranledning af Miljø- og Fødevareministeriet som ressortministerium. Der er således enighed blandt deltagerne i mødet, som har afgivet forklaring for kommissionen, om, at man ikke diskuterede spørgsmålet om hjemmel til aflivning af mink. Tilsvarende lægger kommissionen til grund, at spørgsmål om hjemmel til tempobonus heller ikke blev nævnt eller rejst på KU-mødet.

Med hensyn til beslutningen på KU-mødet lægger kommissionen videre til grund, at aflivning af alle mink ikke var et udkomme, som var behandlet i materialet udarbejdet til brug for KU-mødet. Mette Frederiksen har således forklaret, at coveret ikke direkte tog højde for den situation, hvor man traf beslutning om aflivning af alle mink. Mette Frederiksen har videre anført, at "En regering skal "up front" have at vide, om der er hjemmel til at træffe en beslutning", men det kan efter kommissionens opfattelse næppe kræves i forhold til en beslutning, som ikke var forudset og i hvert fald ikke behandlet i materialet udarbejdet til brug for mødet.

Netop fordi beslutningen ikke var beskrevet i mødematerialet, og såvel beslutningen som eksekveringen heraf samtidig var meget vidtgående og intensiv og uden fortilfælde, kan det undre, at spørgsmålet om hjemmel ikke blev rejst på KU-mødet. Det synes således ikke blot at kunne tages for givet, at der til en sådan meget vidtgående og intensiv beslutning uden fortilfælde skulle være hjemmel i eksisterende lovgivning. Tilsvarende synes det heller ikke blot at kunne tages for givet, at der ville være materiel og finansiel hjemmel til en

tempobonus, som var en ny idé undfanget dagen før, og som hverken var kompensation for tab eller begrundet i påførte omkostninger, men et tilskud. I Justitsministeriets udkast til coveret havde Miljø- og Fødevareministeriet indsat, at "En total nedslagtning, inkl. af alle avlsdyr, vurderes at være fatal for branchen", og uanset at denne bemærkning blev taget ud på Barbara Bertelsens foranledning, har deltagere i mødet forklaret, at de ikke var i tvivl herom. Statsminister Mette Frederiksen har forklaret, at det på mødet "var fremme, at "det ville koste store milliardbeløb". De var meget bevidste om, at der ville være tale om et meget stort beløb". Inspiration til hjemmelsovervejelser var indeholdt i bilag 2 og 2a for så vidt angik både nedlukning og dvalemodel, som næppe i reel intensitet var mere byrdefulde end den faktiske beslutning. Tilsvarende behandlede bilag 3 et nyt initiativ i form af tempobonus, idet det i hvert fald ikke fremgik, at der var finansiel hjemmel hertil. Som nævnt blev disse bilag fremsendt til mødedeltagerne, men ikke læst forinden mødet.

Der er oplysninger om, at der blev drøftet andre spørgsmål om hjemmel. I Miljø- og Fødevareministeriets redegørelse af 18. november 2020 står således, at "Derimod drøftes spørgsmålet om hjemmel til midlertidig eller varig nedlukning af erhvervet og økonomisk kompensation i den forbindelse". Der er også flere mødedeltagere, som for kommissionen har forklaret, at man i drøftelserne på mødet kom ind på ekspropriation og kompensation, og at Johan Legarth i den forbindelse nævnte, at det ville kræve hjemmel. Det var dog ikke forhold, som man i øvrigt ses at have fordybet sig i.

8.3.3. Forberedelse af pressemødet den 4. november 2020

Udkommet af KU-mødet den 3. november 2020 indbefattede, at beslutningen om aflivning af alle mink skulle præsenteres på et pressemøde dagen efter med deltagelse af statsministeren. Statsminister Mette Frederiksen har herom forklaret, at "Hun kunne have undladt at deltage, men det ville være forkert, hvis hun ikke deltog i en så alvorlig krise – og det også selvom Statsministeriet er ressortministerium for meget få områder".

Det præcise tidspunkt for pressemødet ses ikke at være blevet fastlagt på KU-mødet, men ifølge kommissionens oplysninger pegede det tidligt på et pressemøde om eftermiddagen, således allerede ifølge en intern mail sendt fra afdelingschef i Justitsministeriet Anne-Mette Lyhne Jensen den 4. november 2020 kl. 00.21, og pressemødet endte med at blive afholdt kl. 16.00 Justitsministeriets kommunikationschef underrettede presse- og kommunikations-

medarbejdere i bl.a. Statsministeriet, Rigspolitiet, Miljø- og Fødevareministeriet, Sundhedsministeriet og Erhvervsministeriet herom ved en mail sendt kl. 11.57. Der var således det meste af en arbejdsdag fra regeringens beslutning blev truffet på KU-mødet til pressemødet.

Det fremgår af forklaringerne for kommissionen, at de personer, som havde deltaget i KU-mødet den 3. november 2020 (med undtagelse af Mogens Jensen), ikke efter mødet læste yderligere på materialet, uanset at der var truffet en meget vidtgående og intensiv beslutning, som stod over for at blive meldt ud på et pressemøde, og at ingen havde nået at læse de fulde bilag før mødet.

På et møde mellem afdelingschefer den 4. november 2020 kl. 10.30 nævnte afdelingschef i Miljø- og Fødevareministeriet Tejs Binderup, at der ikke var hjemmel til aflivning af mink uden for sikkerhedszonerne. Det førte til en diskussion med afdelingschef i Sundhedsministeriet Dorthe Eberhardt Søndergaard. Diskussionen endte uden en konklusion. Efterfølgende var der drøftelser mellem først Sundhedsministeriet og Justitsministeriet og senere også mellem Justitsministeriet og Miljø- og Fødevareministeriet. Det endte med, at afdelingschef i Justitsministeriet Anne-Mette Lyhne Jensen ved mail sendt kl. 12.08 til kredsens afdelingschefer skrev: "Arbejdstesen ift hjemmel for aflivning af mink er følgende - MVFM har hjemmel til aflivning [af alle mink i § 30 i lov om hold af dyr (MFVM afklarer endeligt) - der er ikke tale om ekspropriation (JM afklarer endeligt)". En helt indledende vurdering af ekspropriation blev på samme tid cirkuleret internt i Justitsministeriet. Kl. 15.32 vendte Tejs Binderup tilbage og oplyste i en mail til Anne-Mette Lyhne Jensen med kopi til Dorthe Eberhardt Søndergaard, at Fødevarestyrelsen ikke mente, at hjemlen til at aflive mink kunne udbredes til hele landet, men der skete ikke yderligere, ud over at Justitsministeriet anmodede om navn på en kontaktperson, ligesom der ikke i øvrigt ses at have været overvejelser eller diskussioner om hjemmel til aflivning frem mod pressemødet kl. 16.00. Den 5. november 2020 ved frokosttid afsluttedes drøftelser mellem Justitsministeriet og Miljø- og Fødevareministeriet vedrørende hjemmel til aflivning med, at Anne-Mette Lyhne Jensen telefonisk meddelte Tejs Binderup og også Dorthe Eberhardt Søndergaard, at Justitsministeriet ikke ville tilsidesætte Fødevarestyrelsens og Miljø- og Fødevareministeriets vurdering af hjemmelsspørgsmålet. Det afspejlede sig også i det videre arbejde i Justitsministeriet angående vurdering af ekspropriation.

Der ses ikke at have været overvejelser om hjemmel til tempobonus.

Statsministeriet sendte den 4. november 2020 kl. 13.34 udkast til statsministerens tale til faktatjek i Miljø- og Fødevareministeriet, Sundhedsministeriet, Justitsministeriet og Erhvervsministeriet med Finansministeriet i kopi. Mailen gik til forskellige ministersekretærer og kontorchefer med et antal afdelingschefer i kopi. Udkastet, der ikke indeholdt oplysninger om hjemmel til aflivning af mink, gav ikke de berørte ministerier anledning til at forholde sig til dette hjemmelsspørgsmål og ej heller til spørgsmålet om hjemmel til tempobonus. Øvrige indlæg på pressemødet ses ikke at have været delt med andre ministerier forud for pressemødet.

8.3.4. Samlet vurdering af pressemødet den 4. november 2020

Kommissionen finder, at der på KU-mødet den 3. november 2020 blev truffet en fælles beslutning, som satte en årsagskæde i gang frem mod pressemødet den 4. november 2020 og videre derefter.

I tiden mellem KU-mødet og pressemødet den 4. november 2020 kl. 16.00 var der efter kommissionens opfattelse anledning til at overveje hjemmelgrundlaget, også henset til at det efter KU-mødet stod klart, at der var truffet en beslutning, som var meget vidtgående og intensiv og uden fortilfælde, at beslutningen ikke var i overensstemmelse med indstillingen i coveret, og at den ville blive meldt ud af statsministeren på et pressemøde.

Det skete ikke, eller det skete i hvert fald ikke i tilstrækkelig grad.

Som det endte, var udmeldingerne på pressemødet og i de efterfølgende pressemeddelelser groft vildledende, idet de forudsatte, at myndighederne havde hjemmel til at aflive alle mink i hele landet, og idet minkavlerne blev tilbudt en tempobonus for at træde i myndighedernes sted og selv forestå aflivning, uanset at der hverken var hjemmel til aflivning uden for sikkerhedszonerne eller til tempobonus. Udmeldingerne udgjorde endvidere en klart ulovlig instruks til bl.a. Rigspolitiet og Fødevarestyrelsen om straks at igangsætte og få gennemført aflivning af mink. Der henvises i det hele til afsnit 8.3.1 ovenfor.

Forløbet bar præg af, at Statsministeriet indtog en styrende rolle i forhold til den forcerede proces, og at Sundhedsministeriet og Justitsministeriet havde en kendt samarbejdsform i forhold til covid-19. Videre bar forløbet præg af,

at Miljø- og Fødevareministeriet blev trængt noget i baggrunden og ikke var genstand for særlig interesse, uanset mink og aflivning af mink henhørte under Miljø- og Fødevareministeriets ressort.

Efter kommissionens opfattelse kan det indgå i vurderingerne, at Miljø- og Fødevareministeriet tidligere havde oplyst om, at der ikke ville være hjemmel til aflivning af alle mink, herunder så sent som i coveret til et dagsordenpunkt på CU-mødet den 1. oktober 2020, der havde sundhedsministeren som formand, og hvori en række ministre og departementschefer deltog.

Videre lægger kommissionen til grund, at det på mødet i regeringens økonomiudvalg (ØU) den 30. september 2020, i sammenhæng af en fælles indstilling fra Miljø- og Fødevareministeriet og Sundhedsministeriet, var blevet besluttet, at bl.a. et scenarie med aflivning af alle mink skulle forberedes, hvilket imidlertid ikke skete. Dette var uanset, at Miljø- og Fødevareministeriet i coveret til CU-mødet den 1. oktober 2020 netop havde indsat, at "MFVM, JM og SUM forbereder den tekniske afklaring af det fornødne lovgrundlag, såfremt der sidenhen måtte træffes beslutning om aflivning af alle minkbesætninger i et geografisk område eller i hele landet", hvilket både Sundhedsministeriet og Justitsministeriet havde noteret sig i forbindelse med CU-mødet.

Inddragelse af disse forhold, som lå en måneds tid før beslutningen på KU-mødet den 3. november 2020, skal som alle andre forhold vurderes inden for rammerne af det forsigtighedsprincip, som kommissionens vurderinger er underlagt.

Som allerede nævnt ovenfor i afsnit 8.3.1 finder kommissionen, at placering af ansvar i anledning af den grove vildledning af minkavlere og offentlighed og den klart ulovlige instruks til myndighederne må bero på en konkret vurdering, der indbefatter forløbet forud for pressemødet.

Efter kommissionens opfattelse er det retlige udgangspunkt, at ansvaret ligger hos ressortministeriet, som i den foreliggende sammenhæng er Miljø- og Fødevareministeriet.

På den anden side er det ikke givet, at ansvaret ligger hos ressortministeriet alene.

Som det fremgår af kapitel 7 ovenfor, er det således forudsat i grundloven og ministeransvarlighedsloven, at flere ministre kan være ansvarlige for samme beslutning. Dette omfatter beslutninger truffet ved regeringsudvalgsmøder, for hvilke ministre kan ifalde ansvar for medvirken. Det betyder, at ikke kun ressortministeren, men også de øvrige ministre, som træffer en fælles regeringsbeslutning, efter omstændighederne kan have behov for rådgivning fra deres embedsværk, idet embedsmænd i et ministerium, begyndende med departementschefen, har en pligt til at søge at undgå, at ministeren pådrager sig ansvar efter ministeransvarlighedsloven.

Muligt disciplinæransvar for en beslutning er ikke nødvendigvis begrænset til embedsmænd i ressortministeriet, men kan efter omstændighederne udstrækkes til embedsmænd i andre ministerier som beskrevet i kapitel 7 ovenfor.

Ressortansvar indgår i ministerialsystemet som et grundlæggende princip for kompetencefordeling. Der er klare ansvarsmæssige implikationer. Ressortansvar er imidlertid efter kommissionens opfattelse ikke en ansvarsfrihedsgrund for ministre fra andre ministerier, ligesom ressortansvar heller ikke er en ansvarsfrihedsgrund for embedsmænd fra andre ministerier. Eventuelt ansvar uden for eget ressort beror som nævnt på en konkret vurdering.

Efter kommissionens opfattelse kan et ansvar for andre end ressortministeriet efter omstændighederne komme på tale, hvor andre ministerier træder helt eller delvist i stedet for ressortministeriet i en beslutningsproces eller ved udmelding af en beslutning, eller hvor andre har samme viden som ressortministeriet, ligesom relevante omstændigheder kan indbefatte, at en beslutning og dens eksekvering er meget vidtgående og intensiv, og at der kan blive tale om grov vildledning eller klart ulovlig instruktion.

Sådan konkret begrundet ansvar for andre end ressortministeriet ændrer efter kommissionens opfattelse ikke ved den arbejds- og ansvarsfordeling, som ministerierne i øvrigt under normale forhold praktiserer, men tjener tværtimod til at værne helt grundlæggende retsprincipper og beskytte retsstaten.

Som det ligeledes fremgår af kapitel 7 ovenfor, kan enkeltpersoner alene ifalde ansvar, også i anledning af grov vildledning og klart ulovlig instruktion og dermed i form af brud på princippet om lovmæssig forvaltning (legalitetsprincippet) og sandhedspligten, såfremt der for den enkelte foreligger

fornøden tilregnelser, hvilket for embedsmænd er fortsæt eller uagtsomhed og for ministre forsæt eller grov uagtsomhed. Der er således to sider af ansvar for en enkeltperson, nemlig en objektiv side bestående i en tjenesteforseelse (pligtstridig adfærd), hvilket konkret ville bestå i grov vildledning og klart ulovlig instruktion, og en subjektiv side bestående i fornøden tilregnelser. Der gælder endvidere som betingelse for ansvar for embedsmænd, at forholdet udgør en tjenesteforseelse af en vis grovhed.

En vurdering af en enkeltperson er en individuel helhedsbedømmelse. Hvorvidt der foreligger fornøden tilregnelser (uagtsomhed), beror for embedsmænd på en individuel bedømmelse af, om den pågældende person med den viden og de kvalifikationer, hun eller han havde, burde have handlet anderledes.² Denne bedømmelse løber til dels sammen med en vurdering af det objektive gerningsindhold, således at der foretages en helhedsorienteret vurdering af grovheden af såvel den subjektive som den objektive side af de begåede handlinger eller undladelser. Ved denne helhedsorienterede vurdering kan der inddrages en lang række momenter, herunder f.eks. det arbejdspress, embedsmanden var udsat for, de organisatoriske betingelser samt karakteren af de hensyn, der motiverede konkrete handlinger eller undladelser.³ Landets øverste embedsmænd må nødvendigvis prioritere deres tid. Kommissionen har inddraget bl.a. embedsmændenes uddannelsesmæssige baggrund og stillingsniveau, det tidspres og arbejdspress, som embedsmændene var underlagt under en sundhedskrise, der havde været det meste af et år, såvel som det konkrete pres i sammenhæng af risikovurderingen den 3. november 2020 fra Statens Serum Institut, ligesom kommissionen i sine vurderinger har overvejet ikke alene, hvad der burde have været anderledes, men også hvad der overhovedet kunne have været anderledes henset til de konkrete omstændigheder. I den sammenhæng bemærker kommissionen, at en krise efter omstændighederne kan begrunde særlig opmærksomhed, ikke mindst i tilfælde af meget vidtgående og intensive indgreb, idet nogle handlinger er så fundamentale i et retssamfund, ikke mindst i en krisesituation med stort behov for prioritering af tid, at de må komme før andre handlinger. Dette gælder således efter kommissionens opfattelse iagttagelsen af hjemmelskrav, som ikke kan sammenlignes med handlinger af mere praktisk eller teknisk karakter.

2 Jens Peter Christensen, *Ministre og embedsmænd*, 1. udgave, 2022, side 171

3 Jens Peter Christensen, *Ministre og embedsmænd*, 1. udgave, 2022, side 182

I det følgende fremkommer kommissionen med retlige vurderinger på myndighedsniveau i forhold til pressemødet den 4. november 2020, idet individuelle vurderinger følger samlet i afsnit 8.8 og 8.9 nedenfor.

Med hensyn til Miljø- og Fødevareministeriet lægger kommissionen til grund, at Miljø- og Fødevareministeriet var ressortministerium i forhold til mink, ligesom miljø- og fødevareministeren på pressemødet den 4. november 2020 tog aktiv del i den grove vildledning af minkavlere og offentlighed og den ulovlige instruks til myndigheder i forhold til aflivning af mink uden for sikkerhedszonerne og i særdeleshed tempobonus. Kommissionen lægger vægt på, at Miljø- og Fødevareministeriet i nogen grad blev kørt ud på et sidespor i dagene mellem den 2. november og 4. november 2020, men samtidig finder kommissionen, at Miljø- og Fødevareministeriet som ressortministerium havde både anledning og pligt til så vidt muligt at sikre sig, at udmeldingerne på pressemødet den 4. november 2020 ikke forudsatte en hjemmel til aflivning af mink eller en hjemmel til tempobonus, som ikke forelå. Kommissionen finder, at det ikke var tilstrækkeligt, at spørgsmål om hjemmel til aflivning af mink uden for sikkerhedszonerne den 4. november 2020 blev rejst på et møde mellem afdelingschefer, hvoraf ingen deltog i pressemødet, ligesom Miljø- og Fødevareministeriet heller ikke kunne forlade sig på tidligere udmeldinger over for nogle, men langt fra alle deltagerne i KU-mødet, eksempelvis i covenant til CU-mødet den 1. oktober 2020. Uanset Miljø- og Fødevareministeriet og Fødevarestyrelsen ifølge forklaringer for kommissionen fra bl.a. Henrik Studsgaard, Tejs Binderup og Hanne Larsen ikke havde forudset, at der på KU-mødet den 3. november 2020 ville blive truffet en meget vidtgående og intensiv beslutning om aflivning af alle mink, inkl. avlsdyr, havde det været hensigtsmæssigt, om Miljø- og Fødevareministeriet på selve KU-mødet havde delt sin vurdering af spørgsmålene om hjemmel, både til aflivning af mink og tempobonus, som var en idé undfanget dagen før. Efter kommissionens opfattelse burde Miljø- og Fødevareministeriet i tiden frem til udmeldingen af beslutningen til minkavlere og offentlighed på pressemødet den 4. november 2020 have delt sin vurdering af spørgsmålene om hjemmel og så vidt muligt sikret, at der ikke på pressemødet skete vildledning eller ulovlig instruktion. Det havde i den forbindelse været naturligt at tage kontakt til Statsministeriet, som forestod planlægning af pressemødet, og også til Justitsministeriet, som havde koordineret sagen, og som konkret tog en interesse i spørgsmålet om hjemmel til aflivning af alle mink, idet kontakten efter kommissionens opfattelse burde have været sket på højeste niveau, hvad enten ministerniveau

eller departementschefniveau. Kommissionen noterer sig, at der i løbet af den 4. november 2020 faktisk var drøftelser i Fødevarestyrelsen, som bekræftede vurderingen af, at der ikke var hjemmel, hvilke drøftelser indbefattede Miljø- og Fødevareministeriet. Samlet er det kommissionens vurdering, at Miljø- og Fødevareministeriet har handlet særdeles kritisabelt i forløbet, som førte til den grove vildledning af minkavlere og offentlighed og den klart ulovlige instruks til myndigheder i forbindelse med pressemødet den 4. november 2020. Efter at Justitsministeriet den 5. november 2020 havde vurderet og ikke tilsidesat Miljø- og Fødevareministeriets vurdering af, at der ikke var hjemmel til aflivning af alle mink, og arbejdet med et lovforslag, der skulle tilvejebringe hjemmel, blev igangsat, var der konkret anledning for Miljø- og Fødevareministeriet til at dele sin vurdering af spørgsmålene om hjemmel og så vidt muligt sikre, at minkavlere og offentlighed blev bragt ud af vildfarelsen, som var skabt ved pressemødet den 4. november 2020, og det er yderligere kritisabelt, at Miljø- og Fødevareministeriet ikke gjorde noget i den forbindelse, ligesom det er yderligere kritisabelt, at Miljø- og Fødevareministeriet den 5. november 2020 tilrettelagde en forhøjelse af tempobonus i syv nordjyske kommuner og efterfølgende meldte dette ud, uanset at der ikke var tilvejebragt hjemmel, materielt og finansielt.

Med hensyn til Statsministeriet lægger kommissionen til grund, at Statsministeriet indtog en overordnet og styrende rolle i den forcerede proces, som ledte frem til pressemødet den 4. november 2020, og at statsministeren førte an på pressemødet og selv udmeldte regeringens beslutning om aflivning af alle mink selv om beslutningen ressortmæssigt hørte under Miljø- og Fødevareministeriet. Udmeldingen var groft vildledende henset til den manglende hjemmel til aflivning af mink uden for sikkerhedszonerne. Kommissionen lægger vægt på, at Statsministeriet fra den 2. november 2020 foranledigede indkaldelse til departementschefmøder og KU-mødet, tildelte koordineringsopgave til Justitsministeriet, kommenterede og godkendte coveret til brug for KU-mødet, gennemførte og ledede KU-mødet samt indkaldte, tilrettelagde og gennemførte det efterfølgende pressemøde, alt imens ressortministeriet trådte noget i baggrunden og eksempelvis ikke godkendte materiale til brug for KU-mødet, ligesom miljø- og fødevareministeren på selve KU-mødet først tog ordet forholdsvis sent og ved pressemødets indledning var den blot fjerde af seks talere. Videre lægger kommissionen vægt på, at Statsministeriet var bekendt med, at der på KU-mødet blev truffet en meget vidtgående og intensiv beslutning, som ikke havde været forberedt i coveret til mødet, og som Stats-

ministeriet måtte indse meget vel ikke havde været forudset af eksempelvis ressortministeriet. Yderligere lægger kommissionen vægt på, at sagen ikke blev sendt tilbage til ressortministeriet med henblik på endelig indstilling, uanset KU-sagen havde været forberedt under stor hast og der viste sig at være tid hertil. Endelig lægger kommissionen vægt på, at det var en del af beslutningen på KU-mødet, at statsministeren skulle deltage i pressemødet med henblik på udmelding og eksekvering af den meget vidtgående og intensive beslutning om aflivning af alle mink, og at statsministeren faktisk også førte an på pressemødet og selv delte den trufne beslutning om aflivning af alle mink med minkavlerne og offentligheden i øvrigt. Under disse konkrete omstændigheder finder kommissionen, at Statsministeriet burde have rejst spørgsmålet om hjemmel over for ressortministeriet, i hvert fald forinden pressemødet, med henblik på at sikre, at der var fornøden hjemmel, hvilket imidlertid ikke skete. Selve statsministerens indledning til brug for pressemødet havde i et udkast været til faktatjek, bl.a. i Miljø- og Fødevareministeriet som ressortministerium, men kommissionen finder, at dette faktatjek, som fandt sted på lavere niveau i ministerierne, under de anførte omstændigheder var utilstrækkeligt til at fritage for kritik for den skete grove vildledning og klart ulovlige instruktion, også henset til at faktatjekket ikke blev ledsaget af nogen specifikke spørgsmål til hjemmel. Samlet er det kommissionens vurdering, at Statsministeriet har handlet meget kritisabelt i forløbet, som førte til den grove vildledning af minkavlere og offentlighed og den klart ulovlige instruks til myndigheder i forbindelse med pressemødet den 4. november 2020.

Med hensyn til Sundhedsministeriet lægger kommissionen til grund, at Sundhedsministeriet ikke på samme måde som Statsministeriet og Miljø- og Fødevareministeriet tog aktiv del i vildledningen. I forbindelse med pressemødet den 4. november 2020 og dagene forinden havde Sundhedsministeriet fokus på eget ressort i form af selve risikovurderingen samt tiltag i Nordjylland i forhold til den humane sundhed, hvorimod beslutningen om aflivning af alle mink og eksekveringen heraf blev forestået af andre. Kommissionen lægger vægt på, at der gennem et halvt år forud havde været et nært samarbejde mellem Sundhedsministeriet og Miljø- og Fødevareministeriet om smitte i mink, som var blevet intensiveret gennem efteråret, og kommissionen lægger til grund, at Sundhedsministeriet i dette forløb også modtog oplysning om, at der ifølge Miljø- og Fødevareministeriet ikke ville være hjemmel til aflivning af alle mink. Videre lægger kommissionen vægt på, at Sundhedsministeriet var centralt placeret i forhold til håndteringen af covid-19, i vidt omfang i sam-

arbejde med Justitsministeriet og også Statsministeriet, hvilket også konkret var tilfældet i dagene mellem den 2. og 4. november 2020, og at det var på Sundhedsministeriets klare anbefaling, at der på KU-mødet den 3. november 2020 blev truffet den meget vidtgående og intensive beslutning om, at alle mink skulle aflives. Samtidig bemærker kommissionen, at Sundhedsministeriet tog en aktiv interesse i spørgsmål om hjemmel til aflivning af alle mink, således også i forbindelse med afdelingschefmødet den 4. november 2020. Det havde således efter kommissionens opfattelse også været hensigtsmæssigt, om Sundhedsministeriet omkring selve KU-mødet den 3. november 2020 eller i hvert fald før pressemødet den 4. november 2020 havde rejst spørgsmål om hjemmel til aflivning af alle mink og i øvrigt deltaget mere åbent i drøftelsen den 4. november 2020, også henset til beslutningens meget vidtgående og intensive karakter. Samtidig lægger kommissionen imidlertid også vægt på, at Sundhedsministeriet i forløbet havde fokus på eget ressort og ikke i nævneværdigt omfang kan siges at have taget del i og medvirket til den grove vildledning, som fandt sted på pressemødet den 4. november 2020. Samlet er det kommissionens vurdering, at der ikke i forbindelse med pressemødet den 4. november 2020 er fuldt fornødent grundlag for at kritisere Sundhedsministeriet i anledning af den grove vildledning af minkavlere og offentlighed og den klart ulovlige instruks til myndigheder, hvoraf ingen henhørte under Sundhedsministeriet. Sundhedsministeriet var også bekendt med udfaldet den 5. november 2020 af drøftelserne mellem Justitsministeriet og Miljø- og Fødevarerministeriet om hjemmel til aflivning af mink, men henset til Sundhedsministeriets involvering omkring pressemødet den 4. november 2020 finder kommissionen heller ikke i den anledning fuldt fornødent grundlag for kritik af Sundhedsministeriet.

Med hensyn til Justitsministeriet bemærker kommissionen, at Justitsministeriet ikke deltog i pressemødet den 4. november 2020, mens Rigspolitiet deltog. Kommissionen lægger vægt på, at Justitsministeriet på Statsministeriets foranledning indtog en koordinerende rolle i forhold til departementschefmøder den 2. og 3. november 2020 såvel som i forberedelsen af KU-mødet og udarbejdelsen af coveret til brug herfor, alt imens ressortministeriet trådte noget i baggrunden og eksempelvis ikke godkendte materiale til brug for KU-mødet. Kommissionen lægger også vægt på, at Justitsministeriet ifølge en række forklaringer fra embedsmænd i ministeriet havde fokus på tiltag i Nordjylland i forhold til den humane sundhed (Nordjyllandspakken), idet kommissionen dog bemærker, at Justitsministeriet klart nok også koordine-

rede sagen for så vidt angik aflivning af mink samt beskæftigede sig hermed. Videre lægger kommissionen vægt på, at Justitsministeriet var bekendt med, at der på KU-mødet blev truffet en meget vidtgående og intensiv beslutning i forhold til aflivning af mink, som ikke havde været forberedt i coveret til mødet, og som Justitsministeriet måtte indse meget vel ikke havde været forudset af eksempelvis ressortministeriet, hvorimod Justitsministeriet selv var bekendt med og støttede konkret planlægning i regi af Den nationale operative stab, hvilken delplan indgik som KU-sagens bilag 4. Yderligere lægger kommissionen vægt på, at Justitsministeriet var bekendt med, at sagen ikke blev sendt tilbage til ressortministeriet med henblik på endelig indstilling, uanset KU-sagen havde været forberedt under stor hast og der viste sig at være tid hertil, ligesom Justitsministeriet var bekendt med, at Rigspolitiet ville deltage i pressemødet med henblik på eksekvering af beslutningen om at aflive alle mink. Der er ikke grundlag for at kritisere Justitsministeriet, blot fordi Justitsministeriet koordinerede sagen, men kommissionen finder, at Justitsministeriet, der jævnligt bistår andre ministerier med juridiske spørgsmål, under de nævnte, konkrete omstændigheder burde have rejst spørgsmålet om hjemmel til aflivning af alle mink over for ressortministeriet, i hvert fald forinden pressemødet, med henblik på at sikre, at der var fornøden hjemmel, hvilket imidlertid ikke skete. Den 4. november 2020 videregav Justitsministeriet ikke oplysning om, at ressortministeriet på et afdelingschefmøde samme formiddag havde rejst spørgsmål om hjemmelsgrundlaget for aflivning af alle mink, men opstillede i stedet en arbejdstese om det modsatte, altså at der var hjemmel, idet kommissionen lægger til grund, at det skete uden et egentligt fagligt grundlag, hvorefter Justitsministeriet ikke foretog sig yderligere inden pressemødet, heller ikke da ressortministeriet kort før pressemødet vendte tilbage og fastholdt, at der ikke var hjemmel til aflivning af alle mink, ud over at anmode om navn på en kontaktperson. Samlet er det kommissionens vurdering, at Justitsministeriet har handlet kritisabelt i forløbet, som førte til den grove vildledning af minkavlere og offentlighed og den klart ulovlige instruks til myndigheder i forbindelse med pressemødet den 4. november 2020. Efter at Justitsministeriet den 5. november 2020 havde vurderet og ikke tilsidesat Miljø- og Fødevareministeriets vurdering af, at der ikke var hjemmel til aflivning af alle mink, havde Justitsministeriet selvstændig og konkret anledning til at dele ressortministeriets vurdering af spørgsmålene om hjemmel og så vidt muligt sikre, at minkavlere og offentlighed blev bragt ud af den vildfarelse, som var skabt ved pressemødet den 4. november 2020, eventuelt gennem

ressortministeriet, og det er under de ovennævnte omstændigheder yderligere kritisabelt, at Justitsministeriet intet gjorde.

Med hensyn til Finansministeriet bemærker kommissionen, at Finansministeriet ikke deltog i pressemødet den 4. november 2020. Kommissionen lægger vægt på, at Finansministeriet forestår udgiftspolitisk kontrol og konkret igennem efteråret 2020 fulgte udviklingen i covid-19 i mink, også henset til den forventede økonomiske betydning, idet det eksempelvis var finansministeren, som på ØU-mødet den 30. september 2020 tog initiativ til, at en række scenarier skulle forberedes, heriblandt et scenarie med aflivning af alle mink, som ville være en meget vidtgående og intensiv beslutning. I forbindelse med KU-mødet den 3. november 2020 blev spørgsmål om kompensation udtrykkeligt udskudt, hvorimod tempobonus fremgik af coveret til brug for KU-mødet og også blev besluttet på mødet. Med hensyn til tempobonus havde dette været behandlet konkret i Finansministeriet tidligere samme dag, som KU-mødet blev afholdt, hvilken behandling havde involveret såvel departementschef som finansminister. Af Finansministeriets notat af 2. november 2020, der var blevet udarbejdet under stor hast og lå til grund for behandlingen i Finansministeriet, fremgik i hvert fald ikke, at finansiel hjemmel til tempobonus var tilvejebragt. Sådant finansiel hjemmel kunne allerede foreligge, men eftersom tempobonus var en ny idé, og eftersom tempobonus hverken var kompensation for tab eller begrundet i påførte omkostninger, men derimod et tilskud, må det efter kommissionens opfattelse i hvert fald have fremstået som temmelig usikkert, om der allerede forelå den fornødne finansielle hjemmel til tempobonus. Samtidig lægger kommissionen vægt på, at Finansministeriet var bekendt med, at KU-sagen havde været forberedt under stor hast, og at det på KU-mødet blev besluttet at aflive alle mink i Danmark, hvilket havde betydelige økonomiske konsekvenser, ligesom det på KU-mødet blev besluttet at afholde pressemøde den følgende dag og uden forbehold stille minkavlerne en tempobonus i udsigt, såfremt de selv aflivede deres mink. Der er ikke grundlag for at kritisere Finansministeriet, blot fordi Finansministeriet forestod almindelig udgiftspolitisk kontrol, men kommissionen finder, at Finansministeriet, der aktivt havde deltaget i særligt forløbet omkring tempobonus de foregående 24 timer, under de nævnte, konkrete omstændigheder burde have rejst spørgsmålet om i første række finansiell hjemmel til tempobonus, i hvert fald forinden pressemødet den 4. november 2020, med henblik på at sikre, at der var fornøden finansiell hjemmel eller alternativt, at blev taget de fornødne forbehold, hvilket imidlertid ikke skete.

Den 5. november 2020 tiltrådte Finansministeriet en forhøjelse af tempobonus i syv nordjyske kommuner som yderligere incitament til minkavlere i de umiddelbart efterfølgende dage, hvilket efter kommissionens opfattelse var en yderligere anledning til at rejse spørgsmålet om finansiel hjemmel. Samlet er det kommissionens vurdering, at Finansministeriet har handlet kritisabelt i forløbet, som indebar grov vildledning af minkavlere og offentlighed i forbindelse med pressemødet den 4. november 2020.

Kommissionen har overvejet, om der kan rettes kritik mod Statens Serum Institut, Rigspolitiet og Erhvervsministeriet, der alle deltog i pressemødet den 4. november 2020, men henset til ressortområde samt grad af involvering i pressemødet og forberedelsen heraf finder kommissionen, at der ikke er fornødent grundlag herfor. Det gælder også Rigspolitiet, selvom det generelt må være ønskeligt, at i særdeleshed Rigspolitiet spørger ressortmyndigheden ind til hjemmel, forinden der ydes bistand til omfattende indsats, som der allerede er planlagt for.

Men netop fordi Rigspolitiet var bekendt med udmeldingerne på pressemødet den 4. november 2020, finder kommissionen, at det er kritisabelt, at Rigspolitiet efter et møde i Den nationale operative stab morgenen efter, den 5. november 2020 kl. 08.00, hvor Fødevarestyrelsen orienterede om, at der ikke var hjemmel til aflivning af mink uden for sikkerhedszonerne, ikke tog skridt til at orientere Justitsministeriet og i øvrigt få afklaret betydningen heraf i forhold den omfattende opgave, som Rigspolitiet i regi af Den nationale operative stab var blevet instrueret om at bistå med.

8.4. Fødevarestyrelsens brev til minkavlerne den 6. november 2020

8.4.1. Brevet af 6. november 2020

På initiativ af Miljø- og Fødevareministeriet udsendte Fødevarestyrelsen fredag den 6. november 2020 pr. mail et brev til alle minkavlere i Danmark. Brevet var underskrevet af veterinærdirektør Hanne Larsen. I brevets indledning stod:

”Regeringen har meldt ud, at alle mink i landet skal aflives af hensyn til folkesundheden. Det er vigtigt, at aflivningen foregår hurtigst muligt.”

I brevet blev der angivet fire forskellige eksempler på minkfarme, nemlig "en minkfarm i syv nordjyske kommuner", "en smittet minkfarm", "en rask minkfarm inden for zonerne" og "en minkfarm uden for zonerne". I forhold til alle fire grupper beskrev brevet bl.a. mulighed for bonus for hurtig aflivning (tempobonus), idet bonus for den første gruppe var sat til 30 kr. pr. mink og de øvrige grupper til 20 kr. pr. mink.

For så vidt angår den fjerde gruppe stod i brevet under overskriften "minkfarme uden for zonerne":

"Aflivningen af alle mink (også avlsdyr) skal være overstået den 16. november 2020. Du skal derfor begynde på aflivning og pelsning af besætningen hurtigst muligt. Du skal være særlig opmærksom på, at der ikke er mink, der undslipper og løber ud i naturen."

Der var separate afsnit om "Optælling – du må gerne gå i gang", "Bonus for hurtig aflivning", "Rengøring og desinfektion" og "Erstatning for aflivning af mink uden for zonerne".

Hanne Larsen har forklaret, at "I pressemeddelelsen havde man skrevet, at regeringen havde besluttet at aflive alle mink. De skulle sikre sig, at de med brevet var inden for rammerne af det, som regeringen havde besluttet. Hun anså det ikke som en mulighed for dem at moderere eller ændre den kommunikation, der kom fra regeringen".

Kommissionen finder, at brevet af 6. november 2020 må forstås efter sin ordlyd, og at forklaringer fra Henrik Studsgaard og Hanne Larsen om en anden intention, ikke kan tillægges afgørende vægt. Således finder kommissionen, at Fødevarestyrelsen i brevet kommunikerede, at alle mink skulle aflives, også mink på farme uden for sikkerhedszonerne, hvilket måtte forstås som et påbud eller en tilkendegivelse af lignende retlig karakter til minkavlere om, at alle mink skulle aflives, også mink på farme uden for sikkerhedszonerne.

Kommissionen bemærker i den forbindelse, at brevet blev udsendt i forlængelse af to pressemøder den 4. og 5. november 2020 samt pressemeddelelser udsendt den 4. november 2020, hvor det utvetydigt var blevet kommunikeret, at alle mink skulle aflives, og i øvrigt efter anmodning fra minkavlere om klar

vejledning. Som allerede nævnt finder kommissionen, at det var klart, at der ikke var hjemmel til aflivning af alle mink, jf. afsnit 6.1 ovenfor.

Videre lægger kommissionen vægt på, at ledende embedsmænd i Fødevarestyrelsen i dagene forud for brevet havde haft anledning til at drøfte spørgsmålet om hjemmel til aflivning af alle mink, og at man havde bekræftet hinanden i, at der ikke var hjemmel. Justitsministeriet havde den 5. november 2020 fundet ikke at kunne tilsidesætte denne vurdering.

Kommissionen finder, at det er særdeles kritisabelt og i strid med legalitetsprincippet, at Fødevarestyrelsen alligevel sendte et brev, som så bort fra, at der manglede hjemmel, og at minkavlere med farme uden for sikkerhedszonerne således ikke skulle ("skal") aflive mink. Videre finder kommissionen det kritisabelt, at Fødevarestyrelsen stillede minkavlere tempobonus i udsigt, al den stund der ikke var hjemmel hertil, materielt og finansielt, ligesom der ikke forelå statsstøttebedømmelse. Det burde have været afklaret, forinden brevet blev afsendt, eller udtrykkeligt forbehold herom burde have været anført.

Efter kommissionens vurdering kan kritik ligeledes rejses mod Miljø- og Fødevarerministeriet, der tog initiativ til brevet, og som godkendte det endelige brev. Miljø- og Fødevarerministeriet var bekendt med drøftelserne i Fødevarestyrelsen af spørgsmålet om hjemmel til aflivning af mink og udfaldet heraf.

Kommissionen bemærker endvidere, at Fødevarestyrelsens brev af 6. november 2020 var en følge af den klart ulovlige instruks, som blev givet på pressemødet den 4. november 2020, hvilket efter kommissionens opfattelse giver anledning til kritik af Miljø- og Fødevarerministeriet, Statsministeriet og Justitsministeriet, jf. afsnit 8.3.4 ovenfor.

8.4.2. Brevet af 10. november 2020

Det er oplyst, at en revision af brevet af 6. november 2020 til minkavlerne blev igangsat søndag den 8. november 2020, tidligt med inddragelse af veterinærdirektør Hanne Larsen selv, men også fra den 9. november 2020 med inddragelse af Miljø- og Fødevarerministeriet samt Justitsministeriet og også Statsministeriet, hvilket alt sammen afspejlede, at der nu var stor opmærksomhed om den manglende hjemmel til at aflive alle mink, og at nyt brev blev sendt til minkavlerne tirsdag den 10. november 2020, også underskrevet af Hanne Larsen.

Forinden havde miljø- og fødevareminister Mogens Jensen den 9. november 2020 om aftenen udsendt en skriftlig kommentar om forløbet til blandet andet Ritzau, hvori han bl.a. beklagede, at han og regeringen ikke havde været klare nok i kommunikationen om lovhjemmel, ligesom han udtalte, at "vi burde have kommunikeret klart".

I indledningen af det nye brev, som blev sendt den 10. november 2020, stod:

"Situationen ændrer sig meget hurtigt lige nu, derfor har det været nødvendigt at præcisere og ændre i det brev vi sendte ud fredag den 6. november.

Fødevarestyrelsen beklager meget, at det i brevet ikke fremgik, at der for raske minkfarme, der befinder sig længere væk end 7,8 km fra en smittet besætning, var tale om en opfordring til aflivning hurtigst muligt af hensyn til folkesundheden.

Regeringen har meldt ud, at alle mink i landet skal aflives af hensyn til folkesundheden. Det er vigtigt, at aflivningen foregår hurtigst muligt. Regeringen er derfor i fuld gang med at etablere de nødvendige hjemler til at påbyde aflivning uden for zonerne, til at udbetale de besluttede tempobonusser samt yde erstatning og kompensation til de berørte minkavlere."

I brevet stod der under overskriften "minkfarme uden for zonerne":

"Det er regeringens ambition, at aflivningen af alle mink (også avlsdyr) skal være overstået den 16. november 2020, og det er således en betingelse for at du bliver berettiget til at modtage bonus for hurtig aflivning, at du er færdig senest denne dato. Du skal være særlig opmærksom på, at der ikke er mink, der undslipper og løber ud i naturen."

Kommissionen finder, at brevet af 10. november 2020 isoleret bedømt lader noget tilbage at ønske med hensyn til klarhed, særligt med hensyn til den manglende hjemmel til tempobonus, også henset til den groft vildledende karakter af udmeldingerne på pressemødet den 4. november 2020 og i de efterfølgende pressemeddelelser fra samme dag. Kommissionen finder dog

ikke, at der er grundlag for særskilt kritik af myndigheder i anledning af brevet af 10. november 2020.

8.5. Politiets actioncard af 6. november 2020

8.5.1. Actioncard af 6. november 2020

Rigspolitiet overtog fra Fødevarestyrelsen en opgave med at kontakte minkavlere med farme uden for sikkerhedszonerne, og til brug for denne kontakt udarbejdede Rigspolitiet en instruktion, der skulle danne grundlag for telefonisk kontakt, det såkaldte actioncard, som forelå fredag den 6. november 2020.

I indledningen af actioncardet, der havde form af intern kommunikation, stod, at "Regeringen har truffet beslutning om at alle mink i raske minkbesætninger skal tælles op for at kunne udmåle betaling til ejeren", og at "Der skal laves aftaler med minkejere om, at en myndighedsperson kommer til besætningen for at tælle op". Det var med henblik på at opnå sådanne aftaler, at den telefoniske kontakt blev taget.

Ifølge actioncardet skulle den telefoniske kontakt indledes på følgende måde:

"Hej, du taler med [TITEL] [NAVN]. Jeg ringer fra Rigspolitiet på vegne af Fødevarestyrelsen, da regeringen af hensyn til folkesundheden har truffet beslutning om at alle mink i Danmark skal aflives. Jeg ringer derfor vedrørende optælling af mink i raske besætninger."

Videre skulle der ifølge actioncardet orienteres om bonus ved hurtig aflivning (tempobonus).

I forhold til spørgsmål om optælling stod i actioncardet:

"Det er naturligvis frivilligt, om du vil lade en myndighedsperson komme ind på din besætning og foretage optællingen, og jeg skal derfor høre, om du ønsker at medvirke?"

I tilfælde af "ja" blev angivet nogle forhold, som ønskedes oplyst, mens der i tilfælde af "nej" stod følgende i actioncardet:

”Det er jeg ked af at høre, men beslutningen er truffet. Manglende medvirken vil derfor betyde, at du ikke får mulighed for at opnå bonussen, og du kan forvente, at myndighederne så kommer og foretager tømning af besætningen alligevel. Jeg vil derfor høre, om dette får dig til at ændre beslutningen?”

For kommissionen har juridisk sektionsleder Birgitte Buch fra Rigspolitiet forklaret, at ”Beslutningen, der refereres til i actioncardet, er regeringens udmelding den 4. november 2020, om at alle mink i Danmark skal aflives”.

Kommissionen finder, at actioncardet må forstås efter sin ordlyd, og at politiet således ifølge actioncardet kommunikerede, at alle mink skulle aflives, uanset der var tale om farme uden for sikkerhedszonerne, hvilket blev betonet i tilfælde af, at minkavlere ikke umiddelbart indgik aftale om optælling. Henset til at den telefoniske kontakt ifølge actioncardet blev indledt med bemærkning om, at ”regeringen af hensyn til folkesundheden har truffet beslutning om at alle mink i Danmark skal aflives”, finder kommissionen, at det i hvert fald ikke med actioncard blev sikret, at minkavlere i forhold til aftaler om optælling handlede frivilligt. Tværtimod var den telefoniske kontakt med til at forstærke indtrykket hos minkavlerne af, at alternativet var indgreb fra myndighedsside.

Som allerede nævnt finder kommissionen, at det var klart, at der ikke var hjemmel til aflivning af mink på farme uden for sikkerhedszonerne, jf. afsnit 6.1 ovenfor, hvilket var de farme, som actioncardet angik.

Videre lægger kommissionen vægt på, at ikke blot rigspolitichefen og politidirektøren i Rigspolitiet, men også politiinspektør Uffe Stormly og juridisk sektionsleder Birgitte Buch, der begge konkret godkendte actioncardet, på mødet i Den nationale operative stab den 5. november 2020 kl. 08.00 havde fået oplyst af veterinærdirektøren i Fødevarestyrelsen, at der ikke var hjemmel til at aflive mink uden for sikkerhedszonerne.

Kommissionen finder, at det er særdeles kritisabelt og i strid med såvel legalitetsprincippet som sandhedsplichten, at Rigspolitiet alligevel udformede og anvendte et actioncard, som så bort fra, at der manglede hjemmel, og at minkavlere med farme uden for sikkerhedszonerne således ikke skulle (”skal”) aflive mink.

Justitsministeriet har efter de oplysninger, som foreligger for kommissionen, ikke haft indsigt i udarbejdelsen af actioncardet eller brugen heraf, og kritikken kan efter kommissionens opfattelse ikke udstrækkes til Justitsministeriet.

Kommissionen bemærker dog samtidig, at Rigspolitiets brug af actioncardet var en følge af den klart ulovlige instruks, som blev givet på pressemødet den 4. november 2020, hvilket som nævnt efter kommissionens opfattelse giver anledning til kritik af Miljø- og Fødevareministeriet, Statsministeriet og Justitsministeriet.

8.5.2. Actioncard af 10. november 2020

Ovennævnte formuleringer blev rettet i et nyt actioncard af 10. november 2020, som imidlertid aldrig blev taget i anvendelse. På den baggrund finder kommissionen ikke anledning til at inddrage det nye actioncard i vurderingerne.

Det havde efter kommissionens opfattelse været ønskeligt, om Rigspolitiet havde berigtiget actioncard af 6. november 2020 ved direkte kontakt ikke alene til de minkavlere, som havde svaret "nej" til en myndighedspersons medvirken, men til alle, som var blevet kontaktet i overensstemmelse med det oprindelige actioncard, der som nævnt blev indledt med henvisning til, at "regeringen af hensyn til folkesundheden har truffet beslutning om at alle mink i Danmark skal aflives". Valget af alene at kontakte den mindre gruppe minkavlere, som efter det oplyste var truffet af Rigspolitiet efter dialog med Justitsministeriet, giver dog efter kommissionens opfattelse under de foreliggende omstændigheder, og henset til Fødevarestyrelsens reviderede brev af 10. november 2020, ikke anledning til særskilt kritik.

8.6. Pressemødet den 7. november 2020

I en sms sendt lørdag den 7. november 2020 kl. 10.43 fra statsminister Mette Frederiksen til sundhedsminister Magnus Heunicke og miljø- og fødevareminister Mogens Jensen skrev statsministeren: "Svære, svære dage. Vi bliver nødt til at se en pressebrief idag med myndigheder og ministre på mink. Den megen støj risikerer at underminere indsatsen derude".

Det var således på foranledning af statsministeren, at der den 7. november 2020 blev afholdt et pressemøde (pressebriefing) kl. 16.00. På pressemødet,

som angik covid-19-situationen, restriktioner og minkmutationer, deltog sundhedsminister Magnus Heunicke, miljø- og fødevareminister Mogens Jensen, afdelingsleder i Statens Serum Institut Thyra Grove Krause, direktør i Styrelsen for Patientsikkerhed Anette Lykke Petri og rigspolitichef Thorkild Fogde.

Sundhedsminister Magnus Heunicke indledte med en status primært vedrørende den humane sundhed.

Miljø- og fødevareminister Mogens Jensen takkede minkavlerne for deres indsats, og han tilføjede:

”Men fordi at det her er en situation, som truer folkesundheden, så er det også noget, der skal gå stærkt, og vi har derfor sat en målsætning om, at aflivning af alle mink i Danmark skal være overstået den 16. november, og at det i de 7 kommuner i Nordjylland skal ske endnu hurtigere. Det er dog også en kæmpe opgave for alle involverede, og jeg kan derfor ikke garantere, at alle mink er aflivede den 16. november, men jeg ved, at aflivningerne nu kører på højtryk, og regeringen yder nu også en tempobonus på 20 kr. pr. mink, og 30 kr. for avlere i Nordjylland, for at aflive deres mink hurtigst muligt.”

Rigspolitichef Thorkild Fogde gav en status på bl.a. aflivning af mink og samarbejdet med minkavlerne. Således bemærkede Thorkild Fogde, at ”Der bliver tilført ressourcer, og tempoet skrues op både i Nordjylland og i resten af landet, som fødevareministeren også nævnte før”.

Kommissionen lægger til grund, at pressemødet den 7. november 2020 var en opfølgning på pressemødet den 4. november 2020 – og et mellemliggende pressemøde den 5. november 2020 angående situationen i Nordjylland, hvor statsministeren havde gentaget beslutningen om aflivning af alle mink – som blev afholdt i lyset af kritik i medierne, herunder af det sundhedsfaglige grundlag for beslutningen om at aflive alle mink.

Efter kommissionens opfattelse indebar pressemødet den 7. november 2020 i forhold til mink en fortsættelse af den grove vildledning, som var igangsat på pressemødet den 4. november 2020, hvilket er kritisabelt. Det gælder så meget desto mere, da det i tiden mellem de to pressemøder var blevet bekræftet i Miljø- og Fødevareministeriet, at der ikke var hjemmel til aflivning af

alle mink, hvilket Justitsministeriet havde vurderet og fundet ikke at kunne tilsidesætte, ligesom i øvrigt oplysning herom var delt med bl.a. Rigspolitiet på et møde i Den nationale operative stab den 5. november 2020 kl. 08.00.

Kommissionen finder, at der kan rettes særskilt kritik mod Miljø- og Fødevarerministeriet i anledning af fortsættelsen af den grove vildledning på pressemødet den 7. november 2020, hvor miljø- og fødevarerministeren deltog. Kommissionen bemærker i den forbindelse, at pressemødet blev afviklet få timer efter, at Miljø- og Fødevarerministeriet den 7. november 2020 havde rettet henvendelse til Statsministeriet om et hastelovforslag, som skulle rette op på den manglende hjemmel.

Kommissionen finder ikke grundlag for at rette særskilt kritik mod Statsministeriet, uanset at det var Statsministeriet, som tog initiativ til pressemødet, idet det bemærkes, at Statsministeriet ikke i øvrigt var involveret i forbindelse med forberedelsen heraf. Der er efter kommissionens opfattelse heller ikke grundlag for særskilt kritik af Justitsministeriet eller Finansministeriet, som ikke ses at have haft en rolle i forbindelse med pressemødet.

Kommissionen bemærker dog, at pressemødet den 7. november 2020 var en fortsættelse af den grove vildledning, som var blevet iværksat ved pressemødet den 4. november 2020, hvilket som nævnt efter kommissionens opfattelse giver anledning til kritik af Miljø- og Fødevarerministeriet, Statsministeriet, Justitsministeriet og Finansministeriet.

Med hensyn til Sundhedsministeriet finder kommissionen fortsat ikke fuldt fornødent grundlag for kritik, henset til Sundhedsministeriets involvering omkring pressemødet den 7. november 2020, ganske som pressemødet den 4. november 2020.

For så vidt angår Rigspolitiet bemærkes, at Rigspolitiet var direkte involveret i aflivning af mink, og rigspolitichefen gav på pressemødet den 7. november 2020 en status på arbejdet. Eftersom Rigspolitiet i tiden efter pressemødet den 4. november 2020 havde fået kendskab til, at der efter i hvert fald Fødevarestyrelsens opfattelse ikke var hjemmel til aflivning af alle mink, finder kommissionen, at Rigspolitiet kan kritiseres for desuagtet og uden forbehold på pressemødet den 7. november 2020 at basere sig på og støtte op om de udmeldinger, som var givet på pressemødet den 4. november 2020, og som

var groft vildledende. Rigspolitiet havde i forbindelse med pressemødet den 7. november 2020 selvstændig anledning til at rejse spørgsmålet om hjemmel til aflivning af alle mink, i første række over for Justitsministeriet, med henblik på at bringe minkavlere og offentlighed ud af vildfarelsen, og det er kritisabelt, at Rigspolitiet ikke sikrede dette forud for pressemødet eller i hvert fald umiddelbart efter, da det samlede indhold af pressemødet var kendt.

8.7. Øvrig kommunikation

Kommissionen har gennemgået kommunikation med minkavlere såvel som med Folketinget og offentligheden, men finder ikke anledning til særskilte bemærkninger, ud over hvad der er anført konkret nedenfor i afsnit 8.9 i tilknytning til statsminister Mette Frederiksen og miljø- og fødevareminister Mogens Jensen.

8.8. Retlige vurderinger af embedsmænd

8.8.1. Miljø- og Fødevareministeriet og Fødevarestyrelsen

8.8.1.1. Miljø- og Fødevareministeriet, departementschef Henrik Studsgaard

Henrik Studsgaard har siden 2012 været departementschef i først Miljøministeriet og siden Miljø- og Fødevareministeriet, og han var således i november 2020 øverste embedsmand i det ministerium, der havde ressortansvaret for behandlingen af mink. Han har bl.a. en uddannelse som cand.jur.

Henrik Studsgaard har for kommissionen forklaret, at han var bekendt med det materiale, de notater, de redegørelser mv., som blev udarbejdet i Fødevarestyrelsen i september 2020, og hvori det blev konkluderet, at der ikke var hjemmel til et scenarie, som angik aflivning af alle mink. Han og Mogens Jensen godkendte den 22. september 2020 en sag til et forberedende ØU-møde (FØU) den 23. september, som var vedlagt et internt cover af 20. september 2020 ("Bilag 2 – Omkostninger ved opstillede scenarier"), hvoraf fremgik, at iværksættelse af scenarie 3 (aflivning af alle danske minkbesætninger) krævede lovændring.

Henrik Studsgaard deltog den 2. november 2020 om aftenen i et departementschefmøde indkaldt af departementschef i Justitsministeriet Johan Le-garth. Henrik Studsgaard har forklaret, at mødet startede med en drøftelse

af det rent sundhedsmæssige. Sundhedsministeriets departementschef Per Okkels redegjorde herfor, herunder briefing fra Statens Serum Institut, og den bekymring, som Statens Serum Institut havde. Det gik rigtigt stærkt med smitten på det tidspunkt og de drøftede, hvordan man kunne øge hastigheden med aflivningen. Henrik Studsgaard har videre forklaret, at da de forlod mødet, var opgaven for Miljø- og Fødevareministeriet at få øget tempoet med aflivninger, herunder finde ud af, om tempobonus var en mulighed. Det var tilgangen fra Miljø- og Fødevareministeriets side til, hvad der skulle ske her og nu.

Henrik Studsgaard modtog ikke en kopi af den sms, som Johan Legarth den 3. november 2020 kl. 8.36 sendte til rigspolitichef Thorkild Fogde og Per Okkels, som omhandlede ”Mink planen”, og hverken Henrik Studsgaard eller Johan Legarth husker, at de skulle have været i kontakt i løbet af den 3. november 2020. Henrik Studsgaard har forklaret, at han heller ikke hørte om en minkplan. Kommissionen lægger herefter til grund, at Henrik Studsgaard ikke var bekendt med de af Justitsministeriet og Rigspolitiet den 3. november 2020 igangsatte initiativer i forhold til mink.

Den 3. november 2020 kl. 09.35 sendte afdelingschef i Miljø- og Fødevareministeriet Tejs Binderup en mail til afdelingschef i Finansministeriet Martin Ulrik Jensen med kopi til afdelingschefer i Erhvervsministeriet, Sundhedsministeriet, Finansministeriet og Justitsministeriet (Line Nørbæk, Dorthe Eberhardt Søndergaard, Annemarie Lauritsen og Anne-Mette Lyhne Jensen) samt sin kontorchef Paolo Drostby, hvori han redegjorde for en ØU-sag med to scenarier i forhold til mink: a) en dvalemodel og b) en model, som indebar lukning af minkbranchen. Han anførte: ”Uanset om man bevæger sig af spor a eller b vil der skulle skabes retlig hjemmel til at eksekvere beslutningen”. Henrik Studsgaard modtog en kopi af mailen kl. 09.55 og har forklaret, at de på det tidspunkt var begravet i arbejde, og han mener ikke, at han talte med Tejs Binderup om de to scenarier i løbet af dagen.

Henrik Studsgaard deltog i begge departementschefmøder den 3. november 2020, herunder også mødet kl. 14.45, hvor det blev besluttet, at sagen skulle på et KU-møde samme aften, og at sagen skulle koordineres af Justitsministeriet. Henrik Studsgaard har forklaret, at departementschef i Statsministeriet Barbara Bertelsen på dette møde var meget bekymret over situationen og over, om tiltagene var tilstrækkelige. Da han forlod departementschefmødet

kl. 14.45, havde han en klar opfattelse af, hvad Miljø- og Fødevareministeriet skulle bidrage med til det senere KU-møde, hvilket fortsat var en øgning af tempoet for aflivning i zone 1 og 2 samt øgning af tempoet for pelsning i zone 3. Henrik Studsgaard har forklaret, at man i Miljø- og Fødevareministeriet arbejdede videre hermed, hvilket afspejlede sig i den kommenterede dagsorden, som der blev udarbejdet til miljø- og fødevareminister Mogens Jensen, såvel som i Miljø- og Fødevareministeriets bilag 2a til KU-sagen. Henrik Studsgaard har videre forklaret, at han ikke selv var inde over forberedelsen af materialet fra departementschefmødet kl. 14.45 og frem til materiale til KU-mødet blev udsendt til deltagerne kl. 20.24 og kl. 21.24.

Henrik Studsgaard har forklaret, at han var forberedt på det scenarie, som Miljø- og Fødevareministeriet havde forberedt. Det scenarie havde man drøftet både mandag aften den 2. november 2020 og tirsdag den 3. november 2020. Han kendte linjen; også fra Tejs Binderups mail fra tirsdag morgen. Han var ikke forberedt i forhold til et scenarium, som indebar aflivning af alle mink. I løbet af KU-mødet blev Henrik Studsgaard imidlertid bekendt med, at aflivning af alle mink var beslutningen, og det lægges efter indholdet af referatet fra det efterfølgende debriefingmøde til grund, at Henrik Studsgaard tillige var bekendt med, at beslutningen ville blive udmeldt til minkavlere og offentlighed på et pressemøde den følgende dag med deltagelse af statsministeren.

Henrik Studsgaard har forklaret, at han ikke på KU-mødet nævnte spørgsmål om hjemmel til aflivning af mink, og heller ikke tempobonus, og han har videre forklaret, at han heller ikke rejste spørgsmål herom i den efterfølgende tid op til pressemødet. Han har for kommissionen forklaret, at hjemmel ikke var "top of mind". Det kan undre, også henset til Henrik Studsgaards egen forklaring om, at han som departementschef ikke tidligere har deltaget i et regeringsmøde, hvor der skulle træffes en så stor beslutning, ligesom han har forklaret, at han og hans ministerium ikke havde forudset beslutningen om aflivning af alle mink, hvorfor der så meget desto mere kunne være anledning til at sikre hjemmel for eksekvering af den meget vidtgående og intensive beslutning.

På pressemødet den 4. november 2020 blev det udmeldt, at alle mink i hele landet skulle og ville blive aflivet, og at minkavlerne kunne træde i myndighedernes sted og selv aflive egne mink mod at modtage ekstra betaling, nemlig

en tempobonus, som ikke var kompensation for tab eller begrundet i påførte omkostninger.

Som anført ovenfor i afsnit 8.3.1 finder kommissionen, at udmeldingerne på pressemødet og i de efterfølgende pressemeddelelser var groft vildledende over for minkavlere og offentlighed, ligesom der var udmeldinger over for myndigheder, heriblandt Fødevarestyrelsen, som udgjorde en klart ulovlig instruks. Der er således efter kommissionens opfattelse tale om objektive brud på sandhedspgigten og legalitetsprincippet.

Efter kommissionens opfattelse havde Henrik Studsgaard pligt til at sikre sig, at hjemmel til aflivning af alle mink og til udbetaling af tempobonus var blevet undersøgt og bekræftet i Miljø- og Fødevareministeriet som ressortministerium.

Kommissionen finder, at det er kritisabelt, at Henrik Studsgaard ikke i tiden frem til udmeldingen af den meget vidtgående og intensive beslutning til minkavlere og offentlighed på pressemødet den 4. november 2020 kl. 16.00 delte Miljø- og Fødevareministeriets og Fødevarestyrelsens vurdering af spørgsmålene om hjemmel og så vidt muligt sikrede, at der ikke på pressemødet skete vildledning eller ulovlig instruktion. Det havde i den forbindelse været naturligt for Miljø- og Fødevareministeriet at tage kontakt til Statsministeriet, som forestod planlægning af pressemødet, og også til Justitsministeriet, som havde koordineret sagen, idet kontakterne efter kommissionens opfattelse burde have været sket på højeste niveau, hvad enten ministerniveau eller departementschefniveau. Det gælder efter kommissionens opfattelse, uanset at Miljø- og Fødevareministeriet var blev trængt noget i baggrunden under forberedelsen af KU-mødet. Konkret for Henrik Studsgaard burde han i første række have taget kontakt til miljø- og fødevareministeren.

Efter pressemødet den 4. november 2020 deltog Henrik Studsgaard i et internt møde i Miljø- og Fødevareministeriet, hvor også Fødevarestyrelsen var med. På mødet gjorde Fødevarestyrelsen opmærksom på, at der ikke var hjemmel til at aflive alle mink. Henrik Studsgaard har forklaret, at han tilkendegav, at hjemmelsspørgsmålet måtte afklares i en fart, ligesom han bad om, at Miljø- og Fødevareministeriets retschef blev inddraget. Videre har Henrik Studsgaard forklaret, at han sidst på eftermiddagen den 5. november 2020 blev orienteret om, at Justitsministeriet ikke ville tilsidesætte Fødevarestyrelsens og Miljø-

og Fødevarerministeriets vurdering af hjemmelsspørgsmålet, ligesom han var bekendt med, at udarbejdelsen af et hastelovforslag blev igangsat.

Henset til de groft vildledende udmeldinger på pressemødet den 4. november 2020 og i de efterfølgende pressemeddelelser finder kommissionen, at det er kritisabelt, at Henrik Studsgaard intet gjorde for at bringe minkavlere og offentlighed ud af vildfarelsen, som var skabt ved pressemødet den 4. november 2020, da han den 4. november 2020 fik genopfrisket Fødevarerstyrelsens vurdering af hjemmelsspørgsmålet, og da han den 5. november 2020 fik orientering om, at Justitsministeriet ikke ville tilsidesætte vurderingen. Omkring samme tid som det interne møde den 4. november 2020 udsendte Miljø- og Fødevarerministeriet en pressemeddelelse, som gentog den grove vildledning på pressemødet den 4. november 2020. Kommissionen lægger som anført i afsnit 8.9.1 til grund, at miljø- og fødevarerminister Mogens Jensen blev orienteret den 5. november 2020 om den manglende hjemmel, men samtidig bemærker kommissionen, at denne orientering efter kommissionens opfattelse, og uanset Henrik Studsgaards personlige kendskab hertil, ikke ville være tilstrækkeligt til at afbøde kritikken af Henrik Studsgaard, allerede fordi Mogens Jensen ikke ses samtidig at være blevet opfordret til at berigtige de groft vildledende udmeldinger på pressemødet den 4. november 2020 og i de efterfølgende pressemeddelelser, ligesom berigtigelse faktisk heller ikke fandt sted. Hertil kommer, at orienteringen ikke ses at have omfattet tempobonus.

Veterinærdirektør i Fødevarerstyrelsen Hanne Larsen blev om formiddagen fredag den 6. november 2020 kontaktet af Henrik Studsgaard, som anmodede om, at der blev formuleret et brev til minkavlerne. Fødevarerstyrelsen udarbejdede herefter et oplæg til brev til minkavlerne, som kl. 13.15 blev sendt til Tejs Binderup og Henrik Studsgaard. Den endelige version af brevet blev godkendt af Henrik Studsgaard forud for udsendelsen til alle minkavlere, hvilket skete den 6. november omkring kl. 22.00.

Som anført ovenfor i afsnit 8.4.1 må brevet af 6. november 2020 forstås som et påbud eller en tilkendegivelse af lignende retlig karakter til minkavlerne om, at alle mink skulle aflives, også mink på farme uden for sikkerhedszonerne. Kommissionen finder det kritisabelt, at Henrik Studsgaard godkendte et brev med dette indhold, når han netop var vidende om den manglende hjemmel til aflivning af alle mink. Henrik Studsgaards forklaring om, at brevet var tænkt som en oplysning af minkavlerne om, hvordan de kunne opnå tempobonus,

kan ikke føre til en ændret vurdering. Tværtimod er det i sig selv kritisabelt, at Henrik Studsgaard sammen med Finansministeriet tilrettelagde en yderligere tempobonus til minkavlere i syv kommuner i Nordjylland uden at sikre sig, at der var hjemmel hertil.

Henrik Studsgaard var i kontakt med formanden for København Fur Tage Pedersen både den 5. og 6. november 2020 bl.a. i forbindelse med udarbejdelsen af det første brev til minkavlerne, og også den 7. november 2020 om morgenen, ligesom det var Henrik Studsgaard, der fik arrangeret, at statsminister Mette Frederiksen ringede op til Tage Pedersen senere samme formiddag. Drøftelserne indgik i et forsøg på at fortsætte indsatsen med aflivning af mink i hele landet. Det samme gjaldt pressemødet den 7. november 2020 kl. 16.00 med deltagelse af bl.a. miljø- og fødevareminister Mogens Jensen, hvilket pressemøde Statsministeriet havde taget initiativ til.

Kommissionen finder det kritisabelt, at Henrik Studsgaard lod disse drøftelser pågå uden at gøre noget for at bringe minkavlere og offentlighed ud af vildfarelsen, som var skabt ved pressemødet den 4. november 2020, men i stedet understøttede den indsats, som da var blevet sat i værk.

Da det den 8. november 2020 kom frem i offentligheden, at der ikke var hjemmel til aflivning af alle mink, afgav miljø- og fødevareministeren en udtalelse til pressen, hvori det om beslutningen om aflivning af alle mink stod, at "Regeringen har besluttet, at det hastede, situationens alvor taget i betragtning. Derfor har man vurderet, at man ikke kunne afvente ny lovgivning, inden man meldte dette ud. Regeringen har skrevet rundt til de enkelte minkavlere med en opfordring til at påbegynde aflivninger, og parallelt hermed arbejdet på at tilvejebringe det nødvendige lovgrundlag til at påbyde dette – herunder også så minkavlerne kan få den nødvendige kompensation". Udtalelsen var godkendt af Henrik Studsgaard, som for kommissionen har forklaret, at pressecitatet var udtryk for "en upræcis kommunikationslinje", og at det mildest talt var upræcist, når det blev kommunikeret, at man ikke kunne afvente ny lovgivning. Kommissionen finder det kritisabelt, at Henrik Studsgaard lod et svar til pressen fra ministeren passere med en urigtig oplysning om, at regeringen havde vurderet ikke at kunne afvente ny lovgivning.

Kommissionen lægger som anført i afsnit 8.9.1 til grund, at Mogens Jensen blev orienteret om den manglende hjemmel til at aflive alle mink den 5. no-

vember 2020, og at Mogens Jensen således afgav urigtige oplysninger under samrådet den 11. november 2020, hvor han sagde flere gange, at han først blev gjort opmærksom på den manglende hjemmel ”i weekenden”. Kommissionen finder imidlertid ikke tilstrækkeligt sikkert grundlag for at antage, at netop Henrik Studsgaard har haft viden eller grund til at antage, at denne oplysning var urigtig.

Kommissionen finder samlet set, at Henrik Studsgaard har begået tjenesteforseelser af en sådan grovhed, at der foreligger grundlag for, at det offentlige søger ham draget til ansvar i anledning af hans medvirken til brud på sandhedsplichten og legalitetsprincippet i forbindelse med pressemødet den 4. november 2020 og den efterfølgende opretholdelse heraf, Fødevarerstyrelsens brev af 6. november 2020 til minkavlerne og miljø- og fødevarerministerens presseudtalelse den 8. november 2020.

8.8.1.2. Miljø- og Fødevarerministeriet, afdelingschef Tejs Binderup

Tejs Binderup tiltrådte stillingen som afdelingschef i Miljø- og Fødevarerministeriet i 2018, og han var således i november 2020 afdelingschef i det ministerium, der havde ressortansvaret for behandling af mink. Han er uddannet som cand.scient.pol.

Tejs Binderup har for kommissionen forklaret, at departementschef Henrik Studsgaard, kontorchef Paolo Drostby, teamleder Katja Goodhew og han selv udgjorde krumtappen i forløbet omkring mink fra sommeren 2020 og frem til primo november 2020.

Tejs Binderup var bekendt med det materiale, de notater, covers mv. som blev udarbejdet af Fødevarerstyrelsen og Miljø- og Fødevarerministeriet i september 2020 omhandlende initiativer i forhold til aflivning af mink, herunder bl.a. et cover dateret den 20. september 2020: ”Bilag 2 – Omkostninger ved opstillede scenarier”, hvori var opstillet tre scenarier for håndtering af smitten i minkbesætninger, herunder et scenarie 3, som angik aflivning af alle mink. Det fremgik af coveret, at ”Iværksættelse af scenarie 3 vil derfor kræve lovændring”.

Tejs Binderup deltog i et CU-møde den 1. oktober 2020 sammen med miljø- og fødevarerminister Mogens Jensen, hvor det – i overensstemmelse med indstillingen i coveret – blev besluttet at iværksætte en strategi om aflivning af smittede mink (zone 1) og aflivning af mink i en zone på 7,8 km rundt om

smittede mink for at inddæmme smitten (zone 2). Tejs Binderup havde deltaget i det forudgående forløb, hvor der på et departementschefmøde den 28. september 2020 var opnået enighed mellem Sundhedsministeriet og Miljø- og Fødevareministeriet om aflivning af smittede mink og mink i en sikkerhedszone omkring smittede minkbesætninger, der af Fødevarestyrelsen blev fastsat til 7,8 km på grundlag af Dansk Veterinær Konsortiums udtalelse af 29. september 2020. Der blev ikke igangsat arbejde med ny lovgivning i forlængelse af CU-mødet den 1. oktober 2020, selvom det af coveret til mødet fremgik: "MFVM, JM og SUM forbereder den tekniske afklaring af det fornødne lovgrundlag, såfremt der sidenhen måtte træffes beslutning om aflivning af alle minkbesætninger i et geografisk område eller i hele landet". Tejs Binderup har herom i sin forklaring for kommissionen henvist til travlhed.

Den 2. november 2020 blev der afholdt et møde mellem København Fur, Statens Serum Institut og Fødevarestyrelsen. Tejs Binderup deltog ikke i mødet, men blev ringet op af veterinærdirektør i Fødevarestyrelsen Hanne Larsen i forlængelse af mødet, idet hun fortalte, at Kåre Mølbak på mødet havde oplyst om fundet af en ny mutation. Tejs Binderup deltog i et efterfølgende møde samme aften mellem København Fur, miljø- og fødevareminister Mogens Jensen, Henrik Studsgaard og Hanne Larsen, og han har forklaret, at det var evident for alle, at der var behov for at øge hastigheden med aflivningerne. Senere samme aften deltog Tejs Binderup i departementschefmødet kl. 21.30, som var indkaldt af departementschef i Justitsministeriet Johan Legarth. Tejs Binderup har forklaret, at "Det var hans idé at indføre et økonomisk incitament til hurtigere aflivning i form af en tempobonus, hvilket der også var en drøftelse af på departementschefmødet". Videre har han forklaret, at "Konklusionen på departementschefmødet var, at situationen var meget bekymrende", og at "Han aftalte med afdelingschef Martin Ulrik Jensen fra Finansministeriet, at man skulle gå i gang med en ØU-sag". Tejs Binderup rettede efter mødet henvendelse til Finansministeriet vedrørende udarbejdelse af et notat om den nævnte tempobonus, idet han har forklaret, at "Finansministeriet udarbejdede et notat om tempobonus henover natten fra mandag den 2. november 2020 til tirsdag den 3. november 2020". Tejs Binderup arbejdede den 3. november 2020 med ØU-sagen om tempobonus og to mere langsigtede scenarier, hvortil der skulle skaffes hjemmel. Han modtog ikke kopi af den sms, som Justitsministeriets departementschef Johan Legarth den 3. november 2020 kl. 8.36 sendte til rigspolitichef Thorkild Fogde og Sundhedsministeriets departementschef Per Okkels, som omhandlede "Mink planen". Tejs Binderup har

forklaret, at "Johan Legarth orienterede ham ikke om, at Rigspolitiet var sat i gang med at udarbejde en delplan", og kommissionen lægger til grund, at Tejs Binderup ikke blev gjort bekendt med de af Justitsministeriet igangsatte initiativer i forhold til mink.

Den 3. november 2020 kl. 9.35 sendte Tejs Binderup en mail til afdelingschef i Finansministeriet Martin Ulrik Jensen med kopi til afdelingschefer i Erhvervsministeriet, Sundhedsministeriet, Finansministeriet og Justitsministeriet (Line Nørbæk, Dorthe Eberhardt Søndergaard, Annemarie Lauritsen og Anne-Mette Lyhne Jensen) samt sin kontorchef Paolo Drostby, hvori han redegjorde for en ØU-sag med to scenarier i forhold til mink: a) en dvalemodel og b) en model, som indebar lukning af minkbranchen. Han anførte: "Uanset om man bevæger sig af spor a eller b vil der skulle skabes retlig hjemmel til at eksekvere beslutningen." Samme dag kl. 9.55 sendte Tejs Binderup tillige mailen til departementschef Henrik Studsgaard. Tejs Binderup har forklaret, at "Hans mail sendt kl. 09.35 var udtryk for hans opfattelse af, hvad der skulle ske nu og her; dels fuldt tempo på aflivning, dels "alle mand på dæk, i forhold til zone 1 og 2" og endelig et økonomisk incitament for ordinær pelsning i zone 3".

Tejs Binderup deltog i begge departementschefmøder den 3. november 2020, herunder mødet kl. 14.45, hvor det blev besluttet, at sagen skulle på et KU-møde samme aften, og at sagen skulle koordineres af Justitsministeriet. Tejs Binderup har om møderne forklaret, at det hverken på mødet kl. 13.30 eller kl. 14.45 blev nævnt, at det var nødvendigt at slå alle mink ned. Der blev derimod talt om at øge aflivningstempoet inden for sikkerhedszonerne, da den eksisterende aflivningsindsats skulle foregå hurtigere. Tejs Binderup har om mødet kl. 14.45 videre forklaret, at det var meget tydeligt, at Statsministeriet var meget bekymret over den nye risikovurdering. Tejs Binderup har i sine noter om mødet kl. 14.45 anført, at Sundhedsministeriet præsenterede tiltag i Nordjylland i forhold til den humane sundhed (Nordjyllandspakken), samt at Barbara Bertelsen mente, at "det er for alt for lempeligt, kalder oplægget provinsielt og fremfører, at resten af mødekredsen slet ikke har forstået hvor stor en potentiel katastrofe det er vi står over for". Tejs Binderup har forklaret, at bølgerne gik lidt højt, og at han havde en oplevelse af, at Statsministeriet var overordentligt bekymret over situationen i Nordjylland. Efter mødet kl. 14.45 havde han ikke opfattelsen af, at det var nødvendigt at slå alle mink ned. Der

var ingen, der sagde til Miljø- og Fødevareministeriet, at der skulle have bredt sig en opfattelse af, at det var nødvendigt at slå alle mink ned.

Kl. 15.53 sendte Anne-Mette Lyhne Jensen en mail til en række andre afdelingscheferne omhandlende ramme for KU-coveret, herunder tiltaget: "2) Aflivning af mink". Mailen blev ved en fejl ikke sendt til Tejs Binderup, som fik den eftersendt kl. 16.40 af Anne-Mette Lyhne Jensen med bemærkning: "Kæmpe fejl herfra – nu er den mest centrale AC (Tejs) også på tråden". Forsinkelsen gav efter det oplyste ikke Tejs Binderup anledning til fremkomme med bemærkninger. Allerede kl. 15.49 havde Tejs Binderup til Anne-Mette Lyhne Jensen og Lisbeth Gro Nielsen i Justitsministeriet sendt det seneste udkast til cover til den ØU-sag, som Miljø- og Fødevareministeriet havde arbejdet på. Kl. 17.43 udsendte kontorchef Lisbeth Gro Nielsen det første udkast til cover til KU-sagen, og kl. 18.59 sendte Tejs Binderup Miljø- og Fødevareministeriets bemærkninger hertil, som ikke angik hjemmel. Kl. 19.10 opfordrede Lisbeth Gro Nielsen Tejs Binderup til at skrive det nødvendige ind i coveret, men der kom ingen yderligere bemærkninger. Tejs Binderup har forklaret, at Justitsministeriets udkast til cover angik spørgsmålet om at øge aflivningstempoet, og at det ikke var relevant at skrive, at der skulle etableres hjemmel, hvis der blev truffet en hel anden beslutning om aflivning af alle mink.

Tejs Binderup deltog ikke i KU-mødet kl. 21.30, og han modtog først det endelige KU-cover efter, at KU-mødet var gået i gang. Under sin gennemgang heraf konstaterede Tejs Binderup, at der var foretaget ændringer i coveret. Han har for kommissionen forklaret, at "Det var lidt mærkeligt at modtage et KU-cover efter mødestart, og hvori der var rettet i Miljø- og Fødevareministeriets tekst. Han undrede sig over, at man havde slettet oplysninger om nogle givne ressourcer. Den indsats, som Miljø- og Fødevareministeriet havde designet, havde til formål at aflive de besætninger, som udgjorde den største trussel for smitte. Budskabet var blevet ændret væsentligt i det modtagne cover. Det var faktisk forkert. Han forstod heller ikke, hvorfor Justitsministeriet havde udtaget sætningen: "En total nedslagtning inkl. alle avlsdyr, vurderes at være fatal for branchen." Han havde en mailkorrespondance med Anne-Mette Lyhne Jensen herom, ligesom han sendte nogle bemærkninger i en sms til Henrik Studsgaard, som deltog i mødet.

I Miljø- og Fødevareministeriet blev der efter KU-mødet afholdt et virtuelt debriefingmøde, hvor miljø- og fødevareminister Mogens Jensen deltog sammen

med Henrik Studsgaard, Tejs Binderup og Paolo Drostby. Tejs Binderup har forklaret, at der ikke blev talt om hjemmel på mødet. Ifølge hans forklaring havde ingen af deltagerne på debriefingmødet set beslutningen om aflivning af alle mink komme, og "Beskeden skulle lige sænke sig". Heller ikke i løbet af den 4. november 2020 rejste Tejs Binderup spørgsmålet om hjemmel til aflivning af alle mink internt i Miljø- og Fødevareministeriet, hvilket kan undre, også henset til Tejs Binderups egen forklaring om, at ministeriet ikke havde set den meget vidtgående og intensive beslutningen truffet på KU-mødet komme.

Tejs Binderup gjorde opmærksom på spørgsmålet om hjemmel til aflivning af mink uden for sikkerhedszonerne på et virtuelt afdelingschefmøde, som afdelingschef i Justitsministeriet Anne-Mette Lyhne Jensen havde indkaldt til den 4. november 2020 kl. 10.30. Tejs Binderup har om mødet forklaret, at "Han mindede mødedeltagerne om, at de skulle huske på, at Miljø- og Fødevareministeriets lovgivning ikke kunne udstrækkes til at omfatte aflivning af alle mink udenfor zone 1 og 2", og at "Alle mødedeltagere var fuldt opmærksomme herpå". Han har også forklaret, at han havde en diskussion med afdelingschef i Sundhedsministeriet Dorthe Eberhardt Søndergaard om hjemmel, og at Anne-Mette Lyhne Jensen sagde, at Justitsministeriet måtte kigge på hele hjemmelsspørgsmålet. Efter afdelingschefmødet sendte Anne-Mette Lyhne Jensen kl. 12.08 en mail til deltagerne i afdelingschefmødet, herunder bl.a. Tejs Binderup og Dorthe Eberhardt Søndergaard, med oplysning om, at "arbejdstesen" i forhold til hjemmel for aflivning af mink var, at "MVFM har hjemmel til aflivning af alle mink i § 30 i lov om hold af dyr (MFVM afklarer endeligt)", og "der er ikke tale om ekspropriation (JM afklarer endeligt)". Tejs Binderup har forklaret, at "Anne-Mette Lyhne Jensens mail blev skrevet på et tidspunkt, hvor Justitsministeriet og Anne-Mette Lyhne Jensen havde en viden om, at Miljø- og Fødevareministeriet var af den opfattelse, at der ikke var hjemmel i lov om hold af dyr", og at "Det var ikke hans opgave at trumfe en afdelingschef i Justitsministeriet; i hvert fald ikke før han fået en yderligere betryggelse fra Miljø- og Fødevareministeriets og Fødevarestyrelsens jurister". Tejs Binderup underrettede senere samme eftermiddag kl. 15.32 Anne-Mette Lyhne Jensen om, at Fødevarestyrelsen fastholdt sin opfattelse af hjemmelsspørgsmålet. I mailen skrev han: "FVST vil gerne have en kontakt til jer. De mener ikke, at hjemlen kan udbredes til hele landet." Justitsministeriet efterspurgte kort tid derefter en kontaktperson i Fødevarestyrelsen, hvilket Tejs Binderup svarede på kl. 21.31.

På pressemødet den 4. november 2020 kl. 16.00 blev det udmeldt, at alle mink i hele landet skulle og ville blive aflivet, og at minkavlerne kunne træde i myndighedernes sted og selv aflive egne mink mod at modtage ekstra betaling, nemlig en tempobonus, som ikke var kompensation for tab eller begrundet i påførte omkostninger.

Som anført ovenfor i afsnit 8.3.1 finder kommissionen, at udmeldingerne på pressemødet og i de efterfølgende pressemeddelelser var groft vildledende over for minkavlere og offentlighed, ligesom der var udmeldinger over for myndigheder, heriblandt Fødevarestyrelsen, som udgjorde en klart ulovlig instruks. Der er således efter kommissionens opfattelse tale om objektive brud på sandhedspgigten og legalitetsprincippet.

Kommissionen finder, at det er kritisabelt, at Tejs Binderup som afdelingschef i Miljø- og Fødevarerministeriet ikke i tiden frem til udmeldingen af den meget vidtgående og intensive beslutning til minkavlere og offentlighed på pressemødet den 4. november 2020 kl. 16.00 delte Miljø- og Fødevarerministeriets og Fødevarestyrelsens vurdering af spørgsmålene om hjemmel, herunder hjemmel til tempobonus, og så vidt muligt sikrede, at der ikke på pressemødet skete vildledning eller ulovlig instruktion. Det havde i den forbindelse for Tejs Binderup været mest ligefremt i alle tilfælde at tage kontakt til sin egen departementschef, men eksempelvis en mere konsekvent dialog med afdelingscheferne i de andre ministerier kunne have været et nyttigt supplement. Det gælder efter kommissionens opfattelse, uanset Miljø- og Fødevarerministeriet blev trængt noget i baggrunden under forberedelsen af KU-mødet. Det forhold, at Tejs Binderup muligt gik ud fra, at øvrige ansatte i Miljø- og Fødevarerministeriets departement var bekendt med den manglende hjemmel, i hvert fald til aflivning af mink, ændrer heller ikke på vurderingen, idet han ingen oplysninger havde om, at eksempelvis Henrik Studsgaard ville agere herpå. Kommissionen bemærker i samme forbindelse, at idéen om tempobonus først var opstået den 2. november 2020 om aftenen, ifølge Tejs Binderup hos ham selv, og at Tejs Binderup var klar over, at der skulle udarbejdes en sag herom. Heller ikke det forhold, at han på afdelingschefmødet den 4. november 2020 kl. 10.30 gjorde opmærksom på, at der ikke var hjemmel til at aflive alle mink, kan føre til en ændret vurdering. Kommissionen lægger herved vægt på, at Tejs Binderup efter modtagelsen af Anne-Mette Lyhne Jensens mail kl. 12.08, måtte antage, at Justitsministeriet ikke agtede at gøre yderligere forud

for pressemødet i anledning af hjemmelsspørgsmålet, ligesom drøftelserne ikke omfattede den ligeledes manglende hjemmel til tempobonus.

Efter pressemødet den 4. november 2020 kl. 16.00 deltog Henrik Studsgaard og Tejs Binderup i et internt møde i Miljø- og Fødevarerministeriet, hvor også Fødevarestyrelsen var med. På mødet gjorde Fødevarestyrelsen opmærksom på, at der ikke var hjemmel til at aflive alle mink. Henrik Studsgaard har forklaret, at han tilkendegav, at hjemmelsspørgsmålet måtte afklares i en fart, ligesom han bad om, at Miljø- og Fødevarerministeriets retschef blev koblet på opgaven. Efterfølgende ringede afdelingschef i Justitsministeriet Anne-Mette Lyhne Jensen den 5. november 2020 ved frokosttid til Tejs Binderup og meddelte, at Justitsministeriet ikke ville tilsidesætte Fødevarestyrelsens og Miljø- og Fødevarerministeriets vurdering af hjemmelsspørgsmålet.

Henset til de groft vildledende udmeldinger på pressemødet den 4. november 2020 og i de efterfølgende pressemeddelelser finder kommissionen, at det er kritisabelt, at Tejs Binderup intet gjorde for at bringe minkavlere og offentlighed ud af vildfarelsen, som var skabt ved pressemødet den 4. november 2020, da han den 4. november 2020 modtog Fødevarestyrelsens vurdering af hjemmelsspørgsmålet, og da han den 5. november 2020 modtog besked om, at Justitsministeriet ikke ville tilsidesætte vurderingen. Tejs Binderup har forklaret, at han orienterede Henrik Studsgaard om Justitsministeriets konklusion, ligesom kommissionen lægger til grund, at miljø- og fødevarerminister Mogens Jensen blev orienteret om den manglende hjemmel til aflivning i løbet af den 5. november 2020. Disse orienteringer er dog efter kommissionens opfattelse ikke tilstrækkelige til at afbøde kritikken af Tejs Binderup, allerede fordi Tejs Binderup ikke ses at have opfordret til berigtigelse af de groft vildledende udmeldinger på pressemødet den 4. november 2020 og i de efterfølgende pressemeddelelser, uanset han ingen oplysninger havde om, at eksempelvis Henrik Studsgaard eller Mogens Jensen ville søge berigtigelse, ligesom berigtigelse faktisk heller ikke fandt sted. Hertil kommer, at orienteringerne ikke ses at have omfattet tempobonus.

Veterinærdirektør i Fødevarestyrelsen Hanne Larsen blev om formiddagen den 6. november 2020 kontaktet af Henrik Studsgaard, som anmodede om, at der blev formuleret et brev til minkavlerne. Fødevarestyrelsen udarbejdede et oplæg til et brev, som kl. 13.15 blev sendt til Tejs Binderup og Henrik Studsgaard. Den endelige version af brevet blev godkendt af både Tejs Binderup

og Henrik Studsgaard forud for udsendelsen til alle minkavlere, hvilket skete den 6. november 220 omkring kl. 22.00.

Som anført ovenfor i afsnit 8.4.1. må brevet af 6. november 2020 forstås som et påbud eller en tilkendegivelse af lignende retlig karakter til minkavlerne om, at alle mink skulle aflives, også mink på farme uden for sikkerhedszonerne.

Kommissionen finder det kritisabelt, at Tejs Binderup godkendte et brev med dette indhold, når han netop var vidende om den manglende hjemmel til aflivning af alle mink, ligesom han må have vidst, at der ikke var hjemmel til tempobonus.

Tejs Binderup har forklaret, at han havde masser af drøftelser med formanden for København Fur Tage Pedersen og direktør i København Fur Sander Jacobsen i dagene omkring udsendelsen af det første brev til minkavlerne den 6. november 2020. Snakken gik ikke på hjemmel, men indsatsen som sådan, og hvordan den skulle køre. Det kan således lægges til grund, at drøftelserne indgik et forsøg på at fortsætte indsatsen med aflivning af mink i hele landet. Det samme gjaldt pressemødet den 7. november 2020 kl. 16.00 med deltagelse af miljø- og fødevareminister Mogens Jensen, sundhedsminister Magnus Heunicke og rigspolitichef Thorkild Fogde, hvilket pressemøde Statsministeriet havde taget initiativ til.

Kommissionen finder det kritisabelt, at Tejs Binderup lod disse drøftelser pågå uden at gøre noget for at bringe minkavlere og offentlighed ud af vildfarelsen, som var skabt ved pressemødet den 4. november 2020, men i stedet understøttede den indsats, som da var blevet sat i værk.

Da det den 8. november 2020 kom frem i offentligheden, at der ikke var hjemmel til aflivning af alle mink, afgav miljø- og fødevareministeren en udtalelse til pressen, hvori det om beslutningen om aflivning af alle mink stod, at "Regeringen har besluttet, at det hastede, situationens alvor taget i betragtning. Derfor har man vurderet, at man ikke kunne afvente ny lovgivning, inden man meldte dette ud. Regeringen har skrevet rundt til de enkelte minkavlere med en opfordring til at påbegynde aflivninger, og parallelt hermed arbejdet på at tilvejebringe det nødvendige lovgrundlag til at påbyde dette – herunder også så minkavlerne kan få den nødvendige kompensation". Udtalelsen var godkendt af både Tejs Binderup og Henrik Studsgaard. Kommissionen finder

det kritisabelt, at Tejs Binderup lod et svar til pressen fra ministeren passere med en urigtig oplysning om, at regeringen havde vurderet ikke at kunne afvente ny lovgivning.

Kommissionen lægger som anført i afsnit 8.9.1 til grund, at Mogens Jensen blev orienteret om den manglende hjemmel til at aflive alle mink den 5. november 2020, og at Mogens Jensen således afgav urigtige oplysninger under samrådet den 11. november 2020, hvor han sagde flere gange, at han først blev gjort opmærksom på den manglende hjemmel ”i weekenden”. Kommissionen finder imidlertid ikke tilstrækkeligt sikkert grundlag for at antage, at netop Tejs Binderup har haft viden eller grund til at antage, at denne oplysning var urigtig.

Kommissionen finder samlet set, at Tejs Binderup har begået tjenesteforseelser af en sådan grovhed, at der foreligger grundlag for, at det offentlige søger ham draget til ansvar i anledning af hans medvirken til brud på sandhedsplichten og legalitetsprincippet i forbindelse med pressemødet den 4. november 2020 og den efterfølgende opretholdelse, Fødevarestyrelsens brev af 6. november 2020 til minkavlerne og miljø- og fødevareministerens presseudtalelse den 8. november 2020.

8.8.1.3. Miljø- og Fødevareministeriet, kontorchef Paolo Drostby

Paolo Drostby, der er uddannet cand.jur., var i 2020 kontorchef i Miljø- og Fødevareministeriet, og han var således i november chef for det kontor i ministeriet, som havde ansvaret for mink. Hans forudgående karriere havde primært været i Fødevareministeriet.

Paolo Drostby har forklaret, at afdelingschef Tejs Binderup, chefkonsulent Katja Goodhew, fuldmægtig Anders Kroman Liin og han selv var ”dem, der var på mink-sagen hele tiden, indtil de glohede dage i november, hvor der kom flere på”. Tejs Binderup har udtrykt det således, at de fire nævnte ”udgjorde krumtappen i forløbet omkring mink fra sommeren 2020 og frem til primo november 2020”.

Paolo Drostby har forklaret, at opfattelsen medio september 2020 i såvel departementet som i Fødevarestyrelsen var, at der ikke var hjemmel i lov om hold af dyr til at gennemføre en beslutning, hvor mink blev slået ned uden

for en beskyttelseszone. Han har tillige forklaret, at der var en drøftelse af hjemmelsspørgsmålet.

Den 1. oktober 2020 afholdtes et CU-møde, hvor miljø- og fødevareminister Mogens Jensen deltog sammen med Tejs Binderup i dagsordenspunktet vedrørende mink. Coveret til punktet havde Miljø- og Fødevareministeriet øverst, og det fremgik, at "Skulle smitteudviklingen udvikle sig yderligere, vil mere vidtgående tiltag, som for eksempel aflivning af alle mink i Danmark, evt. kombineret med et midlertidigt eller permanent forbud mod hold og avl af mink, kunne overvejes", og at "MFVM vurderer endvidere, at et sådant tiltag forudsætter ændret lovgivning på området", ligesom der stod, at "MFVM, JM og SUM forbereder den tekniske afklaring af det fornødne lovgrundlag, såfremt der sidenhen måtte træffes beslutning om aflivning af alle minkbesætninger i et geografisk område eller i hele landet". På mødet blev det besluttet at aflive smittede besætninger (zone 1) og besætninger i en sikkerhedszone på 7,8 km omkring disse (zone 2). Paolo Drostby har forklaret, at der i sammenhængen var en diskussion af, hvad det ville kræve, hvis alle mink skulle aflives, og at han tidligere i Miljø- og Fødevareministeriet og med embedsmænd i Fødevarestyrelsen, Sundhedsministeriet og Finansministeriet havde drøftet, at der ikke var hjemmel til aflivning af mink uden for restriktionszonerne.

Paolo Drostby deltog sammen med bl.a. Henrik Studsgaard, Tejs Binderup, Mogens Jensen og veterinærdirektør Hanne Larsen i et møde den 2. november 2020 kl. 19 med København Fur, hvor cluster 5 blev diskuteret. Han deltog ikke i departementschefmødet samme aften kl. 21.30, men han modtog en orientering fra Tejs Binderup i form af en mail kl. 23.13 til en række medarbejdere.

Kommissionen lægger til grund, at Paolo Drostby ikke var bekendt med de af Justitsministeriet og Rigspolitiet den 3. november 2020 iværksatte initiativer i forhold til mink.

Den 3. november 2020 kl. 9.35 sendte Tejs Binderup en mail til afdelingschef i Finansministeriet Martin Ulrik Jensen med kopi til afdelingschefer i Erhvervsministeriet, Sundhedsministeriet, Finansministeriet og Justitsministeriet samt Paolo Drostby, hvori Tejs Binderup redegjorde for en ØU-sag med to scenarier i forhold til mink: a) en dvalemodel og b) en model, som indebar lukning af minkbranchen. Han anførte: "Uanset om man bevæger sig af spor a eller b vil

der skulle skabes retlig hjemmel til at eksekvere beslutningen". Paolo Drostby har forklaret, at der i hans kontor blev arbejdet på coveret til ØU-sagen, men at arbejdet blev stoppet, da det samme eftermiddag kom frem via Tejs Binderup, at Justitsministeriet havde overtaget sagen, som skulle behandles på et KU-møde samme aften.

Om arbejdet med kommentering af coveret til KU-sagen har Paolo Drostby forklaret, at der tidligt på aftenen den 3. november 2020 var en del trafik via e-mail, hvor Tejs Binderup afgav bemærkninger til KU-sagens cover, men at han ikke husker, hvor meget han selv var inde over kommenteringen af KU-sagen.

Paolo Drostby har forklaret, at han ikke husker, om han efter KU-mødet deltog i virtuelt debriefingmøde i Miljø- og Fødevareministeriet, men han fremgår af en mail med referat heraf, og han har oplyst, at han i alle tilfælde blev underrettet om det trufne beslutning. Paolo Drostby har også forklaret, at han ikke gjorde opmærksom på, at der ikke var hjemmel til at aflive alle mink, idet han har tilføjet, at den beslutning kunne regeringen jo træffe, men at beslutningen så også kunne indebære, at man skulle træffe nogle forholdsregler for, at den kunne blive ført ud i livet.

Paolo Drostby blev den 4. november 2020 kl. 08.56 i en mail med titlen "Minkmateriale i dag" af pressechef Bjarke Kamstrup orienteret om, at der var brug for et talepapir til ministerens deltagelse i det kommende pressemøde, hvor "Mogens kan redegøre for de dele af aflivningen som ligger hos ham. Dvs. især incitamentsordningen". Paolo Drostby svarede kl. 09.11 bl.a., at "Overordnet har vi en interesse i ikke at tage ansvaret for beslutningen – stm og sum bør stå forrest ift begrundelse, presse og i øvrigt lovhjemmel". Paolo Drostby har herom forklaret, at "Beslutningen, som blev truffet på KU-mødet den 3. november 2020, var ikke en, som Miljø- og Fødevareministeriet havde indstillet. Det burde derfor ikke være Miljø- og Fødevareministeriet, der skulle klarlægge hjemmel til gennemførelsen af beslutningen. Han vidste ikke, om der var hjemmel til at kræve alle mink aflivet i anden lovgivning. På tidspunktet, hvor han sendte denne foreviste e-mail, havde han en opfattelse af, at det var almindeligt kendt, at Miljø- og Fødevareministeriet mente, at der ikke var hjemmel til at aflive alle mink i lov om hold af dyr. Og begrundelsen var human sundhedsfaglige hensyn. Han mente derfor, at det var naturligt, at et andet ministerium påtog sig opgaven med at forklare, hvor lovhjemlen

til gennemførelsen af regeringens beslutning skulle findes. Han tror, at Tejs Binderup var enig i dette synspunkt. Han overvejede ikke, at problematisere hjemmelsspørgsmålet”.

Paolo Drostby var bekendt med, at Tejs Binderup havde deltaget i et afdelingschefmøde den 4. november 2020 om formiddagen. Paolo Drostby har herom forklaret, at han den 4. november 2020 fik besked om, at Tejs Binderup på et afdelingschefmøde samme dag blev udfordret på hjemmelsspørgsmålet af Sundhedsministeriet, og at Tejs Binderup fastholdt, at der ikke var hjemmel til at aflive alle mink.

I Miljø- og Fødevarerministeriet blev der forud for pressemødet udarbejdet et længere pressenotat til ministeren til brug for håndtering af pressen samt som eventuelt beredskab til pressemødet. Pressenotatet blev godkendt af Paolo Drostby, foruden Tejs Binderup og Henrik Studsgaard. Under et punkt om hjemmelsgrundlag var der indsat et forældet taleberedskab med følgende overskrift: ”Hjemmelsgrundlag for aflivning: [Taleberedskab til Forespørgsel F10 godkendt 29/10]”, hvori der bl.a. stod, at ”Dyrene aflives med hjemmel i § 30, stk. 1, i lov om hold af dyr ...”. Paolo Drostby har herom forklaret, at det stammer fra et tidligere godkendt beredskab fra den 29. oktober 2020 til nævnte forespørgselsdebat, og at det anførte om hjemmel i lov om hold af dyr kun drejede sig om aflivning inden for sikkerhedszonerne.

I Miljø- og Fødevarerministeriet forestod Paolo Drostby faktatjekket af udkastet til statsministerens indledning på pressemødet den 4. november 2020, idet han svarede på Statsministeriets mail om faktatjek med en mail kl. 13.55. Heri begrænsede Paolo Drostby sig til at give et opdateret tal for antallet af smittede farme. Paolo Drostby har forklaret, at da han læste beredskabet, var hans forståelse, at der ikke forelå en beslutning, som straks skulle eksekveres, idet han tænkte, at man hurtigst muligt skulle i gang med at eksekvere regeringens beslutning, og at eksekveringen af beslutningen skulle ske, så snart man havde etableret en hjemmel.

På pressemødet den 4. november 2020 kl. 16.00 blev det udmeldt, at alle mink i hele landet skulle og ville blive aflivet, og at minkavlerne kunne træde i myndighedernes sted og selv aflive egne mink mod at modtage ekstra betaling, nemlig en tempobonus, som ikke var kompensation for tab eller begrundet i påførte omkostninger.

Som anført ovenfor i afsnit 8.3.1 finder kommissionen, at udmeldingerne på pressemødet og i de efterfølgende pressemeddelelser var groft vildledende over for minkavlere og offentlighed, ligesom der var udmeldinger over for myndigheder, heriblandt Fødevarestyrelsen, som udgjorde en klart ulovlig instruks. Der er således efter kommissionens opfattelse tale om objektive brud på sandhedspligten såvel som legalitetsprincippet.

Kommissionen finder det kritisabelt, at Paolo Drostby, der i Miljø- og Fødevareministeriet var chef for et kontor, som aktivt arbejdede med smitten i mink, og som var bekendt med den manglende hjemmel til at aflive alle mink, ikke i tiden frem til udmeldingen af den meget vidtgående og intensive beslutning til minkavlere og offentlighed på pressemødet den 4. november 2020 kl. 16.00 delte Miljø- og Fødevareministeriets og Fødevarestyrelsens vurdering af spørgsmålene om hjemmel, herunder hjemmel til tempobonus, og så vidt muligt sikre, at der ikke på pressemødet skete vildledning eller ulovlig instruktion. Det havde i den forbindelse været mest ligefremt i alle tilfælde at tage kontakt til Tejs Binderup, men eksempelvis et mere konsekvent faktatjek kunne have været et nyttigt supplement. Det gælder, uanset Miljø- og Fødevareministeriet var trængt noget i baggrunden under forberedelsen af KU-mødet. Det forhold, at Paolo Drostby muligt gik ud fra, at øvrige ansatte i Miljø- og Fødevareministeriets departement var bekendt med den manglende hjemmel, i hvert fald til aflivning af mink, ændrer ikke på vurderingen, idet han ingen oplysninger havde om, at eksempelvis Tejs Binderup eller Henrik Studsgaard ville agere herpå. Det var helt utilstrækkeligt, når Paolo Drostby den 4. november 2020 om morgenen øjensynligt slog sig til tåls med, at ”stm og sum bør stå forrest ift begrundelse, presse og i øvrigt lovhjemmel”.

Den 4. november 2020 om aftenen modtog Paolo Drostby kopi af mailkorrespondancen mellem Fødevarestyrelsen og Miljø- og Fødevareministeriets retschef, hvori Fødevarestyrelsens enhedschef Birthe Schubart bl.a. gav udtryk for, at der ikke var hjemmel i lov om hold af dyr til nedslagning af raske mink uden for sikkerhedszonerne på 7,8 km. Paolo Drostby har forklaret, at deres holdning til hjemmelsspørgsmålet var blevet udfordret af Sundhedsministeriet, og at Miljø- og Fødevareministeriet var i kontakt med Justitsministeriet. Videre har han forklaret, at ”Den 5. november 2020 blev det slået fast, at Justitsministeriet ikke kunne eller ville tilsidesætte Miljø- og Fødevareministeriets vurdering af, at der ikke var hjemmel til at kræve mink i zone 3 aflivet”.

Henset til de groft vildledende udmeldinger på pressemødet den 4. november 2020 og i de efterfølgende pressemeddelelser finder kommissionen, at det er kritisabelt, at Paolo Drostby intet gjorde for at bringe minkavlere og offentlighed ud af vildfarelsen, som var skabt ved pressemødet den 4. november 2020, da han den 4. november 2020 modtog Fødevarestyrelsens vurdering af hjemmelsspørgsmålet, og da han den 5. november 2020 modtog besked om, at Justitsministeriet ikke ville tilsidesætte vurderingen. Paolo Drostby var bekendt med, at Tejs Binderup var orienteret herom, og kommissionen lægger til grund, at også Henrik Studsgaard var orienteret, ligesom miljø- og fødevarerminister Mogens Jensen blev orienteret om den manglende hjemmel til aflivning i løbet af den 5. november 2020. Disse orienteringer er dog efter kommissionens opfattelse ikke tilstrækkelige til at afbøde kritikken af Paolo Drostby, allerede fordi Paolo Drostby ikke ses at have opfordret til berigtigelse af de groft vildledende udmeldinger på pressemødet den 4. november 2020 og i de efterfølgende pressemeddelelser, uanset han ingen oplysninger havde om, at eksempelvis Tejs Binderup eller Henrik Studsgaard ville søge berigtigelse, ligesom berigtigelse faktisk heller ikke fandt sted. Hertil kommer, at orienteringerne ikke ses at have omfattet tempobonus.

I overensstemmelse med Paolo Drostbys forklaring lægger kommissionen til grund, at Paolo Drostby ikke medvirkede til udformningen af Fødevarestyrelsens brev af 6. november 2020 til minkavlerne. Kommissionen bemærker dog, at han var i kopi på noget af korrespondancen herom den 6. november 2020. Paolo Drostby har forklaret, at han først så brevet den 7. november 2020.

Lørdag formiddag den 7. november 2020 var der kontakt mellem Paolo Drostby og kontorchef Morten Holland Heide i Justitsministeriet om fremgangsmåde mv. for fremsættelse af hastelovforslag i anledning af den manglende hjemmel. Paolo Drostby tog telefonisk kontakt til kontorchef Casper Lund Borch i Statsministeriet kl. 11.40, som orienterede Paolo Drostby om fremgangsmåden for hastelovforslag. Paolo Drostby har forklaret, at han havde en forventning om, at hans oversendelse af hastelovforslaget til Statsministeriet ville medføre, at lovforslaget ville gå videre op i Statsministeriet.

Mogens Jensen deltog i et pressemøde den 7. november 2020 kl. 16.00 sammen med sundhedsminister Magnus Heunicke og rigspolitichef Thorkild Fogde. Paolo Drostby godkendte ligesom Tejs Binderup materialet til brug for Mogens Jensens deltagelse i pressemødet, som ikke indeholdt oplysning

om, at der ikke var hjemmel til aflivning af mink uden for sikkerhedszonerne. Det lægges til grund, at pressemødet den 7. november 2020, som Statsministeriet havde taget initiativ til, blev afholdt som led i et forsøg på at fortsætte indsatsen med aflivning af mink i hele landet, og kommissionen finder det kritisabelt, at Paolo Drostby – i umiddelbar forlængelse af hans kontakt med Statsministeriet om hastelovforslaget – godkendte presseberedskabet i den skete form og intet gjorde for at bringe minkavlere og offentlighed ud af vildfarelsen, som var skabt ved pressemødet den 4. november 2020, men i stedet understøttede den indsats, som da var blevet sat i værk. Det forhold, at kommissionen har lagt til grund, at Mogens Jensen den 5. november 2020 var blevet gjort bekendt med, at der manglede lovhjemmel, ændrer ikke herved, idet presseberedskabet netop lagde op til, at der ikke skulle oplyses herom på pressemødet.

Kommissionen lægger som anført i afsnit 8.9.1 til grund, at Mogens Jensen blev orienteret om den manglende hjemmel til at aflive alle mink den 5. november 2020, og at Mogens Jensen således afgav urigtige oplysninger under samrådet den 11. november 2020, hvor han flere gange sagde, at han først blev gjort opmærksom på den manglende hjemmel ”i weekenden”. Kommissionen finder imidlertid ikke tilstrækkeligt sikkert grundlag for at antage, at netop Paolo Drostby har haft viden eller grund til at antage, at denne oplysning var urigtig.

Kommissionen finder samlet set, at Paolo Drostby har begået tjenesteforseelser af en sådan grovhed, at der forligger grundlag for, at det offentlige søger ham draget til ansvar i anledning af hans medvirken til brud på sandhedsplichten og legalitetsprincippet i forbindelse med pressemødet den 4. november 2020 og den efterfølgende opretholdelse heraf.

8.8.1.4. Fødevarestyrelsen, direktør Nikolaj Veje

Nikolaj Veje har siden august 2020 været direktør i Fødevarestyrelsen. Han er uddannet cand.polit.

Kommissionen bemærker indledningsvis, at Hanne Larsen som veterinærdirektør i Fødevarestyrelsen i november 2020 havde en selvstændig stilling i forhold til Nikolaj Veje som direktør, jf. herved § 10, stk. 2, jf. stk. 1, nr. 1 i den dagældende bekendtgørelse nr. 596 af 7. maj 2020 om Fødevarestyrelsens opgaver og beføjelser, hvoraf det fremgår, at veterinærdirektøren i

Fødearestyrelsen refererer direkte til departementet i sager om bekæmpelse af husdyrsygdomme i kapitel 6 i lov om hold af dyr.

Nikolaj Veje har forklaret, at han på et tidligt tidspunkt var klar over, at der ville være et hjemmelsproblem, hvis det kom til aflivning af alle mink. Fødearestyrelsen udarbejdede den 21. september 2020 således et notat, som var direktionsgodkendt af Nikolaj Veje, hvor et scenarie 3 om afvikling af minkproduktionen blev omtalt. Det fremgår af notatet, at "Aflivning af alle danske besætninger, inklusive besætninger der ikke er beliggende i området omkring et udbrudssted eller ikke er under mistanke, vil ikke kunne ske efter gældende regler i lov om hold af dyr". Nikolaj Veje har herom forklaret, at han ikke vidste, at notatet var til forberedelse af en regeringssag. Han har videre forklaret, at han først hørte om, at samtlige mink skulle aflives, efter regeringens beslutning på KU-mødet den 3. november 2020, og at der ikke i Fødearestyrelsen var drøftelser om aflivning af samtlige mink. Han hørte ikke noget herom fra notatet af 21. september 2020 forelå og frem til den 3. november 2020 om aftenen. Han deltog i et direktionsmøde den 3. november 2020, og af mødereferatet fremgår bl.a.: "Der er ingen tvivl om, at sundhedsmyndighederne ikke længere vil have mink i Danmark". Nikolaj Veje har herom forklaret, at han ikke husker drøftelsen.

Nikolaj Veje har forklaret, at han modtog mailtråden af 4. november 2020 fra afdelingschef i Miljø- og Fødevareministeriet Tejs Binderup med Sundhedsministeriets hjemmelsovervejelser i forhold til lov om hold af dyr. Nikolaj Veje har forklaret, at han videresendte mailen til veterinærdirektør Hanne Larsen og enheds- og kontorchef Camilla Brasch Andersen, og at Hanne Larsen involverede enhedschef Birthe Schubart, som sagde, at der ikke var noget, der ændrede ved hendes juridiske vurdering.

Den 4. november 2020 om aftenen holdt han et møde med departementschef i Miljø- og Fødevareministeriet Henrik Studsgaard og Tejs Binderup, og Nikolaj Veje har herom forklaret, at Fødearestyrelsen på mødet tilkendegav, at man stadig vurderede, at der i deres lovgivning ikke var hjemmel til aflivning af alle mink.

Nikolaj Veje har videre forklaret, at han den 5. november 2020 fik meldingen om, at Justitsministeriet ikke kunne eller ville tilsidesætte Fødearestyrelsens vurdering af spørgsmålet om hjemmel. Fødearestyrelsen havde en opfattelse

af, at ”den manglende hjemmel var en del af regeringens beslutning. De forestillede sig, at man havde fundet noget i epidemiloven”.

Nikolaj Veje var ikke i kontakt med Kopenhagen Fur i dagene efter regeringsbeslutningen.

Nikolaj Veje har forklaret, at han ikke så brevet af 6. november 2020 til min-kavlerne, før det blev sendt ud. Det var Hanne Larsen, som stod for brevet, og han læste det ifølge sin forklaring først efter weekenden.

Kommissionen finder herefter, at der ikke er grundlag for, at det offentlige søger Nikolaj Veje draget til ansvar.

8.8.1.5. Fødearestyrelsen, veterinærdirektør Hanne Larsen

Hanne Larsen, der er uddannet dyrlæge, var veterinærdirektør i Fødearestyrelsen i november 2020, hvilket hun havde været siden oktober 2019. Hanne Larsen er ifølge det for kommissionen oplyste fratrådt sin stilling som veterinærdirektør.

Af § 10, stk. 2, jf. stk. 1, nr. 1, i den dagældende bekendtgørelse nr. 596 af 7. maj 2020 om Fødearestyrelsens opgaver og beføjelser, fremgår, at veterinærdirektøren i Fødearestyrelsen refererer direkte til departementet i sager om bekæmpelse af husdyr sygdomme i kapitel 6 i lov om hold af dyr.

Hanne Larsen deltog i løbet af september og oktober 2020 i møder mellem bl.a. Sundhedsministeriet og Miljø- og Fødevareministeriet omhandlende smitte i minkbesætninger. Hanne Larsen har forklaret, at ”Hun husker ikke, at der i perioden fra den 1. oktober 2020 og frem til den 2.-3. november 2020 var drøftelser i Fødearestyrelsen eller med departementet om aflivning af besætninger beliggende i zone 3. De havde rigeligt at gøre med aflivningerne i zone 1 og 2. Der var ingen tvivl om, at der i den periode var en stigende kritik af, at aflivningerne gik for langsomt. Der kom forskellige forslag til, hvad der kunne gøres for at få aflivningerne i zone 1 og 2 til at gå hurtigere, og der var et tiltagende ønske om afklaring af erhvervets fremtid inden for zone 1 og 2”.

Hanne Larsen deltog den 2. november 2020 i flere møder med bl.a. repræsentanter fra Miljø- og Fødevareministeriet, ligesom hun også deltog i et formøde, hvor også miljø- og fødevareminister Mogens Jensen deltog. Hun deltog om

aftenen i et departementschefmøde, som var indkaldt af Justitsministeriets departementschef Johan Legarth.

Hanne Larsen deltog ikke i KU-mødet den 3. november 2020. Hun blev orienteret om beslutningen på KU-mødet af afdelingschef Tejs Binderup i forlængelse af mødet. Hanne Larsen har forklaret, at "Da Tejs Binderup orienterede hende om KU-beslutningen, blev hun ikke overrasket over, at der havde været et KU-møde, men hun blev overrasket over selve beslutningen om aflivning. De talte ikke om hjemmelsgrundlaget for beslutningen".

Den 4. november 2020 om morgenen deltog veterinærdirektør Hanne Larsen i et møde i Fødevarestyrelsen, hvorunder hun orienterede om beslutningen på KU-mødet. Lidt senere samme formiddag blev hjemmelsspørgsmålet drøftet på et nyt møde i Fødevarestyrelsen. Hanne Larsen har herom forklaret, at "de tilkendegav, at der ikke var hjemmel i deres lovgivning, men at de ikke kunne udelukke, at der var hjemmel i andre ministeriers lovgivning. De fandt ikke grundlag for at ændre deres opfattelse af, at der ikke var hjemmel i lov om hold af dyr. Birthe Schubart gik i gang med at skrive nogle talepinde til dem, og Nikolaj Veje drøftede spørgsmålet med Tejs Binderup".

På et møde for styrelseschefer i Den nationale operative stab den 5. november 2020 om morgenen sagde Hanne Larsen, at der ikke var hjemmel til at slå alle mink ned.

Hanne Larsen blev om formiddagen fredag den 6. november 2020 kontaktet af Henrik Studsgaard, som anmodede om, at der blev formuleret et brev til minkavlerne. Han bad om, at brevet blev forelagt for departementet inden udsendelse. Fødevarestyrelsen udarbejdede herefter et oplæg til brev til minkavlerne, som blev sendt til Tejs Binderup og Henrik Studsgaard kl. 13.15. Hanne Larsen har forklaret, at deres overvejelser bag formuleringen i brevet var, "at der var behov for tydelig information til minkavlerne i forhold til, hvordan man skulle forstå den incitamentsordning, der var besluttet". Hanne Larsen var den ansvarlige for udarbejdelsen af udkastet, der blev sendt til departementet. Det endelige brev til minkavlerne var godkendt af Tejs Binderup og Henrik Studsgaard inden udsendelsen den 6. november 2020, idet det var Hanne Larsen, som underskrev brevet.

Som anført ovenfor i afsnit 8.4.1 må brevet af 6. november 2020 efter kommissionens opfattelse forstås som et påbud eller en tilkendegivelse af lignende retlig karakter til minkavlerne om, at alle mink skulle aflives, også mink på farme uden for sikkerhedszonerne.

Kommissionen finder det kritisabelt, at Hanne Larsen som veterinærdirektør – og øverste chef for veterinærområdet – godkendte et brev med dette indhold, når hun var vidende om den manglende hjemmel til aflivning af alle mink. Hanne Larsens forklaring om, at brevet blev udformet, fordi minkerhvervet forlangte klar vejledning, kan ikke føre til en ændret vurdering. Det forhold, at brevet af 6. november 2020 forinden udsendelsen ca. kl. 22.00 blev godkendt af Tejs Binderup og Henrik Studsgaard kan heller ikke føre til en ændret vurdering, allerede fordi det var klart, at der ikke var hjemmel til eksekvering af den meget vidtgående og intensive beslutning om aflivning af alle mink, jf. afsnit 6.1 ovenfor.

Hanne Larsen havde kontakt med bestyrelsesformand i København Fur Tage Pedersen og direktør i København Fur Sander Jakobsen både på telefon og på mail i løbet af den 5. og 6. november 2020 bl.a. i anledning af det brev, som blev udsendt til minkavlerne den 6. november 2020. Kommissionen finder det kritisabelt, at Hanne Larsen lod disse drøftelser pågå uden at gøre noget for at bringe minkavlere og offentlighed ud af vildfarelsen, som var skabt ved pressemødet den 4. november 2020, men i stedet understøttede den indsats, som da var blevet sat i værk.

Kommissionen finder samlet set, at Hanne Larsen har begået tjenesteforseelser af en sådan grovhed, at der er grundlag for, at det offentlige søger Hanne Larsen draget til ansvar i anledning af hendes brud på legalitetsprincippet i forbindelse med Fødevarestyrelsens brev af 6. november 2020 til minkavlerne.

8.8.2. Statsministeriet

8.8.2.1. Statsministeriet, departementschef Barbara Bertelsen

Barbara Bertelsen tiltrådte som departementschef i Statsministeriet i januar 2020, og hun var således i november 2020 øverste embedsmand i Statsministeriet. Hun er uddannet cand.jur.

Om Statsministeriets rolle har Barbara Bertelsen for kommissionen forklaret, at regeringen Mette Frederiksen ønskede en større kapacitet i Statsministeriet

til at understøtte statsministerens rolle og ledelse af det samlede regeringsarbejde. Ifølge Barbara Bertelsen var ønsket, at Statsministeriet i videre omfang skulle koordinere og planlægge store og vigtige politiske sager, som skal i regeringens koordinationsudvalg (KU) og økonomiudvalg (ØU), hvorimod det ikke var meningen, at Statsministeriet skulle varetage sagsbehandling mv. af sagerne. Barbara Bertelsen har også forklaret, at det er statsministeren og Statsministeriets departementschef, som står i spidsen for landets krisestyring, idet den mere strategiske håndtering af pandemien dog overgik til regeringens nye covid-19-udvalg (CU) i eftersommeren 2020. Barbara Bertelsen har videre forklaret, at det har været en erklæret kommunikeret målsætning fra Mette Frederiksen at styrke statsministerens rolle for bordenden af regeringen.

Som departementschef i Statsministeriet må der tilkomme Barbara Bertelsen en adgang til at prioritere de sager, som Statsministeriet behandler, og herunder følge disse sager, mens de behandles i de respektive fagministerier. Det må ligeledes tilkomme Statsministeriets departementschef at gå op i de sager, som departementschefen finder vigtige eller alvorlige. Samtidig må det være klart, at der kan følge ansvar med.

Barbara Bertelsen, som længe havde fulgt og været bekymret for udviklingen blandt mink i forhold til covid-19, havde i en sms tilbage fra 14. oktober 2020 til bl.a. departementschef i Miljø- og Fødevareministeriet Henrik Studsgaard skrevet, at "Hvis virus når at mutere i de mellemliggende uger – måneder (!) – så det er game over for en vaccine, vil ingen kunne forstå, at vi så faren, men underhånderede den så manifest i konkrete udmøntning". Den 2. november 2020 kl. 8.53 skrev Barbara Bertelsen en sms til Henrik Studsgaard, departementschef i Justitsministeriet Johan Legarth og departementschef i Sundhedsministeriet Per Okkels, hvor hun udtrykte bekymring for smitteudviklingen og bl.a. skrev, at "Vi leger allerede med ilden med den svage eksekveringskraft". Efter at hun senere samme dag havde fået oplysning om, at faglig direktør i Statens Serum Institut Kåre Mølbak over for minkavlere havde omtalt en mutation, cluster 5, i minkvarianten, og at der i værste fald var risiko for "et nyt Wuhan", skrev hun kl. 21.19 i en sms til sine tre departementschefkollegaer, at "I er nødt til at tænke orientering af FT. Senest i morgen tidlig. Det her skal på alle niveauer håndteres på det katastrofeniveau, vi er på". Fra dette tidspunkt indtog Barbara Bertelsen en overordnet og styrende rolle over de næste dage i forhold til behandlingen af mink, idet hun bad Johan Legarth om at arrangere møder med departementschefkolleger begyndende med et

møde den 2. november 2020 om aftenen. I overensstemmelse hermed har statsminister Mette Frederiksen forklaret, at hun den 2. november 2020 om aftenen modtog en orientering fra Barbara Bertelsen, og at Barbara Bertelsen sluttede af med at sige: "Nu går vi i gang med arbejdet og får udredt, hvad der er op og ned".

Den 3. november 2020 var der departementschefmøder kl. 13.30 og kl. 14.45, hvoraf Barbara Bertelsen selv deltog i det sidste. På dette møde meddelte Barbara Bertelsen, at den nye risikovurdering fra Statens Serum Institut skulle på et KU-møde samme aften, hvilket hun satte i værk efter aftale med statsministeren. Mødet kl. 14.45 kom herefter til at fungere som forberedelse til KU-mødet. Om mødet kl. 14.45 har Barbara Bertelsen forklaret, at man "ikke var klar nede i maskinrummet", ligesom hun har forklaret, at "Hun, Per Okkels, Johan Legarth og Peter Stensgaard Mørch var meget opmærksom på den klare ordlyd i risikovurderingen. De var meget klar på, hvilket ansvar de stod med i worst case-scenarior". Det fremgår af afdelingschef i Miljø- og Fødevarerministeriet Tejs Binderups efterfølgende noter vedrørende mødet, at Sundhedsministeriet præsenterede tiltag i Nordjylland i forhold til den humane sundhed (Nordjyllandspakken), samt at Barbara Bertelsen mente, at "det er for alt for lempeligt, kalder oplægget provinsielt og fremfører, at resten af mødekredsen slet ikke har forstået hvor stor en potentiel katastrofe det er vi står over for". Hertil har Barbara Bertelsen forklaret, at hun ikke kan huske, at hun brugte de ord, og at hun ikke plejer at bruge de ord. For sit vedkommende har Johan Legarth forklaret, at han vist selv har udtrykt noget i retning af, at Barbara Bertelsen ikke mente, at tiltagene var tilstrækkeligt effektive. På mødet traf Barbara Bertelsen beslutning om, at Justitsministeriet skulle koordinere sagen, der også indbefattede tiltag i Nordjylland i forhold til den humane sundhed, med henblik på KU-mødet samme aften.

Forberedelsen af materiale til KU-mødet var ifølge Barbara Bertelsens forklaring "det muliges kunst", idet det ikke var muligt at trykke på en pauseknap, henset til risikovurderingen, indberetningspligten til WHO og ECDC, risikoen for læk af Kåre Mølbaks udsagn om "et nyt Wuhan" m.v. Ifølge Barbara Bertelsens forklaring hastede det som "død og helvede" for Danmark i forhold til mink. Anne-Mette Lyhne Jensen, der var fungerende afdelingschef i Justitsministeriets Beredskabsafdeling, har for kommissionen forklaret, at "Det var Statsministeriet, som lagde det tidsmæssige pres på sagsbehandlingen af KU-sagen", og at "Statsministeriet besluttede, hvornår KU-sagen skulle gå

i gang, hvornår materialet skulle sendes ud og de rykkede for materialet til KU-sagen”. Kommissionen lægger til grund, at Barbara Bertelsen betonedede et meget betydeligt tidspres i en proces, der blev forceret.

En konsekvens af Barbara Bertelsens beslutninger var, at Miljø- og Fødevarerministeriet i nogen grad trådte i baggrunden og blev koblet af, uanset at ministeriet havde ressortansvaret i forhold til mink. Barbara Bertelsen havde selv ingen kontakt til Henrik Studsgaard i Miljø- og Fødevarerministeriet den 3. november 2020, bortset fra at Henrik Studsgaard og også Tejs Binderup deltog i det andet departementschefmøde kl. 14.45. Statsminister Mette Frederiksen har forklaret, at det er hendes departementschef, der beslutter, hvem der skal koordinere et KU-møde, og at hun ikke kan forklare, hvorfor Justitsministeriet konkret blev valgt i denne sag, men at det måske skyldtes, at der indgik bilag fra Den nationale operative stab. Barbara Bertelsen har forklaret, at der under coronakrisen netop blev oprettet en Beredskabsafdeling i Justitsministeriet, som kunne understøtte fagministerierne med sagsunderstøttelse og tværgående koordinering, og at den foreliggende sag ikke var et særforløb i håndteringen af coronasmitte blandt mink.

Kommissionen lægger til grund, at Barbara Bertelsen havde coveret til KU-sagen til gennemsyn, og at hun drøftede udkastet med Johan Legarth, men ikke med Henrik Studsgaard. På hendes anmodning udgik en sætning indsat i coveret af Miljø- og Fødevarerministeriet om, at en total nedslagning ville være fatal for branchen. Barbara Bertelsen har over for kommissionen anført, at man i en regeringssag ikke gør brug af et ord som ”fatal”, idet Barbara Bertelsen har forklaret, at noget tilsvarende blev sagt mundtligt på KU-mødet. Sætningen udgik, uden at der blev taget kontakt til Miljø- og Fødevarerministeriet.

Kommissionen lægger til grund, at Barbara Bertelsen også læste den indstilling, der var indeholdt i coveret. Der var her lagt op til, at der skulle iværksættes en incitamentsordning i form af tempobonus, idet en nødplan gennem Den nationale operative stab kunne iværksættes, hvis incitamentsordningen efter et antal dage viste sig ikke at være tilstrækkelig. Der blev også angivet et valg mellem helt at afvikle minkproduktionen i Danmark eller tillade en begrænset mængde avlsdyr uden for smittezonerne indtil udrulning af vaccine (dvalemodellen).

Under sin første forklaring for kommissionen forklarede Barbara Bertelsen, at "hun kan ikke huske, om det ved KU-mødets start stod hende klart, at alle mink skulle slås ned", og at "Hun tror, at alle tænkte, at det ville blive meget, meget vanskeligt". Hun forklarede også, at hun først så den endelige risikovurdering fra Statens Serum Institut "relativt kort tid forud for KU-mødet", og at "Hun kan ikke huske, hvornår hun tænkte, at nedslagning af alle mink var en nødvendig følge af risikovurderingen". Under sin anden forklaring for kommissionen forklarede Barbara Bertelsen, at "hun forstår ikke, at Miljø- og Fødevareministeriet kunne være overrasket over, at man den 3. november 2020 besluttede, at alle mink skulle aflives", og at "Det var et scenarie, som man på skriftligt grundlag havde forberedt, og da SSI's risikovurdering af 3. november 2020 landede, stod det klart for de fleste på Slotsholmen, at man ikke kunne have levende mink i Danmark".

Kommissionen lægger til grund, at Barbara Bertelsen, der var bekendt med, at der på KU-mødet blev truffet en meget vidtgående og intensiv beslutning, som ikke havde været forberedt i coveret til mødet, måtte indse, at beslutningen meget vel ikke havde været forudset af ressortministeriet. Barbara Bertelsen var samtidig vidende om, at sagen ikke i forlængelse af KU-mødet blev sendt tilbage til ressortministeriet med henblik på en endelig indstilling, men at der tværtimod skulle afholdes pressemøde den følgende dag, hvor statsministeren selv ville deltage med henblik på udmelding og eksekvering af beslutningen truffet på KU-mødet.

Barbara Bertelsen modtog den 4. november 2020 kl. 00.07 en intern mail i Statsministeriet med indledende overvejelser vedrørende pressemødet og statsministerens budskaber, ligesom Barbara Bertelsen kl. 13.11, 14.48 og 15.39 modtog udkast til statsministerens tale til brug for pressemødet, som blev afholdt kl. 16.00. I øvrigt har Barbara Bertelsen forklaret, at efter KU-mødets afslutning skulle embedsværket arbejde videre i maskinrummet med at "operationalisere regeringens beslutning", og at hun ikke havde noget at gøre med dette.

Som anført ovenfor i afsnit 8.3.1 finder kommissionen, at udmeldingerne på pressemødet og i de efterfølgende pressemeddelelser var groft vildledende over for minkavlere og offentlighed, ligesom der var udmeldinger over for myndigheder, som udgjorde en klart ulovlig instruks. Der er således efter

kommissionens opfattelse tale om objektive brud på sandhedsplichten og legalitetsprincippet, som direkte involverede statsministeren.

I vurderingen af Barbara Bertelsen har kommissionen inddraget, at Statsministeriets departementschef, som Barbara Bertelsen også selv har formuleret det, har til opgave generelt at understøtte statsministeren i at lede landet.

Håndteringen af covid-19-smitte i mink var den 3. og 4. november 2020 en sag, som ifølge statsminister Mette Frederiksen ryddede hendes kalender, og det blev besluttet, at det var Statsministeriet, som indkaldte til pressemødet den 4. november 2020, ligesom statsministeren selv indledte og styrede pressemødet.

Barbara Bertelsen var således bekendt med, at statsministeren på pressemødet den 4. november 2020 selv ville melde regeringens beslutning om aflivning af alle mink ud, ligesom Barbara Bertelsen var bekendt med, at der var tale om en beslutning af meget vidtgående og intensiv karakter og uden fortilfælde, der var truffet på KU-mødet aftenen forinden i en forceret proces, som hun selv havde tilrettelagt, og at beslutningen ikke havde været behandlet i coveret eller materialet til KU-mødet. Videre var Barbara Bertelsen bekendt med, at ressortministeriet i konsekvens af hendes beslutning i nogen grad var trådt i baggrunden og koblet af, idet hun ved flere lejligheder i stedet søgte dialog med Justitsministeriet, hvilket alt sammen indebar øget risiko for fejl på en uhensigtsmæssig måde. Kommissionen bemærker samtidig, at der var det meste af en arbejdsdag fra regeringens beslutning på KU-mødet og frem til pressemødet, hvor beslutningen skulle meldes ud, og at der således viste sig at være tid til at behandle sagen ad flere omgange, sådan som det faktisk skete med tiltagene i forhold til den humane sundhed i Nordjylland, eller sende sagen for så vidt angik aflivningen af mink tilbage til Miljø- og Fødevarerministeriet, der var ressortministerium i forhold til mink, med henblik på tilvejebringelse af et endeligt beslutningsgrundlag.

Kommissionen lægger i overensstemmelse med Barbara Bertelsens forklaring til grund, at hun ikke var bekendt med, at der manglede hjemmel til aflivning af alle mink, og at der manglede hjemmel til tempobonus, men under de konkrete omstændigheder, der er nævnt ovenfor, finder kommissionen, at Barbara Bertelsen, der selv er jurist, burde havde rejst spørgsmålet om hjemmel over for ressortministeriet, i hvert fald forinden statsministerens pressemøde den 4. november 2020, med henblik på at sikre, at der var fornøden lovhjemmel,

også henset til Barbara Bertelsens stilling som departementschef i Statsministeriet sammenholdt med muligheden for potentielt medvirkensansvar for statsministeren for den trufne beslutning og statsministerens egen udmelding heraf.

Kommissionen finder samlet set, at Barbara Bertelsen har begået tjenesteforselser af en sådan grovhed, at der er grundlag for, at det offentlige søger at drage hende til ansvar i anledning af hendes medvirken til brud på sandhedspligten og legalitetsprincippet i forbindelse med pressemødet den 4. november 2020 og den efterfølgende opretholdelse heraf.

Bruddet på sandhedspligten blev fortsat på sundhedsministerens og miljø- og fødevareministerens pressemøde den 7. november 2020, ligesom den ulovlige instruks blev udmøntet i Fødevarestyrelsens brev af 6. november 2020 til alle minkavlere og i Rigspolitiets actioncard af 6. november 2020 til brug over for minkavlere uden for sikkerhedszonerne. Kommissionen lægger til grund, at Barbara Bertelsen først efterfølgende blev bekendt med Fødevarestyrelsens brev og Rigspolitiets actioncard, ligesom kommissionen finder, at Barbara Bertelsens involvering omkring iværksættelsen af pressemødet den 7. november 2020 var meget beskeden, om overhovedet eksisterende. På den baggrund finder kommissionen, at disse forhold ikke giver anledning til særskilte overvejelser i forhold til Barbara Bertelsen, idet kommissionen dog bemærker, at forholdene var eksempler på direkte følger af udmeldingerne på pressemødet den 4. november 2020, som Barbara Bertelsen medvirkede til.

8.8.2.2. Statsministeriet, departementsråd Pelle Pape

Pelle Pape var fra november 2019 til august 2020 udviklingschef i Statsministeriet, og siden august 2020 har han været departementsråd i Statsministeriet. Han er uddannet cand.scient.pol.

Pelle Pape har forklaret, at "Han havde ansvaret for at koordinere drøftelserne om pandemien, de politiske forhandlinger og aftaler om corona, som involverede Statsministeriet". Han har også forklaret, at "Taleskrivning og Statsministeriets pressemøder hører under hans afdeling", idet "Der er en fast procedure for taler til statsministeren", og at "Når talen er tæt på at være færdig, sendes den til faktatjek".

Pelle Pape har forklaret, at han deltog i det andet departementschefmøde den 3. november 2020 kl. 14.45, og han sendte efterfølgende en sms kl. 15.13 til afdelingscheferne Anne-Mette Lyhne Jensen i Justitsministeriet og Dorthe Eberhardt Søndergaard i Sundhedsministeriet med bestillingen af sagen om mink til brug for KU-mødet samme aften. Pelle Pape har videre forklaret, at han deltog i KU-mødet, idet hans fokus "var på de tiltag, som han selv skulle sætte i værk i forhold til pressemøde med videre". Den 4. november 2020 var Pelle Pape involveret i udarbejdelsen af statsministerens indledning til brug for pressemødet samme eftermiddag. Han ses ikke at have haft nogen involvering i forhold til indholdet af KU-mødet og det efterfølgende pressemøde eller forberedelserne heraf, som kræver en nærmere vurdering.

Pelle Pape modtog den 7. november 2020 kl. 11.56 en mail fra kontorchef Casper Lund Borch i Statsministeriet med oplysning om, at "MFVM har ringet og varslet et hastelovforslag om midlertidigt forbud mod mink, herunder med hjemmel til at slå mink ned i hele landet samt med hjemmel til ekspropriation", og at Miljø- og Fødevarerministeriet var blevet anmodet om en notits, der kunne sendes til Folketinget, samt at tage ordførerkontakter, idet Casper Lund Borch bemærkede, at "Jeg tænker ikke, at det er givet, at man kan få opbakning til en så intensiv folketingsproces - både pga. indhold og proces - men det må jo komme an på en prøve, hvis regeringen ønsker det". Kl. 11.57 sendte Casper Lund Borch en sms til Pelle Pape med besked om mailen, og at Pelle Pape "meget gerne må læse snarest muligt". Pelle Pape svarede pr. sms "Yes enig!", og Casper Lund Borch kvitterede med "Tak. Vender tilbage med sag i morgen". Pelle Pape har for kommissionen forklaret, at han læste mailen omkring modtagelsestidspunktet.

Pelle Pape vidste, at statsministeren på pressemødet den 4. november 2020 tilkendegav, at alle mink skulle aflives, også uden for sikkerhedszonerne, og at regeringen gik ud fra, at der var hjemmel dertil. Pelle Pape har for kommissionen forklaret, at "Han ville ikke forvente, at en besked om, at der ikke var hjemmel til beslutningen truffet på KU-mødet, ville komme som led i en løs procesvarsel en lørdag formiddag", men hertil bemærker kommissionen, at det netop var, hvad der skete. Det fremgik således af Casper Lund Borchs mail, at der var et hastelovforslag undervejs fra ressortministeriet, som indeholdt "hjemmel til at slå alle mink ned i hele landet". Pelle Pape har selv bemærket, at "Det ville selvfølgelig være mærkeligt, hvis der blev fremsendt et hastelovforslag om noget, der allerede var hjemmel til". Uanset dette sendte

han ikke en besked op gennem Statsministeriet, og han orienterede ikke sin departementschef Barbara Bertelsen om mailens indhold.

Selv om hverken Pelle Pape eller Barbara Bertelsen under deres forklaringer for kommissionen har anset den manglende orientering som en fejl, er det efter kommissionens vurdering beklageligt, at Pelle Pape ikke sikrede sig orientering af Barbara Bertelsen henset til statsministerens udmeldinger på pressemødet den 4. november 2020, og det må anses som overdrevet formalistisk, når Pelle Pape som begrundelse herfor har forklaret, at der ”på det tidspunkt endnu ikke var en sag, der kunne lægges videre i systemet”.

Kommissionen finder efter en samlet vurdering, at der ikke er grundlag for, at det offentlige søger Pelle Pape draget til ansvar.

8.8.3. Sundhedsministeriet

8.8.3.1. Sundhedsministeriet, departementschef Per Okkels

Per Okkels blev i 2011 departementschef i Sundhedsministeriet, og han beklædte posten også i november 2020. I januar 2021 fratrådte Per Okkels.

I anledning af Per Okkels fratreden bemærkes, at kommissionen skal bedømme muligt strafansvar, hvorfor en vurdering af Per Okkels er medtaget.

Per Okkels har forklaret, at man i sammenhæng af coronasmitte meget tidligt drøftede den store minkbestand i Danmark, idet mink tidligere havde været smittet under influenzaepidemier.

Per Okkels har videre forklaret, at både han og departementschef i Miljø- og Fødevareministeriet Henrik Studsgaard deltog i det forberedende ØU-møde den 23. september 2020 under punktet ”Håndtering af coronasmitte i minkbesætninger”. Ifølge Per Okkels havde de en diskussion på mødet, idet han var lidt mere bekymret end Henrik Studsgaard, og Per Okkels har tilføjet, at han og Henrik Studsgaard efter mødet måtte finde en fælles linje, idet det ikke ville være hensigtsmæssigt at møde op på ØU-mødet med forskellige bekymringer. Per Okkels har forklaret, at han og Henrik Studsgaard holdt et møde den 28. september 2020, hvor hovedkonklusionen var en anbefaling af, at mink inden for en sikkerhedszone (zone 1 og 2) skulle aflives, idet der på mødet var en diskussion af hjemmel hertil, og det ifølge Per Okkels var afdelingschef i

Sundhedsministeriet Dorthe Eberhardt Søndergaard, som mente, at der var hjemmel til aflivning i zone 1 og 2, da risikovurderingen var strammet op.

Per Okkels har forklaret, at han ikke deltog i ØU-mødet den 30. september 2020, men at han deltog i CU-mødet den 1. oktober 2020, og at han godkendte coveret vedrørende mink til brug for mødet, også på vegne af sundhedsministeren. I coveret, hvor Miljø- og Fødevareministeriet var angivet øverst og dernæst Sundhedsministeriet, begge uden parenteser, stod, at ”Skulle smitteudviklingen udvikle sig yderligere, vil mere vidtgående tiltag, som for eksempel aflivning af alle mink i Danmark, evt. kombineret med et midlertidigt eller permanent forbud mod hold og avl af mink, kunne overvejes”, og at ”MFVM vurderer endvidere, at et sådant tiltag forudsætter ændret lovgivning på området”, ligesom der stod, at ”MFVM, JM og SUM forbereder den tekniske afklaring af det fornødne lovgrundlag, såfremt der sidenhen måtte træffes beslutning om aflivning af alle minkbesætninger i et geografisk område eller i hele landet”. Per Okkels har om coveret forklaret, at det, der kom ind til sidst var, at Justitsministeriet og Miljø- og Fødevareministeriet skulle se på sagen, hvis den udviklede sig, og Sundhedsministeriet var med i bagkant, og at det kunne han godt acceptere, idet de var med i form af risikovurderingen, og så måtte de to andre ministerier stå for en eventuel lovændring. Om selve behandlingen på mødet har Per Okkels forklaret, at sagen ikke blev traditionelt gennemgået, idet alle var klar over, hvorfor man var samlet, og der var hurtigt konsensus, samt at der ikke på CU-mødet var en drøftelse af yderligere tiltag, hvis aflivningen af mink i zone 1 og zone 2 ikke var tilstrækkelig.

Per Okkels har videre forklaret, at han i løbet af den 2. november 2020 blev ringet op af departementschef i Statsministeriet Barbara Bertelsen først på aftenen. Hun havde fået oplyst, at Kåre Mølbak på et møde med minkbranchen havde underholdt om den undersøgelse, som de havde lavet, hvor der var tegn på, at en mutation, cluster 5, som var fundet i Nordjylland, kunne udvise manglende immunitet over for vacciner. Der forelå på dette tidspunkt ikke skriftligt materiale. Barbara Bertelsen foranledigede, at departementschef i Justitsministeriet, Johan Legarth, indkaldte til et departementschefmøde, hvor Per Okkels deltog. Mødet blev afholdt virtuelt den 2. november 2020 kl. 21.30. På mødet blev der orienteret om Statens Serum Instituts udmelding, ligesom det blev drøftet, hvorledes tempoet på aflivninger af mink kunne komme op, og idéen om tempobonus blev introduceret. Det blev bl.a. aftalt, at Sundhedsministeriet skulle have lejlighed til at drøfte sagen med Statens Serum

Institut. Per Okkels har forklaret, at det lå i kortene, at man skulle tales ved om situationen dagen efter. Han orienterede sin minister ved en sms kl. 22.50.

Den 3. november 2020 om morgenen blev der afholdt et telefonmøde, som var indkaldt af Per Okkels. I mødet deltog blandt andre Per Okkels, Dorthe Eberhardt Søndergaard, direktør i Sundhedsstyrelsen Søren Brostrøm og faglig direktør i Statens Serum Institut Kåre Mølbak. Afsættet for mødet var Statens Serum Instituts laboratoriestudie af immunitet ved cluster 5. På mødet bad Per Okkels om at få tilsendt Statens Serum Instituts risikovurdering. Der blev endvidere afholdt et statusmøde med sundhedsministeren, hvorom sundhedsminister Magnus Heunicke har forklaret, at han mener, at det fandt sted den 3. november 2020 kl. 9. Af ministerens noter fra mødet fremgår bl.a. følgende om Per Okkels indlæg: ”Formiddagen: Anbefaling fra sundhedsmyndighederne om mink ud af DK”.

Statens Serum Instituts risikovurdering af 3. november 2020, som kom til at indgå i KU-sagen som bilag 1, blev kl. 13.37 sendt til Sundhedsministeriet. Per Okkels deltog i de to departementschefmøder den 3. november 2020 kl. 13.30 og kl. 14.45, hvor det blev klart, at der ville være et KU-møde samme aften. Per Okkels har forklaret, at han om eftermiddagen havde et internt møde med ministeren, hvor de drøftede risikovurderingen, og at de blev enige om, at det var den hårdeste risikovurdering, de nogensinde havde set, og at konklusionen var klar, idet det var en naturlig konsekvens heraf, at alle mink i Danmark skulle aflives.

Vedrørende forløbet den 3. september 2020 har Per Okkels forklaret, at stemningen var hektisk, men at de imidlertid var vant til stress. Han har tilføjet, at det hektiske ikke kom fra dem, og at der var meget tryk på fra Statsministeriet.

Om KU-mødet den 3. november 2020 kl. 21.30 har Per Okkels forklaret, at ingen bad om en læsepause, da bilagene kom ind, og at han og sundhedsministeren ikke selv havde behov for det, da de havde styr på deres egne ting. Videre har han forklaret, at sundhedsminister Magnus Heunicke på KU-mødet sagde, at en naturlig konsekvens af risikovurderingen var, at alle mink skulle aflives. Han har også forklaret, at der ikke var diskussion om hjemmel til beslutningen om at aflive alle mink, men at han kollegialt ville have råbt op, hvis han havde haft viden om det.

Per Okkels har forklaret, at han den 4. november 2020 ingen tanker gjorde sig om hjemmel til aflivning af alle mink. I den forbindelse har Per Okkels forklaret, at han ikke selv deltog i afdelingschefmødet den 4. november 2020, og at han fik ikke nogen tilbagemelding fra Dorthe Eberhardt Søndergaard om drøftelse af hjemmel på mødet. Med hensyn til pressemødet den 4. november 2020 har Per Okkels videre forklaret, at man bemærkede, at statsministeren tog pressemødet, og at det var en kæmpesag for statsministeren og regeringen. Han antager, at han havde briefing af Magnus Heunicke forud for pressemødet. Omkring de to pressemeddelelser, som fremkom efter pressemødet, har han forklaret, at han var slet ikke inde over tempobonus og hjemmel hertil.

Per Okkels var departementschef i Sundhedsministeriet, som havde rigeligt at gøre inden for eget ressort i forhold til smitte fra mink, og som helt overvejende holdt sig inden for eget ressort. Per Okkels havde adgang til oplysninger om manglende hjemmel til at aflive alle mink i Danmark, særligt tilbage i et cover til CU-mødet den 1. oktober 2020, men det henhørte under Miljø- og Fødevareministeriets ressort, og da den meget vidtgående og intensive beslutning om aflivning af alle mink blev truffet på KU-mødet den 3. november 2020, var han optaget af risikovurderingen fra Statens Serum Institut og præsentationen heraf.

Kommissionen finder efter en samlet vurdering, at der ikke er grundlag for, at det offentlige søger Per Okkels draget til ansvar.

8.8.3.2. Sundhedsministeriet, afdelingschef Dorthe Eberhardt Søndergaard

Dorthe Eberhardt Søndergaard var i perioden fra 2012-2021 afdelingschef i Sundhedsministeriet, og hun har siden 2021 været vicedirektør i Styrelsen for Patientsikkerhed. Hun er uddannet cand.jur.

Den 24. og 25. september 2020 var der mellem medarbejdere i Sundhedsministeriet en mailkorrespondance om lovhjemmel, som begyndte med, at Dorthe Eberhardt Søndergaard forespurgte sine kolleger, om der var hjemmel i epidemiloven til at slå mink ned, fordi afdelingschef i Miljø- og Fødevareministeriet Tejs Binderup havde oplyst, at der ikke i lov om hold af dyr var hjemmel til at aflive raske mink. Det endte med, at en intern jurist i Sundhedsministeriet sendte en mail med gengivelse af § 30 i lov om hold af dyr og udklip af den tilhørende note fra Karnov, idet han skrev, at så vidt han kunne se, var

der i lov om hold af dyr hjemmel til aflivning. Mailen kom videre til Dorthe Eberhardt Søndergaard, som har forklaret, at de drøftede i dagene derefter i Sundhedsministeriet, at det var mærkeligt, at der ikke skulle være hjemmel i Miljø- og Fødevareministeriets lovgivning.

Der blev den 28. september 2020 afholdt møde mellem departementschef i Miljø- og Fødevareministeriet Henrik Studsgaard og departementschef i Sundhedsministeriet Per Okkels vedrørende håndtering af covid-19-smittede minkbesætninger. Der blev på mødet truffet beslutning om behov for ny strategi for håndtering af covid-19 på minkfarme. Dorthe Eberhardt Søndergaard deltog i mødet. Hun har forklaret, at Miljø- og Fødevareministeriet på daværende tidspunkt mente, at de ikke havde hjemmel til at aflive alle mink eller til at aflive raske mink i zonerne, men at Miljø- og Fødevareministeriet revurderede denne opfattelse på baggrund af en ny risikovurdering fra Statens Serum Institut, hvorefter Miljø- og Fødevareministeriet mente at have hjemmel til at aflive raske mink inden for en sikkerhedszone (zone 1 og 2).

Dorthe Eberhardt Søndergaard har forklaret, at hun ikke kan huske, om hun læste de forskellige udkast til cover om mink til brug for CU-mødet den 1. oktober 2020, men at hun læste det endelige cover. I coveret, hvor Miljø- og Fødevareministeriet var angivet øverst og dernæst Sundhedsministeriet, begge uden parenteser, stod, at "Skulle smitteudviklingen udvikle sig yderligere, vil mere vidtgående tiltag, som for eksempel aflivning af alle mink i Danmark, evt. kombineret med et midlertidigt eller permanent forbud mod hold og avl af mink, kunne overvejes", og at "MFVM vurderer endvidere, at et sådant tiltag forudsætter ændret lovgivning på området", ligesom der stod, at "MFVM, JM og SUM forbereder den tekniske afklaring af det fornødne lovgrundlag, såfremt der sidenhen måtte træffes beslutning om aflivning af alle minkbesætninger i et geografisk område eller i hele landet".

Den 3. november 2020 om morgenen blev der afholdt et telefonmøde blandt sundhedsmyndighederne, som var indkaldt af Per Okkels. I mødet deltog blandt andre Per Okkels, Dorthe Eberhardt Søndergaard, direktør i Sundhedsstyrelsen Søren Brostrøm og faglig direktør i Statens Serum Institut Kåre Mølbak. Afsættet for mødet var Statens Serum Instituts laboratoriestudie af immunitet ved cluster 5. Forud for mødet havde Dorthe Eberhardt Søndergaard modtaget en foreløbig skriftlig orientering fra Kåre Mølbak. På mødet bad Per Okkels om at få tilsendt Statens Serum Instituts risikovurdering.

Dorthe Eberhardt Søndergaard var cc på en mail fra Tejs Binderup den 3. november 2020 kl. 09.35, hvori Tejs Binderup redegjorde for en ØU-sag med to scenarier i forhold til mink: a) en dvalemodel og b) en model, som indebar lukning af minkbranchen. Han anførte: "Uanset om man bevæger sig af spor a eller b vil der skulle skabes retlig hjemmel til at eksekvere beslutningen". Dorthe Eberhardt Søndergaard læste ifølge sin forklaring ikke mailen ved modtagelsen, da hun var hos tandlægen. Da hun kom tilbage på kontoret var verden i brand på grund af Statens Serum Instituts nye risikovurdering om, at der var fundet mutationer, som kunne mindske fremtidige vacciners effekt, men hun læste Tejs Binderups mail efterfølgende.

Statens Serum Instituts risikovurdering af 3. november 2020, som kom til at indgå i KU-sagen som bilag 1, blev kl. 13.37 sendt til Sundhedsministeriet. Dorthe Eberhardt Søndergaard har forklaret, at hun deltog i departementschefmødet kl. 14.45, hvor Barbara Bertelsen ifølge hendes forklaring klart meldte ud, at Statsministeriet ikke anså den hidtidige håndtering for tilstrækkelig, og at man derfor nu skulle gå mere drastisk til værks. Efter mødet modtog hun pr. sms kl. 15.13 bestillingen på KU-sagen fra departementsråd Pelle Pape i Statsministeriet.

I forbindelse med forberedelsen af KU-sagen modtog Dorthe Eberhardt Søndergaard en del mails, men fra hendes side foreligger der alene fremsendelse af risikovurderingen fra Statens Serum Institut. Dorthe Eberhardt Søndergaard har om forløbet op til KU-mødet forklaret, at de endelige versioner af bilag 2 og 2a kom et par minutter før KU-mødet gik i gang, og at hun ikke nåede at læse disse bilag. Lige op til KU-mødet sad hun på et forberedende møde sammen med Magnus Heunicke, Per Okkels og Katrine Kaldahl, hvor Magnus Heunicke blev briefet om den nye risikovurdering og Nordjyllandspakken. På det forberedende møde med Magnus Heunicke skimmede de materialet til KU-sagen, som blev sendt ud kl. 20.15.

Dorthe Eberhardt Søndergaard deltog ikke selv i KU-mødet, men hun modtog under mødet fra Per Okkels en sms om, at alle mink skulle aflives af hensyn til vaccinerne. Dorthe Eberhardt Søndergaard har forklaret, at da hun blev præsenteret for udfaldet af KU-mødet, tænkte hun, at det ikke var en af de to indstillede modeller, men derimod en ny tredje model, hvor alle mink i Danmark skulle aflives, men hvor minkavl ikke blev forbudt. Dette var ifølge

Dorthe Eberhardt Søndergaard ikke en model, som embedsværket havde lagt op til.

Onsdag den 4. november 2020 kl. 10.30 blev der på Anne-Mette Lyhne Jensens foranledning afholdt et virtuelt afdelingschefmøde med deltagelse af bl.a. Dorthe Eberhardt Søndergaard og Tejs Binderup. Dorthe Eberhardt Søndergaard har forklaret, at på mødet gjorde Tejs Binderup opmærksom på, at der ikke var hjemmel til at aflive alle mink i lov om hold af dyr. På mødet spurgte Tejs Binderup, om epidemiloven kunne anvendes som hjemmel, hvilket Dorthe Eberhardt Søndergaard afviste. Dorthe Eberhardt Søndergaard er i et referat citeret for på mødet vedrørende hjemmelsgrundlaget at have spurgt, om dette ikke bare drejede sig om, at man ikke stillede de rigtige spørgsmål til sundhedsmyndighederne. Hun har herom forklaret, at baggrunden for hendes ytring på mødet var, at hun spurgte, om Miljø- og Fødevarerministeriet havde revurderet deres vurdering af hjemmel henset til den nye risikovurdering, og at hun opfordrede Tejs Binderup til at foretage en ny vurdering af hjemmelsgrundlaget. Som baggrund for drøftelsen har Dorthe Eberhardt Søndergaard forklaret, at hun havde lært, at Miljø- og Fødevarerministeriets første svar altid er, at de ikke kan håndtere det inden for deres lovgivning, og at hun samtidig havde lært, at denne besked fra Miljø- og Fødevarerministeriet godt kunne flytte sig, når der kom nye risikovurderinger.

I forlængelse af afdelingschefmødet kl. 10.30 tog Anne-Mette Lyhne Jensen initiativ til en telefonisk drøftelse med Dorthe Eberhardt Søndergaard om hjemmel til aflivning af mink og forholdet til epidemiloven, og under telefonmødet videresendte Dorthe Eberhardt Søndergaard kl. 11.23 en mail – med opslaget foretaget den 25. september 2020 af en jurist i ministeriet omhandlende § 30 lov om hold af dyr – til Anne-Mette Lyhne Jensen og en af hendes medarbejdere i Justitsministeriet.

Anne-Mette Lyhne Jensen sendte kl. 12.08 en mail til deltagerne i afdelingschefmødet, hvor hun skrev, at arbejdstesen var, at der var hjemmel til aflivning af alle mink i § 30 lov om hold af dyr samt at ”MFVM afklarer endeligt”. Dorthe Eberhardt Søndergaard har herom forklaret, at Justitsministeriet her gik ind i sagen og påtog sig ansvaret for, hvordan man kom videre i forhold til hjemmelsspørgsmålet. Forinden havde Anne-Mette Lyhne Jensen kl. 11.30 skrevet direkte til Dorthe Eberhardt Søndergaard, at ”Fødevarestyrelsen kigger lige på hjemmelen igen”. Dorthe Eberhardt Søndergaard modtog kl. 15.32 i

kopi svar fra Tejs Binderup på Anne-Mette Lyhne Jensens mail, hvori Tejs Binderup skrev, at "FVST vil gerne have en kontakt til jer", og at "De mener ikke, at hjemlen kan udbredes til hele landet". Der var efterfølgende en dialog mellem Justitsministeriet og Miljø- og Fødevareministeriet, hvilket den 5. november 2020 ved frokosttid førte frem til, at Justitsministeriet ikke ville tilsidesætte vurderingen fra Miljø- og Fødevareministeriet, hvilket Dorthe Eberhardt Søndergaard ifølge Anne-Mette Lyhne Jensens forklaring blev telefonisk orienteret om.

Den 7. november 2020 kl. 13.36 modtog Dorthe Eberhardt Søndergaard et udkast til lovforslag om mink med forslag til Sundhedsministeriets bidrag indsat (hvilket hun svarede på kl. 18.12), og kl. 15.53 sendte en presserådgi-ver i Sundhedsministeriet til bl.a. Dorthe Eberhardt Søndergaard et udkast til sundhedsministerens tale på det samtidige pressemøde med deltagelse af også miljø- og fødevareministeren og rigspolitichefen m.fl. I taleudkastet til pressemødet, som angik mink, var der intet om de hjemmelsmæssige problemer ved aflivning af alle mink eller udbetaling af tempo-bonus.

Den 9. november 2020 skrev Dorthe Eberhardt Søndergaard i en intern mail i anledning af en mediehenvendelse om manglende hjemmel til aflivning, at "Lidt hårdt trukket op: Om der er hjemmel eller ej i MFVMs lovgivning er ikke relevant for os", og at "Der står i KU sagen at det undersøges nærmere af JM og MFVM om der mangler Hjemmel".

Dorthe Eberhardt Søndergaard var afdelingschef i Sundhedsministeriet, som havde rigeligt at gøre inden for eget ressort i forhold til smitte fra mink, og som helt overvejende holdt sig inden for eget ressort. Dorthe Eberhardt Søndergaard modtog flere gange oplysninger om manglende hjemmel til at aflive alle mink i Danmark, herunder i et cover til CU-mødet den 1. oktober 2020 og på afdelingschefmødet den 4. november 2020, og hun tog også en interesse i at udfordre Miljø- og Fødevareministeriet i forhold til hjemmel den 4. november 2020, hvor der på KU-mødet aftenen før var truffet en meget vidtgående og intensiv beslutning om aflivning af alle mink. Det havde været hensigtsmæssigt, om Dorthe Eberhardt Søndergaard havde orienteret i første række sin departementschef om Miljø- og Fødevareministeriets opfattelse af manglende hjemmel til at aflive alle mink, ligesom det havde været hensigtsmæssigt, om Dorthe Eberhardt Søndergaard havde deltaget mere åbent i drøftelsen den 4. november 2020, men det skete ikke.

Henset til at Dorthe Eberhardt Søndergaard og Sundhedsministeriet i forløbet havde fokus på eget ressort og ikke i nævneværdigt omfang kan siges at have taget del i og medvirket til den grove vildledning, som fandt sted på pressemødet den 4. november 2020, finder kommissionen efter en samlet vurdering, at der ikke er fuldt fornødent grundlag for, at det offentlige søger Dorthe Eberhardt Søndergaard draget til ansvar.

8.8.4. Justitsministeriet

8.8.4.1. Justitsministeriet, departementschef Johan Legarth

Johan Legarth tiltrådte stillingen som departementschef i Justitsministeriet i marts 2020, og han var således øverste embedsmand i Justitsministeriet i november 2020. Hans forudgående karriere havde hovedsageligt været i Justitsministeriet. Han er uddannet cand.jur.

Over for kommissionen har Johan Legarth forklaret, at han som departementschef bl.a. beskæftiger sig med ministerrådgivning, idet regeringsudvalgs møder optager en del af hans tid. Justitsministeriet er en stor koncern, og han er langt fra nede i alt, som foregår.

Johan Legarth deltog i CU-mødet den 1. oktober 2020, hvor det i forhold til mink blev besluttet at aflive smittede mink såvel som mink på farme inden for en radius på 7,8 km (sikkerhedszoner). Til brug for mødet modtog Johan Legarth coveret til dagsordenspunktet om mink, hvoraf fremgik, at "Skulle smitteudviklingen udvikle sig yderligere, vil mere vidtgående tiltag, som for eksempel aflivning af alle mink i Danmark, evt. kombineret med et midlertidigt eller permanent forbud mod hold og avl af mink, kunne overvejes", og at "MFVM vurderer endvidere, at et sådant tiltag forudsætter ændret lovgivning på området", ligesom der stod, at "MFVM, JM og SUM forbereder den tekniske afklaring af det fornødne lovgrundlag, såfremt der sidenhen måtte træffes beslutning om aflivning af alle minkbesætninger i et geografisk område eller i hele landet". Johan Legarth har for kommissionen forklaret, at han ikke læste coveret. Af Justitsministeriets interne kommenterede dagsorden til brug for samme møde stod, at "Justitsministeriet ikke har været involveret i udarbejdelsen af sagen, men at Justitsministeriet gerne bistår med den tekniske afklaring af det fornødne lovgrundlag – som der også lægges op til i sagen – såfremt der sidenhen måtte træffes beslutning om aflivning af alle minkbesætninger i et geografisk område eller i hele landet". Kommissionen lægger til grund, at Johan Legarth i hvert fald må have gjort sig bekendt med denne tekst, idet

kommissionen forstår Johan Legarths forklaring sådan, at han ikke i november 2020 kunne huske oplysningen fra den interne kommenterede dagsorden til brug for CU-mødet en måned før.

Den 2. november 2020 indvilgede Johan Legarth på opfordring fra Statsministeriets departementschef Barbara Bertelsen i at indkalde til et møde med nogle departementschefkolleger, nemlig Henrik Studsgaard, Miljø- og Fødevarerministeriet, Peter Stensgaard Mørch, Finansministeriet, Michael Dithmer, Erhvervsministeriet og Per Okkels, Sundhedsministeriet. Mødet var oprindeligt planlagt til den 3. november 2020 om morgenen, men det blev fremrykket til den 2. november 2020 om aftenen, ifølge Johan Legarths forklaring som følge af "eskalationen på alvorlighedsstigen" i forlængelse af samtaler mellem ham, Barbara Bertelsen og Per Okkels. Mødet blev holdt virtuelt, og Johan Legarth tog rigspolitichef Thorkild Fogde med til mødet. Ifølge Johan Legarth foregik mødet på det lidt mere generelle plan. Konklusionen var, at Sundhedsministeriet skulle kvalificere risikovurderingen.

Dagen efter, den 3. november 2020 kl. 8.36, sendte Johan Legarth en sms til Thorkild Fogde og Per Okkels. Sms'en blev ikke samtidig sendt til Henrik Studsgaard. I sms'en skrev Johan Legarth: "Tænker umiddelbart at Mink planen ser sådan ud (medmindre der kommer mindre bekymrende meldinger fra SSI i dag – eller meldingen er, at der må forventes at være 100 mutationer med tilsvarende problemer rundt om i Europa/verden)", idet han under overskriften "Aflivning af Mink" som punkter anførte: "beslutning om hvorvidt minkavl skal forbydes i DK", "politiet laver et nødplan for aflivning (som i nødvendigt omfang suspendere dyreværnsregler, miljøbeskyttelsesregler mv.)", og "iværksættelse af kompensationsordning, der belønner minkafleverere for at pelse eller slå alle deres mink ned i løbet af [10] dage". Johan Legarth har forklaret, at sms'en var en opfølgning på mødet aftenen før og på, at Johan Legarth og Per Okkels ligeledes havde haft nogle drøftelser om morgenen.

Thorkild Fogde har forklaret, at "der var en dialog mellem ham og Johan Legarth om at udarbejde en plan", og politidirektør i Rigspolitiet Lykke Sørensens har forklaret, at "De havde fået et klart oplæg fra Justitsministeriet om, at delplanen skulle rumme en operativ plan for aflivning af alle mink i Danmark". Johan Legarth har forklaret, at han ikke havde kendskab til, at man i Den nationale operative stab var begyndt at udarbejde en delplan for det tilfælde, at regeringen besluttede, at alle mink skulle aflives, men han har også

forklaret, at ”han ikke kan huske, om han og Thorkild Fogde talte om delplanen om formiddagen den 3. november 2020, men det kan sagtens have været tilfældet”, og at Lykke Sørensens forklaring ”giver mening”. På den baggrund lægger kommissionen til grund, at Johan Legarth – i overensstemmelse med sin ovennævnte sms – var bekendt med og støttede, at Rigspolitiet den 3. november 2020 udarbejdede en plan for det tilfælde, at alle mink skulle aflives.

Johan Legarth har forklaret, at det ikke faldt ham ind at sende sms'en om ”Mink planen” til Henrik Studsgaard, da det var en opsamling på en drøftelse, som han havde haft med Per Okkels, og hverken Johan Legarth eller Henrik Studsgaard husker, at de skulle have været i kontakt i løbet af den 3. november 2020. Henrik Studsgaard har forklaret, at han heller ikke hørte om en minkplan. Kommissionen lægger herefter til grund, at Johan Legarth ikke tog skridt til, at Henrik Studsgaard og Miljø- og Fødevarerministeriet blev gjort bekendt med de af Justitsministeriet og Rigspolitiet den 3. november 2020 igangsatte initiativer i forhold til mink.

Johan Legarth deltog i departementschefmøder den 3. november 2020 kl. 13.30 og 14.45, der begge var virtuelle. Det første møde kl. 13.30 havde Johan Legarth selv indkaldt til. På det andet møde kl. 14.45, som Barbara Bertelsen tog initiativ til, blev det besluttet, at sagen skulle på et KU-møde samme aften, og at sagen og forberedelsen af mødet skulle koordineres af Justitsministeriet. Johan Legarth har om mødet forklaret, at ”Da risikobilledet var tegnet op, var konklusionen, at man var langt fra at være i mål i forhold til tiltag”, og at mødet derfor blev afbrudt, ”så folk kunne fare videre med de enkelte spor”. Johan Legarth har endvidere forklaret, at ”Der var ingen tvivl om, at det hastede som død og djævel, og derfor var der ingen drøftelse af, om det skulle være nu eller om 12 timer”.

Kommissionen lægger til grund, at Johan Legarth har været bekendt med, at Miljø- og Fødevarerministeriet var trådt noget i baggrunden i forberedelsen af KU-mødet for så vidt angik behandlingen af mink, mens Justitsministeriet og også Statsministeriet havde mere centrale roller.

Om Justitsministeriets rolle som koordinerende har Johan Legarth forklaret, at det under pandemien blev naturligt, at det var Justitsministeriet, som samlede ”brede” sager, og at den konkrete sag berørte mange ministerier. Af samme grund havde Justitsministeriet fået tilført ekstra ressourcer med det formål

at kunne koordinere tværgående sager, og det var i Beredskabsafdelingen med afdelingschef Anne-Mette Lyhne Jensen og kontorchef Lisbeth Gro Nielsen, at koordinationen skete. Han har videre forklaret, at udgangspunktet er, at Justitsministeriet laver en overordnet disposition over, hvad coveret skal indeholde. Det vil være sædvanligt, at ressortministerierne leverer bidrag til den ramme, som man i fællesskab er blevet enige om. Koordinationsopgaven handler om, at der skal være en sammenhængende måde at skrive på. Johan Legarth har også forklaret, at fokus i Justitsministeriet den 3. november 2020 var på tiltag i Nordjylland i forhold til den humane sundhed (Nordjyllands-pakken), hvilket svarer til, hvad bl.a. Anne-Mette Lyhne Jensen har forklaret.

Johan Legarth har forklaret, at "Han havde nogle kommentarer til coveret ad flere omgange". Af hans håndskrevne rettelsesmarkeringer til coveret fremgår det, at nogle af hans kommentarer angik delen vedrørende mink. Han har også forklaret, at han var i kontakt med Barbara Bertelsen om coveret, og at deres bemærkninger ligeledes blev indarbejdet, hvorimod han ikke var i kontakt med Henrik Studsgaard. I den forbindelse udgik en sætning, som Miljø- og Fødevarerministeriet havde indsat i coveret om, at aflivning af alle mink ville være "fatal" for branchen. Dette skete efter ønske fra Barbara Bertelsen. Forespurgt, om det var sædvanligt, at Justitsministeriet gik så langt ind i det tekstnære i et KU-cover, har han forklaret, at hans rettelser meget handlede om opbygning og præsentation. Ifølge ham var det en mere tekstnær gennemgang end sædvanlig, men dog ikke en usædvanlig tekstnær gennemgang.

Kommissionen lægger videre til grund, at Johan Legarth læste den indstilling, der var indeholdt i udkastet til coveret. Der var her lagt op til, at der skulle iværksættes en incitamentsordning i form af tempobonus, idet en nødplan gennem Den nationale operative stab kunne iværksættes, hvis incitamentsordningen efter et antal dage viste sig ikke at være tilstrækkelig. Der blev også angivet et valg mellem helt at afvikle minkproduktionen i Danmark eller tillade en begrænset mængde avlsdyr uden for smittezonerne indtil ud-ruining af vaccine (dvalemodellen). Der var ikke nævnt noget om aflivning af alle mink, uanset at der i Rigspolitiet var igangsat et arbejde med en plan herfor, hvilket kommissionen som nævnt ovenfor lægger til grund, at Johan Legarth var bekendt med.

Under sin første afhøring for kommissionen forklarede Johan Legarth, at "Da man rundt omkring i ministerierne fik læst Statens Serum Instituts nye

risikovurdering, bredte der sig en opfattelse af, at det var nødvendigt at slå alle mink, inkl. avlsdyr, ned”, og ”Det var den fornemmelse, som spredte sig i løbet af eftermiddagen på bagkant af mødet”. Under en senere afhøring tilføjede Johan Legarth, at ”han tror, at det var oplagt, det var et muligt udfald efter drøftelserne, idet en forbudsmodel ligeledes indebar, at alle mink skulle aflives”, men at ”Hans egen indsigt i minkavl var på daværende tidspunkt relativt begrænset”, og at ”Han har derfor ikke haft et klart billede af, hvad det ville ende med, og kan derfor heller ikke sige, hvilke scenarier Henrik Studsgaard eller andre måtte have set for deres indre blik”. På den baggrund lægger kommissionen til grund, at Johan Legarth må have indset, at den beslutning, som blev truffet på KU-mødet om aflivning af alle mink i Danmark, meget vel ikke havde været forudset af ressortministeriet.

Med hensyn til selve KU-mødet lægger kommissionen til grund, at Johan Legarth havde ordet tidligt på mødet i anledning af, at Justitsministeriet havde koordineret sagen og stod øverst i coveret samt det forhold, at justitsministeren ikke var til stede, hvormed Johan Legarth var alene om at repræsentere Justitsministeriet ved mødet. Derimod kan det ikke lægges til grund, at Johan Legarth selv lagde op til en aflivning af alle mink, hvilket heller ikke direkte fremgår af sundhedsminister Magnus Heunicke's noter.

Kommissionen lægger i overensstemmelse med de enslydende forklaringer for kommissionen til grund, at der ikke på KU-mødet blev sagt noget om hjemmel i forhold til aflivning af alle mink. Modsat en række andre deltagere, heriblandt Barbara Bertelsen, har Johan Legarth forklaret, at han ikke husker, at han skulle have nævnt hjemmel i forhold til spørgsmål om ekspropriation og kompensation.

Johan Legarth var bekendt med, at sagen ikke i forlængelse af KU-mødet blev sendt tilbage til ressortministeriet med henblik på en endelig indstilling, men at der tværtimod skulle afholdes pressemøde den følgende dag, hvor statsministeren selv ville deltage med henblik på udmelding og eksekvering af beslutningen truffet på KU-mødet. Afdelingschef Anne-Mette Lyhne Jensen skrev således i en intern mail i Justitsministeriet den 4. november 2020 kl. 00.21, at ”Jeg forstår det sådan, at STMn er hovedfigur på pressemødet”. Både Johan Legarth og Anne-Mette Lyhne Jensen har forklaret, at Anne-Mette Lyhne Jensen havde sine oplysninger om KU-mødet fra Johan Legarth.

Johan Legarth havde selv den 2. og 3. november inddraget rigspolitichef Thorkild Fogde aktivt i forhold til behandlingen af mink, og Johan Legarth var bekendt med Rigspolitiets rolle i forhold til eksekvering af beslutningen truffet på KU-mødet den 3. november 2020. I overensstemmelse med Thorkild Fogde og Johan Legarths forklaringer lægger kommissionen til grund, at Justitsministeriet ikke godkendte Thorkild Fogdes talepunkter, hvilket i øvrigt bekræftes af sms-korrespondance i Rigspolitiet, men kommissionen finder samtidig, at rigspolitichefens deltagelse og udmeldinger på pressemødet den 4. november 2020 lå inden for, hvad Johan Legarth måtte forvente.

Som anført ovenfor i afsnit 8.3.1 finder kommissionen, at udmeldingerne på pressemødet og i de efterfølgende pressemeddelelser var groft vildledende over for minkavlere og offentlighed, ligesom der var udmeldinger over for myndigheder, heriblandt Rigspolitiet, som udgjorde en klart ulovlig instruks. Der er således efter kommissionens opfattelse tale om objektive brud på sandhedspligten og legalitetsprincippet.

Ved vurderingen af Johan Legarth lægger kommissionen til grund, at sagen om håndteringen af covid-19-smitte i mink, herunder Rigspolitiets involvering i eksekveringen, optog Johan Legarth i betydelig grad i dagene den 3. og 4. november 2020, ligesom kommissionen noterer sig, at der ifølge Johan Legarth "er ingen tvivl om, at det var en kæmpe beslutning, hvis det blev besluttet, at alle mink skulle aflives". Johan Legarth har under sin forklaring anført, at "der er et skærpet hjemmelskrav i forhold til den trufne beslutning, da der var tale om et indgribende beslutning", og han har tilføjet, at "Ressortministeriet var til stede i "rummet", og hans forventning var, at det var ressortministeriet, som skulle have rakt fingeren i vejret".

Johan Legarth var bekendt med, at statsministeren på pressemødet den 4. november 2020 ville udmelde regeringens beslutning om aflivning af alle mink, ligesom Johan Legarth var bekendt med, at den meget vidtgående og intensive beslutning om aflivning af alle mink var truffet på et KU-møde aftenen forinden i en forceret proces, som Justitsministeriet havde koordineret, og som han selv havde deltaget aktivt i. Videre var Johan Legarth bekendt med, at ressortministeriet i konsekvens af beslutning truffet af Statsministeriets departementschef i nogen grad var trådt i baggrunden og koblet af, hvilket konkret for Johan Legarth betød, at hans kontakt gik i retning af Statsministeriets departementschef og antagelig også Sundhedsministeriets departements-

chef, men ikke Miljø- og Fødevareministeriets departementschef. Det indebar alt sammen øget risiko for fejl på en u hensigtsmæssig måde. Kommissionen bemærker samtidig, at der var det meste af en arbejdsdag fra regeringens beslutning på KU-mødet og frem til pressemødet, hvor beslutningen skulle meldes ud, og at der således viste sig at være tid til at behandle sagen ad flere omgange, sådan som det faktisk skete med tiltagene i forhold til den humane sundhed i Nordjylland, eller sende sagen for så vidt angik aflivningen af mink tilbage til Miljø- og Fødevareministeriet, der var ressortministerium i forhold til mink, med henblik på tilvejebringelse af et endeligt beslutningsgrundlag.

Kommissionen lægger i overensstemmelse med Johan Legarths forklaring til grund, at han ikke forud for pressemødet den 4. november 2020 var bekendt med, at der manglede hjemmel til aflivning af alle mink, og at der manglende hjemmel til tempobonus. Johan Legarth har over for kommissionen anført, at "Det er ikke ministeriet, der står øverst på coveret, der har til opgave at efterlæse andre myndigheders særlovgivning mv.". Imidlertid finder kommissionen, at Johan Legarth som departementschef i Justitsministeriet under de konkrete omstændigheder, der er nævnt ovenfor, burde have rejst spørgsmålet om hjemmel over for ressortministeriet, i hvert fald forinden statsministerens pressemøde den 4. november 2020, med henblik på at sikre, at der var fornøden lovhjemmel. Det kan efter kommissionens opfattelse ikke føre til en anden vurdering, at justitsministeren ikke selv deltog i KU-mødet, eller i øvrigt var til rådighed den 3. og 4. november 2020.

Kommissionen lægger til grund, at Johan Legarth ikke den 4. november 2020 havde oplysning om den igangsatte dialog mellem Justitsministeriet og Miljø- og Fødevareministeriet om hjemmel til aflivning af mink uden for sikkerhedszonerne. Dialogen blev afsluttet ved frokosttid den 5. november 2020 med den konklusion, at der ikke var hjemmel.

Afdelingschef Anne-Mette Lyhne Jensen, som afsluttede dialogen fra Justitsministeriets side, har for kommissionen givet en detaljeret forklaring om, at hun ligeledes den 5. november 2020 orienterede Johan Legarth om behovet for et hastelovforslag, idet et spørgsmål var, om det skulle udarbejdes i Miljø- og Fødevareministeriet eller i Justitsministeriet. Anne-Mette Lyhne Jensen har forklaret, at hun i den forbindelse telefonisk meddelte Johan Legarth, "at Miljø- og Fødevareministeriet var kommet frem til, at der ikke var hjemmel til det med aflivning af mink, og at man i Justitsministeriet havde kigget på

det, men hverken kunne eller ville tilsidesætte denne vurdering, hvorfor der var behov for et hastelovforslag”, og at Johan Legarth ikke spurgte ”yderligere ind til hjemmelsspørgsmålet”, idet ”Johan Legarths kommentar til, at der ikke var hjemmel til at aflive samtlige mink, var noget i retning af et ”nå””. Anne-Mette Lyhne Jensen har under en senere afhøring forklaret, at ”hun ikke var i tvivl om, at hun den 5. november 2020 orienterede Johan Legarth om hjemmelsspørgsmålet som forklaret”. Johan Legarth har forklaret, at han husker samtalen, men at ”Han opfattede samtalen således, at den alene angik hastelovforslaget omhandlende det midlertidige forbud”. Henset til den åbenbare betydning af spørgsmålet om hjemmel, ikke mindst henset til det gennemførte pressemøde, hvor statsministeren og bl.a. rigspolitichefen havde meldt regeringens beslutning og eksekveringen heraf ud, finder kommissionen, at Anne-Mette Lyhne Jensen havde en pligt til at orientere sin departementschef om konklusionen om, at der ikke var hjemmel til aflivning af mink uden for sikkerhedszonerne, og at det efter en samlet vurdering også er mest sandsynligt, at hun faktisk gjorde dette den 5. november 2020. Kommissionen kan ikke afvise, at Johan Legarth har opfattet telefonsamtalen anderledes, men allerede på grundlag af de oplysninger, som han havde forstået, og henset til omstændighederne og forløbet forinden som nævnt ovenfor, burde Johan Legarth efter kommissionens opfattelse også i denne anledning selv have rejst spørgsmålet om hjemmel med henblik på at sikre, at der var fornøden lovhjemmel.

Kommissionen finder samlet set, at Johan Legarth har begået tjenesteforseelser af en sådan grovhed, at der er grundlag for, at det offentlige søger at drage ham til ansvar i anledning af hans medvirken til brud på sandhedspligten og legalitetsprincippet i forbindelse med pressemødet den 4. november 2020 og den efterfølgende opretholdelse heraf.

Kommissionen lægger til grund, at Johan Legarth ikke var inddraget i tilblivelsen af Rigspolitiets actioncard af 6. november 2020, ligesom der ikke er oplysninger om, at rigspolitichefens deltagelse i pressemødet den 7. november 2020 sammen med blandt andre miljø- og fødevareministeren og sundhedsministeren blev aftalt med Johan Legarth. På den baggrund finder kommissionen, at disse forhold ikke giver anledning til særskilte overvejelser i forhold til Johan Legarth, idet kommissionen dog bemærker, at forholdene var eksempler på direkte følger af udmeldingerne på pressemødet den 4. november 2020, og den manglende berigtigelse heraf, som Johan Legarth medvirkede til.

8.8.4.2. Justitsministeriet, afdelingschef Anne-Mette Lyhne Jensen

Anne-Mette Lyhne Jensen tiltrådte den 1. september 2020 som fungerende afdelingschef i den nyoprettede Beredskabsafdeling i Justitsministeriet, og hun beklædte således denne stilling i november 2020. Hendes forudgående karriere havde hovedsageligt været i Justitsministeriet.

Anne-Mette Lyhne Jensen deltog i CU-mødet den 1. oktober 2020, hvor det i forhold til mink blev besluttet at aflive smittede mink såvel som mink på farme inden for en radius på 7,8 km (sikkerhedszoner). I sammenhæng med mødet modtog Anne-Mette Lyhne Jensen coveret til dagsordenspunktet om mink, hvoraf det fremgik bl.a., at "Skulle smitteudviklingen udvikle sig yderligere, vil mere vidtgående tiltag, som for eksempel aflivning af alle mink i Danmark, evt. kombineret med et midlertidigt eller permanent forbud mod hold og avl af mink, kunne overvejes", og at "MFVM vurderer endvidere, at et sådant tiltag forudsætter ændret lovgivning på området", ligesom der stod, at "MFVM, JM og SUM forbereder den tekniske afklaring af det fornødne lovgrundlag, såfremt der sidenhen måtte træffes beslutning om aflivning af alle minkbesætninger i et geografisk område eller i hele landet". I Justitsministeriets interne kommenterede dagsorden til brug for samme møde stod der, at "Justitsministeriet ikke har været involveret i udarbejdelsen af sagen, men at Justitsministeriet gerne bistår med den tekniske afklaring af det fornødne lovgrundlag – som der også lægges op til i sagen – såfremt der sidenhen måtte træffes beslutning om aflivning af alle minkbesætninger i et geografisk område eller i hele landet". Anne-Mette Lyhne Jensen har herom forklaret, at hun var ubekendt med, at Justitsministeriet var skrevet ind i sagens procedureafsnit omhandlende forberedelse af lovgrundlag, og at hun ikke havde beskæftiget sig med sager om mink forud for den 1. oktober 2020. Kommissionen forstår Anne-Mette Lyhne Jensens forklaring sådan, at det også ligger i forklaringen, at hun ikke i november 2020 kunne huske coveret fra CU-sagen en måned før.

Den 22. oktober 2020 skrev Anne-Mette Lyhne Jensen en sms til afdelingschef Tejs Binderup i Miljø- og Fødevareministeriet, hvori hun skrev, at hun skulle sikre sig, at Tejs Binderup havde hørt melding fra "højeste sted om, at minkene skal aflives nu". Anne-Mette Lyhne Jensen har herom forklaret, at hun mente departementschef i Statsministeriet Barbara Bertelsen, og at "Hun havde fået oplysningen under et CU-møde, hvor der var en drøftelse i margin til mødet". Hun har videre forklaret, at "Formålet med hendes sms til Tejs Binderup var,

at hun ville fortælle Tejs Binderup, at det skulle gå hurtigere med aflivningen”, og at ”Hun opfattede ikke drøftelsen som et ønske om udvidelse af zoner, men alene som et ønske om øgning af hastigheden indenfor zoner”. Kommissionen lægger herefter til grund, at Anne-Mette Lyhne Jensen i oktober måned 2020 blev involveret i forhold til mink.

Anne-Mette Lyhne Jensen deltog i departementschefmødet den 2. november 2020 om aftenen, hvor drøftelsen ifølge hendes egen forklaring angik ”et mareridtsscenario”, idet Sundhedsministeriets departementschef skulle følge op den følgende morgen. Den 3. november 2020 om morgenen modtog hun kl. 09.35 i kopi en mail fra Tejs Binderup, hvoraf det fremgik, at der ville skulle etableres en retlig hjemmel, uanset om man bevægede sig ad et spor, der opererede med en dvale-model, eller et spor, der helt lukkede minkbranchen. Anne-Mette Lyhne Jensen har forklaret, at hun ikke læste mailen samme dag. Uanset at Anne-Mette Lyhne Jensen modtog mange mails i denne periode, er det efter kommissionens opfattelse beklageligt, at hun ikke orienterede sig i denne, som havde overskriften ”Mink og compensation”, og som knyttede an til departementschefmødet aftenen før, som Anne-Mette Lyhne Jensen havde overværet, og som ifølge hende selv havde angået ”et mareridtsscenario”.

Anne-Mette Lyhne Jensen deltog i begge departementschefmøder den 3. november 2020, og i det andet møde med start kl. 14.45 fik Justitsministeriet til opgave at samle en sag til KU-mødet samme aften. Anne-Mette Lyhne Jensen her herom forklaret, at ”det lyder rigtigt, at Barbara Bertelsen sagde, at resten af mødekredsen ikke havde forstået hvor stor en potentiel katastrofe man stod overfor”, og at ”Hastighed var rigtigt vigtigt”. Hun modtog en sms fra departementsråd i Statsministeriet, Pelle Pape, kl. 15.13 om sagen, som skulle på KU-mødet. Heraf fremgik, at ”Der skal være en sag med klar fælles indstilling fra myndighederne (ssi, fødevarer, politi og evt øvrige)”, og som punkter blev bl.a. angivet ”tiltag ift at aflive mink (herunder indstilling om at sætte det i dvale/lukke lortet)” og ”tiltag ift smittespredning blandt mennesker”. Hun udsendte derefter selv en mail kl. 15.53 med titlen ”KU sag til i aften”, og hvor der blandt punkter var angivet ”Aflivning af mink” og ”Inddæmning af smitte blandt mennesker (i Nordjylland)”. Det var således koordinationskontoret i hendes afdeling, der skulle stå for indsamlingen af bidrag. Mailen blev sendt til de afdelingschefer, der deltog i departementschefmødet kl. 14.45, men ikke til Tejs Binderup, hvilket var en ekspeditionsfejl, som blev redresseret samme dag kl. 16.40. Anne-Mette Lyhne Jensen har forklaret, at fokus i Justitsmi-

nisteriet den 3. november 2020 var på tiltag i Nordjylland i forhold til den humane sundhed (Nordjyllandspakken), hvilket svarer til, hvad blandt andre departementschef i Justitsministeriet Johan Legarth har forklaret.

Da kontorchef i Justitsministeriet Lisbeth Gro Nielsen kl. 17.43 udsendte første udkast til coveret til KU-mødet, var Tejs Binderup blandt modtagerne sammen med blandt andre også Anne-Mette Lyhne Jensen, og Anne-Mette Lyhne Jensen kunne konstatere, at Lisbeth Gro Nielsen ved mail kl. 19.10 opfordrede Tejs Binderup til at "skrive det nødvendige ind i coveret og sørge for, at bilaget er klar". Ifølge sin egen forklaring læste Anne-Mette Lyhne Jensen selv coveret igennem og drøftede det med Lisbeth Gro Nielsen og Johan Legarth, ligesom der blev foretaget rettelser efter ønske fra departementschef i Statsministeriet Barbara Bertelsen. Anne-Mette Lyhne Jensen har forklaret, at der blev foretaget sene rettelser i coveret, som ikke blev forelagt Miljø- og Fødevareministeriet. Lisbeth Gro Nielsen rundsendte revideret cover med mail kl. 21.21, som i Miljø- og Fødevareministeriet blev sendt til kontorchef Paolo Drostby, men ikke til afdelingschef Tejs Binderup, idet Tejs Binderup i stedet modtog revideret cover med ændringsmarkeringer kl. 21.39 og det endelige cover som PDF-fil kl. 21.52. Anne-Mette Lyhne Jensen har forklaret, at hun under selve KU-mødet var i dialog med Tejs Binderup, som udtrykte utilfredshed med flere ting i coveret. Hverken Anne-Mette Lyhne Jensen eller Tejs Binderup deltog i KU-mødet.

Samlet lægger kommissionen til grund, at Anne-Mette Lyhne Jensen var bekendt med, at Miljø- og Fødevareministeriet var trådt noget i baggrunden i forberedelsen af KU-mødet for så vidt angik behandlingen af mink, mens Justitsministeriet og også Statsministeriet havde mere centrale roller.

I overensstemmelse med Anne-Mette Lyhne Jensens forklaring lægger kommissionen til grund, at Anne-Mette Lyhne Jensen ikke læste bilag 2 og 2a til KU-sagen, som blev nævnt i Lisbeth Gro Nielsens mail af kl. 21.21, og som blev rundsendt med mail kl. 21.24 fra Statsministeriet.

Anne-Mette Lyhne Jensen modtog mundtlig orientering fra Johan Legarth om KU-mødet den 3. november 2020 om aftenen efter mødets afslutning, og hun skrev i en intern mail i Justitsministeriet den 4. november 2020 kl. 00.21, at "Jeg forstår det sådan, at STMn er hovedfigur på pressemødet".

Anne-Mette Lyhne Jensen deltog i afdelingschefmødet den 4. november 2020 kl. 10.30. Tejs Binderup bragte spørgsmålet om manglende hjemmel til aflivning af mink uden for sikkerhedszonerne op på mødet. Ifølge Anne-Mette Lyhne Jensens bisidder havde Anne-Mette Lyhne Jensen ikke forud ført drøftelser om hjemmel til aflivning af mink, hverken med Tejs Binderup eller andre. Anne-Mette Lyhne Jensen har for kommissionen forklaret, at hun på grund af et telefonopkald ikke selv på afdelingschefmødet hørte Tejs Binderups oplysninger og hans efterfølgende diskussion med afdelingschef i Sundhedsministeriet Dorthe Eberhardt Søndergaard, men en af Anne-Mette Lyhne Jensens medarbejdere sad også med, og Anne-Mette Lyhne Jensen tog efter mødet initiativ til drøftelse med Dorthe Eberhardt Søndergaard og senere også med Tejs Binderup. Fra Dorthe Eberhardt Søndergaard modtog Anne-Mette Lyhne Jensen kl. 11.23 en kort mail, hvor det fremgik, at en jurist i Sundhedsministeriet havde set på hjemmel til aflivning af mink. Anne-Mette Lyhne Jensen har forklaret, at hun efter aftale med Dorthe Eberhardt Søndergaard ringede til Tejs Binderup for at sikre sig, at der var taget højde for den nye risikovurdering fra Statens Serum Institut, og at Tejs Binderup svarede, at han ville drøfte dette med Fødevarestyrelsen. Det førte til, at Anne-Mette Lyhne Jensen skrev en mail kl. 12.08 til bl.a. Dorthe Eberhardt Søndergaard og Tejs Binderup om, at "Arbejdstesen ift hjemmel for aflivning af mink er følgende: - MVFM har hjemmel til aflivning af alle mink i § 30 i lov om hold af dyr (MFVM afklarer endeligt), - der er ikke tale om ekspropriation (JM afklarer endeligt)". Anne-Mette Lyhne Jensen har for kommissionen forklaret, at "Det var en procesmail som opfølgning på et møde, hvor der blev fordelt nogle opgaver, og det var ikke en konkluderende e-mail", og at "De personer, som modtog e-mailen, var nogle af hendes allernærmeste samarbejdspartnere, og det var derfor ikke en formel mail fra Justitsministeriet". Anne-Mette Lyhne Jensen har også forklaret, at "Da hun havde sendt e-mailen ringede hun til Tejs Binderup og gjorde ham opmærksom på e-mailen og på, at Justitsministeriet ikke havde foretaget nogen vurdering endsiges kigget i forarbejderne til bestemmelsen".

Kommissionen lægger til grund, at den "arbejdstese", som Anne-Mette Lyhne Jensen opstillede fire timer før pressemødet den 4. november 2020, og som gik imod tilkendegivelsen fra ressortministeriet, ikke byggede på en egentlig faglig vurdering eller et fagligt skøn fra Anne-Mette Lyhne Jensens side. I den forbindelse bemærkes, at indholdet af mailen fra Dorthe Eberhardt Søndergaard angående § 30 i lov om hold af dyr ikke fremstår som eller udgør et grundlag for at rejse tvivl om tilkendegivelsen fra ressortministeriet. I øvrigt

stammede mailen tilbage fra september 2020, hvor diskussionen var, om der overhovedet kunne aflives mink, herunder i sikkerhedszoner. Dette kunne Anne-Mette Lyhne Jensen ikke se, men det fremgik på den anden side heller ikke af mailen, at den skulle have angået hjemmel til aflivning af alle mink. Kommissionen finder, at Anne-Mette Lyhne Jensen i stedet for at opstille en "arbejdstese" om hjemmel uden et egentligt fagligt grundlag burde have sikret, at den tvivl, som der i hvert fald var rejst af ressortministeriet om hjemmel til aflivning af mink uden for sikkerhedszonerne, var blevet kommunikeret til Justitsministeriets departementschef med henblik på inddragelse af Statsministeriets departementschef, også henset til at beslutningen truffet på KU-mødet aftenen forinden var meget vidtgående og intensiv. Dette er efter kommissionens opfattelse kritisabelt.

I den forbindelse bemærker kommissionen, at Anne-Mette Lyhne Jensen med mail af 4. november 2020 kl. 15.32 fra Tejs Binderup fik oplyst, at "FVST vil gerne have en kontakt til jer", og at "De mener ikke, at hjemlen kan udbredes til hele landet", og at denne mail var en konkret anledning til at tage kontakt til Justitsministeriets departementschef, straks efter Anne-Mette Lyhne Jensen havde læst mailen, også selvom det først måtte være sket efter pressemødet.

Kommissionen bemærker også, at der senere fulgte en dialog mellem Justitsministeriet og Miljø- og Fødevareministeriet, som den 5. november 2020 involverede Anne-Mette Lyhne Jensen selv, og at hun den 5. november 2020 kl. 12.55 sendte en sms til tre af sine kolleger i Justitsministeriet, hvori hun skrev: "Har talt med Tejs. Oplyst at vi ikke kan/vil underkende vurderingen. Tilkendegivet at hastelov ligner deres ressort – og at vi ikke har holdning til hvilken lov den passer i / selvstændig lov. Han havde ikke tænkt at det ikke var deres ressort og ville lige vende internt. Dorthe S. i SUM orienteret". Anne-Mette Lyhne Jensen havde således på dette tidspunkt selv skrevet, at Justitsministeriet ikke fandt at have grundlag for at tilsidesætte Miljø- og Fødevareministeriets vurdering af, at der ikke var hjemmel til aflivning af mink uden for sikkerhedszonerne. Dette var endnu en konkret anledning til at tage kontakt til Justitsministeriets departementschef.

Anne-Mette Lyhne Jensen har for kommissionen givet en detaljeret forklaring om, at hun den 5. november 2020 orienterede Johan Legarth om behovet for et hastelovforslag, idet et spørgsmål var, om det skulle udarbejdes i Miljø- og Fødevareministeriet eller i Justitsministeriet. Anne-Mette Lyhne Jensen

har forklaret, at hun i den forbindelse telefonisk meddelte Johan Legarth, at "Miljø- og Fødevareministeriet var kommet frem til, at der ikke var hjemmel til det med aflivning af mink, og at man i Justitsministeriet havde kigget på det, men hverken kunne eller ville tilsidesætte denne vurdering, hvorfor der var behov for et hastelovforslag", og at Johan Legarth ikke spurgte "yderligere ind til hjemmelsspørgsmålet", idet "Johan Legarths kommentar til, at der ikke var hjemmel til at aflive samtlige mink, var noget i retning af et "nå"". Anne-Mette Lyhne Jensen har under en senere afhøring forklaret, at "hun ikke var i tvivl om, at hun den 5. november 2020 orienterede Johan Legarth om hjemmelsspørgsmålet som forklaret". Johan Legarth har forklaret, at han husker samtalen, men at han "opfattede samtalen således, at den alene angik hastelovforslaget omhandlende det midlertidige forbud – og ekspropriationsretlige overvejelser i den forbindelse". Henset til den åbenbare betydning af spørgsmålet om hjemmel, ikke mindst henset til det gennemførte pressemøde, hvor statsministeren og blandt andre rigspolitichefen havde meldt regeringens beslutning og eksekveringen heraf ud, finder kommissionen, at Anne-Mette Lyhne Jensen havde en pligt til at orientere sin departementschef om konklusionen om, at der ikke var hjemmel til aflivning af mink uden for sikkerhedszonerne, og at det efter en samlet vurdering også er mest sandsynligt, at hun faktisk gjorde dette den 5. november 2020.

Som anført ovenfor i afsnit 8.3.1 finder kommissionen, at udmeldingerne på pressemødet og i de efterfølgende pressemeddelelser var groft vildledende over for minkavlere og offentlighed, ligesom der var udmeldinger over for myndigheder, heriblandt Rigspolitiet, som udgjorde en klart ulovlig instruks. Der er således efter kommissionens opfattelse tale om objektive brud på sandhedspligten og legalitetsprincippet.

Kommissionen finder, at Anne-Mette Lyhne Jensen den 4. november 2020 efter hendes deltagelse i afdelingschefmødet kl. 10.30, hvor spørgsmålet om manglende hjemmel til aflivning af mink uden for sikkerhedszonerne var blevet bragt op af Tejs Binderup, kunne og burde have kommunikeret til Justitsministeriets departementschef med henblik på inddragelse af Statsministeriets departementschef, at der i hvert fald var rejst tvivl om hjemlen til at aflive mink uden for sikkerhedszonerne. Ligeledes kunne og burde Anne-Mette Lyhne Jensen efter at have læst Tejs Binderups mail kl. 15.32 have gjort det samme, og det havde været hensigtsmæssigt, om hun havde gjort det inden pressemødet kl. 16.00. Efter at Anne-Mette Lyhne Jensen selv den 5. november

2020 over frokost havde accepteret, at der ikke var hjemmel, lægger kommissionen som nævnt til grund, at hun faktisk orienterede Johan Legarth, men efter Anne-Mette Lyhne Jensens egen forklaring, reagerede departementschefen med ”noget i retning af et ”nå” og han spurgte ikke yderligere ind hertil”, og der er ikke i hendes forklaring nogen indikation af, at departementschefen angav, at han ville gøre noget aktivt trods udmeldingerne på pressemødet den 4. november 2020. Kommissionen finder, at Anne-Mette Lyhne Jensen kunne og burde have presset mere på over for sin departementschef, henset til at minkavlere og offentlighed var i en vildfarelse, som var skabt ved pressemødet den 4. november 2020.

Kommissionen finder samlet set, at Anne-Mette Lyhne Jensen har begået tjenesteforseelser af en sådan grovhed, at der er grundlag for, at det offentlige søger hende draget til ansvar i anledning af medvirken til brud på sandhedspligten og legalitetsprincippet i forbindelse med pressemødet den 4. november 2020 og den efterfølgende opretholdelse heraf.

Kommissionen lægger til grund, at Anne-Mette Lyhne Jensen ikke var inddraget omkring tilblivelsen af Rigspolitiets actioncard af 6. november 2020, som derfor ikke giver anledning til særskilte overvejelser i forhold til Anne-Mette Lyhne Jensen, idet kommissionen dog bemærker, at actioncard var eksempel på en direkte følge af udmeldingerne på pressemødet den 4. november 2020, og den manglende berigtigelse heraf, som Anne-Mette Lyhne Jensen medvirkede til.

8.8.4.3. Justitsministeriet, kontorchef Lisbeth Gro Nielsen

Lisbeth Gro Nielsen var i efteråret 2020 kontorchef i Justitsministeriets Koordinationskontor, som henhørte under Beredskabsafdelingen med Anne-Mette Lyhne Jensen som fungerende afdelingschef.

Lisbeth Gro Nielsen har for kommissionen forklaret, at hun den 1. oktober 2020 modtog et cover udarbejdet af Miljø- og Fødevareministeriet om håndtering af mink til brug for et CU-møde samme dag. Det fremgik af coveret, at ”Skulle smitteudviklingen udvikle sig yderligere, vil mere vidtgående tiltag, som for eksempel aflivning af alle mink i Danmark, evt. kombineret med et midlertidigt eller permanent forbud mod hold og avl af mink, kunne overvejes”, og at ”MFVM vurderer endvidere, at et sådant tiltag forudsætter ændret lovgivning på området”, ligesom der stod, at ”MFVM, JM og SUM forbereder

den tekniske afklaring af det fornødne lovgrundlag, såfremt der sidenhen måtte træffes beslutning om aflivning af alle minkbesætninger i et geografisk område eller i hele landet". Ifølge sin forklaring deltog Lisbeth Gro Nielsen i udarbejdelsen af Justitsministeriets interne kommenterede dagsorden til brug for samme møde, hvori der stod, at "Justitsministeriet ikke har været involveret i udarbejdelsen af sagen, men at Justitsministeriet gerne bistår med den tekniske afklaring af det fornødne lovgrundlag – som der også lægges op til i sagen – såfremt der sidenhen måtte træffes beslutning om aflivning af alle minkbesætninger i et geografisk område eller i hele landet". Lisbeth Gro Nielsen har forklaret, at koordinationskontoret ikke på dette tidspunkt interesserede sig for, hvorvidt der var hjemmel til at aflive samtlige mink i Danmark, og Lisbeth Gro Nielsen deltog ikke selv i CU-mødet.

Lisbeth Gro Nielsen har forklaret, at hun ikke deltog i departementschefmøderne den 2. og 3. november 2020, men at Anne-Mette Lyhne Jensen orienterede hende om det sidste møde afholdt den 3. november 2020 kl. 14.45, og at Justitsministeriet havde fået til opgave at koordinere KU-sagen om mink. Lisbeth Gro Nielsen var bekendt med, at departementsråd i Statsministeriet, Pelle Pape, kl. 15.13 sendte en sms om sagen, som skulle på KU-mødet, og at Anne-Mette Lyhne Jensen kl. 15.53 sendte en mail med titlen "KU sag til i aften". Lisbeth Gro Nielsen har forklaret, at hun fik til opgave at udarbejde coveret til KU-sagen samt indsamle bilag, og hun fremsendte med mail kl. 17.43 første udkast til et cover til øvrige ministerier, heriblandt Miljø- og Fødevareministeriet, og hun modtog bemærkninger fra bl.a. Sundhedsministeriet og Miljø- og Fødevareministeriet.

Lisbeth Gro Nielsen har forklaret, at "Hun havde lidt svært ved at være helt med på, hvad der blev skrevet om i e-mailene", og at "Hun mener godt, at hun kunne ses som "den nye i klassen" i forhold til håndteringen af coronasmitte blandt mink". Kommissionen forstår situationen sådan, at Lisbeth Gro Nielsen den eftermiddag blev kastet ind i arbejdet med at udarbejde et cover.

Lisbeth Gro Nielsen har forklaret, at hun hurtigt gennemgik de forskellige bilag, som andre ministerier fremsendte, og som indgik i KU-sagen, og at hun i øvrigt primært havde fokus på udkastet til cover. Med hensyn til Miljø- og Fødevareministeriet modtog Lisbeth Gro Nielsen med mail kl. 15.49 og kl. 17.01 det udkast til ØU-sag, som Miljø- og Fødevareministeriet havde arbejdet med, men uden særskilt angivelse i mailen om, hvad udkastet skulle

bruges til. Lisbeth Gro Nielsen har forklaret, at hun ikke var klar over, hvorvidt dokumentet var tiltænkt som et cover eller et bilag, og at hun ikke vidste, hvad hun skulle bruge dokumentet til. Ved mail sendt kl. 18.59 bemærkede afdelingschef i Miljø- og Fødevareministeriet Tejs Binderup, at ministeriets udkast ikke var med i ”pakken”, og Lisbeth Gro Nielsen svarede hertil kl. 19.10, at ”Det er ikke, fordi vi vil tage udkastet til ØU-sag osv. med. Det var bare det umiddelbare indtryk, at det ikke var klar”, og at ”Hvis det skal med, må I meget gerne skrive det nødvendige ind i coveret og sørge for, at bilaget er klar, så der ikke er kommentarbox osv. i det”. Miljø- og Fødevareministeriet færdiggjorde herefter udkastet som et bilag til KU-sagen, men vendte ikke i den sammenhæng tilbage i forhold til coveret.

Lisbeth Gro Nielsen sendte coveret til KU-sagen til Statsministeriet, som herefter kl. 20.12 udsendte coveret sammen med bilag til KU-mødet, og Lisbeth Gro Nielsen sendte kl. 21.21 pr. mail revideret cover til KU-sagen til en række ministerier, heriblandt i Miljø- og Fødevareministeriet kontorchef Paolo Drostby, men ved en fejl ikke afdelingschef Tejs Binderup, hvilket revideret cover Statsministeriet rundsendte kl. 21.24.

Lisbeth Gro Nielsen har videre forklaret, at det først var den 4. november 2020, at hun i kraft af Anne-Mette Lyhne Jensens mail kl. 12.08 med en ”arbejdstese” om hjemmel til aflivning af mink, blev bekendt med, at der var en hjemmelsproblematik. Allerede fordi arbejdstesen var, at der var hjemmel, finder kommissionen, at Lisbeth Gro Nielsen ikke selv burde have overvejet og inddraget spørgsmål om hjemmel i sit arbejde den 4. november 2020, herunder da hun kl. 13.34 fik tilsendt udkast til statsministerens tale til faktatjek.

Kommissionen finder herefter, at der ikke er grundlag for, at det offentlige søger Lisbeth Gro Nielsen draget til ansvar.

8.8.5. Rigspolitiet

8.8.5.1. Rigspolitichef Thorkild Fogde

Thorkild Fogde har siden marts 2020 været rigspolitichef, og han var således også rigspolitichef og dermed øverste embedsmand i dansk politi i november 2020 med reference direkte til Justitsministeriets departementschef Johan Legarth. Han er uddannet cand.jur.

Thorkild Fogde har for kommissionen forklaret, at han på foranledning af Johan Legarth deltog i departementschefmødet den 2. november 2020 kl. 21.30. Han har forklaret, at "Han opfattede det som om, at der var "noget på vej", da det var usædvanligt, at han deltog i møder med departementscheferne". Han har også forklaret, at "Per Okkels startede mødet med at oplyse, at sundhedsmyndighederne havde opdaget en ny virusmutation i mink, og at Kåre Mølbak samme dag havde talt med pelsavlerbranchen om dette", og at "Det var en alvorlig oplysning, og der blev ret stille på mødet, da Per Okkels kom med oplysningen om en ny virusmutation, som muligvis også var vaccineresistent, hvilket var en helt ny situation". Videre har Thorkild Fogde forklaret, at der efterfølgende var en intern drøftelse i Rigspolitiet med deltagelse af politidirektør Lykke Sørensen og politiinspektør Uffe Stormly om udarbejdelse af en plan for et scenarie bestående i aflivning af alle mink. Ifølge Thorkild Fogde var det et "worst case scenarie".

Den 3. november 2020 kl. 8.36 modtog Thorkild Fogde en sms fra Johan Legarth med en såkaldt "Mink plan". Heri stod bl.a.: "politiet laver et nødplan for aflivning (som i nødvendigt omfang suspendere dyreværnsregler, miljøbeskyttelsesregler mv.)". Thorkild Fogde har under sin forklaring for kommissionen tilsluttet sig Johan Legarths forklaring om, at sms'en var "en opfølgning på mødet mandag aften den 2. november 2020, hvor der blev lagt nogle helt overordnede spor ud, som var afhængig af Statens Serum Instituts endelige risikovurdering. Parentesen, som indeholder et forbehold, angiver, at man skulle vente og se, hvad der skete. Hvis risikovurderingen viste sig i sin værste form, så var der oplagt også en operativ opgave for politiet. Derfor blev Thorkild Fogde holdt inde i loopet". Han har endvidere forklaret, at Johan Legarth og han løbende havde en dialog parallelt mellem de forskellige møder. Den 3. november 2020 deltog Thorkild Fogde i departementschefmødet kl. 13.30, men ikke i det senere departementschefmøde kl. 14.45, idet han i stedet afholdt et internt møde i Rigspolitiet, ifølge Thorkild Fogdes forklaring formentlig "for at afrapportere, hvad Per Okkels havde oplyst på departementschefmødet, herunder orientere Lykke Sørensen og Uffe Stormly om, at de nærmede sig worst case scenariet".

Thorkild Fogde havde i mellemtiden kl. 13.44 modtaget et udkast til delplan for det tilfælde, at regeringen besluttede, at alle mink skulle aflives. Han har forklaret, at han så delplanen, ligesom han var bekendt med, at mink ville være på dagsordenen på et KU-møde samme aften, men han har også forklaret, at

han ikke var bekendt med, at delplanen blev delt med Justitsministeriet og indgik som bilag i en KU-sag.

Thorkild Fogde har forklaret, at han efter KU-mødet modtog besked om beslutningen om at aflive alle mink og tillige, at "Han fik af politiets kommunikationssenhed oplyst, at det var besluttet, at han skulle deltage i et pressemøde kl. 16", idet han til brug for sin forberedelse modtog "Q&A og faktaark om regeringens beslutning" samt talepinde. Thorkild Fogde har forklaret, at "hans rolle på pressemødet var at oplyse, at politiet ville stille de ressourcer til rådighed, som Fødevarestyrelsen havde brug for". På pressemødet redegjorde Thorkild Fogde for planlægningen af den forestående omfattende myndighedsindsats i forhold til aflivningen af alle mink i Danmark, idet han appellerede til, at minkavlerne samarbejdede med myndighederne.

Som nævnt i afsnit 8.3.1 ovenfor finder kommissionen, at udmeldingerne på pressemødet, ligesom i de efterfølgende pressemeddelelser, var groft vildledende, og at der endvidere blev givet en klart ulovlig instruks til bl.a. Rigspolitiet, om straks at igangsætte aflivning af alle mink. Der er således efter kommissionens opfattelse tale om objektive brud på sandhedspgigten og legalitetsprincippet.

Henset til udmeldingerne på pressemødet og den forestående eksekvering, finder kommissionen ikke i sammenhængen at kunne lægge vægt på Thorkild Fogdes betragtninger fremført over for kommissionen om, at han opfattede regeringens udmelding dagen før som en politisk beslutning, der traditionelt skulle følges op af myndighederne med udstedelse af regler og gennemførelse af myndighedshandlinger. I overensstemmelse med Thorkild Fogdes forklaring lægger kommissionen til grund, at Thorkild Fogde ikke var bekendt med, at der ikke var hjemmel til aflivning af mink uden for sikkerhedszonerne. Henset til graden af involvering i pressemødet og forberedelsen heraf har kommissionen ikke fundet fornødent grundlag for at rette kritik mod Thorkild Fogde, selv om det havde været ønskeligt, om Rigspolitiet havde spurgt ressortmyndigheden ind til hjemmel, forinden bistand blev iværksat og udmeldt.

I forlængelse af pressemødet den 4. november 2020 tog Thorkild Fogde initiativ til et møde i Den nationale operative stab den 5. november 2020 kl. 08.00 om mink med deltagelse af styrelseschefer. Forinden mødet havde Thorkild Fogde i en mail sendt kl. 07.05 til Lykke Sørensen og Uffe Stormly skrevet, at

alle mink i Danmark ”gerne [skulle] være aflivet mandag den 16. november 2020”. Mødet i Den nationale operative stab blev afholdt virtuelt. Thorkild Fogde var mødeleder, og i mødet deltog bl.a. Lykke Sørensen og veterinærdirektør Hanne Larsen fra Fødevarestyrelsen. På mødet sagde Hanne Larsen ifølge Rigspolitiets referat, at ”Pelsningen i zone 3 er i gang på helt normal vis, og der skal arbejdes på en hjemmel til, at alle dyr (inklusive avlsdyr) aflives”. Hanne Larsen har herom forklaret, at ”Hendes bemærkning om, at der skulle arbejdes på en hjemmel til aflivning af alle dyr, gav ikke Thorkild Fogde anledning til bemærkninger. Hendes opfattelse var, at han tog det ad notam, for hun husker, at hun sagde, at der skulle være drøftelse mellem Miljø- og Fødevareministeriets departement og Justitsministeriet, og hun var jo på det tidspunkt ikke i stand til at sige, om de kunne finde hjemlen et andet sted.” Thorkild Fogde har om mødet og mødereferatet forklaret, at ”NOST'en er en stab sammensat af sektormyndigheder og ledes af en stabschef, som på daværende tidspunkt var politiinspektør Uffe Stormly. Kort tid efter dette møde gik der er et større planlægningsarbejde i gang, som Hanne Larsen og Fødevarestyrelsen indgik i, da Fødevarestyrelsen kendte lovgivningen mv.” Politidirektør Lykke Sørensen har om mødet og mødereferatet forklaret, at ”Fødevarestyrelsen oplyste på dette møde, at der, efter deres opfattelse, ikke var hjemmel til at aflive alle mink, men at de var ved at skaffe hjemmel hertil” og ”Hun mener, at Hanne Larsens (Fødevarestyrelsen) indlæg er gengivet stort set ordret i referatet. Hanne Larsen redegjorde for, at der ikke var hjemmel til at tvinge minkavlere i zone 3 til at aflive deres mink. Oplysningen om den manglende lovhjemmel gav ikke anledning til nogen drøftelser på mødet.”

På den baggrund lægger kommissionen til grund, at Thorkild Fogde på mødet fik viden om, at der ikke var hjemmel til aflivning af mink uden for sikkerhedszonerne. Kommissionen lægger i den forbindelse også vægt på, at Thorkild Fogde den 5. november 2020 kl. 10.42 modtog en mail fra Lykke Sørensen, som nævnte, at der var ”et hjemmelsspørgsmål, jf. vores samtale, som JM kigger på”. Thorkild Fogde har forklaret, at han forstod mailen som begrænset til aflivningsmetoder, hvorimod Lykke Sørensen har forklaret, at ”Hun mener også, at hun havde en samtale med Thorkild Fogde om den manglende lovhjemmel efter mødet”, hvilket efter kommissionens opfattelse er en mere sandsynlig forklaring, også henset til at de hjemmelmæssige overvejelser i Justitsministeriet samme formiddag ikke ses at have angået brug af gift, men hjemmel til aflivning af mink uden for sikkerhedszonerne. I sammenhængen bemærker kommissionen, at Thorkild Fogde må have indset, at den mang-

lende hjemmel til aflivning af mink uden for sikkerhedszonerne, der indgik i en meget vidtgående og intensiv eksekvering, ikke blot var et spørgsmål om ændring i en bekendtgørelse, men om lovgivning, idet kommissionen i øvrigt bemærker, at den konkrete bekendtgørelse om covid-19 i pelsdyr i perioden blev ændret på daglig basis, således både den 4., 5. og 6. november 2020, hvorfor et behov begrænset til ændring heri allerede af den grund næppe ville have givet anledning til bemærkning på mødet i Den nationale operative stab den 5. november 2020 om morgenen.

Kommissionen finder, at det er kritisabelt, at Thorkild Fogde ikke reagerede, da han blev opmærksom på den manglende hjemmel. Denne information burde efter kommissionens opfattelse have givet Thorkild Fogde anledning til at rejse spørgsmålet med henblik på at få afklaret betydningen heraf i forhold den omfattende opgave, som Rigspolitiet i regi af Den nationale operative stab var blevet bedt om at bistå med, i første række over for departementschefen i Justitsministeriet. Det ændrer ikke herved, at der faktisk ikke fra myndighedsside blev gennemtvunget aflivning af mink uden for sikkerhedszonerne, allerede fordi udmeldingerne til minkavlere på pressemødet den 4. november 2020 også angik minkavlere uden for sikkerhedszonerne.

I overensstemmelse med Thorkild Fogdes forklaring lægger kommissionen til grund, at Thorkild Fogde ikke var bekendt med indholdet af Rigspolitiets actioncard, som forelå den 6. november 2020, idet han først modtog underretning herom den 10. november 2020. Thorkild Fogde var som nævnt den 5. november 2020 blevet gjort bekendt med, at der ikke var hjemmel til aflivning af mink uden for sikkerhedszonerne, og han måtte herefter have indset, at den instruks, som var blevet givet til blandt andre Rigspolitiet på pressemødet den 4. november 2020, var ulovlig. Thorkild Fogde måtte imidlertid lægge til grund, at hjemmelsproblemet var kendt af hans underordnede, herunder Lykke Sørensen, Birgitte Buch og Uffe Stormly, som ligeledes deltog i mødet i Den nationale operative stab den 5. november 2020, og at politiets arbejde ville blive tilrettelagt i overensstemmelse hermed. Der er således efter kommissionens opfattelse ikke anledning til at udtale kritik af Thorkild Fogde i anledning af politiets brug af actioncardet.

Den 7. november 2020 deltog Thorkild Fogde i et pressemøde kl. 16.00 med bl.a. sundhedsministeren og miljø- og fødevareministeren. Ganske som pressemødet den 4. november 2020 indbefattede pressemødet den 7. november

2020 eksekvering af regeringens beslutning om at aflive alle mink, men Thorkild Fogde vidste nu, at der ikke var hjemmel til at aflive alle mink, ligesom han var bekendt med de tidligere udmeldinger, som efter kommissionens opfattelse var groft vildledende. På pressemødet den 7. november 2020 sagde Thorkild Fogde, at "For så vidt angår aflivning af mink, der er der allerede ved at foregå en kraftig opskrining af tempoet. Der bliver tilført ressourcer, og tempoet skrues op både i Nordjylland og i resten af landet, som fødevarministeren også nævnte før". Han lagde endvidere vægt på samarbejdet med minkavlernes. Efter kommissionens opfattelse bakkede Thorkild Fogde herved op om de groft vildledende udmeldinger tilbage fra pressemødet den 4. november 2020. Det gør i den forbindelse ikke nogen forskel, at Thorkild Fogde har forklaret, at "han ikke havde grund til at tro, at de andre deltagere på pressemødet den 7. november 2020 ikke vidste noget om hjemmelsspørgsmålet", idet sådan viden i alle tilfælde ikke omfattede minkavlernes, ligesom udsagnet i øvrigt stemmer dårligt overens med udmeldingerne på pressemødet.

Det er efter kommissionens opfattelse kritisabelt, at Thorkild Fogde på pressemødet den 7. november 2020 støttede op om udmeldinger, der fastholdt minkavlere og offentlighed i en vildfarelse, som var skabt ved pressemødet den 4. november 2020, selv om Thorkild Fogde den 7. november 2020 vidste, at der manglede hjemmel til den myndighedsindsats, som var blevet iværksat. Thorkild Fogde havde i forbindelse med pressemødet den 7. november 2020 selvstændig anledning til at rejse spørgsmålet om hjemmel til aflivning af alle mink, i første række over for Justitsministeriet, med henblik på at bringe minkavlere og offentlighed ud af vildfarelsen, og det er kritisabelt, at Thorkild Fogde ikke sikrede dette forud for pressemødet eller i hvert fald umiddelbart efter, da det samlede indhold af pressemødet var kendt.

På den baggrund finder kommissionen, at Thorkild Fogde har begået tjenesteforseelser af en sådan grovhed, at der er grundlag for, at det offentlige søger at drage ham til ansvar i anledning af hans medvirken til brud på sandhedsplicht og legalitetsprincippet i forbindelse med opretholdelsen af den grove vildledning, som kunne føres tilbage til pressemødet den 4. november 2020.

8.8.5.2. Rigspolitiet, politidirektør Lykke Sørensen

Lykke Sørensen har været politidirektør i Rigspolitiet siden august 2020.

Lykke Sørensen har forklaret, at hun som politidirektør er ansvarlig for Politiovrådet, der har 650 medarbejdere fordelt i National Efterforskningsafdeling og National Beredskabsafdeling.

Lykke Sørensen har forklaret, at rigspolitichef Thorkild Fogde deltog i departementschefmødet den 2. november 2020 kl. 21.30, og at hun efterfølgende deltog i et internt møde med Thorkild Fogde og politiinspektør Uffe Stormly, hvor det blev aftalt at udarbejde en plan for et scenarie bestående i aflivning af alle mink. Hun sendte et udkast til delplan til Thorkild Fogde den 3. november 2020 kl. 13.44.

Lykke Sørensen har forklaret, at hun blev orienteret om beslutningen på KU-mødet, herunder ved samtale den 4. november 2020 med afdelingschef i Justitsministeriet Anne-Mette Lyhne Jensen, men at hun var ikke involveret i planlægningen af pressemødet den 4. november 2020. Lykke Sørensen har videre forklaret, at hun deltog i mødet i Den nationale operative stab den 5. november 2020 kl. 08.00 med deltagelse af styrelseschefer, og at veterinærdirektør Hanne Larsen fra Fødevarestyrelsen på mødet oplyste, at der ikke var lovhjemmel til at aflive mink uden for beskyttelseszonerne, ligesom hun modtog samme oplysning under samtaler med Anne-Mette Lyhne Jensen den 5. november 2020. Lykke Sørensen havde anledning til at lade sin viden om manglende hjemmel passere ned gennem sin organisation, særligt da hun vidste, at Den nationale operative stab var sat i spidsen for eksekvering af beslutningen om aflivning af alle mink, men hun vidste samtidig, at politiinspektør Uffe Stormly og juridisk sektionsleder Birgitte Buch havde fået samme information på mødet kl. 08.00.

Lykke Sørensen sendte den 5. november 2020 kl. 10.42 en mail til Thorkild Fogde, hvori hun nævnte "Herudover er der et hjemmelsspørgsmål, jf. vores samtale, som JM kigger på."

Lykke Sørensen ses ikke at have haft nogen involvering i anledning af Thorkild Fogdes deltagelse i pressemødet den 7. november 2020.

I overensstemmelse med Lykke Sørensens forklaring lægger kommissionen til grund, at Lykke Sørensen ikke var bekendt med indholdet af Rigspolitiets actioncard, som forelå den 6. november 2020, idet hun først modtog under-

retning herom den 10. november 2020. Der er således ikke anledning til at udtale kritik af Lykke Sørensen i anledning af actioncardet.

Kommissionen finder, at der ikke er grundlag for, at det offentlige søger Lykke Sørensen draget til ansvar.

8.8.5.3. Rigspolitiet, politiinspektør Uffe Stormly

Uffe Stormly blev ansat i politiet i 1982. Han var i en årrække fra 2004-2012 ansat i forskellige stillinger i Nordsjællands Politi, senest som politiinspektør. Han blev i 2017 ansat som politiinspektør i Nationalt Beredskabscenter hos Rigspolitiet, bl.a. med funktion som stabschef for Den nationale operative stab.

Uffe Stormly deltog i mødet med styrelsescheferne i Den nationale operative stab den 5. november 2020 kl. 08.00. Mødet, som omhandlede mink, blev afholdt virtuelt. Rigspolitichef Thorkild Fogde var mødeleder, og i mødet deltog bl.a. politidirektør Lykke Sørensen og for Fødearestyrelsen veterinærdirektør Hanne Larsen. På mødet sagde Hanne Larsen ifølge Rigspolitiets referat, at ”Pelsningen i zone 3 er i gang på helt normal vis, og der skal arbejdes på en hjemmel til, at alle dyr (inklusive avlsdyr) aflives”.

Uffe Stormly har forklaret, at han ikke gjorde sig tanker om hjemmelsspørgsmålet, da der ikke blev slået mink ned uden for zone 1 og zone 2. Uffe Stormly var imidlertid efter Hanne Larsens udmelding på mødet med styrelsescheferne bekendt med, at der var et hjemmelsproblem med hensyn til at aflive alle mink, inkl. avlsdyr, og det ændrer ikke herved, at der faktisk ikke fra myndighedsside blev gennemtvunget aflivning af mink uden for zone 1 og zone 2.

Uffe Stormly gav den 6. november 2020 juridisk sektionsleder Birgitte Buch og en juridisk medarbejder besked om, at politiet skulle bistå Fødearestyrelsen med opkald til minkavlere. Det blev i den forbindelse besluttet at udarbejde et actioncard. Han godkendte actioncardet, som var rettet mod minkfarme uden for sikkerhedszonerne (zone 3), den 6. november 2020.

Som anført i afsnit 8.5.1 ovenfor finder kommissionen, at politiet med actioncardet kommunikerede til minkavlere, at alle mink skulle aflives, også mink på farme uden for sikkerhedszonerne, hvilket blev betonet i tilfælde af, at minkavlere ikke umiddelbart indgik aftale om optælling. Henset til at den telefoniske kontakt ifølge actioncardet blev indledt med bemærkning om, at

”regeringen af hensyn til folkesundheden har truffet beslutning om at alle mink i Danmark skal aflives”, finder kommissionen, at det i hvert fald ikke med actioncardet blev sikret, at borgerne i forhold til aftaler om optælling handlede frivilligt. Tværtimod var den telefoniske kontakt med til at forstærke indtrykket hos minkavlere af, at myndighederne ville gribe ind. Som nævnt i afsnit 8.5.1 finder kommissionen det særdeles kritisabelt og i strid med sandhedspligten og legalitetsprincippet, at Rigspolitiet alligevel anvendte et actioncard, som så bort fra, at der manglede hjemmel, og at minkavlere med farme uden for sikkerhedszonerne således ikke skulle (”skal”) aflive mink.

I cirkulære om ledelsesmæssig godkendelse og legalitetskontrol af politiets plansæt, som omfatter actioncards, er det fastsat, at der skal ske juridisk godkendelse af samtlige plansæt udarbejdet til brug for operative indsatser. Stabschefen er overordnet ansvarlig for at sikre legaliteten af alle operative indsatser. Stabschefen kan konkret eller generelt udpege en eller flere jurister i politikredsen som ansvarlig for at sikre legaliteten af de operative plansæt.

Kommissionen finder, at Uffe Stormly, der i sin funktion som stabschef for Den nationale operative stab, var overordnet ansvarlig for at sikre legaliteten af alle operative indsatser, og som iværksatte udarbejdelsen af actioncardet og endvidere godkendte det, er ansvarlig for indholdet af actioncardet og politiets anvendelse heraf i den telefoniske kontakt med minkavlerne.

Kommissionen finder på den baggrund, at Uffe Stormly har begået en tjenesteforseelse af en sådan grovhed, at der foreligger grundlag for, at det offentlige søger ham draget til ansvar i anledning af hans medvirken til brud på sandhedspligten og legalitetsprincippet i forbindelse med politiets anvendelse af actioncardet af 6. november 2020.

8.8.5.4. Rigspolitiet, politiassessor, juridisk sektionsleder Birgitte Buch

Birgitte Buch var i efteråret 2020 ansat i Rigspolitiet som juridisk sektionsleder i National Beredskabscenter. National Beredskabscenter har haft skiftende betegnelser, men indholdet af hendes stilling har været uændret, siden hun tiltrådte stillingen i 2005.

Birgitte Buch var referent på mødet i Den nationale operative stab med deltagelse af styrelseschefer den 5. november 2020 kl. 08.00. Mødet, som omhand-

lede mink, blev afholdt virtuelt. Rigspolitichef Thorkild Fogde var mødeleder, og i mødet deltog bl.a. politidirektør Lykke Sørensen og for Fødevarestyrelsen veterinærdirektør Hanne Larsen. På mødet sagde Hanne Larsen ifølge Rigspolitiets referat, at ”Pelsningen i zone 3 er i gang på helt normal vis, og der skal arbejdes på en hjemmel til, at alle dyr (inklusive avlsdyr) aflives”. Birgitte Buch var således vidende om, at der var et hjemmelsproblem med hensyn til at aflive alle mink, inkl. avlsdyr.

Birgitte Buch fik den 6. november 2020 af Uffe Stormly at vide, at politiet skulle bistå Fødevarestyrelsen med opkald til minkavlere uden for sikkerhedszonerne. Det blev i den forbindelse besluttet at udarbejde et actioncard, men hun husker ikke, hvem der besluttede det. Hun har for kommissionen forklaret, at hun den 6. november 2020 godkendte actioncardet.

Som anført i afsnit 8.5.1 ovenfor finder kommissionen, at politiet med actioncardet kommunikerede til minkavlere, at alle mink skulle aflives, også mink på farme uden for sikkerhedszonerne, hvilket blev betonet i tilfælde af, at minkavlere ikke umiddelbart indgik aftale om optælling. Henset til at den telefoniske kontakt ifølge actioncardet blev indledt med bemærkning om, at ”regeringen af hensyn til folkesundheden har truffet beslutning om at alle mink i Danmark skal aflives”, finder kommissionen, at det i hvert fald ikke med actioncardet blev sikret, at borgerne i forhold til aftaler om optælling handlede frivilligt. Tværtimod var den telefoniske kontakt med til at forstærke indtrykket hos minkavlerne af, at myndighederne ville gribe ind. Som nævnt i afsnit 8.5.1 finder kommissionen det særdeles kritisabelt, og i strid med sandhedspligten og legalitetsprincippet, at Rigspolitiet alligevel anvendte et actioncard, som så bort fra, at der manglede hjemmel, og at minkavlere med farme uden for sikkerhedszonerne således ikke skulle (”skal”) aflive mink.

I cirkulære om ledelsesmæssig godkendelse og legalitetskontrol af politiets plansæt, som omfatter actioncards, er det fastsat, at der skal ske juridisk godkendelse af samtlige plansæt udarbejdet til brug for operative indsatser. Stabschefen er overordnet ansvarlig for at sikre legaliteten af alle operative indsatser, men kan konkret eller generelt udpege en eller flere jurister i politikredsen som ansvarlig for at sikre legaliteten af de operative plansæt.

Kommissionen finder, at legalitetskontrollen i den konkrete situation må anses for at være delegeret til Birgitte Buch, der som nævnt godkendte actioncardet.

Kommissionen finder herefter, at Birgitte Buch er ansvarlig for indholdet af actioncardet og politiets anvendelse heraf i den telefoniske kontakt med minkavlerne.

Kommissionen finder på den baggrund, at Birgitte Buch har begået en tjenesteforseelse af en sådan grovhed, at der er grundlag for, at det offentlige søger hende draget til ansvar i anledning af hendes medvirken til brud på sandhedspligten og legalitetsprincippet i forbindelse med politiets anvendelse af actioncardet af 6. november 2020.

8.8.6. Finansministeriet

8.8.6.1. Finansministeriet, departementschef Peter Stensgaard Mørch

Peter Stensgaard Mørch blev udnævnt som departementschef i Finansministeriet i 2019, og han var således departementschef i Finansministeriet i november 2020. Han er uddannet cand.scient.pol.

Peter Stensgaard Mørch har forklaret, at han første gang blev præsenteret for en beløbsmæssig oversigt over nedslagning af alle danske minkbesætninger i en håndakt til et forberedende CU-møde den 11. september 2020, og at da der var tale om noget, der kunne udvikle sig til en udgift på 10-15 mia. kroner, kan han mundtligt have varslet ministeren om, at sagen var på vej.

Den 23. september 2020 var han mødeleder på et forberedende ØU-møde, hvor håndtering af mink var på dagsordenen. Han har forklaret, at departementschef Henrik Studsgaard, Miljø- og Fødevareministeriet, og departementschef Per Okkels, Sundhedsministeriet, var uenige om håndtering af smitten blandt mink, og at han konkluderede, at der var brug for at arbejde videre med sagen, så regeringen kunne se, hvad der var af uenigheder, medmindre man inden da opnåede enighed mellem Miljø- og Fødevareministeriet og Sundhedsministeriet om indsatsen.

Han deltog i ØU-mødet den 30. september 2020, hvor finansministeren var mødeleder. I coveret til dagsordenspunktet om mink var omtale af muligheden for aflivning af alle danske mink og omtale af ekspropriation, ligesom det fremgik, at aflivning af alle mink ville være et meget vidtgående tiltag, som forudsatte en mere detaljeret belysning af konsekvenserne. Peter Stensgaard Mørch har forklaret, at miljø- og fødevareministeren og sundhedsministeren under mødet var enige om at foreslå nedslagning af minkbesætninger inden

for en risikozone, og nu var der, i modsætning til det forberedende ØU-møde, enighed mellem de to ministerier om tiltagene, samt at det blev besluttet, at der skulle udvikles oplæg til mere vidtgående tiltag. Der blev ikke rejst spørgsmål om hjemmel under mødet, og der var ingen hjemmelsproblemer i forhold til de tiltag, der stod beskrevet i coveret. Finansministeren konkluderede, at sundhedsministeren og miljø- og fødevarerministeren straks skulle lave et nyt beslutningsoplæg med passende indstillinger, som skulle foreligge den følgende dag.

Peter Stensgaard Mørch deltog i CU-mødet den 1. oktober 2020, hvor der i forhold til mink blev besluttet at aflive smittede mink såvel som mink på farme inden for en radius på 7,8 km (sikkerhedszoner). Af coveret til dagsordenspunktet om mink fremgik, at "Skulle smitteudviklingen udvikle sig yderligere, vil mere vidtgående tiltag, som for eksempel aflivning af alle mink i Danmark, evt. kombineret med et midlertidigt eller permanent forbud mod hold og avl af mink, kunne overvejes", og at "MFVM vurderer endvidere, at et sådant tiltag forudsætter ændret lovgivning på området", ligesom der stod, at "MFVM, JM og SUM forbereder den tekniske afklaring af det fornødne lovgrundlag, såfremt der sidenhen måtte træffes beslutning om aflivning af alle minkbesætninger i et geografisk område eller i hele landet". Peter Stensgaard Mørch har forklaret, at han først fik materialet til brug for CU-mødet den 1. oktober 2020 fem minutter før mødets start, og at han ikke vidste, at nogle afsnit i coveret til CU-mødet, bl.a. om, at "MFVM, JM og SUM forbereder den tekniske afklaring af det fornødne lovgrundlag, såfremt der sidenhen måtte træffes beslutning om aflivning af alle minkbesætninger i et geografisk område eller i hele landet", var indsat på initiativ af embedsmænd i Finansministeriet. På grundlag af en sms fra Peter Stensgaard Mørch tiltrådte finansministeren, at det var tilstrækkeligt at orientere ØU om beslutningerne, som blev truffet på CU-mødet.

Peter Stensgaard Mørch deltog i departementschefmødet den 2. november 2020 om aftenen såvel som i det andet departementschefmøde den 3. november 2020 kl. 14.45, hvor det blev klart, at der ville blive et KU-møde samme aften om mink.

Med hensyn til tempobonus har Peter Stensgaard Mørch forklaret, at "Tempobonus var et værktøj, der kom på banen den 2. eller 3. november 2020, hvilket Finansministeriet syntes var et egnet beredskab at bringe i anvendelse, da der skulle skrues op for tempoet".

Om formiddagen den 3. november 2020 havde finansministeren godkendt et notat af 2. november 2020 fra Finansministeriet, der havde titlen "Mulig "tempo-bonus" for hurtig aflivning af mink", og hvor indstillingen var, at "Miljø- og Fødevareministeriet afsøger mulighederne for en "tempo-bonus" på mødet med branchen d. 3. november". Forinden finansministerens godkendelse havde Peter Stensgaard Mørch gennemgået notatet og foranlediget ændringer heri. Notatet kom til at indgå i KU-sagen som bilag 3 (efter visse tilpasninger fra Miljø- og Fødevareministeriets side).

Finansminister Nicolai Wammen har forklaret, at man i forhold til bevillinger skal gennem to låse: "den første lås er, om regeringen vil prioritere økonomien til en given sag. Først når den nøgle er drejet om, kan man gå til lås nr. 2 hos fagministeriet, som må tage hånd om lovgivning, aktstykker mv." Videre har Nicolai Wammen forklaret, at med notatet af 2. november 2020 og hans godkendelse var "den første lås ... låst op", og at det på helt sædvanlig vis herefter var Miljø- og Fødevareministeriet, som skulle arbejde videre, herunder med hjemmel. Afdelingschef i Finansministeriet Kent Harnisch har forklaret, at "hvis miljø- og fødevareministeren vurderede, at det var en god idé at drøfte tempobonus med branchen, stillede Finansministeriet en budgetgaranti til rådighed hertil", og at den bevillingsmæssige hjemmel så skulle komme efterfølgende i et aktstykke fra Miljø- og Fødevareministeriet. Afdelingschef i Finansministeriet Martin Ulrik Jensen har forklaret, at der ved finansministerens godkendelse af, at man begyndte at tale om tempobonus, ikke ligger en godkendelse af, at der er hjemmel til at udbetale en tempobonus, mens souschef i Finansministeriet Asbjørn Brink har forklaret, at "notatet skulle tjene som beslutningsgrundlag for en godkendelse af, at Finansministeriet ville afsætte midlerne til tempobonusmodellen", og at disse midler først ville kunne udbetales, når der forelå den bevillingsmæssige hjemmel i form af eksempelvis et aktstykke.

På den baggrund lægger kommissionen til grund, at det i hvert fald ikke fremgik af Finansministeriets notat, at finansiel hjemmel til tempobonus var tilvejebragt. Sådan finansiel hjemmel kunne allerede foreligge, men eftersom tempobonus var en ny idé, og eftersom tempobonus hverken var kompensation for tab eller begrundet i påførte omkostninger, men derimod et tilskud, finder kommissionen, at det for Peter Stensgaard Mørch må have fremstået som i hvert fald temmelig usikkert, om der den 3. november 2020 forelå den fornødne finansielle hjemmel til tempobonus. Det ændrer ikke herpå,

at Peter Stensgaard Mørch har forklaret både, at "De fokuserede på at sikre tempo og eksekveringskraft, samt at de skulle arbejde videre med tempobonusordningen", og at "Han havde ikke hørt, at der manglede hjemmel til tempobonusordningen. Det var normalt, at der var en dialog om efterfølgende godkendelse i Folketinget."

Af en i Finansministeriet udarbejdet hånddakt af 3. november 2020 til brug for KU-mødet fremgik bl.a., at "Der lægges op til at iværksætte følgende initiativer til håndtering på den korte bane: 1. Incitamentsordning for hurtigere aflivning ("tempo-bonus") til anslået ca. 100-300 mio. kr.". Under "Hovedbudskaber" stod indledningsvis, at "Først og fremmest skal vi øge tempoet for aflivningerne markant", og at "Det kan vi gøre ved at godkende "tempo-bonussen" nu". Peter Stensgaard Mørch har om håndakten forklaret, at han alene hæftede sig ved, at tallene omkring tempobonus ikke havde ændret sig væsentligt. Han har videre forklaret, at i Finansministeriet fokuserede de på, at de skulle arbejde videre med tempobonusordningen.

Afdelingschef i Finansministeriet Annemarie Lauritsen, der skrev en intern sms i Finansministeriet den 4. november 2020 kl. 06.38 om konklusionen fra KU-mødet, har forklaret, at hun hørte om resultatet fra KU-mødet den 3. november 2020 senere samme aften, hvor hun talte med Peter Stensgaard Mørch, og at hun fik at vide, at alle mink skulle aflives, og at der skulle være et pressemøde dagen efter, som skulle forberedes. Hun har også forklaret, at de i Finansministeriet havde fokus på tempobonus, som nu ikke længere kun vedrørte Nordjylland og bufferzonerne, men hele landet.

På pressemødet den 4. november 2020 blev det udmeldt, at alle mink i hele landet skulle og ville blive aflivet, og at minkavlerne kunne træde i myndighedernes sted og selv aflive egne mink mod at modtage ekstra betaling, nemlig tempobonus, som ikke var kompensation for tab eller begrundet i påførte omkostninger. Tempobonus var et væsentligt element i udmeldingerne.

Som anført ovenfor i afsnit 8.3.1 finder kommissionen, at udmeldingerne på pressemødet, ligesom i de efterfølgende pressemeddelelser, var groft vildledende, bl.a. fordi myndigheder ikke uden forbehold kan stille borgere en betaling i udsigt, når der ikke er hjemmel hertil, materielt og finansielt (og der heller ikke foreligger statsstøtteretlig afklaring). Der er således efter kommissionens opfattelse tale om objektive brud på sandhedspligten og legalitetsprincippet.

I en mail sendt den 5. november 2020 kl. 23.09 til Henrik Studsgaard skrev Peter Stensgaard Mørch, at "Henset til tempoets betydning for dels smitteudbredelsen, dels det potentielle tidspunkt for at kunne påbegynde afvikling af de forstærkede restriktioner, er det ok at indgå den foreslåede aftale om forhøjet tempobonus i de syv kommuner". Det fremgik af Henrik Studsgaards forudgående mail, at baggrunden var et ønske om at afslutte aflivninger af mink i syv nordjyske kommuner inden udgangen af den 9. november 2020, idet Henrik Studsgaard skrev, at "Den eneste mulighed vi ser herfor er, at få minkavlerne og deres medarbejdere til at hjælpe os med denne operation og derved skrue deres tempo betragtelig i vejret i forhold til den tempobonus vi netop har indført". Kommissionen lægger til grund, at det for Peter Stensgaard Mørch også på det tidspunkt må have fremstået som i hvert fald temmelig usikkert, om der var den fornødne finansielle hjemmel til tempobonus.

Da en forlængelse af ordningen med tempobonus senere blev drøftet internt i Finansministeriet pr. sms, skrev Peter Stensgaard Mørch den 10. november 2020 "Ok hvis der er helt styr på hjemlerne til disse bonusser for aflivninger?", og den 11. november 2020 skrev han, at "Nu ser jeg at der er professor rejses præcist det spørgsmål om hjemlen for tempobonus til aflivning af de raske mink? Vi skal have helt klart svar på det inden vi godkender bevilling til nogen fortsættelse". Hans medarbejdere henviste til det forestående lovforslag, der hjemlede tempobonus. Brug af det generelle aktstykke 123 (2019-20) blev samtidig afvist internt i Finansministeriet, og da Justitsministeriet i et senere notat af 14. november 2020 pegede på samme aktstykke, blev det også hurtigt afvist i Finansministeriet, hvilket Justitsministeriet tog til efterretning.

Kommissionen lægger til grund, at Peter Stensgaard Mørch var bekendt med, at KU-sagen havde været forberedt under stor hast, og at det på KU-mødet den 3. november 2020 om aftenen blev besluttet at aflive alle mink i Danmark, hvilket havde betydelige økonomiske konsekvenser, ligesom det på KU-mødet blev besluttet at afholde pressemøde den følgende dag og uden forbehold stille minkavlerne en tempobonus i udsigt, såfremt de selv aflivede deres mink.

Efter kommissionens vurdering må det for Peter Stensgaard Mørch fra den 3. november 2020 om morgenen have fremstået som i hvert fald temmelig usikkert, om der var finansiell hjemmel til tempobonus, og kommissionen finder, at det er kritisabelt, at Peter Stensgaard Mørch ikke bragte spørgsmålet om hjemmel til tempobonus op, når andre ikke gjorde det, naturligt på

KU-mødet den 3. november 2020, men ellers i tiden frem til pressemødet den 4. november 2020 eller i hvert fald umiddelbart herefter, hvor arbejdet med tempobonus fortsatte i Finansministeriet. Det skete ikke. Tværtimod godkendte Peter Stensgaard Mørch den 5. november 2020 en udvidelse af ordningen med tempobonus.

Samtidig lægger kommissionen imidlertid også vægt på, at Peter Stensgaard Mørch havde modtaget oplysning om tempobonus som led i Finansministeriets almindelige og nødvendige udgiftsstyring, ligesom pressemødet den 4. november 2020 ikke involverede finansministeren, og på den baggrund finder kommissionen efter en samlet vurdering, at der ikke er fuldt fornødent grundlag for, at det offentlige søger Peter Stensgaard Mørch draget til ansvar.

Peter Stensgaard Mørch har for kommissionen forklaret, at han først hørte om den manglende materielle hjemmel til aflivning af alle mink den 8. november 2020, hvortil kommissionen bemærker, at Peter Stensgaard Mørch den 6. november 2020 modtog en mailtråd, hvoraf det fremgik, at der i Miljø- og Fødevareministeriet ”arbejdes på lovforslag, der hjemler aflivning af dyr, der ikke er omfattet af eksisterende husdyrsregulering (ikke smittede dyr på bl.a. Sjælland)”. Dette ændrer dog ikke kommissionens vurdering.

8.9. Bevisvurdering i forhold til ministre

8.9.1. Miljø- og fødevareminister Mogens Jensen

Mogens Jensen blev udnævnt som miljø- og fødevareminister den 27. juni 2019 i forbindelse med tiltrædelsen af regeringen Mette Frederiksen, hvilken post han beklædte frem til den 19. november 2020, og han var således i første halvdel af november 2020 minister i det ministerium, der efter kommissionens opfattelse havde ressortansvar for behandling af mink.

Miljø- og Fødevareministeriet og Sundhedsministeriet arbejdede løbende på sager vedrørende håndteringen af smitte med covid-19 i danske minkbesætninger. I Miljø- og Fødevareministeriet godkendte Mogens Jensen den 22. september 2020 en sag, som var vedlagt et internt cover af 20. september 2020, nemlig ”Bilag 2 – Omkostninger ved opstillede scenarier”. Heri var opstillet tre scenarier, hvoraf scenarie 3 var ”Aflivning af alle danske minkbesætninger”. Der stod, at ”For scenarie 3 vil aflivning af alle danske besætninger, inklusive besætninger, der ikke er beliggende i området omkring et udbrudssted, eller

ikke er under mistanke, ikke kunne ske efter gældende regler i lov om hold af dyr”, og at ”Iværksættelse af scenarie 3 vil derfor kræve en lovændring”. Mogens Jensen har herom forklaret, at han ikke husker, at han modtog dokumentet, og at han slet ikke var nede i bilag. Mere generelt har Mogens Jensen forklaret, at på dette tidspunkt og op til KU-mødet den 3. november 2020 havde han, departementschef Henrik Studsgaard, afdelingschef Tejs Binderup og andre medarbejdere i Miljø- og Fødevareministeriet ikke drøftet aflivning af samtlige mink.

På et ØU-møde den 30. september 2020, hvor finansminister Nicolai Wammen var mødeleder, deltog Mogens Jensen sammen med sundhedsminister Magnus Heunicke i et dagsordenspunkt om mink. Det fremgik af coveret af 28. september 2020 til brug for dagsordenspunktet, og hvor kantet parentes var fjernet for Miljø- og Fødevareministeriet, at ”et næste skridt kan være aflivning af smittede besætninger ... eller alle danske minkbesætninger”. Mogens Jensen har herom forklaret, at han ikke husker specifikt, at han har set bilaget, men han har set og cleared dokumentet. Mogens Jensen har også forklaret, at han ikke husker, at han skulle være blevet orienteret om, at der den 28. september 2020 var blevet afholdt møde mellem bl.a. departementschef i Miljø- og Fødevareministeriet Henrik Studsgaard og departementschef i Sundhedsministeriet Per Okkels vedrørende håndtering af covid-19-smittede minkbesætninger. Generelt blev han ikke orienteret om sådanne møder. På ØU-mødet den 30. september 2020 bad finansministeren ifølge sin egen og flere andres forklaringer om, at ”der blev påbegyndt et arbejde, hvor man forberedte alle de scenarier, som kunne komme, lige fra den lille del af værktøjskassen og op til, at man kunne slå alle mink ned”. Mogens Jensen har forklaret, at han ikke husker, om der blev rejst bekymring om de nuværende tiltag, og at alle mink måske skulle slås ned.

På et CU-møde den 1. oktober 2020, hvor sundhedsminister Magnus Heunicke var mødeleder, deltog Mogens Jensen sammen med Tejs Binderup i dagsordenspunktet vedrørende mink. Coveret til brug herfor var udarbejdet af Miljø- og Fødevareministeriet, og det var blevet godkendt af Mogens Jensen den 1. oktober 2020 kl. 11.51. Mogens Jensen har forklaret, at han til CU-mødet læste coveret, som var det væsentligste arbejdsredskab for en minister. Det fremgik af coveret til CU-mødet, at ”Skulle smitteudviklingen udvikle sig yderligere, vil mere vidtgående tiltag, som for eksempel aflivning af alle mink i Danmark, evt. kombineret med et midlertidigt eller permanent

forbud mod hold og avl af mink, kunne overvejes”, og at ”MFVM vurderer endvidere, at et sådant tiltag forudsætter ændret lovgivning på området”, ligesom der stod, at ”MFVM, JM og SUM forbereder den tekniske afklaring af det fornødne lovgrundlag, såfremt der sidenhen måtte træffes beslutning om aflivning af alle minkbesætninger i et geografisk område eller i hele landet”. Af det interne cover til brug for ministerens godkendelse af CU-coveret var teksten: ”Skulle smitteudviklingen udvikle sig yderligere, vil mere vidtgående tiltag, som for eksempel aflivning af alle mink i Danmark, evt. kombineret med et midlertidigt eller permanent forbud mod hold og avl af mink, kunne overvejes” gentaget. På CU-mødet blev der, i overensstemmelse med indstillingen i coveret, truffet beslutning om iværksættelse af aflivning af alle minkbesætninger, der var konstateret covid-19-smittede såvel som mink på farme i en sikkerhedszone på 7,8 km. Mogens Jensen har forklaret, at på CU-mødet drøftede man zoneinddelingen, og hvad dette ville betyde økonomisk for de minkfarme, som befandt sig inden for zonerne. Det økonomiske aspekt ved aflivning af samtlige mink fyldte ikke noget på CU-mødet. Ifølge sin forklaring kan Mogens Jensen ikke afvise, at der blev stillet spørgsmål til, om zoneinddelingen var tilstrækkelig, og der blev hurtigt på mødet skabt opbakning til zoneinddelingsstrategien.

Kommissionen lægger til grund, at det på mødet den 30. september 2020 var blevet drøftet, at aflivning af alle mink kunne være et muligt næste skridt, og at det blev besluttet på mødet, at et scenarie med aflivning af alle mink skulle forberedes, hvad også fandt vej ind i coveret til CU-mødet dagen efter, den 1. oktober 2020. Kommissionen kan konstatere, at en sådan forberedelse beklageligvis ikke skete. Samtidig lægger kommissionen til grund, at Mogens Jensen, ligesom øvrige deltagere i CU-mødet, modtog oplysning om, at der ikke på daværende tidspunkt var hjemmel til aflivning af alle mink, og at Mogens Jensen faktisk læste det cover, hvori oplysningen stod.

Mogens Jensen deltog sammen med blandt andre Henrik Studsgaard, Tejs Binderup og veterinærdirektør Hanne Larsen i et møde med København Fur den 2. november 2020 om aftenen, der handlede om de nye oplysninger om fund af mutation. Mogens Jensen har om mødet forklaret, at Tage Pedersen på mødet oplyste, at Kåre Mølbak havde meldt ud på et møde tidligere på dagen, at der var mutationsfund, og at Mogens Jensen blev meget overrasket over at få udmeldingen på mødet og ikke fra sundhedsmyndighederne. Mogens Jensen

har samtidig forklaret, at det blev nævnt, at Kåre Mølbak skulle have sagt, at smitte blandt mink kunne blive et nyt Wuhan, hvilket gjorde stort indtryk.

Mogens Jensen har videre forklaret, at han ikke husker, at han blev orienteret om departementschefmødet den 2. november 2020, men han kan sagtens have fået en tilbagemelding fra dette møde. Han har også forklaret, at særligt efter at Statens Serum Institut kom med sin nye risikovurdering, begyndte det at gå meget stærkt med et højt arbejdstempo. Kommissionen lægger herefter til grund, at Mogens Jensen var bekendt med, at sagen til KU-mødet blev forberedt under stort hastværk.

Om forberedelsen af KU-mødet har Mogens Jensen forklaret, at han ikke husker, hvornår han fik at vide, at Justitsministeriet skulle stå for at forberede sagen. Han var normalt inde over forberedelsen af det materiale, som skulle indgå i en udvalgssag, og hvis sagerne vedrørte hans eget ressort, ville han være meget involveret. Mogens Jensen har forklaret, at han ikke husker meget fra forløbet omkring KU-mødet den 3. november 2020, mens Henrik Studsgaard har forklaret, at han som departementschef ikke tidligere havde deltaget i et regeringsmøde, hvor der skulle træffes en så stor beslutning. Kommissionen lægger herefter til grund, at Mogens Jensen ikke deltog i forberedelsen af sagen til KU-mødet den 3. november 2020.

Mogens Jensen modtog et cover og en kommenteret dagsorden fra sit ministerium, og i dette var den mulighed, at alle mink, inkl. avlsdyr, skulle aflives, ikke omtalt. Det fremgik, at ministeren kunne støtte op om, at den igangværende aflivningsindsats blev suppleret med en incitamentsordning, der gav mink-avlerne en ekstra kompensation pr. dyr for hurtig aflivning af dyrene. Under et punkt om minkbranchens fremtid fremgik: "Ift. minkbranchens fremtid generelt tror jeg vi alle er enige om, at udgangspunktet er folkesundheden. Derfor er det jo også helt afgørende, hvilken vurdering, som sundhedsmyndighederne kommer med. Hvis mink er totalt uacceptabelt, så er det jo sådan det er, men der er jo tit nuancer, og dem mener jeg vi bør have frem", og at "Tidligere har meldingen jo i hvert fald været, at der nok ikke var noget i vejen for, at man havde en mindre pulje af avlsdyr i 2021, som blev holdt under særlige forskrifter, men det kan jo have ændret sig".

Mogens Jensen deltog i KU-mødet den 3. november 2020 kl. 21.30. Han modtog under mødet kl. 21.37 en sms fra sin særlige rådgiver: "Hun kommer sim-

pelthen til at kalde os uansvarlige og sige at vi ikke tager det alvorligt nok, når du foreslår vores linje. Det er altså vildt." Den særlige rådgiver, Søren Andersen, har herom forklaret, at han ville sikre, at Mogens Jensen ikke begyndte at tale om dvalemodellen under mødet. Mogens Jensen har forklaret, at "hans oplevelse af KU-mødet var, at det meget hurtigt stod klart for alle mødedeltagere, at det var nødvendigt at aflive samtlige mink, og at han ikke selv gennemgik bilag 2 og 2a på mødet eller i øvrigt brugte sine talepunkter. Han ville kunne huske, hvis han selv havde fremlagt noget." Der var også sms-korrespondance med Henrik Studsgaard. På den baggrund, og i overensstemmelse med noter fra mødet taget af Magnus Heunicke, lægger kommissionen til grund, at Mogens Jensen i det hele taget først tog ordet på selve mødet forholdsvist sent, og at han ikke nævnte dvalemodellen eller lignende.

På KU-mødet blev det besluttet, at alle mink skulle aflives, inkl. avlsdyr, og at beslutningen skulle meldes ud på et pressemøde dagen efter med deltagelse af statsministeren. Tempobonus blev også besluttet.

Mogens Jensen har forklaret, at hjemmelsspørgsmålet slet ikke blev diskuteret på KU-mødet den 3. november 2020, idet det var hans egen opfattelse, at hvis der var et hjemmelsproblem, så skulle det fremgå af indstillingen i coveret, og at han ikke havde nogen tanker om, at der kunne være et hjemmelsproblem, eller at mødet ikke var ordentligt forberedt. Samtidig har Mogens Jensen dog også forklaret, at den beslutning, som blev truffet på KU-mødet, ikke var indstillet i coveret. Mogens Jensen har forklaret, at "Der ville normalt have været fremsat en ny KU-sag i de efterfølgende uger, men situationen muliggjorde ikke dette".

I Miljø- og Fødevareministeriet blev der i forlængelse af KU-mødet afholdt et virtuelt debriefingmøde, ifølge en mail sendt senere med deltagelse af blandt andre Mogens Jensen, Søren Andersen, Henrik Studsgaard, Tejs Binderup og Paolo Drostby. Mogens Jensen har om mødet forklaret, at det kan godt være ham, som har sagt, at "branchen de facto vil blive lukket", idet der var tale om en de facto lukning af minkerhvervet for en periode. Tejs Binderup har forklaret, at "Ingen af deltagerne på debriefingmødet havde set KU-beslutningen komme, og i forberedelsen til KU-mødet var det slet ikke der, de var. Beskeden skulle lige sænke sig."

Mogens Jensen deltog i pressemødet den 4. november 2020. Mogens Jensen sagde på pressemødet, at det var ”nødvendigt, at alle mink skal slås ned hurtigst muligt inklusiv alle avlsdyr”, hvilket var en beslutning, ”der de facto vil betyde nedlukning af den danske minkbranche i minimum en årrække”. Mogens Jensen sagde også, at ”For nuværende, der vil aflivningsprocessen fortsætte som hidtil, men hastigheden den skal øges, og derfor arbejder Fødevarestyrelsen og Beredskabsstyrelsen lige nu på højtryk for at få aflivet flest mulige mink hurtigst muligt. Ligesom politiet og Forsvaret nu intensiverer deres indsats for at sætte ekstra gang i aflivningerne.” Mogens Jensen introduerede tempobonus: ”Derudover har regeringen besluttet, at minkavlere i hele landet, der afliver deres mink hurtigt, vil få en ekstra compensation, og den ordning vil gælde både indenfor og udenfor zonerne.”

Om betydningen af pressemødet har Mogens Jensen forklaret, at ”Han ikke ved, om han blev overrasket over, at myndighederne gik i gang med at gennemføre den beslutning, som regeringen havde truffet den 3. november 2020 og meldt ud på pressemødet den 4. november 2020”, og at ”Det var en praktisk udførelse af den trufne beslutning, og det lå i NOST”.

Som det fremgår af afsnit 8.3.1 ovenfor, lægger kommissionen efter en samlet vurdering til grund, at intentionen med pressemødet den 4. november 2020 fra regeringens side var at eksekvere beslutningen om aflivning af alle mink, hvilket blev underbygget af rigspolitichefens deltagelse på pressemødet.

Som det ligeledes fremgår af afsnit 8.3.1, finder kommissionen, at udmeldingerne på pressemødet den 4. november 2020, og ikke mindst Mogens Jensens ovennævnte udmeldinger, må forstås på den måde, at alle mink nu skulle aflives i konsekvens af regeringens beslutning, og at minkavlerne kunne opnå en bonus ved selv at aflive mink, idet myndighederne ellers ville forestå aflivningen. Tempobonus blev også fremhævet i den efterfølgende pressemeddelelse, der den 4. november 2020 blev lagt ud på Miljø- og Fødevareministeriets hjemmeside med titlen ”Corona-virus: Alle mink i Danmark skal aflives”.

I overensstemmelse med det anførte i afsnit 8.3.1 finder kommissionen, at miljø- og fødevareminister Mogens Jensens ovennævnte udmeldinger om aflivning af alle mink var groft vildledende, idet der ikke var hjemmel til aflivning af alle mink, ligesom der ikke var hjemmel til tempobonus.

Kommissionen forstår Mogens Jensens forklaring sådan, at han ikke den 4. november 2020 var bekendt med, at der manglede hjemmel til aflivning af alle mink. Det er ikke i overensstemmelse med coveret til CU-mødet den 1. oktober 2020, men kommissionen må forstå Mogens Jensens forklaring sådan, at han ikke i november 2020 kunne huske indholdet heraf. På den baggrund finder kommissionen, at der ikke er fornødent grundlag for at konkludere, at Mogens Jensen den 4. november 2020 vidste, at der ikke var hjemmel til aflivning af alle mink. Uden viden om den manglende hjemmel havde Mogens Jensen heller ikke viden om de forhold, som gjorde hans og andres udmeldinger på pressemødet den 4. november 2020 vildledende, endsige groft vildledende.

Kommissionen finder således, at Mogens Jensens udmeldinger på pressemødet den 4. november 2020 objektivt set var groft vildledende, men at Mogens Jensen subjektivt ikke havde viden herom eller hensigt hertil. Kommissionen har herved ikke foretaget en vurdering af, om der foreligger grov uagtsomhed.

Om spørgsmålet om efterfølgende orientering af Mogens Jensen om den manglende lovhjemmel til aflivning af alle mink bemærker kommissionen:

Mogens Jensen har for kommissionen forklaret, at "han blev orienteret om den manglende lovhjemmel på mail lørdag den 7. november 2020 kl. 18.31. Han var ikke blevet orienteret mundtligt inden dette tidspunkt. Det var en overraskelse for ham, at der ikke var lovhjemmel, og han fokuserede på at få skaffet denne lovhjemmel hurtigt." Herved henviser Mogens Jensen til mailen, som han modtog den 7. november 2020 kl. 18.31, og som omhandlede talepapir vedrørende kontakt til ordførerne vedrørende fremsættelse af hastelovforslag.

Mogens Jensens forklaring for kommissionen om tidspunktet afviger i nogen grad fra oplysningerne i det materiale, der er indgået i kommissionens arbejde, ligesom Mogens Jensens forklaring afviger fra andre forklaringer samt Mogens Jensens tidligere udsagn.

I sms-korrespondance med statsministeren mandag aften den 9. november 2020 kl. 23.01 oplyste Mogens Jensen således, at han mente, at han blev gjort opmærksom på den manglende hjemmel torsdag den 5. november 2020. Mogens Jensen skrev således i sin sms: "Hej Mette, Jeg kan ikke lige på stående fod sige præcis hvornår men jeg mener det var torsdag (og det checker jeg lige op på) men jeg har fået at vide at mine folk - op til regeringsbeslutningen -

gjorde justitsministeriet opmærksom på at man ikke mente der var hjemmel i lov om dyrehold til at slå ned udenfor zonerne. Det var JM uenig i og derfor foregik der afklaring af dette frem til torsdag.”

Paolo Drostby skrev i en mail til Mogens Jensen mandag aften den 9. november 2020 kl. 23.44, hvilket var kort tid efter Mogens Jensens personlige sms til statsministeren: ”Du har formentlig fået besked torsdag den 5. hvor vi satte i værk med at lave lovforslaget.” Tejs Binderup sendte ca. en time senere tirsdag den 10. november 2020 kl. 00.47 og kl. 00.58 et forslag til ”Talelinje” til bl.a. Mogens Jensens særlige rådgiver Søren Andersen. Det hedder i Tejs Binderups forslag: ”Miljø- og Fødevarerministeriet får torsdag d. 5. november, i dialog med Justitsministeriet afklaret, at der ikke vurderes at være hjemmel til at påbyde nedslagning uden for zonerne, og at der skal et hastelovforslag til. Samme dag bliver jeg orienteret herom.” Henrik Studsgaard tilføjede kl. 01.07 og kl. 01.19 kort tid efter til Tejs Binderups forslag: ”På pressemødet onsdag var jeg ikke klar over den manglende hjemmel. Det blev jeg torsdag ...”. Om morgenen den 10. november 2020 kl. 07.01 sendte Søren Andersen imidlertid en ny version til Martin Justesen, hvorefter Mogens Jensen først blev klar over manglende lovhjemmel om fredagen. En time efter, kl. 08.18, sendte Mogens Jensen en mail med yderligere rettelse, så det nu fremgik, at Mogens Jensen først blev orienteret ”sidst på ugen”. Af denne version fremgik således, at ”På pressemødet onsdag var jeg ikke klar over den manglende lovhjemmel. Det blev jeg sidst på ugen ...”, ligesom det fremgik, at ”Jeg blev ikke orienteret om den manglende lovhjemmel af mit ministerium før fredag”. I den sidstnævnte sætning blev ordene ”før fredag” senere udskiftet med ”før sidst på ugen”. Under et åbent samråd i Miljø- og Fødevarerudvalget onsdag den 11. november 2020 oplyste Mogens Jensen, at han først blev bekendt med den manglende hjemmel ”i weekenden”.

Henrik Studsgaard, Tejs Binderup og Paolo Drostby har under deres genafhøringer for kommissionen den 8. april 2022 afgivet detaljerede forklaringer om, hvornår det må antages, at Mogens Jensen blev gjort bekendt med den manglende hjemmel. Henrik Studsgaard og Tejs Binderup har begge forklaret, at det ville være naturligt at informere Mogens Jensen på det tidspunkt, hvor Miljø- og Fødevarerministeriet havde påtaget sig at udarbejde lovforslaget. Henrik Studsgaard har således forklaret, ”at det ville være naturligt, hvis Mogens Jensen var blevet orienteret torsdag den 5. november 2020, men han kan ikke huske, om det skete den dag”. Tejs Binderup har forklaret, at ”Det

ville være naturligt at informere ministeren på det tidspunkt, hvor Miljø- og Fødevareministeriet havde påtaget sig at udarbejde lovforslaget”, og at ”Det kan være foregået uformelt”. Tejs Binderup har endvidere forklaret, at ”Han kan ikke huske, at han konkret har orienteret Mogens Jensen om, at de gik i gang med at udarbejde lovforslaget i perioden mellem den 4. november 2020 og 7. november 2020, da man jo snakkede mink hele tiden”.

Efter indholdet af Mogens Jensens sms til statsminister Mette Frederiksen sendt den 9. november 2020 kl. 23.01, som understøttes af bl.a. oplysningerne i både Paolo Drostbys og Tejs Binderups mails sendt på samme tid som Mogens Jensens sms og de afgivne forklaringer, lægger kommissionen til grund, at orienteringen af Mogens Jensen om den manglende hjemmel fandt sted den 5. november 2020.

Kommissionen finder således, at Mogens Jensen den 5. november 2020 fik en viden, som gjorde, at han måtte indse, at hans – og også statsministerens – udmeldinger på pressemødet den 4. november 2020 var groft vildledende.

Kommissionen noterer sig, at Mogens Jensen ikke delte oplysningen om manglende hjemmel med nogen, eksempelvis statsministeren, som gentog budskabet om aflivning af alle mink på et nyt pressemøde den 5. november 2020 kl. 18.30, ligesom kommissionen noterer sig, at Mogens Jensen ikke tog skridt til at berigtige den vildfarelse, som minkavlere og offentlighed var blevet efterladt i.

Kommissionen finder, at der tilmed var konkret anledning til at tage sådanne skridt.

Mogens Jensen medvirkede i to landsdækkende TV-programmer den 5. november 2020 om aftenen. Det ene program blev bragt samtidig med pressemødet kl. 18.30. I begge TV-programmer medvirkede der minkavlere. I det ene af programmerne medvirkede også tre medlemmer af Folketinget.

Med hensyn til Fødevarestyrelsens brev af 6. november 2020 til alle minkavlere har Mogens Jensen forklaret, at han ikke godkendte brevet, men at han modtog det den 7. november 2020, og at han orienterede sig i det. Kommissionen har efter Mogens Jensens forklaring og de øvrige foreliggende oplysninger ikke grundlag for at fastslå, at Mogens Jensen skulle have godkendt brevet af

6. november 2020, inden det blev sendt ud til minkavlerne, men det ændrer ikke på, at Mogens Jensen kunne have taget skridt til at korrigere brevet den 7. november 2020, da han orienterede sig i brevet. Det skete imidlertid ikke.

Brevet af 6. november 2020 til minkavlerne modtog Mogens Jensen som del af en orienteringssag, som han modtog den 7. november 2020 og godkendte kl. 14.54. Det fremgik, at sagen var til orientering forud for pressemødet. Ud over brevet var sagen vedlagt et notat om aflivningsstrategi for mink. I notatet stod om "aflivning af mink i resten af Danmark", at "Der har ikke tidligere været en aflivningsstrategi for raske besætninger uden for zoner, hvorfor ovenstående er nyt og derfor mangler juridisk afklaring", og at "Der arbejdes i departementsregi på et nyt lovforslag, som forventeligt bliver behandlet tirsdag d. 10. november 2020". Kommissionen lægger til grund, at Mogens Jensens således også med denne sag modtog oplysning om manglende hjemmel til aflivning af alle mink.

Den 7. november 2020 kl. 16.00 deltog Mogens Jensen i et pressemøde sammen med blandt andre sundhedsminister Magnus Heunicke og rigspolitichef Thorkild Fogde. Det skete på statsministerens initiativ, bl.a. som følge af, at der i pressen var blevet udtalt tvivl om det veterinærfaglige grundlag for regeringens beslutning truffet på KU-mødet den 3. november 2020. Til brug for pressemødet havde Mogens Jensen modtaget brief fra sit ministerium, der ikke nævnte hjemmelsspørgsmål. På pressemødet bakkede Mogens Jensen op om den igangværende aflivningsindsats, idet han intet sagde om den manglende hjemmel til aflivning af alle mink. Thorkild Fogde har forklaret, at Mogens Jensen efter pressemødet sagde til ham, at de ikke kunne pålægge minkavlerne selv at aflive deres dyr.

Da det den 8. november 2020 kom frem i offentligheden, at der ikke var hjemmel til aflivning af alle mink, godkendte Mogens Jensens en udtalelse til pressen, hvoraf det om beslutningen om aflivning af alle mink fremgik, at "Regeringen har besluttet at det hastede, situationens alvor taget i betragtning. Derfor har man vurderet, at man ikke kunne afvente ny lovgivning, inden man meldte dette ud. Regeringen har skrevet rundt til de enkelte minkavlere med en opfordring til at påbegynde aflivninger, og parallelt hermed arbejdet på at tilvejebringe det nødvendige lovgrundlag til at påbyde dette – herunder også så minkavlerne kan få den nødvendige compensation". Henrik Studsgaard har om presseцитatet forklaret, at det mildest talt var upræcist. Mogens Jensen har

forklaret, at "Pressemeddelelsen kunne godt have været skrevet klarere", og at "Tingene gik meget stærkt i de dage". Kommissionen lægger til grund, at Mogens Jensen med det pågældende presseцитат lod et svar til pressen passere med en urigtig oplysning om, at regeringen havde vurderet ikke at kunne afvente ny lovgivning.

Som anført sagde Mogens Jensen på et samråd den 11. november 2020 flere gange, at han først blev gjort opmærksom på den manglende hjemmel til at aflive alle mink "i weekenden". På et nyt samråd den 17. november 2020 sagde Mogens Jensen: "I forhold til det præcise tidspunkt for, hvornår jeg fik denne her viden, det vil jeg gerne afvente med præcist at tilkendegive, indtil denne her redegørelse kommer i morgen. Jeg har jo sagt, at det var i weekenden, men i redegørelsen der vil det præcise tidspunkt, eller i hvert fald så præcist som vi kan opgøre det, fremkomme, så, så det må afvente redegørelsen i morgen." Kommissionen har lagt til grund, at Mogens Jensen fik oplysningen tidligere, nemlig den 5. november 2020, og kommissionen finder således, at Mogens Jensen i hvert fald under samrådet den 11. november 2020 afgav urigtige oplysninger.

8.9.2. Statsminister Mette Frederiksen

Statsminister Mette Frederiksen har været statsminister siden den 27. juni 2019, og hun var således også statsminister i november 2020.

Om Statsministeriets rolle har Mette Frederiksen forklaret, at hun i 2019 ønskede "en større muskelmasse" hos Statsministeriet, der skulle være koordinerende, stærkere på analysen samt være i stand til at understøtte regeringen og statsministeren i at gennemføre regeringens politik og løfte den mangfoldighed af opgaver, som et statsministerium i dag skal kunne løse. Tilsvarende har Barbara Bertelsen, der tiltrådte som departementschef i Statsministeriet i januar 2020, forklaret, at regeringen Mette Frederiksen ønskede en større kapacitet i Statsministeriet til at understøtte statsministerens rolle og ledelse af det samlede regeringsarbejde, ligesom Statsministeriet i videre omfang skulle koordinere og planlægge store og vigtige politiske sager, som skal i regeringens koordinationsudvalg (KU) og økonomiudvalg (ØU).

Mette Frederiksen blev forelagt en sag om håndtering af covid-19-udbrud på minkfarm, som hun godkendte den 17. juni 2020, ligesom hun den 19. juni 2020 godkendte en sag om overvågningsstrategi for covid-19 i mink med for-

beholdet ”Ok. Vil dog betvivle om det er nok”. Mette Frederiksen har forklaret, at forelæggelsen den 19. juni 2020 var et udtryk for, at sagen havde en sådan karakter, at statsministeren skulle have lejlighed til at gennemgå sagen samt have mulighed for at reagere.

Mette Frederiksen har forklaret, at hun i forlængelse af ØU-mødet den 30. september 2020 fik en mundtlig tilbagemelding fra Barbara Bertelsen, som fortalte, at der havde været en længere diskussion om og øget opmærksomhed vedrørende mink, og at Finansministeriet og finansministeren ønskede at få redegjort for forskellige udfaldsrum og scenarier i forhold til minksmitte. Mette Frederiksen har også forklaret, at hun ikke mener, at hun fik en specifik tilbagemelding om forløbet af mødet i regeringens covid-19-udvalg (CU) den 1. oktober 2020, men hun blev orienteret om etablering af zoner mv. Hun har også forklaret, at mink fyldte meget i regeringen på det tidspunkt, og at hun véd, at der er en sammenhæng mellem mødet den 30. september 2020 og mødet den 1. oktober 2020.

Den 2. november 2020 om formiddagen tog Mette Frederiksen initiativ til et møde internt i Statsministeriet, hvor hun bad om, at mink skulle drøftes, bl.a. i lyset af en forespørgselsdebat den 30. oktober 2020 om mink. Mette Frederiksen har forklaret, at årsagen var, at de var ”virkelig bekymret for situationen”. Hun har forklaret, at hun samme aften fik en opringning fra Barbara Bertelsen, som oplyste, at der kunne komme en ny risikovurdering fra Statens Serum Institut som følge af et møde i København Fur, hvor Kåre Mølbak havde givet udtryk for, at cluster 5 kunne udgøre en risiko for de kommende vacciner. Mette Frederiksen har også forklaret, at Barbara Bertelsen afsluttede samtalen med at sige: ”Nu går vi i gang med arbejdet og får udredt, hvad der er op og ned”. Ifølge Mette Frederiksen var man i højeste alarmberedskab både på grund af et terrorangreb i Wien, men også som følge af bekymringen i forhold til mink.

Der blev afholdt et ministermøde den 3. november 2020, kl. 10, men Mette Frederiksen har forklaret, at hun ikke husker, hvad der blev drøftet. Foreholdt noter, som sundhedsminister Magnus Heunicke tog fra mødet, har hun forklaret, at det ville have været naturligt, hvis hun fremkom med synspunkter om, at indsatsen i forhold til mink skulle accelereres. Mette Frederiksen har forklaret, at hun prøvede at forberede regeringen på, at det var en hård tid, som både landet og regeringen gik i møde.

Den 3. november 2020 om formiddagen, formentlig kl. 11.15, blev der afholdt et gruppemøde i Socialdemokratiets folketingsgruppe, hvor mink blev bragt op. Foreholdt noter fra Magnus Heunicke har Mette Frederiksen forklaret, at hun godt kan have sagt, at der var risiko for, at vaccinerne kunne blive undermineret, og at det handlede om tempo med nedslagning af mink i zonerne.

Om forløbet den 3. november 2020 har Mette Frederiksen i øvrigt forklaret, at hendes kontakt med Barbara Bertelsen i løbet af den 3. november 2020 foregik telefonisk, og hun husker ikke, hvor mange gange hun talte med Barbara Bertelsen i løbet af dagen, men der kan have været mange henvendelser. Mette Frederiksen har forklaret, at hun først for alvor blev involveret i mink op til KU-mødet den 3. november 2020. Det var Barbara Bertelsen, som indstillede, at mødet skulle afholdes, og Mette Frederiksen var enig heri. Mette Frederiksen har forklaret, at hun godkender enhver indkaldelse til møder i regeringens koordinationsudvalg (KU), og at det er Statsministeriet, som har ansvaret for at udsende dagsorden og materiale til brug for et KU-møde.

Mette Frederiksen har forklaret, at hendes kalender for den 3. november 2020 blev ryddet, hvilket var udtryk for, hvor alvorlig situationen var. Det var dog først om aftenen, at hun var fuldt bekendt med alvorligheden. Mette Frederiksen har også forklaret, at hun forberedte sig til KU-mødet i løbet af dagen; også rent mentalt, da der potentielt kunne blive tale om en svær beslutning.

KU-mødet den 3. november 2020 var oprindeligt berammet til kl. 21, men det blev flyttet til kl. 21.30. Mødet blev afholdt virtuelt. Materiale til brug for mødet blev af Statsministeriet rundsendt ved mail kl. 20.12, og de sidste bilag, bilag 2 og 2a, som omhandlede to modeller for behandlingen af mink, og som omtalte spørgsmålet om hjemmel for disse modeller, blev rundsendt kl. 21.24 sammen med et revideret cover. Mette Frederiksen har forklaret, at hun læste coveret fremsendt kl. 20.12 samt risikovurderingen (sagens bilag 1) inden KU-mødets start, idet hun ikke erindrer at have set andre bilag inden mødestart. At det ikke var ressortministeriet, men Justitsministeriet, der havde koordineret KU-sagen, fremgik af coveret, hvor det var Justitsministeriet, der stod øverst i coveret. Mette Frederiksen har forklaret, at hun ikke læste Finansministeriets notat om tempobonus eller Den nationale operative stabs delplan, der begge var vedhæftet mailen sendt kl. 20.12 som bilag, og at hun ikke kan forklare, hvorfor hun ikke læste bilagene. Mette Frederiksen har også

forklaret, at normalvis udsendes mødemateriale til et KU-møde således ikke kun 6 minutter før mødestart, og at det ikke er en god måde at arbejde på.

Kommissionen lægger til grund, at Mette Frederiksen må have været bekendt med, at mødet blev tilrettelagt og materiale udarbejdet i en forceret proces.

Mette Frederiksen ledede KU-mødet, og deltagerne skulle sende hende en sms for at få ordet. Indledningsvis var det Mette Frederiksen, der besluttede, at KU-mødet skulle gennemføres, selvom at mødedeltagerne ikke havde læst alle sagens bilag, og det var Mette Frederiksen, der besluttede, at der ikke skulle gives mødedeltagerne en læsepause eller udsættelse af mødet til f.eks. om morgenen. Mette Frederiksen har forklaret, at hun indskærpede, at hun havde en forventning om, at ministrene gennemgik de elementer, som koordinationsudvalget skulle være opmærksomme på. Mette Frederiksen har også forklaret, at hastighed var en afgørende parameter, og at det var også derfor, at hun tillod, at KU-mødet blev gennemført få minutter efter mødematerialets udsendelse i den fulde og endelige version. Mette Frederiksen har videre forklaret, at hun ikke foreslog en kort læsepause, da det var hendes klare overbevisning, at der var behov for at reagere og få truffet de fornødne beslutninger, så man kunne komme i gang med at eksekvere af hensyn til danskernes folkesundhed og det globale verdenssamfunds syn på Danmark. Der var ifølge hende en handlepligt for den danske regering som følge af den viden, de besad. Hun ville have forventet, at et andet lands regering ville have reageret på tilsvarende vis.

For kommissionen har Mette Frederiksen forklaret, at KU-mødet forløb i stor alvor, og at KU-beslutningen den 3. november 2020 har været en af de sværeste beslutninger under pandemien. Mette Frederiksen har videre forklaret, at hun var i tvivl om, hvorvidt det var nødvendigt at slå alle mink ned, og at hun spurgte herom 3-4 gange, og at Sundhedsministeriet på mødet meget klart tilkendegav, at der ikke var noget at gøre. Mette Frederiksen har forklaret, at hun med sikkerhed kan afvise, at hjemmelsspørgsmålet i forhold til aflivning af mink blev drøftet på KU-mødet. Ifølge Mette Frederiksen hang det sammen med, at det af coveret bl.a. fremgik, at Folketingets partier alene skulle orienteres, men Mette Frederiksen har også forklaret, at coveret ikke direkte tog højde for den situation, hvor man traf beslutning om aflivning af alle mink. Mette Frederiksen har tilføjet, at hun tror, at årsagen til, at hjemmelsspørgsmålet ikke var omtalt i coveret, skyldtes travlhed, og at hun ikke ønsker

at bebrejde nogen, at hjemmelsspørgsmålet ikke kom frem. Kommissionen lægger herefter til grund, at statsministeren på KU-mødet spurgte, om mink skulle slås ned, men ikke om de kunne eller måtte slås ned af myndighederne.

På KU-mødet blev det besluttet, at alle mink skulle aflives, inkl. avlsdyr, og at beslutningen skulle meldes ud på et pressemøde dagen efter med deltagelse af Mette Frederiksen selv. Tempobonus blev også besluttet. Mette Frederiksen har forklaret, at de havde en handlepligt som følge af, at man skulle orientere WHO og ECDC og fordi man var bekymret for dansk eksport, og at det var naturligt, at hun som statsminister havde en rolle under et pressemøde som dette i en så alvorlig krise. Om handlepligten har Mette Frederiksen i øvrigt forklaret, at hun ikke brugte ordet som en juridisk term men politisk/moralsk. At det var regeringen som sådan, der traf beslutningen, og ikke ressortministeren, understøttes efter kommissionens opfattelse af Mette Frederiksens udtalelser til Folketinget, hendes udtalelser til pressen og af regeringens pressemeddelelse, der fremkom den 4. november 2020 efter pressemødet.

Forespurgt, om det ikke forekommer ret åbenbart, at når man træffer en beslutning, som vil koste milliarder af kroner, og som ikke er forberedt i mødematerialet, skal man kontrollere, om der er den fornødne hjemmel, har Mette Frederiksen svaret kommissionen, at hun er blevet foreholdt andre sager, hvor hun er blevet gjort opmærksom på, at der manglede lovhjemmel, og at hun ikke mener, at man kan forvente, at skiftende regeringer kan forventes at skulle indlede ethvert møde med en drøftelse af, om der foreligger den fornødne hjemmel til det, som skal drøftes eller beslattes. Mette Frederiksen har i øvrigt anført, at "En regering skal "up front" have at vide, om der er hjemmel til at træffe en beslutning". Dette kan dog efter kommissionens opfattelse næppe kræves i forhold til en beslutning, som ikke var forudset og i hvert fald ikke behandlet i materialet udarbejdet til brug for mødet.

Mette Frederiksen foreslog ikke på KU-mødet at sende sagen tilbage til ressortministeriet med henblik på en endelig indstilling, uanset at der viste sig at være tid hertil, og der ifølge Mette Frederiksen blev afholdt KU-møder både den 4. og 5. november 2020, idet valget i stedet var i forhold til mink at afholde et pressemøde den 4. november 2020. Det kan sammenholdes med, at den del af sagen, som vedrørte tiltagene i forhold til den humane sundhed i Nordjylland, faktisk blev udskudt til et af de efterfølgende KU-møder. Herom har Mette Frederiksen forklaret, at det skyldtes, at man ikke kunne nå at

blive færdig med "Nordjyllandspakken" til den 4. november 2020, idet der var mange forhold, som skulle afklares i Nordjylland, herunder bl.a. i forhold til kollektiv trafik.

Det var Statsministeriet, der indkaldte til pressemødet den 4. november 2020 kl. 16.00 med en status på situationen med covid-19-smitte i mink samt håndteringen heraf, og det var Mette Frederiksen, der indledte og styrede pressemødet, hvor også erhvervsministeren, sundhedsministeren, miljø- og fødevareremisteren, den faglige direktør i Statens Serum Institut og rigspolitichefen deltog.

I indkaldelsen til pressemødet blev det oplyst, at der på pressemødet ville blive givet en status på situationen med covid-19-smitte i mink samt håndteringen heraf. Det blev også oplyst, at statsministeren og de øvrige deltagere ville deltage virtuelt. Pressemødet blev sendt direkte på landsdækkende tv.

På pressemødet udtalte Mette Frederiksen, at situationen krævede "resolut handling", at det var "nødvendigt at aflive alle mink i Danmark", og at "For at understøtte den aflivningsindsats, som fødevarermyndighederne allerede er i gang med at iværksætte, så, og allerede er i gang med, så iværksættes der nu en nødplan for aflivning, som håndteres i regi af Den nationale operative stab under politiets kommando og med bistand fra Forsvaret, fra Beredskabsstyrelsen og fra Hjemmeværnet". Som svar på spørgsmål sagde Mette Frederiksen bl.a., at "nu står vi så her og, og igangsætter en, en egentlig aflivning af alle mink i Danmark", og at "Jeg bliver også nødt til at sige, som, som det også har været sagt fra Statens Serum Institut tidligere, at den risikovurdering, der ligger til grund for den her beslutning, kan i vores øjne ikke forhandles eller diskuteres, når der er så stor en risiko forbundet med at fortsætte en minkproduktion, og det handler om den fremtidige værdi og potentielle værdi af en vaccine, så er vi nødsaget til at træffe den her beslutning".

Mette Frederiksen har forklaret, at det den 3. november 2020 hastede med at få truffet "de fornødne beslutninger, så man kunne komme i gang med at eksekvere – af hensyn til danskernes folkesundhed og det globale verdenssamfunds syn på Danmark", ligesom statsministeren på spørgsmålet om, hvorvidt hun havde en holdning til, om konkret Fødevarerstyrelsen ville reagere på pressemødet den 4. november 2020, svarede, at "selvfølgelig vil en styrelse gå videre med sit arbejde". Statsministeren har også forklaret, at "Hun gav ikke

en instruks på pressemødet”, men ”Hun refererede blot en indsats”, ligesom statsministeren i forhold til sit konkrete udsagn om, at ”nu står vi så her og, og igangsætter en, en egentlig aflivning af alle mink i Danmark”, har sagt, at ”Det er talesprog på et pressemøde”, og at ”Det ændrer ikke på formalia”.

Som det fremgår af afsnit 8.3.1 ovenfor, lægger kommissionen efter en samlet vurdering til grund, at intentionen med pressemødet den 4. november 2020 fra regeringens side var at eksekvere beslutningen om aflivning af alle mink, hvilket blev underbygget af rigspolitichefens deltagelse på pressemødet, idet statsministeren i øvrigt ikke havde intention om at ændre på ressortfordeling eller ressortansvar.

Som det ligeledes fremgår af afsnit 8.3.1, finder kommissionen, at udmeldingerne på pressemødet den 4. november 2020 må forstås på den måde, at alle mink nu skulle aflives i konsekvens af regeringens beslutning, hvilket i første række blev kommunikeret af Mette Frederiksen med ovennævnte citater. Videre må udmeldingerne forstås på den måde, at minkavlerne kunne opnå en bonus ved selv at aflive mink, idet myndighederne ellers ville forestå aflivningen, hvilket i første række blev kommunikeret af miljø- og fødevareministeren, og også blev fremhævet i den efterfølgende pressemeddelelse, der den 4. november 2020 blev lagt ud på regeringens hjemmeside med titlen ”Danmarks minkbestand aflives grundet mutation af coronavirus” og med angivelse af Miljø- og Fødevareministeriet, Sundheds- og Ældreministeriet, Statsministeriet, Erhvervsministeriet og Regeringen.

I overensstemmelse med det anførte i afsnit 8.3.1 finder kommissionen, at statsminister Mette Frederiksens ovennævnte udmeldinger på pressemødet om aflivning af alle mink var groft vildledende, idet der ikke var hjemmel til aflivning af alle mink, ligesom der ikke var hjemmel til tempobonus.

Mette Frederiksen har forklaret, at hun ikke var bekendt med, at der manglede hjemmel til aflivning af alle mink, og det er i overensstemmelse med det samlede materiale, som indgår i kommissionens undersøgelse, herunder forklaringerne, hvorfor kommissionen lægger Mette Frederiksens forklaring til grund. Uden viden om den manglende hjemmel havde Mette Frederiksen heller ikke viden om de forhold, som gjorde hendes og andres udmeldinger på pressemødet den 4. november 2020 vildledende, endsige groft vildledende.

Kommissionen finder således, at Mette Frederiksens udmeldinger på pressemødet den 4. november 2020 objektivt set var groft vildledende, men at Mette Frederiksen subjektivt ikke havde viden herom eller hensigt hertil. Kommissionen har herved ikke foretaget en vurdering af, om der foreligger grov uagtsomhed.

Statsminister Mette Frederiksen tog initiativ til, at bl.a. miljø- og fødevareministeren, sundhedsministeren og rigspolitichefen holdt et pressemøde den 7. november 2020. Mette Frederiksen skrev således i en sms den 7. november 2020 kl. 10.43 til sundhedsministeren og miljø- og fødevareministeren: "Svære, svære dage. Vi bliver nødt til at se en pressebrief idag med myndigheder og ministre på mink. Den megen støj risikerer at underminere indsatsen derude." Mette Frederiksen har forklaret, at hun om morgenen samme dag havde en samtale med minkavlernes formand, Tage Pedersen, som i anledning af offentlig "støj" og palaver på det tidspunkt ønskede rygdækning fra regeringen om, at regeringen stod ved beslutningen. Heller ikke ved dette pressemøde, som Mette Frederiksen ikke selv deltog i, blev der sagt noget, der kunne bringe befolkningen ud af den vildfarelse, som pressemødet den 4. november 2020 havde bragt dem i.

Kommissionen lægger i overensstemmelse med Mette Frederiksens forklaring til grund, at hun først blev gjort bekendt med den manglende hjemmel til aflivning af alle mink søndag den 8. november 2020, hvor hun blev forelagt en sag med et brev til Folketingets formand vedrørende behov for hastebehandling af et lovforslag. På spørgsmål om statsministeren søndag aften den 8. november 2020 overvejede at give besked om, at andre myndigheder skulle stoppe evt. aktivitet, svarede Mette Frederiksen, at da hun blev orienteret søndag aften, var Folketinget allerede bekendt med, at der ikke var hjemmel, og det samme var offentligheden.

Under en udvidet spørgetime med statsministeren den 10. november 2020 henviste statsministeren til miljø- og fødevareministeren på et spørgsmål om, hvorfor man ikke straks standsede aflivningen, da det blev klart, at der ikke var hjemmel til at fordre aflivningen af minkejerne. Dette svar finder kommissionen ligger inden for statsministerens sandhedspligt, idet kommissionen også bemærker, at ministre ikke er retligt forpligtede til at besvare spørgsmål under en spørgetime.

Folketinget har ved flere lejligheder spurgt statsminister Mette Frederiksen ind til, hvornår hun blev bekendt med, at der manglede hjemmel til at aflive alle mink, herunder ved spørgetimen den 10. november 2020 samt under forespørgselsdebatten den 25. november 2020. Kommissionen lægger som nævnt til grund, at Mette Frederiksen først blev bekendt med den manglende hjemmel den 8. november 2020, hvorfor hendes oplysninger i svarene til Folketinget var rigtige.

Statsministeren var i en direkte TV-udsendelse på TV2 – Go' aften Live – den 12. november 2020. I udsendelsen havde man netop talt med statsministeren om, at der var begået fejl, da der ikke var hjemmel til at kræve aflivning, hvorefter hun af en minkavler blev spurgt, om de kunne få lov til at beholde nogle af deres dyr. Statsministeren svar var: "Det korte svar er: "Nej"." Denne udtalelse, der faldt på direkte TV, kunne være med til at gøre billedet af minkavlernes forpligtelse uklart.

8.9.3. Sundhedsminister Magnus Heunicke

Magnus Heunicke, der er uddannet journalist, blev den 27. juni 2019 udnævnt til sundheds- og ældreminister, og han var således også sundheds- og ældreminister i november 2020 (herefter benævnt "sundhedsminister", ligesom Sundheds- og Ældreministeriet benævnes Sundhedsministeriet).

Allerede den 15. juni 2020 betegnede Magnus Heunicke i en sms-tråd med medarbejdere i Sundhedsministeriet covid-19-smitte blandt mink som en "kæmpe sag", og han spurgte om alle mink skulle slås ned, ligesom han anførte, at "STM", dvs. Statsministeriet, skulle orienteres.

Miljø- og Fødevareministeriet og Sundhedsministeriet arbejdede løbende på sager vedrørende håndteringen af smitte med covid-19 i danske minkbesætninger, og den 17. september 2020 forelå et cover til et forberedende CU-møde, som endte med at blive aflyst, hvor det som en forsigtighedsstrategi i håndteringen af covid-19-smitte i mink, som et ud af tre forslag, blev foreslået, at alle mink skulle slås ned. Magnus Heunicke har for kommissionen forklaret, at han ikke mener at have set dette cover, men han har set og gennemgået et cover om genforelæggelse af sagen. I dette cover, hvor der også var et forslag (ud af tre) om at slå alle mink ned, var der i forbindelse med omtale af muligheden for at tilbyde test, anført, at "Det vil ligeledes skulle afklares, om der er behov for ny hjemmel til flere af de foreslåede løsninger". Om dette har

Magnus Heunicke forklaret, at han ikke bemærkede, at der kunne være behov for ændring af lovgivningen, og at det ikke var hans ressortområde.

Der blev den 28. september 2020 afholdt møde mellem bl.a. departementschef i Miljø- og Fødevarerministeriet Henrik Studsgaard og departementschef i Sundhedsministeriet Per Okkels vedrørende håndtering af covid-19-smittede minkbesætninger. Der blev på mødet truffet beslutning om behov for ny strategi for håndtering af covid-19 på minkfarme. Der blev herunder drøftet hjemmel til aflivning af mink. Magnus Heunicke har forklaret, at han fra Per Okkels fik en tilbagemelding fra departementschefmødet, hvor Per Okkels fortalte, at man nu endelig tog smitten på minkfarme langt mere alvorligt ved at forlade den hidtidige strategi og gå meget mere aggressivt til værks. Da Magnus Heunicke efterfølgende fik et cover vedrørende håndtering af covid-19-smitte i mink til et ØU-møde den 30. september 2020, og hvor der alene var en indstilling om at videreføre de hidtidige tiltag om en inddæmningsstrategi, godkendte han coveret, men med en bemærkning: ”Jeg er særdeles utryg ved dette. Hvis det virkelig er den faglige indstilling, så ok. Men det forekommer letsindigt. Desuden: Indeholder denne sag det sidste nye fra samtaler mellem SUM og Fødevarerministeriet på DC-niveau?” På ØU-mødet blev der, som han husker det, ikke truffet andre beslutninger, end at de nu skulle foran og gøre alt, og at sagen skulle på CU-mødet.

Magnus Heunicke har forklaret, at han godkendte sagen til CU-mødet den 1. oktober 2020 mundtligt, men at han ikke godkendte coveret. Der var i coveret en indstilling om iværksættelse af aflivning af alle smittede eller smittetænkte minkbesætninger samt minkbesætninger beliggende inden for en radius af 7,8 km fra en smittet eller smittetænkt besætning. Det fremgik af coveret, at ”MFVM, JM og SUM forbereder den tekniske afklaring af det fornødne lovgrundlag, såfremt der sidenhen måtte træffes beslutning om aflivning af alle minkbesætninger i et geografisk område eller i hele landet.” Om CU-mødet den 1. oktober 2020 har Magnus Heunicke forklaret, at Mogens Jensen forelagde mink-sagen, og at Magnus Heunicke spurgte Kåre Mølbak, hvorvidt strategien var tilstrækkelig, og dette mente Kåre Mølbak.

Magnus Heunicke har videre forklaret, at han den 2. november 2020 blev ringet op sent om aftenen af Per Okkels, som fortalte, at Kåre Mølbak på et møde med minkbranchen havde sagt noget om et nyt Wuhan, og at de var nødt til at gøre noget nu. Per Okkels sagde, at der var bestilt en risikovurdering,

og Magnus Heunicke skrev derfor en sms på ministertråden for at gøre alle opmærksom på sagen. Han korresponderede også med sin departementschef. Den 3. november 2020 læste han risikovurderingen fra Statens Serum Institut, ligesom han havde telefonisk kontakt til Kåre Mølbak den 3. november 2020 om aftenen, da han ønskede at forstå risikovurderingen korrekt. Magnus Heunicke deltog i KU-mødet om aftenen, men han har forklaret, at han ikke nåede at bladre i bilagene.

På KU-mødet forelagde Magnus Heunicke risikovurderingen fra Statens Serum Institut, og på forespørgsel oplyste han, at avlstdyrene ikke kunne bevares. Dette havde han tidligere drøftet med Kåre Mølbak, der havde sagt, at det ikke var muligt, da der var over 3 millioner avlstdyr. Han blev spurgt 3-4 gange. Magnus Heunicke har forklaret, at der ikke på KU-mødet blev drøftet hjemmel til aflivning af alle mink, hvilket underbygges af de noter, som Magnus Heunicke tog under mødet, og spørgsmålet om hjemmel blev heller ikke drøftet på et efterfølgende møde, som han havde med sine folk i Sundhedsministeriet.

På KU-mødet den 3. november 2020 blev det besluttet, at alle mink skulle aflives, inkl. avlstdyr, og at beslutningen skulle meldes ud på et pressemøde dagen efter med deltagelse af statsministeren. Tempobonus blev også besluttet.

Magnus Heunicke deltog på pressemødet den 4. november 2020 kl. 16.00. Det blev på pressemødet meldt ud, at alle mink i hele landet skulle og ville blive aflivet, og at minkavlerne kunne træde i myndighedernes sted og selv aflive egne mink mod at modtage ekstra betaling, nemlig tempobonus, som ikke var kompensation for tab eller begrundet i påførte omkostninger, og hvilken tempobonus nærmere blev præciseret den 4. november 2020 i efterfølgende pressemeddelelser.

Som anført ovenfor i afsnit 8.3.1 finder kommissionen, at udmeldingerne på pressemødet var groft vildledende, ligesom de havde form af en ulovlig instruks til myndigheder. Kommissionen finder dog, at dette ikke gælder, hvad Magnus Heunicke sagde på pressemødet, idet han havde fokus på Sundhedsministeriets ressort i form af selve risikovurderingen samt tiltag i Nordjylland i forhold til den humane sundhed, hvorimod beslutningen om aflivning af alle mink og eksekveringen heraf blev forestået af andre. Det samme gælder de efterfølgende pressemeddelelser, som fremkom samme aften, og hvor Magnus Heunicke er citeret for en udtalelse om folkesundheden.

Magnus Heunicke deltog i et pressemøde den 5. november 2020 med statsministeren, erhvervsministeren, direktør i Sundhedsstyrelsen Søren Brostrøm og faglig direktør i Statens Serum Institut Kåre Mølbak. Pressemødet angik tiltag i Nordjylland, som var blevet færdigbehandlet på et KU-møde, der havde fundet sted efter KU-mødet den 3. november 2020 om aftenen. Magnus Heunicke deltog endvidere i et pressemøde den 7. november 2020 med bl.a. miljø- og fødevareministeren og rigspolitichefen. I hvert fald på tidspunktet for pressemødet den 7. november 2020 var medarbejdere i Sundhedsministeriet bekendt med, at der i Miljø- og Fødevareministeriet pågik arbejde med udarbejdelse af et hastelovforslag, men ud fra forklaringer, herunder fra Magnus Heunicke, lægger kommissionen til grund, at Magnus Heunicke ikke havde oplysning herom, idet han først hørte om ”problemer med lovhjemmel” den 8. november 2020.

8.9.4. Finansminister Nicolai Wammen

Finansminister Nicolai Wammen har været finansminister siden den 27. juni 2019, og Nicolai Wammen var således også finansminister i november 2020.

Nicolai Wammen har forklaret, at ”I forhold til bevillinger skal man gennem to låse; den første lås er, om regeringen vil prioritere økonomien til en given sag. Først når den nøgle er drejet om, kan man gå til lås nr. 2 hos fagministeriet, som må tage hånd om lovgivning, aktstykker mv. Hvis ØU siger nej til en minister, så stopper sagen der. Hvis ØU giver grønt lys, skal sagen på plads hos fagministeriet, som skal sørge for at få alt på plads, herunder det juridiske. I ØU står man for den politiske prioritering, hvor fagministeriet står for udmøntning samt for, at hjemler og andet er på plads.”

I forlængelse af et forberedende ØU-møde, der blev afholdt den 23. september 2020 under ledelse af Finansministeriets departementschef Peter Stensgaard Mørch, blev minksagen af embedsmænd i Finansministeriet markeret som en gul sag, hvilke var sager, som finansministeren bør kende, undertiden betegnet ”bøvlede sager”. Nicolai Wammen har forklaret, at de drøftede den konkrete sag, da det var en meget stor sag, og at han blev orienteret om, at der var et samarbejde mellem Sundhedsministeriet og Miljø- og Fødevareministeriet.

Den 26. september 2020 skrev embedsmænd i Finansministeriet på afdelings- og kontorchefsniveau vedrørende aflivning af alle mink, at de ”i denne omgang ikke [er] gået dybt ind i drøftelsen om økonomien, tidshorisonten ...

og lovhjemlen (det kræver lovændring af aflive minkene + forbyde import af nye mink)". Nicolai Wammen deltog ikke i korrespondancen, og han modtog ikke kopi. Nicolai Wammen har forklaret, at han ikke husker, at han blev orienteret om de mulige scenarier.

Den 27. september 2020 modtog Nicolai Wammen en mail fra sin ministersekretær, hvor der var vedhæftet materiale til brug for et såkaldt vendemøde den 28. september 2020. Nicolai Wammen har forklaret, at på et vendemøde kan man flage særlige sager, ligesom det er på disse møder, hvor han zoomer ind på sagerne. Mailen var vedhæftet "Bilag 1: Igangsatte tiltag vedrørende håndtering af udbrud af COVID-19 på minkfarme", hvoraf fremgik, at "Dog vil de initiativer, hvor der er anført, at der evt. mangler hjemler, først bliver undersøgte, og såfremt der kan tilvejebringes hjemmel (via bekendtgørelse) iværksat". Nicolai Wammen har forklaret, at det typisk ikke vil være sådan, at man foretager en gennemgang af et bilag, og han har videre forklaret, at Finansministeriet ikke koncentrerer sig om hjemmel.

På ØU-mødet den 30. september 2020 var Nicolai Wammen mødeleder. Departementschef i Statsministeriet Barbara Bertelsen deltog i mødet, og under punktet om mink deltog blandt andre miljø- og fødevareminister Mogens Jensen og sundhedsminister Magnus Heunicke. Nicolai Wammen har om mødet forklaret, at han bl.a. på baggrund af de indspark, der kom fra mødedeltagerne, bad om yderligere tiltag, og han bad om, at man allerede næste dag mødtes i CU med henblik på at træffe beslutninger om disse spørgsmål. Han bad også om, at der blev påbegyndt et arbejde, hvor man forberedte alle de scenarier, som kunne komme, lige fra den lille del af værktøjskassen og op til, at man kunne slå alle mink ned. Det var i særlig grad Miljø- og Fødevareministeriet og Sundhedsministeriet, som skulle sætte dette arbejde i værk, sådan at man var klar, hvis det senere skulle vise sig nødvendigt.

Nicolai Wammen har forklaret, at han hverken deltog i CU-mødet den 1. oktober 2020 eller modtog materialet til mødet, men at departementschef Peter Stensgaard Mørch deltog i mødet. Nicolai Wammen har også forklaret, at han efter mødet modtog en tilbagemelding fra sin departementschef om, hvad der var blevet diskuteret og besluttet på mødet, herunder at den økonomiske ramme forbundet med zonerne nu var steget fra 9,8 mio. kr. til ca. 500 mio. kr. Peter Stensgaard Mørch har forklaret, at han indstillede, at det var tilstrækkeligt alene at orientere ØU, hvilket Nicolai Wammen tilsluttede sig.

Om formiddagen den 3. november 2020 godkendte Nicolai Wammen et notat af 2. november 2020 udarbejdet af Finansministeriet. Notatet havde titlen "Mulig "tempo-bonus" for hurtig aflivning af mink", og indstillingen i notatet var, at "Miljø- og Fødevareministeriet afsøger mulighederne for en "tempo-bonus" på mødet med branchen d. 3. november". Finansministeriet sendte en mail kl. 10.54 til Miljø- og Fødevareministeriet, hvori der stod: "Finansministeren har godkendt vedlagte notat om "tempo-bonus" og dermed at vi kan arbejde videre med en sådan".

Nicolai Wammen har om tempobonus forklaret, at "Det var en idé, som fødtes i Miljø- og Fødevareministeriet. Han hørte om tempobonus den 3. november 2020, hvor der kom en sag over til Finansministeriet. Miljø- og Fødevareministeriet havde brug for en positiv tilkendegivelse fra Finansministeriet, før man gik videre med det, da sagen omhandlede økonomi". I den forbindelse pegede Nicolai Wammen på, at notatet indeholdt et omkostningsskøn på mellem 80 mio. kr. og 300 mio. kr., og at det var store beløb, som det var helt naturligt, at Miljø- og Fødevareministeriet rettede henvendelse til Finansministeriet om. Om sin godkendelse af notatet har Nicolai Wammen forklaret, at "Den første lås var låst op, idet han gav grønt lys til, at Miljø- og Fødevareministeriet kunne afsøge mulighederne med branchen. Herefter, og hvis det skulle sættes i værk, så var det på helt sædvanlig vis Miljø- og Fødevareministeriet, som skulle arbejde videre, herunder med hjemmel".

Afdelingschef i Finansministeriet Kent Harnisch har om tempobonus forklaret, at hvis Miljø- og Fødevareministeriet vurderede, at det var en god idé at drøfte tempobonus med branchen, stillede Finansministeriet en budgetgaranti til rådighed hertil, og den bevillingsmæssige hjemmel skulle så komme efterfølgende i et aktstykke fra Miljø- og Fødevareministeriet. Det var således alene en forhåndstilkendegivelse om, at Finansministeriet ville hjælpe med at skaffe pengene til tempobonus, men de beskæftigede sig ikke med, hvorvidt der var hjemmel. Afdelingschef i Finansministeriet Martin Ulrik Jensen har forklaret, at ved finansministerens godkendelse af, at man begynder at tale om tempobonus, ligger der ikke en godkendelse af, at der er hjemmel til at udbetale en tempobonus. Souschef i Finansministeriet Asbjørn Brink har forklaret, at notatet af 2. november 2020, som han skrev udkast til, skulle tjene som beslutningsgrundlag for en godkendelse af, at Finansministeriet ville afsætte midlerne til tempobonusmodellen, og at disse midler først ville

kunne udbetales, når der forelå den bevillingsmæssige hjemmel i form af eksempelvis et aktstykke.

På den baggrund lægger kommissionen til grund, at finansminister Nicolai Wammen var bekendt med, at idéen om tempobonus var ny, og at det i hvert fald ikke fremgik af Finansministeriets notat af 2. november 2020 om "Mulig "tempo-bonus" for hurtig aflivning af mink", som Nicolai Wammen selv godkendte, at finansiel hjemmel til tempobonus var tilvejebragt. Sådant finansiel hjemmel kunne allerede foreligge, men eftersom tempobonus var en ny idé, og eftersom tempobonus hverken var kompensation for tab eller begrundet i påførte omkostninger, men derimod et tilskud, finder kommissionen, at det for Nicolai Wammen må have fremstået som i hvert fald temmelig usikkert, om der allerede forelå den fornødne finansielle hjemmel til tempobonus.

Finansministeriets notat af 2. november 2020 kom til at indgå i KU-sagen som bilag 3 (efter visse tilpasninger fra Miljø- og Fødevarerministeriets side).

I sin forberedelse til KU-mødet blev Nicolai Wammen orienteret om risikovurderingen fra Statens Serum Institut, idet han kl. 18.17 fik den tilsendt pr. mail af Peter Stensgaard Mørch, og kl. 18.29 svarede pr. mail: "Ret klar tale". Peter Stensgaard Mørch har forklaret, at han drøftede risikovurderingen med Nicolai Wammen kort før KU-mødet, og at de tidligere på dagen havde talt sammen flere gange. Nicolai Wammen har forklaret, at han læste risikovurderingen, coveret og håndakten forud for mødet.

Det fremgik af Finansministeriets hånddakt af 3. november 2020 til brug for KU-mødet, som Nicolai Wammen modtog kl. 19.37, at "Der lægges op til at iværksætte følgende initiativer til håndtering på den korte bane: 1. Incitamentsordning for hurtigere aflivning ("tempo-bonus") til anslået ca. 100-300 mio. kr.". Under "Hovedbudskaber" stod indledningsvis, at "Først og fremmest skal vi øge tempoet for aflivningerne markant", og at "Det kan vi gøre ved at godkende "tempo-bonussen" nu". Peter Stensgaard Mørch har herom forklaret, at de fokuserede på at sikre tempo og eksekveringskraft, samt at de skulle arbejde videre med tempobonus-ordningen, og Nicolai Wammen har forklaret, at han fokuserede på hovedbudskaberne om, at de først og fremmest skulle øge tempoet på aflivningerne markant, herunder ved brug af tempobonus.

På KU-mødet den 3. november 2020 blev det besluttet, at alle mink skulle aflives, inkl. avlsdyr, og at beslutningen skulle meldes ud på et pressemøde dagen efter med deltagelse af statsministeren. Tempobonus blev også besluttet.

Nicolai Wammen har forklaret, at han på KU-mødet tog ordet flere gange, herunder tidligt i forløbet, fordi han gerne ville give en økonomisk vinkling på, hvad det ville betyde, hvis man skulle slå alle mink ned. Nicolai Wammen har også forklaret, at hjemmelsspørgsmål i forhold til kompensation og erstatning ikke blev berørt, som han husker det, selv om det fremgår af Miljø- og Fødevareministeriets redegørelse af 18. november 2020. Omvendt kan han ikke anfægte, om det blev nævnt.

Efter afslutningen på KU-mødet skrev Nicolai Wammen i en sms til statsminister Mette Frederiksen kl. 23.31: "Rigtig vigtigt møde. Vi traf den rigtige beslutning på minkene. Sværere hvad de rette skridt er ifht Nordjylland...".

Kommissionen lægger til grund, at hverken hjemmel til aflivning af alle mink eller hjemmel til tempobonus blev rejst eller drøftet på KU-mødet. Dette til trods for, at det for Nicolai Wammen, som havde godkendt Finansministeriets notat af 2. november 2020, må have fremstået som i hvert fald temmelig usikkert, om der den 3. november 2020 var den fornødne finansielle hjemmel til tempobonus.

Den 4. november 2020 modtog Finansministeriet kl. 13.34, pr. mail med afdelingschef i Finansministeriet Annemarie Lauritsen i kopi, udkast til statsministerens tale til brug for pressemødet kl. 16.00 til faktatjek, som Finansministeriet svarede på kl. 13.54. Faktatjekket ses ikke at have involveret Nicolai Wammen. Derimod har Nicolai Wammen forklaret, at han modtog et faktaark til godkendelse forud for pressemødet, og at faktaarket angik bl.a. tempobonus og andre kompensationsordninger.

På pressemødet den 4. november 2020 kl. 16.00 deltog blandt andre statsministeren, sundhedsministeren, miljø- og fødevareministeren og erhvervsministeren, hvorimod Nicolai Wammen ikke deltog. Det blev på pressemødet meldt ud, at alle mink i hele landet skulle og ville blive aflivet, og at minkavlerne kunne træde i myndighedernes sted og selv aflive egne mink mod at modtage ekstra betaling, nemlig tempobonus, som ikke var kompensation for tab eller

begrundet i påførte omkostninger. Tempobonus var et væsentligt element i udmeldingerne.

Som anført ovenfor i afsnit 8.3.1 finder kommissionen, at udmeldingerne på presse mødet, ligesom i de efterfølgende pressemeddelelser, objektivt set var groft vildledende, bl.a. fordi myndigheder ikke uden forbehold kan stille borgere en betaling i udsigt, når der ikke er hjemmel hertil, materielt og finansielt (og der heller ikke foreligger statsstøtteretlig afklaring).

Kommissionen lægger til grund, at Nicolai Wammen havde modtaget oplysning om tempobonus som led i Finansministeriets almindelige og nødvendige udgiftsstyring, ligesom presse mødet den 4. november 2020 ikke involverede ham.

Kommissionen finder, at Nicolai Wammen ikke subjektivt havde viden om, at der manglede finansiell hjemmel til tempobonus. Kommissionen har herved ikke foretaget en vurdering af, om der foreligger grov uagtsomhed.

Kommissionen lægger til grund, at Nicolai Wammen ikke bragte spørgsmålet om hjemmel til tempobonus op hverken på KU-mødet den 3. november 2020, i tiden frem til presse mødet den 4. november 2020 eller umiddelbart herefter, eksempelvis over for statsministeren.

I overensstemmelse med Nicolai Wammens forklaring lægger kommissionen til grund, at Nicolai Wammen først den 8. november 2020 om eftermiddagen blev bekendt med den manglende hjemmel til aflivning af alle mink. Med hensyn til hastelovforslaget har Nicolai Wammen forklaret, at "Han hørte første gang om hastelovforslaget søndagen den 8. november 2020 om eftermiddagen. Dels så han på sin telefon, at der var en nyhed herom. Dels blev han kort efter ringet op af sin departementschef, som var blevet orienteret om, at der var et problem, og at der skulle laves en hastelov. De var begge overraskede over, at der ikke havde været styr på det, men nu handlede det om at få styr på det. De var overraskede over, at Miljø- og Fødevarerministeriet ikke havde haft styr på, om der var hjemmel til den beslutning, som der var blevet truffet. Det er grundviden i et ministerium, at man skal have hjemmel til de beslutninger, som der træffes, og han kan ikke mindes, at det er sket før i hans tid som minister."

KAPITEL 9

Hændelsesforløbet og forklaringer

Ifølge kommissoriet skal kommissionen undersøge og redegøre for beslutningsprocesserne i og imellem relevante myndigheder, fra første gang spørgsmålet om hjemmel til aflivning af alle danske minkbesætninger blev drøftet og/eller omtalt i materiale til møder i regeringsudvalg, herunder forberedende embedsmandsudvalg, og frem til den 4. november 2020, hvor regeringen offentliggjorde sin beslutning. Kommissionen skal for den nævnte periode prioritere sin undersøgelse, således at forløbet i de sidste godt 2 uger af perioden tillægges størst opmærksomhed. Det fremgår, at kommissionen skal undersøge og redegøre for, hvorvidt og i givet fald hvornår i forløbet og på hvilken måde ministre, herunder statsministeren, blev gjort bekendt med oplysninger, der kunne indikere, at der muligvis ikke var hjemmel til påtænkte eller besluttede tiltag. Det skal i den forbindelse belyses, hvordan de pågældende ministre reagerede på sådanne oplysninger.

Det følger ligeledes af kommissoriet, at kommissionen skal undersøge og redegøre for beslutningsprocesserne i og imellem relevante myndigheder fra offentliggørelsen af regeringens beslutning den 4. november 2020 og frem til vedtagelsen af lovforslag nr. L 77 om aflivning af og midlertidigt forbud mod hold af mink den 21. december 2020. Det ønskes især belyst, om de deltagende ministre gav rigtige og fyldestgørende oplysninger til offentligheden, samt om myndigheder og ministre, herunder statsministeren, modtog oplysninger, der kunne indikere, at der muligvis ikke var hjemmel til påtænkte eller besluttede tiltag, og i givet fald, hvordan de reagerede herpå. Ydermere skal kommissionen for denne periode undersøge og redegøre for Statsministeriets og øvrige myndigheders involvering og kommunikation med offentligheden

i almindelighed og de berørte minkavlere i særdeleshed samt vurdere lovligheden af denne kommunikation.

Kommissoriet fastsætter at, kommissionens undersøgelse og redegørelse gennemgæede skal omfatte de oplysninger, som regeringen har givet Folketinget igennem hele forløbet, samt den rådgivning, der blev ydet til ministrene i forbindelse med kommunikation med Folketinget.

Ved tillægskommissoriet blev den oprindelige begrænsning af kommissoriet i forhold til de såkaldte actioncards ophævet, idet kommissionen i henhold til tillægskommissoriet skal undersøge på hvilket grundlag, af hvem og hvorfor det blev besluttet, at politiet skulle kontakte minkavlerne uden for smittezonerne, og redegøre for, hvem der traf beslutningen om at udarbejde actioncardet, hvornår beslutningen blev truffet, samt om actioncardet blev kvalitetssikret, og i givet fald hvorfor ikke.

I overensstemmelse hermed indeholder dette kapitel kommissionens redegørelse for det samlede begivenhedsforløb om udførelsen af beslutningen om, at alle mink i Danmark som led i indsatsen til bekæmpelse af covid-19 straks skulle aflives, herunder myndighedernes involvering og kommunikation med offentligheden, politiets brug af et actioncard og de oplysninger, som regeringen har givet Folketinget.

I kapitlet gengives det skriftlige materiale og de afgivne forklaringer, der har betydning for kommissionens undersøgelse. Gengivelsen er dels periodeopdelt og dels opdelt i temaer. Hændelsesforløbet er så vidt muligt beskrevet kronologisk. Protokolleringen af samtlige forklaringer afgivet for kommissionen er samlet i et forklaringsdokument, der er gengivet i beretningens bilagsbind.

Kapitlet er opdelt i 9 underafsnit. Afsnit 9.1 udgør indledningen, hvorefter der i afsnit 9.2 redegøres for hændelsesforløbet fra april 2020 og frem til den 2. november 2020, i afsnit 9.3 redegøres for hændelsesforløbet den 2. november 2020, i afsnit 9.4. redegøres for forløbet den 3. november 2020 og i afsnit 9.5 redegøres for forløbet den 4. november 2020. I afsnit 9.6 er redegjort for myndighedernes overvejelser om hjemmel og fremsættelse af lovforslag mv. I afsnit 9.7 er kommunikationen med offentligheden og minkavlerne samt politiets brug af actioncard beskrevet, og i afsnit 9.9 er der redegjort for regeringens oplysninger til Folketinget.

9.1. Indledning

Covid-19 er en viral luftvejsinfektion, som første gang blev registreret i november eller december 2019 i millionbyen Wuhan, Kina. Covid-19 resulterer i influenza-lignende symptomer og kan resultere i lungebetændelse, akut lungesvigt m.m. og muligvis død. Sygdommen er forårsaget af infektion med coronavirussen SARS-CoV-2, der er en ny coronavirus, som har lighedstræk med SARS-CoV, der forårsager sygdommen sars.

Der var blandt forskere og sundhedsmyndigheder betydelige usikkerheder i forståelsen af sygdommen, og først i januar 2020 blev det fastslået, at smitte mellem mennesker er årsag til spredning af covid-19. Der var ligeledes betydelig usikkerhed med hensyn til sygdommens smitsomhed, smittens spredning og dødeligheden blandt patienterne.

I begyndelsen af januar 2020 var covid-19 begrænset til Kina, men sygdommen spredte sig hurtigt til andre lande, og i slutningen af januar 2020 konstaterede man de første tilfælde af covid-19 i Europa. I slutningen af februar 2020 blev den første patient i Danmark diagnosticeret med covid-19, og antallet af nye tilfælde i Danmark steg herefter kraftigt frem mod den 10. marts 2020. Den 11. marts 2020 bebudede statsministeren en delvis nedlukning af landet for at mindske smittespredningen, og samtidig erklærede Verdenssundhedsorganisationen (WHO) covid-19 for en pandemi.

Lige siden starten af pandemien blev der gjort et omfattende globalt forsknings- og udviklingsarbejde med vaccineudvikling. I EU blev den første covid-19-vaccine godkendt den 21. december 2020. Verden over begyndte man at vaccinere mod covid-19, og i Danmark blev de første personer vaccinerede den 27. december 2020. På verdensplan havde i slutningen af maj 2022 over 500 millioner mennesker været registreret smittet med covid-19. Heraf var over 6 millioner mennesker afgået ved døden med covid-19, herunder ca. 6.300 i Danmark.

I april 2020 blev der konstateret smitte med covid-19 i mink i Nederlandene, og i juni 2020 testede den første minkbesætning i Danmark positiv for covid-19. Der blev hurtigt derefter konstateret smitte i yderligere to danske minkfarme. Alle de tre danske smittede besætninger blev slået ned ud fra et forsigtighedsprincip. En overvågningsstrategi blev besluttet med henblik på at

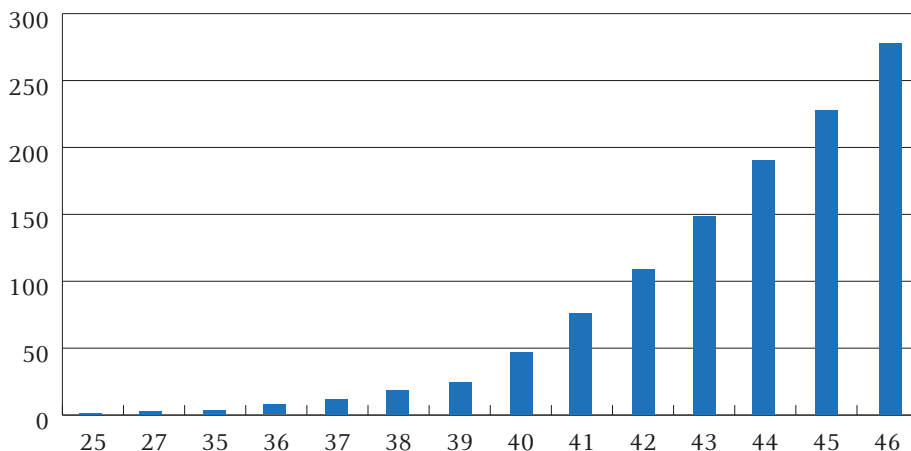
undersøge udbredelsen af virus blandt mink i Danmark. En screening foretaget i juni 2020 af minkbesætninger i Danmark fandt ingen smittede mink, og i juli 2020 blev strategien ændret til en inddæmnings- og overvågningsstrategi og således, at smittede mink ikke fremadrettet blev slået ned. Som følge af nye smitteudbrud blandt mink blev tiltagene i inddæmningsstrategien skærpet i efteråret 2020.

Da de iværksatte tiltag viste sig ikke at være tilstrækkelige til at inddæmme smittespredningen, blev det den 1. oktober 2020 på et nyoprettet regeringsudvalg besluttet, at alle minkbesætninger, der var konstateret covid-19-smittede, eller geografisk var lokaliseret inden for en radius af 7,8 km, skulle slås ned. Avlerne blev i løbet af oktober inddraget i indsatsen. Den 3. november 2020 konkluderede Statens Serum Institut i en risikovurdering, at en fortsat minkavl under en igangværende covid-19 epidemi indebar en betydelig risiko for folkesundheden, herunder for mulighederne for at forebygge covid-19 med vacciner, og det blev samme dag på et KU-møde besluttet, at alle mink i Danmark skulle slås ned. Beslutningen blev meldt ud på et pressemøde den 4. november 2020.

Der var før nedslagningen ca. 15-17 millioner mink i Danmark fordelt på ca. 1.200 minkfarme fortrinsvis beliggende i Jylland. Der var ca. 6.000 personer direkte beskæftigede på minkfarmene.

I nedenstående figur (kilde: Miljø- og Fødevareministeriets redegørelse af 16. november 2020) er angivet den ugentlige smitteudvikling blandt de danske minkbesætninger i perioden fra uge 25 (15.-21. juni 2020) til uge 46 (9.-15. november 2020):

Antal smittede ejendomme til og med uge 46 - akkumuleret. Opdateret pr. 17.11.2020

9.2. Forløbet frem til den 2. november 2020

9.2.1. Forløbet fra april 2020 til medio september 2020

9.2.1.1. Udbrud af covid-19-smitte på minkbesætninger i Nederlandene

Før konstatering af de første tilfælde af smitte med covid-19 i minkbesætninger i Danmark blev Fødevarestyrelsen i april 2020 orienteret om, at der var konstateret covid-19 i to minkbesætninger i Nederlandene. Fødevarestyrelsens Krisestab orienterede ved mail af 28. april 2020 Statens Serum Instituts Krisestab i Sundhedsstyrelsen og anmodede om en anbefaling for personers færden på eller i nærheden af minkfarme i Danmark. Af mailen fremgår bl.a.:

”...

Der er konstateret COVID-19 i to minkbesætninger i Nederlandene.

Sundhedsstyrelsen informeres hermed om situationen og Fødevarestyrelsen anmoder samtidig om jeres vurdering af, om der er behov for at fremkomme med anbefalinger for personers færden på eller i nærheden af minkfarme i Danmark. Der er ca. 1.200 minkbesætninger i Danmark.

...”

Sundhedsstyrelsen svarede i mail af 4. maj 2020, at det på baggrund af den nuværende viden på området var Sundhedsstyrelsens vurdering, at der ikke

burde iværksættes yderligere anbefalinger til personer, der arbejdede på eller nær minkfarme, end til den generelle befolkning.

9.2.1.2. Fødevarestyrelsens forespørgsel til Sundhedsstyrelsen

Fødevarestyrelsen forespurgte i en mail af 3. juni 2020 Sundhedsstyrelsen, om Sundhedsstyrelsen fandt anledning til at justere deres anbefalinger i forhold til smitteforebyggelse hos personer, der færdes på eller tæt ved minkfarme i Danmark. Forespørgslen kom i anledning af ny information om situationen vedrørende minkhold i Nederlandene. Det fremgår af mailen bl.a.:

”...

Emne: Information til SST og forespørgsel om anbefalinger på den baggrund

Kære kolleger i SST

Fødevarestyrelsen har tidligere fra Sundhedsstyrelsen fået oplyst styrelsens anbefalinger for personer, der færdes på eller tæt ved minkfarme i Danmark. Der er nu fremkommet ny information, som giver Fødevarestyrelsen anledning til igen at forelægge spørgsmålet for Sundhedsstyrelsen.

Baggrund

Fra den hollandske CVO (”Veterinærdirektør”) har Veterinærdirektør Hanne Larsen modtaget vedhæftede dokumenter til information.

Dokumenterne rummer ny information om situationen i minkholdet i Nederlandene.

Nederlandene har knapt 60 farme og har besluttet at forbyde produktionen af mink inden for få år (af andre årsager end COVID!).

Til sammenligning er der ikke planer om ophør af erhvervet i Danmark, og der er ca. 1.200 minkfarme i Danmark. I modsætning til situationen i Nederlandene oplyser erhvervet (Kopenhagen Fur) på forespørgsel i går, at de ikke har konstateret øget dødelighed eller sygelighed i mink-

holdene (blandt dyrene), og at der generelt ikke virker til at være en særlig bekymring i minkerhvervet i Danmark i forhold til situationen.

Fødevarestyrelsen har også videresendt den vedhæftede information til SSI for på baggrund af den nye viden at få Seruminstittets vurdering af den veterinære situation. Fødevarestyrelsen vil på baggrund af Seruminstittets vurdering beslutte den fremadrettede håndtering i forhold til COVID/minkproduktion – herunder en vurdering af de zoonotiske perspektiver ud fra den forhåndenværende viden; en viden, der jo konstant udvides.

...”

Sundhedsstyrelsen fremsendte den 17. juni 2020 et notat som besvarelse af Fødevarestyrelsens mail, se herom i afsnit 9.2.1.4.4.

9.2.1.3. Forklaringer vedrørende det indledende forløb

Sundhedsminister Magnus Heunicke har om det indledende forløb bl.a. forklaret¹, at han første gang hørte om coronasmitte blandt mink i sommeren 2020. Der skete tre ting: Først hørte de fra Holland, at der var smitte fra mennesker til mink og derefter igen fra mink til mennesker. På dette tidspunkt havde han ikke hørt noget om mutationer. Dorthe Eberhardt Søndergaard (Sundhedsministeriet) sagde til ham: ”Så har vi en zoonose”. Han fandt ud af, at det betød, at virus springer mellem dyr og mennesker. For det andet kom smitten i mink til Danmark, hvor tre farme blev smittet temmelig hurtigt. For det tredje fik de kort efter at vide, at der også var mennesker på minkfarmene i Danmark, som var smittede. Smitteopsporingen kunne konstatere, at nogle af dem, som boede på minkfarmene og var blevet smittet, bragte smitten videre til plejehjem, hvor de arbejdede. Han var derfor meget tilfreds, da det blev besluttet at slå de tre smittede minkbesætninger ned. Forevist sms-korrespondance af 9. juni 2020:

”...

[Dorthe Eberhardt Søndergaard]:

¹ Forklaringsdokumentet side 768f

Jeg har lige talt med Fødevarerministeriet. DR har kontaktet dem for at høre om smittefare fra husdyr (mink) til mennesker. Holland afliver nu mink fordi de mener at mink har overført corona til mennesker. FVST og SSI er i dialog, og SSIs vurdering af at husdyr ikke smittet mennesker er udleveret i en aktindsigt

[Magnus Heunicke]:

Ok tak for info. Vi må holde os til det sundhedsfaglige. Hvis der er nye oplysninger, må vi handle. Men er selv ret katastrofalt for eksport, hvis vi skal aflive alle mink, så det vil der være stor modstand imod, derfor skal vi have en stærk sag
..."

har han forklaret, at han mente, at man måtte holde sig til det sundhedsfaglige og det, som de vidste. Man stod i en helt ny situation. Der var ingen vacciner i udsigt. Smitten var lav i Danmark på det tidspunkt og nedadgående. Dorthe Eberhardt Søndergaard skrev, at mink ikke smittede mennesker, og det, ved de nu, ikke er korrekt. Det, han mente med en "stærk sag", var, at det skulle være en fuldstændig sundhedsfaglig begrundelse. Man blev nødt til at forholde sig til det nationalt og kunne ikke læne sig op ad Holland. På dette tidspunkt vidste han ikke, hvor mange mink der var i Danmark. Forevist sms-korrespondance af 15. juni 2020:

"...

[Lene Brøndum]:

mink-status:

SSI oplyst til STPS, at flere mink er positive. FVST vil gå ud med en pressemeddelelse. 29 ud af 30 mink positive. Der vil nu blive iværksat yderligere undersøgelser

[Magnus Heunicke]:

Jeg vurderer det her er kæmpe sag. Skal vi slå alle mink ned? Vi må ikke blive rådvilde her. Og STM skal også orienteres.

[Lene Brøndum]:

Helt enig. Stor sag. Ikke afklaret om mink skal slås ned. Der laves yderligere undersøgelser nu (helgenom) for at blive klogere på virustype. Skal nok også tage fat i Sst for at høre, om det giver anledning til at se på anbefalinger. Men vil tro behov for yderligere viden.

[Magnus Heunicke]:

Ved vi hvad de gør i Mogens Jensens ministerium? Skal vi have et krisemøde her til aften med dem og med styrelser? Måske flere (stm)? Og: Er det her en kæmpestor global nyhed, hvis det er sandt? Eller er det almen viden at mink kan smitte mennesker med corona

[Katrine Kaldahl]:

Miljø- og Fødevareministeriet arbejder på højtryk sammen med fødevarestyrelsen for at finde ud af hvad næste skridt er. De giver os en melding om nogle timer. De fortæller, at der er set smitte fra mennesker til mink i Holland, men ikke hørt om smitte fra mink til mennesker.
..."

har han forklaret, at når han i sin sms skriver "STM", så mener han Statsministeriet. Hvis han ville orientere statsministeren, ville han ringe til hende. På dette tidspunkt havde man ikke besluttet, hvad der skulle ske med de smittede mink. Hans reference til, om alle mink skulle aflives, henviste til, at Holland havde aflivet alle mink. Når Holland havde gjort det, kunne man ikke udelukke at gøre det samme i Danmark. De måtte undersøge alle muligheder. Men man blev nødt til at have noget faglighed at stå på, og det var derfor, der blev iværksat undersøgelser. De havde lige fået at vide, at der var testet 30 mink, hvoraf 29 var smittede. De havde også konstateret, at smitten gik fra mink tilbage til mennesker igen, og det var dét, som potentielt var en kæmpestor global nyhed. Forevist sms af 16. juni 2020:

"...

[Dorthe Eberhardt Søndergaard]:

Talt med MFVM. Det er besluttet at slå minkene ned ud fra et forsigtighedsprincip - som de håber vi vil bakke op. De vil samtidig igangsætte et testprogram blandt mink for at se om dermed andre besætninger, der er smittet. De skriver på en sag til STM og FM, som kommer forbi os. ...”

har han forklaret, at han var meget tilfreds med, at minkene på de tre smittede farme blev slået ned, som besluttet af Miljø- og Fødevarerministeriet. Han var meget tilfreds med, at de brugte et forsigtighedsprincip. De havde ikke nogen egentlig evidens for, at smitten havde spredt sig fra mink til mennesker. Der kom efterfølgende en ny strategi fra Miljø- og Fødevarerministeriet, hvor man i stedet for at aflive smittede mink forsøgte at inddæmme smitten. Han syntes ikke, at det var en god strategi, men han havde ikke noget sundhedsfagligt belæg for at kræve, at de fortsatte med forsigtighedsprincippet om at slå alle smittede mink ned. Han måtte derfor acceptere det. Hans styrelser bakkede op om den nye strategi. Der gik ret lang tid, før minksmitten kom igen, og han tænkte, at de åbenbart havde haft ret.

Afdelingschef Dorte Eberhardt Søndergaard, Sundhedsministeriet, har om de første udbrud af smitte blandt mink forklaret², at i juni 2020 blev tre coronasmittede minkbesætninger aflivet ud fra et forsigtighedsprincip. Det blev efterfølgende besluttet, at der skulle iværksættes en inddæmningsstrategi for at forebygge coronasmitte i minkbesætninger. I løbet af sommeren og begyndelsen af efteråret 2020 skete der en genopblusning af coronasmitte blandt mink, og der opstod som følge heraf drøftelser om behovet for yderligere tiltag.

Departementschef Per Okkels, Sundhedsministeriet, har om covid-19-smitte, herunder blandt mink i Holland og senere i Danmark, samt om sine drøftelser heraf med sundhedsminister Magnus Heunicke og departementschef i Miljø- og Fødevarerministeriet, Henrik Studsgaard, bl.a. forklaret³, at han første gang hørte om coronasmitte under et ledelsesseminar omkring januar 2020. De drøftede situationen i Wuhan, zoonoser og om smitten kom til Danmark eller ej. Man drøftede meget tidligt den store minkbestand i Danmark, idet mink tidligere havde været smittet under influenzaepidemier. Man var på Statens Serum Institut klar over, at der var et reservoir omkring mink, man

2 Forklaringsdokumentet side 271

3 Forklaringsdokumentet side 722f

skulle være observant omkring. Zoonoser er smitte fra dyr til mennesker og fra mennesker til dyr. Han har videre forklaret, at omkring den 15. juni 2020 begyndte alarmklokkerne at ringe, da der kom et smitteudbrud i Hjørring. Der var smitte på et plejehjem, og en af de ansatte på plejehjemmet boede på en minkfarm, hvor der var smitte. Senere kom der evidens for, at smitten gik mellem mink og mennesker. Han husker ikke, at han på dette tidspunkt talte med sundhedsministeren om at aflive samtlige mink, men de talte om, at de smittede mink skulle aflives. Han havde før sommerferien et møde med Henrik Studsgaard, som var lidt rådvild. De blev på mødet enige om, at minkene på de tre smittede farme skulle aflives. De drøftede ikke lovhjemmel hertil, men de drøftede, at Henrik Studsgaard skulle sætte et arbejde i gang med at inddæmme smitten. Den 23. og 25. juni 2020 skærpede Statens Serum Institut og Sundhedsstyrelsen tiltagene omkring hygiejnen på minkfarmene. Kåre Mølbak fra Statens Serum Institut og Søren Brostrøm fra Sundhedsstyrelsen refererede til ham. Kåre Mølbak var ikke styrelseschef, men blev hævet op til at være den operationelle chef for Statens Serum Institut. Søren Brostrøm havde det overordnede faglige ansvar over for sundhedsministeren. Der var i begyndelsen forskellige diskussioner styrelserne imellem, men de fandt hurtigt en kadence. Senere oprettede de det, der i dag hedder Epidemikommissionen, og som de kaldte indsatsgruppen, hvor han sad for bordenden, og hvor de aktuelle styrelseschefer sad med. Det var Styrelsen for Patientsikkerhed, Statens Serum Institut, Sundhedsstyrelsen og derudover rigspolitichefen, som sad med. Senere kom der også andre repræsentanter med. Det var dér, de tog de brydninger, der måtte være. Kåre Mølbak og Søren Brostrøm var to forskellige fagpersoner. Kåre Mølbak var den epidemiologiske og Søren Brostrøm den overordnede sundhedsfaglige. Søren Brostrøm havde dybest set det overordnede ansvar fagligt set i forhold til sundhedsministeren. Man kunne i situationen ikke opretholde hierarkiske strukturer, og der var mange kontakter én til én mellem ministeren og Kåre Mølbak og Søren Brostrøm, men han var også selv tit med og syntes ikke, at det var et problem rent ledelsesmæssigt.

Enheds- og kontorchef Camilla Brasch Andersen, Fødevarestyrelsen, har vedrørende det indledende forløb forklaret bl.a.⁴, at da smitten blandt mink opstod, stod de et lidt andet sted, end de normalt gjorde ved udbrud af sygdomme blandt dyr. De havde ikke et lovgrundlag om zoneinddelinger, de vidste ikke

4 Forklaringsdokumentet side 1283f

særligt meget om sygdommen, og de havde ikke et setup for selve aflivningsprocessen af mink. De forsøgte derfor at bruge de rammer, de allerede havde. De oplevede samtidig en større opmærksomhed omkring deres arbejde, end de var vant til. Der var ikke de store uenigheder mellem myndighederne, og de samarbejdede fra starten med sundhedsmyndighederne og Statens Serum Institut m.fl., og der blev lavet fælles beslutningsoplæg. Hun havde ikke meget at gøre med Sundhedsministeriet. Der blev i Fødevarestyrelsen etableret en Central Krisestab ledet af Hanne Larsen, da Fødevarestyrelsen ikke til dagligt var i beredskabs-setup. De gik op på højeste niveau i forhold til krisehåndteringen. De slog tre smittede besætninger ned i løbet af sommeren, og der var herefter ro på udviklingen. Der var herefter dialog med Sundhedsministeriets styrelser om, hvad der kunne gøres for ikke at opleve nye smittetilfælde på minkfarmene. De drøftede brug af værnemidler og begrænsning af adgangen til farmene. Hun ved ikke, hvad de ellers kunne have gjort, da de fulgte de rammer og tilgange, som de normalt gjorde brug af ved smitteudbrud blandt dyr. Disse tiltag plejede at begrænse en smitteudvikling. Smitten var på det tidspunkt udbredt blandt befolkningen, og det var først langt senere, i midten af september 2020, at man fandt ud af, at mink kunne smitte mennesker. De igangsatte et overvågningsprogram for smitte blandt mink, men de konstaterede ingen nye smittede minkbesætninger. I midten af august 2020 begyndte der dog at komme nye smittetilfælde på minkfarmene. Minkene var ikke specielt påvirkede af smitten og var kun lidt forkølede, hvorfor de aftalte tiltag på det tidspunkt syntes at være tilstrækkelige. I begyndelsen af september 2020 begyndte smitteudviklingen blandt mink at gå stærkt. Dyrene var fortsat ikke voldsomt syge, nogle fik lidt diarre, og selvom der døde enkelte mink, var det ikke en alvorlig veterinærsituation. Det varierede, om smitten blev konstateret ved test eller ved klinisk iagttagelse af dyrene. Der var meldepligt for avlerne, hvis der var mistanke om smitte i en besætning. I slutningen af september accelererede smitteudviklingen blandt minkfarme i særligt Nordjylland, og de undersøgte, om det kunne skyldes minkenes foder, de ansatte, støv eller andet. Det har fortsat ikke været muligt at kortlægge smitteudviklingen blandt farmene fuldstændigt. Hun var på ferie fra den 12. til den 20. september 2020, og hun blev meget overrasket over situationen, da hun kom tilbage. Tim Petersen vidste meget om emnet og var involveret i sagen, mens hun holdt ferie. Hun husker ikke at have drøftet hjemmelsgrundlag

med ham. Videre har hun forklaret bl.a.⁵, at i slutningen af september 2020 koncentrerede de sig primært om, hvad de mere kunne gøre for at begrænse smittespredningen. Når der ikke var en veterinær risiko ved smitte blandt mink, havde de brug for en indstilling, der pegede på en væsentlig trussel mod folkesundheden, før der kunne gøres mere. I slutningen af september konstaterede en ny risikovurdering, at smitten nu også udgjorde en væsentlig risiko mod folkesundheden. Når der blev opdaget smitte på en farm, var typisk alle dyr smittede, og derefter blev de, der passede dem, også smittet. Da man på det tidspunkt fortsat ikke vidste med sikkerhed, om mink kunne smitte mennesker, var vurderingen, at det ikke ville gøre en forskel at slå alle de smittede dyr ned. De lavede en kampagne om at bruge værnemidler for at forsøge at holde smitten væk fra farmene. I perioden med virus i kroppen udskiller man også virus og kan dermed smitte videre. Derfor smittede minkene hinanden. Under en infektion med virus danner kroppen antistoffer. Antistofferne virker beskyttende for, at dyrene i en periode ikke kan smittes igen. Dette betød, at når en minkbesætning havde gennemgået et smitteforløb, udgjorde minkene ikke længere en smitterisiko. Der var et enkelt eksempel på, at en farm på ny blev smittet med covid-19.

9.2.1.4. Forsigtighedsprincippet

9.2.1.4.1. Første smitteudbrud i minkbesætning i Danmark

Den 15. juni 2020 blev der første gang konstateret covid-19 i mink på en farm i Danmark. I anledning af smitteudbruddet på minkfarmen, som var beliggende ved Sindal i Hjørring Kommune, skrev overlæge Bolette Søborg, Sundhedsstyrelsen, den 15. juni 2020 en mail til blandt andre sine kolleger, vicedirektør Helene Bilsted Probst og læge Gideon Ertner, hvori hun orienterede om den smittede besætning og skitserede hvilke myndigheder, der havde ansvaret for minkene, udarbejdelse af retningslinjer mv. Det fremgår af mailen bl.a.:

”...

Kort fortalt, så har FVST til aften ringet og meddelt, at de har fundet positive PCR og antistof prøvesvar hos mink, der kommer fra en farm ved Sindal i Nordjylland.

5 Forklaringsdokumentet side 1290f

Af samtalen fangede jeg, at 29 ud af 30 testede dyr havde en positiv antistof-test og et antal af dyrene (vist omkring 12) havde en positiv PCR test. De går ud med en nyhed om fundet i aften.

Og så bliver det interessant at se hvad helgenomsekventeringen kan fortælle os om smittevejen (menneske til mink - eller omvendt)

Prøvetagningen blev foranstaltet pba af et COVID-19 tilfælde hos en person, der arbejder med mink på den pågældende farm. Men det er fortsat uklart, hvorvidt den pågældende kan være blevet smittet på farmen eller om det er sket i hjemmet, hvor både hans kone og datter også er syge. Begge familiemedlemmerne (Kone og voksen datter) arbejder på et af de plejehjem i Nordjylland, der pt er ramt af et udbrud.

Fødevarestyrelsen har ansvaret for minkene, men de vil gerne have vores hjælp til evt rådgivning af de, der arbejder og håndterer mink på farmene og andre steder. Noget af rådgivningen hører under STPS, mens de mere permanente retningslinjer for fx testning og brug af værnemidler, ligger hos os.

Det ser ud til, at CEI på SSI muligvis allerede har udarbejdet materiale om værnemidler og forholdsregler for personer, der arbejder med mink. Jeg videresender materialet til jer hvis/når det kommer forbi mig.
..."

9.2.1.4.2. Miljø- og Fødevarerministeriets notat af 16. juni 2020 med forslag om aflivning af en smittet minkbesætning

Miljø- og Fødevarerministeriet udarbejdede i anledning af smitteudbruddet på minkfarmen ved Sindal i Hjørring et forslag til håndtering af situationen i form af et notat af 16. juni 2020. Det blev i notatet indstillet, at regeringen ud fra et forsigtighedsprincip besluttede, at den smittede besætning blev aflivet for at minimere risikoen for smittespredning i den igangværende afklaringsfase, samt at der blev igangsat en teststrategi for at afsøge udbredelsen af corona hos mink. Det fremgår af notatet, at et sådant påbud om nedslagning ville medføre kompensationspligt, men at Fødevarestyrelsen vurderede, at der var hjemmel hertil i bekendtgørelse af lov om hold af dyr nr. 38 af 15. januar 2020 og finanslovens § 24.32.

Notatet blev sendt til Statsministeriet og Finansministeriet med anmodning om en tilbagemelding og i kopi til Sundhedsministeriet og Justitsministeriet.

Det hedder i Miljø- og Fødevareministeriets notat af 16. juni 2020 bl.a.:

”...

Orientering om fund af Covid-19 i mink

Problemstilling

På foranledning af en henvendelse fra Styrelsen for Patientsikkerhed, har Fødevarestyrelsen lørdag den 13. juni 2020 udtaget prøver i en minkfarm i Nordjylland for at undersøge for forekomst af Covid-19 blandt dyrene.

Efterfølgende har Fødevarestyrelsen mandag den 15. juni 2020 modtaget svar på disse prøver, som har vist sig, at være positive for forekomst af Covid-19.

Da dette er første gang, at der er konstateret corona-smitte i en dansk minkbesætning, kan regeringen ud fra et forsigtighedsprincip beslutte, at den smittede minkbesætning skal aflives, for at minimere risikoen for smittespredning, mens de sundheds- og de veterinære myndigheder får undersøgt forholdene til bunds, og får fastlagt en model for en mere langsigtet håndtering af smitte i besætningen.

Smittekilden for dyrene er således endnu ikke kendt, og de veterinære og humane sundhedsmyndigheder arbejder derfor lige nu på højtryk for at afdække, hvordan coronavirus kan være kommet ind i besætningen. Særligt er der blevet udtaget prøver til en gensekventering af den Covid-19 virus, som er fundet i de testede mink. Denne analyse bliver foretaget af Statens Serum Institut, og forventes at bidrage til en nærmere vurdering af mulige smitteveje. Resultatet af denne analyse forventes at foreligge i løbet af denne uge.

Derudover bør der supplerende udarbejdes en teststrategi med henblik på at afsøge, om der er andre minkbesætninger i området, der er smittede.

Når resultaterne af de igangværende analyser foreligger, vil der derudover blive udarbejdet retningslinjer for hvordan en lignende situation vil skulle håndteres fremadrettet.

...

Løsning

Det indstilles, at regeringen ud fra et forsigtighedsprincip beslutter, at den smittede minkbesætning skal aflives, for at minimere risikoen for smittespredning i den igangværende afklaringsfase, samt at der igangsættes en teststrategi for at afsøge udbredelsen af corona hos mink.

Et sådan påbud om nedslagning vil dog medføre kompensationspligt, men det er Fødevarestyrelsens vurdering, at der er hjemmel til en sådan nedslagning i Bekendtgørelse af lov om hold af dyr nr. 38 af 15. januar 2020 og finanslovens § 24.32. Finansiering af nedslagning og teststrategi udestår.

...

I Nederlandene er det pt. fundet smitte i ca. 10 pct. af besætningerne. Det samlede udgiftsskøn (med betydelig usikkerhed) ved beslutning om aflivning af alle smittede mink i Danmark kan derfor beløbe sig til 1-1,5 mia. kr. såfremt, hvis der også antages smitte i 10 pct. af de danske besætninger, og der også efter den indledende afklaringsfase vælges en strategi om fortsat nedslagning. Dette skøn er dog et groft overslag, idet forholdene er forskellige i Nederlandene og Danmark.

Der ønskes med denne skrivelse, regeringens opbakning til nedslagning af den smittede minkfarm, for at minimere risikoen for smittespredning i den igangværende afklaringsfase, samt opbakning til iværksættelse af en teststrategi.

...”

9.2.1.4.3. Forelæggelse af ”gul sag” for statsministeren om håndtering af første smitteudbrud

Afdelingschef i Miljø- og Fødevareministeriet, Tejs Binderup, sendte den 16. juni 2020 en mail vedhæftet Miljø- og Fødevareministeriets ovennævnte notat af samme dato vedrørende ”Orientering om fund af Covid-19 i mink” til departementsråd Christian Liebing, Statsministeriet, og afdelingschef Kent Harnisch, Finansministeriet, med anmodning om en tilbagemelding. Det fremgår af mailen, at løsningen var mundtligt afstemt med Sundhedsministeriet, som var cc på mailen, samt at Lasse Boje, Justitsministeriet, var cc på mailen som generel koordinator på corona.

Christian Liebing besluttede, at sagen skulle forlægges for statsministeren som en ”gul sag”. Det blev i den ”gule sag” indstillet, at den af Miljø- og Fødevareministeriets indstillede løsning og kommunikationslinje i notatet af 16. juni 2020, som var vedlagt, blev tiltrådt, samt at regeringen blev forelagt en særskilt sag i det omfang, som teststrategien måtte indikere en smittespredning, der rakte ud over den pågældende farm. Sagen blev, efter at den var blevet godkendt af departementschef i Statsministeriet, Barbara Bertelsen, godkendt af statsminister Mette Frederiksen den 17. juni 2020.

Af den ”gule sag” fremgår bl.a.:

”...

Håndtering af COVID-19 udbrud på minkfarm

Fødevarestyrelsen har lørdag d. 13. juni udtaget prøver for COVID-19 på en minkfarm i Nordjylland. Prøvesvarene har udvist positive forekomster af COVID-19.

Smitte med COVID-19 blandt mink er ligeledes set i Nederlandene.

Smittekilden for dyrene kendes endnu ikke, men undersøges aktuelt af de veterinære og humane sundhedsmyndigheder.

Miljø- og Fødevareministeriet har oversendt et notat med et oplæg til håndtering af situationen, *jf. vedlagte notat*.

Konkret foreslås det, ud fra et forsigtighedsprincip, at

- Minkene på den pågældende farm aflives. Ejeren kompenseres af staten.
- Der igangsættes en teststrategi for at afsøge udbredelsen af COVID-19 blandt mink i Danmark.

Miljø- og Fødevarerministeriet oplyser, at løsningen er afstemt med Sundhedsministeriet.

De økonomiske omkostninger for staten ved kompensationen af ejeren af den pågældende minkfarm skønnes at udgøre op mod 10 mio. kr. Miljø- og Fødevarerministeriet er i dialog med Finansministeriet om finansiering af de statslige omkostninger ved kompensation af ejeren.

Det indstilles, at

- Løsning og kommunikationslinje i vedlagte notat tiltrædes.
- Regeringen forelægges en særskilt sag i det omfang teststrategien måtte indikere en smittespredning, der rækker ud over den pågældende farm.”

Statsminister Mette Frederiksen har om forelæggelsen af den ”gule sag” vedrørende håndtering af smitte blandt mink forklaret bl.a.⁶, at hun blev forelagt en orienteringssag om mink i juni 2020. Det var ikke en sag til resolvering. Hun var forud herfor blevet orienteret om mink i Holland. Hun har videre forklaret, at hun ikke er involveret i hvilke sager, som forelægges statsministeren til orientering. Det er en beslutning, som træffes enten i ressortministeriet eller i Statsministeriet. I den konkrete sag tror hun, at man har tænkt, at udbruddet af smitte på en minkfarm var en yderligere udfordring i forhold til covid-19, hvorfor det var relevant at orientere statsministeren. Hun blev løbende orienteret om alle mulige andre spørgsmål i forhold til covid-19; det lige fra værnemidler, opbygning af testkapacitet, situationen på landets plejehjem mv. Det er en helt forkert tanke, hvis man tror, at den konkrete orientering af statsministeren i juni 2020 var udtryk for, at hun var på vej ind i det før omtalte ”maskinrum”. Hun ville også være blevet orienteret om svineinfluenza. Det kan godt lægges til grund, at sagen blev godkendt. Det

6 Forklaringsdokumentet side 999

betyder imidlertid ikke, at hun foretog sagsbehandling; godkendelsen var et udtryk for, at statsministeren skulle sige "OK" til, at man gik videre som indstillet. Det var fordi, at det handlede om corona og havde et vist omfang. Der er ingen tvivl om, at hun er blevet inddraget mere i coronaspørgsmål, end en statsminister normalvis ville blive, men man kan sagtens forestille sig, at sager, som har en vidtrækkende konsekvens, forelægges en statsminister, f.eks. en sag om fugleinfluenza.

Departementschef Barbara Bertelsen, Statsministeriet, har forklaret⁷, at tilbage i juni 2020 tog Tejs Binderup af egen drift fat i Statsministeriet og Finansministeriet og gjorde opmærksom på, at der var fundet coronasmitte i mink, og han bad statsministeriet om at godkende Miljø- og Fødevareministeriets handleplan. Ved denne kontakt til Statsministeriet skrev Tejs Binderup, at sagen var koordineret med Justitsministeriet, og Justitsministeriets afdelingschef Lasse Boje fik tilsendt planen i kopi.

Departementschef Henrik Studsgaard, Miljø- og Fødevareministeriet, har forespurgt til "gul sag" i Statsministeriet i forbindelse med det første smitteudbrud på en minkfarm i juni 2020 forklaret bl.a.⁸, at han kan huske materialet. Miljø- og Fødevareministeriet lagde efter drøftelse med Sundhedsministeriet op til en nedslagning af besætningen. Det handlede om, hvordan man gjorde det mest hensigtsmæssigt. Der blev lagt en strategi primo juli 2020. Når et ministerium begynder at slå minkbesætninger ned, vil det fylde både i pressen og politisk, og derfor var det naturligt at orientere Statsministeriet. Han medgiver, at det ikke var en orienteringssag, idet statsministeren tiltrådte indstillingen. Forespurgt, om der skete en udviskning af kompetenceforholdene mellem fagministerierne og Statsministeriet under coronapandemien, har han forklaret, at det ikke var hans opfattelse, at ressortansvaret generelt blev udvisket.

Afdelingschef Tejs Binderup, Miljø- og Fødevareministeriet, har om forelæggelsen af forslaget om håndtering af det første smitteudbrud på en minkfarm for Statsministeriet og Finansministeriet forklaret bl.a.⁹, at det var nødvendigt at orientere Finansministeriet, da der ville komme en regning på ca. 35 mio.

7 Forklaringsdokumentet side 1616

8 Forklaringsdokumentet side 377

9 Forklaringsdokumentet side 72

kr. Statsministeriet blev også orienteret, da han forventede, at Statsministeriet ønskede dette. Der forelå ikke en forhåndsordre om, at Statsministeriet skulle orienteres. Henrik Studsgaard, Paolo Drostby, Katja Goodhew og han udgjorde sammen krumtappen i forløbet omkring mink fra sommeren 2020 og frem til primo november 2020.

Departementsråd Christian Liebing, Statsministeriet, har om sin beslutning, om at den af Tejs Binderups fremsendte sag skulle behandles som en "gul sag" til forelæggelse for statsministeren, og processen i forbindelse hermed forklaret¹⁰, at et notat, som statsministeren skal se, sker gennem en "gul sag". Tejs Binderup havde ringet til ham forud for mailen, hvor Tejs Binderup havde oplyst, at der var fundet smitte blandt mink. Han vil mene, at Tejs Binderup under samtalen varslede, at han ville sende en haste-mail efterfølgende. Han formoder, at Tejs Binderup kontaktede Statsministeriet, fordi smitten blandt mink potentielt kunne få sundhedsmæssige og økonomiske konsekvenser. Han har videre forklaret, at det var en vigtig oplysning, at der var fundet smittede mink, herunder smitekilderne, da det var et nyt aspekt i coronavirussen. Det hastede med at få oplysningerne om smitten fra Miljø- og Fødevareministeriet/Sundhedsministeriet frem til statsministeren. Han ved ikke helt, om Statsministeriet havde en koordinerende rolle i forhold til corona, men håndteringen fyldte rigtig meget i Statsministeriet. Det var en af statsministerens og Statsministeriets væsentligste prioriteter at føre Danmark godt igennem pandemien smitemæssigt og sundhedsmæssigt. Idet smitte blandt mink var en ny ting, der kunne få betydning for smitteudviklingen blandt danskerne, var erfaringerne fra Holland om smitte blandt dyr også relevante. Sagen skulle orientere statsministeren om, at der var fundet virus blandt mink og indeholdt et regneeksempel på de potentielle økonomiske konsekvenser ved aflivning af f.eks. 10 % af alle mink, som ville koste i omegnen af 1,5 milliard kroner. Selvom der i indstillingen stod "*Løsning og kommunikationslinje i vedlagte notat tiltrædes*", var det ment som en orienteringssag. Sagen indeholdt ikke store politiske principielle valg, men snarere en indstilling til en konkret håndtering. Han så det som Sundhedsministeriets og Fødevareministeriets håndtering af sagen, da det overvejende var deres beslutning. Den gule sag skulle oplyse statsministeren herom. Han lagde ikke noget særligt i, at der blev brugt betegnelsen "regeringen" i indstillingen. Idet der var store beløb involveret, blev det

10 Forklaringsdokumentet side 331

forelagt for Statsministeriet, selvom det ikke var nødvendigt. Der var i afsnittet om "Løsning" ikke beskrevet konkrete beslutninger om aflivning af alle smittede mink, som kunne medføre omkostninger på omkring 1,5 milliard kroner, men det var mere en orientering om et risikoscenarie. Fødevareministeriet og Sundhedsministeriet kunne godt have truffet beslutningen i forening uden at forelægge sagen for Statsministeriet. Han kender ikke til, om der på det tidspunkt eller senere blev udstukket interne retningslinjer i regeringen for, hvornår Statsministeriet skulle inddrages eller have forelagt sager om smitte blandt mink. Han mener ikke, at forelæggelsen for Statsministeriet blev retningsgivende for de senere sager om smitte blandt mink. Han mener, at Sundhedsministeriet og Fødevareministeriet hen over sommeren lavede en strategi for behandlingen af sager, men det var ikke noget, han var involveret i. Han kender ikke til eksempler på konkrete beslutninger af økonomisk karakter, som blev truffet af Fødevareministeriet og/eller Sundhedsministeriet, hvis det ikke havde været forbi hans bord. Pelle Pape blev inddraget, da han havde ansvaret for det sundhedsfaglige område. På det tidspunkt var det fortsat helt nyt med mink, og det var den første sag herom.

Departementsråd Pelle Pape, Statsministeriet, har forklaret bl.a.¹¹, at han ikke husker på det tidspunkt at have haft specifikke drøftelser med Barbara Bertelsen om smitteudbrud på en minkfarm. Sagen blev håndteret af en af hans kolleger. Han havde ansvaret for at koordinere drøftelserne om pandemien, de politiske forhandlinger og aftaler om corona, som involverede Statsministeriet. Det var normalt, at Barbara Bertelsen hele tiden sikrede, at alle vidste, hvad der foregik, hvorfor hun ofte bad om, at en sag blev sendt til afdelingscheferne til orientering. Det var vigtigt for Barbara Bertelsen, at direktionen og afdelingscheferne samarbejdede for at sikre et fælles vidensniveau. Han vil tro, at Barbara Bertelsen talte med statsministeren om, at departementschefen delte viden på tværs af ministeriet. Han hørte i september 2020 første gang om en regeringssag, der vedrørte smitte blandt mink.

Afdelingschef Kent Harnisch, Finansministeriet, har om Tejs Binderups forelæggelse af forslaget om håndtering af smitteudbruddet på den første minkfarm for Finansministeriet forklaret bl.a.¹², at han undrede sig lidt over, at han modtog mailen. Han så det som en orientering om et konkret smittetilfælde, og

11 Forklaringsdokumentet side 1424

12 Forklaringsdokumentet side 1057

det var ikke noget, som han skulle gå nærmere ind i, hvorfor han ikke orienterede sin overordnede i Finansministeriet herom. Han mener, at han kortvarigt drøftede sagen telefonisk med Christian Liebing fra Statsministeriet, hvor de aftalte den videre proces. Finansministeriet foretog sig ikke yderligere.

Miljø- og fødevareminister Mogens Jensen har om forelæggelsen af forslaget om håndtering af smitteudbruddet på den første smittede minkfarm for Statsministeriet forklaret bl.a.¹³, at han var inde over denne sagsbehandling. Han kan ikke give en forklaring på, at Statsministeriet skulle godkende beslutningen om at aflive mink på en minkfarm. Han husker ikke, at Statsministeriet skulle være inde over. Det var naturligt, at de i Statsministeriet var orienterede om, at der var begyndt at komme smitte på minkfarme.

Kontorchef Paolo Drostby, Miljø- og Fødevareministeriet, har forklaret¹⁴, at han, afdelingschef Tejs Binderup, chefkonsulent Katja Goodhew og fuldmægtig Anders Kroman Liin var dem, der var på mink-sagen hele tiden, indtil de glohede dage i november, hvor der kom flere på. Vedrørende forelæggelsen af forslaget om håndtering af smitteudbruddet på den første smittede minkfarm for Finansministeriet og Statsministeriet og om, hvem som traf beslutningen om at aflive besætningen på den første smittede minkfarm, har han forklaret bl.a.¹⁵, at han ikke ved, hvem der traf beslutningen om, at disse mink skulle slås ned. Men han husker, at Henrik Studsgaard og Per Okkels drøftede, hvordan man skulle håndtere udbruddet. Som han husker det, blev beslutningen truffet i et samarbejde mellem Miljø- og Fødevareministeriet og Sundhedsministeriet. Samtidig blev det besluttet, at Fødevarestyrelsen, Styrelsen for Patientsikkerhed, Statens Serum Institut og Sundhedsstyrelsen skulle sætte sig sammen og overveje de humansundhedsfaglige og veterinærsundhedsfaglige aspekter og fremkomme med et beslutningsgrundlag, hvilket så også var det, der skete i løbet af juni måned. Han har ikke været inde over involvering af Statsministeriet.

Teamleder Katja Goodhew, Miljø- og Fødevareministeriet, har om forelæggelsen af forslaget om håndtering af smitteudbruddet på den første smittede minkfarm for Finansministeriet og Statsministeriet og om, hvem som traf

13 Forklaringsdokumentet side 416

14 Forklaringsdokumentet side 159

15 Forklaringsdokumentet side 176

beslutningen om at aflive besætningen på den første smittede minkfarm, forklaret bl.a.¹⁶, at Fødevarestyrelsen må svare på, hvem der normalt tager stilling til, om en besætning skal aflives. I dette tilfælde var beslutningen om aflivning af besætningen på den første smittede minkfarm en politisk beslutning, som imidlertid blev truffet på baggrund af en indstilling. Hun ved ikke, om notatet blev forelagt Statsministeriet, men hun er klar over, at der var dialog med Statsministeriet om sagen. Det er ikke hende, der har haft dialogen med Statsministeriet. Men hendes forståelse var, at da der var tale om, at covid-19 for første gang var konstateret i mink, og da der ikke forelå nogen beredskabsplan herfor, skulle det cleares med Statsministeriet. Hun ved ikke, om man har bedt statsministeren om at træffe beslutningen om, hvorvidt besætningen skulle slås ned.

9.2.1.4.4. Sundhedsstyrelsens notat af 17. juni 2020 med anbefalinger vedrørende mink

Den 17. juni 2020 forelå Sundhedsstyrelsens notat "*Sundhedsstyrelsens anbefalinger vedr. SARS-CoV-2 i mink*", som var et svar på Fødevarestyrelsens forespørgsel af bl.a. den 3. juni 2020.

Det fremgår af notatet, at Statens Serum Institut vurderede, at coronavirus fra dyr kunne sprede sig til mennesker og sandsynligvis vice versa, at det var meget sandsynligt, at der var sket smitte af SARS-CoV-2 i forbindelse med minkavl, og at det var sandsynligt, at smitten gik både fra menneske til mink samt fra mink til menneske. Det fremgår endvidere af notatet, at Sundhedsstyrelsen anbefalede, at Fødevarestyrelsen undersøgte udbredelsen af SARS-CoV-2 hos mink i Danmark, og at der, indtil der var klarhed over udbredelsen og risikoen for smitte af mennesker, blev iværksat en række foranstaltninger med det formål at beskytte personer, der arbejdede med mink.

Det fremgår af notatet bl.a.:

"...

Sundhedsstyrelsens anbefalinger vedr. SARS-CoV-2 i mink

16 Forklaringsdokumentet side 228

Fødevarestyrelsen har ved henvendelser af 3. juni og 16. juni 2020 anmodet Sundhedsstyrelsen om en vurdering af behovet for særlige foranstaltninger overfor minkfarme i Danmark. Sundhedsstyrelsen har vurderet spørgsmålet i samråd med Statens Serum Institut.

...

Mulige konsekvenser for mennesker af SARS-CoV-2 i mink

Fødevarestyrelsen har overfor Sundhedsstyrelsen oplyst, at der ikke er bekymring for dyresundheden i relation til SARS-CoV-2. Evt. foranstaltninger vil således alene have til formål at beskytte mennesker mod evt. smitte fra mink.

Statens Serum Institut har overfor Sundhedsstyrelsen oplyst, at såfremt der kan ske smitte fra mink til mennesker, kan mink udgøre et smittereservoir, der kan udgøre en smitterisiko for mennesker. Smitterisikoen vil først og fremmest være af betydning for personer, der færdes på minkfarme, men såfremt sygdommen ikke erkendes, vil der være risiko for videre smitte. Det vides ikke, hvor lang tid SARS-CoV-2 kan udskilles i mink og hvor lang tid de evt. vil kunne være smitsomme. Det antages, at smitten i dette tilfælde primært vil ske ved indånding af støv fra pels og afføring fremfor ved dråbe- og kontaktsmitte.

Vurdering og anbefalinger

Statens Serum Institut vurderer, at coronavirus fra dyr kan sprede sig til mennesker og sandsynligvis vice versa. Den konkrete smittevej er uafklaret for SARS-CoV-2 som omfatter personer tilknyttet minkproduktion. Det er meget sandsynligt at der er sket smitte af SARS-CoV-2 i forbindelse med minkavl, og det er sandsynligt, at smitten går både fra menneske til mink samt fra mink til menneske – evt via et andet dyr (fx kat).

Pba. vurderingen vil Sundhedsstyrelsen anbefale, at FVST undersøger udbredelsen af SARSCoV-2 hos mink i Danmark og at der, indtil der er klarhed over udbredelsen og risikoen for smitte af mennesker, iværksættes en række foranstaltninger som beskrevet i det følgende, med det formål at beskytte personer der arbejder med mink. Ansvarlige myndigheder angives jf. nedennævnte ansvarsfordeling. Den konkrete

organisering og koordinering skal afklares nærmere. Det økonomiske aspekt skal afklares imellem de respektive departementer.
 ...”

9.2.1.4.5. Møde den 17. juni 2020 mellem Fødevarestyrelsen og sundhedsmyndighederne

Den 17. juni 2020, samme dag som Sundhedsstyrelsens ovennævnte notat med anbefalinger vedrørende mink forelå, blev der afholdt møde mellem Fødevarestyrelsen v/blandt andre enheds- og kontorchef Camilla Brasch Andersen, Fødevarestyrelsen, og sundhedsmyndighederne, hvorunder blandt andre direktør Søren Brostrøm fra Sundhedsstyrelsen og Kåre Mølbak fra Statens Serum Institut deltog.

På mødet oplyste Sundhedsstyrelsen og Statens Serum Institut, at det måtte antages, at mink kunne smitte mennesker, samt at der var behov for mere viden om, hvor udbredt smitten var på danske minkfarme, for at sundhedsmyndighederne kunne bistå med en vurdering af risikoen. Sundhedsstyrelsen og Statens Serum Institut pegede på, at det var u hensigtsmæssigt, hvis der var omfattende smitte med covid-19 blandt mink (dyrereservoir), henset til det daværende lave smitteniveau blandt mennesker.

Af referat af mødet fremgår bl.a.:

”...

Ad 1)

Sundhedsstyrelsen og Statens Serum Institut oplyste, at det må antages, at mink kan smitte mennesker, men vi endnu ikke ved hvor stor sandsynligheden er. Der er behov for mere viden om hvor udbredt smitte med ny coroanvirus er på danske minkfarme for at sundhedsmyndighederne kan bistå med en vurdering af risikoen. Der bør derfor iværksættes en bred stikprøveundersøgelse på minkfarme i Danmark. Der bør være en stikprøve der dækker hele landet og det er væsentligt at der sker hurtigt. Dette med henblik på at opnå et mere sikkert vidensgrundlag, f.eks. klarlægning af om der er tale om et stort reservoir i minkfarme i Danmark. Den største risiko findes for mennesker med tæt kontakt til mink, det vil sige medarbejdere i minkfarme og deres familier.

Sundhedsstyrelsen og SSI pegede på at det er uhensigtsmæssigt hvis der er omfattende smitte med COVID-19 blandt mink (dyrereservoir), henset til det lave smitteniveau blandt mennesker. Derfor er det vigtigt at få klarlagt forekomst og få sammenholdt danske informationer med de hollandske erfaringer.

SSI udtalte, at man derfor indtil mere viden er indsamlet – og fordi niveauet blandt mennesker er lavt - bør slå besætninger ned.

Fødevarestyrelsen orienterede generelt om forskelle mellem minkproduktion i Danmark og Holland, herunder at i Danmark har alle minkfarme hegn omkring farmene, hvor de både holder mink inde og andre dyr ude. Dog kan visse dyrearter, som f.eks. fugle ikke holdes ude. Fødevarestyrelsen har på nuværende tidspunkt ud fra et både dyresundhedsfagligt og dyrevelfærdsmæssigt synspunkt ikke grund til nedslagtning af mink.

Sundhedsstyrelsen orienterede om at man ud fra et forsigtighedsprincip overvejer om alle der indlægges på sygehus og som arbejder på minkfarm og deres husstandsmedlemmer isoleres indtil der foreligger svar på test for COVID-19. Dette skal iværksættes med det samme og revurderes når der er afklaring på om der er mere udbredt smitte blandt mink i Danmark

Det blev understreget fra sundhedsmyndighederne, at Fødevarestyrelsen har ansvar for nedslagtning af dyr, men man gerne bistår i risikovurderingen. Fødevarestyrelsen understreger, at Fødevarestyrelsen har ansvaret for håndtering ift. dyrebesætninger, herunder for at træffe nødvendige forholdsregler ift. at overvåge forekomsten i besætninger, foretage den konkrete nedslagtning efter risikovurdering og anbefaling fra sundhedsmyndighederne af konkrete besætninger, og for rådgivning af og information til minkavlere og brancheorganisation(er).

Ad 2)

SSI bemærkede, at COVID19 er sprunget fra dyr til mennesker til at begynde med. Sundhedsstyrelsen var enig i, at det må antages, at COVID19 kan smitte fra dyr til mennesker. Det må antages, at dem med tæt

kontakt til dyrene, såsom medarbejdere kan blive syge og ikke naboer eller mennesker der går forbi minkfarmen. Husstandsmedlemmer til en person, der arbejder i en minkfarm antages også at være i risiko for smitte med COVID19.

...”

Direktør Søren Brostrøm, Sundhedsstyrelsen, har om mødet forklaret bl.a.¹⁷, at situationen var den, at de lige havde konstateret det første udbrud blandt mink og konstateret, at der var mennesker, der var blevet smittet med en minkvariant – konkret på et plejehjem, hvor smitten kunne føres tilbage til en minkfarm i Hjørring. En ansat på plejehjemmet arbejdede både på plejehjemmet og kom på den pågældende minkfarm. Det var meget bekymrende. Et udbrud på et plejehjem var noget, man frygtede. Ud over ham selv og andre fra Sundhedsstyrelsen deltog Kåre Mølbak og vist også Tyra Krause samt Hanne Larsen og andre fra Fødevarestyrelsen i mødet. Fødevarestyrelsen ønskede, at de skulle hjælpe dem med at sige, at farmen skulle slås ned. Han husker ikke, om det ønske kom fra Hanne Larsen selv, men mødet skulle handle om den brændende platform, som udbruddet i Hjørring udgjorde, og det var derfor, Fødevarestyrelsen indkaldte til mødet. Sundhedsstyrelsen havde imidlertid ikke kompetence eller bemyndigelse til at sige, at dyr skulle slås ned. De er så at sige menneskelæger og ikke dyrlæger, og det veterinære område sorterede under Fødevarestyrelsen. Han har i øvrigt beskæftiget sig med nedslagtning af dyr i forebyggende øjemed før, bl.a. i forhold til fugleinfluenza, og der har det også været helt sædvanligt, at det var Fødevarestyrelsen, der besluttede, om der skulle ske nedslagtning. Det er klokkeklart, at de ikke har kompetencen til at beslutte nedslagtning af dyr. De har ikke veterinærmedicinske kompetencer, og de ved ikke noget om minkdrift. Men deres rådgivning om risikovurdering og risikohåndtering på menneskesiden er selvfølgelig altafgørende i et samarbejde mellem myndighederne, og han forstår godt, at Fødevarestyrelsen efterspurgte deres vurdering af den humane risiko, også på håndteringssiden. Men det, man skal være opmærksom på, er, at Sundhedsstyrelsens fokus var på styrelsens kerneopgave, som var at få inddæmmet smitten, så den ikke spredte sig yderligere på menneskesiden. De fik på det tidspunkt iværksat, at alle, der blev indlagt på sygehuset, blev screenet for corona, og hvis de havde været i den mindste kontakt med en minkfarm, blev de holdt i isolation, indtil de var

17 Forklaringsdokumentet side 127

screeningstestet negative. Hvis man arbejdede på en minkfarm og kom ind på et sygehus, skulle man screeningstestes, og så videre og så videre. Det var deres del. Men håndtering af minkfarme havde de ikke forstand på. Statens Serum Institut kunne tydeligvis godt tilråde, at minkfarmene blev slået ned, mens de fra Sundhedsstyrelsens side havde sagt, at det mente de ikke, at de havde beføjelserne eller kompetencerne til at kunne vurdere.

Enheds- og kontorchef Camilla Brasch Andersen, Fødevarestyrelsen, har om mødet forklaret bl.a.¹⁸, at konklusionen på mødet den 17. juni 2020 blev, at sundhedsmyndighederne gerne ville have et overblik over smitten blandt danske minkbesætninger. Fødevarestyrelsen sendte herefter mandskab ud på tilfældigt udvalgte farme i hele landet for at tage prøver fra minkbesætninger.

9.2.1.4.6. Sundhedsfaglig vurdering vedrørende håndtering af smitte i mink

Fødevarestyrelsen igangsatte som følge af Sundhedsstyrelsens anbefalinger arbejdet med en sag om en overvågningsstrategi for covid-19 i mink, og sideløbende hermed iværksatte Sundhedsministeriet v/specialkonsulent Ida Krems i en mail af 18. juni 2020 en bestilling: ”Sundhedsfaglig vurdering vedrørende håndtering af mink/COVID”, hvor Statens Serum Institut og Sundhedsstyrelsen blev bedt om at foretage ”en faglig vurdering af behov for nedslagning, ud fra human sundhedsfaglige hensyn”.

Statens Serum Institut v/afdelingsleder Tyra Grove Krause besvarede Sundhedsministeriets bestilling af 18. juni 2020 ved en mail af samme dag til Ida Krems, hvoraf fremgår, at Statens Serum Institut var meget bekymret for et reservoir for SARS-CoV-2 i mink, og at det vurderedes relevant med en nedslagning. Det hedder i mailen bl.a.:

”...

SSI vurderer at det er meget bekymrende med et reservoir for SARS-CoV-2 i mink. Det er i Holland vist at SARS-CoV-2 virus både kan findes i afføring og støv på inficerede minkfarme, og det er sandsynligt at smitte kan ske til både mennesker og dyr i det omgivende miljø, som fx katte, ræve, hunde, mår eller flagermus, da minkfarmene ikke er tæt

18 Forklaringsdokumentet side 1286

aflukket til omgivelserne. Jo større reservoir der er for virus jo større sandsynlighed vil der også for, at der kan optræde nye mutationer og nye smittekæder fra det reservoir.

Derfor vurderer at det er relevant med en nedslagtning

...”

Sundhedsstyrelsen v/vicedirektør Helene Bilsted Probst besvarede Sundhedsministeriets bestilling af 18. juni 2020 senere samme aften i en mail til Ida Krems, hvoraf fremgår, at Sundhedsstyrelsen var enig med Statens Serum Institut i, at det var meget uhensigtsmæssigt med et dyrereservoir af smitte, men at de ville overlade til de veterinære myndigheder, om nedslagtning eller andre tiltag i forhold til håndtering af mink ville være det rette. Det hedder i mailen bl.a.:

”...

Vi er enige med SSI i, at man må antage, at det kan ske smitte fra mink til mennesker og at mennesker der er i tæt kontakt med mink, fx fordi de arbejder i en minkfarm samt mennesker der bor sammen med den pågældende er i en særlig risiko for smitte med ny coronavirus, såfremt dyrene er smittede.

Med et meget lavt niveau af smitte, som i den aktuelle situation i Danmark, finder vi det ligesom SSI meget uhensigtsmæssigt med et dyrereservoir af smitte. Om nedslagtning eller andre tiltag i forhold til håndtering af mink vil være det rette, vil vi overlade til de veterinære myndigheder, da det vil være en konkret vurdering baseret på kendskabet til mink og hvordan man kan håndtere en mink besætning i den pågældende situation.

Sundhedsstyrelsen vil meget gerne foretage en generel sundhedsfaglig vurdering til brug for de veterinære myndigheder. Til brug herfor er det nødvendigt, at der foreligger et ordentlig fagligt grundlag. Sundhedsstyrelsen vil derfor foreslå at Sundheds- og ældreministeriet anmoder FVST og SSI om bidrag hertil. FVST bør meget hurtigt levere et notat, der beskriver de veterinærfaglige vurderinger af smitte med ny coronavirus hos mink, samt de hollandske erfaringer vedr. mink incl håndteringen heraf. Sundhedsstyrelsen vil derudover have behov en

epidemiologiske beskrivelse fra SSI i forhold til smitte med ny coronavirus hos mink samt smitte fra mink til mennesker og en risikovurdering i forhold hertil.

Der er desuden behov for at FVST meget hurtigt udarbejder en bred stikprøve undersøgelse hos mink, således at man kan få afdækket omfanget af smitte hos mink i Danmark.

Der var igår møde med FVST, STPS, SSI og SST hvor ovenstående blev drøftet. Jeg har tidligere idag t.o fremsendt udkast til referat og efterfølgende opsummering fra os vedr. håndtering heraf.

...”

I anledning af Sundhedsministeriets bestilling i mailen af 18. juni 2020 var der en sms-korrespondance samme aften mellem direktør Søren Brostrøm og vicedirektør Helene Bilsted Probst vedrørende besvarelsen af bestillingen, hvoraf fremgår, at Sundhedsstyrelsen ikke kunne vurdere, hvorvidt nedslagning var en god ide, og at der var behov for yderligere oplysninger.

Direktør Søren Brostrøm, Sundhedsstyrelsen, har herom og forevist sms-korrespondancen af 18. juni 2020 mellem ham selv og Helene Bilsted Probst, hvoraf fremgår bl.a.:

”18. jun. 2020 20.15

[Helene Bilsted Probst]:

Har lige talt med SUM – de vil nu have en haste vurdering af nedslagning af mink. Jeg sender dem referater mv og skriver at vi ikke kan vurdere det på nuværende tidspunkt. SSI har allerede sagt det er en god ide

[Søren Brostrøm]:

Hvis det haster med en overordnet sundhedsfaglig vurdering fra SST, så synes jeg SUM, via MFVM skal bede FVST om at haste-notat som beskriver deres veterinærfslige vurderinger, hollandske erfaringer mv, samt bede SSI om at haste-notat der beskriver deres epidemiologiske

(både humane og veterinære, de er jo også bationalt veterinær lab. og har dyrlæge-professorer ansat på SSI). På baggrund af sådanne haste-notater kan SST godt hjælpe med haste-vurdering af risiko og tiltag, men hvis vi i SST ikke får et ordentligt grundlag så bliver det jo blot en politisk 'fisketur' efter myndigheders 'mavefornemmelser', og det kan de jo få hos SSI!

[Søren Brostrøm]:

.. og det er jo en 'fisketur' efter at få en eller anden myndighed til at legitimere et indgreb, men det bør foregå på oplyst grundlag
 ..."

forklaret bl.a.¹⁹, at han ikke plejer at sende så lange sms'er, men det var en vejledning til hans vicedirektør om en vanskelig sag. De havde fået en bestilling, der gik på lidt af det samme – om de kunne hjælpe fødevareremyndighederne med at sige, at minkene skulle slås ned. Man ønskede Sundhedsstyrelsens og Statens Serum Instituts klokkeklare anbefaling om, at minkene skulle slås ned. Han havde en oplevelse af, at kollegaerne i Fødevarerstyrelsen havde brug for noget rygdækning. Det var en vanskelig – og også kostbar – beslutning at skulle indstille til deres minister. Sundhedsstyrelsens opfattelse var, som altid, set fra menneskelig side, at det måtte ud fra proportionalitetshensyn, om der var alternative muligheder. Han spurgte således vist på et tidspunkt, om minkene kunne passes af en robot eller af mennesker i rumdragt. Ikke fordi, han nødvendigvis selv anså det for realistiske muligheder, men for at udfordre argumentationen og understrege at de hverken havde kompetencerne eller beføjelserne til at vurdere veterinære forhold. Formuleringerne, at det jo blot er en politisk fisketur efter myndighedernes mavefornemmelser, og at dette kunne man jo få hos Statens Serum Institut, skyldes, at der som sagt er et vist frispreg, men det handler ikke om, at han prøver at være smagsdommer i forhold til kollegaerne på Statens Serum Institut. Det handler mere om, at han vejleder sin vicedirektør om Sundhedsstyrelsens rolle. Det fremgår af konteksten, at kollegaerne hos Statens Serum Institut allerede havde sagt, at de syntes, at det var en god idé at slå minkene ned. De vidste således i Sundhedsstyrelsen, hvad Statens Serum Instituts holdning var. Og så er der – som

¹⁹ Forklaringsdokumentet side 128

han så også med beskeden præciserer over for Helene – jo selve forskellen i Sundhedsstyrelsens og Statens Serum Instituts roller. Statens Serum Institut havde faktisk veterinære kompetencer, idet overvågningen af smitsomme sygdomme, både hos mennesker og dyr, nogle år forinden var blevet samlet hos Statens Serum Institut. Statens Serum Institut er således også en veterinær videns- og rådgivningsinstitution, hvad Sundhedsstyrelsen ikke er. Det er derfor efter hans opfattelse naturligt, at Statens Serum Institut kan lave nogle vurderinger, som Sundhedsstyrelsen ikke kan. Der lå her også et vist pres på Sundhedsstyrelsen – et tydeligt italesat ønske om, at de som styrelse også skulle sige, at det var en god idé at slå farmen ned. Det var en vanskelig beslutning, og det forstod han godt, og Sundhedsstyrelsen ville også gerne hjælpe dem. De kunne bare ikke hjælpe dem med at sige: ”Ja, Sundhedsstyrelsen synes, at minkene skal slås ned”, for styrelsen havde ikke kompetencerne til at vurdere, om det var det rigtige tiltag. Han husker ikke, at der på det politiske niveau, blandt ministrene, blev italesat en holdning til spørgsmålet, uafhængigt af de faglige vurderinger, der var fremme. På det her tidspunkt var man tidligt i forløbet, godt en uge efter at man havde konstateret, at der var smitte blandt mink.

9.2.1.4.7. Forklaringer vedrørende forsigtighedsprincip, nedslagning, samarbejde mellem myndighederne mv.

Faglig direktør Kåre Mølbak, Statens Serum Institut, har om de første smitteudbrud og forsigtighedsprincippet forklaret bl.a.²⁰, at han først hørte om virus blandt mink den 16. juni 2020, hvor de havde et større udbrud på et plejehjem i Hjørring med forbindelse til en minkfarm. Det førte til nedslagning på den pågældende farm i Sindal. De håbede, at det var overstået dermed, men som enhver ved, var det ikke tilfældet. Det andet udbrud i Frederikshavnsområdet opfattede de som en del af et samlet udbrud. Det kunne de konstatere, når de gensekventerede, og der var også epidemiologiske sammenfald, der indikerede, at det var det samme. Smitten gav ikke alvorlige produktionstab for avlerne i sig selv. Den alvorlige bekymring var således ikke veterinærfaglig, men drejede sig om den humane sundhed. De så på erfaringerne fra Holland, hvor man havde en aflivningsstrategi. De vurderede, at det var meget bekymrende med den smitte, de så, og vurderede ud fra et forsigtighedsprincip, at nedslagning var relevant. Det, der ligger i forsigtighedsprincippet i denne

20 Forklaringsdokumentet side 178

situation, var, at man ikke havde en færdig beredskabsplan for håndtering af risikoen. I mangel heraf og i mangel af en detaljeret risikovurdering var det hans umiddelbare vurdering, som han drøftede med veterinærdirektør Hanne Larsen, at der ikke var noget valg i den situation for Danmark, også fordi konsekvenserne af en stor spredning ville være så store. I det område af Danmark lå farmene meget tæt, og der var rigtig mange mennesker, som havde deltidsarbejde på en farm og deltidsarbejde som SOSU-medhjælper eller på et plejehjem. Så risikoen for introduktion til sårbare mennesker var overhængende. Det var også det, de så ved udbruddet i Sindal.

Afdelingschef Tejs Binderup, Miljø- og Fødevareministeriet, har forklaret bl.a.²¹, at departementet var inde over de første tre smittede besætninger. Man valgte en aflivningsstrategi ud fra et forsigtighedsprincip i forhold til de tre første smittede besætninger. Statens Serum Institut og Sundhedsstyrelsen var også inde over. Departementerne [Miljø- og Fødevareministeriet og Sundhedsministeriet] var inde over stillingtagen til strategien, frem til nye retningslinjer var på plads. De to departementschefer var inde over.

Teamleder Katja Goodhew, Miljø- og Fødevareministeriet, har forklaret bl.a.²², at de første tre besætninger blev slået ned efter et forsigtighedsprincip, fordi de manglede viden. Så gik man over til en overvågningsstrategi, vist nok den 7. juli 2020. Men i september udviklede smitten sig så. De havde travlt. Det var en kompleks sag om en sygdom i dyr, som man ikke havde set før. De agerede hele vejen igennem på de oplysninger, de fik fra Fødevarestyrelsen og sundhedsmyndighederne. Siden kom Finansministeriet ind over i forhold til det økonomiske.

Kontorchef Katrine Kaldahl, Sundhedsministeriet, har forklaret bl.a.²³, at hun ikke mener at have deltaget i drøftelser mellem Sundhedsministeriet og Miljø- og Fødevareministeriet om, hvem der skulle beslutte, at alle mink skulle aflives. De har i Sundhedsministeriet været meget bevidste om, hvad der var deres ressortområde. Det er altid Miljø- og Fødevareministeriet, som skal stå for det, hvis dyr skal slås ned, hvis de er syge. Den første nedslagning af mink skete i juni måned og ud fra et forsigtighedsprincip, og hun tror ikke,

21 Forklaringsdokumentet side 77

22 Forklaringsdokumentet side 217

23 Forklaringsdokumentet side 465f

at Sundhedsministeriet var involveret heri. Mange af beslutningsgrundlagene blev udarbejdet af Sundhedsministeriet og Miljø- og Fødevareministeriet i fællesskab.

Kontorchef Paolo Drostby, Miljø- og Fødevareministeriet, har forklaret bl.a.²⁴, at en afgørelse efter lov om hold af dyr om at slå smittede husdyrbesætninger ned træffes af Fødevarestyrelsen, og så bliver de orienterede om det i departementet. Det er der en fast manual for. Ved de første tilfælde blev de således holdt orienterede, og det blev de også løbende. Covid-19 kom på listen over husdyrsygdomme i juni måned.

9.2.1.5. Overvågningsstrategi og screeningsprogram

9.2.1.5.1. Fødevarestyrelsens notat af 18. juni 2020 om en overvågningsstrategi

Fødevarestyrelsen udarbejdede den 18. juni 2020 "Notat om overvågningsstrategi for COVID-19 i mink".

Det fremgår af notatet bl.a., at sundhedsmyndighederne havde brug for mere viden om udbredelsen af virus hos mink for at vurdere, om mink udgjorde et reservoir af betydning for mennesker. Det fremgår videre af notatet, at Statens Serum Institut vurderede, at det var meget bekymrende med et reservoir for SARS-CoV-2 i mink, og at jo større reservoir, der var for virus, jo større sandsynlighed ville der også være for, at der kunne optræde nye mutationer og nye smittekæder fra det reservoir, hvorfor det vurderedes relevant med en nedslagning.

På baggrund af oplysningerne fra sundhedsmyndighederne vurderede Fødevarestyrelsen, at der var behov for at iværksætte et omfattende screeningsprogram for at understøtte håndteringen af covid-19 hos mennesker, og at strategien med nedslagning af smittede besætninger blev fortsat, indtil der var viden nok hos sundhedsmyndighederne til, at en smittet besætning kunne håndteres ved almindelige beskyttelsesforanstaltninger. Det blev derfor indstillet at iværksætte en række overvågnings tiltag. Af notatet fremgår bl.a.:

24 Forklaringsdokumentet side 176

”...

Veterinærfaglig vurdering

Fødevarestyrelsen har ikke hidtil været bekendt med forbindelser mellem COVID-smittede mennesker og dyr i Danmark, og der foreligger derfor ikke fastsatte beredskabsplaner for håndtering af COVID-19, som for andre kendte smitsomme husdyrsygdomme, som fx svinepest.

Statens Serum Institut (SSI) har den 17. juni mundtligt oplyst til Fødevarestyrelsen, at de første resultater af en fuldgenomsjekventering viser, at testede mennesker og dyr fra Hjørring området er inficeret med samme stamme. Der er mindre variationer i stammen men SSI betragter analyseresultaterne som én sag. SSI kan ikke ud fra de foreliggende resultater afgøre, om smitten er sket fra dyr til mennesker eller fra mennesker til dyr.

På nuværende tidspunkt er der således ikke dokumenteret smitte med COVID-19 fra dyr til mennesker i Danmark. Sundhedsstyrelsen og Statens Serum Institut er af den opfattelse, at det må antages, at dyr kan smitte mennesker, og i Nederlandene vurderer eksperter, at 1 person sandsynligvis er blevet smittet med COVID-19 fra mink, mens man for en anden person ikke kan finde andre forklaringer end smitte fra mink. Dette er telefonisk oplyst d. 18. juni af den nederlandske CVO, og er ifølge denne rapporteret til det nederlandske parlament af de nederlandske veterinær og sundhedsmyndigheder i fællesskab.

Fødevarestyrelsen har 17. juni holdt møde med Sundhedsstyrelsen, Statens Serum Institut og Patientsikkerhedsstyrelsen. På mødet lagde Sundhedsstyrelsen stor vægt på, at få mere viden om udbredelsen af virus hos mink for at vurdere, om mink udgør et reservoir af betydning for mennesker. Dvs. der er brug for mere viden om, hvor stort dyreresevoiret er, og dermed behov for hurtigt, at tilvejebringe en bred viden om udbredelsen af virus i minkfarme. Sundhedsstyrelsen vil forventeligt betragte medarbejdere i minkfarme som en særlig risikogruppe, så der f.eks. skal foretages ekstra foranstaltninger for denne persongruppe på hospitaler m.v.

Statens Serums Institut understregede også behovet for mere viden, så det kan kortlægges, hvor store reservoirerne måtte være i Danmark.

På mødet blev det zoonotiske aspekt drøftet. Sundhedsstyrelsen og SSI antager, at dyr kan smitte mennesker og at den største risiko forekommer blandt mennesker med tæt kontakt til dyrene.

SSI har efterfølgende fastslået, at SSI vurderer, at det er meget bekymrende med et reservoir for SARSCoV-2 i mink. Det er i Holland vist at SARS-CoV-2 virus både kan findes i afføring og støv på inficerede minkfarme, og det er sandsynligt at smitte kan ske til både mennesker og dyr i det omgivende miljø, som fx katte, ræve, hunde, mår eller flagermus, da minkfarmene ikke er tæt aflukket til omgivelserne. Jo større reservoir der er for virus jo større sandsynlighed vil der også for, at der kan optræde nye mutationer og nye smittekæder fra det reservoir. Derfor vurderes det, at det er relevant med en nedslagtning.

...

Løsning

På baggrund af oplysningerne fra sundhedsmyndighederne vurderer Fødevarestyrelsen, at der er behov for at iværksætte et omfattende screeningsprogram for, at understøtte håndteringen af COVID-19 hos mennesker, hvor strategien på nuværende tidspunkt er at minimere spredning af COVID-19 i samfundet.

...

Fødevarestyrelsen indstiller bl.a. på baggrund af anbefalinger fra sundhedsmyndighederne, at følgende overvågningsaktiviteter i minkfarme iværksættes:

1. Stikprøveundersøgelser i minkbesætninger for at klarlægge udbredelsen af COVID-19 i mink på landsplan, baseret på et geografisk repræsentativt udsnit af minkfarme i alle størrelser, og planlægges gennemført over perioden 22-26. juni, men hvor det konkrete tidspunkt afhænger af hvor hurtigt indsatsen kan godkendes.

Fødevarestyrelsen ønsker at gennemføre en undersøgelse i 10 pct. af minkfarmene i Danmark, hvilket svarer til FVST's kapacitet inden for den givne periode.

...

2. Øget opmærksomhed på sygdomstegn i minkbesætninger.
Fødevarestyrelsen gør mistanke om COVID-19 i minkfarme anmeldeligt ved udarbejdelse af bekendtgørelse, samt gennemfører mistankeundersøgelser til hurtigere, at klarlægge forekomsten af sygdom hos mink. Denne type undersøgelser gennemføres indtil andet besluttes.

...

3. Systematisk test af mink på farme, hvor der konstateres SARS-CoV-2 hos mennesker.

...

4. Belysning af zoonotisk risiko og sikring af SARS-COV-2 virus til fuldgenomsekventering i minkfarme.

Fødevarestyrelsen gennemfører epidemiologisk udredning og yderligere undersøgelser i alle COVID19 smittede minkfarme, sammen med Dansk Veterinærkonsortium (Københavns Universitet og SSI) og Styrelsen for Patientsikkerhed. Formålet er, at sikre SARS-COV-2 virus til fuldgenomsekventering i alle minkfarme, til sammenligning med humane isolater med henblik på, at kortlægge af smitteveje mellem mink og mennesker, samt mellem minkfarme.

...

5. Rutinemæssig overvågning i alle minkfarme.

...

Fødevarestyrelsen kan ikke oplyse, hvornår der er viden nok hos Sundhedsmyndighederne til, at en positiv farm kan håndteres ved almindelige beskyttelsesforanstaltninger.

Indtil at denne viden foreligger, fortsættes strategien med nedslagning af inficerede besætninger.

Når resultaterne af ovenstående stikprøveundersøgelse (1) foreligger, vil Fødevarestyrelsen sammen med sundhedsmyndighederne foretage en ny vurdering med henblik på at udarbejde et nyt oplæg til en fremadret strategi til regeringens beslutning.

..."

9.2.1.5.2. Forelæggelse af ”gul sag” for statsministeren om en overvågningsstrategi

Afdelingschef Tejs Binderup, Miljø- og Fødevareministeriet, sendte den 19. juni 2020 Fødevarestyrelsens ovennævnte notat af 18. juni 2020 om en overvågningsstrategi til departementsråd Christian Liebing, Statsministeriet, og afdelingschef Kent Harnisch, Finansministeriet. Det fremgår af mailen, at notatet var ”clearet” med Justitsministeriet og Sundhedsministeriet, som var cc på mailen.

Notatet blev af departementsråd Christian Liebing forelagt statsminister Mette Frederiksen den 19. juni 2020 i en ”gul sag” ved ledende ministersekretær Anders Kappel, efter at sagen var blevet godkendt af departementschef Barbara Bertelsen. Statsministeren godkendte sagen med kommentaren ”OK. Vil dog betvivle om det er nok”. Anders Kappel anmodede samme aften konsulent Andreas Meldgaard Goth, Statsministeriet, om at videreformidle.

Af coveret til den ”gule sag” dateret den 19. juni 2020 fremgår bl.a.:

”...

Cover - Overvågningsstrategi for COVID-19 i mink

Den 16. juni blev der konstateret positive forekomster af COVID-19 blandt mink på en farm i Nordjylland. Regeringen besluttede ud fra et forsigtighedsprincip at:

- A. Nedslagte (aflive) dyrene på den berørte farm.
- B. Igangsætte en teststrategi for at afsøge udbredelsen af COVID-19 blandt mink i Danmark.

Miljø- og Fødevareministeriet (Fødevarestyrelsen) har efter dialog med Styrelsen for Patientsikkerhed og Statens Serum Institut som opfølgning på punkt B ovenfor fremsendt et notat om en overvågningsstrategi for COVID-19 i mink, *jf. vedlagte notat*.

Med strategien (der er uddybet i vedlagte notat) lægges der op til:

1. At gennemføre stikprøver for COVID-19 i 10 pct. af danske minkfarme fra d. 22-26. juni (for at kortlægge udbredelsen).
2. Gøre mistanke om COVID-19 på minkfarme anmeldepligtig.

3. Systematiske teste mink på farme, hvor der konstateres COVID-19 hos mennesker.
4. Yderligere belyse evt. smitteveje mellem mink og mennesker, samt mellem minkfarme.
5. Påbyde alle minkfarme at udtage prøver fra et mindre antal aflivede samt selvdøde dyr hver 3. uge indtil pelsningssæsonen er afsluttet ultimo året. Punkt 5 iværksættes imidlertid ikke før resultaterne af punkt 1. (stikprøverne) foreligger.

Omkostninger for de ovennævnte indsatser (ekskl. erstatninger for nedslagning af dyr) skønnes at beløbe sig til ca. 35 mio. kr. i 2020.

Det bemærkes, at Fødevarestyrelsen pt. forfølger en strategi, hvor smittede besætninger nedslægtes. Såfremt der konstateres COVID-19 blandt mink på flere farme, kan omkostningerne forbundet med erstatningerne herfor potentielt blive betydelige. Fx skønnes en situation med smitte på 10 pct. af farmene i Danmark at kunne beløbe sig til erstatningsomkostninger på 1,0-1,5 mia. kr.

Finansministeriet har oplyst, at udgifter forbundet med håndtering af COVID-19 blandt mink (inkl. erstatninger) kan betragtes på lige fod med andre ekstraordinære udgifter forbundet med COVID-19.

Miljø- og Fødevarerministeriet er ligeledes i dialog med Finansministeriet, om omkostningerne forbundet med overvågningsstrategien.

Det indstilles, at:

- Den foreslåede overvågningsstrategi i vedlagte notat tiltrædes.
- Regeringen orienteres om resultaterne fra stikprøverne og på den baggrund forelægges et oplæg til den videre proces.

Vedlagt

1. Notat – Overvågningsstrategi for COVID-19 i mink”

Afdelingschef Tejs Binderup, Miljø- og Fødevarerministeriet, har om fremsendelsen af notatet af 18. juni 2020 vedrørende overvågningsstrategien til bl.a.

Statsministeriet forklaret bl.a.²⁵, at han ikke ved, hvad en gul sag er, og dermed heller ikke hvorfor sagen skulle håndteres således i Statsministeriet. Fødevareministeriet havde sendt en sag til Statsministeriet og modtog godkendelse herfra. Mailen blev sendt i kopi til blandt andre Lasse Boje i Justitsministeriet, som var generel coronakoordinator for hele Slotsholmen. Sagen blev også sendt til Finansministeriet. Strategien blev godkendt, men han ved ikke, om det var Statsministeriet eller statsministeren, som foretog godkendelse. Strategien blev godkendt i Finansministeriet, fordi der var noget med økonomi. Sagen blev også sendt til Statsministeriet, fordi den generelle coronasituation var noget, som interesserede Statsministeriet. Det var en regeringsbeslutning. Ansvaret lå hos regeringen bredt. Fødevaremyndighederne skulle således stå på mål for det, som fødevaremyndighederne skulle stå på mål for. Det samme gjaldt sundhedsmyndighederne og Finansministeriet. Statsministeriet skulle vide, at initiativet ikke var helt skævt i forhold til, hvordan man håndterede corona bredt set. Der var bred opbakning fra regeringens side. Der blev iværksat en overvågningsstrategi som følge af den nye situation med konstatering af coronasmitte i minkfarme. Fødevarestyrelsen fremkom sammen med Sundhedsstyrelsen, Statens Serum Institut og Styrelsen for Patientsikkerhed med et bud på, hvordan man kunne håndtere situationen. Myndighederne havde modtaget orientering om tilfælde med coronasmitte i mink i Holland. Myndighederne i Danmark var ikke som sådan bekymrede over smittetilfældene, men det var alligevel noget, som skulle tages alvorligt. Myndighederne ophørte med at slå smittede minkbesætninger ned i juni 2020 efter vedtagelsen af strategien, vist nok omkring den 18. juni 2020. Der var dialog med sundhedsmyndighederne forud for notatets udarbejdelse, herunder om hvordan man skulle gå frem i forhold til de tre første smittede besætninger. Coronasmitte i mink var noget helt nyt. Man kendte ikke til smittevejene. Prøverne fra de første smittede mink blev vist taget den 12. juni 2020, og det positive prøveresultatet forelå den 15. juni 2020. Punkt 4 i overvågningsaktiviteterne drejede sig om, hvad myndighederne skulle gøre fremadrettet. Han har ikke set eller hørt om statsministerens forbehold [”OK. Vil dog betvivle om det er nok”]. Han kan ikke huske, om Fødevareministeriet modtog noget fra Statsministeriet i den anledning. Hvis han havde hørt herom, vil han antage, at han havde skrevet herom internt i forbindelse med afrapporteringen.

25 Forklaringsdokumentet side 73

Departementsråd Christian Liebing, Statsministeriet, har om forelæggelsen af sagen vedrørende overvågningsstrategi forklaret bl.a.²⁶, at notatet bl.a. omtalte en stikprøvekontrol af omkring 10 % af alle minkfarme for at undersøge dem for smitte. Det var dette notat om strategien, som statsministeren knyttede sin bemærkning til om, hvorvidt indsatsen var nok. Dette notat var en opfølgning på det første notat og omhandlede, hvordan fødevarermyndighederne og sundhedsmyndighederne påtænkte at håndtere det første smitteudbrud blandt mink. Hans forståelse af mailen fra Anders Kappel af 19. juni 2020 var, at strategien var godkendt, men at statsministeren var i tvivl om, hvorvidt det var nok. Han besvarede mailen 5 minutter senere, hvor han skrev, at han ville videreformidle svaret. Han videreformidlede formentlig til Tejs Binderup. Han husker ikke, hvordan det skete, men det ville normalt være i form af en sms og/eller en opringning. Hans mail af 19. juni 2020 kl. 22.56 blev journaliseret. Der blev ikke lavet et notat på sagen om hans videreformidling på sms og/eller opringning til Tejs Binderup. Der er notatpligt i Statsministeriet, idet forvaltningsretten selvsagt også finder anvendelse for Statsministeriet. Han husker ikke, hvordan Tejs Binderup reagerede på statsministerens bemærkning om, at der burde gøres noget mere. Han erindrer ikke at have hørt mere fra Tejs Binderup herom, og han rykkede heller ikke Tejs Binderup for svar. Såfremt statsministeren eller departementschefen ønskede at følge en sag, kunne dette tilkendegives på forskellig vis. Hvis statsministeren havde haft en indvending mod den forelagte indstilling, ville statsministeren typisk sige noget med, at modellen indeholdt for meget, og at hun ønskede et nyt oplæg. Hvis det var en større sag, kunne statsministerens tilbagemelding være, at sagen skulle behandles i KU med et beslutningsgrundlag mv. Han opfattede ikke statsministerens tilbagemelding i mailen af 19. juni 2020 som en besked om, at sagen skulle håndteres på andet end fagministerieniveau. Han forstod ikke statsministerens tilbagemelding som en forventning om, at statsministeren skulle forelægges noget nyt. Han så det som en retningspil for det videre arbejde for ministerierne og ikke som et udtryk for, at sagen skulle tilbage til statsministeren.

Miljø- og fødevarerminister Mogens Jensen har forklaret bl.a.²⁷, at da de første minkfarme blev smittet med corona i Nordjylland, blev han ikke gjort bekendt med, at Statsministeriet ikke syntes, at denne håndtering var tilstrækkelig.

26 Forklaringsdokumentet side 334

27 Forklaringsdokumentet side 379

Der blev slået tre besætninger ned og foretaget kontrol. Han havde ingen kommunikation med Statsministeriet om dette. Han har om forelæggelsen af sagen vedrørende overvågningsstrategien for Statsministeriet forklaret bl.a.²⁸, at han ikke oplevede konkret, at Statsministeriet trak beslutninger ind. Det var ikke mærkeligt, at Statsministeriet var inde over den pågældende beslutning. Der var en stor interesse fra Statsministeriet for corona, men han oplevede det ikke som utidig indblanding. Han oplevede, at de gerne ville være orienterede om, hvad der foregik i hans ministerium, og han var som minister interesseret i at høre, hvad andre dele af regeringen mente om områder, som lå i hans fagministerium.

Statsminister Mette Frederiksen har om sin godkendelse af sagen forklaret bl.a.²⁹, at det er korrekt, at hun godkendte overvågningsstrategien. Forelæggelsen var et udtryk for, at man mente, at sagen havde en sådan karakter, at statsministeren ikke alene skulle se sagen, men også have lejlighed til at gennemgå sagen samt have mulighed for at reagere mv. Godkendelsen er ikke udtryk for, at hun var involveret i den konkrete overvågningsstrategi. Hun husker, at hun læste sagen. Det gjorde hun på en fin sommeraften. Sagen var overskuelig. Foreholdt hendes svarmail, hvori hun skrev ”Ok. Vil dog betvivle om det er nok”, har hun forklaret, at hun tydeligt kan huske, at hun skrev således på sagen. I juni 2020 var man nogle måneder inde i pandemien; de forudgående måneders erfaring med corona havde vist, at det var vigtigt at reagere hurtigt. Hun betvivlede, om det, som var indstillet, var tilstrækkeligt. Hun ønskede at sende et signal om, at hun havde læst sagen, og at der var opbakning fra hendes side til det indstillede. Samtidig ønskede hun også at ”rejse et flag”, hvor hun udtrykte et vist forbehold: ”Men, men, men” Der var ikke nogen efterfølgende dialog. Hendes svarmail er heller ikke udtryk for, at hun var inde i noget ”maskinrum”.

Departementschef Barbara Bertelsen, Statsministeriet, har om forelæggelsen af sagen vedrørende en overvågningsstrategi og statsministerens bemærkning om, at hun betvivlede, om det var nok, forklaret bl.a.³⁰, at hun ikke var involveret i en eventuel opfølgning af statsministerens bemærkning. Det var Tejs Binderup, som sendte sagen til Statsministeriet med henblik på at få en tilba-

28 Forklaringsdokumentet side 416

29 Forklaringsdokumentet side 1000

30 Forklaringsdokumentet side 1095

gemelding, og der skete tillige underretning af Lasse Boje i Justitsministeriet, som var Slotsholmens generelle koordinator af sager om corona. I notat af 18. juni 2020 ("Notat om overvågningsstrategi for COVID-19 i mink") udtalte Statens Serum Institut bekymring for reservoir for SARS-CoV-2 i mink osv. Det var således en relativ alvorlig bekymring, som kom ind. Statsministeriet tog orienteringen til efterretning. Statsministerens bekymring viste sig at være korrekt.

I tilknytning til forelæggelsen af den "gule sag" for statsministeren var der en sms-korrespondance den 19. juni 2020 mellem stabschef Martin Justesen, Statsministeriet, og Søren Andersen, som var særlig rådgiver for miljø- og fødevarerminister Mogens Jensen. Følgende fremgår af sms-korrespondancen:

"...

[Søren Andersen]:

Vi har testet yderligere to minkfarme, hvor der var mistanke om corona. Den ene var negativ. Den anden får vi resultat på i dag. Der kommer også et bud på en teststrategi på mink op til jer i dag. Den har været omkring JM og SUM. De anbefaler at vi fortsætter med at slå positive besætninger ned. Jeg kunne sgu godt tænke mig, at Mogens sammen med Magnus holdt en pressebriefing i eftermiddag, hvor vi opdaterer på situationen og fortæller, hvad vi gør fremadrettet. Tror det fylder sindssygt meget særligt i Nordjylland.

Hvad tænker du? Er det helt dumt?

[Martin Justesen]:

Tænker ikke det er dumt

[Martin Justesen]:

Men forudsætter I er klar på at svare på de spg det afføder (skal alle mink i dk slås ned).

[Søren Andersen]:

Det er klart. Det anbefaler vi.

[Søren Andersen]:

Altså kun dem, der har corona. Men vi vil igangsætte en test af i første omgang 10 procent af alle besætninger. Der kommer en sag til jer. Tænker det hele afhænger af, hvor lang tid det tager at få sagen igennem systemerne

[Martin Justesen]:

Tjek

...”

Stabschef Martin Justesen, Statsministeriet, har forklaret³¹, at han og Søren Andersen her ikke var i gang med en sagsbehandling af sagen. Samtalen omhandlede udelukkende kommunikationsfaglige overvejelser, og de særlige rådgivere har på tværs af ministerierne oftest samtaler om, hvordan en sag kommunikativt skal håndteres. Han mener ikke, at han bragte indholdet af samtalen med Søren Andersen videre til Mette Frederiksen. Han havde en del dialog og sparring med både interne og eksterne særlige rådgivere og embedsmænd, som han ikke fandt anledning til at involvere Mette Frederiksen eller Barbara Bertelsen i. Den pågældende sms-korrespondance gik på, at Søren Andersen spurgte ham til råds. Han husker ikke, hvorvidt Miljø- og Fødevarerministeriet afholdt et pressemøde om fundet af coronasmitte på en minkfarm i juni 2020. Han var ikke involveret i forelæggelsen af denne sag for Mette Frederiksen. Han mener ikke, at han på daværende tidspunkt forholdt sig til denne sag. Miljø- og Fødevarerministeriet havde en overvejelse om at afholde en pressebriefing, men dette blev han ikke involveret yderligere i. Han ved ikke, hvorfor Mette Frederiksen blev involveret i sagen om coronasmitte blandt mink i juni 2020. Han tror ikke, at der var en aftale om, at Mette Frederiksen og Barbara Bertelsen skulle orienteres om alt vedrørende corona. I juni 2020 var der godt styr på coronasmitten i Danmark, og Statsministeriet

31 Forklaringsdokumentet side 1320f

var på dette tidspunkt mindre involveret i coronahåndteringen. Han anser det ikke for unaturligt, at Mette Frederiksen blev orienteret om coronasmitte blandt mink. Han ved ikke, om der er en særlig regel for Barbara Bertelsen.

9.2.1.5.3. Bekendtgørelse nr. 926 af 22. juni 2020 om covid-19 hos pelsdyr og ændring af bekendtgørelse nr. 920 af 20. juni 2020 om lister over smitsomme sygdomme til lov om hold af dyr og anmeldelsespligt af sygdommene

Den 22. juni 2020 trådte den første bekendtgørelse om covid-19 hos pelsdyr i kraft (Bekendtgørelse nr. 921 af 20. juni 2020). Bekendtgørelsen blev dog ændret allerede den 22. juni 2020 ved en ny bekendtgørelse (bekendtgørelse nr. 926 af 22. juni 2020) med ikrafttræden den 24. juni 2020.

Ved bekendtgørelsen blev der fastsat regler om anmeldepligt ved mistanke om covid-19-smitte hos pelsdyr (mink ildere) og pligt til at deltage i prøveudtagning på Fødevarestyrelsens anmodning (screening). Der blev endvidere fastsat regler om, at Fødevarestyrelsen kunne sætte besætninger under offentligt tilsyn både ved konstateret smitte og mistanke om smitte. Tilsynet kunne omfatte en række foranstaltninger. Ved konstateret smitte kunne tilsynet omfatte aflivning af samtlige dyr i besætningen efter Fødevarestyrelsens anvisning, idet denne foranstaltning ikke kunne anvendes, hvor der alene var mistanke om smitte.

Den 22. juni 2020 trådte endvidere en opdateret såkaldt listebekendtgørelse i kraft (bekendtgørelse nr. 920 om lister over smitsomme sygdomme til lov om hold af dyr og anmeldepligt af sygdommene). Infektion med SARS-CoV-2 (covid-19) hos mink og ildere blev derved omfattet af liste 1, 2 og 3 over smitsomme husdyrsygdomme. Infektion med SARS-CoV-2 (covid-19) hos mink og ildere blev dermed gjort til en anmeldepligtig sygdom både ved mistanke og konstateret smitte, og sygdommen blev omfattet af listen over sygdomme af væsentlig samfundsøkonomisk betydning, som kan bekæmpes efter § 30 i lov om hold af dyr.

9.2.1.5.4. Andet smitteudbrud i minkbesætning i Danmark

Den 23. juni 2020 blev det bekræftet, at endnu en minkbesætning i Danmark var smittet med covid-19. Minkbesætningen var beliggende i Frederikshavn Kommune.

Fødevarestyrelsen udarbejdede i den anledning et cover til miljø- og fødevarerministeren vedrørende håndtering af smitteudbruddet, hvori ministeren blev bedt om at træffe beslutning om, hvorvidt besætningen skulle aflives, eller om det ville være forsvarligt at lade besætningen leve under restriktioner, indtil mere viden forelå, eller om det kunne konstateres, at virusspredning var ophørt. Miljø- og fødevarerminister Mogens Jensen godkendte den 27. juni 2020, at besætningen skulle aflives ud fra forsigtighedsprincippet.

I forbindelse med Fødevarestyrelsens arbejde med indstillingen til miljø- og fødevarerministeren var der en mailkorrespondance mellem repræsentanter fra både Fødevarestyrelsen, Sundhedsstyrelsen og Statens Serum Institut, hvori overlæge, professor Anders Fomsgaard, Statens Serum Institut, i en mail af 25. juni 2020 gav udtryk for, at minkene skulle slås ned. Det hedder i mailen bl.a.:

”...

Jo efter min mening er der en unødigt risiko for at minkene (denne farm men også de næste farme (!) hvor en mutation der giver virus en fordel (=smitter bedre) eller er farligere.

Jeg vil råde til at slå de mink ned og slutte den smittekæde NU. Frem for at lade infektionen køre videre i 6 måneder indtil pelsning. Vi er ikke 100% sikre på at den virus fra minkene har ændret smitte egenskaber men jeg undrer mig over at ALLE familiemedlemmer er Covid syge, alle på plejehjemmet er smittet (og ikke de ca 20% vi nårmalt hører om), og at andre mennesker i Hjørring er smittet og at farm-2 er smittet (inklusive en hund) – alle med SAMME særlige virus. Yderligere forsøg skal til for at bevise det men de forsøg tager for lang tid. SÅ jeg advarer og opfordrer til at skaffe den nye virus variant af vejen så hurtigt som muligt som i nu!

...”

Faglig direktør Kåre Mølbak, Statens Serum Institut, har om Anders Fomsgaards mail forklaret bl.a.³², at den afspejler Anders Fomsgaards umiddelbare bekymring. De vidste ikke, hvor hurtigt og i hvilket omfang det risikerede at sprede sig. Men det siger ikke nødvendigvis noget om, hvad den mere fremad-

32 Forklaringsdokumentet side 178

rettede strategi skulle være. Statens Serum Institut skulle jo heller ikke træffe de beslutninger. Opgaven med risikohåndtering lå hos andre myndigheder. Hos Statens Serum Institut kunne de have nogle holdninger og give råd og vejledning, og de kunne understøtte evidensen af nogle beslutninger. Og så er det jo en mail, der står for Anders Fomsgaards regning. Men det afspejler, at der var tale om en meget dramatisk opdagelse i forhold til spredning fra mink til menneske, antallet af mink taget i betragtning. Det skulle ses i lyset af reservoirets størrelse, 17 millioner mink på det tidspunkt, og inden nedslagningen nåede 3-4 millioner mink at blive smittede, mens kun 300.000 mennesker nåede at blive smittede. Så vi havde i Danmark en epidemi, der var 10 gange større blandt dyr, end den epidemi der var blandt mennesker. Også internationalt var det en voldsom situation at stå i, og hvad det kunne ende med, kunne ingen forudse på det tidspunkt.

9.2.1.5.5. Tredje smitteudbrud i minkbesætning i Danmark

Den 30. juni blev der orienteret om det tredje tilfælde af smitte med covid-19 i en minkbesætning. Minkbesætningen var beliggende i Hjørring Kommune.

Miljø- og fødevareminister Mogens Jensen godkendte samme dag, den 30. juni 2020, at den smittede besætning blev slået ned ud fra forsigtighedsprincippet i lighed med de to tidligere smittede besætninger.

9.2.1.6. Strategi til inddæmning, forebyggelse og overvågning

9.2.1.6.1. Rapport af 2. juli 2020 med beslutningsgrundlag for covid-19 i mink i Danmark

Der blev ultimo juni 2020 iværksat arbejde med udarbejdelse af beslutningsgrundlag for håndtering af covid-19 i mink, og den 2. juli 2020 udkom Fødevarestyrelsen med en større rapport, "Beslutningsgrundlag - COVID-19 i mink i Danmark", udarbejdet i samarbejde med Sundhedsstyrelsen, Statens Serum Institut og Styrelsen for Patientsikkerhed samt med bidrag fra minkerhvervet.

Der blev i rapporten anvist en mulig strategi med det sigte at beskytte mennesker og mink mod smitte med covid-19. Strategien omfattede bl.a. udarbejdelse af regler om brug af værnemidler ved håndtering af mink, information om disse regler, overvågning af minkfarme i Danmark for covid-19 og anbefalinger for test for personer, der var beskæftigede på minkfarme.

Kapitel 10 i rapporten med beslutningsgrundlaget indeholdt konklusionerne, hvoraf fremgår følgende afsluttende bemærkninger:

”...

10.3.7 Afsluttende bemærkninger

Sundhedsstyrelsen, Styrelsen for patientsikkerhed, SSI og Fødevarestyrelsen vurderer, at mink under de ovenfor beskrevne forudsætninger – gennemførte og fremadrettede – med den nuværende viden forventeligt ikke vil udgøre et væsentligt smittebidrag til pandemien med COVID-19. Det forudsættes dog at udviklingen følges tæt.

De tungtvejende forudsætninger fra Sundhedsstyrelsen er klarlagt og vurderes at blive håndteret i praksis ved implementering af overstående indsatser vedr. regulering, information, overvågning, testindsats m.v.

På baggrund af Styrelsen for Patientsikkerheds, Sundhedsstyrelsen, SSI's og Fødevarestyrelsens faglige vurderinger, er der således ikke længere behov for, at Fødevarestyrelsen gennemfører aflivning ud fra et forsigtighedsprincip.

Som oplyst ovenfor vil Fødevarestyrelsen gennemføre en evaluering af overvågningen for COVID-19 i minkbesætninger efter to prøverunder. Ved evalueringen vil metode og resultater blive vurderet i sammenhæng med den øvrige situation for COVID-19 i mink. Denne evaluering forventes at kunne forelægges i efteråret 2020.

...”

Sundhedsstyrelsen fandt anledning til at fremkomme med kommentarer til kapitel 10 og skrev i en mail af 2. juli 2020 til blandt andre Fødevarestyrelsen, at Sundhedsstyrelsen ikke havde en holdning til eventuel nedslagning af dyr, da den ekspertise lå i regi af Fødevarestyrelsen. Endvidere understregede Sundhedsstyrelsen, at risikovurderingen var et øjebliksbillede, der afspejlede den nuværende viden, og at denne viden kunne ændre sig og derfor skulle følges nøje.

Veterinærdirektør Hanne Larsen, Fødevarestyrelsen, har om beslutningsgrundlaget forklaret bl.a.³³, at de tilbage i juli måned sammen med sundhedsmyndighederne lavede et beslutningsgrundlag til regeringen, hvor de ud fra den daværende viden sagde, at det ikke var nødvendigt at fortsætte med at aflive smittede besætninger. På daværende tidspunkt var deres vurdering, at man med mindre indgribende tiltag kunne opnå, at risikoen for, at smitten bredte sig fra besætningerne og ud i samfundet, var lav. Der blev i samarbejde med sundhedsmyndighederne truffet en række foranstaltninger i den forbindelse. Det manifesterede sig i en bekendtgørelse, hvorefter minkavlerne blev forpligtigede til at lave risikohandlingsplaner og bære værnemidler osv.

9.2.1.6.2. Fødevarestyrelsens notat af 4. juli 2020 om screeningen og myndighedernes anbefalinger til fremadrettet håndtering af covid-19-smitte i mink

Som følge af godkendelsen af Fødevarestyrelsens notat af 18. juni 2020 om overvågningsstrategi for covid-19 i mink, havde Fødevarestyrelsen den 24. juni 2020 igangsat en landsdækkende screening med covid-19-stikprøveundersøgelser af 10 procent af alle danske minkfarme.

Af Miljø- og Fødevarerministeriets notat af 4. juli 2020: "Notat om resultater fra screeningen og myndighedernes anbefalinger til fremadrettet håndtering af COVID-19 smitte i mink", fremgår, at resultatet af screeningen viste, at prøver fra alle de 125 minkbesætninger, der deltog i undersøgelsen, var negative for covid-19.

Det fremgår endvidere bl.a. af notatet, at Sundhedsstyrelsen, Styrelsen for Patientsikkerhed, Statens Serum Institut og Fødevarestyrelsen vurderede, at mink under en række forudsætninger med den nuværende viden forventeligt ikke ville udgøre et væsentligt smittebidrag til pandemien med covid-19, og at der ikke længere var behov for, at Fødevarestyrelsen gennemførte aflivninger af smittede mink ud fra et forsigtighedsprincip.

Faglig direktør Kåre Mølbak, Statens Serum Institut, har herom og forevist "Notat om resultater fra screeningen og myndighedernes anbefalinger til fremadrettet håndtering af COVID-19 smitte i mink" af 4. juli 2020 forklaret

33 Forklaringsdokumentet side 513

bl.a.³⁴, at der var lavet en screening af 120 farme, udvalgt tilfældigt, der alle var testet negative. Så der var intet der tydede på, at der var en omfattende smittespredning ud over de tilfælde, de kendte til i Nordjylland. De havde også udarbejdet en plan med anbefalinger til, hvordan arbejdere på minkfarmene kunne beskytte sig. Notatet er skrevet ud fra denne viden og en forestilling om, at man kunne styrke hygiejnen i besætningerne, lave en meget detaljeret og effektiv overvågning og dermed ville kunne gribe hurtigt ind over for eventuelle ny-smittede besætninger, så smitten ikke spredte sig yderligere.

9.2.1.6.3. Beslutning om ny strategi

Den 6. juli 2020 godkendte miljø- og fødevareminister Mogens Jensen bl.a. på baggrund af ovennævnte rapport af 2. juli 2020 "COVID-19 i mink i Danmark – beslutningsgrundlag" et cover vedrørende en ny strategi for håndteringen af covid-19 i mink.

Den nye strategi gik bl.a. ud på – i overensstemmelse med konklusionerne i beslutningsgrundlaget af 2. juli 2020 – udarbejdelse af regler om brug af værnemidler ved håndtering af mink, information om disse regler, overvågning af minkfarme i Danmark for covid-19 og anbefalinger for test for personer, der var beskæftigede på minkfarme. Derudover gik strategien ud på, at den hidtidige praksis om aflivning af covid-19-positive minkbesætninger ophørte, når tiltag vedrørende værnemidler, adfærd mv. trådte i kraft. Det blev herudover besluttet fortsat at følge udviklingen tæt og at gennemføre evaluering af situationen efter 1. og 2. overvågningsrunde.

Ved mail af 6. juli 2020 orienterede afdelingschef Tejs Binderup, Miljø- og Fødevareministeriet, departementschef Christian Liebing, Statsministeriet, og afdelingschef Kent Harnisch, Finansministeriet, om den nye strategi, og den 7. juli 2020 udsendte Miljø- og Fødevareministeriet en pressemeddelelse herom.

Kontorchef Paolo Drostby, Miljø- og Fødevareministeriet, har om ændring af strategien forklaret bl.a.³⁵, at til at begynde med slog de jo de smittede besætninger ned. Strategien blev først ændret senere, i begyndelsen af juli måned. Der blev udarbejdet et beslutningsgrundlag i et samarbejde mellem Fødevarestyrelsen, Sundhedsstyrelsen, Statens Serum Institut og Styrelsen for

34 Forklaringsdokumentet side 176

35 Forklaringsdokumentet side 160f

Patientsikkerhed, som afdækkede de veterinærfaglige og humansundhedsfaglige aspekter i sagen med henblik på at se, om man kunne undgå at slå mink ned og i stedet indføre nogle andre beskyttelsestiltag og i givet fald hvilke. Det beslutningsgrundlag blev så lagt op til regeringsbeslutning. Man traf så på denne baggrund en beslutning i juli måned om at gå over til en ændret strategi, hvor man indførte beskyttelsestiltag i form af overvågning og adgangsforbud mv. Internt i Fødevareministeriet var de ikke særligt bekymrede for situationen set ud fra et veterinærfagligt synspunkt. Nogle mink døde af covid-19, og andre blev raske igen. Det var smittespredningen til mennesker, der var bekymrende. Sundhedsmyndighederne var de primært bekymrede i forhold til smittespredningen til mennesker. Sundhedsmyndighederne hældte mere til at være forsigtige og gå ud fra et forsigtighedsprincip, end de selv gjorde i Miljø- og Fødevareministeriet.

9.2.1.6.4. Ikrafttræden af bekendtgørelser nr. 1171 og 1172 af 17. juli 2020 om covid-19 hos pelsdyr

Den 20. juli 2020 trådte en ny bekendtgørelse om covid-19 hos pelsdyr i kraft (Bekendtgørelse nr. 1172 af 17. juli 2020), som erstatter den tidligere bekendtgørelse nr. 926 af 22. juni 2020. Med den nye bekendtgørelse blev det bl.a. fastlagt, hvornår et pelsdyrhold kunne anses for mistænkt for at være smittet med covid-19, herunder når der havde været kontakt med mennesker, der havde fået påvist covid-19, og når der havde været kontakt med mistænkte eller smittede pelsdyrhold. Der blev endvidere fastsat krav om udarbejdelse af smittebeskyttelsesplaner, herunder adgangsbegrænsning til besætningerne og brug af værnemidler i den daglige drift af besætningerne.

Samtidig skete der opdatering af listebekendtgørelse: Bekendtgørelse nr. 1171 af 17. juli 2020. Det blev præciseret, at det alene er infektion med SARS-CoV-2 (covid-19) hos mink og ildere i en besætning, der har pligt til at lade sig registrere i Det Centrale Husdyrbrugsregister, der er omfattet af liste 1 og 3.

9.2.1.6.4.1. Afgørelse truffet af Fødevarestyrelsen i medfør af bekendtgørelse nr. 1172 af 17. juli 2020 som stadfæstet af Miljø- og Fødevareklagenævnet

Fødevarestyrelsen traf den 2. oktober 2020 afgørelse om at sætte en mink-besætning under offentligt tilsyn på baggrund af mistanke om smitte med covid-19. Det fremgår af afgørelsen, at besætningen var mistænkt for at være smittet med covid-19 på baggrund af en henvendelse fra klagers praktiserende

dyrlæge vedrørende kliniske symptomer i besætningen, og at afgørelsen er truffet i medfør af § 12, stk. 1, i bekendtgørelse nr. 1172 af 17. juli 2020 om covid-19 hos pelsdyr.

Miljø- og Fødevareklagenævnet stadfæstede ved afgørelse af 4. marts 2021 Fødevarestyrelsens afgørelse af 2. oktober 2020. Af begrundelsen fremgår bl.a.:

”...

Miljø- og Fødevareklagenævnet har lagt vægt på, at klagers besætning er mistænkt for at være smittet med COVID-19 på baggrund af besætningsdyrlægens observationer af symptomer i besætningen. Nævnet har i den forbindelse lagt til grund, at besætningsdyrlægens observationer af symptomer i besætningen har udgjort baggrunden for iværksættelse af det offentlige tilsyn. Nævnet har ikke fundet grundlag for at tilsidesætte Fødevarestyrelsens faglige vurdering af, at de konkrete tiltag i afgørelsen om offentligt tilsyn har været nødvendige for at undgå en eventuel smittespredning med COVID-19. Nævnet har endvidere ud fra hensynet til menneskers og dyrs sundhed vurderet, at afgørelsen ikke er mere indgribende end nødvendigt for at imødegå risiko for udbredelse af COVID-19 til mennesker og øvrige minkbesætninger i den periode, hvor der afventes et endeligt resultat i forhold til besætningens smittestatus. Nævnet henviser navnlig til den epidemiologiske udredning fra Statens Serum Institut og Københavns Universitet om COVID-19 i minkfarme fra oktober 2020, hvorefter COVID-19-smitte i mink ved overførsel til mennesker kan medføre potentiel risiko for manglende udvikling af flokkimmunitet efter overstået infektion og/eller vaccination.

...”

Der blev løbende truffet flere lignende afgørelser, hvor Miljø- og Fødevareklagenævnet stadfæstede Fødevarestyrelsens afgørelser om at sætte minkbesætninger under offentligt tilsyn på baggrund af mistanke om smitte med covid-19.

9.2.1.7. Skærpet kontrol og overvågning

9.2.1.7.1. Statens Serum Instituts risikovurdering af 4. september 2020 om særlig minkvariant af SARS-CoV-2

I august og september 2020 blev der konstateret flere tilfælde af covid-19-smitte i minkbesætninger, alle beliggende i Nordjylland.

Statens Serum Institut udsendte i den anledning en række risikovurderinger, og af en opdateret risikovurdering af 4. september 2020 fremgår, at der hos alle positive minkbesætninger i Nordjylland var fundet en særlig minkvariant af SARS-CoV-2, som havde spredt sig i lokalsamfundet samt givet anledning til selvstændige smitekæder uden for lokalområdet. Det fremgår endvidere, at en pludselige øgning i antallet af positive minkbesætninger i et afgrænset område, hvor der samtidig var en høj incidens blandt mennesker, var bekymrende.

9.2.1.7.2. Sundhedsstyrelsens notat af 7. september 2020 om udvikling af mutationer i minkvarianten

I et af Sundhedsstyrelsen – med bidrag fra Statens Serum Institut og Styrelsen for Patientsikkerhed –udarbejdet notat af 7. september 2020 til Sundhedsministeriet: "Sundhedsstyrelsens bidrag til håndtering af udbrud af ny corona-virus på minkfarme" beskrives mutationerne.

Af notatet fremgår bl.a.:

"...

Sundhedsstyrelsens bidrag til håndtering af udbrud af ny corona-virus på minkfarme

På baggrund af smitte med ny coronavirus i 4 nye minkbesætninger i uge 35 og 36 har Sundheds- og Ældreministeriet adspurgt om en vurdering af, hvorvidt der er sket ændringer i situationen, der nødvendiggør yderligere tiltag end de, der allerede er iværksat for at undgå smittespredning til og fra danske minkfarme.

Sundhedsstyrelsen har til udarbejdelse af bidraget indhentet bidrag fra Statens Serum Institut og Styrelsen for Patientsikkerhed, herunder har Statens Serum Institut opdateret risikovurderingen vedr. betydning af ny coronavirus (SARS-CoV-2) i mink for smittespredning blandt mennesker.

...

Aktuelt situationsbillede

Statens Serum Institut beskriver, at der siden 10. august er fundet smitte med ny coronavirus i yderligere 6 minkbesætninger, heraf er de 4 konstateret inden for den sidste uge. De 6 minkbesætninger er placeret i Hjørring kommune og ligger således inden for en radius af 20 km fra de oprindelige 3 minkbesætninger.

...

Det bemærkes, at de foreløbige genetiske undersøgelser fra minkbesætning nr 4 viser, at den unikke minkvariant fortsat udvikler mutationer i det område af virus som koder for ”spike-proteinet”, og som samtidig er den del af virus, som en lang række internationale vaccine-kandidater er rettet imod.

...

Sammenfattende vurderer Statens Serum Institut, at risikoen for introduktion af ny coronavirus til minkfarme via mennesker aktuelt er høj. Risiko for spredning fra minkfarme via mennesker til det omgivende samfund er ligeledes til stede, men omfanget af denne smitte er vanskeligt at vurdere. Det vurderes dog, at denne risiko kan mindskes ved hurtigere erkendelse af smitte blandt såvel mink som personer med tilknytning til minkbesætninger i kombination med implementering af mere omfattende forebyggende foranstaltninger, jf nedenstående.

...”

9.2.1.7.3. Statens Serum Instituts notat af 7. september 2020 om risiko for vaccinedækning

Sundhedsministeriet modtog 7. september 2020 et notat af samme dato fra Statens Serum Institut om: ”Mulige scenarier for udviklingen af COVID-19-epidemien henover efterår/vinter 2020 og hele 2021”.

I notatet fremgår det bl.a., at nye varianter af virus i mink kan have betydning for vacciner:

”...

Der er samlet set mange usikkerheder, der vil få afgørende indflydelse på den videre udvikling af COVID-19-epidemien i Danmark, herunder:

...

- Zoonotisk reservoir i mink er en risiko for replikation af virus blandt dyr, hvorved nye varianter af virus kan opstå, der i værste tilfælde ikke kan dækkes af en vaccine.

...”

9.2.1.7.4. Statens Serum Institut og Fødevarestyrelsens notat af 9. september 2020 om status for håndteringen

I notat af 9. september 2020 ”Status og håndtering af Covid-19 i minkbesætninger” beskrev Statens Serum Institut og Fødevarestyrelsen, at de fortsat mente, at de tiltag, der var besluttet i juli 2020 var brugbare, havde effekt og skulle fortsætte.

Det fremgår bl.a. af notatet:

...”

Løsning

SSI og FVST mener fortsat, at de tiltag, der blev besluttet af fødevarerministeren og sundheds- og ældreministeren i juli er brugbare, har effekt og skal fortsættes. Dog viser den nuværende øgede forekomst af smittede minkbesætninger i Hjørring Kommune, at der fortsat sker smitte i lokalområdet, og SSI vurderer, at risikoen for introduktion af SARS-CoV-2 til minkbesætninger via mennesker er høj. Risiko for spredning fra minkbesætninger via mennesker til det omgivende samfund er ligeledes til stede, men omfanget af denne smitte er vanskelig at vurdere.

Det vurderes, at denne risiko kan mindskes ved hurtigere detektion af smitte både i mink og hos personer med tilknytning til mink, samtidig med implementering af mere omfattende forebyggende foranstaltninger.

Der er derfor identificeret 4 indsatsområder for at nedsætte spredningen af COVID-19 i minkbesætninger.

...”

9.2.1.7.5. Beslutning om skærpet kontrol og overvågning

Miljø- og fødevarerminister Mogens Jensen godkendte den 20. september 2020 to skærpede kontrol- og overvågningstiltag vedrørende minkfarme i form af uanmeldt kontrol med fokus på korrekt brug af værnemidler og smittebeskyttelse i minkfarme og styrket overvågning af covid-19 i minkfarme i fire nordjyske kommuner. Dette blev samme dag offentliggjort i en pressemeddelelse.

Beslutningen om skærpet kontrol skete bl.a. i lyset af en stigende smitte og på baggrund af et notat af 18. september 2020 udarbejdet af Statens Serum Institut, hvoraf det bl.a. fremgår, at risikoen for, at der opstår nye mutationer, er meget stor, også idet virus vil prøve at tilpasse sig minks luftveje, samt at den fortsatte udvikling af virus i mink med flere og flere mutationer i spikeproteinet og spredning ved videresmitte til mennesker i Danmark derfor kan udgøre en potentiel fare for folkesundheden. Notatet beskrives nærmere i afsnit 9.2.2.8. nedenfor.

Beslutningen om skærpet kontrol blev efterfølgende godkendt henholdsvis den 23. september 2020 på et Forberedende Økonomiudvalgsmøde samt den 30. september 2020 på et møde i Økonomiudvalget, se nærmere i afsnit 9.2.2.14. og 9.2.2.21. herom nedenfor.

Sideløbende hermed pågik der overvejelser om justering af strategien. Der pågik herunder arbejde med forberedelse af sager til regeringsudvalg, som blev afholdt i løbet af september og oktober 2020.

9.2.2. Forløbet fra medio september 2020 til primo november 2020

I perioden september til oktober 2020 blev der – delvist sideløbende med forløbet beskrevet ovenfor – i en række ministerier og styrelser arbejdet med sager til regeringsudvalg, hvor der i perioden blev afholdt en række møder vedrørende håndtering af mink, særligt i Udvalget for covid-19 og i Økonomiudvalget.

Udvalget for covid-19 (herefter benævnt CU) blev annonceret etableret i en pressemeddelelse af 28. august 2020 om ”Styrkelse af Statsministeriet og ændring af regeringsudvalgene”, hvoraf det fremgår, at statsministeren havde besluttet at etablere et nyt fast ministerudvalg, som ville holde regelmæssige møder vedrørende covid-19-relaterede problemstillinger. I tilknytning til ud-

valget blev der nedsat et forberedende embedsmandsudvalg (herefter benævnt FCU), hvori deltager departementscheferne i de involverede ministerier. Se nærmere herom under afsnit 9.2.2.1.1.

Økonomiudvalgets (herefter benævnt ØU) opgaver vedrører især regeringens samlede økonomiske politik, og udvalgets medlemmer i oktober 2020 var: finansministeren (formand), social- og indenrigsministeren, skatteministeren, klima-, energi- og forsyningsministeren, erhvervsministeren og beskæftigelsesministeren. I tilknytning hertil er nedsat et forberedende embedsmandsudvalg (herefter benævnt FØU), hvori deltager departementscheferne i de involverede ministerier

Håndtering af mink var på dagsordenen på en række møder i perioden, men emnet blev flere gange taget af dagsordenen, eller mødet blev aflyst. Forud for møderne blev der i ministerierne med formandskabet for udvalget (i Sundhedsministeriet vedrørende CU og i Finansministeriet vedrørende ØU) udarbejdet fælles materiale – enten af ministeriet alene eller i samarbejde med andre ministerier – bl.a. i form af covers med bilag, som blev sendt til alle medlemmer af udvalget. Derudover blev der i de enkelte ministerier udarbejdet internt materiale til brug for udvalgmøderne, herunder covers og håndakter. Der nåede også at blive udarbejdet materiale til nogle af de møder, hvor håndtering af mink endte med at blive taget af dagsordenen, eller hvor mødet blev aflyst.

Der blev løbende afgivet risikovurderinger af Statens Serum Institut og Dansk Veterinær Konsortium (DK-VET), som blev anvendt til brug for udarbejdelse af regeringssagerne og til brug for Fødevarestyrelsens vurderinger af hjemmelsgrundlaget for aflivning af mink. Således vurderede Fødevarestyrelsen i et notat af 25. september 2020: "Covid-19 i mink – hjemmel til og argumentation for at genindføre aflivning af smittede minkbesætninger og oprettelse af zoner", at der "på nuværende tidspunkt" som følge af risikovurderingerne ikke var lovgivningsmæssig hjemmel til at træffe afgørelse om at indføre zoner eller til at aflive minkene i zonerne. Knap en uge senere vurderede Fødevarestyrelsen i et bilag til et CU-møde: "Beslutningsnotat til møde i regeringens COVID-udvalg til fredag den 2. oktober 2020" at det i lyset af en udtalelse fra Dansk Veterinær Konsortium af 29. september 2020, og den bekymring som sundhedsmyndighederne havde udtrykt for udviklingen i antallet af smittede minkfarme, at der var tilvejebragt et fagligt og juridisk grundlag til at

foretage en eliminering af det reservoir, der var i minkbesætningerne ved en præventiv nedslagning af de smittede minkbesætninger, samt de nærliggende besætninger omkring de smittede.

Det følgende er en gennemgang af de i forhold til håndtering af mink relevante møder i henholdsvis FCU, CU, FØU og ØU i perioden september til oktober 2020 samt en beskrivelse af de relevante dokumenter, der blev udarbejdet i perioden.

9.2.2.1. FCU-mødet den 8. september 2020

Første møde i FCU blev afholdt tirsdag den 8. september 2020. Der blev udsendt dagsorden udarbejdet af Sundhedsministeriet. Håndtering af covid-19-smitte i relation til mink var ikke på dagsordenen, men der var bl.a. et punkt omhandlende: Kommissorium for "Udvalget for covid-19" og et udkast til kommissorium ved vedlagt.

9.2.2.1.1. Kommissorium for CU

Af det vedlagte udkast til kommissorium fremgår:

"UDKAST: Kommissorium for Udvalget for COVID-19

Der etableres et fast ministerudvalg, som holder regelmæssige møder vedrørende COVID-19-relaterede problemstillinger (*Udvalget for COVID-19 (CU)*).

Formål/ansvarsområder

Udvalget skal behandle sager bredt vedrørende COVID-19, herunder om både de sundhedsmæssige, beredskabsmæssige og erhvervsmæssige konsekvenser af COVID-19.

...

Sager af større rækkevidde forelægges KU eller ØU. Det kan fx være sager af større økonomisk eller principiel rækkevidde.

Formandskab og medlemmer

Formandskabet varetages af sundheds- og ældreministeren. Udvalgets faste medlemmer er derudover justitsministeren, finansministeren,

udenrigsministeren, erhvervsministeren og kulturministeren. Øvrige relevante ministre deltager efter behov. Desuden deltager en departementsråd fra Statsministeriet som observatør i udvalget. I mødet deltager derudover en CU-udvalgssekretær fra Sundheds- og Ældreministeriet.

Til stede på mødet i CU er desuden departementscheferne for deltagende ministerier, ligesom en afdelingschef, eller disses stedfortrædere, fra Sundheds- og Ældreministeriet og Justitsministeriet kan være til stede.

Derudover kan styrelsesdirektørerne fra Statens Serum Institut (SSI), Sundhedsstyrelsen (SST), Styrelsen for Patientsikkerhed (STPS), Lægemiddelstyrelsen (LMS) og Styrelsen for Forsyningssikkerhed samt en repræsentant fra Rigspolitiet efter behov indkaldes til møderne.

I tilknytning til ministerudvalget nedsættes et forberedende embedsmandsudvalg (FCU) (på samme måde som f.eks. FKU og FØ). I mødet deltager departementscheferne i de involverede ministerier. Desuden vil Sundheds- og Ældreministeriet og Justitsministeriet kunne deltage med en afdelingschef eller en stedfortræder for afdelingschefen. En departementsråd fra Statsministeriet vil desuden deltage i disse møder som observatør.

...

Det er de enkelte ministeriers ansvar efter behov at indmelde relevante emner, som ikke dækkes af de faste punkter. Indmeldelse af nye punkter skal ske løbende til Sundheds- og Ældreministeriet og Justitsministeriet.

Materiale til CU udsendes senest tirsdag kl. 12. Materiale til FCU udsendes senest onsdag kl. 12. Til brug for de faste statuspunkter udsendes som udgangspunkt et dashboard eller lignende i et fast format. Ved dagsordenspunkter, hvor der lægges op til drøftelse og beslutning, udsendes en skriftlig sag.

Det er de enkelte ministeriers ansvar at følge op på møderne og iværksætte eventuelt truffne beslutninger.”

Departementschef Per Okkels, Sundhedsministeriet, har om CU forklaret³⁶, at CU blev oprettet for at aflaste KU. Han var involveret i oprettelsen af CU. Sundhedsministeren blev formand for CU med bistand fra Justitsministeren, og de havde et fælles sekretariat. Justitsministeriet blev involveret først og fremmest på grund af relationen til NOST'en. Han så det som meget naturligt, idet arbejdet i CU ofte blev til et spørgsmål om jura og ikke kun sundhed.

9.2.2.2. CU-mødet den 10. september 2020

Første møde i CU blev afholdt den 10. september 2020.

9.2.2.2.1. Arbejdet i Statsministeriet

Dagen før CU-mødet, den 9. september 2020, var der en mailkorrespondance mellem konsulent Andreas Meldgaard Goth og departementsråd Pelle Pape, begge Statsministeriet, om den seneste udvikling i covid-19 smitte blandt mink, herunder overvejelser om potentielt at slå alle mink i Danmark ned, samt overvejelse om, hvorvidt der kunne være tale om en regeringssag:

”...

Til: Pelle Pape

Cc: Christian Korsbæk, Christian Fuglsang, Christian Liebing

Fra: Andreas Meldgaard Goth

Titel: Overvågningsstrategi for COVID-19 i mink.pdf

Sendt: 09-09-2020 15:58

Bilag: Overvågningsstrategi for COVID-19 i mink.pdf;

Hej Pelle,

Til din orientering har FM varslet, at den seneste udvikling i COVID-19-smitte blandt mink muligvis bliver bragt op i morgen på mødet i COVID-19 udvalget.

Sagen kort: SUM skulle efter sigende har fundet frem til at, virus kan mutere blandt mink og vil derfor potentielt anbefale, at alle mink slås ned i Danmark, samt at der indføres en karensperiode for minkavl. Drastisk indgreb givet store eksportindtægter fra det erhverv (FM siger

36 Forklaringsdokumentet side 722

ca. 12 mia. kr. årligt). Herudover også usikkert om et sådan tiltag kan finansieres ved corona-penge.

Løsning må velsagtens være en regeringssag om problematikken?

Har vedhæftet den seneste sag, som vi har haft oppe omkring mink og COVID-19 fra i sommers.

Dbh. Andreas

...

Til: Andreas Meldgaard Goth

Cc: Christian Korsbæk, Christian Fuglsang, Christian Liebing, Jean El-lermann-Kingombe

Fra: Pelle Pape

Titel: SV: Overvågningsstrategi for COVID-19 i mink.pdf

Sendt: 09-09-2020 16:04

Lyder rigtigt. Forventer Jean deltager i morgen – så også til ham.

Bh

Pelle

..."

Departementsråd Pelle Pape, Statsministeriet, har forevist mailen forklaret³⁷, at den type regeringssag ville indebære, at sagen skulle behandles i en række af regeringens koordinerende og centrale udvalg. Det kunne være ØU, CU eller KU. Mailen var et varsel om, at sagen måske ville blive bragt op på et CU-møde dagen efter, som hans kollega skulle deltage i. Såfremt dette skete, skulle der laves en regeringssag herpå.

Departementsråd Christian Liebing, Statsministeriet, som var cc på mailkorrespondancen har forklaret³⁸, at han ikke blev nærmere informeret om grundlaget for Sundhedsministeriets potentielle anbefaling om at slå alle mink ned i Danmark. Han drøftede ikke anbefalingen med departementschef Barbara Bertelsen. Dette var første gang, han blev gjort bekendt med idéen om at slå

37 Forklaringsdokumentet side 1424

38 Forklaringsdokumentet side 335f

alle mink ned. Han så det på ingen måde som et fuldt udfoldet forslag, da der konstant var idéer, der flød rundt. Andreas Meldgaard Goth sendte sagen til hans to medarbejdere, da medarbejderne skulle bruge det til deres forberedelse af et CU-møde. Årsagen til at Andreas Meldgaard Goth sendte mailen direkte til Pelle Pape var sikkert begrundet i, at Andreas Meldgaard Goth troede, at det var Pelle Pape, der skulle deltage i CU-mødet. Pelle Pape svarede få minutter senere Andreas Meldgaard Goth, med cc til bl.a. ham og Jean Ellermann-Kingombe, at det var Jean Ellermann-Kingombe, der skulle deltage i mødet.

9.2.2.2.2. Arbejdet i Finansministeriet

I Finansministeriet blev der den 9. september 2020 sendt en mail fra Kathrine Banke til de særlige rådgivere Mads Brandstrup og Mathias Secher fra Finansministeriet. Mailen var vedhæftet materiale til brug for CU-mødet den 10. september 2020, herunder endelig dagsorden. Mailen var vedhæftet bl.a. hånddakt udarbejdet i Finansministeriet om coronavirus i mink.

Af håndakten fremgår bl.a.:

”...

Coronavirus i mink – evt. nedslagning om kompensation

Sagens kerne /baggrund

I randen af møde i FCU 8. september oplyste SUM, at man har fundet indikationer på, at corona-virus kan mutere i smittede mink og derved skabe nye virusstrenge, som potentielt kan reducere effektivitet af en evt. kommende vaccine.

Det blev endvidere oplyst, at sundhedsmyndighederne på den baggrund overvejer at udstede en anbefaling om nedslagning af alle danske minkbesætninger – samt et midlertidigt forbud mod minkhold.

Et påbud om nedslagning vil have meget væsentlige konsekvenser. Eksempelvis vurderes et sådant påbud at aktivere regler om erstatningspligt. Miljø- og Fødevarerministeriet har tidligere skønnet, at fuld kompensation for nedslagning af alle danske minkbesætninger kan beløbe sig til 10-15 mia. kr. Dertil kommer eventuel erstatning for driftstab i en midlertidig forbudsperiode. I 2018 var der ca. 3.500 beskæftigede inden for ”avl af pelsdyr mv.”. Skønnene er forbundet med betydelig

usikkerhed, og der vil være behov for at konsolidere såvel fortolkning af gældende erstatningsregler og økonomiske skøn.

Kompensationen vurderes ikke umiddelbart at falde inden for eksisterende hjælpeforanstaltninger. Beløbsstørrelsen tilsiger dog, at en løsning vil skulle gennemføres i 2020, idet de skønnede beløbsstørrelser vanskeligt kan håndteres inden for prioriteringsrummet på FFL21. Et påbud rejser samtidig en række tværgående spørgsmål, herunder om risiko for mutation i andre dyrearter samt overvejelser om evt. lækage fra mink fra udlandet.

Samlet set vil der være behov for et væsentligt uddybet beslutningsgrundlag forud for en beslutning om nedslagning, og det anbefales at MFVM med inddragelse af SUM, EM og FM, udarbejder en ØU/KU-sag om forskellige modeller for håndtering.

Hovedbudskaber

- Hvis risikoen for mutation kan ødelægge et kommende vaccinationsprogram, skal spørgsmålet i sagens natur adresseres.
- Et påbud om nedslagning af alle danske minkbesætninger vil dog være et meget indgribende tiltag, med risiko for endog meget markante statsfinansielle og/eller erhvervsøkonomiske konsekvenser
- Jeg vil derfor foreslå, at vi hurtigst muligt igangsætter arbejdet med en fælles regeringssag, der kan belyse 1) de sundhedsmæssige risici for mutation 2) forskellige håndtag til at imødegå dette og 3) de samlede økonomiske konsekvenser ved hvert af disse”

Senere samme aften den 9. september 2020 sendte souschef Lars Høgsbro Østergaard, Finansministeriet, en mail til ansatte i ministeriet, hvori han gjorde opmærksom på den af Finansministeriet udarbejdede håndtag om mink, herunder at det potentielt kunne blive meget dyrt, ligesom han skrev, at Fødevareministeriet og Sundhedsministeriet var i dialog om sagen.

Finansminister Nicolai Wammen har forklaret³⁹, at det centrale i hans øjne var, at Finansministeriets departementschef kom til at deltage i CU-møderne, og at

39 Forklaringsdokumentet side 828f

det var en af Finansministeriets afdelingschefer, som deltog i FCU-møder, samt at hvis der skulle træffes vidtrækkende beslutninger, skulle det forbi ØU eller ham selv. Han mener, at det var departementschefen, som deltog i CU-mødet den 10. september 2020, hvor udvalget formelt blev etableret. Det, som blev praksis, var, at hvis der var sager, der havde større økonomisk rækkevidde, så skulle det forbi ØU eller ham som minister. Omvendt måtte hverken ØU eller han blive en stopklods. Forevist endelig dagsorden for CU-mødet den 10. september 2020 har han forklaret, at han ikke deltog i mødet, og han ved derfor ikke, om der var en drøftelse af mink på mødet. Forevist den i Finansministeriet udarbejdede håndakt til brug for FCU-møde den 10. september 2020 omhandlende coronavirus i mink har han forklaret, at han ikke husker at have haft en drøftelse med sine medarbejdere om den i håndakten nævnte anbefaling. Han blev løbende orienteret om de større økonomiske udfordringer i forbindelse med covid-19. En udgift på 10-15 mia. kr. var et meget betydeligt beløb, og han blev orienteret om, at hvis man skulle foretage vidtrækkende beslutninger på minkområdet, så ville det komme med en høj økonomisk pris. De var ikke inde og diskutere, hvordan man skulle kontere beløbet, da man på det tidspunkt ikke havde truffet en beslutning om nedslagning af alle mink. Der var en række hjælpeordninger til gavn for dansk erhvervsliv og for at holde hånden under danske arbejdspladser. De prøvede i kraft af forståelse med de politiske partier at spænde et sikkerhedsnet ud under danske arbejdspladser, dansk erhvervsliv mv. Efter aftalerne var lavet, var der en formel håndtering, hvor de relevante ministerier sendte aktstykker til Folketinget. Overvejelserne var et udtryk for rettidig omhu tidligt i processen, hvor der ikke var truffet nogen beslutning om at slå mink ned. Han var derfor som minister ikke involveret.

9.2.2.3. FCU-mødet den 11. september 2020

Den 11. september 2020 blev der afholdt møde i FCU. Af dagsorden af 9. september 2020 fremgår dagsordenspunkt 7: "Håndtering af smittespredning på danske minkbesætninger", ligesom det fremgår, at departementschef Henrik Studsgaard, Miljø- og Fødevareministeriet, var inviteret til drøftelse af dagsordenspunktet.

På mødet deltog blandt andre afdelingschef Annemarie Lauritsen, Finansministeriet, og departementsråd Christian Liebing, Statsministeriet.

9.2.2.3.1. Fælles materiale udsendt i anledning af FCU-mødet den 11. september 2020

Ved mail af 10. september 2020 kl. 20.34 til en lang række medarbejdere i forskellige ministerier udsendte Sundhedsministeriet et cover udarbejdet af Miljø- og Fødevareministeriet og Sundhedsministeriet til brug for dagsordenspunkt 7 om håndtering af mink: "Håndtering af smittespredning med COVID-19 i danske minkbesætninger".

Det fremgår af coveret bl.a., at der var fundet smitte i yderligere minkbesætninger, og at det derfor skulle drøftes, om den nuværende strategi for inddæmning af smitte i minkbesætninger skulle fortsætte, eller om den skulle ændres. Det fremgår endvidere, at der ikke var observeret mutationer af virus i minkbesætninger, som var problematiske i relation til vaccineudvikling.

Der blev i coveret indstillet til, at sundhedsmyndighederne og Fødevarestyrelsen udarbejdede et koordineret forslag til tiltag, der kunne forhindre yderligere smittespredning, som kunne præsenteres for CU, og at Miljø- og Fødevareministeriet og Sundhedsministeriet skulle forelægge en ny vurdering af smittespredning i minkfarme for CU ultimo oktober.

Af coveret fremgår:

Miljø- og Fødevareministeriet
Sundheds- og Ældreministeriet

Håndtering af smittespredning med COVID-19 i danske minkbesætninger

Problem

Medio juni 2020 blev der for første gang konstateret COVID-19 i danske minkbesætninger, og regeringen besluttede ud fra et forsigtighedsprincip, at de tre smittede minkbesætninger skulle aflives.

Samtidigt blev det besluttet at bede Fødevarestyrelsen (FVST) gennemføre en national screening for COVID-19. På basis af disse resultater og anden indsamlet viden, udarbejdede FVST i samarbejde med Sundhedsstyrelsen (SST), Styrelsen for Patientsikkerhed (STPS) og Statens Serum Institut (SSI) efterfølgende et skriftligt vidensgrundlag, som dannede baggrund for en fremadrettet strategi. Denne strategi blev præsenteret af regeringen den 7. juli 2020 og indebærer en inddæmning af smitten frem for aflivning af besætningerne.

Som en del af strategien blev det besluttet, at FVST skulle gennemføre to overvågningsrunder, hvorefter der skal foretages en evaluering. Fødevareministeren besluttede den 15. august 2020 at udvide overvågningen med flere runder indtil pelsning. Der er siden 10. august fundet smitte i yderligere 7 minkbesætninger, som alle er beliggende i Hjørring Kommune. Det skal derfor drøftes i regeringen, om den nuværende strategi for inddæmning af smitte i minkbesætninger skal fortsætte, eller om den skal ændres.

Baggrund

De første fund af COVID-19 i danske minkbesætninger blev bekræftet hhv. den 15. og den 19. juni 2020, og de tre smittede minkbesætninger blev ud fra et forsigtighedsprincip aflivet. Sideløbende blev FVST bedt om at gennemføre en COVID-19-screening med stikprøveundersøgelse af 10 pct. af de danske minkfarme, i alt 125 besætninger. Resultatet af undersøgelsen var, at ingen af de 125 undersøgte minkbesætninger var smittede med COVID-19.

På basis af disse resultater og anden indsamlet viden, udarbejdede FVST i samarbejde med SST, STPS og SSI et skriftligt vidensgrundlag, som dannede baggrund for beslutningen om en fremadrettet strategi.

Den fremadrettede strategi blev præsenteret af regeringen den 7. juli 2020, og omfatter bl.a. udarbejdelse af regler om brug af værnemidler ved håndtering af mink, information om disse regler, overvågning af minkfarme i Danmark for COVID-19, tiltag til begrænsning af risikoen for at mink undslipper minkfarmene og løber ud i naturen og anbefalinger for test af personer, der er beskæftiget på minkfarme.

Samtidigt besluttede regeringen, at den hidtidige praksis om aflivning af COVID-19 positive minkbesætninger ville ophøre, når beslutningsgrundlaget bekendtgørelse om COVID-19 hos pelsdyr trådte i kraft den 17. juli 2020.

Som en del af strategien blev det besluttet, at FVST skulle gennemføre overvågning. Overvågningen foregår ved, at minkejerne indsender prøver fra døde mink til undersøgelse hos SSI hver tredje uge. Et evt. viruspositivt resultat bliver betragtet som en mistanke og håndteres af FVST med udtagning af yderligere prøver fra besætningen til verifikation af resultatet. To af de 10 smittede besætninger er blevet identificeret gennem denne overvågning.

Samtidigt har FVST og sundhedsmyndighederne etableret et samarbejde om COVID-19, som bl.a. omfatter en gensidig orientering om mulig smitte hos personer, der har kontakt med minkbesætninger.

Til og med 9. september 2020 har FVST håndteret i alt 24 mistanker om COVID-19 i minkbesætninger. 14 af de 24 besætninger er identificeret ved underretning fra sundhedsmyndighederne om, at personer med relation til besætningen er testet positiv for COVID-19. Videre undersøgelser i besætningerne viser, at 7 af dem er smittede.

Endeligt er en smittet besætning fundet ved indberetning om sygdom hos minke fra den praktiserende dyrlæge.

Dvs. der siden det første fund af smitte i mink i Danmark, nu er konstateret COVID-19 i i alt 10 minkbesætninger. Alle beliggende i Nordjylland.

Den samlede status for COVID-19 i minkbesætninger pr. 9. september 2020 er angivet i *tabel 1* herunder. 23 af de 24 besætninger nævnt i tabellen er beliggende i Nordjylland, mens den sidste besætning (den antistof positive besætning), er beliggende på Sjælland.

Udviklingen i COVID-19 i minkbesætninger opdateres løbende på Fødevarestyrelsens hjemmeside.

	Affivet	Under OT* (udredning)	Under OT* (fritestning pågår)	OT ophævet	I alt
Status antal besætninger					
Smittede	3	5	2	0	10
Mistænkte under afklaring	0	8	0	0	8
Mistænkte afklarede (antistof positive virus negative)	0	0	0	1	1
Mistænkte afklarede (negative for både virus og antistoffer)	0	0	0	5	5
I alt					24

Anm.: Opgørelse pr. 9. september 2020 over antal minkbesætninger undersøgt som følge af mistanke om COVID-19 smitte efter anmeldelse fra Styrelsen for Patientsikkerhed, praktiserende dyrlæge eller ejer, eller på mistanke opstået ved fund i overvågningsprøver.

*OT = Offentligt tilsyn.

Kilde: FVST

Løsning

SSI vurderer, at risikoen for introduktion af COVID-19 til minkfarme via mennesker aktuelt er høj, og at risikoen for spredning fra minkfarme via mennesker til det omgivende samfund ligeledes er til stede. Det vurderes, at denne risiko kan mindskes ved hurtigere erkendelse af smitte blandt såvel mink som personer med tilknytning til minkbesætninger i kombination med implementering af mere omfattende forebyggende foranstaltninger, som blandt andet omfatter en øget overvågning og opsporing af smitte blandt mink og ansatte på minkfarme samt en intensivering af de eksisterende anbefalinger og regionale tiltag ved udbredt smitte på flere farme.

STPS, SSI og SST vurderer, at det er for vanskeligt og ressourcerelevende at opnå en effektiv epidemiologisk udredning af minkbesætning, idet minkbesætningernes ejer ikke behøver at bidrage til smitteudredning, og derudover, at det er vanskeligt at udveksle oplysninger mellem forskellige myndigheder. Endvidere er der udfordringer med brug af værnemidler på besætningerne. Det fremgår af en rapport udarbejdet af KU, (" Rapport over kontaktmønstre og smittebeskyttelse i minkfarme" baseret på interview af 79 farme i hele Danmark), at der, efter implementering af de skærpede foranstaltninger primo juli 2020, var 33% der brugte hånd-sprit og 47% der anvendte værnemidler. Der foreligger ikke afklaring af, om der har været person-per-person kontakt imellem personkredsen for de involverede minkfarme.

Det bemærkes i den sammenhæng, at der ikke er observeret mutationer af virus i minkbesætninger, som er problematiske i relation til vaccineudvikling. Hvis den videre afdækning giver oplysninger om en risiko herfor, vil der blive forelagt en plan for håndtering af dette og en fornyet risikovurdering.

Som besluttet i strategien, gennemfører FVST en evaluering af overvågningen for COVID-19 i minkbesætninger. Ved evalueringen vil resultater blive vurderet i sammenhæng med den øvrige situation for COVID-19 i mink. Evalueringen kan give anledning til yderligere tiltag.

Det indgår ikke som en anbefaling i vurderingen fra STPS, SSI, SST og FVST, at besætningerne slås ned. Såfremt det besluttes, at de smittede besætninger ud fra et forsigtighedsprincip skal slås ned, vil det medføre omkostninger til erstatninger. Det er tidligere vurderet, at omkostningerne hertil med betydelig usik-

kerhed kan udgøre [1,0-1,5] mia. kr. ved en antagelse om 10 pct. smittede besætninger.

Indstilling

Det indstilles, at sundhedsmyndighederne og Fødevarestyrelsen udarbejder et koordineret forslag til tiltag, der kan forhindre yderligere smittespredning, som kan præsenteres for CU.

Det indstilles, at MFVM og SUM forelægger en ny vurdering af smittespredning i minkfarme for CU ultimo oktober.

Forventet modtagelse

Det forventes at blive mødt med kritik fra erhvervet, såfremt det besluttes at slå de smittede besætninger ned ud fra et forsigtighedsprincip. Dette skal ses i lyset af, at effekterne af den strategi, der for nyligt er iværksat, endnu ikke er klarlagt og erhvervet har brugt ressourcer på at tilpasse sig de nye krav.

Kommunikation

FVST og Miljø- og Fødevareministeriets presseafdelinger håndterer løbende kommunikation og henvendelser relateret til overvågningsstrategien og udviklingen i smittetilfælde på danske minkbesætninger. Begge presseafdelinger forestår kommunikation, såfremt sundhedsmyndighederne træffer beslutning om at ændre strategi til aflivning af smittede besætninger.

9.2.2.3.2. Arbejdet i Finansministeriet

Der blev i Finansministeriet til brug for FCU-mødet den 11. september 2020 udarbejdet hånddakt til departementschefen.

Af håndakten fremgår:

"Håndakt til FCU d. 10. september 10. september 2020
KGE

Coronavirus i mink

Sagens kerne /baggrund

Der er konstateret COVID-19 i i alt 10 minkbesætninger i Danmark – alle beliggende i Nordjylland. Der skal tages stilling til, om den nuværende strategi for inddæmning af smitte i minkbesætninger er tilstrækkelig, eller om den skal ændres.

SSI vurderer, risikoen for at COVID-19 spredes via minkfarme kan mindskes ved bl.a. hurtigere opdagelse af smitte samt øget overvågning og opsporing af smitte blandt mink og ansatte på minkfarme. KGE bemærker, at det står uklart hvordan dette kan fx kan opnås i praksis.

Det bemærkes, at det pt. *ikke* indgår som en anbefaling i vurderingen fra STPS, SSI, SST og FVST, at besætningerne skal slås ned. Dette kan dog besluttes ud fra et forsigtighedsprincip.

I sagsfremstilling angives et skøn for omkostninger ved nedslagtning på 1,0-1,5 mia. kr. under antagelse om 10 pct. smittede besætninger. KGE bemærker, at der ifm. udarbejdelsen af et koordineret forslag til tiltag bør udarbejdes et udbygget beslutningsgrundlag med forskellige modeller for kompensation, såfremt der indgår anbefalinger om nedslagtning.

KGE bemærker i den forbindelse, at en evt. anbefaling om nedslagning vil have meget væsentlige konsekvenser. Fx vurderes et sådant påbud at aktivere regler om erstatningspligt. MFVM har tidligere skønnet, at fuld kompensation for nedslagning af alle danske minkbesætninger kan beløbe sig til 10-15 mia. kr. Dertil kommer eventuel erstatning for driftstab i en midlertidig forbudsperiode. I 2018 var der ca. 3.500 beskæftigede inden for "avl af pelsdyr mv."

Kompensationen vurderes ikke umiddelbart at falde inden for eksisterende hjælpeforanstaltninger. Beløbsstørrelsen tilsiger dog, at en løsning vil skulle gennemføres i 2020, idet de skønnede beløbsstørrelser vanskeligt kan håndteres inden for prioriteringsrummet på FFL21. Et påbud rejser samtidig en række tværgående spørgsmål, herunder om risiko for mutation i andre dyrearter samt overvejelser om evt. lækage fra mink fra udlandet.

Hovedbudskaber

- Forstår, at især spørgsmålet om mutationer af virus i mink er afgørende. Men at der ikke er identificeret nogen som har betydning for vaccineudvikling.
- Vigtigt at vi får flere modeller for kompensation på bordet – hvis der kommer anbefalinger om nedslagtning. Det vil være et meget indgribende tiltag, med risiko for endog meget markante statsfinansielle og/eller erhvervsøkonomiske konsekvenser.
- Evt. kompensation bør gennemføres i 2020. Kan vanskeligt lade sig gøre inden for rammen til næste år.”

Departementschef Peter Stensgaard Mørch, Finansministeriet, har forevist håndakten forklaret⁴⁰, at dette var første gang, han blev præsenteret for en beløbsstørrelse for nedslagtning af mink. Han kender ikke til de juridiske aspekter af erstatningspligten. Det var ikke på det tidspunkt et aktuelt scenarie. Han forholdt sig alene til beløbs størrelse, og han begyndte så småt at interessere sig for, hvad problemstillingen vedrørte. Når det i håndakten var omtalt at *”... Kompensationen vurderes ikke umiddelbart at falde inden for eksisterende hjælpeforanstaltninger”*, handlede det om, at de hjælpepakker, der på det tidspunkt var vedtaget, herunder om lønkompensation til hjemsendte medarbejdere og til de virksomheder, som led et omsætningstab over en bestemt grænse, som følge af restriktionerne, ikke ville være dækkende. Der skulle derfor laves en ny kompensationsordning. En ny hjælpepakke skulle forhandles i Folketinget på samme måde som de øvrige hjælpepakker. På det tidspunkt var nedslagtning blot nævnt som en hypotetisk mulighed. Baggrunden for at kompensationen ville være lettere at håndtere i 2020 end i 2021 var, at de i 2020 havde suspenderet budgetlovens almindelige underskudsregler

40 Forklaringsdokumentet side 952

grundet de ekstraordinære omstændigheder, og det stod på det tidspunkt ikke klart, om dette også ville være tilfældet i 2021. Dette ville dog ikke få indflydelse på beslutninger af den art. Han deltog ikke i FCU den 11. september 2020, men Annemarie Lauritsen deltog i hans sted. Han modtog håndakten, da Annemarie Lauritsen gerne ville gøre ham opmærksom på sagen. Ministeren blev typisk ikke orienteret om den slags møder, men da der var tale om noget, der kunne udvikle sig til en udgift på 10-15 mia. kroner, kan han mundtligt have varslet ministeren om, at sagen var på vej.

Efter mødet i FCU den 11. september 2020 var der en mailkorrespondance i Finansministeriet mellem afdelingschef Annemarie Lauritsen og souschef Asbjørn Brink, begge Finansministeriet, om mulige løsninger ved eventuel nedslagning af mink:

"...

Fra: Annemarie Lauritsen ...

Sendt: 11. september 2020 16:44

Til: Asbjørn Brink ...

Cc: Kent Harnisch ...; Martin Ulrik Jensen ...; Lars H. Østergaard ...

Emne: Mink - og corona

Hej Asbjørn

På Forberedende Corona-udvalg blev Mink kort drøftet. DC i MFVM var til stede – billedet er vist pt. at der ikke er betydelig risiko ved mink. Der pågår et arbejde mellem SSI og MFVM for at afklare nærmere. Jeg sagde, at vi gerne ville deltage, og være med til at tænke i mulige løsninger, såfremt der vurderes at være behov for nedslagning af mink i mindre eller større omfang. Nævnte hertil, at det vil være fint at få udboret nu, da en evt nedslagning helst skal ske i 2020 så.

Henrik nævnte, at det er mink-pelsningssæson snart (september/oktober) – dvs. hvis vi kommer forbi den, så vil regningen være mindre.

Henrik nævnte endvidere, at eksporten er faldet til 7 mia.kr. – jeg ved ikke om det har betydning for regnestykkerne. Henrik mente i hvert fald, at nedslagningskompensationen afspejler markedsprisen. Og at vi får markedsprisen at se, når pelsningssæsonen starter.

Theis henvender sig – enten til mig eller Kent, og fint hvis I har mulighed for at bidrage til de mest omkostningseffektive løsninger her.

...

Til: Annemarie Lauritsen ...

Cc: Kent Harnisch ..., Martin Ulrik Jensen ..., Lars Høgsbro Østergaard ...

Fra: Asbjørn Brink ...

Titel: SV: Mink - og corona

Sendt: 11-09-2020 16:51

Hej Annemarie

Mange tak for meldingen. Vi deltager meget gerne i udarbejdelsen af modeller for kompensation, såfremt nedslagting skulle komme på bordet.

Jeg har ovenikøbet personlig erfaring som minkfarmer i mine meget unge dage. Og pelsningssæsonen er desværre en måneds tid senere (afhængig af hvor koldt det bliver i oktober). Dvs. at vi skal helt hen forbi oktober/november.

Vi afventer indtil videre henvendelse fra MFVM mhp. udarbejdelse af modeller for kompensation.

..."

Afdelingschef Annemarie Lauritsen, Finansministeriet, har forevist mailkorrespondancen forklaret⁴¹, at der på dette tidspunkt var en grundlæggende bekymring for den tiltagende coronasmitte på minkfarme, men at det ikke var lige ved at gå helt galt. Der var en betydelig økonomi forbundet med coronasmitte på minkfarme, derfor var det relevant, at Finansministeriet var inde over, da de har ansvaret for økonomi og finansiering. Formuleringen "udboring" betyder, at de bl.a. talte om, hvordan man kunne styrke kontrollen og testning af mink, ligesom det skulle afdækkes, hvor mange penge statskassen skulle udbetale, hvis der skulle aflives mink.

41 Forklaringsdokumentet side 552f

Souschef Asbjørn Brink, Finansministeriet, har om mailkorrespondancen forklaret⁴², at han opfattede Annemarie Lauritsens mail som et forsøg på at være på forkant i forhold til de økonomiske konsekvenser, hvis det i fremtiden blev besluttet, at der skulle aflives mink i større omfang end hidtil. De påbegyndte arbejdet med de økonomiske konsekvenser umiddelbart efter modtagelsen af denne mail, og de foretog i den forbindelse efterprøvninger af skønnet for kompensation. De ønskede at være forberedt på forskellige scenarier og kompensationsmodeller. De begyndte i slutningen af september 2020 at efterspørge Fødevarestyrelsens beregninger for, at de i Finansministeriet kunne efterprøve beregningerne, og så de kunne finde måder at finansiere disse udgifter på.

Departementschef Peter Stensgaard Mørch, Finansministeriet, har om mailkorrespondancen forklaret⁴³, at han ikke erindrer, at Annemarie Lauritsen informerede ham om det beskrevne forløb. Hun har formentlig orienteret ham om, at Finansministeriet også skulle være en del af drøftelserne om mulige håndteringer. Han ved ikke, hvad ”... *nedslagning af mink i større eller mindre omfang*” dækkede over, men han antager, at det drejede sig om antallet af smittede besætninger. Han har videre forklaret, at han ikke deltog i FCU den 11. september 2020, men Annemarie Lauritsen deltog i hans sted. Han modtog håndakten, da Annemarie Lauritsen gerne ville gøre ham opmærksom på sagen. Ministeren blev typisk ikke orienteret om den slags møder, men da der var tale om noget, der kunne udvikle sig til en udgift på 10-15 mia. kroner, kan han mundtligt have varslet ministeren om, at sagen var på vej.

9.2.2.3.3. Arbejdet i Justitsministeriet

I Justitsministeriet blev der til brug for FCU-mødet den 11. september 2020 udarbejdet kommenteret dagsorden til departementschefen dateret den 11. september 2020, hvoraf det bl.a. fremgår:

” ...

KOMMENTERET DAGSORDEN

til brug for møde i FCU torsdag den 11. september 2020

...

7) Håndtering af smittespredning for danske minkbesætninger

42 Forklaringsdokumentet side 1229

43 Forklaringsdokumentet side 953f

Prioritet [grøn prik: Minster/DC forventes ikke at tage ordet]

Justitsministeriet er ikke i hovedet på sagen, og Miljø- og Fødevarerministeriets departementschef forventes at forelægge sagen. Departementschefen forventes ikke at tage ordet, men kan dog tilkendegive nedenstående.

Justitsministeriet har desuden oversendt bemærkningerne til sagen til Miljø- og Fødevarerministeriet og Sundheds- og Ældreministeriet.

Departementschefen kan tilkendegive følgende:

- Det kan overvejes, om der i sagen bør tages stilling til, om omkostninger til erstatninger modsvarer fortjenesten ved eksport. [Kan beløbet for erstatning sammenholdes med, hvilke omkostninger der er ved ikke at slå besætningerne ned (ressourcer, kontrol, test osv.)?]
- Det kan overvejes, om der i sagen bør tages stilling til, hvad man gør, hvis det fortsætter på denne måde. [Dvs. hvor længe kan en strategi om ikke at slå minkbesætningerne ned holde?]

Der skal tages stilling til, om den nuværende strategi for inddæmning af smitte i minkbesætninger skal fortsætte, eller om den skal ændres.

Regeringen præsenterede den 7. juli 2020 en strategi for håndtering af smitte i minkbesætninger, der bl.a. omfatter udarbejdelse af regler om brug af værnemidler ved håndtering af mink, information om disse regler, overvågning af minkfarme i Danmark for COVID-19, tiltag til begrænsning af risikoen for at mink undslipper minkfarmene og løber ud i naturen, og anbefalinger for test af personer, der er beskæftiget på minkfarme.

Samtidigt besluttede regeringen, at den hidtidige praksis om aflivning af COVID-19-positive minkbesætninger ville ophøre, når de nye regler trådte i kraft den 17. juli 2020.

Siden de første fund af smitte i mink i Danmark i juni 2020 er der konstateret COVID-19 i i alt 10 minkbesætninger. Alle beliggende i Nordjylland.

SSI vurderer, at risikoen for introduktion af COVID-19 til minkfarme via mennesker aktuelt er høj, og at risikoen for spredning fra minkfarme via mennesker til det omgivende samfund ligeledes er til stede. Det vurderes, at denne risiko kan mindskes ved hurtigere erkendelse af smitte blandt såvel mink som personer med tilknytning til minkbesætninger i kombination med implementering af mere omfattende forebyggende foranstaltninger, som blandt andet omfatter en øget overvågning og opsporing af smitte blandt mink og ansatte på minkfarme samt en intensivering af de eksisterende anbefalinger og regionale tiltag ved udbredt smitte på flere farme.

Som besluttet i strategien gennemfører FVST en evaluering af overvågningen for COVID-19 i minkbesætninger, som vil blive vurderet i sammenhæng med den øvrige situation for COVID-19 i mink. Evalueringen kan give anledning til yderligere tiltag.

Det indgår ikke som en anbefaling i evalueringen fra STPS, SSI, SST og FVST, at besætningerne slås ned. Såfremt det besluttes, at de smittede besætninger ud fra et forsigtighedsprincip skal slås ned, vil det medføre omkostninger til erstatninger.

Det indstilles på den baggrund i sagen:

- At sundhedsmyndighederne og Fødevarestyrelsen udarbejder et koordineret forslag til tiltag, der kan forhindre yderligere smittespredning, som kan præsenteres for CU.
- At MFVM og SUM forelægger en ny vurdering af smittespredning i minkfarme.”

Fuldmægtig Cecilie Birch, Koordinationskontoret i Beredskabsafdelingen, Justitsministeriet, har forklaret⁴⁴, at Justitsministeriet ikke var i hovedet af sagen, og ministeriet havde derfor ikke clearet sagen forud for mødet. Håndakten er et internt arbejdsdokument, som udarbejdes til departementschefen og ministeren inden FCU- og CU-møder. Hun var ikke involveret i strategien for smittebekæmpelse blandt mink. Hun deltog ikke i FCU-mødet den 11. september 2020, og hun husker ikke, hvorvidt hun fik en tilbagemelding fra

44 Forklaringsdokumentet side 321

mødet. De sager, der behandles af departementscheferne på FCU-møder uden bemærkninger, går videre til CU-møder i den efterfølgende uge.

9.2.2.3.4. Arbejdet i Sundhedsministeriet

I Sundhedsministeriet blev der til brug for FCU-mødet den 11. september 2020 udarbejdet cover og hånddakt til departementschefen.

Af coveret fremgår:

”...

Cover: Hånddakt vedrørende FCU-sag om COVID-19 i minkbesætninger

Indstilling

Det indstilles, at vedlagte hånddakt til brug for møde i FCU den 11. september godkendes.

Problemstilling

Der har i august og september været nye udbrud af COVID-19 i danske minkfarme. Det skal på den baggrund drøftes, om den nuværende strategi for inddæmning af smitte i minkbesætninger skal ændres, så besætningerne fremadrettet skal aflives, jf. vedlagte FCU-sag, som er forelagt separat.

Løsning

Det indstilles i sagen, at sundhedsmyndighederne og Fødevarestyrelsen udarbejder et koordineret forslag til tiltag, der kan forhindre yderligere smittespredning, som kan præsenteres for CU.

Konsekvenser og kritik/opbakning

-

Videre proces

Sagen skal drøftes på FCU den 11. september.

Presse og kommunikation

MLS er orienteret om sagen.

Bilag

1. Håndakt vedrørende FCU-sag om COVID-19 i minkbesætninger
2. FCU-sag vedrørende håndtering af COVID-19 i minkbesætninger”

Af håndakten fremgår:

” ...

HÅNDAKT

Håndakt til DC – FCU d. 11/9 vedrørende COVID-19 i danske minkbesætninger

MFVM har udarbejdet sagen, hvorfor ordet kan gives til Henrik Studsgaard. Der er lagt op til, at den videre proces skal være skriftlig CU med udsendelse mandag.

Talepinde/budskaber

[Baggrund og historik]

- Regeringen præsenterede i juli 2020 en strategi for inddæmning af smitte fra danske minkfarme på baggrund af, at der i juni blev konstateret smitte i 3 danske minkbesætninger.
- Den nugældende strategi indebærer, at der ikke sker aflivning af besætninger, men at smitten i stedet søges inddæmnet via en række foranstaltninger (brug af værnemidler, information m.v.).
- Der er i de sidste måneder konstateret en række nye smittetilfælde i danske minkbesætninger, hvorfor det skal drøftes, om der er behov for ændringer af den valgte strategi. SST har oplyst, at der på nuværende tidspunkt ikke er konstateret problematiske mutationer i de smittede mink, som begrunder en væsentlig ændring af strategien (til aflivning).
- Der er dog flere OBS-punter: 1) begrænset brug af værnemidler på minkbesætningerne og 2) svær epidemiologisk udregning af situationen.

[Mulige løsninger]

- I sagen indstilles det, at der på tværs af sundhedsmyndighederne og Fødevarstyrelsen udarbejdes forslag til tiltag, der kan forhindre yderligere smittespredning, som kan præsenteres for CU.

- En anden mulighed er at træffe beslutning om at aflive inficerede besætninger ud fra et forsigtighedsprincip, som dog kan føre til kritik fra branchen, ligesom ændringen kan føre til kritik af en slingrekurs i håndteringen.
...”

9.2.2.3.5. Arbejdet i Miljø- og Fødevarerministeriet

I Miljø- og Fødevarerministeriet blev der til brug for FCU-mødet den 11. september 2020 udarbejdet internt cover og kommenteret dagsorden til departementschefen.

Af coveret til departementschefen fremgår:

”Til: Departementschefen	DEP sagsnr: 2020-16679
Ekstern frist 8. september 2020	Ref. ANKLI
Departementssag	

Møde i Forberedende Udvalg for covid-19 (FCU)

Indstilling

./Til departementschefens godkendelse vedlægges kommenteret dagsorden til brug ved møde i Forberedende Udvalg for covid-19 d. 8. september (*bilag 1*).

./.Til departementschefens orientering vedlægges FCU-cover (*bilag 2*) samt bekendtgørelse om COVID- 19 hos pelsdyr (*bilag 3*)

Sagen kort inkl. politisk landskab

Ultimo august nedsatte regeringen Udvalget for covid-19. Ifølge Statsministeriets hjemmeside behandler udvalget sager vedrørende covid-19 – herunder de sundhedsmæssige, beredskabsmæssige og erhvervsmæssige konsekvenser af covid-19.

Udvalget for covid-19’s faste medlemmer består af sundheds- og ældreministeren (formand), justitsministeren, finansministeren, udenrigsministeren, erhvervsministeren samt kulturministeren.

På udvalgets første mødet, har Sundheds- og Ældreministeriet bedt Miljø- og Fødevarerministeriet om at give en status på teststrategien for mink.

I bekendtgørelse om COVID-19 hos pelsdyrs § 16 beskrives sanktionspraksis, hvis man ikke følger reglerne om værnemidler m.v. Dette er indsat i KD'en og står særskilt.

Strategi og proces

Departementschefen redegør for teststrategien for danske minkbesætninger.

Økonomi og finansiering

Sagen har ingen økonomiske konsekvenser.

Pressestrategi

Sagen har ikke pressemæssig relevans.”

Af kommenteret dagsorden fremgår bl.a.:

”...

Punkt 1: COVID-19 hos mink

Budskaber:

- I midt juni 2020 blev der for første gang konstateret COVID-19 i danske minkbesætninger, og regeringen besluttede ud fra et forsigtighedsprincip, at de tre smittede minkbesætninger skulle aflives.
- Samtidigt blev det besluttet, at bede Fødevarestyrelsen gennemføre en national screening for COVID-19. På basis af disse resultater og anden indsamlet viden, udarbejdede FVST i samarbejde med sundhedsmyndighederne efterfølgende et skriftligt vidensgrundlag, som dannede baggrund for en fremadrettet strategi.
- Denne strategi blev præsenteret af regeringen den 7. juli 2020, og indebar, at mink ikke længere bliver slået ned, men at der indførtes en række beskyttelsesforanstaltninger.
- Fødevarestyrelsen og sundhedsmyndighederne er på nuværende tidspunkt ved at drøfte om de seneste smittetilfælde giver anledning til justeringer af strategien. Dette svar afventer vi.

- Vi lægger derfor op til at holde fast i strategien så længe, der ikke er faglig rådgivning, der tilsiger det modsatte.
...”

9.2.2.3.6. Arbejdet i Erhvervsministeriet

I Erhvervsministeriet blev der til brug for FCU-mødet den 11. september 2020 udarbejdet særskilt brief til departementschefen.

Af briefet fremgår bl.a.:

”...

Punkt 7. Håndtering af smittespredning på danske minkbesætninger

Problem

Det skal drøftes, om den nuværende strategi for inddæmning af COVID-19 smitte i minkbesætninger skal fortsætte, eller om den skal ændres.

Indstilling

I sagen indstilles det på s. 4, at *sundhedsmyndighederne og Fødevarerstyrelsen kommer med forslag til tiltag, der kan forhindre yderligere smittespredning, som kan præsenteres for CU, samt at MFVM og SUM forelægger en ny vurdering af smittespredning i minkfarme for CU ultimo oktober.*

- Det indstilles, at DC støtter sagens indstillinger.

Bemærkninger

<p>Politiske og faglige bemærkninger</p>	<p>Det er grundlæggende positivt, at de relevante myndigheder vil udarbejde yderligere til tag, der kan forhindre yderligere smittespredning på minkbesætninger – fremfor at der opereres ud fra et forsigtighedsprincip, hvor hele besætninger slås ned.</p> <p>MFVM har tidligere luftet en anbefaling om, at alle besætninger skulle slås ned ud fra et forsigtighedsprincip.</p> <p>Det indgår dog <i>ikke</i> som en anbefaling i vurderingen fra de relevante myndigheder, at besætningerne slås ned, hvilket kan det true hele grundlaget for den danske pelsbranche.</p> <p>Dansk pels (heraf overvejende minkpelse) omsatte for over 7 milliarder kr. i år 2018.</p> <p>DC <i>kan</i> bemærke følgende:</p> <ul style="list-style-type: none"> > Der ikke er observeret mutationer af virus i minkbesætninger, som er problematiske i relation til vaccineudvikling. Hvis dette skulle ændre sig, vil der blive forelagt en plan for håndtering og en fornyet risikovurdering.
<p>Politisk kommunikation og presse</p>	<ul style="list-style-type: none"> • SUM og MFVM står for kommunikationen. • Det bør bemærkes, at EM skal inddrages, hvis der træffes beslutning om at ændre strategi til aflivning af smittede besætninger, idet det har stor erhvervs-mæssig betydning.
<p>Andre ministeriers holdninger</p>	<p>Ingen bemærkninger</p>
<p>Parlamentarisk situation</p>	<p>V har under forhandlingerne i sommers været meget optaget af mulighed for kompensation til minkavlere (støttes under kompensationsordningen for faste omkostninger). Ved yderligere restriktioner forventes politisk pres fra V for øget kompensation til minkavlere.</p>

Øvrige interessenter	København Fur og Brancheorganisationen Danske Minkavlere bakkede op om myndighedernes anbefalinger til håndteringen af situationen, da det i juni blev besluttet at slå besætninger ned efter fund af coronavirus. Det må forventes samme opbakning til myndighederne igen, dog med store krav om kompensation og en forventning om afventning ift. at se effekterne af iværksættelsen af regeringens strategi for smittehåndtering på minkbesætninger
Videre proces	CU forelægges forslag til tiltag, der kan forhindre yderligere smittespredning samt ny vurdering (i oktober) af smittespredning i minkfarme, inden der tages yderligere beslutninger.

...”

9.2.2.4. Fødevarestyrelsen og sundhedsmyndighedernes notat af 15. september 2020 om status og håndtering af covid-19 i minkbesætninger

Primo-medio september pågik der et fælles arbejde mellem Sundhedsstyrelsen, Styrelsen for Patientsikkerhed, Statens Serum Institut og Fødevarestyrelsen om udarbejdelse af notat af 15. september 2020: ”Status og håndtering af COVID-19 i minkbesætninger” som følge af, at smitten med COVID-19 i minkbesætninger fortsat spredtes. Notatet skulle give et overblik over mulige tiltag for at dæmme op for yderligere smittespredning til og fra minkbesætningerne.

I notatet blev der redegjort for, at der var identificeret en unik minkvariant af covid-19 i nogle af de smittede minkbesætninger, som havde udviklet mutation i det område af virus, som en lang række internationale vaccine-kandidater var rettede imod, men at der endnu ikke var foretaget tilstrækkelige undersøgelser til at kunne konkludere, om ændringerne i den unikke minkvariant var så væsentlige, at det kunne forventes, at en vaccineeffekt blev svækket.

Af notatet fremgår bl.a.:

”...

Status og håndtering af COVID-19 i minkbesætninger

Problemstilling

Smitte med COVID-19 i minkbesætninger i det nordlige Vendsyssel spredtes fortsat. Der er pr. 14. september 2020 fundet 10 nye tilfælde af smitte med SARS-CoV-2 (COVID-19) i minkbesætninger - alle i Hjørring Kommune - siden Fødevarestyrelsens bekendtgørelse om

COVID-19 hos pelsdyr trådte i kraft 17. juli 2020.

...

Ansvarsfordeling

Jf. sektoransvarsprincippet håndteres smitte med COVID-19 i danske minkbesætninger med følgende ansvarsfordeling:

- Fødevarestyrelsen (FVST) har ansvaret for håndtering ift. dyrebesætninger, herunder for at træffe nødvendige forholdsregler ift. at overvåge forekomsten i besætninger, træffe beslutning om håndtering af besætninger i forhold til husdyrs sundhed og risikoen for smitte til og mellem husdyr og for rådgivning af og information til minkavlere og brancheorganisation(er). FVST orienterer STPS og SSI, når der konstateres sygdom i minkbesætninger med henblik på at iværksætte foranstaltninger for mennesker (anbefaling om test, isolation og brug af værne-midler).
- Statens Serum Institut (SSI) foretager analyser af alle test og helgenom-sekventering fra dyr og mennesker, udarbejder risikovurderinger og faglige vurderinger angående eventuelle foranstaltninger. SSI orienterer FVST, når der findes smitte med COVID-19 i prøver fra mink og om husstande med kontakt til mink, hvor der konstateres COVID-19 hos en person.

Styrelsen for Patientsikkerhed (STPS) rådgiver om og foretager kontakt- og smitteopsporing for så vidt angår ansatte og andre personer,

der har været i kontakt med smittede besætninger eller er nære kontakter til disse. Såfremt STPS som led i den generelle kontakt – og smitteopsporing bliver opmærksom på, at tilfælde af smitte med COVID-19 hos mennesker har relation til minkbesætninger, orienteres FVST, under forudsætning af, at STPS får samtykke hertil fra den enkelte smittede. STPS indhenter de nødvendige samtykker. Ved konkrete sundhedsfaglige spørgsmål relateret til udbrud på specifikke besætninger og håndteringen af personalet mv., vejleder STPS på baggrund af SSTs generelle retningslinjer.

- Sundhedsstyrelsen (SST) rådgiver den sektoransvarlige myndighed, som ift. Udbrud af sygdom i dyrebesætninger er FVST, ift. generelle sundhedsfaglige forholdsregler for mennesker herunder test, værnemidler, isolation og karantæne på baggrund af vurderinger fra SSI og STPS.

...

Sammenfattende vurderer SSI, at risikoen for introduktion af COVID-19 til minkbesætninger via mennesker aktuelt er høj. Risiko for spredning fra minkbesætninger via mennesker til det omgivende samfund er ligeledes til stede, men omfanget af denne smitte er vanskelig at vurdere.

Det vurderes dog, at denne risiko kan mindskes ved hurtigere erkendelse af smitte blandt såvel mink som personer med tilknytning til minkbesætninger i kombination med implementering af mere omfattende forebyggende foranstaltninger, jf. nedenstående

Udviklingen i COVID-19 virus – den unikke minkvariant

Der er identificeret en unik minkvariant af COVID-19 i smittet minkbesætning 1-5. Undersøgelser af isolater fra smittet minkbesætning 6-10 pågår stadig. Den unikke minkvariant har udviklet mutation i det område af virus, som koder for ”spike-proteinet”, og dermed den del af virus, som en lang række internationale vaccine-kandidater er rettet imod. Mutationen ser ud til at være sket på smittet minkbesætning 1 som følge af tilpasning til mink, og den unikke minkvariant har spredt sig videre derfra. Den pågældende ændring i ”spike-proteinet” er en konservativ ændring, som kun forventes at påvirke strukturen af proteinet i mindre grad. Der er i et nyligt internationalt studie ... vist, at andre

mutationer i "spike-proteinet" kan gøre virus mere infektiøst og bedre i stand til at undvige erhvervet immunitet. Der er endnu ikke foretaget tilstrækkelige undersøgelser til at kunne konkludere, om ændringerne i den unikke minkvariant er så væsentlige, at det kan forventes, at en vaccineeffekt bliver svækket.

SSI anfører, at der fortsat sker betydende genetiske ændringer i minkvarianten, som vækker bekymring for fremtidig human immunitet. Ved de yderligere undersøgelser af smittet minkbesætning nr. 4 er der konstateret yderligere ændringer i "spike-proteinet". SSI udarbejder en risikovurdering om betydningen af de nye fund.

Løsning

De tiltag, der blev besluttet af miljø- og fødevarerministeriet og sundheds- og ældreministeren i juli 2020 er brugbare og har haft effekt i store dele af landet. Dog viser den nuværende øgede forekomst af smittede minkbesætninger i Hjørring kommune, at de iværksatte foranstaltninger med fordel kan udbygges målrettet og ved nedenstående anbefalinger.

...

SSI udarbejder en beskrivelse af relevante virusmutationer i forbindelse med smitte i relation til minkbesætningerne og en efterfølgende risikovurdering af de fundne mutationer i forhold til både vaccination og virulens blandt mennesker. Risikovurderingen kan give anledning til yderligere tiltag, herunder om aflivning af smittede besætninger bør komme på tale.

..."

Sundhedsminister Magnus Heunicke har om Fødevarestyrelsen og sundhedsmyndighedernes notat af 15. september 2020 forklaret⁴⁵, at han husker drøftelsen af stigmatiseringen af børn, som boede på minkfarme. Styrelserne mente, at det var bedre at tage hensyn til børnene end til minkene. Han synes, at det var et fornuftigt synspunkt. Den beskrevne ansvarsfordeling synes han er logisk og giver god mening. Statens Serum Institut betjener primært

45 Forklaringsdokumentet side 775

Sundhedsministeriet, men de servicerer også – som en del af Dansk Veterinær Konsortium – Miljø- og Fødevareministeriet og Fødevarestyrelsen. Netop når der er zoonoser i spil, er det klogt, at de både betjener fødevaremyndighederne og sundhedsmyndighederne.

9.2.2.5. Statens Serum Institut og Sundhedsstyrelsens mailkorrespondance af 16. september 2020 vedrørende bekymring over smittede mink

I en mail af 16. september 2020 til direktør Søren Brostrøm, Sundhedsstyrelsen, udtrykte professor Anders Fomsgaard, Statens Serum Institut, bekymring over smittede minkbesætninger i Nordjylland:

”...

Fra: Anders Fomsgaard ...

Sendt: 16. september 2020 17:11

Til: Søren Brostrøm ...

Cc: Bolette Søborg ...; Kåre Mølbak ...

Emne: VS: Yderligere 1 ny minkbesætninger i Nordjylland positive for SARS-CoV-2 i dag

Kære Søren Brostrøm og Sundhedsstyrelsen

Jeg er dybt bekymret over de flere og flere minkfarme der bliver smittet med en eller flere nye hver dag. I dag er vi oppe på 19 !!!!

Jeg troede egentlig at Sundhedsstyrelsen fik al denne information af yderste vigtighed for mennesker da vi ser flere og flere mutationer der ændrer SARS-CoV-2 spike proteinet som kan risikere at repræsentere ændrede egenskaber i patienter som fx øget smitsomhed og antistof-escape? Men gruppen svarer at jeg bør orientere STT det gør jeg hermed

Kan vi have disse mange farme med hver af 10.000 mink per farm som virus ”fabrikker” når der er mennesker smittet ved hver eneste af disse farme smittet med de flere og flere muterede varianter?

Nu ved du/i det

...

From: Søren Brostrøm ...
Sent: 16-09-2020 18:14:29 (UTC +02)
To: 'Anders Fomsgaard' ...
Cc: Bolette Søborg ...; Kåre Mølbak ...; Helene Bilsted Probst ...
Subject: SV: Yderligere 1 ny minkbesætninger i Nordjylland positive for SARS-CoV-2 i dag

Kære Anders,

Mange tak for orientering. i Sundhedsstyrelsen deler vi bestemt din og jeres bekymring over det stigende reservoir af smitte i danske minkbesætning, med øget risiko for den humane epidemi. Vi får allerede disse informationer af færre kanaler, men jeg vil egentlig først og fremmest opfordre dig til at sikre at informationer og bekymringer tilflyder Kåre, Tyra og øvrig ledelse i SSI, som deltager sammen med os og STPS i indsatsgruppen i regi af Sundheds- og Ældreministeriet, og i drøftelser med FVST, ift. hvilke tiltag der kan tages for at forebygge smittespredning til mennesker.

...”

Sundhedsminister Magnus Heunicke har om mailkorrespondancen forklaret⁴⁶, at det var lige omkring det tidspunkt, at han hørte om virusfabrikker. Han tror, at Per Okkels nævnte det for ham. Når man hører ordet ”virusfabrikker” fra Anders Fomsgaard, som er en af Danmark førende viruseksperter og forskere, så hører man efter. Han modtog ikke disse mails.

9.2.2.6. CU-mødet den 17. september 2020

Den 17. september 2020 blev der afholdt møde i CU. Af dagsordenen udsendt den 15. september 2020 fremgår dagsordenspunkt 4: Håndtering af smittespredning på danske minkbesætninger, og at miljø- og fødevareminister Mogens Jensen var inviteret til drøftelser. Punktet blev dagen efter taget af dagsordenen igen.

46 Forklaringsdokumentet side 775

9.2.2.6.1. Arbejdet med coveret ”Håndtering af smittespredning med COVID-19 i danske minkbesætninger”

Efter at mink var taget af dagsordenen til CU-mødet den 17. september 2020 fortsatte arbejdet med coveret udarbejdet af Miljø- og Fødevareministeriet og Sundhedsministeriet, som havde været sendt ud til brug for FCU-mødet den 11. september 2020: ”Håndtering af smittespredning med COVID-19 i danske minkbesætninger”. Finansministeriet blev også inddraget i arbejdet, efter at fuldmægtig Casper Mondrup Dahlmann, Finansministeriet, den 15. september 2020 i en mail havde bedt om at ”læse med på sagen”.

Den 16. september 2020 modtog Miljø- og Fødevareministeriet således et nyt udkast til cover, som var ledsaget af kommentarboxe og ændringer fra specialkonsulent Niels Torpegaard Christensen, Sundhedsministeriet, som indeholdt en såkaldt drøfteindstilling af forskellige løsningsmuligheder, herunder en mulighed for at alle danske minkbesætninger blev slået ned ud fra et forsigtighedsprincip. Det blev endvidere foreslået indstillet, at Miljø- og Fødevareministeriet og Sundhedsministeriet ultimo oktober 2020 forelagde en ny vurdering af smittespredning i minkfarme for CU, såfremt der blev truffet beslutning om ikke at slå alle mink ned.

De nye forslag til indstilling i coveret affødte en mailudveksling blandt medarbejdere i Miljø- og Fødevareministeriet, som fandt, at der var tale om særdeles substantielle ændringer fra Sundhedsministeriet. Medarbejdere i Finansministeriet var af den opfattelse, at sagen ikke havde belyst de økonomiske konsekvenser af to af de tre drøfteindstillinger tilstrækkeligt til, at beslutningen kunne træffes, og at såfremt der var ønske om at gå videre ned ad de mere vidtgående veje, var der behov for udarbejdelse af en ny sag, der i langt højere grad belyste de økonomiske konsekvenser, herunder med inddragelse af Finansministeriet og Erhvervsministeriet.

Finansministeriet fremkom i den forbindelse med forslag til ændringer af coveret bl.a. i form af en tilføjelse om, at såfremt risikovurderingen gav anledning til at foreslå nedslagning i større omfang, skulle der udarbejdes et særskilt beslutningsgrundlag herunder med henblik på en konsolideret beskrivelse af kompensationsmodeller og de samlede erhvervs- og statsfinansielle aspekter heraf.

Ved mail af 16. september 2020 tilkendegav Finansministeriet v/souschef Asbjørn Brink over for Sundhedsministeriet v/kontorchef Katrine Kaldahl, at Finansministeriet ikke fandt det ansvarligt at drøfte muligheden for at slå besætninger ned uden samtidig at drøfte kompensationsmodeller.

Specialkonsulent Niels Torpegaard Christensen, Sundhedsministeriet, har forevist passage med forslag til indstilling fra cover ”Håndtering af smittespredning med COVID-19 i danske minkbesætninger”:

”...

Indstilling

Det indstilles, at der drøftes følgende løsningsmuligheder:

- Alle smittede besætninger slås ned ud fra et forsigtighedsprincip og/eller
- der iværksættes alternative tiltag, som er anbefalet af sundhedsmyndighederne og Fødevarestyrelsen, jf. bilag 1 eller
- alle minkbesætninger slås ned ud fra et forsigtighedsprincip

...”

forklaret bl.a.⁴⁷, at indstillingen kom på baggrund af en drøftelse, som han havde med Katrine Kaldahl. Indstillingen om at slå alle smittede minkbesætninger ned, blev ikke anbefalet af Statens Serum Institut, Sundhedsstyrelsen eller Fødevarestyrelsen. Indstillingen om, at alle mink skulle aflives, var en logisk mulighed i forhold til en reaktionstrappe. Det var ikke hans indtryk, at Katrine Kaldahl drøftede indstillingen med afdelings- eller departementschefen i Sundhedsministeriet. Han ved ikke, om indstillingen var udtryk for en politisk holdning fra sundhedsministeren. På dette tidspunkt var det en sag på fuldmægtig/kontorchefniveau. I begyndelsen af hans ansættelse havde han ingen kontakt med Finansministeriet, men i takt med at omkostningerne steg i forbindelse med håndteringen af coronasmitte blandt mink, vurderede han, at Finansministeriet skulle inddrages i sagen. Han husker ikke, om det var Sundhedsministeriet eller Miljø- og Fødevareministeriet, der tog kontakt til Finansministeriet. Han samarbejdede med Casper Mondrup Dahlmann i Finansministeriet.

47 Forklaringsdokumentet side 247f

Kontorchef Katrine Kaldahl, Sundhedsministeriet, har forklaret bl.a.⁴⁸, at hun første gang hørte om overvejelser vedrørende aflivning af samtlige mink i slutningen af september 2020 som følge af en ny og skærpet risikovurdering fra Statens Serum Institut. Det var i den periode, hvor man havde etableret CU. Der var en række møder, hvoraf nogle blev aflyst. Hele september måned kom der nyt materiale næsten dagligt, og smitten blandt minkfarmene blev ved med at stige. Der var fire store institutioner, som skulle snakke sammen om opgaverne, der blev affødt af covid-19-smitte. Der blev udarbejdet forskellige sager til forberedende ØU og CU i flere kontorer i Sundhedsministeriet. Når de udarbejdede nye sager, tog de udgangspunkt i de tidligere sager. Dette sikrede, at de ikke skulle starte forfra, og at de fik tidligere overvejelser med i den nye sag. Når først noget havde været for et udvalg, brugte de dokumentet efterfølgende og tog noget af det med over i den nye sag. På samme måde var alt kondenseret i den sidste CU-sag. Sagen var på CU den 1. oktober, og hun tror, at beslutningsnotatet kom ind sidst i september fra styrelserne. Det endte med, at Finansministeriet koordinerede sagen, da der kom mere økonomi ind i sagen, fordi man begyndte at tale om erstatning og bonusordninger. Det blev besluttet, at sagen skulle på forberedende ØU, og der har Finansministeriet en helt naturlig rolle i sagen. Forevist Dorthe Eberhardt Søndergaards sms til hende af 16. september 2020 kl. 12.45:

”...

Tejs skriver - jeg ringer om lidt

Ja. Hvem er det hos jer, som ønsker de seneste forslag til ændringer til CU-cover? De virker ikke rigtig veldokumenterede eller opdaterede, hvis man skal tage Anders Fomsgaards seneste melding fra P1 her til morgen til indtægt. Der sagde han, at man ikke var bekymret for “minkvarianten”, da det var en konservativ ændring. Nu vil I skrive i sagen, at “der sker betydende ændringer i minkvarianten, som vækker bekymring for fremtidig human immunitet”. De ændringer, som Anders Fomsgaard o talte i P1 her til morgen, som vækkede bekymring var netop ikke forbundet til minken. Og så undrer det mig, at I pludselig vil drøfte, om alle mink i Danmark skal aflives ud fra et forsigtighedsprincip. Det virker da helt vildt overdrevet. Hvad er formålet hermed?

48 Forklaringsdokumentet side 461ff

Er det for at muligheden med “aflivning af smittede mink” bliver den gyldne middelvej og ikke et yderpunkt i indstillingerne, eller mener I reelt, at vi skal aflive alle mink?

...”

har hun forklaret, at hun ikke husker, hvorvidt hun drøftede indholdet af Tejs Binderups mail med Dorthe Eberhardt Søndergaard. De havde oversendt til Miljø- og Fødevareministeriet de officielle papirer, som de havde modtaget fra Statens Serum Institut. Det var Statens Serum Instituts konklusioner, som de lagde til grund for regeringsagerne. Anders Fomsgaard havde efterfølgende været i P1 og havde måske sagt noget, som ikke flugtede 100 procent med den vurdering fra Statens Serum Institut, som lå ovre hos Tejs Binderup, så hun kan godt forstå, at Tejs Binderup blev forvirret. Hun kan ikke huske, om de drøftede den konkrete problemstilling med Statens Serum Institut. De gange, der har været uoverensstemmelser, har nogen ringet til dem og hørt, om der er noget nyt i forhold til det, de har sendt ind. Dét, der gælder, er det, som Statens Serum Institut har godkendt på skrift i deres direktion, og det var også det, som de havde sendt over til Tejs Binderup. Hun mener ikke, at Sundhedsministeriet havde en holdning til, at minkene skulle aflives. Deres fokus var smitten over til mennesker. De havde på daværende tidspunkt ikke hørt om, at de hidtidige tiltag på besætningerne for at undgå smitte ikke virkede – det hørte de først om senere i september. Midt i september måned begyndte Statens Serum Institut at omtale en ny virusvariant. Først sidst på måneden konkluderede Statens Serum Institut, at de hidtidige indsatser ikke virkede.

Afdelingschef Tejs Binderup, Miljø- og Fødevareministeriet, har om arbejdet med coveret og forevist mailkorrespondancen af 15. og 16. september 2020 mellem blandt andre Paolo Drostby, Miljø- og Fødevareministeriet, samt Asbjørn Brink og Casper Mondrup Dahlmann, Finansministeriet, omhandlende coveret: ”Håndtering af smittespredning med COVID-19 i danske minkbesætninger” til brug for en CU-sag om mink, hvoraf fremgår bl.a.:

”...

Den 15. sep. 2020 kl. 18.44 skrev Casper Mondrup Dahlmann...:

Kære Paolo

Tak for hurtig melding. Vores tilbagemelding har været, at vi skal tænke med på mulige løsninger og være med til at vurdere de økonomiske konsekvenser heraf. I det lys tænker jeg, at det er en postgang for sent, hvis vi først involveres når sagen lægges til clearing hos jer og i SUM.

Derfor vil vi egentlig meget gerne kunne læse med på sagen allerede nu, hvis muligt?

(hvis det ikke harmonerer med jeres FCU-tilbagemelding, har du så mulighed for at give min chef Asbjørn Brink (cc) et kald?)

...

Fra: Paolo Drostby

Til: Asbjørn Brink; Casper Mondrup Dahlmann

Cc: Anders Kroman Liin; Katja Goodhew

Emne: SV: SV: CU-sag om mink

Dato: 16. september 2020 12:39:22

Vedhæftede filer: COVER - sum 16 9.docx

Kære Asbjørn

Vedhæftet rettelser i CU-cover, som vi netop har modtaget fra SUM. I vil se, at indstillingen er ændret substantielt. Vi er ikke enige i dele af ændringerne her, blandt andet er bemærkningen om genetisk mink-variant ikke i overensstemmelse med seneste meldinger fra SSI. Vi er i dialog med SUM om dette.

...

forklaret bl.a.⁴⁹, at han ikke husker, om Paolo Drostby orienterede ham om, at Finansministeriet var inde over, men det var dog naturligt, da Finansministeriet var medlem af CU-udvalget. Foreholdt indholdet af det udkast til cover,

49 Forklaringsdokumentet side 79ff

som Paolo Drostby og Finansministeriets ansatte mailede om tirsdag den 15. september 2020, hvoraf fremgår bl.a., at nedslagning af alle minkbesætninger blev opregnet som en løsningsmulighed, har han forklaret, at Fødevarerministeriets holdning var, at man skulle følge sundhedsmyndighedernes og Fødevarerstyrelsens anbefalinger om styrkelse af overvågningen. Der var en skærpeelse af strategien fra juni 2020. Der var et ønske om en stærkere indsats. Forevist indstillingen i udkastet til cover:

”...

Det indstilles, at MFVM og SUM ultimo oktober forelægger en ny vurdering af smittespredning i minkfarme for CU, såfremt der træffes beslutning om ikke at slå alle minkbesætninger ned.

...”

har han forklaret, at myndighederne fulgte situationen meget tæt og regeringen havde en naturlig interesse i at følge situationen meget tæt og i at blive orienteret. Corona fyldte meget i Danmark. Han havde ikke nogen reaktion på den alternative indstilling, hvorefter: ”alle minkbesætninger slås ned efter et forsigtighedsprincip”. Forevist Paolo Drostbys mail sendt den 16. september 2020 til Tejs Binderup og Anders Kroman Liin, Miljø- og Fødevarerministeriet, hvori Paolo Drostby skrev, at Miljø- og Fødevarerministeriet vel ikke kunne stå i hovedet på indstillingen, når det blev indstillet til drøftelse, at alle mink skulle slås ned:

”...

Fra: Paolo Drostby

Til: Tejs Binderup; Anders Kroman Liin

Cc: Katja Goodhew

Emne: VS: Rettelser i CU-cover fra SUM

Dato: 16. september 2020 12:17:06

Vedhæftede filer: COVER - sum 16 9.docx

Kære Tejs

Se SUMs bemærkninger her. Jeg mener, at ændringerne i hvert fald delvis er på kanten af den fælles indstilling, der er kommet fra de involverede styrelser. Og vi kan vel ikke så godt stå i hovedet, når der indstilles til drøftelse, at alle mink i landet skal slås ned. @Anders du

bedes gøre HST opmærksom på, at der er kommet særdeles substantielle ændringer fra SUM til den sag, der nu ligger hos ham, og give Niels i SUM besked på at sende dette til FM straks.

...”

har han forklaret, at der var tale om en indstilling til drøftelse, og det hindrede derfor ikke, at Fødevareministeriet ”stod i hovedet” på indstillingen. Det er hans grundprincip, at en myndighed ikke kan sige til regeringen, at regeringen ikke må drøfte én af to muligheder. En myndighed kan ikke stille sig på bagbenene i forhold til en indstilling fra en anden myndighed, hvis der er et ønske fra den anden myndighed om drøftelse. Hvis et andet ministerium vil tage noget ind på regeringsbordet, så må man bede sin minister om at gøre det gældende ved forhandlingsbordet, hvis man er uenig. Forevist Casper Mondrup Dahlmann, Finansministeriets, mail sendt den 16. september 2020 til blandt andre Paolo Drostby:

”...

Fra: Casper Mondrup Dahlmann

Til: Niels Torpegaard Christensen; Paolo Drostby; Anders Kroman Liin

Cc: Asbjørn Brink

Emne: SV: Status

Dato: 16. september 2020 15:18:08

Vedhæftede filer: COVER - sum 16 9.docx

Kære MFVM og SUM

Vi mener ikke, at sagen har belyst de økonomiske konsekvenser af to af de tre drøfteindstillinger tilstrækkeligt til, at beslutningen kan træffes med indeværende sag.

Såfremt der er ønske om at gå videre ned af de mere vidtgående veje, er der derfor behov for udarbejdelse af en ny sag, der i langt højere grad belyser de økonomiske konsekvenser – herunder med inddragelse af os og EM.

Dette er søgt afspejlet i vedlagte.

...”

som var vedhæftet et udkast til cover med tilføjelser i blå tekst fra Casper Mondrup Dahlmann i et af coverets afsnit samt i afsnittet: "Indstilling":

"...

Såfremt risikovurderingen giver anledning til at foreslå nedslagning i større omfang, udarbejdes et særskilt beslutningsgrundlag herunder med henblik på en konsolideret beskrivelse af kompensationsmodeller og de samlede erhvervs- og statsfinansielle aspekter heraf.

...

Indstilling

Det indstilles, at der drøftes følgende løsningsmuligheder:

- der udarbejdes beslutningsgrundlag for en løsning, hvor **Aalle smittede besætninger slås ned ud fra et forsigtighedsprincip og/eller**
- der iværksættes alternative tiltag, som er anbefalet af sundhedsmyndighederne og Fødevarestyrelsen, *jf. bilag 1* eller
- der udarbejdes beslutningsgrundlag for en løsning, hvor **alle minkbesætninger slås ned ud fra et forsigtighedsprincip**

..."

har han forklaret, at det gav god mening at have det fornødne grundlag til at træffe en mere vidtgående beslutning. Det blev alene indstillet, at regeringen skulle drøfte løsningsmulighederne. Han kan ikke huske, hvem der har forfattet de tre løsningsmuligheder. Det er sandsynligt, at det er en af medarbejderne i Fødevareministeriet. Vedrørende sætningen i det før omtalte udkast til cover:

"...

Det vil ligeledes skulle afklares, om der er behov for ny hjemmel til flere af de foreslåede løsninger.

..."

har han forklaret, at dette hjemmelsspørgsmål alene angik spørgsmålet om begrænsning af adgang til farme mv., som det fremgår af coverets bilag 1. Det angik ikke hjemmelsspørgsmål i forhold til nedslagning.

Kontorchef Paolo Drostby, Miljø- og Fødevareministeriet, har forevist indstilling fra udkastet til cover "Håndtering af smittespredning med COVID-19 i danske Minkbesætninger", der var vedhæftet en mail af 16. september 2020

forklaret bl.a.⁵⁰, at deres opfattelse var, at der skulle iværksættes alternative tiltag, og så måtte man se, om de var tilstrækkelige. De havde løbende drøftelser med sundhedsmyndighederne i forbindelse med forberedelsen af regeringsudvalgssagerne. Han husker ikke, at de fik nærmere oplysninger på dette tidspunkt fra sundhedsmyndighederne, der underbyggede, at alle mink burde slås ned.

Fuldmægtig Anders Kroman Liin, Miljø- og Fødevarerministeriet, har forklaret bl.a.⁵¹, at corona satte sit tydelige præg på arbejdsmængden, særligt fra september 2020 og frem. Dels var der øget smitte på minkfarmene, og dels var der også blevet oprettet et nyt regeringsudvalg, CU-udvalget, som ønskede at blive orienteret om mink. Han fandt ud af CU-udvalgets eksistens ved opslag på Altingets hjemmeside. Der var stor politisk interesse om mink, men verden udenfor Slotsholmen udviste også stor interesse. Initiativerne i forhold til mink kom primært fra Fødevarerministeriet. Det var ikke hans indtryk, at der var modvilje i forhold til minkerhvervet fra fødevarerminister Mogens Jensens side. Ministeren roste avlerne i en artikel i minkavlernes fagblad. Han bidrog til artiklen. Forevist hans mail sendt den 16. september 2020 kl. 12.04 til Paolo Drostby og Katja Goodhew, under emnet: ”Rettelser i CU-cover fra SUM”:

”...

Kære Katja og Paolo

1) Vores cover ligger nu hos DC

2) Jeg har sendt det KC-godkendte CU-cover. Se rettelser. Jeg synes, der er tale om nogle ret vidtrækkende rettelser – og så har jeg ikke ud fra HST’s tilbagemelding fanget, at vi skulle komme med eksempler fra udlandet (jf. første kommentar).

Venlig hilsen

Anders Kroman Liin

...”

50 Forklaringsdokumentet side 161f

51 Forklaringsdokumentet side 16ff

samt forevist det vedhæftede udkast til cover: ”Håndtering af smittespredning med COVID-19 i danske minkbesætninger”, har han forklaret, at det var Fødevarestyrelsen, Dyresundhedskontoret, som var første pen på coveret. Departementet så det igennem. Det blev godkendt af Paolo Drostby og sendt videre. Om hans kommentarboks i coveret s. 338:

”...

Det blev aftalt på CFU, at der skulle føjes en passage om, hvordan problemet bliver håndteret i andre lande og at FM skulle læse med i forhold til omkostninger ved aflivning. Det ser ikke ud til, at der er tilføjet noget til sagen vedrørende dette?

...”

har han forklaret, at han tillige kommenterede herpå i sin mail af 16. september 2020 sendt kl. 12.04. Han tror, at han havde talt med Sundhedsministeriet, som havde konkrete ønsker. Når han i mailen skrev ”vidtgående” var det de røde tekstmarkeringer i coverudkastet, som han henviste til, men også selve indstillingen, hvori der var indstillet bl.a. en løsningsmulighed, som indebar nedslagning af alle minkbesætninger. Inddæmningsstrategien var på dette tidspunkt stadig i kraft, og der var alene lagt op til en orientering af CU-udvalget og ikke en stillingtagen. På FCU-mødet havde det vist været drøftet, at der alene var tale om en orientering. Han deltog i en drøftelse af coveret med Paolo Drostby. Han husker det som om, at indstillingen kom til at stå på den måde, som det fremgår ovenfor. Hjemmelsspørgsmål sorterede under Fødevarestyrelsen. På dette tidspunkt var det ikke planen at aflive alle mink, men der var i de fremtidige bestillinger til Fødevarestyrelsen et ønske om, at Fødevarestyrelsen skulle redegøre for hjemmelgrundlaget for de forskellige scenarier. På den måde adresserede man et grundlag fra styrelsen. Han talte med Paolo Drostby herom. Han har med al sandsynlighed også drøftet det med Katja Goodhew. Han kan ikke huske, hvad det gav anledning til. Tidspunktet for de to omtalte coverudkast var første gang, at han hørte om muligheden for at aflive alle mink. Det var ham bekendt kun departementschefen, som deltog i FCU-møderne. Han har i hvert fald ikke selv deltaget.

Souschef Asbjørn Brink, Finansministeriet, har forevist Paolo Drostbys mail af 16. september 2020 til ham og Casper Mondrup Dahlmann, som tillige er sendt i kopi til Anders Kroman Liin og Katja Goodhew med emnet ”CU-sag

om mink” forklaret bl.a.⁵², at det var ved denne mail, at han blev orienteret om, at det skulle afklares, hvorvidt der var behov for ny lovgivning. Han havde ligeledes en mundtlig samtale herom med Paolo Drostby. Han trykprøvede ikke Miljø- og Fødevareministeriets juridiske vurdering. Han er ikke jurist, og han har heller ikke nogen jurister ansat i sit kontor. Finansministeriet har ikke kompetencerne til at foretage en sådan trykprøvning af Miljø- og Fødevareministeriets hjemmelsvurdering. Det var det ressortansvarlige ministerium, der havde ansvaret for denne hjemmelsvurdering. Finansministeriet bistår fagministerier med afklaringer i forhold til bevillingsmæssig hjemmel, men ikke vedrørende materiel lovhjemmel.

Fuldmægtig Casper Mondrup Dahlmann, Finansministeriet, har forevist Anders Kroman Liins mail sendt den 17. september 2020 kl. 14.06, som var vedhæftet udkast til cover: ”Håndtering af smittespredning med COVID-19 i danske minkbesætninger”, forklaret bl.a.⁵³, at han ikke havde grund til at hæfte sig ved hjemmelsspørgsmålet i sin sagsbehandling. Finansministeriets primære aktie i sagen var at få ”udboret” økonomien i de tiltag, som lå på bordet. Som han læser hjemmelsformuleringen, så knytter den sig til det katalog af indsatser, som Miljø- og Fødevareministeriet og sundhedsmyndighederne anbefalede i forhold til tests, værnemidler mv. Han vidste ikke på dette tidspunkt, om der var finansiel hjemmel til tiltagene.

Kontorchef Paolo Drostby, Miljø- og Fødevareministeriet, har forevist mailkorrespondance af 18. september 2020 mellem blandt andre Mathilde Else Ripka Mammen og medarbejdere i Fødevarestyrelsen forklaret bl.a.⁵⁴, at han så de økonomiske estimater og godkendte sagen. Men han var ikke inde over beregningerne. Hjemmelsspørgsmålet har han givetvis drøftet med Katja. Allerede inden den sag blev forelagt, havde de drøftet et scenarie med forbud, og hvor alle mink skulle slås ned. Deres opfattelse, i såvel departementet som i Fødevarestyrelsen, var, at der ikke var hjemmel i deres lovgivning – lov om hold af dyr – til at gennemføre en sådan beslutning, hvor mink blev slået ned uden for en beskyttelseszone. Der var en drøftelse af hjemmelsspørgsmålet. Der blev ikke lavet notater herom med en egentlig juridisk gennemgang med inddragelse af forarbejder og tidligere lovgivning på området mv. De kiggede

52 Forklaringsdokumentet side 1235f

53 Forklaringsdokumentet side 189f

54 Forklaringsdokumentet side 162ff og 1590

på det og konstaterede, at de ikke havde hjemmel i lov om hold af dyr til at slå raske dyr ned, fordi det ikke ville være proportionalt. Men på det tidspunkt fandt de heller ikke anledning til at lave et dybere juridisk arbejde, fordi de ikke forventede, at det ville blive besluttet at slå alle mink i landet ned. Og en sådan forventning opstod heller ikke på noget tidspunkt frem mod den 3. november 2020. Hvis man så faktisk besluttede det, måtte man lave en lovændring, med mindre man kunne finde hjemlen et andet sted end i lov om hold af dyr, eksempelvis epidemiloven. Deres holdning var, at det ikke var deres ressort. For så vidt angår det anførte om de raske mink og ekspropriation skal dette ses i sammenhæng med, at der ville være tale om en lukning. Det er det samme, der er lagt til grund i lov om hold af dyr i forhold til driftstabserstatningen, hvor raske dyr erstattes 100 %, fordi det er ekspropriationslignende at aflive raske dyr, modsat syge dyr. Det overordnede hjemmelsspørgsmål blev drøftet med Tejs Binderup og Henrik Studsgaard forud for forberedelsen af ØU-sagen.

9.2.2.7. Miljø- og Fødevarerministeriets notat af 18. september 2020 om økonomiske konsekvenser ved aflivning af alle mink i Danmark

Den 18. september 2020 forelå et af Miljø- og Fødevarerministeriet udarbejdet notat: "Økonomiske konsekvenser af aflivning af alle mink i Danmark".

Det fremgår af notatet bl.a., at aflivning af alle mink forventes at kunne løbe op i 6 til 11 mia. kr., og at Fødevarestyrelsen vurderede, at aflivning af alle mink ville medføre lukning af hele produktionen i minimum en årrække, og at der kunne være tale om ekspropriation. Der er i notatet ingen omtale af behov for lovændring, hjemmel mv.

Det hedder i notatet bl.a.:

”

Miljø- og Fødevarerministeriet
 Departementet
 Analyse, Innovation og
 Digitalisering
 J.nr. 2020-18263
 Ref. MAERM
 Den 18. september 2020

Økonomiske konsekvenser ved aflivning af alle mink i Danmark

Sammenfatning

Den erhvervsøkonomiske omkostning ved aflivning af alle mink forventes, at kunne løbe op i 6 til 11 mia. kr., afhængigt af forventningen til den fremtidige indtjening. Dette estimat dækker over værdien af tabte bure og bygninger, kortsigtede udgifter til løn og værdien af den tabte indtjening. Derudover indgår også den tabte værdi af minken, samt et generelt driftstab, som dog forventes at blive kompenseret af staten. Det vil skulle afklares, hvordan branchen præcist vil kunne kompenseres af staten for de øvrige omkostninger ved ekspropriation.

De samfundsøkonomiske konsekvenser forventes at ligge i intervallet 0,1 til 1,4 mia. kr., afhængigt af den forventede fremtidige indtjening.

De faktiske erhvervsøkonomiske konsekvenser ved ekspropriation, vil dog afhænge af en konkret vurdering for hver enkelt minkavlere, og ovenstående estimer skal derfor ses som et skøn over de forventede konsekvenser.

Minkbranchen er meget prisfølsom grundet branchens store internationale engagement, hvilket gør at omsætning og eksport kan svinge meget fra år til år. Dermed varierer størrelsen af de erhvervs- og samfundsøkonomiske konsekvenser også. I perioden 2010-2014 havde minkavlerne i gennemsnit et samlet resultat på 2,7 mia. kr. før aflønning af ejer og til kapitalomkostninger, mens samme tal for perioden 2015-2019 var på 0,1 mia. kr., hvilket skyldes en længere periode med lave priser på skind. Indeværende notat skal derfor ses i lyset af, at branchens gennemsnitlige driftsresultaterne de seneste år har været negative. Hvis priserne igen stiger, bliver billedet et andet. De dårlige driftsresultater har også medført et meget stort fald i antallet af bedrifter fra ca. 1.300 bedrifter i 2018 til ca. 1.000 i 2019.

Brancheorganisationen København Fur forhandler både danske og udenlandske skind, og genererede i 2018/2019 5,2 mia. kr. i omsætning fra deres auktioner. Lidt over halvdelen af de solgte skind var danske. I gennemsnit for perioden 2015-2019, har København Fur haft et re-

sultat på ca. 35 mio. kr., mens det i perioden 2010-2019 i gennemsnit var på 180 mio. kr. årligt.

Fødevarestyrelsen vurderer, at aflivning af alle mink i Danmark vil medføre lukning af hele produktionen i minimum en årrække på grund af tabet af avlsmateriale. Dette understøttes yderligere af de lave afregningspriser, og de sidste 4 år med negative gennemsnitlige driftsresultater, som alt andet lige gør, at det ikke er attraktivt at investere i nyt avlsmateriale og starte produktionen op, når Covid-epidemien er overstået. Det forventes ligeledes, at andre lande vil udvide deres produktion for at dække den internationale efterspørgsel, hvilket vil gøre det svært for de danske minkavlere at komme tilbage på de internationale markeder. Der er i det følgende derfor lagt til grund, at produktionen af mink i Danmark stopper som følge af aflivningen af alle mink.

Erhvervsøkonomiske konsekvenser

Erhvervets omkostning forventes at blive kompenseret af staten, idet aflivning af raske dyr vil udgøre en sådan begrænsning af ejendomsretten, at der kan være tale om ekspropriation. I det følgende vurderes omkostningerne ved aflivning, dækning af driftsomkostninger efter reglerne for aflivning af dyr, afholdelse af lønomkostninger i en kortere periode, værdien af bure og bygninger, samt et fremtidigt indtægtstab for minkavlerne i 5 år. Alle vurderinger er lavet ud fra gennemsnitstal og offentlige tilgængelige statistikker. I tilfælde af ekspropriation vil erstatningen for den enkelte minkavler afhænge af en konkret vurdering, der vil afvige fra de omkostninger, der angives i dette notat.

Når der er tale om ekspropriation vil kompensationssatsen være sat således, at erstatningen svarer til handelsværdien og yderligere 8 pct. af dyrenes værdi for at kompensere driftstab, under antagelse af at hjemlen i BEK 1323/2015 vil udvides til at omfatte alle mink. Fødevarestyrelsen vurderer, at erhvervet vil skulle kompenseres med ca. 2,4 mia. kr. svarende til handelsværdien af minkene, såfremt det ikke er muligt at time aflivningen med pelsningssæsonen. Fødevarestyrelsen vurderer i samme scenarie, at staten vil skulle dække cirka 200 mio. kr.¹ af branchens driftsomkostninger som compensation for ekspropriation.

...

Vurdering af fremtidigt indtægtstab

...

Tabet opgøres på baggrund af driftsresultat før ejer afregning, og inkluderer derfor finansielle omkostninger, tilskud og afskrivninger. Opgøres det på denne måde, er der et årlig tab på *-0,1 mia. kr. årligt* beregnet på baggrund af 2015-2019, dvs. minkavlerne har i denne periode tabt penge på at producere. Dette tab forventes kun at være en kort årrække, idet jorden hurtigt vil kunne anvendes til andre formål. Minkavleren vil skulle kompenseres i et vist omfang, idet man ved ekspropriation fratager minkavleren muligheden for at tjene det minkavleren tjener på minkproduktionen i dag. Det vil skulle afklares, hvor stor en andel af den tabte indtjening, som staten potentielt ville skulle kompensere ved ekspropriation.

Erhvervsøkonomiske konsekvenser ved aflivning af alle mink

Samfundsøkonomiske konsekvenser

Det volatile prisniveau gør det vanskeligt at vurdere den fremtidige indtjening i sektoren. Det vurderes, at et stop af produktion af mink i Danmark, vil medføre samfundsøkonomiske omkostninger på cirka *0,1 mia. kr. årligt*, hvilket er summen af den værdi der skabes i minksektoren og de afledte erhverv. Dette estimat er opgjort på baggrund af den værdi, som er skabt i minkproduktionen og de afledte erhverv igennem de seneste 5 år, idet det forventes at kapital og arbejdskraft vil kunne indgå i andre sektorer på længere sigt, hvis minkproduktionen ikke længere er i Danmark.

Hvis man i stedet ser på værdiskabelsen igennem de seneste 12 år, har minkavlerne og de afledte erhverv skabt en værdi på cirka *1,4 mia. kr. årligt*. Denne vurdering skal dog ses i lyset af, at sektoren i perioden 2012-2015 oplevede usædvanligt højre afregningspriser for derefter at være præget af lave afregningspriser og negative driftsresultater igennem de seneste år.

Såfremt priserne stiger og økonomien i sektoren forbedres, og der ikke er andre forhindringer, forventes der at være et incitament til at starte produktionen op igen, når Covid-epidemien er ovre. Dog må det samtidigt forventes, at det vil blive svært for de danske minkavlere at

reetablere sig på de internationale markeder, idet andre lande formodes at ville have udvidet deres produktion for, at overtage de tidligere danske markedsandele i mellemtiden.”

Fuldmægtig Mathilde Else Ripka Mammen, Miljø- og Fødevareministeriet, har forklaret⁵⁵, at Miljø- og Fødevareministeriets notat af 18. september 2020 blev udarbejdet af hende, og at hun ikke har haft drøftelser om hjemmel med Fødevarestyrelsens jurakontor i forbindelse med tilblivelsen af notatet.

Direktør Nikolaj Veje, Fødevarestyrelsen, har forevist Miljø- og Fødevareministeriets notat af 18. september 2020 forklaret⁵⁶, at han ikke husker, hvorvidt han læste det pågældende notat. De gik ikke og drøftede dette på daværende tidspunkt. Det var en rimelig vurdering. Det blev skrevet ud fra en beregningsteknik. Når avlscyrene var væk, var det lidt op ad bakke at starte minkbranchen op igen. De havde i Fødevarestyrelsen ingen overvejelser om, at alle mink skulle aflives. Det nærmeste man kom var overvejelser om, at man skulle have en dvalemodel. Hvis man skulle finde ud af, hvad det ville betyde for branchen at aflive alle mink, skulle man have bedt Fødevarestyrelsen om en faglig vurdering heraf. Det ville være Hanne Larsen, der i givet fald ville stå i spidsen for en sådan vurdering, da det var en veterinærfaglig vurdering, ligesom de havde kendskab til brancheforhold. Hanne Larsen har en direkte, men uspecificeret kontakt til departementet. Det afhænger af den konkrete sag, hvilken person hun taler med. Han vil efter reglerne skulle blive gjort bekendt med en sådan kontakt, men det var i praksis ikke muligt for Hanne Larsen at orientere ham om alle hendes kontakter til departementet.

9.2.2.8. Statens Serum Instituts notat af 18. september 2020 om virusmutationer mv.

Den 18. september 2020 forelå Statens Serum Instituts notat: ”Virusmutationer blandt mink samt risikovurdering i forbindelse hermed”. Notatet blev sendt til Sundhedsministeriet og blev efterfølgende modtaget i Miljø- og Fødevareministeriet den 21. eller 22. september 2020.

Af notatet fremgår bl.a., at risikoen for, at der opstår nye mutationer, er meget stor, også idet virus vil prøve at tilpasse sig minks luftveje. Det fremgår endvi-

55 Forklaringsdokumentet side 96 og 100

56 Forklaringsdokumentet side 505

dere, at den fortsatte udvikling af virus i mink med flere og flere mutationer i spikeproteinet og spredning ved videresmitte til mennesker i Danmark, derfor kunne udgøre en potentiel fare for folkesundheden.

Det hedder i notatet bl.a.:

”[Statens Serum Institut]

18. september 2020

Virusmutationer blandt mink samt risikovurdering i forbindelse hermed

I det nedenstående beskrives, hvad der generelt forstås ved virummutationer og hvordan sådanne virusmutationer er observeret ved undersøgelse af Sars-CoV-2-virus fra inficerede mink. Dernæst vurderes den overordnede risiko ved de fundne mutationer i forhold til både vaccination og virulens blandt mennesker.

Beskrivelse af virusmutationer blandt mink i Danmark

Virusmutationer er små ændringer i virus arvemateriale, som opstår løbende i forbindelse med at virus kopierer sig. Jo flere virus, der kopieres, jo større er sandsynligheden for, at der opstår mutationer. En virus arvemateriale og hermed eventuelle mutationer kan af dækkes ved helgenomsekventering (WGS).

Ved WGS-undersøgelse af Sars-CoV-2-virus fra inficerede mink og mennesker er der indtil den 17. september 2020 observeret to nye virusvarianter.

Den første variant, blev observeret blandt mink på tre minkfarme (Farm 1-2-3) og hos mennesker med tilknytning til to af farmene (Farm 1-2) samt i lokalområdet i Nordjylland. Denne variant har en mutation (A22920T) i det gen, der koder for et protein på virus (spikeproteinet), der har betydning for virus indtrængen i celler, dvs. deres evne til at inficere nye celler.

Den anden observerede variant er en videreudvikling af den første variant og indeholder udover A22920T mutationen også en anden ændring (deletion af to aminosyrer på position 21766-21771) i spikegenet. Denne anden variant er blevet observeret blandt mink på seks minkfarme

(Farm 4-10) og blandt mennesker med tilknytning til fire af farmene (Farm 4, 5, 6 og 9). Der er desuden observeret smitte med andre stammer af Sars-CoV-2, der ikke har de nævnte mutationer, blandt personer med tilknytning til farmene.

Risikovurdering ved fundne mutationer

Den fortsatte smitte blandt mink har ført til, at der er opstået nye virusvarianter i minkene, der også er blevet spredt videre til mennesker tæt på farmene og videre i Nordjylland især.

De to observerede varianter vækker særligt opmærksomhed, da de findes i et område af virusgenomet, der koder for det protein (spike), som virus bruger til at inficere kroppens celler med. Efter en naturlig infektion danner man antistoffer overfor netop dette protein, og mange af de potentielle COVID-19-vaccinekandidater er således også baseret på dette protein. Der er derfor en teoretisk mulighed for at effekten af spike-baserede COVID-19 vacciner kan være påvirket, når der sker ændringer i denne del af arvematerialet.

Endvidere er der en teoretisk risiko for, at personer, der allerede har været smittet – kan blive smittet igen, fordi deres antistoffer ikke beskytter imod de nye varianter.

Det skal bemærkes, at der på verdensplan og i Danmark, også er observeret andre mutationer i spikeproteinet på Sars-CoV-2-virus opstået hos mennesker, og at man hidtil har vurderet at de nuværende vaccinekandidater vil kunne dække de variationer, der er opstået henover foråret¹.

Selvom man for nuværende ikke med sikkerhed kan sige, hvad betydningen af de observerede mutationer har for folkesundheden, giver de anledning til en generel bekymring om udvikling af mutationer af SARS-Cov 2 i minkbestanden.

Minkpopulationen i Danmark omfatter mange dyr. Der produceres således mere end 17 millioner minkskind om året. Erfaringen er indtil videre at større minkfarme kan smittes fuldt igennem inden for få uger, og at det har været udfordrende at holde smitten ude. Dette betyder at risikoen for at der opstår nye mutationer er meget stor, også idet virus

vil prøve at tilpasse sig minks luftveje. Den fortsatte udvikling af virus i mink med flere og flere mutationer i spikeproteinet og spredning ved videresmitte til mennesker i Danmark, kan derfor udgøre en potentiel fare for folkesundheden.”

Notatet dannede bl.a. baggrund for, at Miljø- og Fødevarerministeriet pr. den 21. september 2020 iværksatte to skærpede kontrol- og overvågningstiltag, jf. afsnit 9.2.1.7.5.

9.2.2.9. Pressemødet den 18. september 2020

Regeringen afholdt den 18. september 2020 pressemøde om nye tiltag mod covid-19, som ikke indebar foranstaltninger vedrørende håndtering af mink. Statsminister Mette Frederiksen, sundhedsminister Magnus Heunicke, direktør Søren Brostrøm, Sundhedsstyrelsen, faglig direktør i Statens Serum Institut, Kåre Mølbak, og rigspolitichef Thorkild Fogde var til stede. Statsministeren præsenterede de nye nationale tiltag, og under pressens adgang til spørgsmål kom emnet vedrørende mink op:

”...

Esben Olsen, Nordtinget: Jeg vil godt spørge om det stigende antal smittede minkfarme. I går var der noteret 19 minkfarme i Nordjylland, som er smittet. I Hjørring er det en fjerdedel af dem, der er smittet. Borgmesteren i Hjørring har opfordret til, at de smittede mink bliver aflivet. Og det samme har Enhedslisten her i Folketinget opfordret til, at man genoptager det med at aflive eller slå dem ned, hedder det. Hvorfor gør I ikke det? Hvorfor fører I ikke den politik eller overvejer det overhovedet?

Statsminister Mette Frederiksen: Kåre, vil du prøve at give et svar.

Faglig direktør i Statens Serum Institut Kåre Mølbak: Jeg vil godt sige lidt om mink.

Statsminister Mette Frederiksen: På minkfarmene?

Faglig direktør i Statens Serum Institut Kåre Mølbak: Det er jo sådan, så at det har vist sig, at mink er meget modtagelige for det her virus – altså, det må man sige. Så minkene bliver let smittet. Og i

nogle enkelte tilfælde har vi også set smitten ud af minkfarmen. Så det er en situation, som vi følger meget nøje. Og som du selv sagde, så er det, det sidste tal, det var 19 minkfarme, så det er jo en alvorlig situation. Og vi arbejder meget tæt sammen med Fødevarerstyrelsen og andre myndigheder i forhold til at finde ud af, hvad skal der præcis gøres, for at forbedre denne her situation.

For mig at se, så er den helt store udfordring i virkeligheden at forhindre, at minkfarmene bliver smittet i første omgang. Og jeg tror, at det er dér, man virkelig skal sikre, at vi har, at vi styrker, altså så denne her, buy security, altså inddæmningen af smitten, således at man ikke slæber virus ind i farmen. Det er dér, hvor at der skal satses.

Og så, hvordan man skal håndtere de allerede smittede farme, det er noget, som ligger inden for Fødevaremyndighedernes område, og der har vi et samarbejde omkring at finde den rigtige balance dér.

Esben Olsen, Nordtinget: Men hvis det her fortsætter i samme tempo, ligger det så i den såkaldte værktøjskasse at genoptage den metode med at aflive?

Faglig direktør i Statens Serum Institut Kåre Mølbak: Jamen, det er klart, det ligger i værktøjskassen, men det bliver altså fødevaremyndighederne, der kommer til at trykke på den knap.

...

Faglig direktør Kåre Mølbak, Statens Serum Institut, har forklaret bl.a.⁵⁷, at han ikke havde direkte kontakt med Barbara Bertelsen i den periode om mink, og heller ikke med Johan Legarth. Han var heller ikke i direkte kontakt med statsministeren herom. De snakkede imidlertid mink i forbindelse med et pressemøde den 18. september 2020, hvor der blev spurgt til smittespredningen i Hjørring Kommune, og statsministeren gav ham ordet. Han svarede så, at aflivning lå i værktøjskassen, men at det ville blive Fødevareministeriet, der kom til at trykke på den knap. Han svarede således, fordi risikovurderingen var et fælles anliggende, som sundhedsmyndighederne også bød ind på, men selve risikohåndteringen var Fødevareministeriets anliggende i henhold til

57 Forklaringsdokumentet side 180

lov om hold af dyr. Fødevarestyrelsen måtte tage den faglige vurdering af, hvorledes der skulle ageres på smitten. Det var også det, der lå i risikovurderingen af 3. november 2020, hvor de ikke var blevet bedt om at anbefale en løsning, men blot vurdere risikoen ved en fortsat minkproduktion i 2021. Forevist transskription af pressemøde den 18. september 2020 har han forklaret, at der retteligt skulle have stået ”bio security”. Skelnen ligger mellem risikovurdering og risikohåndtering, der for ham at se ligger hos Fødevarestyrelsen, sådan som det helt generelt er med zoonoser. Og det er også det, der står i lov om hold af dyr, at den er sat i værk og bl.a. har som overordnet formål at beskytte menneskers sundhed. Håndtering af dyr i de dimensioner ville Statens Serum Institut aldrig have en selvstændig mening om. De kan komme med nogle anbefalinger og svare på nogle konkrete spørgsmål i forhold til strategien, men de ville aldrig komme med en direkte mening om en beslutning med så vidtrækkende konsekvenser. Der er fundamental forskel på juni måned 2020, hvor der var tale om ganske få besætninger, og hvor man kunne anvende et forsigtighedsprincip og så noget af så store dimensioner, som den beslutning vi sidder og drøfter her. Jo større problemet blev, jo mere ville det blive et politisk ansvar.

Afdelingschef Tejs Binderup, Miljø- og Fødevarerministeriet, har om pressemødet forklaret⁵⁸, at det var smittebeskyttelsesforanstaltninger, som Kåre Mølbak talte om. Han er ikke enig i, at det var fødevarermyndighederne, som skulle trykke på knappen. Det var et fælles anliggende for de sundhedsfaglige myndigheder at træffe beslutningen. Han havde i forløbet en glimrende dialog med Kåre Mølbak og Hanne Larsen om, hvor det rigtige snit lå.

9.2.2.10. Planlagt FCU-møde den 18. september 2020

Der var oprindeligt planlagt afholdelse af møde i FCU fredag den 18. september 2020 med håndtering af mink på dagsordenen, men mødet blev aflyst samme dag ved mail fra Sundhedsministeriet. Det blev samtidig oplyst, at nyt møde ville blive afholdt mandag den 21. september 2020.

Til brug for det planlagte møde var der udarbejdet et udkast til fælles cover benævnt ”Håndtering af smittespredning med COVID-19 i danske minkbesætninger” med Miljø- og Fødevarerministeriet og Sundhedsministeriet ”i hovedet”,

58 Forklaringsdokumentet side 88

hvilket udkast til cover blev sendt til bl.a. Finansministeriet. Der var i udkastet til cover følgende indstilling:

”...

Det indstilles, at der drøftes følgende løsningsmuligheder:

- der udarbejdes beslutningsgrundlag for en løsning, hvor alle smittede besætninger slås ned ud fra et forsigtighedsprincip og/eller

- der iværksættes alternative tiltag, som er anbefalet af sundhedsmyndighederne og Fødevarestyrelsen, *jf. bilag 1* eller

- der udarbejdes beslutningsgrundlag for en løsning, hvor alle minkbesætninger slås ned ud fra et forsigtighedsprincip

Det indstilles, at MFVM og SUM ultimo oktober forelægger en ny vurdering af smittespredning i minkfarme for CU, såfremt der træffes beslutning om ikke at slå alle minkbesætninger ned.

...”

Efter aflysningen af FCU-mødet blev det på et afdelingschefmøde den 18. september 2020 besluttet, at der skulle forelægges en FØ-sag om håndtering af smitte i mink. I anledning heraf fortsatte arbejdet mellem nu Miljø- og Fødevarerministeriet, Sundhedsministeriet, Finansministeriet og Erhvervsministeriet om et cover, som tog udgangspunkt i coveret: ”Håndtering af smittespredning med COVID-19 i danske minkbesætninger”, som havde været udarbejdet til CU-mødet den 17. september 2020, jf. nærmere under afsnit 9.2.2.10.4.

Der blev herefter påbegyndt et samarbejde om et cover til en FØU-sag, herunder sendte fuldmægtig Casper Mondrup Dahlmann, Finansministeriet, den 19. september 2020 kl. 19.52 en mail til blandt andre fuldmægtig Anders Kroman Liin, Miljø- og Fødevarerministeriet, specialkonsulent Niels Torpegaard Christensen, Sundhedsministeriet og fuldmægtig Mads Kristoffer Pilegaard Larsen, Erhvervsministeriet, med emnet: ”FØ-sag om håndtering af coronasmitte i mink”. Mailen var vedhæftet udkast af 19. september 2020 til cover nu med titel ”Håndtering af coronasmitte i mink”, jf. nærmere under afsnit 9.2.2.10.4.

9.2.2.10.1. Arbejdet i Finansministeriet

Den 17. september 2020 var der en mailkorrespondance internt i Finansministeriet mellem blandt andre afdelingschef Annemarie Lauritsen og souschef Asbjørn Brink vedrørende den seneste version af det FCU-cover, som var arbejdet på til brug for det aflyste FCU-møde den 18. september 2020.

Souschef Asbjørn Brink, Finansministeriet, har forevist sin mail af 17. september 2020 kl. 16.49 til Annemarie Lauritsen, som tillige er sendt i kopi til Lars Høgsbro Østergaard og Martin Ulrik Jensen, med emnet "Seneste udgave af FCU cover om mink og covid":

"...

Kære Annemarie

Som efterspurgt er vedlagt seneste version af FCU-cover vedr. mink, som vi har modtaget her til eftermiddag.

Fortsat intet afsnit om økonomiske konsekvenser.

Indstillingspindene er udarbejdet af os, idet der reelt lægges op til, at der udarbejdes et ordentligt beslutningsgrundlag med modeller for økonomisk kompensation. Der udestår også beskrivelse af økonomiske konsekvenser af de alternative tiltag.

..."

og forevist bilaget "Håndtering af smittespredning med COVID-19 i danske minkbesætninger" forklaret⁵⁹, at Finansministeriet mente, at der var behov for at få belyst de økonomiske konsekvenser forbundet med udgifterne til kompensationen til minkavlerne, herunder også ved en afklaring af hvordan kompensationen skulle finansieres.

9.2.2.10.2. Arbejdet i Sundhedsministeriet

I Sundhedsministeriet blev der til brug for FCU-mødet den 18. september 2020 – før mødet blev aflyst – udarbejdet cover til sundhedsministerens godkendelse samt hånddakt til departementschefen.

⁵⁹ Forklaringsdokumentet side 1231f

Af coveret til ministeren fremgår bl.a., at det blev indstillet til drøftelse af tre løsningsmuligheder, herunder at alle minkbesætninger slås ned:

”...

GenforelæggelseSag: FCU-sag vedrørende COVID-19 i danske minkbesætninger

Indstilling

Der er tale om en genforelæggelse af sagen, som ministeren tidligere har godkendt. Sagen genforelægges, da MFVM har sendt en opdateret version af sagen, hvor der er sket en opdatering af smittetallene, ligesom der er indsat en beskrivelse af, hvordan situationen er håndteret i Holland, som blev efterspurgt på seneste FCU.

Ministeren har derudover i den tidligere godkendte sag bemærket følgende: ”Kan der ikke derudover være en større grad af risikobaseret stikprøvekontrol med om minkfarme overholder retningslinjerne?”

Dette spørgsmål håndteres frem mod CU.

Det indstilles, at ministeren godkender vedlagte materiale til FCU-sag om håndtering af COVID-19 i minkfarme.

Problemstilling

Der har i august og september været nye udbrud af COVID-19 i danske minkfarme. Det skal på den baggrund drøftes, om den nuværende strategi for inddæmning af smitte i minkbesætninger skal ændres, så besætningerne fremadrettet skal aflives.

Den nuværende strategi for håndtering af mink i Danmark ifm. COVID-19 blev præsenteret af regeringen den 7. juli 2020 og indebærer en inddæmning af smitten frem for aflivning af besætningerne. Strategien indebærer, at Fødevarestyrelsen (FVST) skal gennemføre to overvåg-

ningsrunder, hvorefter der skal foretages en evaluering. Dette arbejde forventes færdiggjort i efteråret 2020.

Der er indhentet bidrag fra FVST, SST, SSI og STPS, som har vurderet at situationen gør, at den nuværende strategi skal tilpasses. Det konkluderes heri, at der er grundlag for at skærpe de nugældende retningslinjer og anbefalinger, men det anbefales ikke, at der foretages aflivning af smittede besætninger på nuværende tidspunkt. Dette skal ses i lyset af, at de mutationer af virus, der er registreret i besætningerne ikke på nuværende tidspunkt er af afgørende karakter. Situationen vedrørende mutationer overvåges løbende, hvorefter der kan iværksættes nye tiltag, hvis risikoen forøges.

Sagen blev behandlet på FCU i sidste uge, men sagen genforlægges FCU, da sundhedsmyndighederne og Fødevarestyrelsen nu har udarbejdet et samlet oplæg med bud på ny tiltag for at forhindre yderligere smitte.

Løsning

Det indstilles i sagen, at der drøftes følgende løsningsmuligheder:

- der udarbejdes beslutningsgrundlag for en løsning, hvor alle smittede besætninger slås ned ud fra et forsigtighedsprincip og/eller
- der iværksættes alternative tiltag, som er anbefalet af sundhedsmyndighederne og Fødevarestyrelsen, *jf. bilag 1* eller
- der udarbejdes beslutningsgrundlag for en løsning, hvor alle minkbesætninger slås ned ud fra et forsigtighedsprincip

Konsekvenser og kritik/opbakning

En ændring af strategien fra inddæmning til aflivning vil have økonomiske konsekvenser, da der skal udbetales erstatning for de besætninger, der slås ned. Det må endvidere forventes at afføde kritik fra branchen.

Videre proces

MLS udsender sagen til udvalget med henblik på drøftelse på FCU.

Presse og kommunikation

Presse og MLS er orienteret om sagen.

Bilag

1. CU cover
2. Bilag 1 – Forslag til tiltag anbefalet af sundhedsmyndighederne og Fødevarestyrelsen
3. Håndakt”

Af håndakten til departementschefen fremgår bl.a.:

”...

HÅNDAKT

Håndakt – FCU d. 18/9 vedrørende COVID-19 i danske minkbesætninger

MFVM har udarbejdet sagen, hvorfor ordet kan gives til Henrik Studsgaard.

Talepinde/budskaber

[Baggrund og historik]

- Regeringen præsenterede i juli 2020 en strategi for inddæmning af smitte fra danske minkfarme på baggrund af, at der i juni blev konstateret smitte i 3 danske minkbesætninger.
- Den nuværende strategi indebærer, at der ikke sker aflivning af besætninger, men at smitten i stedet søges inddæmnet via en række foranstaltninger (brug af værnemidler, information m.v.).
- Der er i de sidste måneder konstateret en række nye smittetilfælde i danske minkbesætninger, hvorfor det skal drøftes, om der er behov

for ændringer af den valgte strategi. SSI har vurderet følgende om situationen (jf. bilag 1):

- *SSI anfører, at der sker betydelige genetiske ændringer i minkvarianten, som vække bekymring for fremtidig human immunitet. Der er endnu ikke foretaget tilstrækkelige undersøgelser til at kunne konkludere, om ændringerne i den unikke minkvariant er så væsentlige, at det kan forventes, at en vaccineeffekt bliver svækket. SSI udarbejder en beskrivelse af relevante virusmutationer i forbindelse med smitte i relation til minkbesætningerne og en efterfølgende risikovurdering af de fundne mutationer.*
- *Sammenfattende vurderer SSI, at risikoen for introduktion af COVID-19 til minkbesætninger via mennesker aktuelt er høj. Risiko for spredning fra minkbesætninger via mennesker til det omgivende samfund er ligeledes til stede, men omfanget af denne smitte er vanskelig at vurdere.*
- Der er flere ”praktiske” OBS-punkter ift. situationen:
 - 1) problem med begrænset brug af værnemidler på minkbesætningerne
og
 - 2) svær epidemiologisk udregning af situationen.
- OBS'er ift. de forslåede indsatser (i bilag 1):
 - 1) Overvågning: Det er uafklaret om der er hjemmel til tættere overvågning og indberetning af personer, der arbejder med mink.
 - 2) Test: Muligheden for at tilbyde test vil skulle prioriteres i forhold til den tilgængelige testkapacitet.

Baggrund

FVST, SST, SSI og STPS har udarbejdet et katalog med forslag til skærpede tiltag over for minkbesætninger pga. situationens udvikling (øget overvågning, bedre brug af værnemidler mv), som fremgår som bilag til sagen.”

Sundhedsminister Magnus Heunicke har forevist mailkorrespondance af 16. september 2020 mellem Paolo Drostby, Tejs Binderup og Anders Kroman Liin

vedrørende Sundhedsministeriets ændringer af coveret og forevist coveret med Sundhedsministeriets ændringer samt forevist FCU-cover opdateret den 17. september 2020, hvoraf fremgår:

”...

Sundhedsmyndighederne og Fødevarestyrelsen har udarbejdet et koordineret forslag til tiltag, der vurderes at kunne minimere yderligere smittespredning uden at slå minkbesætningerne ned, jf. *bilag 1*, som blandt andet indebærer en intensivering af test af personer tilknyttet minkfarme. Muligheden for at tilbyde test vil skulle prioriteres i forhold til den tilgængelige testkapacitet. Det vil ligeledes skulle afklares, om der er behov for ny hjemmel til flere af de foreslåede løsninger.

...”

forklaret bl.a.⁶⁰, at han ikke mener, at han så det pågældende cover af 17. september 2020. Han kendte til, at myndighederne vurderede, at den hidtidige strategi med bl.a. test var tilstrækkelig, og så skulle der noget til, hvis de skulle foreslå noget andet. Forevist forelæggelse af FCU-sag:

”Godkend forelæggelse

Genforelæggelse: FCU-sag vedrørende håndtering af Covid-19 i minkfarme

Modtager: Katrine Kaldahl, DEPKKA

Sag: 2008549 - Smitte i minkfarm (corona/Covid-19)

Sagsbehandler: Niels Torpegaard Christensen, DEPNTC

Startet af: Niels Torpegaard Christensen, DEPNTC

Opgavefrist: 17. september 2020 18:00

Processfrist: 17. september 2020 18:00

Sagen skal udsendes hurtigst muligt med henblik på drøftelse på FCU den 18-09 Der er tale om en genforelæggelse, da MFVM har opdateret tallene i sagen på baggrund af seneste data samt indskrevet et afsnit om situationen i Holland, som blev efterspurgt på FCU.

60 Forklaringsdokumentet side 770ff

Dokumenter

D-1381987, Cover: Godkendelse af CU-sag vedrørende COVID-19 i danske minkbesætninger, 14-09-2020

D-1388066, Cover med ændringer fra MFVM, 17-09-2020

D-1387046, Bilag 1, 16-09-2020

D-1381878, Håndakt til ministeren, 14-09-2020

..."

og forevist:

..."

Cover til sagsforelæggelse

Til sundheds- og ældreministerens godkendelse

...

GenforelæggelseSag: FCU-sag vedrørende COVID-19 i danske minkbesætninger

Indstilling

...

Der er tale om en genforelæggelse af sagen, som ministeren tidligere har godkendt. Sagen genforelægges, da MFVM har sendt en opdateret version af sagen, hvor der er sket en opdatering af smittetallene, ligesom der er indsat en beskrivelse af, hvordan situationen er håndteret i Holland, som blev efterspurgt på seneste FCU.

Ministeren har derudover i den tidligere godkendte sag bemærket følgende: "Kan der ikke derudover være en større grad af risikobaseret stikprøvekontrol med om minkfarme overholder retningslinjerne?"

..."

har han forklaret, at han husker, at han så den tidligere sag. Det nye er en genforelæggelse efter, at Miljø- og Fødevareministeriet havde opdateret sagen, eftersom man på det sidste FCU sagde, at man skulle se på, hvad man gjorde internationalt. Når myndighederne sagde, at der ikke var belæg for at slå ned, så kunne de ikke det. Han foreslog i stedet, at der blev taget stikprøvekontrol af, hvorvidt tiltagene med bl.a. test på minkfarmene blev overholdt. Han be-

mærkede ikke, at der kunne være behov for ændring af lovgivningen. Det var ikke hans ressortområde. Når der er noget lovgivning på Sundhedsministeriets område, er han meget opmærksom på det, og navnlig skulle de ikke ændre epidemiloven, med mindre det er meget nødvendigt, idet den typisk har stor offentlig og politisk bevågenhed. Ingen af de nævnte indsatser skulle hjemles i epidemiloven, som er hans ressortområde. Forevist cover med titlen: "Håndtering af smittespredning med COVID-19 i danske minkbesætninger":

"...

Sundhedsmyndighederne og Fødevarestyrelsen har udarbejdet et koordineret forslag til tiltag

...

Muligheden for at tilbyde test vil skulle prioriteres i forhold til den tilgængelige testkapacitet. Det vil ligeledes skulle afklares, om der er behov for ny hjemmel til flere af de foreslåede løsninger.

"..."

har han forklaret, at det er embedsmændenes opgave at sikre, at man bevæger sig inden for lovens rammer. Han gennemgik materialet med sine nærmeste medarbejdere, og han forsøgte at afklare, hvorvidt man kunne gøre yderligere. I forbindelse med gennemgangen af materialet hørte han ikke om, at der kunne være nogle problemer i forhold til hjemmel. Dette ville han og hans embedsmænd have været meget opmærksomme på. Han var optaget af, om det var muligt at fortsætte med at aflive smittede mink på farme ud fra et forsigtighedsprincip. Forevist Katrine Kaldahls sms af 16. september 2020 til Tejs Binderup:

"...

[Katrine Kaldahl]:

Det er taget direkte fra bilaget SSIs vurdering - og indstillingen er en ren drøftelse - har forstået det er det de gerne vil have (Magnus og Per). Men lad os lige vende

"..."

har han forklaret, at han hørte, at Anders Fomsgaard gik og talte om virusfabrikker, og det undrede ham, at man landede på en indstilling fra Miljø- og Fødevareministeriet og Sundhedsministeriet, hvor man gearede ned og lavede

en mindre forsigtig tilgang. Han ønskede derfor et bedre grundlag og på skrift. Herefter igangsatte de arbejdet med risikovurderingerne.

9.2.2.10.3. Arbejdet i Miljø- og Fødevarerministeriet

I Miljø- og Fødevarerministeriet blev der brugt for FCU-mødet den 18. september 2020 – før mødet blev aflyst – udarbejdet cover til ministeren, cover til departementschefen og kommenteret dagsorden.

Af coveret til ministeren fremgår:

”

DEP sagsnr.: 2020-16679

Ref. ANKLI

Til: Ministeren for fødevarer, fiskeri og ligestilling

Ekstern frist 18. september 2020

Departementssag

Møde i Forberedende Udvalg for covid-19 (CU) torsdag d. 18. september

Indstilling

././. Til ministerens godkendelse vedlægges FCU-cover (*bilag 1*), notat om status udarbejdet af

Fødevarestyrelsen (FVST), Statens Serum Institut (SSI), Sundhedsstyrelsen (SST) og Styrelsen for Patientsikkerhed STPS (*bilag 2*) samt notat om status over sanktionering i minkbesætninger (*bilag 3*).

Sagen kort inkl. politisk landskab

Ultimo august nedsatte regeringen ”Udvalget for covid-19”. Ifølge Statsministeriets hjemmeside behandler udvalget sager vedrørende covid-19 – herunder de sundhedsmæssige, beredskabsmæssige og erhvervsmæssige konsekvenser af covid-19.

De faste medlemmer af udvalget for covid-19 består af sundheds- og ældreministeren (formand), justitsministeren, finansministeren, udenrigsministeren, erhvervsministeren og kulturministeren.

Strategi og proces

Departementschefen redegør på FCU-mødet for status og håndtering af covid-19 i danske minkbesætninger. Til formålet er udarbejdes og forelægges en kommenteret dagsorden i en separat sag.

SSI anfører i notatet, ”at det bør overvejes at udstede generelle anbefalinger om, at personer, der kommer i minkfarme eller deler bolig med personer, som bor i minkfarme, begrænser deres sociale netværk”. Det mener STPS er en yderligere stigmatisering af denne befolkningsgruppe og ikke mindst deres børn. STPS kan derfor ikke anbefale dette, og anfører, at det i givet fald er bedre at slå minkene ned. Kommentaren er modtaget fra en overlæge i STPS. Fødevarestyrelsen arbejder på at få kommentaren direktionsgodkendt i STPS.

Da situationen hele tiden udvikler sig, vil antallet af smittede minkbesætninger og antal besætninger under smittemistanke blive opdateret i FCU-coveret umiddelbart inden udsendelse. For nuværende er tallene i FCU-coveret opgjort pr. 17. september kl. 12.00.

Den 15. september er det desuden blevet besluttet, at der iværksættes en række uanmeldte kontrolbesøg på minkbesætninger i Hjørring og Frederikshavn.

FVST har ikke mulighed for at beregne omkostningerne for nedslagning af hhv. smittede minkbesætninger samt alle minkbesætninger i Danmark.

Økonomi og finansiering

Omkostningerne til yderligere indsatser for at undgå smitte i minkbesætninger beskrives i separat sag, der forelægges sideløbende med denne sag (akt-id: 5301880).

Pressestrategi

Der planlægges ikke pressetiltag ifm. FCU-mødet, men spørgsmålet om covid-19 og mink har generelt set en stor pressemæssig bevågenhed. Eventuelle pressehenvendelser håndteres som relevant i samarbejde mellem departementet, Fødevarestyrelsen og sundhedsmyndighederne.”

Af coveret til departementschefen fremgår bl.a.:

”

DEP sagsnr.:2020-16679

Ref. ANKLI

Til: Departementschefen
 Ekstern frist 18. september 2020
 Departementssag

**Møde i Forberedende Udvalg for covid-19 (FCU) 18. september 2020
 Indstilling**

./ Til departementschefens godkendelse vedlægges kommenteret dagsorden til brug ved møde i Forberedende Udvalg for covid-19 d. 18. september (*bilag 1*).

./ Til departementschefens orientering vedlægges notat om sanktioner i minkbesætninger (*bilag 2*), notat om status og håndtering af COVID-19 udarbejdet af FVST, SSI, SST samt STPS (*bilag 3*) samt FCUcover (*bilag 4*).

Sagen kort inkl. politisk landskab

Ultimo august nedsatte regeringen Udvalget for covid-19. Ifølge Statsministeriets hjemmeside behandler udvalget sager vedrørende covid-19 – herunder de sundhedsmæssige, beredskabsmæssige og erhvervsmæssige konsekvenser af covid-19.

Udvalget for covid-19's faste medlemmer består af sundheds- og ældreministeren (formand), justitsministeren, finansministeren, udenrigsministeren, erhvervsministeren samt kulturministeren.

Strategi og proces

Departementschefen redegør på FCU-mødet for status og håndtering af covid-19 i danske minkbesætninger. Til formålet er udarbejdet og forelægges en kommenteret dagsorden i en separat sag.

SSI anfører i notatet, ”at det bør overvejes at udstede generelle anbefalinger om, at personer, der kommer i minkfarme eller deler bolig med

personer, som bor i minkfarme, begrænser deres sociale netværk”. Det mener STPS er en yderligere stigmatisering af denne befolkningsgruppe og ikke mindst deres børn. STPS kan derfor ikke anbefale dette, og anfører, at det i givet fald er bedre at slå minkene ned. Kommentaren er modtaget fra en overlæge i STPS. Fødevarestyrelsen arbejder på at få kommentaren direktionsgodkendt i STPS.

Da situationen hele tiden udvikler sig, vil antallet af smittede minkbesætninger og antal besætninger under smittemistanke blive opdateret i FCU-coveret umiddelbart inden udsendelse. For nuværende er tallene i FCU-coveret opgjort pr. 17. september kl. 13.00.

...”

Af kommenteret dagsorden af 17. september 2020 fremgår bl.a.:

”...

Punkt 1: Status og håndtering af COVID-19 i mink

Budskaber:

- [I midt juni 2020 blev der for første gang konstateret COVID-19 i danske minkbesætninger, og regeringen besluttede ud fra et forsigtighedsprincip, at de tre smittede minkbesætninger skulle aflives.]
- [Samtidigt blev det besluttet, at bede Fødevarestyrelsen gennemføre en national screening for COVID-19. På basis af disse resultater og anden indsamlet viden, udarbejdede FVST i samarbejde med sundhedsmyndighederne efterfølgende et skriftligt vidensgrundlag, som dannede baggrund for en fremadrettet strategi.]
- [Denne strategi blev præsenteret af regeringen den 7. juli 2020, og indebar, at smittede minkbesætninger ikke længere ville blive slået ned, men i stedet blive håndteret gennem ved at indføre en række ekstra smittebeskyttelsesforanstaltninger, herunder brug af værnemidler.]
- [Ligeledes blev det gennem en bekendtgørelsesændring muligt for Fødevarestyrelsen at sanktionere, hvis reglerne, om bl.a. brug af værnemidler, ikke bliver overholdt.]
- Der er på nuværende tidspunkt ikke blevet givet sanktioner for overtrædelser af de nye bestemmelser, men dette vil dog også kun kunne

ske hvis Fødevarestyrelsen konstaterer overtrædelser i forbindelse med at de er fysisk tilstede på minkfarmene.

- På baggrund af de seneste smittetilfælde har Fødevarestyrelsen og sundhedsmyndighederne drøftet situationen og udarbejdet et notat om status og vurderinger relateret til den fremadrettet håndtering af COVID-19 i minkbesætninger.
 - Dette giver anledning til små justeringer af strategien og det indstilles, at de nye tiltag iværksættes for at minimere risikoen for yderligere smittespredning.
 - Vi indstiller derfor, at den nuværende strategi fastholdes så længe, at der ikke fremkommer faglig rådgivning, der tilsiger det modsatte, men med en række justeringer som anbefalet i det udsendte notat.
 - Fødevarestyrelsen har iværksat en række uanmeldte kontrolbesøg på minkbesætninger [i Hjørring] for at kontrollere og sikre, at retningslinjerne om bl.a. brug af værnemidler overholdes.
 - Fødevarestyrelsen forventer at kunne afvikle fem besøg om ugen i to uger, og derefter fem kontroller i hver af ugerne 43 og 44.
- ...”

Afdelingschef Tejs Binderup, Miljø- og Fødevarerministeriet, har forklaret⁶¹, at han deltog på AC-mødet fredag den 18. september 2020. Mødet var meget uformelt. Der var drøftelse af, om sagen var egnet til at komme på en regeringssag. Der var mange, som talte om mink på dette tidspunkt. Derfor var det meget naturligt, at der skete en koordinering på afdelingschefniveau. Han udarbejdede ikke notater fra mødet, men hvis der var blevet truffet en beslutning på mødet, ville han i forlængelse af mødet have sendt en mail til den person, som skulle sætte noget i gang. Han foretog typisk noter på iPad eller et stykke A-4-papir. Man var ikke i nærheden af en drøftelse af lukning af minkerhvervet på dette møde. Det talte man ikke om. Mødet handlede om, hvorvidt man kunne iværksætte ekstra smitteforebyggende foranstaltninger. Han var ikke i nærheden af at skulle slå et erhverv ned, og han kan ikke erindre, at han har drøftet dette med kolleger. Han følte ikke, at man var der. Der skal ret meget til, før man lukker et helt erhverv. Man havde ikke drøftelser om statsfinanser mv. på det før omtalte afdelingschefmøde. Der var på det tidspunkt så småt overvejelse om, hvorvidt det var nødvendigt at gå tilbage og

61 Forklaringsdokumentet side 94

slå smittede minkbesætninger ned, som man havde gjort før strategiens indførelse. Der var dialog mellem Fødevarestyrelsen, Sundhedsstyrelsen og Statens Serum Institut herom. Dialogen angik kun smittede mink og ikke alle mink.

9.2.2.10.4. Det videre arbejde med coveret

I anledning af aflysningen af FCU-mødet den 18. september 2020 og beslutningen på afdelingschefmødet samme dag om, at der skulle forelægges en FØ-sag om håndtering af smitte i mink fortsatte arbejdet med coveret. Den 19. september 2020 kl. 19.52 sendte fuldmægtig Casper Mondrup Dahlmann, Finansministeriet en mail til blandt andre fuldmægtig Anders Kroman Liin, Miljø- og Fødevareministeriet, specialkonsulent Niels Torpegaard Christensen, Sundhedsministeriet, og fuldmægtig Mads Kristoffer Pilegaard Larsen, Erhvervsministeriet, med emnet: "FØ-sag om håndtering af coronasmitte i mink". Mailen var vedhæftet udkast af 19. september 2020 til cover nu med titel "Håndtering af coronasmitte i mink". Af mailen fremgår:

"...

Kære alle

På AC-drøftelse i fredags blev det besluttet, at der skal forelægges FØ-sag om håndtering af COVID-19-smitte i mink.

Vi har givet et bud på et samlet cover. Tager udgangspunkt i tidligere fremsendte sag, men er skåret til af hensyn til at få plads til økonomiske overvejelser og holde sagen inden for ØU-format (2-3 sider).

Vi foreslår, at der endvidere udarbejdes et justeret bilag 1, som beskriver de tiltag, der i fredags blev besluttet iværksat – samt omkostningerne herved. Kan i store træk bygges op om løsningsafsnittet i tidl. bilag til sagen.

@Mads: Vi foreslår, at EM kommer med i hovedet på denne, da der potentielt er en stor erhvervsøkonomisk vinkel. Jeg ved ikke, om du er rette modtager, men ellers må du gerne sende videre i jeres hus.

For at følge normal ØU-proces, skal sagen udsendes til kredsen i løbet af mandag. Vi kan *måske* trække udsendelsen til tirsdag, så vi kan køre en kort clearingsrunde mandag-tirsdag.

Det bliver dog uanset hvad lidt tight, og derfor vil det være værdsat, hvis I har mulighed for at vende tilbage med bemærkninger på kon-toniveau hurtigst muligt – hvis muligt i løbet af i morgen, men senest mandag formiddag.

...”

I det vedhæftede udkast til cover af 19. september 2020, hvor der som indstilling var, at det skulle drøftes, om der skulle stilles krav om nedslagning af alle minkbesætninger, hvori der er konstateret smitte, og hvor Casper Mondrup Dahlmann havde foretaget ændringer, herunder indsat et afsnit:

”...

I forbindelse med en nedslagning af de første tre besætninger blev der fastsat kompensationsgrad i henhold til bestemmelserne i Lov om hold af dyr. Et påbud om aflivning vurderes fra et juridisk synspunkt at have karakter af ekspropriation, hvorfor der vil være krav om fuld kompensation for de aflivede minks værdi til berørte besætningsejere; også selvom man der kan findes flertal i Folketinget for at ændre bestemmelserne i Lov om hold af dyr.

...”

ligesom Casper Mondrup Dahlmann havde indsat kommentarer, herunder bl.a. kommentarer til Miljø- og Fødevarerministeriet om, hvorvidt dette var korrekt, og om der ville være krav om ændring af lov eller bekendtgørelse.

Fuldmægtig Casper Mondrup Dahlmann, Finansministeriet, har herom forklaret bl.a.⁶², at han grundlæggende ikke kan huske, hvorfor han skrev denne kommentarboks, men der var ikke noget atypisk i det. Kommentarboksen knytter sig til procedureafsnittet, hvor man samler op på hvem, der skal gøre hvad. Hvis der er indhold i indstillingen, som kræver ændring af lov, bekendtgørelse eller aktstykke, så er det fint at få beskrevet det der. Der var fire ministerier i ”hovedet” på coveret, og det er ham, som har ført pennen i det første udkast til cover, som er det foreliggende. Udkastet blev forfattet af ham på baggrund af de forudgående regeringssager, som havde været behandlet af CU-udvalget. Kommentarboksen blev indsat i et forsøg på at få Miljø- og

62 Forklaringsdokumentet side 190ff

Fødevareministeriet til at redegøre for deres hjemmel. Han har givetvis drøftet udkastet med den fungerende kontorchef Asbjørn Brink. Man skal forstå formuleringen sådan, at Finansministeriet var i gang med at afklare, hvad tiltagene ville koste. Som han forstod det, så fulgte det af lov om hold af dyr, at man skulle yde erstatning, hvis der blev udstedt et påbud om aflivning. Selv hvis man måtte ændre loven, kunne det have karakter af ekspropriation og dermed koste penge. Det var fra Finansministeriets side et forsøg på at komme tættere på ”regningen” og få et overblik over omkostningerne. Han undersøgte ikke hjemmelsgrundlaget yderligere på dette tidspunkt, hvor der var tale om første udkast til sagen. Der var jo ikke truffet en beslutning. Der var en lovbunden finanslovskonto, som ville kunne udgøre den finansielle hjemmel, så længe en udgift faldt ind under lov om hold af dyr. Der blev herefter fremsendt foreslåede ændringer i udkastet til cover frem og tilbage mellem ministerierne.

Souschef Asbjørn Brink, Finansministeriet, har forevist Casper Mondrup Dahlmanns mail af 19. september 2020 kl. 19.52 til blandt andre Anders Kroman Liin og Niels Torpegaard Christensen, som tillige er sendt i kopi til ham, med emnet ”FØ-sag om håndtering af coronasmitte i mink” forklaret bl.a.⁶³, at de beslutninger, som der blev henvist til i mailen var nogle øgede test- og kontroltiltag på minkfarmene særligt i Nordjylland i forbindelse med overvågning af coronasmitte på minkfarme. Han var i tæt dialog med Casper Mondrup Dahlmann om udarbejdelsen af dette cover. Det var ham og Casper Mondrup Dahlmann som udarbejdede udkastet til coveret. De var uden for deres komfortzone i forhold til spørgsmålet om lovhjemmel, hvorfor de bad Miljø- og Fødevareministeriet om eksplicit at forholde sig til afsnittet om hjemmel til aflivning af mink. Coveret var tiltænkt en sag, der skulle på et forberedende ØU-møde den 23. september 2020. Finansministeriet havde ikke foretaget en vurdering af, hvorvidt et påbud om aflivning var ekspropriation. Denne afklaring skulle foretages af Justitsministeriet bistået af Miljø- og Fødevareministeriet.

Afdelingschef Tejs Binderup, Miljø- og Fødevareministeriet, har forevist Casper Mondrup Dahlmanns tre kommentarbokse om hjemmel, bl.a. i tilknytning til sætningen om, at et påbud om aflivning ud fra et juridisk synspunkt vur-

63 Forklaringsdokumentet side 1233f

deres at have karakter af ekspropriation, hvorfor der vil være krav om fuld kompensation for de aflivede minks værdi til berørte besætningsjere; også selvom der kan findes flertal i Folketinget for at ændre bestemmelserne i lov om hold af dyr, hvor det af de tre kommentarboxe fremgår: ”MFVM: er dette korrekt? Skriv gerne til”, ”MFVM: Vil I bekræfte at dette er korrekt?” og ”Kræver det ændring af lov/bekendtgørelse eller lign.?” forklaret bl.a.⁶⁴, at hvis der var en regeringssag til FØ, FCU, ØU eller CU, som handlede om håndtering af mink, så har han helt sikkert fået den forelagt. Han har ikke været inde over alle kommentarer og bemærkninger givet undervejs i tilblivelsen af sagen, men den endelige sag, som er gået til regeringen, er helt sikkert blevet forelagt ham. Han havde som regel også bemærkninger til den. Han husker ikke Casper Mondrup Dahlmans kommentarboxe om hjemmel. Han havde ikke på det tidspunkt drøftelse med Finansministeriet om hjemmelsspørgsmål.

Fuldmægtig Anders Kroman Liin, Miljø- og Fødevareministeriet, har forklaret bl.a.⁶⁵, at initiativet til afklaring af indhold i kommentarboxe typisk ville ligge hos ham og kontorchef Paolo Drostby. Regeringsudvalgssager blev helt generelt drevet af kontorcheferne, og det var også tilfældet i minkforløbet. Det gjaldt både CU- og ØU-sagerne, mens KU-sagerne nok mere lå på afdelingschefniveau.

Miljø- og Fødevareministeriet arbejdede med tre scenarier, herunder om at der kunne blive truffet beslutning om afvikling af minkproduktion i Danmark. Fuldmægtig Anders Kroman Liin fremsendte således mandag den 21. september 2020 kl. 14.59 nyt udkast til cover af 21. september 2020 pr. mail til fuldmægtig Casper Mondrup Dahlmann, Finansministeriet, og specialkonsulent Niels Torpegaard Christensen, Sundhedsministeriet, med emnet: ”FØ-sag om mink og covid-19”. Det fremgår af mailen, at der blev arbejdet på højtryk på et økonomibilag, der skitserede tre scenarier: 1) iværksættelse af ekstra kontrol- og smittebeskyttelsesindsatser, 2) aflivning af alle smittede besætninger, samt 3) beslutning om afvikling af minkproduktionen i Danmark.

Den 21. september 2021 kl. 15.42 sendte Casper Mondrup Dahlmann til Anders Kroman Liin og Niels Torpegaard Christensen forslag til justeringer af coveret. Af mailkorrespondancen fremgår bl.a., at sagen nu akkurat var landet

64 Forklaringsdokumentet side 89

65 Forklaringsdokumentet side 19ff

på tre sider, og at hvis der blev tilføjet nyt, måtte der gerne skæres tilsvarende ned andetsteds, så formkravene blev overholdt.

Den 21. september 2020 kl. 16.12 sendte kontorchef Katrine Kaldahl, Sundhedsministeriet, en ny version af coveret til sin kollega, Niels Torpegaard Christensen.

Den 21. september 2020 var der yderligere en mailkorrespondance om coveret, og kl. 17.57 fremsendte Niels Torpegaard Christensen, Sundhedsministeriet, nyt udkast til cover samt "Bilag 2: Risikovurdering vedrørende mutationer blandt mink samt spørgsmålet om aflivning" af 21. september 2021.

Senere samme dag, den 21. september 2020 kl. 19.14, sendte Casper Mondrup Dahlmann pr. mail et nyt og opdateret udkast til cover til Niels Torpegaard Christensen, Anders Kroman Liin og fuldmægtig Martin Riis Hansen, Erhvervsministeriet. Af mailen fremgår, at det var forsøgt afspejlet, at sundhedsmyndighederne ikke aktivt anbefaler aflivning i større omfang, og at sagen derfor i stedet blev skrevet mere som en orientering om den stigende smitte samt de initiativer, der var blevet givet grønt lys til.

Af det justerede cover med Casper Mondrup Dahlmanns kommentarer fremgår det bl.a., at et tidligere afsnit i udkastene til cover om behov for tilvejebringelse af hjemmel for eventuel nedslagtning af samtlige danske minkbesætninger var blevet slettet.

Indholdsmæssigt svarer det justerede cover, som Casper Mondrup Dahlmann udsendte ved mail af 21. september 2021 kl. 19.14, til det bilag 5 (cover), som blev udsendt den 22. september 2020 kl. 17.49 til brug for FØU-mødet den 23. september 2020, se nærmere herom nedenfor i afsnit 9.2.2.14.

Fuldmægtig Anders Kroman Liin, Miljø- og Fødevareministeriet, har, forevist Casper Mondrup Dahlmanns mail sendt den 21. september 2020 kl. 19.14 omhandlende justeret cover, hvori aflivning ikke blev beskrevet som en anbefaling samt forevist justeret udkast til cover dateret den 21. september 2020: "Håndtering af coronasmitte i mink", hvori sætningen: "Der vil være behov for at tilvejebringe den nødvendige juridiske hjemmel for evt. nedslag-

ning af samtlige danske minkbesætninger” er overstreget, forklaret bl.a.⁶⁶, at overstregningen i hvert fald ikke er sket efter ønske fra Fødevareministeriet. Han ved ikke, hvorfor sætningen faldt ud. Han vil tro, at det er fordi coveret skulle opfylde pladskravene i regeringssager. Han kan ikke huske snakken med Casper Mondrup Dahlmann den 21. september 2020. Der var den 21. september 2020 ikke nogen tanke om at aflive alle mink.

Fuldmægtig Casper Mondrup Dahlmann, Finansministeriet, har om mailkorrespondancen om eftermiddagen den 21. september 2020 forklaret bl.a.⁶⁷, at denne korrespondance fandt sted, før Anders Kroman Liin fremsendte det før omtalte økonomibilag [Bilag 2 – Omkostninger ved opstillede scenarier] senere samme dag kl. 18.01. De justeringer, som han sendte, angik coveret og muligvis det i korrespondancen omtalte bilag 1, som handlede om de øvrige initiativer, der var truffet beslutning om på afdelingschefmødet om fredagen. Forevist udkast til cover: ”Håndtering af coronasmitte i mink” dateret den 21. september 2020, hvoraf fremgår bl.a. om procedure:

”...

Der vil være behov for at tilvejebringe den nødvendige juridiske hjemmel for evt. nedslagning af samt lige danske minkbesætninger

...”

har han forklaret, at teksten med rød først blev indsat efter, at han i en kommentarboks tidligere havde skrevet: ”Kræver det ændring af lov/bekendtgørelse eller lign.?” Han ved ikke, hvem der har indsat afsnittet, men han kan kun konkludere, at teksten var indsat i det cover, som Anders Kroman Liin sendte til ham. Foreholdt, at Niels Torpegaard Christensen under afhøring i kommissionen har forklaret, at han mente, at formuleringen var Niels Torpegaard Christensens, fordi Niels Torpegaard Christensen var den eneste, som anvendte ordet ”nedslagning”, har han forklaret, at han ikke kan udtale sig om, hvem der har skrevet teksten. Han læser afsnittet således, at der var en diskrepans mellem coverets indstilling, hvori der lagdes op til en drøftelse af, om der i regeringens strategi skulle stilles krav om aflivning af alle minkbesætninger, hvori der er konstateret smitte, mens coverets hjemmelsafsnit/procedureafsnit angik nedslagning af samtlige danske minkbesætninger. Det

66 Forklaringsdokumentet side 32

67 Forklaringsdokumentet side 195ff

læser han ikke som to sider af samme sag. Det er ressortministeriets ansvar at kunne redegøre for udgifter. Det er i hans optik generelt nærliggende at afsøge indholdet i gamle regerings-sager, når man skal begynde på en ny regerings-sag. Hvis der var en bemærkning om økonomi i en "gammel" sag i hans ressort, ville det være naturligt at følge op herpå i en ny sag. Han vil nødigt udtale sig om, hvordan det forholder sig i andre ministerier. Forevist sin mail sendt den 21. september 2020 kl. 19.14 til blandt andre Niels Torpegaard Christensen og Anders Kroman Liin og med kopi til blandt andre Paolo Drostby, Katja Goodhew, Asbjørn Brink og Katrine Kaldahl med nyt udkast til cover samt bemærkning om, at det er forsøgt afspejlet, at sundhedsmyndighederne ikke aktivt anbefaler aflivning i større omfang, har han forklaret, at mailen og dens indhold skal ses i forlængelse af, at han skrev det første udkast til cover. Han henviste til en telefonsamtale med Niels Torpegaard Christensen og en parallelsnak med Anders Kroman Liin, hvorunder de talte om, at sundhedsmyndighederne ikke anbefalede aflivning. Derfor skrev han en ændret indstilling, som ikke omfattede anbefaling af aflivning, som det ses af coverudkastet, hvori han foretog udstregning af sætningen: "Sundhedsmyndighederne foreslår en drøftelse af, om den hidtidige praksis skal genoptages, således at der udstedes påbud om aflivning af alle minkbesætninger, hvor der er konstateret COVID-19 smitte". Hans udstregning var ledsaget af en kommentarboks:

"...

SUM: vi forstår det sådan, at sundhedsmyndighederne ikke anbefaler dette – derfor er passagen her fjernet. Sig endelig til, hvis det ikke er en korrekt gengivelse af jeres anbefalinger

..."

I stedet fremstod coveret nu med følgende formulering:

"....

Såfremt der er politisk ønske om en skærpet indsats, vil næste skridt formentlig være en overvejelse om aflivning af minkbesætninger i højere grad end i dag. Det følger dog for nuværende ikke af sundhedsmyndighedernes anbefalinger, jf. *bilag*

...

Indstilling

Det indstilles, at

- Orienteringen om de iværksatte tiltag til håndtering af COVID-19-smitte i minkbesætninger tages til efterretning
- Det drøftes, om der er politisk ønske om at skærpe indsatsen yderligere ...”

Hertil har han forklaret, at han som følge af den ændrede indstilling tillige foretog udstregning af sætningen om behovet for tilvejebringelse af hjemmel. Han ville normalt vende rettelser med sin fungerende kontorchef Asbjørn Brink. Han erindrer forløbet sådan, at der kom en positiv tilbagemelding fra Sundhedsministeriet og Miljø- og Fødevareministeriet om, at sagen ”stod rigtigt”. Sagen blev lagt til clearing i de respektive ministerier.

Kontorchef Katrine Kaldahl, Sundhedsministeriet, har om mailkorrespondancen den 21. september 2020 og de forskellige udkast til cover og vedrørende ændringen i coveret, hvoraf det fremgår, at ændringen om, at ”Der vil være behov for at tilvejebringe den nødvendige juridiske hjemmel for evt. nedslagning af samtlige danske minkbesætninger” er gentaget og fastholdt i coveret, forklaret bl.a.⁶⁸, at hun ikke husker, hvorvidt det gav anledning til hjemmelsovervejelser i Sundhedsministeriet. Hun mener ikke, at det er Sundhedsministeriet, der har skrevet den pågældende sætning ind. Hun tror, at det er Miljø- og Fødevareministeriet, der har skrevet sætningen ind, da nedslagning er deres område. Forevist sin mail af 21. september 2020 kl. 16.12 til Niels Torpegaard Christensen vedhæftet cover med dennes kommentar til sætningen om, at det var ”under afklaring med Statens Serum Institut”, hvorvidt det fortsat vurderes, at det ikke på nuværende tidspunkt kan anbefales at aflive smittede minkbesætninger, og forevist hendes kommentar til sætningen om omkostningerne til tiltagene:

”...

Dette dækker kun MFVMs tiltag ikke?

OBS på smitteopsporing + test. Men mener økonomien til øgede indsatser kører i andet spor generelt (SUM vender lige tilbage).

...”

68 Forklaringsdokumentet side 466ff

og forevist, at bemærkningen om, at ”Der vil være behov for at tilvejebringe den nødvendige juridiske hjemmel for evt. nedslagning af samtlige danske minkbesætninger” står uændret, har hun forklaret, at det var en fælles sag. Det, der vedrører det humane, følger Sundhedsministeriet op på, mens Miljø- og Fødevareministeriet har dyreperspektivet. Der er ikke tradition for, at man skriver, hvem der skal tage hånd om hvad. Forevist hendes mail af mandag den 21. september 2020 kl. 17.43 til Niels Torpegaard Christensen med bilag 2 til coveret i form af Statens Serum Instituts risikovurdering samt Niels Torpegaard Christens mail af mandag den 21. september 2020 kl. 17.57 og forevist det nye cover af mandag den 21. september 2020:

”...

Indstilling

Det indstilles, at det drøftes, om der i regeringens strategi for håndtering af COVID-19 smitte i mink skal stilles krav om aflivning af alle minkbesætninger, hvori der er konstateret smitte.

...”

og forevist at den tidligere sætning i coveret om, at ”Der vil være behov for at tilvejebringe den nødvendige juridiske hjemmel for evt. nedslagning af samtlige danske minkbesætninger”, er udgået, har hun forklaret, at hun ikke husker, hvad baggrunden var for at ændre indstillingen i dette cover. Generelt fik de i løbet af måneden nye vurderinger, og situationen så mere og mere kritisk ud. Forevist indstillingen i coveret af mandag den 21. september 2020:

”...

Såfremt der er politisk ønske om en skærpet indsats, vil næste skridt formentlig være en overvejelse om aflivning af minkbesætninger i højere grad end i dag. Det følger dog for nuværende ikke af sundhedsmyndighedernes anbefalinger, jf. *bilag 2*.

...

Indstilling

Det indstilles, at

- Orienteringen om de iværksatte tiltag til håndtering af COVID-19-smitte i minkbesætninger tages til efterretning
- Det drøftes, om der er politisk ønske om at skærpe indsatsen yderligere

...

Procedure

Såfremt der er ønske om en skærpet indsats, forelægges regeringen et beslutningsoplæg herom.

..."

har hun forklaret, at hvis der skulle udarbejdes en ny regeringsudvalgssag, så ville man tage afsæt i, hvad man havde skrevet tidligere.

Specialkonsulent Niels Torpegaard Christensen, Sundhedsministeriet, har forevist Anders Kroman Liins mail af 21. september 2020 til blandt andre ham og Casper Mondrup Dahlmann, som tillige er sendt i kopi til Paolo Drostby og Katja Goodhew med emnet "FØ-sag om mink og covid-19" samt forevist passage fra FØ-cover "Håndtering af coronasmitte i mink" vedhæftet Anders Kroman Liins mail af 21. september 2020, hvori der er indsat en kommentarboks med følgende kommentar fra Casper Mondrup Dahlmann: "Kræver det ændring af lov/bekendtgørelse eller lign.?", som knyttede sig til afsnittet:

"...

Procedure

[MFVM/SUM]

Der vil være behov for at tilvejebringe den nødvendige juridiske hjemmel for evt. nedslagning af samtlige danske minkbesætninger.

..."

forklaret bl.a.⁶⁹, at han ikke bed mærke i ændringen i coveret. Det kan meget vel være, at sætningen er indsat af ham, idet han ofte brugte formuleringen "nedslagning", mens Miljø- og Fødevarerministeriet benyttede ordet "nedslagting".

69 Forklaringsdokumentet side 249f

9.2.2.11. Statens Serum Instituts notater af 21. og 22. september 2020

Statens Serum Institut fremsendte den 21. september 2020 notat om virusmutationer, inkl. risikovurdering, hvori var beskrevet den vurderede risiko ved de fundne minkmutationer.

Statens Serum Institut fremsendte endvidere den 22. september 2020 et referat af møde vedrørende håndtering af corona på minkfarme, hvoraf det bl.a. fremgår, at der var enighed om, at situationen var meget bekymrende, og at der skulle arbejdes på en håndtering hurtigt. Bekymringen gik både på mutationer af virus, som på grund af mulig vaccineresistens kunne være et stort folkesundhedsmæssigt problem, på at de afdækkede humane smitteveje ikke fuldt ud kunne forklare smittespredningen mellem minkfarmene, samt på bekymring fra minkfarmerne, som var desperate i forhold til konkurs og risikoen for, at de og deres familie blev smittet med coronavirus.

9.2.2.12. Fødevarestyrelsens notat af 21. september 2020 om omkostninger for 3 scenarier

Den 17. september 2020 iværksatte fuldmægtig Anders Kroman Liin, Miljø- og Fødevareministeriet, bestilling af økonominotat hos Fødevarestyrelsen. Af bestillingen fremgår bl.a.:

”...

Jeg beder Fødevarestyrelsen udarbejde overslag over omkostningerne forbundet med tre scenarier for håndtering af Covid-19 smitte i mink som følger:

1. Iværksættelse af de ekstra kontrol- og smittebeskyttelsesindsatser som anbefalet af FVST, SSI, SST, STPS i notat af 15. september 2020.
2. Aflivning af alle smittede minkbesætninger.
3. Aflivning af alle danske minkbesætninger.

...”

Notatet forelå den 21. september 2020. Det fremgår af Fødevarestyrelsens fremsendelsesmail sendt til Miljø- og Fødevareministeriet, at materialet var direktionsgodkendt af Nikolaj Veje.

I notatet var opstillet tre scenarier for håndtering af mink, herunder nedslagning af alle mink/lukning af erhvervet, og notatet beskrev hjemmelsspørgsmålet samt omtalte ekspropriation. Notatet er gengivet nedenfor.

Notatet har indholdsmæssigt meget til fælles med et internt cover dateret den 20. september 2020, som blev godkendt i Miljø- og Fødevareministeriet den 22. september 2020, jf. nærmere herom under afsnit 9.2.2.14.

Undervejs i Fødevarestyrelsens arbejde med udarbejdelse af notatet var der en mailkorrespondance den 18. september 2020, hvoraf fremgår, at teamleder Katja Goodhew, Miljø- og Fødevareministeriet, orienterede kolleger i Miljø- og Fødevareministeriet om, at der ikke var hjemmel til aflivning af raske dyr, hvorfor en sådan hjemmel skulle etableres:

”...

Til: Mathilde Else Ripka Mammen ...

Cc: Signe Anthon ..., Anders Kroman Liin ...

Fra: Katja Goodhew ...

Titel: Kort sammendrag af de økonomiske omkostninger

E-mailtitel: Kort sammendrag af de økonomiske omkostninger

Sendt: 18-09-2020 19:54

Bilag: Aktinformation.txt;

Kære Mathilde,

Her er vores MEGET grove overslag og bemærk at de kun er jeres interne brug. De må ikke sendes ud af huset.

Bh/Katja

Kære Paolo,

Hermed som aftalt et kort sammendrag af de økonomiske omkostninger for de tre scenarier som vi kender dem nu:

Scenario 1 - Gennemførelse af de tiltag, der anbefales i Styrelsernes papir (9,8 mio. kr.)

...

Scenario 2 – Aflivning i de smitteramte områder (estimeret ca. 200-300 mio. kr.)

...

Scenarie 3 – Aflivning af alle mink/lukning er erhvervet (estimeret ca. 10-15 mia. kr.)

Ved antagelse om nedslagning af samtlige 1.200 minkbesætninger i Danmark, vil dette (med betydelig usikkerhed og baseret på beregningerne herover) kunne beløbe sig til 10-15 mia. kr. (er dog ikke klar over om dette medtager de bredere samfundsmæssige tab (eksempelvis af arbejdsplader etc.).

Dette overslag er baseret på en antagelse om gradvis aflivning, efterhånden som besætninger smittes.

Beslattes derimod en hurtigere og mere omfattende indsats (masse-aflivninger over en kort tidsmæssig periode), vil omkostninger øges betydeligt.

Der er pt. ikke juridisk hjemmel til aflivning af "ikke syge" (dvs. raske) dyr, hvorfor en sådan juridiske hjemmel skal etableres.

De angivne omkostninger for scenarie 2 og 3 er behæftet med betydelige usikkerheder, herunder at der kan være store variationer i værdien af de enkelte minkbesætninger.

Bh/Katja

..."

Afdelingschef Tejs Binderup, Miljø- og Fødevareministeriet, har forevist Katja Goodhews mail af 18. september 2020 forklaret bl.a.⁷⁰, at han ikke husker, at han på dette tidspunkt blev orienteret om hjemmelsspørgsmålet i forhold til scenarie 3 af Katja Goodhew og Paolo Drostby. Han har ikke set mailen, men der var i Fødevareministeriet ingen tvivl om, at der ikke var hjemmel til at slå alle mink i Danmark ned. Han tog Fødevarestyrelsens melding herom for pålydende. Han kan ikke huske det præcise tidspunkt for, hvornår han fik denne viden. Han gik ud fra, at Katja Goodhew, som heller ikke er jurist, blot

70 Forklaringsdokumentet side 86

videreformidlede, hvad hun havde fået oplyst af Fødevarestyrelsen. Det var således en grundførnemmelse i Fødevareministeriet, at der ikke var hjemmel til nedslagtning af alle mink.

Fuldmægtig Anders Kroman Liin, Miljø- og Fødevareministeriet, har forevist Katja Goodhews mail af 18. september 2020 forklaret bl.a.⁷¹, at han ikke var inde over Katjas mail, men han havde kendskab til de tre scenarier i hele perioden.

Kontorchef Paolo Drostby, Miljø- og Fødevareministeriet, har forevist Katja Goodhews mail af 18. september 2020 forklaret bl.a.⁷², at han ikke ved præcist, hvordan det med lukning af erhvervet, som ikke står omtalt i indstillingen, kom ind. Men det kan meget vel have været en følgeslutning. Hvis man aflivede alle mink, ville det indebære en de facto lukning af erhvervet. Hvis man ikke havde nogen avlsdyr tilbage, ville det tage adskillige år at genetablere erhvervet. Ud fra en almindelig logisk tankegang må det også have stået sundhedsmyndighederne klart. Det ville undre ham, hvis sundhedsmyndighederne kunne drage en anden konklusion, end at aflivning af alle mink også ville indebære en de facto nedlukning af erhvervet. Minkavlerne skulle have erstatning for dyrene og for det fremtidige driftstab i medfør af lov om hold af dyr.

Teamleder Katja Goodhew, Miljø- og Fødevareministeriet, har om sin mail af 18. september 2020 forklaret bl.a.⁷³, at de på det tidspunkt så en stigning i smitten. Der udkom også en rapport fra KU om, at kravene om brug af værnemidler ikke blev overholdt på farmene. Der skulle derfor ses på strategien. Og man begyndte så at se på tre scenarier. Det var en økonomiudvalgssag, og derfor var det primært de økonomiske aspekter, der blev overvejet. Men der var ikke på dette tidspunkt konkret tale om, at alle mink skulle aflives. Når det var medtaget som "Scenarie 3 – Aflivning af alle mink/lukning er erhvervet (estimeret ca. 10-15 mia. kr.)", var det for at have en beregning også på worst case scenario. De afventede input fra sundhedsmyndighederne om, hvad det egentlig var for en situation, man stod i. Når hun skriver til Paolo Drostby om "Scenarie 3 – Aflivning af alle mink/lukning er erhvervet (estimeret ca. 10-15 mia. kr.)", at: "Der er pt. ikke juridisk hjemmel til aflivning af "ikke syge" (dvs.

71 Forklaringsdokumentet side 20

72 Forklaringsdokumentet side 164

73 Forklaringsdokumentet side 217 og 218

raske) dyr, hvorfor en sådan juridiske hjemmel skal etableres”, er der tale om en vurdering, som hun fik fra Fødevarestyrelsen.

Af Fødevarestyrelsens notat af 21. september 2020 fremgår bl.a.:

NOTAT

Dyresundhed
J.nr. 2020-14-81-02432
Ref. NIEMO/TLY/SO-
MOV/CTX
Den 21. september 2020

Vurdering af omkostninger forbundet med 3 scenarier for håndtering af COVID-19 i minkbesætninger

Problemstilling

Der ses fortsat smitte med COVID-19 i minkbesætninger i det nordlige Vendsyssel. Der er pr. 18. september 2020 fundet i alt 20 tilfælde af smitte med COVID-19 i minkbesætninger, der alle er beliggende i Hjørring eller Frederikshavn kommuner. Det vurderes, at der er behov for yderligere tiltag, for at minimere risikoen for smittespredning til og fra minkbesætninger.

Baggrund

Fødevarestyrelsen er blevet bedt om at udarbejde et overslag over de statsfinansielle omkostninger til følgende 3 skitserede scenarier:

1. Iværksættelse af de yderligere tiltag i form af ekstra kontrol- og smittebeskyttelsesindsatser, som samlet foreslået af Fødevarestyrelsen (FVST), Statens Serum Institut (SSI), Sundhedsstyrelsen (SST) og Styrelsen for Patient Sikkerhed (STPS) i fælles notat af 15. september 2020.
2. Aflivning af alle danske smittede minkbesætninger.
3. Aflivning af alle danske minkbesætninger.

Da pelsningssæsonen nærmer sig, er det relevant at forholde sig til de sæsonmæssige ændringer i minkpopulationen, det medfører, herunder den væsentlige og helt naturlige reduktion af det samlede antal mink, som pelsningen medfører. Pelsningssæsonen indledes i november og forventes afsluttet i december. Grundet den i forvejen pressede økonomi i minkproduktionen, der er blevet yderligere forværret i 2020 på grund af corona-pandemien, forventer erhvervet endvidere, at flere besætninger ophører, og at de besætninger, der fortsætter produktionen vil foretage en omfattende reduktion i antallet af avlsdyr. Fødevarestyrelsen vurderer derfor ud fra oplysninger fra erhvervet, at der maksimalt vil være ca. 2 mio. mink tilbage i minkbesætningerne i perioden 1. december 2020 til 1. april 2021. Efter 1. april får tæverne hvalpe, hvorefter antallet af mink stiger til ca. 12 mio. For nuværende er der registreret i alt 13,4 mio. mink i de danske besætninger, heraf er de 2,4 mio. avlsdyr (avlshunner og -hanner).

Scenarie 1: Iværksættelse af de ekstra kontrol- og smittebeskyttelsesindsatser som foreslået af FVST, SSI, SST og STPS i notat af 15. september 2020 om status og håndtering af COVID-19 i minkbesætninger (J.nr. 2020-14-169-01276, vedlagt).

Hjemmelsgrundlag

Med den nuværende bekendtgørelse om COVID-19 hos pelsdyr¹ er der hjemmel til at iværksætte de fleste af tiltagene i scenarie 1.

Fødearestyrelsen bemærker, at tiltaget vedrørende forbud mod adgang til staldområder på minkbesætninger, med mindre man lader sig registrere i et centralt register, og man til stadig har en negativ COVID-19-attest, ligger i periferien af anvendelsesområdet for lov om hold af dyr. Det vil være juridisk betænkeligt at lade § 30, stk. 1, danne hjemmel for det foreslåede tiltag, uden at der er konkret, fagligt belæg for, at tiltaget vil få den tilsigtede virkning. Da der er tale om et meget indgribende tiltag, gælder der i øvrigt et skærpet hjemmelskrav, hvilket vil sige, at der skal være klar hjemmel i reglerne. Det vurderes for indeværende, at hjemlen ikke er fuldstændig klar, hvorfor man må være forberedt på sagsanlæg, såfremt tiltaget iværksættes fuldt ud. Tiltaget vil ligeledes kunne udfordres på proportionaliteten.

Ressourcebehov

Omkostningerne beløber sig til i alt 9,8 mio. kr. til gennemførelse af de yderligere indsætter, der er beskrevet i notatet nævnt ovenfor. Den bevillingsmæssige konsekvens for Fødearestyrelsen er opgjort til i alt 8,3 mio. kr. For detaljer om økonomien henvises til notat af 15. september 2020 om omkostninger til yderligere indsætter for at undgå smitte med COVID-19 i minkbesætninger (J.nr. 2020-14-169-01276, vedlagt).

Tabel 1. Omkostninger til ekstra kontrol- og smittebeskyttelsesindsætter.

Omkostninger, mio. kr.	Brutto	Dynamisk effekt	Netto
Personale	1,5		1,5
Øvrig drift	6,6		6,6
Transport	0,5	-0,9	-0,4
Fællefunktioner	1,2	-0,6	0,6
I alt	9,8	-1,4	8,3

Fødearestyrelsen har i notatet om økonomiske konsekvenser af håndtering af minkbesætninger smittet med COVID-19 redegjort for udfordringerne ift. at skaffe kvalificeret personale til de allerede igangsatte indsætter i forhold til håndtering af COVID-19 i mink. Iværksættelse af yderligere indsætter inden for dyresundhedsområdet vil øge styrelsens udfordringer med at skaffe ekstra kvalificerede ressourcer. Det kan derfor blive nødvendigt at omprioritere ressourcer fra andre opgaver. Det er primært kontrollen med dyrevelfærd i besætninger, kontrol med levende dyr og animalske produkter samt kontrol med transport af dyr, som risikerer at blive påvirket.

Opsummering

Scenarie 1 er udarbejdet i samarbejde mellem FVST, SSI, SST og STPS. Der kræves ud over det nævnte område ingen yderligere lovgivning til gennemførelse af tiltagene, og omkostningerne til gennemførelsen er estimeret til i alt 9,8 mio. kr. Den bevillingsmæssige konsekvens for Fødearestyrelsen er opgjort til i alt 8,3 mio. kr.

¹ Bekendtgørelse nr. 1172 af 17. juli 2020 om covid-19 hos pelsdyr

Scenario 2: Aflivning af alle smittede minkbesætninger.*Hjemmelsgrundlag*

Påbud om aflivning kan meddeles med hjemmel i § 30, stk. 1, i lov om hold af dyr. Når der påbydes aflivning, så kan der ydes erstatning, jf. erstatningsbekendtgørelsen.

Ressourcebehov

Der er den 18. september 2020 i alt 17 besætninger, der er sat under offentligt tilsyn som følge af smitte med COVID-19, hvor der fortsat er levende mink i besætningen (tre besætninger er under offentligt tilsyn efter aflivning, mens rengøringsprocesserne gennemføres). Der er derfor i beregningerne taget udgangspunkt i aflivning af 17 besætninger med en minkpopulation som i de 17 aktuelle besætninger.

Tabel 2 nedenfor viser Fødevarestyrelsens estimat for omkostninger til aflivning, rengøring og kompensation til besætningsejerne ved aflivning af alle dyrene i 17 besætninger. Beregningerne forudsætter, at minkene aflives hurtigst muligt og dermed inden pelsningssæsonen.

Tabel 3 viser omkostningerne ved aflivning af avlsdyrene i de samme 17 smittede besætninger, hvis aflivningen foretages efter pelsningssæsonen.

Udgifterne til erstatning er beregnet i henhold til bekendtgørelse nr. 1323 af 26-11-2015² (erstatningsbekendtgørelsen).

Tabel 2. Omkostninger til aflivning, rengøring og kompensation ved aflivning af alle dyr i smittede besætninger.

Omkostninger, mio. kr.	Brutto	Dynamisk effekt	Netto
Personale	1,4		1,4
Øvrig drift	2,5		2,5
Transport	0,6	-0,6	-0,1
Fællefunktioner	1,2	-0,6	0,6
Erstatning for aflivede mink	35,4		35,4
Erstatning for driftstab	2,8		2,8
Rengøring af minkfarme	38,9		38,9
I alt	82,9	-1,2	81,6

Anm.: Se bilag 1 for beregningsforudsætninger.

² Bekendtgørelse nr. 1323 af 26-11-2015 om erstatning og udgifter ved bekæmpelse og forebyggelse af husdyrsygdomme.

Tablet 3. Omkostninger til aflivning, rengøring og kompensation ved aflivning af alle avlsdyr i smittede besætninger.

Omkostninger, mio. kr.	Brutto	Dynamisk effekt	Netto
Personale	0,3		0,3
Øvrig drift	2,5		2,5
Transport	0,1	-0,1	0,0
Fællefunktioner	0,2	-0,1	0,1
Erstatning for aflivede mink	11,4		11,4
Erstatning for driftstab	0,9		0,9
Rengøring af minkfarme	22,1		22,1
I alt	37,5	-0,2	37,3

Anm.: Se bilag 1 for beregningsforudsætninger.

Opsummering

Indsætterne i scenarie 2 kræver ingen yderligere lovgivning til gennemførsel, og omkostningerne til gennemførsel anslås til 82,9 mio. kr., såfremt det omfatter alle dyrene og 37,5 mio. kr., såfremt det udelukkende omfatter avlsdyrene. Den bevillingsmæssige konsekvens for Fødevarestyrelsen er opgjort til i alt 81,6 mio. kr. hhv. 37,3 mio. kr. for de to delscenarier.

Det skal bemærkes, at estimaterne kun gælder, såfremt der ikke aflives dyr i flere besætninger end de 17, som indtil videre er blevet smittet. Det må forventes, at der løbende kan komme nye smittede besætninger til, ligesom besætninger på et tidspunkt muligvis vil kunne fritestest og dermed ikke længere kræve aflivning.

Det er af SSI vurderet, at skind fra pelsede smittede mink ikke vil udgøre en sundhedsrisiko ved opbevaring i længere tid (60 dage). Fødevarestyrelsen er derfor i proces med – sammen med EU-kommissionen – at afklare, om skindene vil kunne anvendes. Skulle det derfor vise sig muligt at anvende skindene, vil det kunne påvirke erstatningsomkostningerne. Det har ikke været muligt at nå at estimere eventuelle ændringer i økonomien af disse grunde.

Der er en vis risiko for, at indsætterne i forhold til håndtering af COVID-19 i mink vil udfordre den øvrige opgavevaretagelse i Fødevarestyrelsen, ligesom det vil udgøre en ressourcemæssig udfordring for Fødevarestyrelsens samarbejdspartnere, som fx Beredskabsstyrelsen, der bidrager med personale til udførsel af opgaven. Beredskabsstyrelsen er for indværende meget optaget i løsning af opgaver i COVID-krisen i øvrigt, men har dog oplyst, at de vil kunne bistå med løsning af opgaven med et passende varsel.

Scenarie 3: Det besluttes at afvikle minkproduktionen i Danmark.

Hjemmelsgrundlag

Aflivning af alle danske besætninger, inklusive besætninger der ikke er beliggende i området omkring et udbrudssted eller ikke er under mistanke, vil ikke kunne ske efter gældende regler i lov om hold af dyr.

§ 30 i lov om hold af dyr giver alene, jf. lovens bemærkninger, hjemmel til, at der som led i en bekæmpelse af en dyresygdom, der er optaget på liste 3 eller 4 i listebekendtgørelsen³, kan iværksættes aflivning af dyr, som er konstateret ramt, eller som kan mistænkes for at være

³ Bekendtgørelse nr. 1171 af 17. juli 2020 om lister over smitsomme sygdomme til lov om hold af dyr og anmeldeligt af sygdommene

ramt af en af de pågældende sygdomme. Der kan undtagelsesvis efter § 30 ske aflivning af dyr i området omkring et udbrudssted, uanset at dyrene i området ikke er konstateret, eller er konkret mistænkt for at være, smittet med den pågældende sygdom, såfremt det sker som led i sygdomsbekæmpelse. Aflivning kan endvidere ske, hvor det er nødvendigt for at diagnosticere en sygdom, jf. § 29.

Iværksættelse af scenarie 3 vil derfor kræve en lovændring. Raske dyr i andre områder end de berørte vil således med de tilgængelige hjemler ikke på det foreliggende hjemmelsgrundlag kunne kræves aflivet mod erstatning.

Aflivning af raske dyr vil udgøre en sådan begrænsning af ejendomsretten, at der vil være tale om ekspropriation, hvor fuldstændig erstatning er hjemlet ved grundloven.

Tiltagets formål vurderes i øvrigt at nødvendiggøre, at der nedlægges forbud mod hold af mink, da der ellers intet er til hinder for, at der fra udlandet indkøbes mink, og at en produktion genetableres. I lov om hold af dyr er der alene hjemmel til at forbyde landbrugsmæssigt hold af dyrearter, der ikke traditionelt holdes som husdyr i Danmark. Dyreværnsloven indeholder tilsvarende en hjemmel til forbud mod hold af visse dyrearter. Hjemlen omfatter dog kun dyr, der kan frembyde fare eller skabe frygt, eller som vanskeligt kan holdes i fangenskab på en dyreværnsmæssig forsvarlig måde. Et reelt forbud mod hold af mink kræver således også en lovændring.

Der skal således foretages 2 lovændringer, og begge ændringer skal kunne begrundes – fx ud fra et forsigtighedsprincip om en generel beskyttelse af folkesundheden.

Ressourcebehov

Der er i det følgende alene vurderet på udgifterne til aflivning af og kompensation for de 13,4 mio. mink, der pt. er registreret. Dyrene befinder sig alle i besætninger, hvor der ikke er mistanke om eller konstateret smitte med COVID-19, dog med undtagelse af minkene i de 17 smittede besætninger. På den korte tid, der har været til rådighed, har det ikke været muligt for Fødevarestyrelsen at estimere, hvor lang tid en sådan total aflivningsopgave vil tage. Det må dog forventes, at tage mellem et halvt til et helt år at gennemføre rent praktisk, såfremt Fødevarestyrelsen skal stå for aflivningen. Hertil kan der blive behov for at lægge den tid, der evt. kan gå med juridiske tovtækkerier med avlere, der ikke ønsker at efterkomme et lovkrav.

Beregningerne omkring udgifterne til erstatning er foretaget i henhold til bekendtgørelse nr. 1323 af 26. november 2015⁴.

Tabel 4 nedenfor viser Fødevarestyrelsens estimat for omkostninger til aflivning, rengøring og kompensation til besætningsejerne ved aflivning af alle dyrene i alle landets 1.079 besætninger. Beregningerne forudsætter, at aflivningerne foretages for pelsningssæsonen.

Udgifterne til erstatning er beregnet i henhold til bekendtgørelse nr. 1323 af 26-11-2015⁵ (erstatningsbekendtgørelsen).

⁴ Bekendtgørelse nr. 1323 af 26-11-2015 om erstatning og udgifter ved bekæmpelse og forebyggelse af husdyrsygdomme.

⁵ Bekendtgørelse nr. 1323 af 26-11-2015 om erstatning og udgifter ved bekæmpelse og forebyggelse af husdyrsygdomme.

Tabel 4. Omkostninger til aflivning, rengøring og kompensation ved aflivning af alle dyr i alle danske besætninger.

Omkostninger, mio. kr.	Brutto	Dynamisk effekt	Netto
Personale	87,6		87,6
Øvrig drift	149,8		149,8
Transport	35,7	-37,6	-1,9
Fællefunktioner	70,1	-42,0	28,1
Erstatning for aflivede mink	2.356,8		2.356,8
Erstatning for driftstab	188,5		188,5
I alt	2.888,6	-79,7	2.808,9

Anm.: Se bilag 1 for beregningsforudsætninger.

Tabel 5 viser omkostningerne ved aflivning af avlsdyrene i de samme besætninger. Det er forudsat, at aflivningen foretages efter pelsningssæsonen.

Tabel 5. Omkostninger til aflivning, rengøring og kompensation ved aflivning af alle avlsdyr i alle danske besætninger.

Omkostninger, mio. kr.	Brutto	Dynamisk effekt	Netto
Personale	13,7		13,7
Øvrig drift	149,4		149,4
Transport	5,6	-6,2	-0,6
Fællefunktioner	10,9	-5,7	5,2
Erstatning for aflivede mink	843,0		843,0
Erstatning for driftstab	67,4		67,4
I alt	1.090,0	-11,9	1.078,1

Da det forventes, at pelsningssæsonen vil bringe antallet af mink ned på ca. 2 mio. dyr omkring 1. december 2020, vil en aflivningsopgave efter denne dato kunne gøres hurtigere og billigere end før pelsningssæsonen.

Opsummering på scenarie 3

Dette scenarie rummer store udfordringer. Først vil der skulle skabes hjemmel til en sådan ekspropriation af et helt erhverv, hvilket kræver en lovændring. Dernæst skal Fødevarestyrelsen gennemføre aflivningen af alle mink i Danmark.

Fødevarestyrelsen bemærker, at såfremt erhvervet bliver bekendt med planerne om at lade samtlige mink i Danmark aflive, kan der være en bekymring for, at hovedparten af minkavlerne vælger ikke at pelse deres dyr til november. Der kan være en motivation til at få udbetalt kompensation for samtlige aflivede dyr i stedet for at bringe pelsene på et meget presset marked, hvor pelslagrene pt. er fyldte, og priserne historisk lave. Motivationen kan både være økonomi og bekvemmelighed. Ikke mindst da dyr, der ikke er pelsede som planlagt må forventes at skulle afregnes som avlsdyr, der er dyrere.

Indsatserne i scenarie 3 anslås til ca. 2,9 mia. kr., såfremt det omfatter alle dyrene i alle danske minkfarme og ca. 1,1 mia. kr., såfremt det udelukkende omfatter avlsdyrene i alle besætninger. Den bevillingsmæssige konsekvens for Fødevarestyrelsen er opgjort til i alt ca. 2,8 mia. kr. hhv. 1,1 mia. kr. for de to delscenarier.

Fødevarestyrelsens beregninger omfatter alene erstatning for dyrene og delvis driftstabserstatning. Forbud mod minkavl vil også medføre, at minkfarme ikke længere har en værdi eller kan omsættes som minkfarme. Dvs. den pant i ejendommen, som er stillet til sikkerhed over for kreditforeninger og banker, vil ikke længere være tilstede, hvorved det må antages, at dette scenarie vil kunne medføre et større antal konkurser.

Fødevarestyrelsens øvrige bemærkninger

Virkemidlerne i scenarie 1 tager sigte på at forhindre, at nye farme bliver smittet af mennesker og identificere nye smittede farme hurtigt, førend der sker smitte til mennesker gennem hyppige tests af mink og mennesker og gennem korrekt brug af værnemidler. Aflivning af de smittede minkbesætninger i scenarie 2 tager sigte på at forhindre smitte fra mink til mennesker i den periode, hvor COVID-19 fortsætter med at spredes blandt minkene efter sygdommen er konstateret. Ophør med minkproduktion tager sigte på at fjerne potentialet til spredning af COVID-19 i mink.

Københavns Universitet og SSI vurderer, at ved korrekt brug af værnemidler, er risikoen for spredning fra mink til mennesker meget begrænset. Københavns Universitet og SSI vurderer endvidere, at aflivning af kendte smittede minkfarme med den nuværende procedure for opsporing af smittede farme vil have en begrænset effekt på risikoen for smitte til personer, der dagligt færdes i besætningen og til personer, der sporadisk besøger farmen. Københavns Universitet og SSI anfører, at i forbindelse med aflivning skal minkene håndteres på et tidspunkt, hvor en del af minkene udskiller virus. Den risiko, der er ved håndtering af positive mink til aflivning, skal afvejes mod den risiko, der er ved pasning af positive mink.

Løsning

Fødevarestyrelsen indstiller, at håndteringen af COVID-19 i minkbesætningerne følger anbefalingerne i Notat om status og håndtering af COVID-19 i minkbesætninger (Scenarie 1). Hermed prioriteres indsatsen i de to kommuner, der står for samtlige konstaterede smittede mink, hvilket følger regeringens strategi om en hurtig og lokal indsats mod COVID-19.

Direktør Nikolaj Veje, Fødevarestyrelsen, har om Fødevarestyrelsens notat af 21. september 2020 med bilag forklaret⁷⁴, at han har læst og godkendt materialet. Normalt ville Hanne Larsen have godkendt materialet, da det er hendes område, men da hun var fraværende den pågældende dag, godkendte han det på hendes vegne. Forevist notat af 21. september 2020: "Vurdering af omkostninger forbundet med 3 scenarier for håndtering af COVID-19 i mink-besætninger" har han forklaret, at han ikke var bekendt med, at dokumentet var til forberedelse af en regeringssag. Der var en bestilling på tre scenarier fra departementet til videre brug. Han tror, at nogle fra krisestaben har været pennefører på dokumentet, hvilket han kan udlede af initialerne. Initialerne fra den første vedrører en indlånt medarbejder fra økonomifunktionen, der formentlig har siddet med beregningerne. Han tror, at det var jurister i krisestaben, eventuelt med bistand fra deres juridiske funktion, som skrev afsnittet vedrørende hjemmel. På tidspunktet for notatets tilblivelse havde han ikke en dialog med hverken Henrik Studsgaard eller Tejs Binderup om scenarie 3. Han kan ikke udelukke, at der har været dialog om scenarie 3 på et lavere niveau i styrelsen. Det var Hanne Larsens arbejdsområde. Han kunne efterfølgende konstatere, at dokumentet indgik i en CU-sag. Han fik ikke materialet til CU-sagen. Han fik ikke nogen tilbagemelding på notatet fra departementet. Han læste det pågældende notat. Han vidste ikke, at det var forberedelse til en regeringssag. "De pågældende sygdomme" må være en af liste 3 og 4 sygdomme og "Den pågældende sygdom" må være covid-19, vil han umiddelbart mene. Selv om udgangspunktet var, at der skulle være en veterinærfaglig begrundelse, blev beslutningen om aflivningen af raske mink i zone 2 i sidste ende truffet ud fra et humanitært hensyn, hvilket også var årsagen til, at der skulle komme en risikovurdering fra sundhedsmyndighederne. Da man slog minkene ned på de tre farme i Nordjylland før sommerferien, var det ud fra et forsigtighedsprincip. Da der i oktober 2020 var en alvorlig risikovurdering for folkesundheden, vurderede de, at der med hjemmel også i lov om hold af dyr, kunne etableres en zone, som blev på 7,8 km. Han hørte først om, at samtlige mink skulle aflives, efter regeringens beslutning på KU-mødet den 3. november 2020. Der var ikke i Fødevarestyrelsen drøftelser om aflivning af samtlige mink. Fra notatet af 21. september 2020 og op til den 3. november 2020 om aftenen hørte han ikke noget herom. Notatet var primært et økonomiteknisk notat.

74 Forklaringsdokumentet side 492f

Departementschef Henrik Studsgaard, Miljø- og Fødevarerministeriet, har forklaret bl.a.⁷⁵, at det materiale, de notater, de redegørelser mv., som blev udarbejdet i Fødevarestyrelsen i september 2020, og hvori det blev konkluderet, at der ikke var hjemmel til scenarie 3, som angik aflivning af alle mink, var han bekendt med.

Teamleder Katja Goodhew, Miljø- og Fødevarerministeriet, har forevist Fødevarestyrelsens notat af 21. september 2020 forklaret bl.a.⁷⁶, at hun vil mene, at det er det endelige notat. Hun foretog sig ikke noget i forhold til at undersøge, om det juridiske i forhold til scenarie 3 var rigtigt, for man indstillede jo at arbejde videre inden for scenarie 1, der omhandlede iværksættelse af ekstra kontrol- og smittebeskyttelsesindsatser. Hjemmelsproblemet står ret klart beskrevet i det notat. Det var noget, de diskuterede i kontoret, herunder med Paolo Drostby. Hun husker ikke diskussioner herom med Tejs Binderup. Men som hun husker det, blev notatet forelagt Tejs, og muligvis også ministeren, som en del af en ØU-sag. Men det var vist Anders Kroman Liin, der var sagsbehandler på den sag, så hun husker det ikke nærmere. Hun havde også i det fremadrettede en bevidsthed om, at det var Fødevarestyrelsens vurdering, at der ikke var hjemmel. Men de gjorde ikke noget for at undersøge det nærmere. Som sagt var det jo ikke et scenarie, man arbejdede på. Normalt laver man jo en indstilling, som har en uddybet begrundelse og overvejelser for og imod indstillingen. Det skete også i denne sag med indstilling om, at man valgte scenarie 1. Hun kan ikke huske, om notatet af 21. september 2020 blev sendt ud af huset i den form. Der blev arbejdet på mange forelæggelser af sagen gennem september måned. Det skiftede mellem, om den skulle forelægges som en ØU-sag eller en CU-sag. Det cover, der blev lavet, blev lavet om flere gange undervejs, også i takt med at smitten steg.

Afdelingschef Tejs Binderup, Miljø- og Fødevarerministeriet, har om Fødevarestyrelsens notat af 21. september 2020 forklaret bl.a.⁷⁷, at han er i tvivl om, hvorvidt notatet blev forelagt for et regeringsudvalg. Det var departementet, som skulle viderebehandle oplysningerne i notatet til brug for en regeringssag, enten i form af en ØU-sag eller en CU-sag.

75 Forklaringsdokumentet side 348

76 Forklaringsdokumentet side 218f

77 Forklaringsdokumentet side 92

Fuldmægtig Anders Kroman Liin, Miljø- og Fødevarerministeriet, har forevist Fødevarestyrelsens notat af 21. september 2020 forklaret bl.a.⁷⁸, at han har set dokumentet hos sin bisidder. Han læste også dokumentet igennem, da han modtog det fra Fødevarestyrelsen. Han konstaterede, at notatet var i overensstemmelse med den bestilling, som departementet havde sendt. Han blev bekræftet i, at der var et spørgsmål om hjemmel. Notatet gik op i huset og blev godkendt – i hvert fald til og med kontorchefniveau. Notatet dannede grundlag for beslutningsgrundlaget i forskellige udvalgssager. Der er specifikke krav til, hvordan man skal udarbejde en regeringssag, og man ”klippede” fra notatet til brug for disse regeringssager. Notatet var udtryk for, at man nøgternt kunne komme med oplæg til forskellige scenarier. Embedsværket fremlagde scenarierne. Det var op til politikerne at vælge. Man gjorde ikke noget i departementet for at få afklaret hjemmelsproblematikken ved scenarie 3. Som han husker det, var der ikke en drøftelse af, hvorvidt man skulle gå et spadestik dybere i en vurdering af § 30 i lov om hold af dyr. Det ville heller ikke være naturligt, at en sådan afklaring skulle foretages af ham eller Katja, da de ikke er jurister.

Enheds- og kontorchef Camilla Brasch Andersen, Fødevarestyrelsen, har om Fødevarestyrelsen notat af 21. september 2020 forklaret⁷⁹, at hun ikke var inde over sagen, da hun var på ferie. Hun husker ikke, om hun blev sat ind i sagen, da hun kom tilbage efter ferien. Bestillingen indebar, at de skulle beregne de økonomiske og offentlige konsekvenser ved tre forskellige scenarier. Bestillingen kom samtidig med, at de forsøgte at bekæmpe smitten på minkfarmene. Hun er bekendt med de store juridiske linjer og de mest almindelige bekendtgørelser på deres område, men hendes kontor har jurister ansat til det juridiske arbejde. Hun var ikke involveret i tilblivelsen af materialet. Hun mindes ikke, at hun var med til at diskutere scenarierne, men notatet følger, hvordan de normalt håndterede smittede dyrebefolkninger. De havde dog ikke tidligere prøvet at slå raske dyr ned inden for zonerne, da der normalt gjaldt en karantæneperiode og en anmeldelsespligt af sygdomme blandt dyr. De har hjemmel i § 30 i lov om hold af dyr til også at slå raske dyr ned inden for zonerne, men hun kender kun til et enkelt tilfælde fra Holland fra 00’erne, hvor dette er sket. Her måtte de hollandske myndigheder slå raske dyr ned for at få bugt med et udbrud af fugleinfluenza. De diskuterede på et tidspunkt,

78 Forklaringsdokumentet side 22

79 Forklaringsdokumentet side 1288ff

hvornår avlerne uden mink måtte begynde at avle igen, da der ikke var indført et forbud mod minkavl. Hun henholder sig til juristernes fortolkning af § 30 i lov om hold af dyr. Hun er enig i, at Fødevarestyrelsens generelle opfattelse af bestemmelsen er, at den alene gælder for bekæmpelse af en dyresygdom, der er optaget på liste 3 eller 4 i listebekendtgørelsen. Covid-19 er optaget på listebekendtgørelsen. Hun ved ikke, om der var en dialog mellem Fødevarestyrelsen og Miljø- og Fødevareministeriets departement om de tre scenarier for håndtering af smitte blandt mink. Hun var i så fald ikke involveret heri.

9.2.2.13. FCU-mødet den 21. september 2020

Der var som ovenfor nævnt oprindeligt planlagt afholdelse af FCU-møde den 18. september 2020, men mødet blev af Sundhedsministeriet aflyst samme dag, og det blev samtidig oplyst, at nyt møde ville blive afholdt den 21. september 2020. Den 21. september 2020 oplyste Sundhedsministeriet i en mail kl. 07.51, at punktet om mink var fjernet fra dagsordenen. I en mail samme dag kl. 8.45 oplyste kontorchef Katrine Kaldahl, Sundhedsministeriet, at mink i stedet skulle behandles på et ØU-møde efter aftale med Finansministeriet.

Der ses ikke udsendt fælles materiale til brug for mødet, men ved mail af 17. september 2020 sendte Maja Holm Andreasen, Sundhedsministeriet, til Cecilie Birch, Justitsministeriet, en udgave af det cover: "Håndtering af smittespredning med COVID-19 i danske minkbesætninger", som der havde været arbejdet videre på, siden coveret oprindeligt havde været sendt ud til brug for FCU-mødet den 11. september 2020.

Af coveret sendt til Justitsministeriet fremgår bl.a.:

"[Miljø- og Fødevareministeriet]
[Sundheds- og Ældreministeriet]

Håndtering af smittespredning med COVID-19 i danske minkbesætninger

Problem

Medio juni 2020 blev der for første gang konstateret COVID-19 i danske minkbesætninger, og regeringen besluttede ud fra et forsigtighedsprincip, at de tre smittede minkbesætninger skulle aflives.

Samtidigt blev det besluttet at bede Fødevarestyrelsen (FVST) gennemføre en national screening for COVID-19. På basis af disse resultater og anden indsamlet viden, udarbejdede FVST i samarbejde med Sundhedsstyrelsen (SST), Styrelsen for Patientsikkerhed

(STPS) og Statens Serum Institut (SSI) efterfølgende et skriftligt vidensgrundlag, som dannede baggrund for en fremadrettet strategi. Denne strategi blev præsenteret af regeringen den 7. juli 2020 og indebærer en inddæmning af smitten frem for aflivning af besætningerne.

Som en del af strategien blev det besluttet, at FVST skulle gennemføre to overvågningsrunder, hvorefter der skal foretages en evaluering. Fødevareministeren besluttede den 15. august 2020 at udvide overvågningen med flere runder indtil pelsning. Der er siden 10. august fundet smitte i yderligere 10 minkbesætninger, som alle er beliggende i Hjørring Kommune. Det skal derfor drøftes i regeringen, om den nuværende strategi for inddæmning af smitte i minkbesætninger skal fortsætte, eller om den skal ændres.

Baggrund

Det første fund af COVID-19 i danske minkbesætninger blev bekræftet den 15. juni 2020, og de tre smittede minkbesætninger blev ud fra et forsigtighedsprincip aflivet. Sideløbende blev FVST bedt om at gennemføre en COVID-19-screening med stikprøveundersøgelse af

10 pct. af de danske minkfarme, i alt 125 besætninger. Resultatet af undersøgelsen var, at ingen af de 125 undersøgte minkbesætninger var smittede med COVID-19.

På basis af disse resultater og anden indsamlet viden, udarbejdede FVST i samarbejde med SST, STPS og SSI et skriftligt vidensgrundlag, som dannede baggrund for beslutningen om en fremadrettet strategi.

Den fremadrettede strategi blev præsenteret af regeringen den 7. juli 2020, og omfatter bl.a. udarbejdelse af regler om brug af værnemidler ved håndtering af mink, information om disse regler, overvågning af minkfarme i Danmark for COVID-19, tiltag til begrænsning af risikoen

for at mink undslipper minkfarmene og løber ud i naturen, samt anbefalinger for test af personer, der er beskæftiget på minkfarme.

Samtidigt besluttede regeringen, at den hidtidige praksis om aflivning af COVID-19 positive minkbesætninger ville ophøre, når beslutningsgrundlagets bekendtgørelse om COVID-19 hos pelsdyr trådte i kraft den 17. juli 2020.

Som en del af strategien blev det besluttet, at FVST skulle gennemføre overvågning. Overvågningen foregår ved, at minkejerne indsender prøver fra døde mink til undersøgelse hos SSI hver tredje uge. Et evt. viruspositivt resultat bliver betragtet som en mistanke og håndteres af FVST med udtagning af yderligere prøver fra besætningen til verifikation af resultatet. To af de 13 smittede besætninger er blevet identificeret gennem denne overvågning.

Samtidigt har FVST og sundhedsmyndighederne etableret et samarbejde om COVID-19, som bl.a. omfatter en gensidig orientering om mulig smitte hos personer, der har kontakt med minkbesætninger.

Til og med 14. september 2020 kl.12.00 har FVST håndteret i alt 29 mistanker om COVID-19 i minkbesætninger. 15 af de 29 besætninger er identificeret ved underretning fra sundhedsmyndighederne om, at personer med relation til besætningen er testet positiv for COVID-19. Indtil videre har undersøgelser i besætningerne vist, at 8 af disse er smittede.

Endeligt er en smittet besætning fundet ved indberetning om sygdom hos minkene fra den praktiserende dyrlæge.

Dvs. der siden det første fund af smitte i mink i Danmark, nu er konstateret COVID-19 i i alt 13 minkbesætninger. Alle beliggende i Nordjylland.

Den samlede status for COVID-19 i minkbesætninger pr. 14. september 2020 kl.12 er angivet i *tabel 1* herunder. 28 af de 29 besætninger nævnt i tabellen er beliggende i Nordjylland, mens den sidste besætning (den antistof positive besætning), er beliggende på Sjælland.

Udviklingen i COVID-19 i minkbesætninger opdateres løbende på Fødevarestyrelsens hjemmeside.

Tabel 1					
Status for COVID-19 i minkbesætninger pr. 14. september 2020, kl. 12.00					
	Aflivet	Under OT* (udred- ning)	Under OT* (fritest- ning pågår)	OT op- hævet	I alt
Status antal besætninger					
Smittede	3	8	2	0	13
Mistænkte under afklaring	0	10	0	0	10
Mistænkte afklarede (antistof positive virus negative)	0	0	0	1	1
Mistænkte afklarede (negative for både virus og antistoffer)	0	0	0	5	5
I alt					29
Anm.:	Opgørelse pr. 14. september 2020 kl. 12.00 over antal minkbesætninger undersøgt som følge af mistanke om COVID-19 smitte efter anmeldelse fra Styrelsen for Patientsikkerhed, praktiserende dyrlæge eller ejer, eller på mistanke opstået ved fund i overvågningsprøver. Det bemærkes endvidere, at datagrundlaget er dynamisk, hvorfor de nævnte tal kan ændre sig over tid, idet der efterfølgende kan foretages rettelser i datagrundlaget på grund af indtastningsfejl, forsinkede opdateringer, nye afgørelser mv. *OT = Offentligt tilsyn.				
Kilde:	FVST				

Løsning

SSI har udarbejdet en fornyet risikovurdering og finder, at den pludselige øgning i antallet af smittede minkbesætninger i et afgrænset område, hvor der samtidig er en høj incidens (26,4/100.000 i uge 35) blandt mennesker, er bekymrende. SST, STPS og FVST deler denne bekymring. En øget opmærksomhed på målrettet forebyggelse, overvågning og håndtering af smitteudbrud i relation til minkbesætninger vurderes derfor nødvendig.

SSI vurderer, at risikoen for introduktion af COVID-19 til minkfarme via mennesker aktuelt er høj, og at risikoen for spredning fra minkfarme via mennesker til det omgivende samfund ligeledes er til stede. Det vurderes, at denne risiko kan mindskes ved hurtigere erkendelse

af smitte blandt såvel mink, som personer med tilknytning til minkbesætninger, i kombination med implementering af mere omfattende forebyggende foranstaltninger, som blandt andet omfatter en øget overvågning og opsporing af smitte blandt mink og ansatte på minkfarme, samt en intensivering af de eksisterende anbefalinger og regionale tiltag ved udbredt smitte på flere farme, jf. *bilag 1*.

STPS, SSI og SST vurderer, at det er for vanskeligt og ressourcekrævende at opnå en effektiv epidemiologisk udredning af minkbesætninger, idet minkbesætningernes ejer ikke behøver at bidrage til smitteudredning, og derudover, at det er vanskeligt at udveksle oplysninger mellem forskellige myndigheder. Det fremgår af en rapport udarbejdet af Københavns Universitet, baseret på interview af 79 minkbesætninger i hele Danmark i perioden 25. juni – 1. juli 2020, at der var 33 pct., der brugte håndsprit og 47 pct., der anvendte værnemidler. Undersøgelsen er gennemført før implementering af de skærpede foranstaltninger i bekendtgørelsen. Der foreligger ikke afklaring af, om der har været person til person kontakt imellem personkredsen for de involverede minkfarme.

SSI anfører, at der sker betydende genetiske ændringer i minkvarianten, som vække bekymring for fremtidig human immunitet. Der er endnu ikke foretaget tilstrækkelige undersøgelser til at kunne konkludere, om ændringerne i den unikke minkvariant er så væsentlige, at det kan forventes, at en vaccineeffekt bliver svækket. SSI udarbejder en beskrivelse af relevante virusmutationer i forbindelse med smitte i relation til minkbesætningerne og en efterfølgende risikovurdering af de fundne mutationer. Risikovurderingen kan give anledning til yderligere tiltag, herunder om aflivning af smittede besætninger bør komme på tale. Såfremt risikovurderingen giver anledning til at foreslå nedslagning i større omfang, udarbejdes et særskilt beslutningsgrundlag herunder med henblik på en konsolideret beskrivelse af kompensationsmodeller og de samlede erhvervs- og statsfinansielle aspekter heraf.

Som besluttet i strategien, gennemfører FVST en evaluering af overvågningen for COVID-19 i minkbesætninger. Ved evalueringen vil resultater blive vurderet i sammenhæng med den øvrige situation for COVID-19 i mink. Evalueringen kan give anledning til yderligere tiltag.

SSI vurderer, at det bør overvejes at udstede generelle anbefalinger om, at personer, der kommer i minkfarme eller deler bolig med personer, som bor i minkfarme, begrænser deres sociale netværk. Det mener STPS er en yderlig stigmatisering af denne befolkningsgruppe.

STPS mener at det i givet fald er mere hensigtsmæssigt at slå minkene ned. Såfremt det besluttes, at de smittede besætninger ud fra et forsigtighedsprincip skal slås ned, vil det medføre omkostninger til erstatninger. Det er tidligere vurderet, at omkostningerne hertil med betydelig usikkerhed kan udgøre 1,0-1,5 mia. kr., baseret på en antagelse om 10 pct. smittede besætninger.

Sundhedsmyndighederne og Fødevarestyrelsen har udarbejdet et koordineret forslag til tiltag, der vurderes at kunne minimere yderligere smittespredning uden at slå minkbesætningerne ned, jf. *bilag 1*, som blandt andet indebærer en intensivering af test af personer tilknyttet minkfarme. Muligheden for at tilbyde test vil skulle prioriteres i forhold til den tilgængelige testkapacitet. Det vil ligeledes skulle afklares, om der er behov for ny hjemmel til flere af de foreslåede løsninger.

Indstilling

Det indstilles, at der drøftes følgende løsningsmuligheder:

- der udarbejdes beslutningsgrundlag for en løsning, hvor alle smittede besætninger slås ned ud fra et forsigtighedsprincip og/eller
- der iværksættes alternative tiltag, som er anbefalet af sundhedsmyndighederne og Fødevarestyrelsen, jf. *bilag 1* eller
- der udarbejdes beslutningsgrundlag for en løsning, hvor alle minkbesætninger slås ned ud fra et forsigtighedsprincip

Det indstilles, at MFVM og SUM ultimo oktober forelægger en ny vurdering af smittespredning i minkfarme for CU, såfremt der træffes beslutning om ikke at slå alle minkbesætninger ned.

..."

9.2.2.13.1. Arbejdet i Justitsministeriet

Justitsministeriet, Koordinationskontoret, v/Cecilie Birch, udarbejdede den 17. september 2020 "KOMMENTERET DAGSORDEN til brug for møde i FCU mandag den 21. september 2020", hvor punkt 7 på dagsordenen var: "Håndtering og smittespredning på danske minkbesætninger".

Af den kommenterede dagsorden fremgår bl.a.:

"...

7) Håndtering af smittespredning på danske minkbesætninger

...

Justitsministeriet er ikke i hovedet på sagen, og Miljø- og Fødevarerministeriets departementschef forventes at forelægge sagen. Departementschefen forventes ikke at tage ordet, men kan dog tilkendegive nedenstående.

Departementschefen kan tilkendegive følgende:

- Det er væsentligt, at der tages stilling til, om omkostninger til erstatninger modsvarer fortjenesten ved eksport. [Kan beløbet for erstatning sammenholdes med, hvilke omkostninger der er ved ikke at slå besætningerne ned (ressourcer, kontrol, test osv.)?]
- Det er positivt, at der i sagen allerede nu tages stilling til, hvad man gør, hvis det fortsætter på denne måde. [Det er vigtigt, at der kommer en politisk drøftelse af, hvor længe en strategi om ikke at slå minkbesætningerne ned kan holde.]

Der skal tages stilling til, om den nuværende strategi for inddæmning af smitte i minkbesætninger skal fortsætte, eller om den skal ændres.

Sagen blev senest behandlet på FCU den 11. september 2020, og siden da har SSI udarbejdet en fornyet risikovurdering og finder, at den pludselige øgning i antallet af smittede minkbesætninger i et afgrænset område, hvor der samtidig er en høj incidens (26,4/100.000 i uge 35) blandt mennesker, er bekymrende.

Regeringen præsenterede den 7. juli 2020 en strategi for håndtering af smitte i minkbesætninger, der bl.a. omfatter udarbejdelse af regler om brug af værnemidler ved håndtering af mink, information om disse

regler, overvågning af minkfarme i Danmark for COVID-19, tiltag til begrænsning af risikoen for at mink undslipper minkfarmene og løber ud i naturen, og anbefalinger for test af personer, der er beskæftiget på minkfarme.

Samtidigt besluttede regeringen, at den hidtidige praksis om aflivning af COVID-19-positive minkbesætninger ville ophøre, når de nye regler trådte i kraft den 17. juli 2020.

Siden de første fund af smitte i mink i Danmark i juni 2020 er der konstateret COVID-19 i i alt 13 minkbesætninger. Alle beliggende i Nordjylland. SSI vurderer fortsat, at risikoen for introduktion af COVID-19 til minkfarme via mennesker aktuelt er høj, og at risikoen for spredning fra minkfarme via mennesker til det omgivende samfund ligeledes er til stede. Det vurderes, at denne risiko kan mindskes ved hurtigere erkendelse af smitte blandt såvel mink som personer med tilknytning til minkbesætninger i kombination med implementering af mere omfattende forebyggende foranstaltninger, som blandt andet omfatter en øget overvågning og opsporing af smitte blandt mink og ansatte på minkfarme samt en intensivering af de eksisterende anbefalinger og regionale tiltag ved udbredt smitte på flere farme, *jf. bilag 1*.

Som besluttet i strategien gennemfører FVST en evaluering af overvågningen for COVID-19 i minkbesætninger, som vil blive vurderet i sammenhæng med den øvrige situation for COVID-19 i mink. Evalueringen kan give anledning til yderligere tiltag.

SSI vurderer, at det bør overvejes at udstede generelle anbefalinger om, at personer, der kommer i minkfarme eller deler bolig med personer, som bor i minkfarme, begrænser deres sociale netværk. Det mener STPS er en yderlig stigmatisering af denne befolkningsgruppe. STPS mener, at det i givet fald er mere hensigtsmæssigt at slå minkene ned. Såfremt det besluttes, at de smittede besætninger ud fra et forsigtighedsprincip skal slås ned, vil det medføre omkostninger til erstatninger.

Det indstilles på den baggrund i sagen, at følgende løsningsmodeller drøftes:

- At der udarbejdes beslutningsgrundlag for en løsning, hvor alle smittede besætninger slås ned ud fra et forsigtighedsprincip og/eller:
- At der iværksættes alternative tiltag, som er anbefalet af sundhedsmyndighederne og Fødevarestyrelsen, *jf. bilag 1* eller:
- At der udarbejdes beslutningsgrundlag for en løsning, hvor alle minkbesætninger slås ned ud fra et forsigtighedsprincip.”

9.2.2.14. FØU-mødet den 23. september 2020

Den 23. september 2020 blev der afholdt møde i FØU. Af den endelige dagsorden, som blev sendt ved Finansministeriets mail af 22. september 2020 til en række departementschefer og afdelingschefer samt departementsråd, herunder Peter Stensgaard Mørch, Sophus Garfiel, Jens Brøchner, Marie Hindhede, Michael Dithmer, Søren Kryhmland, Christian Liebing og Kent Harnisch, fremgår det, at departementschef Henrik Studsgaard, Fødevarerministeriet, og departementschef Per Okkels, Sundhedsministeriet, var inviteret til drøftelse af dagsordenspunkt 5: ”Håndtering af coronasmitte i minkbesætninger (Bilag 5)”.

Departementschef Peter Stensgaard Mørch, Finansministeriet, var mødeleder. Derudover deltog på dagsordenspunktet vedrørende mink blandt andre departementschef i Sundhedsministeriet, Per Okkels, departementschef i Miljø- og Fødevarerministeriet, Henrik Studsgaard, kontorchef Karen Nilaus, Statsministeriet, og departementschefsekretær Kristoffer Krohn Schaldemose.

På mødet blev det besluttet at følge indstillingen, som indebar at tage en række styrkede foranstaltninger til efterretning vedrørende hindring af smitte i minkbesætninger bl.a. brug af værnemidler, overvågning og stikprøvekontroller.

9.2.2.14.1. Fælles materiale udsendt i anledning af FØU-mødet den 23. september 2020

Dagen før mødet, den 22. september 2020 kl. 17.49, udsendte Finansministeriet til en lang række personer i forskellige ministerier bilag 5 (cover) til brug for mødet. Bilaget svarede indholdsmæssigt til den version af cover, som fuldmægtig Casper Mondrup Dahlmann, Finansministeriet, havde udsendt dagen før ved mail af 21. september 2020 kl. 19.14, *jf. afsnit 9.2.2.10.4*.

Der var i bilag 5 (coveret) nævnt muligheden for at aflive alle mink, og det var beskrevet, at dette ville være meget vidtgående og kræve belysning af kompensation. Der var endvidere omtale af ekspropriation.

Indstillingen i bilag 5 (coveret) lyder som følger:

” ...

Indstilling

Det indstilles, at

- Orienteringen om de iværksatte tiltag til håndtering af COVID-19-smitte i minkbesætninger tages til efterretning
 - Det drøftes, om der er politisk ønske om at skærpe indsatsen yderligere
- ...”

Af bilag 5 (coveret) fremgår bl.a.:

”

BILAG 5

(Miljø- og Fødevarerministeriet)
Sundheds- og Ældreministeriet
[Erhvervsministeriet]
Finansministeriet

Håndtering af coronasmitte i mink

22. september 2020

Problem

Der er på kort tid sket en stigning i antallet af danske minkbesætninger, som enten er smittede med COVID-19 eller under mistanke herfor. Stigningen er lokalt afgrænset til det nordlige Jylland. Der orienteres med sagen om en række nye tiltag, der er iværksat på baggrund af smittestigningen.

Baggrund

Siden juni 2020 er der blevet konstateret COVID-19-smitte i danske minkbesætninger.

Statens Serum Institut (SSI) vurderer, at risikoen for introduktion af COVID-19 til minkfarme via mennesker aktuelt er høj, og at risikoen for spredning fra minkfarme via mennesker til det omgivende samfund ligeledes er til stede, *jf. risikovurderingen i bilag 1.*

De tre først smittede minkbesætninger blev ud fra et forsigtighedsprincip aflivet i juni. Samtidig blev Fødevarestyrelsen (FVST) bedt om at gennemføre en COVID-19-screening med stikprøveundersøgelse af 10 pct. af de danske minkfarme, i alt 125 besætninger. Ingen af de 125 undersøgte minkbesætninger var smittede med COVID-19.

Ligeledes blev der igangsat et arbejde med at udarbejde en samlet strategi for den fremadrettede håndtering af COVID-19 smitte i minkbesætninger. Strategien, som trådte i kraft i juli måned, omfatter bl.a. regler om brug af værnemidler ved håndtering af mink, information om disse regler, overvågning af minkfarme i Danmark for COVID-19, tiltag til begrænsning af risikoen for at mink undslipper minkfarmene samt anbefalinger for test af personer, der er beskæftiget på minkfarme.

Samtidigt besluttede regeringen, at den hidtidige praksis om aflivning af COVID-19 positive minkbesætninger skulle ophøre, når beslutningsgrundlagets bekendtgørelse om COVID-19 hos pelsdyr trådte i kraft 17. juli 2020.

SSI har udarbejdet en fornyet risikovurdering og finder, at den pludselige øgning i antallet af smittede minkbesætninger i et afgrænset område, hvor der samtidig er en høj incidens af smitte blandt mennesker, er bekymrende. De øvrige ansvarlige myndigheder: FVST, Sundhedsstyrelsen (SST) og Styrelsen for Patientsikkerhed (STPS), deler bekymringen.

SSI anfører endvidere, at der er en teoretisk mulighed for, at effekten af COVID-19-vacciner vil være påvirket af mutationerne i de nye virusvarianter i minkene. Risikoen for, at der opstår nye mutationer i minkbesætninger er meget stor, idet virus vil prøve at tilpasse sig minks luftveje og at den fortsatte udvikling af virus i mink med flere og flere mutationer ved videresmitte til mennesker i Danmark kan udgøre en potentiel fare for folkesundheden. SSI kan dog ikke give en entydig

anbefaling vedrørende spørgsmålet, om der skal foretages aflivning af minkbesætninger eller ej, jf. *bilag 2*.

Situationen i Nederlandene

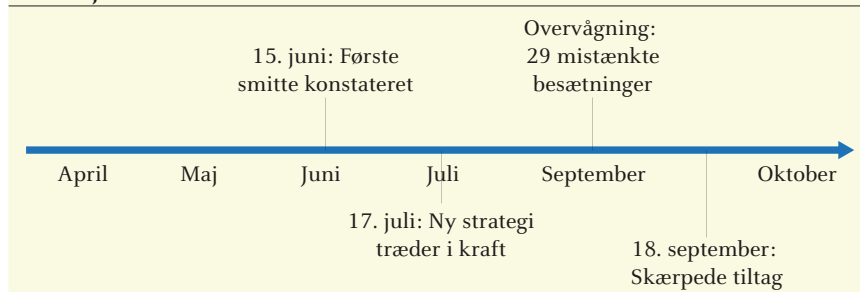
I Nederlandene har der ligeledes været konstateret COVID-19 i mink. De nederlandske myndigheder har indstillet til Kabinettet, at en ordning med udfasning af minkproduktion, som var planlagt til udgangen af 2023, fremskyndes til udgangen af 2020.

Pr. 17. september 2020 var der 53 COVID-19 smittede minkfarme i Nederlandene. Nederlandene har indtil nu praktiseret nedslagning af alle positive minkbesætninger med erstatningsudbetaling til ejerne. Nederlandene har afsat i alt 183 millioner euro til håndtering af udfasningen af minkproduktionen med udgangen af 2023. Den nederlandske minkproduktion er væsentligt mindre end den danske, idet der i Nederlandene er ca. 150 minkbesætninger. I Danmark er der ca. 1.1000 minkbesætninger.

Løsning

Som følge af de forhøjede smittetal har sundhedsmyndighederne og FVST medio september iværksat en række nye tiltag, heriblandt stikprøvekontrol i nordjyske minkbesætninger, som er foreslået af sundhedsmyndighederne og FVST, herunder ift. målrettet forebyggelse, øget overvågning og test samt relateret til proceduren for håndtering af smitteudbrud. Tiltagene er beskrevet i *bilag 1* og omkostninger hertil udgør ca. 9,8 mio. kr. Nogle af de foreslåede tiltag kræver dog nærmere undersøgelser, før de kan iværksættes.

Figur 1
Tidslinje

Såfremt der er politisk ønske om en skærpet indsats, vil næste skridt formentlig være en overvejelse om aflivning af minkbesætninger i højere grad end i dag. Det følger dog for nuværende ikke af sundhedsmyndighedernes anbefalinger, jf. *bilag 2*.

I forbindelse med aflivning af de første tre besætninger blev der fastsat en kompensationsgrad i henhold til bestemmelserne i Lov om hold af dyr. Et påbud om aflivning vurderes ud fra et juridisk synspunkt at have karakter af ekspropriation, hvorfor der vil være krav om fuld kompensation for de aflivede minks værdi.

Der er aktuelt konstateret smitte i 20 besætninger. En aflivning af disse skønnes at beløbe sig til 82,9 mio. kr. (37,5 mio. kr. hvis aflivning sker efter pelsning). Dertil kommer efterfølgende udgifter til kompensation for aflivning af eventuelle yderligere besætninger, som måtte konstateres smittet gennem de igangsatte overvågningsaktiviteter. Omkostningerne ved en genoptagelse af den beskrevne aflivningspraksis vil dermed afhænge af smitteudviklingen.

Der kan også ske aflivning af alle minkbesætninger ud fra et forsigtighedshensyn.

Dette vil dog være meget vidtgående og forudsætter en belysning af kompensation af de berørte besætningsejere, der skønnes at beløbe sig til 3,0 mia. kr. (aflivning før pelsning) og 1,13 mia. kr. (aflivning efter pelsning) hertil skal lægges tab af bygninger og udstyr samt håndtering af de ca. 6.000 arbejdspladser i minkerhvervet.

Indstilling

Det indstilles, at

- Orienteringen om de iværksatte tiltag til håndtering af COVID-19-smitte i minkbesætninger tages til efterretning
- Det drøftes, om der er politisk ønske om at skærpe indsatsen yderligere

Forventet modtagelse

Det forventes at blive mødt med kritik fra erhvervet, såfremt det besluttes at aflive mink i større grad end i dag, herunder fordi effekterne af strategien, der blev iværksat i juli, samt de skærpede foranstaltninger, som netop er iværksat, endnu ikke er klarlagt.

Procedure

Såfremt der er ønske om en skærpet indsats, forelægges regeringen et beslutningsoplæg herom.

Kommunikation

MFVM forestår kommunikationen vedr. håndtering af COVID-19-smitte i mink.”

Af bilag 1, som også dannede baggrund for FØU-mødet den 23. september 2020, fremgår bl.a.:

”(Miljø- og Fødevareministeriet)
Sundheds- og Ældreministeriet
[Erhvervsministeriet]
Finansministeriet

22. september 2020

Bilag 1: Anbefalinger vedrørende håndtering af udbrud af COVID-19 på minkfarme

Bilaget er udarbejdet med bidrag fra Sundhedsstyrelsen, Styrelsen for Patientsikkerhed, Statens Serum Institut samt Fødevarestyrelsen. De anbefalede tiltag bygger på, hvordan situationen så ud pr. 16. september 2020.

...

Risikovurdering

Siden 10. august 2020 er der fundet smitte med COVID-19 i 17 minkbesætninger, heraf er de 10 mistanker opstået inden for de seneste 2 uger. De 15 af de 17 minkbesætninger ligger i Hjørring Kommune inden for en radius af 9 km. Afstanden mellem smittede minkbesætninger er typisk 1-2 km.

...

SSI har udarbejdet en fornyet risikovurdering og finder, at den pludselige øgning i antallet af smittede minkbesætninger i et afgrænset område, hvor der samtidig er en høj incidens (26.4/100.000 i uge 35) blandt mennesker, er bekymrende. SST, STPS og FVST deler denne bekymring. En øget opmærksomhed på målrettet forebyggelse, overvågning og håndtering af smitteudbrud i relation til minkbesætninger vurderes derfor nødvendig.

SSI har indtil nu lavet helgenom-sekventering af de første 5 smittede minkbesætninger i Nordjylland, hvori den unikke minkvariant af COVID-19 er fundet. Denne variant har spredt sig til lokalsamfundet samt givet anledning til selvstændige smittekæder uden for lokalområdet. Der pågår undersøgelser for at bekræfte typen i de resterende positive minkbesætninger. Det kan konkluderes, at smitte med COVID-19 sker fra menneske til mink, og at der fortsat sker smitte fra minkbesætninger til det omgivende samfund. Dette er sandsynliggjort på baggrund af viden om, at samme unikke minkvariant er fundet i en modificeret udgave i minkfarm 4 og hos et førskolebarn med tilknytning til personkredsen ved minkbesætning 4.

Sammenfattende vurderer SSI, at risikoen for introduktion af COVID-19 til minkbesætninger via mennesker aktuelt er høj. Risiko for spredning fra minkbesætninger via mennesker til det omgivende samfund er ligeledes til stede, men omfanget af denne smitte er vanskelig at vurdere.

Det vurderes dog, at denne risiko kan mindskes ved hurtigere erkendelse af smitte blandt såvel mink som personer med tilknytning til minkbesætninger i kombination med implementering af mere omfattende forebyggende foranstaltninger.

Det bemærkes, at der er identificeret en unik minkvariant af COVID-19 i smittet minkbesætning 1 til 5. Undersøgelser af isolater fra smittet minkbesætning 6 til 17 pågår stadig. Den unikke minkvariant har udviklet mutation i det område af virus, som koder for "spike-proteinet", og dermed den del af virus, som en lang række internationale vaccine-kandidater er rettet imod. Mutationen ser ud til at være sket på smittet minkbesætning 1 som følge af tilpasning til mink, og den unikke

minkvariant har spredt sig videre derfra. Den pågældende ændring i ”spike-proteinet” er en konservativ ændring, som kun forventes at påvirke strukturen af proteinet i mindre grad. Der er i et nyligt internationalt studie vist, at andre mutationer i ”spike-proteinet” kan gøre virus mere infektiøst og bedre i stand til at undvige erhvervet immunitet. Der er endnu ikke foretaget tilstrækkelige undersøgelser til at kunne konkludere, om ændringerne i den unikke minkvariant er så væsentlige, at det kan forventes, at en vaccineeffekt bliver svækket.

SSI anfører, at der fortsat sker betydende genetiske ændringer i minkvarianten, som vækker bekymring for fremtidig human immunitet. Ved de yderligere undersøgelser af smittet minkbesætning nr. 4 er der konstateret yderligere ændringer i ”spike-proteinet”. SSI udarbejder en risikovurdering om betydningen af de nye fund.

Foreslåede tiltag

De tiltag, der blev besluttet af miljø- og fødevarerministeren og sundheds- og ældreministeren i juli 2020 er brugbare og har haft effekt i store dele af landet. Dog viser den nuværende øgede forekomst af smittede minkbesætninger i Hjørring Kommune, at de iværksatte foranstaltninger med fordel kan udbygges og målrettes ved nedenstående anbefalinger. Initiativerne igangsættes hurtigst muligt. Dog vil de initiativer, hvor der er anført, at der evt. mangler hjemler først bliver undersøgte, og såfremt der kan tilvejebringes hjemmel (via bekendtgørelse) iværksat.

...

Pelsningssæsonen indledes til november. Pelsningen vil betyde en kraftig reduktion i antallet af dyr i besætningerne. Erhvervet forventer endvidere lukning af besætninger og en omfattende reduktion i antallet af avlsdyr i de minkbesætninger, som fortsætter.

Som besluttet i strategien, gennemfører FVST en evaluering af overvågningen for COVID-19 i minkbesætninger. Ved evalueringen vil resultater blive vurderet i sammenhæng med den øvrige COVID-19 situation i mink. Evalueringen kan give anledning til yderligere tiltag.”

Af bilag 2, som også dannede baggrund for FØU-mødet den 23. september 2020, fremgår:

”Sundheds- og Ældreministeriet
(Miljø- og Fødevareministeriet)

22. september 2020

Bilag 2: Risikovurdering vedrørende virusmutationer blandt mink samt spørgsmålet om aflivning

Bilaget er udarbejdet med bidrag fra SSI samt Dansk Veterinær Konsortium (som er et samarbejde mellem Københavns Universitet og SSI). Sammenfattende vurderer SSI, at risikoen for, at der opstår nye mutationer i minkbesætninger er meget stor, idet virus vil prøve at tilpasse sig minks luftveje og at den fortsatte udvikling af virus i mink med flere og flere mutationer og spredning ved videresmitte til mennesker i Danmark kan udgøre en potentiel fare for folkesundheden.

SSI har oplyst, at den Hollandske strategi med aflivning af besætninger ikke har løst problemet, hvilket sandsynligvis skyldes, at de smittede besætninger findes relativt sent i forløbet, og at et supplement til aflivning af smittede besætninger derfor kan være aflivning af nabobesætninger. Dette er dog en meget omfattende intervention.

Risikovurdering ved fundne mutationer (SSI)

Den fortsatte smitte blandt mink har ført til, at der er opstået nye virusvarianter i minkene, der også er blevet spredt videre til mennesker tæt på farmene og videre i Nordjylland især.

De to observerede varianter vækker særligt opmærksomhed, da de findes i et område af virusgenomet, der koder for det protein, som virus bruger til at inficere kroppens celler med. Efter en naturlig infektion danner man antistoffer overfor netop dette protein, og mange af de potentielle COVID-19-vaccinekandidater er således også baseret på dette protein. Der er derfor en teoretisk mulighed for at effekten af spike-baserede COVID-19-vacciner kan være påvirket, når der sker ændringer i denne del af arvematerialet.

Endvidere er der en teoretisk risiko for, at personer – der allerede har været smittet – kan blive smittet igen, fordi deres antistoffer ikke beskytter imod de nye varianter.

Det skal bemærkes, at der på verdensplan og i Danmark, også er observeret andre mutationer i spikeproteinet på Sars-CoV-2-virus opstået hos mennesker, og at man hidtil har vurderet at de nuværende vaccinekandidater vil kunne dække de variationer af virus, der er opstået henover foråret.

Selvom man for nuværende ikke med sikkerhed kan sige, hvad betydningen af de observerede mutationer har for folkesundheden, giver de anledning til en generel bekymring om udvikling af mutationer af COVID-19 i minkbestanden.

Minkpopulationen i Danmark omfatter mange dyr. Der produceres således mere end 17 millioner minkskind om året. Erfaringen er indtil videre at større minkfarme kan smittes fuldt igennem inden for få uger, og at det har været udfordrende at holde smitten ude. Dette betyder at risikoen for at der opstår nye mutationer er meget stor, også idet virus vil prøve at tilpasse sig minks luftveje. Den fortsatte udvikling af virus i mink med flere og flere mutationer i spikeproteinet og spredning ved videresmitte til mennesker i Danmark, kan derfor udgøre en potentiel fare for folkesundheden.

Spørgsmålet om aflivning (Dansk Veterinær Konsortium)

Det vurderes, at aflivning af kendt smittede minkfarme med den nuværende procedure for opsporing af smittede farme vil have en begrænset effekt på risikoen for smitte til såvel personer, der dagligt færdes i besætningen, som til personer der sporadisk besøger farmen og til andre minkfarme. I Holland har man anvendt en strategi der omfatter aflivning af alle mink på inficerede farme uden at have været i stand til at stoppe smitten. Der er nu inficeret mere end 50 farme i Holland. Det skal bemærkes, at i forbindelse med aflivning skal minkene håndteres på et tidspunkt, hvor en del af minkene udskiller virus. Den risiko, der er ved håndtering af positive mink til aflivning, skal imidlertid opvejes mod den risiko der er ved pasning af positive mink. Selv om personalet skal bruge ekstra værnemidler, når de færdes i en positiv besætning,

kan der være en risiko forbundet med at en del af personalet er ufaglært og har begrænset viden om hygiejne. En aflivning kan organiseres mere struktureret og formodes at blive foretaget af personer med øget kendskab til brug af værnemidlet.

Forebyggende aflivning anvendes i særlige tilfælde i forbindelse med udbrud af alvorlige smitsomme husdyrsygdomme. Formålet med forebyggende aflivning er at reducere antallet af modtagelige individer, der vurderes at være i risiko for at blive smittet, hvilket typisk forbindes med en geografisk udbredelse i områder med smittede besætninger. For at forhindre en fortsat spredning til yderligere minkfarme samt i lokalsamfundet kunne det overvejes at aflive mink i minkfarme, der vurderes at være i risiko for at blive smittet. En reduktion i antallet af smittede farme vurderes at kunne reducere den massive virusproduktion og dermed risikoen for at der opstår mutationer i virus, der giver nye ”minkvarianter”, i forbindelse med infektion af op til 30.000 mink i en enkelt besætning.

Desuden vil det kunne reducere risikoen for at yderligere personer smittes fra mink, og således at der derfra opstår nye smittekæder. Forebyggende aflivning af mink udgør ikke en øget risiko for personer, der håndterer minkene, såfremt minkene ikke er smittet på aflivningstidspunktet.

Det skal imidlertid bemærkes, at man normalt i forbindelse med anvendelse af forebyggende aflivning fjerner potentielt smittede og/eller modtagelige dyr i et område. I den nuværende situation med COVID-19, vil der stadig være smittede personer fordelt over hele landet og nye introduktioner til minkfarme i andre områder kan derfor forekomme, hvorfor fortsat overvågning er vigtig.”

9.2.2.14.2. Arbejdet i Statsministeriet

Den 23. september 2020 kl. 11.34 – forud for FØU-mødet samme dag – sendte konsulent Andreas Meldgaard Goth, Statsministeriet, en mail til kontorchef Karen Nilaus, ligeledes Statsministeriet, med bemærkninger til dagsordenspunktet om mink, herunder bilag 5 (coveret):

”...

Bemærkninger:

- Der er tale om en orienteringssag for nye tiltag ifm. coronasmitte blandt mink.
- STMn godkendte i sommers den oprindelige strategi for håndtering af corona blandt mink. De nye tiltag skal ses i forlængelse heraf.
- FM har tidligere oplyst, at SST har haft overvejelser om at anbefale at alle mink i DK skal nedslås samt indføre en karensperiode for minkhold. Et sådan indgreb vil være dyrt (minkeeksport står for flere milliarder om året).

En total nedlæggelse af minkproduktionen i DK inkl. en karensperiode er, ud fra hvad FM tidligere har oplyst, ikke mulig at finansiere via coronapenge. Det vil være en strukturel virkning. Dog virker det til, at risikoen for mutation og voldsom smittespredning er reel.

- Operationelt bør sagen formentlig bare følges meget tæt. Særligt i coronaudvalget.

...”

Departementschef Barbara Bertelsen, Statsministeriet, har forklaret bl.a.⁸⁰, at hun ikke deltog i FØU-mødet den 23. september 2020, og at hun er meget sikker på, at hun ikke blev orienteret om Andreas Meldgaard Goths bemærkninger. Hun fik imidlertid de samme oplysninger i den i Statsministeriet udarbejdede håndakt til brug for ØU-mødet den 30. september 2020.

Kontorchef Karen Nilaus, Statsministeriet, har forklaret bl.a.⁸¹, at hun deltog den 23. september 2020 som chefkonsulent i det forberedende ØU-møde som vikar for Christian Liebing. Hun deltog ikke i forberedelsen af ØU-mødet. Hun fik at vide ca. 45 minutter før mødets start, at hun skulle deltage. Da hun fik at vide, at hun skulle deltage i det forberedende møde, forsøgte hun at læse materialet med fokus på coveret, ligesom hun læste korte bemærkninger på mails fra de involverede sagsbehandlere i Statsministeriet, som hun fik printet og tog med på mødet. Hun var den eneste repræsentant fra Statsministeriet i det forberedende ØU-møde. Hun læste ikke bilaget på det tidspunkt, hvor det blev sendt til Statsministeriet. Det var ikke hendes sag. Man modtager i

80 Forklaringsdokumentet side 1097f

81 Forklaringsdokumentet side 538ff

Statsministeriet tit sager, man ikke har aktier i. Hun skimmede først materialet, da hun fik at vide, at hun skulle deltage i mødet. Hun fik bilag 1 og bilag 2 stukket i hånden. Hun forsøgte at læse mest muligt af materialet. Hun deltog i hele mødet. Hun blev bedt om at deltage i mødet af Christian Liebing omkring kl. 12.50. En sekretær havde printet materialet til ham, og hun overtog hans bunke. Hun husker ikke, om Henrik Studsgaard lagde ud, men hun husker, at Per Okkels beskrev risikoscenariet og et worst case-scenarie. Der var ikke drøftelser om, hvordan smitten kunne inddæmnes. Man drøftede primært risikovurderingen, hvor alvorlig den var, og hvorvidt den var reflekteret på den rigtige måde i materialet. Der var omtale af, at der var forskel på den skrivning, der var i coveret, og den skrivning, der var i bilag 2. Under mødet forsøgte hun derfor at orientere sig i bilag 2 vedrørende ”Risikovurdering vedrørende virusmutationer blandt mink samt spørgsmålet om aflivning”, som hun ikke havde læst på det tidspunkt. Per Okkels lagde stor vægt på, at risikoen var stor, og han henviste til, at det kunne have store konsekvenser. Peter Stensgaard Mørch gav udtryk for, at den risikovurdering, som Per Okkels omtalte, ikke var omtalt med lige så stor vægt i coveret. Det blev besluttet, at sagen skulle tilrettes i overensstemmelse hermed, hvorefter sagen skulle på et ØU-møde. Der var en drøftelse af de administrative udfordringer, der kunne være ved at skulle aflive langt flere mink på kortere tid. Et påbud om aflivning af mink, herunder hvorvidt det kunne være ekspropriation, blev ikke drøftet, så vidt hun husker. Hendes opfattelse på mødet var, at der skulle indføres yderligere tiltag i forhold til at begrænse smitten blandt minkfarme. Det kunne være værnemidler, karantæne mv.

Departementsråd Christian Liebing, Statsministeriet, har forklaret bl.a.⁸², at spørgsmålet om ekspropriation ikke gav anledning til særskilte overvejelser i Statsministeriet. Han deltog normalt i FØ-møder, men han deltog ikke i det pågældende møde, da han på det tidspunkt var til et møde hos statsministeren om en tale til Dansk Industri. Det var i stedet hans medarbejder kontorchef Karen Nilaus, der deltog i FØ-mødet. Forevist ”Bilag 2 – Omkostninger ved opstillede scenarier” af 20. september 2020 bl.a. med tabeller over omkostninger til aflivning og kompensation, har han forklaret, at notatet ikke blev sendt ud til deltagerne i FØ-mødet, hvorfor han har ikke modtaget det.

82 Forklaringsdokumentet side 337f

Departementsråd Pelle Pape, Statsministeriet, har forklaret, at han ikke deltog i FØU-mødet den 23. september 2020.

9.2.2.14.3. Arbejdet i Finansministeriet

Der blev i Finansministeriet til brug for FØU-mødet den 23. september 2020 udarbejdet notat samt håndakt til departementschefen.

Det fremgår bl.a. af notatet, at Sundhedsministeriet under udarbejdelse af sagen havde nedtonet anbefalingerne i forhold til aflivning af mink, hvorfor sagen nu snarere havde karakter af en orienteringssag om stigende smitteniveau og de besluttede tiltag.

Af notatet fremgår bl.a.:

”Notat

Håndtering af COVID-19-smitte i minkbesætninger

Frist

Sagen skal godkendes senest tirsdag 22. september mhp. (forsinket) udsendelse til FØ 23. september

Opmærksomhedspunkter

Sagen følger i forlængelse af en række drøftelser og forelæggelser i regi af FCU/CU, hvor der har været lagt op til at drøfte meget vidtgående tiltag til håndtering af smittespredning blandt mink, eksempelvis aflivning af samtlige danske minkbesætninger. Sagerne har været kendetegnet ved en manglende belysning af de økonomiske konsekvenser herved.

På den baggrund blev der afholdt AC-møde mellem MFVM, SUM og FM fredag 18. september. Her blev det besluttet dels at igangsætte en række mindre vidtgående tiltag, herunder kontrol og test; dels at forelægge FØ/ØU-sag om mere vidtgående tiltag.

Under udarbejdelse af nærværende sag har SUM nedtonet anbefalingerne ift. Aflivning af mink, hvorfor sagen nu snarere har karakter af

en orienteringssag om stigende smitteniveau og de i fredags besluttede tiltag. Yderligere aflivning beskrives alene som potentielle yderligere tiltag, der ikke for nuværende anbefales af sundhedsmyndighederne.

Nuværende udgave af bilag 1 er skrevet før de nye tiltag blev besluttet tiltrådt. Der udarbejdes ny version af bilaget frem mod ØU.

MFVM har trykprøvet udgiftsskøn ved de mere vidtgående modeller og 21. september fremsendt nye skøn. En aflivning af samtlige danske minkbesætninger blev således tidligere skønnet at koste 10-15 mia. kr., mens estimatet nu er reduceret til knap 3 mia. kr.

Handling og indstilling

Det indstilles at sagen godkendes og udsendes til FØ-drøftelse.”

Af håndakten fremgår bl.a.:

”

21. september 2020

KGE/CAMOD

Håndakt til FØ d. 21. september

Håndtering af COVID-19-smitte i minkbesætninger

Sagen præsenteres af Miljø- og Fødevareministeriet

Sagens kerne /baggrund

På AC-møde mellem MFVM, SUM og FM fredag 18. september blev det besluttet dels at igangsætte en række mindre vidtgående tiltag, herunder kontrol og test; dels at forelægge FØ/ØU-sag om mere vidtgående tiltag.

FM-AC (KHA) har garanteret SUM og MFVM, at FM vil være behjælpelige med konkret finansieringsmodel for de i fredags besluttede initiativer. Der lægges op til, at der fremsendes særskilt anmodning om at udgifterne afholdes med hjemmel i akt. 123.

Under udarbejdelse af nærværende sag har SUM nedtonet anbefalingerne ift. aflivning af mink, hvorfor sagen nu snarere har karakter af en orienteringssag om stigende smitteniveau og de i fredags besluttede tiltag. Yderligere aflivning beskrives alene som potentielle yderligere tiltag, der ikke for nuværende anbefales af sundhedsmyndighederne. Det er uklart, om dette er udtryk for, at aflivning ikke vurderes hensigtsmæssigt, eller for at risikoen blot ikke vurderes tilstrækkelig til at anbefale så vidtgående initiativer. Dette kan med fordel søges afklaret på FØ.

MFVM har i samme proces trykprøvet udgiftsskøn ved de mere vidtgående modeller. En aflivning af samtlige danske minkbesætninger blev således tidligere skønnet at andrage 10-15 mia. kr., mens estimatet nu er reduceret til knap 3 mia. kr. KGE har ikke haft lejlighed til at trykprøve skønnene.

Hovedbudskaber

- FM tager risikobilledet meget alvorligt og støtter op om de nye tiltag, der i fredags var enighed om at påbegynde
- I diverse udvalgsdrøftelser har det været vores forståelse, at sundhedsmyndighederne var på vej med anbefalinger om aflivning i større omfang. Det fremgår imidlertid ikke klart af nyeste risikovurdering.
- Vi søger en pejling på, om disse mere vidtgående håndtag fortsat overvejes. Hvis det er tilfældet, vil det være bedst hvis vi kommer på den anden side af pelsningssæsonen til november.

Udfald af drøftelse (samt mulig konklusion)

Orienteringen tages til efterretning og FØ afklarer, om der fortsat blandt sundhedsmyndighederne er overvejelser om at anbefale aflivning i større omfang, som det tidligere har været signaleret under CU-drøftelser.”

Departementschef Peter Stensgaard Mørch, Finansministeriet, har forklaret⁸³, at han var mødeleder på FØU-mødet. Under mødet præsenterede Henrik Studsgaard og Per Okkels sagen. Henrik Studsgaard fortalte om initiativer-

83 Forklaringsdokumentet side 954f

ne, der fremgik af sagsfremstillingen og gav en status på Miljø- og Fødevarerministeriets arbejde med at forsøge at inddæmme minksmitten. Per Okkels udtrykte bekymring for udviklingen i minksmitten, som han stillede relativt hårdt op, og han efterspurgte mere kontant handling. Per Okkels tegnede et billede af, at minksmitten kunne smitte tilbage til mennesker, hvilket kunne betyde en større human smittespredning. Per Okkels var endvidere bekymret for, at der ikke var styr på smittespredningen mellem minkfarmene, og at de hidtidige indsatser så ud til at være utilstrækkelige. Han husker ikke, at Per Okkels talte om smittevejene ind i minkfarmene. Det kom bag på ham, at Per Okkels fandt de oplistede initiativer utilstrækkelige, da Sundhedsministeriet havde clearet coveret forud for mødet, hvorfor han forventede, at både Henrik Studsgaard og Per Okkels bakkede op om tiltagene. En uenighed af den karakter var normalt tydeligt afspejlet i mødematerialet. Henrik Studsgaard virkede lidt overrasket over Per Okkels udtalelser. Han mindes, at Per Okkels primært efterspurgte, at Miljø- og Fødevarerministeriet kom op med mere virksomme metoder. Drøftelserne kredsede sig derfor om, hvilke handlinger der var lagt op til, og hvad Per Okkels mente, der yderligere var behov for. Værktøjerne handlede om at teste, opspore, indføre krav om værnemidler og holde [øje] med at de, der besøgte farmene, ikke besøgte andre farme også. Han er ikke sikker på, at man på det tidspunkt var i gang med at aflive allerede smittede besætninger. Per Okkels indlæg kunne godt opfattes som en ændring i forhold til sundhedsmyndighedernes anbefaling. Vurderingen af synspunktet om ekspropriation blev ikke nærmere fremhævet under mødet. Han konkluderede, at der var brug for at arbejde videre med sagen, så regeringen kunne se, hvad der var af uenigheder, medmindre man inden da opnåede enighed mellem Miljø- og Fødevarerministeriet og Sundhedsministeriet om indsatsen. Opgaven på FØU var derfor at sikre, at de relevante perspektiver var beskrevet til brug for det efterfølgende ØU-møde, herunder at indstillingerne var skåret til og eventuelle uenigheder var beskrevet. Dette var den almindelige måde at håndtere uenigheder på. Frem til ØU-mødet hørte opgaven med at forberede sagerne til ØU ressortmæssigt hjemme i Sundhedsministeriet og i Miljø- og Fødevarerministeriet, men Finansministeriet kunne bistå med en redaktørrolle i forhold til at få skrevet sagerne til samt til at få belyst økonomidelen i sagerne. Forevist mail af 26. september 2020 kl. 17.54 fra Asbjørn Brink til Kent Harnisch, sendt cc til Martin Ulrik Jensen, om mink med bilag 3 om "Økonomiske omkostninger ved 3 scenarier" vedhæftet, hvori det fremgår:

”...

Som efterspurgt er vedlagt MFVM's underliggende beregninger fsva. økonomien i mink-sagen. I lyset af, at der med den foreliggende ØU-sag ikke lægges op til at iværksætte yderligere og mere drastiske tiltag, er vi i denne omgang ikke gået dybt ind i drøftelsen om økonomien, tidshorizonten (FVST skønner, at det vil tage ½-1 år af aflive dem - virker absurd) og lovhjemlen (det kræver lovændring af aflive minkene + forbyde import af nye mink). Det gør vi nu mhp. hurtigt at kunne forelægge beslutningsoplæg i tilfælde af, at myndighederne skulle anbefale hel eller delvis aflivning af mink i DK (dvs. scenarie 2 og 3 i vedlagte).

...”

har han forklaret⁸⁴, at hans indtryk fra FØU-mødet var, at Sundhedsministeriet ville efterspørge yderligere tiltag. Han var ikke involveret heri. Hans medarbejdere var i gang med at sikre, at de fik et overblik over mulige scenarier, hvorefter der skulle igangsættes en konsolidering af økonomiberegningerne på, hvad de ville koste.

Afdelingschef Kent Harnisch, Finansministeriet, har forevist bilag 5 (cove-ret) forklaret⁸⁵, at han ikke godkendte bilaget, før det blev udsendt, da det var ankommet sent, hvilket var usædvanligt. Sagen blev godkendt forud for både FØU- og ØU-mødet. Han læste sagen. Når Finansministeriet ikke var sat i parentes i bilagets brevhoved, betød det, at departementschefen havde godkendt bilaget til udsendelse. Han vil tro, at der var en kort drøftelse om sagen med departementschefen inden FØU. Oplysningen om kompensation og ekspropriation var relevant for Finansministeriet i forhold til økonomien, men dette gjaldt ikke hjemmelsproblematikken. Deres hovedfokus var derfor de økonomiske aspekter af en sag. De lavede ikke detaljerede beregninger for omkostningsskøn ved godtgørelse, men i deres skøn lagde de til grund, at der ville være tale om noget, der kunne minde om ekspropriation i forhold til erstatning af bygninger og tabt indtjening mv. De tog afsæt i, hvad forskellige scenarier for aflivning af mink ville medføre af indtægtstab. Hvis der ikke kunne sættes nye mink ind, ville det være svært for erhvervet at genåbne. De forholdt sig ikke til, om der var tale om nedlukning, dvale eller andre modeller, men de regnede på flere modellers økonomiske belastning.

84 Forklaringsdokumentet side 956

85 Forklaringsdokumentet side 1059

Departementschefsekretær Kristoffer Krohn Schaldemose, Finansministeriet, har forevist sin mail af 23. september 2020 kl. 16.27 til en lang række medarbejdere i departementet med emnet "FØ 23/9 i Videre proces" hvori det fremgår:

"...

Nedenfor følger videre proces for de sager, som blev drøftet på FØ i dag.

Frist til PSM for ØU-sagerne til næste uge er fredag klokken 10.00. For en række af sagerne er der tale om helt begrænsede ændringer...

...

6. Casper Mondrup Dahlmann/Håndtering af coronasmitte i minkbesætninger (Bilag 5) – ØU d. 30/9

(Henrik Studsgaard og Per Okkels er inviteret til drøftelsen)

"...",

og forevist sin mail af samme dato, sendt kl. 16.29 til Cecilie Louise Svane Olsen og Anne Marie Maltha-Schmidt, hvori det fremgår:

"...

Sagerne markeret med gul er bøvlede sager, som FMn bør kende og som kunne drøftes på pipelinemøde.

"...",

forklaret⁸⁶, at pipelinemøder var tiltænkt som møder hvor kommende sager, som kunne være vanskelige, blev forelagt for ministeren. Da sagen blev drøftet i FØ, gik det op for ham, at sagen kunne få store økonomiske konsekvenser afhængigt af, hvor sagen endte. Det var derfor vigtigt for ministeren at kende til sagen. Han mindes ikke, at der på FØ blev drøftet beløbsstørrelser, men der var flere elementer heri herunder udgifter forbundet med inddæmninger, kompensation og smittebegrænsende tiltag. Han deltog på mødet den 23. september 2020, som sekretær sammen med departementschefen. Forevist sin "Dagbog – minksagen", hvori det fremgår:

⁸⁶ Forklaringsdokumentet side 818f

”...

Nedskrevet 8/1 2021 (i tilfælde af, at vi skal afhøres ifm. granskningen af forløbet). Det forhold at nedenstående først er skrevet 8/1 gør, at der allerede er ting som ikke står fuldstændigt klart i min hukommelse.

FØ d. 23/9

Sag på om smitte i mink. Første gang jeg personligt bliver opmærksom på risikoen.

Okkels lægger ud og tegner et kritisk billede. Kaster på et tidspunkt bolden videre til Studsgaard og siger noget i retning af, at hvis ikke fødevaremyndighederne kan sikre inddæmning af smitte, så kan SUM ikke anbefale andet end nedslagning. PSM agerer mellemmand og siger noget i retning af, at det jo er en meget svær presbold for Studsgaard at tage ned.

Det bliver besluttet, at sagen må gå videre til politisk drøftelse, og at fødevaremyndighederne skal arbejde hastigt videre med inddæmnings-tiltag.

Bliver undervejs drøftet, at risikoen har været kendt et stykke tid. Okkels siger på at tidspunkt noget med, at han som DC for SUM alene har ansvar for sundhed/smitterisiko. Økonomi mv. må være andres ansvar. Bliver så vidt jeg erindrer ikke besvaret.

Jeg erindrer ikke at der på noget tidspunkt blev drøftet hjemmelsspørgsmål eller lignende.

...”

har han forklaret, at han kun støttede sig til sin hukommelse, da han skrev dagbogen den 8. januar 2021. Han husker drøftelsen på FØ-mødet, da Per Okkels tegnede et klart billede af, at man så med stor alvor på smitterisikoen ved mink, og at de havde svært ved at se andre muligheder end nedslagning, hvis inddæmning ikke var muligt. Det var en vanskelig sag for fødevaremyndighederne og for Henrik Studsgaard at håndtere, hvis nedslagning var sundhedsmyndighedernes anbefaling, såfremt fødevaremyndighederne ikke

kunne garantere inddæmning Han husker ikke Henrik Studsgaards svar på Per Okkels indlæg. Peter Stensgaard Mørch var mødeleder.

Finansminister Nicolai Wammen har forevist mail af 23. september 2020 fra Kristoffer Krohn Schaldemose, sendt kl. 16.29 til Cecilie Louise Svane Olsen og Anne Marie Maltha-Schmidt, forklaret⁸⁷, at ”bøvlede” sager ikke er et ukendt begreb for ham, men det er ikke en fast betegnelse, som de har i Finansministeriet. De drøftede sagen, da det var en meget stor sag, som var med på ØU-udvalget.

9.2.2.14.4. Arbejdet i Erhvervsministeriet

I Erhvervsministeriet blev der brug for FØU-mødet den 23. september 2020 udarbejdet særskilt brief om dagsordenspunktet til departementschef Michael Dithmer, som blev sendt til Michael Dithmer pr. mail den 23. september 2020 kl. 00.04:

”...

Kære Michael

Vedlagt er brief og endelig dagsorden til FØ i morgen kl. 13.30-15.00.

Sag om *håndtering af coronasmitte i mink*, der er fremsendt sent, er vedlagt. Alle sager øvrige sager ligger i din dagsmappe.

Du får opdateret din materialepakke i morgen formiddag.

...”

Af ”Brief FØ-2020-23-09” fremgår:

”...

Punkt 4. Håndtering af coronasmitte i minkbesætninger

87 Forklaringsdokumentet side 831

Problem

Der orienteres om en række nye tiltag, da det på kort tid er sket en stigning i antallet af nordjyske minkbesætninger, som er smittede eller mistænkes for at være smittede med COVID-19.

Indstilling

I sagen indstilles (side 3 i cover), at *orienteringen om de iværksatte tiltag tages til efterretning, samt det drøftes, om der er politisk ønske for at skærpe indsatsen yderligere.*

- Det indstilles, at DC støtter sagens indstillinger.

Bemærkninger

Politiske og faglige bemærkninger	<p><i>DC kan bemærke følgende ift. økonomiske konsekvenser</i></p> <ul style="list-style-type: none"> > Hvis alle besætninger slås ned ud fra et forsigtighedsprincip, kan det true hele grundlaget for den danske pelsbranche og have store erhvervsøkonomiske og statsfinansielle konsekvenser. > Det bør inden ØU trækkes klart frem i materialet hvilke omkostninger, der er EØK og SFK. <p><i>Baggrund for sagen</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • SSI har udarbejdet en fornyet risikovurdering og finder det bekymrende, at der er pludselige stigning i antallet af smittede minkbesætninger Nordjylland, samtidig med der er høj forekomst af smitte blandt mennesker. • SSI vurderer, at risikoen for smitte til minkfarme fra mennesker er høj. Risikoen for mutationer af virus i mink er meget stor, og det er teoretisk muligt, at mutationer af COVID-19 i minkene kan påvirke effekten af en kommende vaccine. • Et politisk ønske om skærpet indsats vil formentlig betyde yderligere overvejelser om aflivning af minkbesætninger (hvilket pt. ikke er en af sundhedsmyndighedernes anbefalinger). Konsekvenserne kan mindskes ved aflivning efter pelsæson (november)
-----------------------------------	--

Politisk kommunikation og presse	<ul style="list-style-type: none"> • MFVM står for kommunikationen. • Det bør bemærkes, at EM skal inddrages, hvis der træffes beslutning om øget grad af aflivning af smittede besætninger, idet det har stor erhvervs-mæssig betydning.
Andre ministeriers holdninger	Ingen bemærkninger
Parlamentarisk situation	V har under forhandlinger i sommers været optaget af mulighed for kompensation til minkavlere (støttes under kompensationsordningen for faste omkostninger). Ved yderligere restriktioner forventes politisk pres fra V for øget kompensation til minkavlere.
Øvrige interesser	Hvis der aflives mink i større grad, kan der forventes kritik fra erhvervet samt krav om kompensation og om afventning ift. at se effekterne af regeringens strategi samt de yderligere tiltag for smittehåndtering.
Videre proces	Hvis der er ønske om en skærpet indsats, forelægges regeringen et beslutningsoplæg herom

...”

9.2.2.14.5. Arbejdet i Sundhedsministeriet

Departementschef Per Okkels, Sundhedsministeriet, har om FØU-mødet den 23. september 2020 forklaret bl.a.⁸⁸, at Henrik Studsgaard og han deltog i dette møde. De havde en diskussion på mødet, idet han var lidt mere bekymret end Henrik Studsgaard. Man kunne se, at tiltagene ikke virkede, idet flere og flere minkfarme blev smittet. Dagsordenen afspejlede ikke den bekymring, der var. Han var bekymret, fordi der løbende fra den 1. september 2020 var kommet flere bekymringer, scenariepapirer og risikovurderinger fra Statens Serum Institut, hvor bekymringen blev større og større. Det kulminerede den 25. september 2020, hvor Statens Serum Institut kom med en ny risikovurdering, hvor de anbefalede at slå mink ned. Han var derfor meget bekymret op til det forberedende ØU-møde. Statens Serum Institut lavede løbende risikovurderinger, men de udarbejdede også risikovurderingen på bestilling fra Sundhedsministeriet og Fødevarestyrelsen. Efter det forberedende ØU-møde stod det klart, at han og Henrik Studsgaard måtte finde en fælles linje. Det

88 Forklaringsdokumentet side 725f

var ikke sådan, at Peter Stensgaard Mørch gav ordre til, at de forberedte noget; det opfattede de selv. Det ville ikke være hensigtsmæssigt at møde op på ØU-mødet med forskellige bekymringer. De satte sig derfor ned og fandt en fælles linje. Han kan huske stemningen på FØU, hvor Peter Stensgaard Mørch var formand, som førte til, at Henrik Studsgaard og han fandt en fælles linje.

9.2.2.14.6. Arbejdet i Miljø- og Fødevareministeriet

I Miljø- og Fødevareministeriet blev der til brug for FØU-mødet den 23. september 2020 udarbejdet cover til ministeren om håndtering af coronasmitte i mink.

Af coveret fremgår bl.a.:

”

DEP sagsnr.:2020-18095

Ref. ANKL

Til: Ministeren

Ekstern frist 23. september 2020

Departementssag

FØ-cover om håndtering af coronasmitte i mink

Indstilling

./. Til ministerens godkendelse vedlægges ØU-cover med bilag vedrørende håndtering af coronasmitte i mink. Der orienteres med sagen om en række nye tiltag, der er iværksat på baggrund af smittestigningen, om regeringens strategi for håndtering af COVID-19 smitte er tilstrækkelig (*bilag 0-2*).

./. Til ministerens orientering vedlægges økonomibilag, der beskriver omkostninger ved 1) øget kontrolindsats som igangsat uge 39, 2) aflivning af smittede besætninger 3) aflivning af alle mink i danske minkbesætninger (*bilag 3*).

Sagen kort inkl. politisk landskab

Der blev i sommer iværksat en række initiativer for at hindre smittespredning af COVID-19 fra minkbesætninger til det omgivende samfund. De seneste ugers overvågning har dog vist, at der er sket en mar-

kant lokal smittespredning i Nordjylland, og at smitten i de enkelte mink-besætninger opdages relativt sent i forløbet. Smitten i minkbesætningerne er sandsynligvis introduceret fra mennesker.

Pr. 18. september 2020 er der fundet smitte med COVID-19 i 20 minkbesætninger. De 17 minkbesætninger ligger i Hjørring Kommune inden for en radius på 9 km, og de andre tre besætninger i nabokommunen Frederikshavn. Statens Serum Institut, Sundhedsstyrelsen, Styrelsen for Patientsikkerhed og Fødevarestyrelsen finder det bekymrende med en øgning i antallet af smittede minkbesætninger, samtidig med et højt smittetal blandt mennesker, og der er derfor enighed om, at det er nødvendigt at intensivere arbejdet med at forebygge, overvåge og håndtere smitteudbrud i minkbesætninger.

Strategi og proces

Regeringens økonomiske udvalg skal drøfte, om regeringens strategi for håndtering af smitte i minkbesætninger er tilstrækkelig.

FVST har igangsat to nye indsatser som følger: 1) For at styrke incitamentet til at anvende værnemidler og følge de hygiejneprocedurer, som fremgår af Bekendtgørelsen om COVID-19 hos pelsdyr (der trådte i kraft den 17. juli 2020), iværksætter Fødevarestyrelsen nu en kontrol med fokus på korrekt brug af værnemidler og smittebeskyttelse i minkfarme. 2) For tidligere at kunne identificere minkfarme, der er smittet med COVID-19, styrker Fødevarestyrelsen overvågningen af COVID-19 i minkfarme i de fire nordjyske kommuner: Hjørring, Frederikshavn, Jammerbugt og Brønderslev. Det betyder, at minkfarmere i disse kommuner fremover skal indsende prøver fra alle døde mink to gange ugentligt til SSI. I den hidtidige overvågning har der kun været krav om, at minkavlerne indsendte prøver hver tredje uge.

Økonomi og finansiering

Udgiften til erstatning for nedslagning af de 20 smittede minkbesætninger skønnes at beløbe sig til 82,9 mio. kr. (37,5 mio. kr. hvis aflivning sker efter pelsning). Dertil kommer efterfølgende udgifter til kompensation for aflivning af eventuelle yderligere besætninger, som måtte konstateres smittet gennem de igangsatte overvågningsaktiviteter.

Endvidere vurderer FVST, at udgiften til de to yderligere indsatser er 9,8 mio. kr., hvor omfordeling af overhead gør, at den samlede bevilgsmæssige konsekvens for FVST er 8,4 mio. kr. MFVM vil i lighed med tidligere anmode Finansministeriets tilslutning til afholdelse af merudgifter svarende til 8,4 mio. kr. til håndtering af smitte med COVID-19 i mink via Finansministeriets aktstykke 123 af 27. marts 2020. Status på tidligere anmodninger er, at den første anmodning på 35,1 mio. kr. er godkendt, mens MFVM afventer godkendelse på de resterende 19,4 mio. kr.

En total nedslagning af danske minkbesætninger vurderes at koste ca. 3 mia. hertil skal lægges ca. 4 mia. i erhvervsøkonomiske omkostninger samt konsekvenser i tabte arbejdspladser.

...”

9.2.2.14.6.1. Godkendelse af cover med ”Bilag 2 - Omkostninger ved opstillede scenarier” af 20. september 2020

Coveret til ministeren var vedlagt et særskilt cover dateret den 20. september 2020 og benævnt: ”Bilag 2 – Omkostninger ved opstillede scenarier”. Coveret beskrev omkostninger og hjemmelsspørgsmål ved opstillede scenarier, herunder at der ville være krav om ændring af lovgivning, hvis der skulle ske aflivning af alle mink. Coveret, som forelå før Fødevarestyrelsens notat af 21. september 2020 omtalt ovenfor, indeholder mange af de samme overvejelser, herunder om at aflivning af alle mink ikke kunne ske efter gældende regler i lov om hold af dyr.

Afdelingschef Tejs Binderup, departementschef Henrik Studsgaard og miljø- og fødevareminister Mogens Jensen godkendte coveret den 22. september 2020.

Af det særskilte cover – Bilag 2 – fremgår:

[Miljø- og Fødevarerministeriet]

[Finansministeriet]

Det ministerie, der fremlægger sagen, står først i hovedet. Alle involverede ministerier står listet. Finansministeriet står sidst.

Brug F11 for at hoppe mellem felter og hoppe tilbage med Shift+F11

Bilag 2 – Omkostninger ved opstillede scenarier

20. september 2020

Problem

Der er på kort tid sket en stigning i antallet af danske minkbesætninger, som enten er smittede med COVID-19 eller under mistanke herfor, og det skal derfor drøftes, om regeringens strategi for håndtering af COVID-19 smitte i minkbesætninger er tilstrækkelig.

Baggrund

Til vurdering af de fremadrettede handlemuligheder, redegøres i dette notat for de statsfinansielle og samfundsmæssige omkostninger for tre scenarier som følger:

1. Iværksættelse af yderligere kontrol- og smittebeskyttelsesindsatser, som foreslået af Fødevarerstyrelsen (FVST), Statens Serum Institut (SSI), Sundhedsstyrelsen (SSI) og Styrelsen for Patient Sikkerhed (STPS) i fælles notat af 15. september 2020 (jf. bilag 1).
2. Aflivning af alle danske COVID-19 smittede minkbesætninger.
3. Aflivning af alle danske minkbesætninger.

Pelsningssæsonen indledes i november og forventes afsluttet i december, og for scenarie (2) og (3) er det derfor tillige relevant at forholde sig til den reduktion af antallet af mink, som pelsningen medfører. Fødevarerstyrelsen vurderer på baggrund af oplysninger fra erhvervet, at der efter pelsningssæsonen vil være maksimalt ca. 2 mio. mink tilbage i minkbesætningerne fra 1. december og frem mod 1. april 2021, hvor hvalpesæsonen starter igen. For nuværende er der registreret i alt 13,4 mio. mink i de danske besætninger, hvoraf 2,4 mio. er avlstdyr (avlstæver og -hanner).

De øvrige beregningsmæssige forudsætninger fremgår af tabel 5 bagerst i dette notat.

Hjemmelsgrundlag for de tre scenarier

Med den nuværende bekendtgørelse om COVID-19 hos pelsdyr¹ er der hjemmel til at iværksætte de fleste af tiltagene i scenarie 1. Dog bemærkes, at tiltaget om forbud mod adgang til staldområder på minkbesætninger (uden at lade sig registrere i et centralt register og med krav om en negativ COVID-19-attest), ligger i periferen af anvendelsesområdet for lov om hold af dyr. Det vil derfor være juridisk betænkeligt at lade § 30, stk. 1, danne hjemmel for det foreslåede

¹ Bekendtgørelse nr. 1172 af 17. juli 2020 om covid-19 hos pelsdyr

tiltag, uden at der er konkret, fagligt belæg for, at tiltaget vil få den tilsigtede virkning.

Da der er tale om et meget indgribende tiltag, gælder der i øvrigt et skærpet hjemmelskrav, hvilket vil sige, at der skal være klar hjemmel i reglerne. Det vurderes for indeværende, at hjemlen ikke er fuldstændig klar, hvorfor man må være forberedt på sagsanlæg, såfremt tiltaget iværksættes fuldt ud. Tiltaget vil ligeledes kunne udfordres på proportionaliteten.

I forhold til scenarie 2 kan påbud om aflivning [af smittede besætninger] meddeles med hjemmel i § 30, stk. 1, i lov om hold af dyr, og indsatsen derfor gennemføres uden behov for yderligere lovgivning. Når der påbydes aflivning, så kan der ydes erstatning, jf. erstatningsbekendtgørelsen.

For scenarie 3 vil aflivning af alle danske besætninger, inklusive besætninger, der ikke er beliggende i området omkring et udbrudssted, eller ikke er under mistanke, ikke kunne ske efter gældende regler i lov om hold af dyr.

§ 30 i lov om hold af dyr giver alene, jf. lovens bemærkninger, hjemmel til, at der som led i en bekæmpelse af en dyresygdom, der er optaget på liste 3 eller 4 i listebekendtgørelsen², kan iværksættes aflivning af dyr, som er konstateret ramt, eller som kan mistænkes for at være ramt af en af de pågældende sygdomme. Der kan undtagelsesvis efter § 30 ske aflivning af dyr i området omkring et udbrudssted, uanset at dyrene i området ikke er konstateret, eller er konkret mistænkt for at være, smittet med den pågældende sygdom, såfremt det sker som led i sygdomsbekæmpelse. Aflivning kan endvidere ske, hvor det er nødvendigt for at diagnosticere en sygdom, jf. § 29.

Iværksættelse af scenarie 3 vil derfor kræve en lovændring. Raske dyr i andre områder end de berørte, vil således ikke på det foreliggende hjemmelsgrundlag kunne kræves aflivet mod erstatning. Aflivning af raske dyr vil desuden udgøre en sådan begrænsning af ejendomsretten, at der vil være tale om ekspropriation. Når der er tale om ekspropriation vil kompensationssatsen være sat således, at erstatningen svarer til handelsværdien og 20 pct. af driftstabet, under antagelse af at hjemlen i BEK 1323/2015 vil udvides til at omfatte alle mink.

Tiltagets formål vurderes i øvrigt at nødvendiggøre, at der nedlægges forbud mod hold af mink, da der ellers intet er til hinder for, at der fra udlandet indkøbes mink, og at en produktion genetableres. I lov om hold af dyr er der alene hjemmel til at forbyde landbrugsmæssigt hold af dyrearter, der ikke traditionelt holdes som husdyr i Danmark. Dyreværnsloven indeholder tilsvarende en hjemmel til forbud

² Bekendtgørelse nr. 1171 af 17. juli 2020 om lister over smitsomme sygdomme til lov om hold af dyr og anmeldepligt af sygdommene

mod hold af visse dyrearter. Hjemlen omfatter dog kun dyr, der kan frembyde fare eller skabe frygt, eller som vanskeligt kan holdes i fangenskab på en dyreværnsmæssig forsvarlig måde. Et reelt forbud mod hold af mink kræver således også en lovændring.

Sammenfattende skal der for at kunne gennemføre indsatsen under scenarie 3 således foretages 2 lovændringer, som skal kunne begrundes, fx ud fra et forsigtighedsprincip om en generel beskyttelse af folkesundheden.

Ressourcemæssige vurderinger

Fødevarestyrelsen har tidligere redegjort for udfordringerne ift. at skaffe kvalificeret personale til de allerede igangsatte indsatser til håndtering af COVID-19 i mink, og det bemærkes, at iværksættelse af yderligere indsatser inden for dyresundhedsområdet vil øge denne udfordring. Det kan derfor blive nødvendigt at omprioritere ressourcer fra andre opgaver, hvor det primært er kontrollen med dyrevelfærd i besætninger, kontrol med levende dyr og animalske produkter samt kontrol med transport af dyr, som risikerer at blive påvirket.

Herudover er der i forbindelse med scenarie 2 en vis risiko for, at de anførte indsatser udgøre en ressourcemæssig udfordring for Fødevarestyrelsens samarbejdspartnere, eksempelvis Beredskabsstyrelsen, der bidrager med personale til udførsel af opgaven. Beredskabsstyrelsen er for indeværende meget optaget i løsning af opgaver i COVID-krisen i øvrigt, men har dog oplyst, at de vil kunne bistå med løsning af opgaven med et passende varsel.

For scenarie 3 har det ikke tidsmæssigt været muligt for Fødevarestyrelsen at estimere, hvor lang tid til vil tage at aflive samtlige 13,4 mio. registrerede mink, men forventningen er, at det vil tage et halvt til et helt år at gennemføre såfremt Fødevarestyrelsen skal stå for aflivningen. Hertil kan der blive behov for at lægge den tid, der evt. kan gå med juridiske afklaringer med avlere, der ikke ønsker at efterkomme et lovkrav.

Branchens økonomi

I 2019 udgjorde produktionen af minkskind 12,8 mio. skind, hvoraf størstedelen blev eksporteret til udlandet. I 2019 var eksportværdien af minkskind på cirka 5 mia. kr., svarende til 3 pct. af eksportværdien i den danske fødevarerklønge.

Grundet dette store internationale engagement, er minkbranchen meget prisfølsom, og vil derfor opleve store økonomiske udsving fra år til år. Således havde minkavlerne i 2010-2014 et gennemsnitligt resultat på 2,7 mia. kr. for aflønning af kapital og ejer, mens samme tal for perioden 2015-2019 var på kun 0,1 mia. kr., hvor det gennemsnitlige resultat var negativt i både 2018 og 2019 grundet en længere periode med lave priser på skind.

Vurderingerne i dette notat skal derfor ses i lyset af, at driftsresultaterne de seneste år har været negative, hvilket også har medført et fald i antallet af bedrifter fra ca. 1300 bedrifter i 2018 til ca. 1000 bedrifter i 2019. I 2020 er økonomien for erhvervet blevet yderligere forværret som følge af COVID-19, hvorfor erhvervet forventer, at der vil ske en yderligere reduktion i antallet af besætninger, samt at der i de besætninger som fortsætter, vil ske en reduktion i antallet af avlsdyr.

Scenarie 1 - Inværksættelse af yderligere kontrol- og smittebeskyttelsesindsatser

De ekstra kontrol- og smittebeskyttelsesindsatser foreslået af FVST, SSI, SST og STPS fremgår af vedhæftede "Bilag 1 - Anbefalinger vedrørende yderligere tiltag", og omfatter indsatser for at styrke den smittebeskyttende indsats, opnå hurtigere detektion af smitte i minkbesætninger og flere tests af personer med relation til minkbesætninger.

De samlede omkostningerne beløber sig til i alt 9,8 mio. kr., og den bevillingsmæssige konsekvens for Fødevarestyrelsen er opgjort til i alt 8,3 mio. kr. som følger:

Tabel 1. Omkostninger til ekstra kontrol- og smittebeskyttelsesindsatser, jf. scenarie 1

Omkostninger, mio. kr.	Brutto	Dynamisk effekt	Netto
Personale	1,5		1,5
Øvrig drift	6,6		6,6
Transport	0,5	-0,9	-0,4
Fællefunktioner	1,2	-0,6	0,6
I alt	9,8	-1,4	8,3

Scenarie 2 - Aflivning af alle danske COVID-19 smittede minkbesætninger

Der er den 18. september 2020 i alt 17 besætninger med levende mink under offentligt tilsyn som følge af smitte med COVID-19. Hertil kommer de tre aflivede besætninger, som fortsat er under offentligt tilsyn, mens rengøringsprocesserne gennemføres.

Der er i beregningerne derfor taget udgangspunkt i aflivning af 17 besætninger med en minkpopulation som i de 17 aktuelle besætninger. Udgifterne til erstatning er beregnet i henhold til bekendtgørelse nr. 1323 af 26-11-2015³ (erstatningsbekendtgørelsen), og er opgjort under forudsætning af aflivning for og efter pelsningssæsonen som følger:

³ Bekendtgørelse nr. 1323 af 26-11-2015 om erstatning og udgifter ved bekæmpelse og forebyggelse af husdyrsygdomme.

Table 2. Omkostninger til aflivning, rengøring og kompensation ved aflivning af alle dyr i smittede besætninger, jf. scenarie 2.

Omkostninger, mio. kr.	Aflivning inden pelsningssæson			Aflivning efter pelsningssæson		
	Brutto	Dynamisk effekt	Netto	Brutto	Dynamisk effekt	Netto
Personale	1,4		1,4	0,3		0,3
Øvrig drift	2,5		2,5	2,5		2,5
Transport	0,6	-0,6	-0,1	0,1	-0,1	0,0
Fællefunktioner	1,2	-0,6	0,6	0,2	-0,1	0,1
Erstatning for aflivede mink	35,4		35,4	11,4		11,4
Erstatning for driftstab	2,8		2,8	0,9		0,9
Rengøring af minkfarme	38,9		38,9	22,1		22,1
I alt	82,9	-1,2	81,6	37,5	-0,2	37,3

Anm.: Se Tabel 5 for beregningsforudsætninger

Omkostningerne til gennemførsel anslås således til 82,9 mio. kr., såfremt aflivningen sker inden pelsningssæsonen, og 37,5 mio. kr. hvis aflivningen sker efter pelsningssæsonen og dermed udelukkende omfatter avlsdyrene. Den bevillingsmæssige konsekvens for Fødevarestyrelsen er opgjort til hhv. 81,6 mio. kr. og 37,3 mio. kr. for de to delscenarier.

Det skal bemærkes, at estimaterne kun gælder, såfremt der ikke aflives dyr i flere besætninger end de 17, som indtil videre er blevet smittet. Det må forventes, at der løbende kan komme nye smittede besætninger til, ligesom besætninger på et tidspunkt muligvis vil kunne fritestes og dermed ikke længere kræve aflivning.

Det er af SSI vurderet, at skind fra pelsede smittede mink ikke vil udgøre en sundhedsrisiko ved opbevaring i længere tid (60 dage). Fødevarestyrelsen er derfor sammen med EU-kommissionen i proces med at afklare, om skindene vil kunne anvendes. Skulle det vise sig muligt at anvende skindene, vil det kunne påvirke erstatningsomkostningerne. Den eventuelle effekt kan dog ikke vurderes på nuværende tidspunkt.

Scenarie 3 - Aflivning af alle danske minkbesætninger

Omkostningerne i det følgende er beregnet som udgifterne til aflivning af og kompensation for de 13,4 mio. mink, der pt. er registreret, og er foretaget i henhold til bekendtgørelse nr. 1323 af 26. november 20154.

⁴ Bekendtgørelse nr. 1323 af 26-11-2015 om erstatning og udgifter ved bekæmpelse og forebyggelse af husdyrsygdomme.

I Tabel 3 herunder er opgjort Fødevarestyrelsens estimat for omkostninger til aflivning, rengøring og kompensation til besætningsjerne ved aflivning af alle dyrene i alle landets 1.079 besætninger, dvs. aflivning før pelsningssæsonen, samt omkostningerne hvis aflivningen foretages efter pelsningssæsonen, og dermed alene omfatter avlsdyrene. Det er her antaget, at pelsningssæsonen vil bringe antallet af mink ned på ca. 2 mio. dyr.

Tabel 3. Omkostninger til aflivning, rengøring og kompensation ved aflivning af alle dyr i alle danske besætninger, jf. scenarie 3.

Omkostninger, mio. kr.	Aflivning inden pelsningssæson (alle dyr)			Aflivning efter pelsningssæson (kun avlsdyr)		
	Brutto	Dynamisk effekt	Netto	Brutto	Dynamisk effekt	Netto
Personale	89,1		89,1	13,9		13,9
Øvrig drift	152,3		152,3	151,9		151,9
Transport	36,2	-38,3	-2,0	5,7	-6,3	-0,6
Fællefunktioner	71,3	-42,6	28,6	11,2	-5,8	5,3
Erstatning for aflivede mink	2.392,2		2.392,2	854,40		854,4
Erstatning for driftstab	191,4		191,4	68,4		68,4
Rengøring	38,9		38,9	22,1		22,1
I alt	2.971,46	-80,9	2.890,6	1.125,5	-12,1	1.115,4

Anm.: Se Tabel 5 for beregningsforudsætninger

Indsatserne i scenarie 3 anslås til ca. 3,0 mia. kr., såfremt alle dyrene i alle danske minkfarme aflives inden pelsningssæsonen, og ca. 1,1 mia. kr., såfremt aflivningen sker efter pelsningssæsonen og dermed alene omfatter alle avlsdyrene. Den bevillingsmæssige konsekvens for Fødevarestyrelsen er opgjort til hhv. 2,9 mia. kr. og 1,1 mia. kr. for de to delscenarier.

En sådan aflivning af alle mink i Danmark vurderes, at ville betyde en lukning af hele produktionen i minimum en årrække på grund af tabet af avlsmateriale, og de lave afregningspriser og de negative driftsresultater gør det mindre attraktivt at genstarte produktionen når COVID-19-epidemien er overstået. Samtidigt forventes, at andre lande vil udvide deres produktion for at dække den internationale efterspørgsel, hvilket vil gøre det svært for de danske minkavlere at komme tilbage på de internationale markeder.

(Øvrige) Erhvervsøkonomiske konsekvenser

I det det antages, at tiltagets formål vil nødvendiggøre, at der nedlægges forbud mod hold af mink, vil minkfarme ikke længere have en værdi eller kunne omsættes som minkfarme. Andetages det derudover, at bure og bygninger ikke vil kunne sælges til udlandet eller anvendes til andet formål, vil erhvervet tillige påføres et

tab svarende til værdien af bygninger og bure på ca. 3,8 mia. kr.⁵. Denne omkostningen forventes dog at falde over tid, idet det alt andet lige må forventes at minkavlerne vil kunne anvende jorden til andre formål.

Primærproduktionen af mink beskæftigede i 2016 ca. 4.300 fuldtidspersoner, og dertil kommer en cirka halvt så stor afledt beskæftigelse på garverier og lignende folgeerhverv. Det bemærkes, at størrelsen af produktion er faldet en del siden 2016, og det må derfor forventes, at beskæftigelsen også er faldet.

Idet det forventes at arbejdskraften på sigt vil kunne indgå i andre sektorer, forventes de beskæftigelsesmæssige udgifter til minkjerne at begrænse sig til lønomkostningerne under opsigelsesperioden. I det der antages, at arbejdskraften vil have tre måneders opsigelse, vil dette beløbe sig til ca. 200 mio. kr. til aflønning af medarbejderne lige efter dyrene er aflivet.

I tillæg til tabet af dyrene (som forventes erstattet) forventes de øvrige erhvervsøkonomiske konsekvenser således at beløbe sig til yderligere 4,1 mia. kr. som følger:

Tabel 4 Øvrige erhvervsøkonomiske konsekvenser (scenarie 3)

Omkostninger	Mio. kr.
Dækning af driftstab	193
Tabt værdi af bygninger og inventar	3.758
Lønomkostninger i 3 mdr.	179
I alt	4.130

Kilde: Danmarks Statistik (REGNPRO2) og FVST

Endeligt er der, såfremt erhvervet bliver bekendt med planerne om at lade samtlige mink i Danmark aflive, en risiko for, at mange minkavlere vil vælge ikke at pelse deres dyr til november for således, at få udbetalt kompensation for samtlige aflivede dyr frem for at bringe pelsene ud på et meget presset marked, hvor pelslagrene pt. er fyldte, og priserne historisk lave.

Samfundsøkonomiske konsekvenser

I tillæg til ovenstående vurderes et stop af produktionen af mink i Danmark på lang sigt, at ville medføre samfundsøkonomiske omkostninger på cirka 0,1 mia. kr., beregnet som summen af den værdi der skabes i minksektoren og de afledte erhverv. Dette estimat er opgjort på baggrund af den værdi som skabes i minkproduktionen og de afledte erhverv, og skal ses i lyset af, at sektoren har været præget af lave afregningspriser og negative driftsresultater igennem de seneste år.

⁵Estimatet er baseret på et værdien af aktiverne ultimo 2018, og forventes at være faldet yderligere yderligere som følge af flere konkurser igennem 2018 og 2019.

Tabel 5 Faktaboks for centrale beregningsforudsætninger og nøgletal

Forudsætning	Scenarie	Værdi	Beskrivelse
Besætninger, stk.	2	17	Antal minkbesætninger omfattet af aflivning. Besætninger med op til og med 1 dyr er ikke omfattet.
	3	1.079	
Dyr, stk.	2	0,2 mio.	Antal levende mink pr. 18. september 2020. Antallet er fordelt på 32.980 avlsdyr og 174.320 øvrige dyr.
	3	13,4 mio.	
Tidspunkt for aflivning	2	1. nov. 2020	Tidspunkt for pelsningssæsonen. Omfatter alle avls og produktionsdyr (hvalpe og avlsdyr).
	3	1. feb. 2021	
Værdi af minkskind, kr.		180	Dyrenes værdi er beregnet som værdi af skind størrelse 00 ved tidspunkt for pelsning. Prisen er et gennemsnit for gængse skindtyper. For avlsdyr er prisen 2 gange gns. skindpris.
Sparede omkostninger, minkfarm, kr. pr. dyr		14,82-42,03	Estimat beregnet ved aflivning pr. 1. oktober 2020. Er beregnet ved ekstrapolation på basis af interne erfaringstal fra tidligere erstatningssager i 2020. Udgor sammen med værdi af skind erstatning for aflivede mink.
Driftstaberstatning, %		20	Erstatningen er beregnet som 8 pct. af dyrenes værdi, jf. BEK 1323/2015
Rengøring af minkfarme			Beregnet på basis af interne erfaringstal fra tidligere erstatningssager i 2020. Rengøring omfatter udelukkende besætninger smittet med covid-19 (17 besætninger pr. 18. september 2020).
Personale omkostninger		-	Personaleomkostningerne er som hovedregel beregnet som: <i>skønnet tidsforbrug × timepris</i> . Tidsforbruget er det direkte opgaverelaterede forbrug, dvs. eksklusiv forbrug til bl.a. pauser (frokost) og transport.
Timepriser, kr.		389-442	Timepriser hidrører fra FVST's seneste interne prognose for 2020 og er for hver enhed, som deltager i opgaven, opgjort på basis af udbetalt løn pr. årsværk i 2019 og 1.376 timer/årsværk.
Øvrige driftsudgifter			Omfatter driftsudgifter i forbindelse med aflivning (afhentning og destruktion af dyr, aflønning af ejere og medhjælpere, leje af udstyr og hjælpemidler samt forbrug af smittebeskyttelsesudstyr. Er beregnet på basis af interne erfaringstal fra tidligere aflivninger Udgor 100.000 kr. for besætninger på under 2.000 avlsdyr og 200.000 kr. for besætninger på over 2000 avlsdyr.
Transportomkostninger, %		40,7	Personaleomkostningerne i udførende enheder tillægges transportomkostninger på ca. 40,7 %. Transportomkostningerne er prognosticeret for 2020 ifm. 2. budgetopfølgning.
Fællesomkostninger, %		80,0	Personaleomkostningerne i alle enheder tillægges fællesomkostninger på ca. 80,0 %. Transportomkostningerne er prognosticeret for 2020 ifm. med 2. budgetopfølgning.
Dynamisk effekt	2020		Internt lønforbrug til indsatserne ændrer fordelingen af overhead mellem FVST's bevillings- og gebyrfinansierede områder. Den dynamiske effekt benyttes til at opgøre den bevillingsmæssige konsekvens på basis af bruttoomkostningerne ved indsatserne.

Miljø- og fødevarerminister Mogens Jensen har om materialet til FØU-mødet den 23. september 2020 og forevist passage fra coveret af 20. september 2020 "FØ-cover om håndtering af coronasmitte i mink":

"...

Til ministerens orientering vedlægges økonomibilag, der beskriver omkostninger ved 1) øget kontrolindsats som igangsat uge 39, 2) aflivning af smittede besætninger 3) aflivning af alle mink i danske minkbesætninger (*bilag 3*).

..."

forklaret bl.a.⁸⁹, at han ikke husker konkret, at han modtog dokumentet. Som minister modtager man rigtig mange sager, hvilket gjorde sig yderligere gældende for ham, idet han havde flere ressortområder. Dette dokument vedrørte en forberedende ØU-sag, som primært blev håndteret af departementschefen. Når han modtog materiale til møder, som han ikke skulle deltage i, orienterede han sig i det, men han nærlæste det ikke, idet han typisk efterfølgende ville få en sag målrettet til ham, når sagen skulle på et regeringsudvalgsmøde. Han husker ikke at have modtaget dette papir. På dette tidspunkt og op til KU-mødet den 3. november 2020 havde han, Henrik Studsgaard, Tejs Binderup og andre medarbejdere i ministeriet ikke drøftet aflivning af samtlige mink. Hans egen tilgang til det var, at han ikke var sundhedsekspert eller veterinærekspert, så han lyttede til og forholdt sig til eksperternes indstillinger og viden. Forevist passage fra bilag til coveret: "Bilag 2 – Omkostninger ved opstillede scenarier":

"...

Baggrund

Til vurdering af de fremadrettede handlemuligheder, redegøres i dette notat for de statsfinansielle og samfundsmæssige omkostninger for tre scenarier som følger:

1. Iværksættelse af yderligere kontrol- og smittebeskyttelsesindsatser, som foreslået af Fødevarerstyrelsen (FVST), Statens Serum Institut (SSI), Sundhedsstyrelsen (SST) og Styrelsen for Patient Sikkerhed (STPS) i fælles notat af 15. september 2020 (jf. bilag 1).

⁸⁹ Forklaringsdokumentet side 379ff

2. Aflivning af alle danske COVID-19 smittede minkbesætninger.

3. Aflivning af alle danske minkbesætninger.

...

I forhold til scenarie 2 kan påbud om aflivning [af smittede besætninger] meddeles med hjemmel i § 30, stk. 1, i lov om hold af dyr, og indsatsen derfor gennemføres uden behov for yderligere lovgivning. Når der påbydes aflivning, så kan der ydes erstatning, jf. erstatningsbekendtgørelsen.

For scenarie 3 vil aflivning af alle danske besætninger, inklusive besætninger, der ikke er beliggende i området omkring et udbrudssted, eller ikke er under mistanke, ikke kunne ske efter gældende regler i lov om hold af dyr.

...

Iværksættelse af scenarie 3 vil derfor kræve en lovændring. Raske dyr i andre områder end de berørte, vil således ikke på det foreliggende hjemmelsgrundlag kunne kræves aflivet mod erstatning. Aflivning af raske dyr vil desuden udgøre en sådan begrænsning af ejendomsretten, at der vil være tale om ekspropriation. Når der er tale om ekspropriation vil kompensationsssatsen være sat således, at erstatningen svarer til handelsværdien og 20 pct. af driftstabet, under antagelse af at hjemlen i BEK 1323/2015 vil udvides til at omfatte alle mink.

Tiltagets formål vurderes i øvrigt at nødvendiggøre, at der nedlægges forbud mod hold af mink, da der ellers intet er til hinder for, at der fra udlandet indkøbes mink, og at en produktion genetableres.

...

Et reelt forbud mod hold af mink kræver således også en lovændring.

Sammenfattende skal der for at kunne gennemføre indsatsen under scenarie 3 således foretages 2 lovændringer, som skal kunne begrundes, fx ud fra et forsigtighedsprincip om en generel beskyttelse af folkesundheden.

...”

og forevist FØ-cover om håndtering af coronasmitte i mink, hvor det fremgår af kommentarboks indsats af Henrik Studsgaard: ”Foreløbig forelæggelse. Vil

blive lagt til endelig godkendelse med kort frist. Økonomien passer ikke – er ved at blive genberegnet”:

”...

Indstilling

Til ministerens godkendelse vedlægges ØU-cover med bilag vedrørende håndtering af coronasmitte i mink. Der orienteres med sagen om en række nye tiltag, der er iværksat på baggrund af smittetigningen., om regeringens strategi for håndtering af COVID-19 smitte er tilstrækkelig (*bilag 0-2*).

Til ministerens orientering vedlægges økonomibilag, der beskriver omkostninger ved 1) øget kontrolindsats som igangsat uge 39, 2) aflivning af smittede besætninger 3) aflivning af alle mink i danske minkbesætninger (*bilag 3*).

...”

har han forklaret, at han ikke husker at have modtaget den pågældende sag. Han erindrer ikke, at han blev præsenteret for denne problemstilling tilbage i slutningen af september 2020. På dette tidspunkt var de i ministeriet optaget af at håndtere de minkfarme, som var smittet med corona. Der var overhovedet ikke nogen diskussion om at aflive alle mink. Han modtog ikke noget signal om, at hvis man aflivede samtlige mink, ville det kræve yderligere lovhjemmel. Når man som minister skal træffe beslutning om noget, så bliver det sat op i punktform øverst i et cover. Han var slet ikke nede i bilag.

Departementschef Henrik Studsgaard, Miljø- og Fødevareministeriet, har forklaret⁹⁰, at materialet, som blev udarbejdet til et forberedende økonomiudvalgsmøde (FØ) i september 2020, herunder bilag 2, læste han, da det blev lagt op i huset til ministeren. I papiret var udstrækningen af § 30 i lov om hold af dyr reflekteret ganske fint, herunder i forhold til proportionalitet og risikovurdering. Sidst i september 2020, hvor smitten i besætningerne begyndte at stige ganske bekymrende, var der overvejelser om udstrækningen af § 30 i lov om hold af dyr som hjemmel. Fødevarestyrelsen var bekymret for, om man kunne gøre brug af § 30, hvis man skulle udvide aflivningen til også at om-

90 Forklaringsdokumentet side 348

fatte ikke smittede mink på omkringliggende farme. Han stillede spørgsmål ved, om det kunne være rigtigt, at der ikke var hjemmel til en zone 2-ordning i § 30 i lov om hold af dyr, netop fordi loven havde til formål at forebygge smitte blandt husdyr. Det endte med, at man udlagde en zone 2 på 7,8 km med hjemmel i § 30. På baggrund af statistisk analyse var Fødevarestyrelsen nået frem til, at § 30 kunne udgøre hjemmel til oprettelse af en zone 2, idet der var en signifikant sandsynlighed for, at der ville være smitte inden for zonen. I den omtalte FØ-sag var der tillige overvejelse om præventiv aflivning med det formål at få inddæmmet smitten. Det var det, som man diskuterede i slutningen af september 2020. Fra den 21. september 2020 indstillede sundhedsmyndighederne og Fødevarestyrelsen, at man styrkede tiltagene for at inddæmme smitte. Man indlagde et proportionalitetssynspunkt. Forespurgt om han i de videre overvejelser om tiltag mv. i oktober og frem til den 3. november 2020 var bekendt med, at der var et hjemmelsproblem, hvis samtlige mink skulle aflives, har han forklaret⁹¹, at han jo i hvert fald havde læst sagen til FØ-mødet, hvoraf fremgik hjemmelsovervejelser. Han havde i processen gode folk omkring sig, som hele vejen igennem havde refleksioner om hjemmelsgrundlaget. Som departementschef læste han rigtig mange sager hver eneste måned, så han må være ærlig at sige, at han "ikke aktivt bar rundt på viden" om den manglende hjemmel. Hjemmelsspørgsmål fyldte hos ham, som er uddannet jurist. Det at arbejde med hjemler var en integreret del af hans arbejde. Det var en højt profileret sag. Hjemmelsspørgsmålet stod centralt.

Afdelingschef Tejs Binderup, Miljø- og Fødevarerministeriet, har om FØU-mødet den 23. september 2020 og materialet hertil og forevist cover udarbejdet til brug for fødevarerministerens godkendelse af FØ-cover om håndtering af coronasmitte i mink, som til ministerens orientering var vedlagt økonomibilag, som beskrev omkostninger ved bl.a. scenarie "3) aflivning af alle mink i danske minkbesætninger (*bilag 3*)", forklaret bl.a.⁹², at han ikke kan huske, om der var en eksplicit dialog med fødevarerminister Mogens Jensen om scenarie 3. Forevist "Bilag 2 – Omkostninger ved opstillede scenarier" dateret den 20. september 2020 har han forklaret, at han ikke kan huske, om han på det tidspunkt havde særlige drøftelser om hjemmelsspørgsmål med miljø- og fødevarerminister Mogens Jensen. Ministeren blev forelagt den konkrete sag elektronisk; først gik den til Tejs Binderup, derefter til departementschef

91 Forklaringsdokumentet side 349

92 Forklaringsdokumentet side 95f

Henrik Studsgaard, og derfra gik sagen videre til miljø- og fødevareministerens forkontor, som foretog visitering. Der var dog også fysiske møder, hvor sager blev nævnt for ministeren. Han kan ikke huske, om der var drøftelser med ministeren om hjemmel, hvis man valgte at gå i scenarie 3. Han har ikke eksplicit drøftet med Henrik Studsgaard: "Det må vi huske at sige til Mogens eller lignende". Hvis regeringen var af den opfattelse, at scenarie 3 var den rigtige vej at gå, så skulle der etableres lovhjemmel, før der kunne eksekveres på beslutningen. Hvis der manglede hjemmel, kunne man ikke eksekvere ude i felten, men man kunne godt træffe en politisk beslutning. I september 2020 var man ikke i nærheden af at træffe beslutning om at slå alle mink ned. Derfor var der ikke anledning til at gøre yderligere. Hvis sundhedsmyndighederne vurderede, at det var nødvendigt at slå alle mink ned, så måtte der etableres en hjemmel. Han har ikke haft eksplicit samtale med Mogens Jensen om, at ministeren skulle være opmærksom på, at der skulle være hjemmel.

9.2.2.14.6.2. Anmodning om opdatering af "Bilag 2 - Omkostninger ved opstillede scenarier" af 20. september 2020

Den 23. september 2020 sendte fuldmægtig Anders Kroman Liin, Miljø- og Fødevareministeriet, en mail til sin kollega Hans Peter Olsen, med følgende indhold:

"...

Emne: Bestilling: Opdatering af notat om omkostninger fsva. mink og corona (scenarium 3)

...

Kære Hans Peter

I bedes på baggrund af det vedhæftede bilag:

- Konsolidere tallene.
- De tal der fremgår af sagen tager ikke højde for, at en beslutning om aflivning af alle danske minkbesætninger reelt vil være ekspropriation af sektoren, ligesom de afledte erhvervsøkonomiske konsekvenser og nedskrivning af produktionsapparat ikke er medtaget. Beløbet forventes således at blive væsentligt højere. Det bør således fremgå af notatet, hvad den samlede omkostning ved nedlægning af minkerhvervet vil koste - herunder om en udfasningsperiode kan beregnes, såfremt der måtte være ønske om at udfase i stedet for at ekspropriere.

Sagen bedes koordineret med dyresundhed i Fødevarestyrelsen (kontakt: Camilla Brasch Andersen).

Sagen bedes KC-godkendt i AID, inden besvarelsen sendes til Fødevarer & Veterinær.

Frist: 25. september kl. 11.00

..."

Mailen var vedhæftet ovennævnte: "Bilag 2 – Omkostninger ved opstillede scenarier" af 20. september 2020, hvori der var opstillet tre scenarier, herunder aflivning af alle danske minkbesætninger samt en omtale af hjemmel.

Enheds- og kontorchef Camilla Brasch Andersen, Fødevarestyrelsen, har forklaret⁹³, at hun ikke mindes, at hun var inddraget i opdateringen af de økonomiske beregninger eller i de juridiske aspekter. Den bestilte sag fyldte ikke særlig meget, da den allerede var blevet afleveret. De var mere optagede af, at smitten spredte sig.

Fuldmægtig Mathilde Else Ripka Mammen, Miljø- og Fødevarerministeriet, har om bestillingen i Anders Kroman Liins mail af 23. september 2020 til Hans Peter Olsen, som er en bestilling på opdatering af det af hende udarbejdede notat af 18. september 2020 om "Økonomiske konsekvenser ved aflivning af alle mink i Danmark" forklaret⁹⁴, at Hans Peter Olsen var hendes daværende kontorchef. Der blev som følge af mailen afholdt et møde, hvor situationen i minkbranchen blev drøftet. Minkbranchen havde over en årrække, herunder i årene 2012-2013, tjent mange penge, men i årene op til coronaviruspandemien gik det ikke godt for minkbranchen. Det blev på mødet drøftet, hvordan dette skulle udmønte sig i beregningerne, og hvilken tidshorisont de skulle lægge til grund for beregningerne. Det var vigtigt at få klarlagt betydningen af den økonomiske situation i minkerhvervet, og hvad dette skulle betyde for de økonomiske beregninger. Det var en svær vurdering, idet der gennem de seneste år havde været mange konkurser blandt minkavlere. Dette mundede ud i en opdatering af hendes notat, hvor der bl.a. blev tilføjet et afsnit om den potentielle tabte indtjening, såfremt alle mink blev aflivede. Da hun blev

93 Forklaringsdokumentet side 1292

94 Forklaringsdokumentet side 100f

inddraget i håndteringen af coronasmitte på minkfarme, blev der lavet en meget klar ansvarsfordeling, hvor hendes team håndterede alt, der vedrørte erhvervs- og samfundsøkonomi, mens resten, herunder hjemmelsspørgsmålet, blev håndteret i Fødevarestyrelsen.

9.2.2.15. Sundhedsstyrelsens notat af 24. september 2020 "Status på initiativer i relation til håndtering af ny corona-virus på minkfarme"

Sundhedsstyrelsen fremkom den 24. september 2020 efter anmodning fra Sundhedsministeriet med notatet: "Status på initiativer i relation til håndtering af ny corona-virus på minkfarme".

Det fremgår bl.a. af notatet, at nye virusmutationer kunne udgøre en væsentlig fare for folkesundheden, og at der var et stort behov for hurtig og effektiv intervention, samt at Statens Serum Institut, Styrelsen for Patientsikkerhed og Sundhedsstyrelsen vurderede, at de iværksatte tiltag heller ikke fremadrettet ville være tilstrækkelige til at forebygge spredning af smitte:

"Sundhedsstyrelsen

Dato 24-09-2020

Sagsnummer 04-0100-829

Status på initiativer i relation til håndtering af ny corona-virus på minkfarme

...

Dette notat har til hensigt at danne det efterspurgte overblik, og Sundhedsstyrelsen har til udarbejdelsen fået bidrag fra Statens Serum Institut og Styrelsen for Patientsikkerhed. Som supplement henvises i øvrigt til notat fra 7. september "Sundhedsstyrelsen bidrag til håndtering af udbrud af ny corona-virus på minkfarme" og fra 14. september "Sundhedsstyrelsens status på håndtering udbrud af ny corona-virus på minkfarme".

Risikovurdering

I juni 2020 blev der konstateret mink smittet med ny corona-virus på tre minkfarme i Nordjylland. Der blev udarbejdet en plan for håndtering og forebyggelse af yderligere smittespredning ("COVID-19 i mink i Dan-

mark. Beslutningsgrundlag) i et samarbejde mellem Fødevarestyrelsen, Statens Serum Institut, Styrelsen for Patientsikkerhed og Sundhedsstyrelsen, og situationen blev derefter vurderet til at være under kontrol.

I august blev der konstateret smitte i tre andre minkfarme, og siden 1. september er der hver uge blevet konstateret smitte på 5-6 nye farme.

Status d. 24/9 kl. 15.00 er, at 25 minkbesætninger aktuelt er smittede, alle lokaliseret i Nordjylland, og aktuelt er yderligere 10 under mistanke.

Der har været mistanke om smitte på Læsø og på Sjælland, men her er mistanken blevet afkræftet.

Statens Serum Institut har i notat af 18. september beskrevet, at der fortsat opstår nye mutationer i ny coronavirus i minkbesætninger. Dette indebærer en risiko for, at der opstår nye varianter, som er mere smitsomme og medfører en øget sygelighed. Derudover sidder de særlige mink-mutationer i områder af virus, der kan indebære en risiko for, at de vacciner, der er under udvikling, ikke giver en optimal beskyttelse mod smitte med disse varianter. Da de danske minkbesætninger potentielt udgør et meget stort reservoir af ny coronavirus med tilhørende risiko for yderligere mutationer, er situationen fortsat meget bekymrende, da nye virusmutationer kan udgøre en væsentlig fare for folkesundheden og sundhedsmyndigheder finder samstemmende, at der er et stort behov for hurtig og effektiv intervention.

...

Sammenfatning

Risikovurdering er, at vi nu ser stigende smitte blandt mink og personer der arbejder med mink, både forhold til antallet af farme og den geografiske spredning. En ukontrolleret smittespredning i millioner af dyr indebærer en øget risiko for nye mutationer, som kan viderebringes til mennesker med potentielle store konsekvenser.

Der er siden juni måned iværksat en lang række initiativer for at hindre smittespredning blandt minkbesætninger, men flere er endnu ikke fuldt implementeret. Det er særlig bekymrende at personalet ikke har modtaget oplæring og instruktion i korrekt brug af værnemidler. Der-

udover er overvågning ved regelmæssig testning ikke implementeret, men bør intensiveres.

Samlet set har de seneste ugers overvågning og opsporing vist, at de tiltag der er implementeret på nuværende tidspunkt ikke har været tilstrækkelige til at forebygge smitte af nye minkfarme.

Statens Serum Institut, Styrelsen for Patientsikkerhed og Sundhedsstyrelsen vurderer, at de iværksatte tiltag omkring testning, information, øget brug af værnemidler m.m. heller ikke fremadrettet vil være tilstrækkeligt til at forebygge spredning af smitte fra de smittede minkfarme til andre farme i området med risiko for yderligere spredning til samfundet.

...”

9.2.2.16. Fødevarestyrelsens notat af 25. september 2020 ”Covid-19 i mink - hjemmel til og argumentation for at genindføre aflivning af smittede minkbesætninger og oprettelse af zoner”

Ved mail af 25. september 2020 kl. 19.08 fremsendte Fødevarestyrelsen til afdelingschef Tejs Binderup, kontorchef Paolo Drostby og teamleder Katja Goodhew, alle Miljø- og Fødevareministeriet, notat af 25. september 2020: ”Covid-19 i mink – hjemmel til og argumentation for at genindføre aflivning af smittede minkbesætninger og oprettelse af zoner”. Det fremgår af mailen, at materialet er godkendt af veterinærdirektør Hanne Larsen.

I notatet var der omtale af, at det var Fødevarestyrelsens vurdering, at der ”på nuværende tidspunkt” som følge af risikovurderingerne ikke var lovgivningsmæssig hjemmel til at træffe afgørelse om at indføre zoner eller til at aflive minkene i zonerne.

Af notatet fremgår bl.a.:

”NOTAT

Fødevarestyrelsen
Dyresundhed
J.nr. 2020-14-81-02489
Ref. RINI/TEJE
Den 25. september 2020

Covid-19 i mink – hjemmel til og argumentation for at genindføre aflivning af smittede minkbesætninger og oprettelse af zoner

Problemstilling

Sundhedsmyndighederne og politikerne stiller spørgsmål til Fødevarestyrelsens praksis med at lade smittede minkbesætninger gennemgå sygdommen frem for at håndtere dem som andre liste 1 og 3 sygdomme, dvs. ved at oprette zoner og aflive minkene i zonerne.

Ud fra risikovurderinger i de foreliggende besvarelser fra Dansk Veterinær Konsortium og Statens Serum Institut om virus-mutationer og virkemidlers effektivitet, er der ikke på nuværende tidspunkt et tilstrækkeligt fagligt og dermed heller ikke juridisk grundlag for at anvende så indgribende tiltag som at indføre zoner og aflive mink.

Baggrund

De første tre minkbesætninger, der blev fundet smittede med Covid-19 i sommerperioden 2020, blev ud fra et forsigtighedsprincip aflivet. Herefter blev der indført krav om adgangs begrænsning og pligt til at anvende værnemidler ved ophold i besætningen for, at sikre smittebeskyttelsen både for mennesker og dyr. Sundhedsmyndighedernes vurdering er, at der er en ringe risiko for, at der sker smitte fra en COVID-19 positiv minkbesætning til det omgivende samfund via mennesker, hvis de skærpede retningslinjer, herunder brug af værnemidler, følges.

Der er p.t. konstateret 27 smittede minkbesætninger og yderligere 14 minkbesætninger er under mistanke for at være smittede. Udviklingen er ikke stoppet - tvært i mod er tendensen stigende.

Fødevarestyrelsen har derfor bedt Dansk Veterinær Konsortium om en vurdering af de forskellige virkemidlers evne til at forebygge og reducere spredningen af COVID-19 mellem mennesker og mink. Vurderingen adresserer de forskellige tiltag, som allerede er iværksat samt mulige fremadrettede tiltag, herunder spørgsmålet om aflivning af smittede besætninger og forebyggende aflivning af raske besætninger. Denne vurdering og Fødevarestyrelsens allerede igangsatte håndtering af de forskellige virkemidler fremgår af afsnittet *Virkemidler*.

Dansk Veterinær Konsortium og Statens Serum Institut har begge udtrykt bekymring om udviklingen i antallet af smittede besætninger og i udviklingen af særlige varianter af virus i minkbesætninger. Deres bekymring går på, om disse varianter af virus er så ændret, at det medfører, at en vaccine eventuelt ikke vil være effektiv / eller vil være mindre effektiv. Der er ingen vaccine, der er prøvet mod ”minkvarianterne” endnu.

De fremlagte vurderinger indeholder ikke en afklaring af, om de minkrelaterede virusvarianter af SARS-CoV-2, der findes i minkbesætninger og i lokalbefolkningen i Nordjylland, har en større folkesundhedsmæssig betydning end andre varianter af virusset.

Mutation

Minkpopulationen i Danmark omfatter mange dyr. Der produceres således mere end 17 millioner minkskind om året. Erfaringen er indtil videre, at større minkfarme kan smittes fuldt igennem inden for få uger, og at det har været udfordrende at holde smitten ude. Af Dansk Veterinær Konsortiums vurdering og epidemiologiske udredning fremgår det, at risikoen for, at der opstår nye mutationer er meget stor på grund af kontakten mellem mange mink på meget lidt plads. Statens Serum Institut anfører på den baggrund i deres udtalelse, at den fortsatte udvikling af virus i mink med flere og flere mutationer og spredning ved videresmitte til mennesker i Danmark kan udgøre en potentiel fare for folkesundheden. I den epidemiologiske udredning skriver Dansk Veterinær Konsortium, at de to observerede varianter er særligt bekymrende, da de begge forekommer i et område af virusgenomet, der koder for det protein (Spike), virus bruger til at inficere kroppens celler med. Det er det samme protein, man udvikler vacciner imod, og det samme som immunitet efter en overstået infektion formodes at rette sig imod. Der er derfor en mulighed for at de virusvarianter, der opstår i mink vil mindske eller eliminere effekten af vacciner, ligesom det kan øge sandsynligheden for, at folk der allerede har været smittet, kan blive smittet igen med disse virusvarianter, så flok-immunitet udebliver. Den reelle risiko er dog ikke nærmere konkretiseret.

Baseret på de minkfarme i Danmark, hvor SARS-CoV-2 er påvist, vurderes det, at mink kan smittes med SARS-CoV-2 med udvikling af be-

grænsede eller ingen kliniske symptomer i den indledende fase. På en stor del af de smittede farme har symptomer hos mink dog udviklet sig efterfølgende, typisk med luftvejsymptomer, næseflåd og hos nogle også med forøget dødelighed. Det er påvist, at der med stor sandsynlighed sker smitte fra mennesker til mink, og at smitte kan ske fra mink til mennesker.

Regler

Der er med bekendtgørelse 1172 af 17. juli 2020 om COVID-19 hos pelsdyr fastsat krav om overvågning, udarbejdelse af smittebeskyttelsesplaner, herunder adgangsbegrænsning til besætningerne og brug af værnemidler i den daglige drift af besætningerne. Bekendtgørelsen blev primært udstedt både for at hindre smitte fra minkbesætninger til det omgivende samfund, og for at forebygge smitte til andre minkbesætninger.

SARS-CoV-2 i mink er en liste 1 og liste 3-sygdom, jf. listebekendtgørelsen (nr. 1171 af 17. juli 2020).

Som overordnet hjemmel til at aflive dyr inden for et område omkring et udbrudssted finder § 30 i lov om hold af dyr (lovbekendtgørelse nr. 38 af 15. januar 2020) anvendelse.

Der skal dog foreligge en faglig begrundelse og en proportionalitetsvurdering for at bringe disse tiltag i spil frem for andre og mindre indgribende foranstaltninger, jf. retssikkerhedslovens 1 §2.

Virkemidler

Forskellige virkemidler anvendes, dels for at hindre smitte i at blive indført eller udført af minkbesætninger, dels for at overvåge besætningerne, så smittede besætninger opdages og kan håndteres.

[Fodnote udeladt]

Vurderingen fra Dansk Veterinær Konsortium fastslår, at korrekt brug af de værnemidler, der er foreslået, og som fremgår af bilaget til bekendtgørelsen om COVID-19 i pelsdyr, sammen med korrekt implementering af adgangsbegrænsning og smittebeskyttelsesplanerne, hver for

sig vil reducere smitte med virus fra mennesker til minkene og vise versa. Den samtidige brug af alle de nævnte tiltag må derfor anses at give et højere beskyttelsesniveau.

Personalets brug af værnemidler og udarbejdelse af smittebeskyttelsesplaner tilpasset den enkelte besætning er indført som krav i bekendtgørelse om COVID-19 hos pelsdyr. Værnemidlerne skulle optimalt set hindre, at der bringes smitte ind i minkbesætningerne, og også hindre at det bringes ud igen, hvis minkene alligevel skulle blive smittet. Udviklingen i antallet af smittede besætninger viser, at tendensen er stigende. Det rejser spørgsmålene om, det er de korrekte værnemidler, der anvendes, og om de anvendes korrekt. Fødevarestyrelse har øget fokus på korrekt valg og anvendelse af værnemidler i besætningerne, og der kører lige nu en mindre kontrolkampagne med netop dette fokus for at få spørgsmålene belyst, og for at højne opmærksomheden hos personalet i minkbesætningerne på korrekt brug af værnemidlerne.

I vurderingen konkluderes det, at det overvågningsprogram med analyse af prøver fra døde mink med tre ugers mellemrum, der er iværksat, er i stand til at finde smittede besætninger. Dog vurderes det, at intensiteten ikke er tilstrækkelig til at finde smittede besætninger tidligt i forløbet.

Der indsendes løbende prøver fra døde mink ind til undersøgelse for SARS-CoV-2. Besætningsejerne har siden uge 30 skullet indsende svaaberprøver fra nyligt døde mink til undersøgelse hos Statens Serum Institut med tre ugers mellemrum. Overvågningsprøverne har afsløret smitte i nogle af minkbesætningerne. Frekvensen af prøveindsendelsen er dog ikke egnet til i alle tilfælde at afsløre en infektion hos minke tidligt i forløbet. Derfor har Fødevarestyrelsen valgt, at der fra 28. september 2020 skal tages prøver af alle døde mink, og prøverne skal indsendes 2 gange ugentligt fra minkfarme fra de fire nordjyske kommuner (Hjørring, Frederikshavn, Jammerbugt og Brønderslev). Tiltaget vil bevirke, at en infektion kan opdages tidligere i forløbet og dermed forventeligt være med til at inddæmme smitten bedre. Overvågningsfrekvensen i resten af landet beholdes på hver tredje uge, men kan justeres, hvis andre kommuner oplever smitte i minkbesætninger.

Dansk Veterinær Konsortiums vurdering af test af personer med tilknytning til minkfarme fastslår, at hyppig test vil kunne finde nogle positive personer tidligt i forløbet. Sundhedsmyndighedernes juridiske analyse viser imidlertid, at epidemilovgivningen ikke hjemler mulighed for at gøre test af personer med relation til minkfarme obligatorisk.

Fødevarestyrelsen og sundhedsmyndighederne arbejder sammen om indhentning af oplysninger og udredning af eventuelle smittekæder i befolkningen i de berørte områder. Heri ligger også en fælles indsats med at opfordre personer med relation til minkfarme til at være særligt opmærksomme på COVID-19, lade sig teste regelmæssigt og i øvrigt iagttage de forskellige generelle forholdsregler for at undgå at blive smittet med COVID-19. Øget fokus på oplysning om undersøgelse er et af de forslag, der allerede er stillet i regi af sundhedsmyndighederne til et indsatsområde med øget fokus.

På spørgsmålet om effekten af aflivning af smittede besætninger vurderer Dansk Veterinær Konsortium, at det vil have en begrænset effekt på risikoen for smitte til personer med tilknytning til besætningerne og i lokalsamfundet som sådan, fordi smitten allerede forventes at være udbredt i blandt minkene og spredt til personer, der er i kontakt med besætningen, før besætningen findes smittet. Med den øgede overvågning i de berørte områder forventer Fødevarestyrelsen at kunne identificere en smittet besætning på et tidligere tidspunkt i forløbet, og derved kunne øge forholdsreglerne for personalet i besætningen tilsvarende.

Dansk Veterinær Konsortium vurderer derimod, at aflivning af raske minkbesætninger i risiko for at blive smittede i de berørte områder vil reducere den massive virusproduktion i mink i området og dermed risikoen for, at der opstår mutationer i virus til nye minkvarianter. Endvidere vurderer de, at antallet af smittekæder fra disse nye varianter vil reduceres.

I vurderingen fremgår det samtidig, at dette tiltag ikke vil hindre introduktion af smitte i de tilbageværende raske minkbesætninger. Vurderingen tager ikke stilling til udbredelsen af den foreslåede forebyggende aflivning.

Proportionalitet

Som følge af at der fortsat påvises farme med ny-introduktioner af SARS-CoV-2 i de to kommuner Hjørring og Frederikshavn, kan der stilles spørgsmålstejn ved, om de forbyggende tiltag, der er iværksat i minkfarme, virker, eller om tiltagene er blevet tilstrækkeligt implementeret i området. Det efterprøver Fødevarestyrelsen i øjeblikket, ligesom der igangsættes en øget overvågning.

Den fortsatte udvikling af virus i mink med flere mutationer og spredning ved videresmitte til mennesker i Danmark udgør ifølge sundhedsmyndighederne en potentiel fare for folkesundheden og for de forventede effekter af en vaccine. De foreliggende risikovurderinger fra Dansk Veterinær Konsortium og Statens Serum Institut giver ikke svar på, hvad betydningen af de observerede mutationer har for folkesundheden, men blot at det giver anledning til bekymring. Det har vist sig vanskeligt at kvalificere denne bekymring for folkesundheden mere præcist, herunder om "minkvarianterne" har et andet eller mere alvorligt sygdomsforløb hos mennesker, end andre varianter af SARS-CoV-2.

Med usikkerheden og den viden, der findes i forhold til de kliniske symptomer i smittede minkfarme, vurderer Fødevarestyrelsen ikke, at aflivning af smittede såvel som raske minkbesætninger i de berørte områder på nuværende tidspunkt er proportional i forhold til de andre virkemidler, som allerede er igangsat, jf. ovenstående.

Ændrer situationen sig på basis af den øgede overvågning, så smitte opdages på et tidligt tidspunkt i forløbet hos de smittede besætninger, kan der være grundlag for at vurdere situationen igen.

Sammenfatning

De foreliggende risikovurderinger, som fremgår af udtalelserne i relation til den epidemiologiske udredning af SARS-COV-2 og virkemidler i smittede minkfarme fra Dansk Veterinær Konsortium og Statens Serum Institut, giver på nuværende tidspunkt ikke det nødvendige fagligt-videnskabelige grundlag for, at Fødevarestyrelsen har lovgivningsmæssig hjemmel til at træffe afgørelser om at indføre zoner eller at aflive mink.

De intensiverede indsatser med virkemidler, herunder overvågning, fastholdes.

Viser den øgede indsats, at smittede besætninger opdages tidligt i forløbet, og der derved er en bedre chance for at kunne hindre smitte til personer med kontakt til besætningerne og i lokalområdet, kan der være grundlag for at foretage en ny vurdering.

Tilsvarende kan et ændret evidensgrundlag og vurdering af risiko for folkesundheden fra sundhedsmyndighederne give grund til at foretage en anden vurdering.”

Enheds- og kontorchef Camilla Brasch Andersen, Fødevarestyrelsen, har forevist notat til miljø- og fødevareministeren af 25. september 2020 fra Fødevarestyrelsen, forklaret bl.a.⁹⁵, at hun har godkendt notatet, som var baseret på de indspil, som de havde fået fra DK-VET og fra sundhedsmyndighederne den 18. september 2020. Notatet krydsede derfor risikovurderingen af 24. september 2020.T 5

Veterinærdirektør Hanne Larsen, Fødevarestyrelsen, har forklaret bl.a.⁹⁶, at der i Fødevarestyrelsen forelå en risikovurdering og en proportionalitetsvurdering, der havde gjort, at de i et notat af 25. september 2020 havde vurderet, at der ikke var hjemmel til at starte aflivningerne.

9.2.2.16.1. Orientering af miljø- og fødevareministeren om Fødevarestyrelsens notat af 25. september 2020

I Miljø- og Fødevareministeriet blev der udarbejdet et cover i anledning af Fødevarestyrelsens notat af 25. september 2020.

Af coveret fremgår bl.a., at det på det foreliggende grundlag var Fødevarestyrelsens vurdering, at der ikke var lovgivningsmæssig hjemmel til at træffe afgørelse om at indføre zoner eller til at aflive minkene i zoner:

95 Forklaringsdokumentet side 1292

96 Forklaringsdokumentet side 1542

”COVER

Miljø- og Fødevareministeriet
Departementet

Til: [minister for fødevarer, fiskeri og ligestilling og minister for nordisk samarbejde/departementschef/afdelingschef]

Styrelsessag

Ref: TEJE

Styrelses J.Nr.: Styrelseschef Direktion i styrelsen
2020-14-81-024889 Camilla Brasch Andersen Hanne Larsen

Covid-19 i mink - hjemmel til og argumentation for at genindføre aflivning af smittede minkbesætninger og oprettelse af zoner

Indstilling

Til ministerens orientering vedlægges notat om hjemmel til og argumentation for at genindføre aflivning af smittede minkbesætninger og oprettelse af zoner.

Sagen kort inkl. politisk landskab

Sundhedsmyndighederne har udtrykt bekymring for den fortsatte udvikling i antallet af smittede minkfarme og dermed også stillet spørgsmål til Fødevarestyrelsen om, der i stedet overvejes en strategi med at aflive smittede minkbesætninger og besætninger indenfor en beskyttelseszone, som det fx er praksis at gøre ved højpatogen fugleinfluenza eller andre af de smitsomme husdyrsygdomme.

For at indføre et sådant tiltag skal der være et fagligt-videnskabeligt grundlag for, at der er en øget risiko for folkesundheden ved at lade besætningerne gennemleve sygdommen frem for at aflive dem.

Notatet behandler de risikovurderinger, som sundhedsmyndighederne og Dansk Veterinær Konsortium har afgivet.

På det foreliggende grundlag er det Fødevarestyrelsens vurdering, at der ikke er lovgivningsmæssig hjemmel til at træffe afgørelser om at indføre zoner eller at aflive minkene i zoner.

Strategi og proces

De intensiverede indsatser med virkemidler, herunder den øgede overvågning, der allerede er igangsat, fastholdes.

Viser den øgede indsats, at Fødevarestyrelsen finder smittede besætninger tidligt i forløbet, og der derved er en bedre chance for at kunne hindre smitte til personer med kontakt til besætningerne og i lokalområdet, kan der være grundlag for at foretage en ny vurdering.

...

Afdelingschef Tejs Binderup, Miljø- og Fødevareministeriet, har om coveret forklaret⁹⁷, at han godkendte coveret, men han var ikke inde over den juridiske vurdering af, hvorvidt der var hjemmel til at indføre zoner eller aflive mink i zoner; men det følger jo af coveret, at der skal være et fagligt-videnskabeligt grundlag for at kunne aflive. På det tidspunkt kunne den foreliggende risikovurdering ikke føre til, at § 30 i lov om hold af dyr kunne bringes i anvendelse.

Veterinærdirektør Hanne Larsen, Fødevarestyrelsen, har om Fødevarestyrelsens notat af 25. september 2020 forklaret⁹⁸, at der gik en lang række ting forud herfor i september 2020. Tilbage i juli måned lavede de sammen med sundhedsmyndighederne et beslutningsgrundlag til regeringen, hvor de ud fra den daværende viden sagde, at det ikke var nødvendigt at fortsætte med at aflive smittede besætninger. På daværende tidspunkt var deres vurdering, at man med mindre indgribende tiltag kunne opnå, at risikoen for, at smitten bredte sig fra besætningerne og ud i samfundet, var lav. Der blev i samarbejde med sundhedsmyndighederne truffet en række foranstaltninger i den forbindelse. Det manifesterede sig i en bekendtgørelse, hvorefter minkavlerne blev forpligtede til at lave risikohandlingsplaner og bære værnemidler osv. I september begyndte der imidlertid at komme smitte i besætningerne igen, efter at der havde været en pause henover sommeren. Der kom også på dette tidspunkt nogle risikovurderinger fra sundhedsmyndighederne, hvor der blev lagt mere og mere vægt på mutationsrisikoen. Den risiko havde de også selv en vurdering af, og de spurgte også deres konsortium, DK-VET, om, hvordan de vurderede de virkemidler, der var sat i værk på daværende tidspunkt, og om de vurderede, at der var behov for yderligere af de virkemidler, de havde

97 Forklaringsdokumentet side 657

98 Forklaringsdokumentet side 513f

i lovgivningen, herunder aflivninger af dyr. Risikovurderingen fra sundhedsmyndighedernes side, som lå til grund for deres cover og notat af 25. september 2020 var ikke den vurdering, som sundhedsmyndighederne fremkom med den 24. september. De dokumenter krydsede hinanden, så de nåede ikke at få den vurdering med som en del af deres grundlag. DK-VET vurderede imidlertid fortsat på dette tidspunkt, at værnemidler kunne have en effekt. Man vurderede, at adgangsbegrænsning, skift af tøj og at vaske hænder osv. ville have en effekt. Aflivning af besætningerne vurderede man derimod nok ville have en begrænset effekt, fordi man opdagede smitten i besætningerne relativt sent. De havde en vurdering fra deres rådgiver, der gik ud på, at der kunne være en effekt af mindre indgribende foranstaltninger, så de mente ikke, at proportionalitetsgrundlaget var til stede. De havde på dette tidspunkt heller ikke risikovurderingen fra sundhedsmyndighederne af 24. september 2020.

9.2.2.17. Mailkorrespondance den 24. og 25. september 2020 i Sundhedsministeriet vedrørende hjemmel

Den 24. og 25. september 2020 var der mellem medarbejdere i Sundhedsministeriet en mailkorrespondance om lovhjemmel, som begyndte med, at afdelingschef Dorthe Eberhardt Søndergaard forespurgte blandt andre kontorchef Katrine Kaldahl og specialkonsulent Niels Torpegaard Christensen, om der var hjemmel i epidemiloven til at slå mink ned:

”...

Fra: Dorthe Eberhardt Søndergaard ...

Dato: 24. september 2020 kl. 17.45.17 CEST

Til: Katrine Kaldahl ..., Niels Torpegaard Christensen ...,

Mette Touborg Heydenreich .., Frederik Rechenback Enelund ...

Emne: Mink, mutationer og nedslagtning

Kære alle

Tejs ringede igen. Hvis FVST skal anbefale en nedslagtning af mink pga risiko for at virus via mink muterer til noget rigtig træls (Tejs' udtryk), så har de brug for noget mere håndfast om risikoen fra SSI, hvis deres hjemler til nedslagtning og ringnedslagtning skal bruges.

Så kan SSI være mere konkrete? Kan de sætte tal på risikoen – er den rent skrivebordsakademisk eller er der høj sandsynlighed for at det vil ske?

Og (derfor Mette og Frederik på mailen) er der hjemmel i epidemiloven til at slå mink ned, fordi der er en risiko for at de smitter mennesker?

Mvh. Dorthe

..."

Fra: Frederik Rechenback Enelund ...

Sendt: 24. september 2020 18:13

Til: Mette Touborg Heydenreich ...

Emne: Fwd: Mink, mutationer og nedslagting

Kære Mette. Jeg tænker umiddelbart nej. Men måske § 12, stk. 4, kombineret med ekspropriation?

§ 12

Sundheds- og ældreministeren kan påbyde, at der skal iværksættes rensning af personer, der formodes forurenede med smitstof eller biologisk kampstof. Ministeren kan også påbyde desinfektion af løsøre, fast ejendom og befordringsmidler m.v. *Stk. 2.* Efterkommes påbuddet i stk. 1, 1. pkt., ikke, kan politiet efter anmodning tilbageholde den formodedt forurenede, indtil rensning har fundet sted. *Stk. 3.* Sundhedsstyrelsen fastsætter nærmere regler om rensning af personer, der formodes forurenede med smitstof eller biologisk kampstof. *Stk. 4.* Sundheds- og ældreministeren kan efter forhandling med Sundhedsstyrelsen endvidere iværksætte andre foranstaltninger af begrænset art og omfang for at hindre, at smitte udbredes.

...

Fra: Mette Touborg Heydenreich

Til: Dorthe Eberhardt Søndergaard

Cc: Frederik Rechenback Enelund; Katrine Kaldahl; Niels Torpegaard Christensen

Emne: VS: Mink, mutationer og nedslagting

Dato: 24. september 2020 22:03:12

Kære Dorthe

Det er er nok meget op af bakke, men vi har gjort os nogle overvejelser:

Første bud er § 12, stk. 4, se Frederiks mail nedenfor. Mener dog ikke at hjemlen er klar nok til dette ret indgribende formål.

En anden overvejelse kunne gå på § 12 d, stk. 3, nr. 2, hvis hjemlen kan skabes ved at fravige nogle rettigheder i deres egen lovgivning, som så kunne skabe en hjemmel. § 12 d, stk. 3, har følgende ordlyd:

...

2) Fravigelse er påkrævet som følge af tiltag til at forebygge eller inddæmme udbredelsen af en alment farlig sygdom her i landet, og de pågældende forpligtelser og rettigheder i den sammenhæng må anses for at være af mere underordnet betydning.

...”

Kontorchef Katrine Kaldahl, Sundhedsministeriet, har om mailkorrespondancen den 24. september 2020 forklaret bl.a.⁹⁹, at Mette Touborg Heydenreich og Frederik Rechenback Enelund arbejder i det ene af Sundhedsministeriets to juridiske kontorer. Hun mener, at Dorthe Eberhardt Søndergaard og Mette Touborg Heydenreich havde en drøftelse, men hun kan ikke huske, at de har haft møder i forlængelse af mailkorrespondancen. Forevist mailkorrespondance mellem hende og Niels Torpegaard Christensen dagen efter, fredag den 25. september 2020:

”...

Fra: Katrine Kaldahl ...

Sendt: 25. september 2020 09:05

Til: Niels Torpegaard Christensen ...

Emne: retsinfo

<https://www.retsinformation.dk/eli/lta/2020/208>

...

Fra: Niels Torpegaard Christensen

Sendt: 25. september 2020 11:19

Til: Katrine Kaldahl

Emne: SV: retsinfo

99 Forklaringsdokumentet side 469ff

Jeg forstår ikke, hvorfor vi skal ind i epidemiloven.

I lov om hold af dyr er der hjemmel til aflivning:

§ 30. Ministeren for fødevarer, fiskeri og ligestilling kan for at udrydde, hindre, begrænse eller imødegå⁽⁵⁴⁾ risiko for udbredelse af zoonotiske smitstoffer og af de sygdomme, der er anført i de i § 25 nævnte lister 3 og 4, fastsætte regler om og meddele påbud om gennemførelse af særlige foranstaltninger samt meddele forbud mod anvendelse af dyr, dele heraf eller animalske fødevarer, sæd, oocytter, embryoner af dyr samt gødning, hø, halm, dyrefoder og andre produkter og genstande, hvorved sygdomme og zoonotiske smitstoffer kan spredes.⁽⁵⁵⁾ Ministeren kan endvidere fastsætte regler om og meddele påbud om gennemførelse af særlige smitteforebyggende foranstaltninger i andre tilfælde end ved udbrud eller mistanke om udbrud.⁽⁵⁶⁾

Stk. 2. Foranstaltningerne i henhold til stk. 1 kan bl.a. omfatte:⁽⁵⁷⁾

1) For dyrehold og vildtlevende dyr:

- a) Særlige undersøgelser, herunder prøveudtagning med henblik på diagnosticering,
- b) tilsyn,
- c) mærkning,
- d) behandling,
- e) vaccination,
- f) isolation,
- g) særlige betingelser for levering af dyr,
- h) aflivning af dyr, herunder i et område omkring et udbrudssted⁽⁵⁸⁾, eller slagtning på særlige vilkår og

Af noten til 2. pkt, fremgår:

(56) 2. pkt. blev indsat ved L 2018 1550 og omfatter modsat 1. pkt. situationer, hvor der ikke er tale om udbrud eller begrundet mistanke om udbrud.

Bestemmelsen tænkes også anvendt i situationer, hvor dyrene ikke selv er syge, men hvor smitstoffet stadig udgør en sundhedsmæssig risiko for mennesker.

...

From: Katrine Kaldahl ...

Sent: 25-09-2020 13:02:18 (UTC +02)

To: Niels Torpegaard Christensen ...

Subject: SV: retsinfo

Tak! Lyder faktisk som om, at de har en ret vidtrækkende hjemmel. Men ikke til hele landet (med mindre riskovurderingen ændre sig). Forstod det som, at MFVm ville høre hvad vi kunne med epidemiloven – og at en evt. nedslagtning ud over syge dyr var svær i deres lov. Men virker det da ikke til.

Har aftalt med MFVM vi ikke gør mere pt. – men hvis problemet opstår må vi tage en snak med dem om nedenstående.

...”

har hun forklaret¹⁰⁰, at hun ikke husker, om hun sendte et link til lov om hold af dyr eller til epidemiloven. Hun er ret sikker på, at hun ringede og aftalte med Paolo Drostby, at Sundhedsministeriet ikke skulle gøre yderligere på daværende tidspunkt. ”Vi” er Sundhedsministeriet. ”Dem” er Miljø- og Fødevareministeriet. Hun husker ikke den konkrete samtale med Paolo Drostby. Hun antager, at hun har haft en samtale med ham. Hun mener, at de tidligere har talt med Miljø- og Fødevareministeriet om spørgsmålet, hvor Fødevarestyrelsen havde sagt, at der ikke var hjemmel i § 30 i lov om hold af dyr. Grunden til, at Niels Torpegaard Christen så på det, var, at de blev fagligt interesserede i spørgsmålet. Hun var ikke dybt nede i loven eller i forarbejderne. Hun havde ikke en vurdering om, hvorvidt der kunne findes hjemmel i lov om hold af dyr. Hun mener, at hun videresendte mailen til Dorthe Eberhardt Søndergaard og nævnte det for hende efterfølgende. I Sundhedsministeriet tolker de kun på epidemiloven.

100 Forklaringsdokumentet side 472

Specialkonsulent Niels Torpegaard Christensen, Sundhedsministeriet, har om mailkorrespondancen forklaret bl.a.¹⁰¹, at han ikke husker, hvorvidt han havde en drøftelse med Katrine Kaldahl om, at der skulle tilvejebringes hjemmel til aflivning af samtlige mink. Han ved, at Katrine Kaldahl og Dorte Eberhardt Søndergaard havde en drøftelse om hjemmelsspørgsmålet. Han blev i den forbindelse bedt om at undersøge, hvorvidt der var hjemmel til at aflive alle mink i den nye epidemilov. I den forbindelse inddrog han det kontor i Sundhedsministeriet, som til dagligt arbejdede med den nye epidemilov. Det pågældende kontor konkluderede, at der ikke var hjemmel i epidemiloven til at aflive mink. I forbindelse med undersøgelsen af epidemiloven, faldt han over lov om hold af dyr. Han undrede sig over, at epidemiloven skulle undersøges, når Miljø- og Fødevareministeriet havde lov om hold af dyr. Han foretog derfor en kort undersøgelse af lov om hold af dyr og dens forarbejder. Han drøftede ikke sin undersøgelse af lov om hold af dyr med Miljø- og Fødevareministeriet. Han tænkte umiddelbart, at der var en bred hjemmel i lov om hold af dyr i forhold til aflivning af mink. Han meldte tilbage til Katrine Kaldahl, at han ikke forstod, hvorfor epidemiloven skulle anvendes, idet han mente, at der kunne være hjemmel i lov om hold af dyr til at aflive alle mink. Katrine Kaldahl takkede ham for undersøgelsen og meldte tilbage til ham, at de ikke skulle foretage sig yderligere.

Afdelingschef Dorthe Eberhardt Søndergaard, Sundhedsministeriet, har om mailkorrespondancen den 24. og 25. september 2020 forklaret¹⁰², at Mette Touborg Heydenreich var kontorchef i Sundhedsjuridisk kontor, og Frederik Rechenback Enelund er konsulent i Sundhedsjuridisk kontor. Mette Touborg Heydenreich og Frederik Rechenback Enelund havde arbejdet med den nye epidemilov siden marts 2020, og de besvarede hjemmelsspørgsmål af forskellig karakter. Sundhedsjuridisk kontor lå organisatorisk i hendes afdeling. Tejs Binderup havde telefonisk oplyst, at Miljø- og Fødevareministeriet ikke havde hjemmel til at aflive raske mink. Hun bad derfor Mette Touborg Heydenreich og Frederik Rechenback Enelund om at undersøge, hvorvidt der kunne være hjemmel hertil i epidemiloven. På dette tidspunkt begyndte man at tale om etablering af zoneinddelinger af minkfarmene. De anså ikke Epidemilovens § 12 som en oplagt hjemmel til aflivning af et større antal coronasmittede mink. Hun ringede til Tejs Binderup og oplyste, at de i Sundhedsministeriet havde

101 Forklaringsdokumentet side 250

102 Forklaringsdokumentet side 274

været igennem epidemiloven, og da han oplyste, at minkavlerne ikke havde en licens til at drive minkfarme, var det hendes vurdering, at epidemiloven ikke kunne hjemle aflivning af raske mink, hvilket hun meddelte Teis Binderup. I dagene efter drøftede de i Sundhedsministeriet, at det var mærkeligt, at Miljø- og Fødevarerministeriet ikke havde en lov, der kunne forebygge ret meget. De snakkede om, at det måtte være en vag lovgivning. Hun ved, at Miljø- og Fødevarerministeriet ved fugleinfluenza har hjemmel til at slå smittede og nabobesætninger ned. Niels Torpegaard Christensen gennemgik herefter lov om hold af dyr, og han mente umiddelbart, at Miljø- og Fødevarerministeriet havde en bred hjemmel til at aflive mink inden for en smittezone. Hun tror ikke, at Niels Torpegaard Christensens gennemgang af lov om hold af dyr involverede en gennemgang af lovens forarbejder.

9.2.2.18. Departementschefmødet den 28. september 2020 mellem Sundhedsministeriet og Miljø- og Fødevarerministeriet

Der blev den 28. september 2020 kl. 8.15–8.45 afholdt møde mellem departementschef i Miljø- og Fødevarerministeriet, Henrik Studsgaard, og departementschef i Sundhedsministeriet, Per Okkels, vedrørende håndtering af covid-19-smittede minkbesætninger. Der blev på mødet truffet beslutning om behov for ny strategi for håndtering af covid-19 på minkfarme.

Af internt cover til brug for mødet fremgår det, at følgende endvidere deltog i mødet: afdelingschef Dorthe Eberhardt Søndergaard og kontorchef Katrine Kaldahl, begge Sundhedsministeriet, faglig direktør i Statens Serum Institut, Kåre Mølbak, direktør Søren Brostrøm fra Sundhedsstyrelsen, afdelingschef Tejs Binderup og kontorchef Paolo Drostby fra Miljø- og Fødevarerministeriet og veterinærdirektør Hanne Larsen, Fødevarerstyrelsen.

9.2.2.18.1. Arbejdet i Sundhedsministeriet

I anledning af departementschefmødet den 28. september 2020 sendte kontorchef Katrine Kaldahl den 27. september 2020 kl. 15.02 materiale til brug for mødet til departementschef Per Okkels og afdelingschef Dorthe Eberhardt Søndergaard. Til mailen var bl.a. vedhæftet det ”Cover til sagsforberedelse”, som er gengivet nedenfor i afsnit 9.2.2.21.5.

Departementschef Per Okkels, Sundhedsministeriet, har om departementschefmødet den 28. september 2020 og forevist Katrine Kaldahls mail af 27. september 2020:

”...

From: Katrine Kaldahl

Sent: 27. september 2020 15:02

To: Per Okkels [Per Okkels]; Dorthe Eberhardt Søndergaard [Dorthe Eberhardt Søndergaard]

CC: Marilou Pehrson [Marilou Pehrson]; Hanne Bach [Hanne Bach]

Subject: Materiale til DC møde om mink- mandag morgen

Attachments: ØU-sag vedr. mink (til ØU den 30 sep).pdf; SSI seneste vurdering af mutationer_18.

sep.docx; Status fra SST vedr. implementering af nye initiativer.pdf;

Veterinær kondortium_vurdering

af aflivning mv.pdf; Veterinær konsortium_epidemiologisk udregning mink.pdf

Kære begge

Som aftalt med Dorthe hermed en ”mink-pakke” med det væsentligste materiale om mink – så I har det samlet til DC-mødet i morgen tidlig.

Vedhæftet er:

- Nyeste version af ØU-sagen om mink (som skal på ØU onsdag den 30. september) – ligger pt. i flow til clearing.
- SSI seneste (risiko)vurdering af minkmutationer (modtaget mandag d. 21. sep) (indgår også delvist i ØU-sagen bilag 2)
- Status på nye initiativer på SUMs område fra SST (modtaget torsdag d. 24. sep)
- Det veterinær konsortiums (SSI + KU) vurdering af virkemidler – herunder aflivning (indgår også delvist i ØU-sagen bilag 2)
- Det veterinær konsortiums (SSI + KU) epidemiologiske udregning af de enkelte minkbesætninger. Den eksotiske farm, som Kåre har fortalt om, må være farm nr. 19 (side 11-12), hvor der befinder sig op til 9 andre dyrearter på besætningen fx kaniner, hunde og gæs (flagemuse er dog ikke nævnt).

MFVM kender godt materialet.

Vh. Katrine

...”

samt forevist håndakten til departementschef Henrik Studsgaard, Miljø- og Fødevareministeriet, forklaret bl.a.¹⁰³, at han gik til mødet med det, som Katrine Kaldahl havde sendt med sin mail. Det foreviste bilag var Henrik Studsgaards materiale. Han husker ikke, om han havde dette materiale til rådighed, da han deltog i mødet. På mødet drøftede de hjemmelsspørgsmålet i forhold til aflivning i zone 1 og zone 2. Miljø- og Fødevareministeriet gik ind til mødet med en skepsis om, hvorvidt de overhovedet havde hjemmel til det, og kom ud af mødet med en erkendelse af, at det havde de nok på baggrund af den nye risikovurdering. Han mener, at det var Dorthe Eberhardt Søndergaard, som mente, at der var hjemmel til aflivning i zone 1 og 2, da risikovurderingen var strammet op. På mødet deltog også Tejs Binderup og nogle andre. På mødet den 28. september 2020 udfordrede Dorthe Eberhardt Søndergaard, om man havde taget risikovurderingen af 25. september 2020 i betragtning. De gik ind i mødet og tænkte, at der ikke var hjemmel, men gik ud af mødet med en vurdering af, at der var hjemmel, idet Dorthe Eberhardt Søndergaard gjorde dem opmærksom på, at der var en ny risikovurdering. Det var et kollegialt råd. De syntes selvfølgelig i Sundhedsministeriet, at det var en god ide, at der var hjemmel. Det var ikke ham eller Dorthe Eberhardt Søndergaard, der besluttede, at der var hjemmel til at aflive mink i zone 1 og 2. Han tror ikke, at Miljø- og Fødevareministeriet havde en opfattelse af, at det var en rar opgave at skulle håndtere coronasmitte blandt mink. Han hørte ikke før på et senere tidspunkt, at Dorthe Eberhardt Søndergaard på et afdelingschefmøde den 4. november 2020 igen udfordrede spørgsmålet om hjemmel.

Kontorchef Katrine Kaldahl, Sundhedsministeriet, har forevist dagsorden til møde med Per Okkels mandag den 28. september 2020 kl. 8.15 – 8.45 bl.a. med dagsordenspunkt 2 bl.a. om hjemmel til aflivning:

”...

Punkt 2: Hjemmel til aflivning

Budskaber:

- Fødevarestyrelsen har på det overordnede niveau hjemmel til at aflive dyr inden for et område omkring et udbrudssted i medfør af §30 i lov om hold af dyr.

103 Forklaringsdokumentet side 727f og 754f

Anvendelse af denne paragraf forudsætter dog, at der foreligger en tilstrækkelig faglig begrundelse herfor, samt en proportionalitetsvurdering af at tage så indgribende et tiltag i anvendelse.

- Vi er bekendte med, at sundhedsmyndighederne (pga. den fortsatte smitteudvikling i nordjyske minkbesætninger) har rejst spørgsmål om hvorvidt, der er belæg for at ændre Fødevarestyrelsens hidtidige praksis med, at lade COVID-19 smittede minkbesætninger gennemgå sygdommen frem for, at håndtere dem som andre liste 1 og 3 sygdomme, dvs. ved at oprette zoner og aflive minkene inden for disse zoner.

...

Baseret på risikovurderingerne fra Dansk Veterinær Konsortium og Statens Serum Institut er det dog Fødevarestyrelsens vurdering, at der ikke på nuværende tidspunkt er et tilstrækkeligt fagligt, og dermed heller ikke juridisk, grundlag for at anvende så indgribende et tiltag, som at indføre zoner og aflive mink.

...”

forklaret bl.a.¹⁰⁴, at hun ikke mener, at hun har set dette dokument før, men hun kender dagsordenen, da hun var med til mødet. Mødet varede omkring 30 minutter, og Per Okkels, Dorthe Eberhardt Søndergaard, Paolo Drostby, Tejs Binderup, Henrik Studsgaard og måske Hanne Larsen deltog i mødet. Hun vil antage, at Kåre Mølbak også var med til mødet. På mødet blev det drøftet, at coronasmitten blandt mink udgjorde en alvorlig situation, og hvad man skulle gøre fremadrettet. Hun husker ikke, hvem der tog initiativ til mødet – det var oppefra, nok enten Henrik Studsgaard eller Per Okkels. Hun kan ikke huske, hvad der blev besluttet på mødet, men de gik ud af rummet med en forståelse for, hvor alvorlig situationen var, og hun mener også, at de besluttede, at sagen skulle på et CU-møde den 1. oktober 2020. Hun husker ikke, at der var uenighed mellem departementscheferne i Sundhedsministeriet og Miljø- og Fødevarerministeriet om fremgangsmåden. Hun husker det ikke som et konfliktfyldt møde.

104 Forklaringsdokumentet side 473f

Sundhedsminister Magnus Heunicke har forklaret¹⁰⁵, at han ikke havde en drøftelse med Per Okkels forud for departementschefmødet den 28. september 2020. Han fik efterfølgende fra Per Okkels tilbagemelding fra departementschefmødet. Per Okkels fortalte, at man nu endelig tog smitten på minkfarme langt mere alvorligt ved at forlade den hidtidige strategi og gå meget mere aggressivt til værks. Han og Per Okkels var meget tilfredse med, at situationen nu blev taget alvorligt. Han havde ikke været glad for, at man fraveg forsigtighedsprincippet i juni måned 2020. De havde brug for, at Miljø- og Fødevareministeriet kom helt foran bolden.

9.2.2.18.2. Arbejdet i Miljø- og Fødevareministeriet

Til brug for departementschefmødet den 28. september 2020 blev der udarbejdet cover og kommenteret dagsorden til departementschef Henrik Studsgaard.

Af coveret fremgår bl.a.:

” ...

COVER

Til: Departementschefen

DEP sagsnr.:2020-18613

Ekstern frist 27. september 2020

Ref: ANKLI

Departementssag

Mødesag: DC-møde mellem SUM og MFVM vedr. håndtering af covid-19- smittede minkbesætninger

Indstilling

./. Til departementschefens brug ved møde den 28. september vedlægges kommenteret dagsorden (bilag 1), ØU-sag om mink (bilag 2.1 – 2.4) samt økonomibilag (bilag 3).

Sagen kort inkl. politisk landskab

105 Forklaringsdokumentet side 775f

Der er på DC-niveau blevet aftalt møde mellem SUM og MFVM samt relevante myndigheder, da der skal drøftes en løsning på problematikken med 27 covid-19-smittede samt 14 under mistanke [pr. 27. september 2020 kl. 15.00] minkbesætninger.

På mødet deltager fra SUM Per Okkels (DC), Dorthe E. Søndergaard (AC), Katrine Kaldahl (KC), Kåre Mølbak (SSI) samt Søren Brostrøm (SST). Fra MFVM deltager Paolo Drostby, Tejs Binderup samt Hanne Larsen.

...”

Af den kommenterede dagsorden, dateret 26. september 2020, fremgår bl.a., at Fødevarestyrelsen ikke mente, at der var juridisk grundlag for at indføre zoner eller aflive mink:

Punkt 1: Covid-19 og mink - tidslinje

Budskaber:

- **Medio juni:** første fund af COVID-19 i tre danske minkbesætninger i hhv. Hjørring (minkbesætning 1 + 3) og Frederikshavn (besætning 2). De tre besætninger blev slået ned ud fra et forsigtighedsprincip. Erstatningen til de tre besætninger beløb sig til 8,7 mio. kr. i alt.
- **2. juli:** beslutning om en ny strategi baseret på det ”COVID-19 i mink – beslutningsgrundlag”, som de veterinære- og sundhedsfaglige myndigheder har udarbejdet på basis af bl.a. den epidemiologiske udredning af de tre første smittede besætninger og en screening af ca. 10 pct. af de danske minkfarme [hvor der ikke blev fundet yderligere smitte].
- **7. juli:** Regeringen præsenterer den nye strategi som indeholder en række forebyggende tiltag, bl.a. påbud om brug af værnemidler i besætningerne, samt retningslinjer om hygiejne for alle, der kommer på minkfarme, samt regelmæssige test af alle landets minkfarme. Strategien medfører, at smittede minkbesætninger ikke fremover vil blive aflivet.
- **17. juli:** Bekendtgørelse om COVID-19 i pelsdyr træder i kraft. Heri beskrives mistanke- og anmeldepligt, offentligt tilsyn, samt straf ved overtrædelse af bl.a. manglende brug af værnemidler.
- **August:** De nederlandske myndigheder indstiller til Kabinettet, at den udfasning af minkproduktion, som var planlagt til udgangen af 2023, fremskyndes til udgangen af 2020. De nærmere detaljer er for nuværende under afklaring ligesom, at lovgivningen skal bringes på plads.
- **21. september:** For at styrke incitamentet til at anvende værnemidler og følge de hygiejneprocedurer, som fremgår af Bekendtgørelsen om COVID-19 hos pelsdyr, blev FVST bedt om at igangsætte en uanmeldt stikprøvekontrol med fokus på korrekt brug af værnemidler og smittebeskyttelse i minkfarme.

For tidligere at kunne identificere minkfarme, der er smittet med COVID-19, blev overvågningen af minkfarme i Hjørring, Frederikshavn, Jammerbugt og Brønderslev kommuner desuden

intensiveret. Dette betyder, at minkfarmere i disse kommuner fremadrettet skal indsende prøver fra alle døde mink to gange ugentligt til SSI mod førhen kun hver tredje uge.

- **23./30. september:** Forelæggelse af FØ-/ØU-sag, hvor det indstilles at:
 - 1) regeringen godkender FVST's igangsatte tiltag af 21. september,
 - 2) smittesituationen fortsat følges nøje og at regeringen forelæggelse en fornyet redegørelse når relevant.
- **Status pr. 25. september kl. 15.00:**
Antal smittede besætninger: 27
Antal mistænkte besætninger: 14

Punkt 2: Hjemmel til aflivning

Budskaber:

- Fødevarestyrelsen har på det overordnede niveau hjemmel til at aflive dyr inden for et område omkring et udbrudssted i medfør af §30 i lov om hold af dyr.

Anvendelse af denne paragraf forudsætter dog, at der foreligger en tilstrækkelig faglig begrundelse herfor, samt en proportionalitetsvurdering af at tage så indgribende et tiltag i anvendelse.

- Vi er bekendte med, at sundhedsmyndighederne (pga. den fortsatte smitteudvikling i nordjyske minkbesætninger) har rejst spørgsmål om hvorvidt, der er belæg for at ændre Fødevarestyrelsens hidtidige praksis med, at lade COVID-19 smittede minkbesætninger gennemgå sygdommen frem for, at håndtere dem som andre liste 1 og 3 sygdomme, dvs. ved at oprette zoner og aflive minkene inden for disse zoner.
- Fødevarestyrelsen har derfor bedt Dansk Veterinær Konsortium om en vurdering af en række virkemidlers betydning ifm. at forebygge og reducere spredning af COVID-19 mellem mennesker og mink, herunder en vurdering af de allerede iværksatte tiltag og mulige fremadrettede tiltag, der kan inkludere spørgsmålet om aflivning af smittede besætninger, og forebyggende aflivning af raske besætninger.
- Baseret på risikovurderingerne fra Dansk Veterinær Konsortium og Statens Serum Institut er det dog Fødevarestyrelsens vurdering, at der ikke på nuværende tidspunkt er et tilstrækkeligt fagligt, og dermed heller ikke juridisk, grundlag for at anvende så indgribende et tiltag, som at indføre zoner og aflive mink.
- For nuværende er indstillingen derfor, at de intensiverede indsatser [den øgede overvågning og kontrollen] med korrekt brug af værnemidler fastholdes.
- Denne tilgang vil løbende blive vurderet i lyset af den faktuelle smitteudvikling og erfaringsindsamlingen fra de nu igangsatte intensiverede indsatser. Ligeledes vil ændringer i det foreliggende

evidensgrundlag og de løbende risikovurderinger kunne give anledning til en revurdering af denne strategi.

Baggrund:

Der er per 25. september konstateret 27 smittede minkbesætninger og yderligere 14 minkbesætninger er under mistanke for at være smittede.

De tre minkbesætninger, der først blev konstateret smittede med Covid-19 blev ud fra et forsigtighedsprincip aflivet i sommerperioden 2020. Herefter blev der indført en række skærpede krav, herunder om adgangs begrænsning og pligt til at anvende værnemidler ved ophold i smittede besætninger. Sundhedsmyndighedernes vurdering var på den baggrund, at der vil være ringe risiko for, at der sker smitte fra en COVID-19 positiv minkbesætning til det omgivende samfund via mennesker, hvis de skærpede retningslinjer, herunder brug af værnemidler, følges. Implementeringen af disse tiltag betød derfor ligeledes, at smittede minkbesætninger ikke fremover skulle aflivet.

I lyset af den fortsatte smittespredning blandt minkbesætninger i Nordjylland, er der dog fra sundhedsmyndighederne blevet stillet spørgsmål til Fødevarestyrelsens praksis med, at lade COVID-19 smittede minkbesætninger gennemgå sygdommen frem for, at håndtere dem som andre liste 1 og 3 sygdomme, dvs. ved at oprette zoner og aflive minkene i zonerne.

Fødevarestyrelsen har derfor bedt Dansk Veterinær Konsortium om en vurdering af en række virkemidlers evne til at forebygge og reducere spredningen af COVID-19 mellem mennesker og mink, herunder de allerede iværksatte tiltag og mulige fremadrettede tiltag, der kan inkludere spørgsmålet om aflivning af smittede besætninger, og forebyggende aflivning af raske besætninger.

Baseret på risikovurderingerne fra Dansk Veterinær Konsortium og Statens Serum Institut er det dog Fødevarestyrelsens vurdering, at der ikke på nuværende tidspunkt er et tilstrækkeligt fagligt, og dermed heller ikke juridisk, grundlag for at anvende så indgribende tiltag, som at indføre zoner og aflive mink [jf. parallel forelagte sag 2020-18614 Aflivningshjemmel ved COVID-19 smitte i mink].

For nuværende er det derfor Fødevarestyrelsens indstilling, at de intensiverede indsatser med virkemidler, herunder overvågning, fastholdes.

Hjemmelsgrundlag

Som overordnet hjemmel til at aflive dyr inden for et område omkring et udbrudssted finder §30 i lov om hold af dyr (lovbekendtgørelse nr. 38 af 15. januar 2020) anvendelse (jf. uddrag af lovtæst i bilag X). Der skal dog foreligge en faglig begrundelse og en proportionalitetsvurdering for, at bringe disse tiltag i spil, frem for andre og mindre indgribende foranstaltninger, jf. retssikkerhedslovens §2¹.

Der er med bekendtgørelse 1172 af 17. juli 2020 om COVID-19 hos pelsdyr desuden fastsat krav om overvågning, udarbejdelse af smittebeskyttelsesplaner, herunder adgangsbegrænsning til besætningerne og brug af værnemidler i den daglige drift af besætningerne.

Bekendtgørelsen blev udstedt for både, at hindre smitte fra minkbesætninger til det omgivende samfund, og for at forebygge smitte til andre minkbesætninger. SARS-CoV-2 i mink er en liste 1 og liste 3-sygdom, jf. listebekendtgørelsen (nr. 1171 af 17. juli 2020).

¹ Bekendtgørelse af lov nr. 1121 af 12. november 2019, om retssikkerhed ved forvaltningens anvendelse af tvangsindgreb og oplysningspligter

Punkt 3: Økonomiske betragtninger

Budskaber:

- Fødevarestyrelsen og departementets kontor for Analyse, Innovation og Digitalisering har regnet på 3 modeller for mulige indsatser:
 - 1) Tiltag iværksat pr. 21. september (stikprøvekontrol på minkbesætninger samt intensiveret testning i 4 nordjyske kommuner)
 - 2) Nedslagning af alle smittede besætninger
 - 3) Nedslagning af alle minkbesætninger

[Disse tal er nuværende til konsolidering i MFVMs analysekontor]
- Scenarie 1 (stikprøve samt intensivering i testning): Omkostning 8,9 mio. Finansministeriet har på AC-niveau givet udtryk for, at der vil blive fundet finansiering særskilt hertil.
- Scenarie 2 (nedslagning af smittede besætninger): Ved 17 smittede besætninger (status pr. 18. september) beløber omkostningerne sig til 82,9 mio. kr., såfremt aflivningen sker inden pelsningssæsonen, og 37,5 mio. kr. hvis aflivningen sker efter pelsningssæsonen (og dermed udelukkende omfatter avlsdyrene).

Scenarie 3 (nedslagning af alle besætninger): Omkostninger til aflivning og erstatning anslås til ca. 3 mia. kr., såfremt alle dyrene i alle danske minkfarme aflives inden pelsningssæsonen, og ca. 1 mia. kr. hvis aflivningen sker efter pelsningssæsonen. I tillæg til tab af dyrene forventes de øvrige erhvervsøkonomiske konsekvenser (erstatning for bygninger, produktionsudstyr mm.) at beløbe sig til yderligere minimum 4 mia. kr.

Baggrund:

Scenarie 1 - Iværksættelse af yderligere kontrol- og smittebeskyttelsesindsatser

Tabel 1. Omkostninger til ekstra kontrol- og smittebeskyttelsesindsatser, jf. scenarie 1

Omkostninger, mio. kr.	Brutto	Dynamisk effekt	Netto
Personale	1,5		1,5
Øvrig drift	6,6		6,6
Transport	0,5	-0,9	-0,4
Fællefunktioner	1,2	-0,6	0,6
I alt	9,8	-1,4	8,3

Scenarie 2 - Aflivning af alle danske COVID-19 smittede minkbesætninger (beregninger baseret på aflivning af 17 besætninger, som var status pr. 18. september)

Tabel 2. Omkostninger til aflivning, rengøring og kompensation ved aflivning af alle dyr i smittede besætninger, jf. scenarie 2.

Omkostninger, mio. kr.	Aflivning inden pelsningssæson			Aflivning efter pelsningssæson		
	Brutto	Dynamisk effekt	Netto	Brutto	Dynamisk effekt	Netto
Personale	1,4		1,4	0,3		0,3
Øvrig drift	2,5		2,5	2,5		2,5
Transport	0,6	-0,6	-0,1	0,1	-0,1	0,0
Fællefunktioner	1,2	-0,6	0,6	0,2	-0,1	0,1
Erstatning for aflivede mink	35,4		35,4	11,4		11,4
Erstatning for driftstab	2,8		2,8	0,9		0,9
Rengøring af minkfarme	38,9		38,9	22,1		22,1
I alt	82,9	-1,2	81,6	37,5	-0,2	37,3

Anm.: Se Tabel 5 for beregningsforudsætninger

SSI har vurderet, at skind fra pelsede smittede mink ikke vil udgøre en sundhedsrisiko ved opbevaring i længere tid (60 dage). FVST er derfor sammen med EU-kommissionen i proces med at afklare, om skindene vil kunne anvendes. Skulle det vise sig muligt at anvende skindene, vil det kunne påvirke erstatningsomkostningerne. Den eventuelle effekt kan dog ikke vurderes på nuværende tidspunkt.

Scenarie 3 - Aflivning af alle danske minkbesætninger

Tabel 3. Omkostninger til aflivning, rengøring og kompensation ved aflivning af alle dyr i alle danske besætninger, jf. scenarie 3.

Omkostninger, mio. kr.	Aflivning inden pelsningssæson (alle dyr)			Aflivning efter pelsningssæson (kun avlsdyr)		
	Brutto	Dynamisk effekt	Netto	Brutto	Dynamisk effekt	Netto
Personale	89,1		89,1	13,9		13,9
Øvrig drift	152,3		152,3	151,9		151,9
Transport	36,2	-38,3	-2,0	5,7	-6,3	-0,6
Fællefunktioner	71,3	-42,6	28,6	11,2	-5,8	5,3
Erstatning for aflivede mink	2.392,2		2.392,2	854,40		854,4
Erstatning for driftstab	191,4		191,4	68,4		68,4
Rengøring	38,9		38,9	22,1		22,1
I alt	2.971,46	-80,9	2.890,6	1.125,5	-12,1	1.115,4

Omkostningerne til senarie 3 er pt. til konsolidering hos
Analyse, innovation og digitalisering.

I tillæg til tabet af dyrene (som forventes erstattet) forventes
de øvrige erhvervsøkonomiske konsekvenser således at
beløbe sig til yderligere 4,1 mia. kr. som følger:

Tabel 4 Øvrige erhvervsøkonomiske konsekvenser (scenarie 3)

Omkostninger	Mio. kr.
Dækning af driftstab	193
Tabt værdi af bygninger og inventar	3.758
Lønomsomkostninger i 3 mdr.	179
I alt	4.130

Kilde: Danmarks Statistik (REGNPRO2) og FVST

De øvrige to bilag, som departementschefen fik forelagt, var en ØU-sag om mink (bilag 2.1 – 2.4) samt økonomibilag (bilag 3), som var benævnt ”Bilag 2 – Omkostninger ved opstillede scenarier”, som svarer til det bilag/cover, som blev godkendt af afdelingschef Tejs Binderup, departementschef Henrik Studsgaard og miljø- og fødevarerminister Mogens Jensen i forbindelse med FØU-mødet den 23. september 2020, og som indeholdt oplysninger om manglende hjemmel i tilfælde af aflivning af alle mink. For yderligere herom se afsnit 9.2.2.14.

Retschef Paolo Perotti, Miljø- og Fødevarerministeriet, har forevist coveret samt forevist sms af 27. september 2020 fra Tejs Binderup til Henrik Studsgaard:

”Tejs Binderup, kl. 20.45:

Kære Henrik. Kan se, at du har noteret på sagen, at du undrer dig over vurderingen af, at hjemlen ikke kan bruges til at slå dyr ned på nuværende tidspunkt. Jeg har drøftet med Hanne tidligere i dag, som også er kommet mere i tvivl efter SST er kommet med deres seneste papir fredag eftermiddag, som bl.a. ændrer fra ”teoretisk risiko” til ”kan udgøre en væsentlig fare”. Jeg har sat Paolo Perotti i gang med at læse med, men de kan ikke nå at være igennem inden vores møde i morgen. Vh Tejs”

forklaret¹⁰⁶, at han ingen erindring har om det, men det kan sagtens være, at de blev inddraget. Det er muligt, at han har sat nogen fra sit kontor til at se på det. Han erindrer ikke at have været inde over den sag.

Veterinærdirektør Hanne Larsen, Fødevarestyrelsen, har om departementschefmødet den 28. september 2020 forklaret¹⁰⁷, at hun deltog i mødet. Hun modtog ikke det materiale, ”kommenteret dagsorden (*bilag 1*), ØU-sag om mink (*bilag 2.1 – 2.4*) samt økonomibilag (*bilag 3*)”, som er nævnt i coveret. Henrik Studsgaard deltog i mødet, hvis det er det møde, hun tænker på. Forevist ”Bilag 2 – Omkostninger ved opstillede scenarier” af 20. september 2020, hvoraf fremgår bl.a. et scenarie 3, ”Aflivning af alle danske minkbesætninger”, har hun forklaret, at hun mener, at det notat baserer sig på en bestilling, som Fødevarestyrelsen modtog den 17. september 2020. Styrelsen udarbejdede på

106 Forklaringsdokumentet side 116f

107 Forklaringsdokumentet side 514ff

den baggrund et notat, som blev sendt ind til departementet den 21. september 2020. Hun vil tro, at departementet udarbejdede materialet til en Ø-udvalgssag på den baggrund. Mødet den 28. september 2020 blev afholdt først på dagen. Ud over hende selv og Henrik Studsgaard deltog fra deres ressort Tejs Binderup. Hun kan ikke huske, om Paolo Drostby også deltog. Fra Sundhedsministeriets ressort deltog Per Okkels, Søren Brostrøm og Kåre Mølbak. Herudover deltog nogle embedsmænd fra Sundhedsministeriets departement, men hun kan ikke huske, hvad de hedder. Der var indkaldt til mødet, fordi Sundhedsministeriet havde en bekymring over stigningen i antallet af smittede mink og smittede besætninger. Man havde også en stigende bekymring for det minkreservoir, der var i Danmark, herunder også den mutationsrisiko som reservoiret indebar. Der var på baggrund af den risikovurdering af 24. september 2020, som sundhedsmyndighederne havde lavet, behov for yderligere veterinær intervention. Det materiale, der er nævnt i coveret, var ikke fysisk til stede på mødet. Som hun husker det, havde hun ikke en bærbar pc med til mødet. Det blev drøftet mellem de to departementschefer, at der var behov for veterinær intervention. Hun forstod drøftelserne således, at det, de drøftede, var aflivning af smittede besætninger som et næste muligt skridt. Hendes rolle var at redegøre for, at de fortsat mente, på baggrund af den vurdering, de havde fra DK-VET, at der ikke var hjemmel i lov om hold af dyr til aflivning af de smittede besætninger som følge af en proportionalitetsvurdering. Det blev tilkendegivet, at man nu ville gå tilbage og drøfte sagen med DK-VET, som så skulle opdatere deres risikovurdering. Forevist side 2 i notatet af 20. september 2020, "Bilag 2 – Omkostninger ved opstillede scenarier", hvoraf fremgår bl.a.:

"...

§ 30 i lov om hold af dyr giver alene, jf. lovens bemærkninger, hjemmel til, at der som led i en bekæmpelse af en dyresygdom, der er optaget på liste 3 eller 4 i listebekendtgørelsen, kan iværksættes aflivning af dyr, som er konstateret ramt, eller som kan mistænkes for at være ramt af en af de pågældende sygdomme. Der kan undtagelsesvis efter § 30 ske aflivning af dyr i området omkring et udbrudssted, uanset at dyrene i området ikke er konstateret, eller er konkret mistænkt for at være smittet med den pågældende sygdom, såfremt det sker som led i sygdomsbekæmpelse. Aflivning kan endvidere ske, hvor det er nødvendigt for at diagnosticere en sygdom, jf. § 29.

Iværksættelse af scenarie 3 vil derfor kræve en lovændring.

...”

har hun forklaret, at konteksten for mødet var aflivning af smittede besætninger og drøftelsen af, om man kunne aflive i zoner. Som hun erindrer det, blev der ikke talt om aflivning af alle mink i hele Danmark. Hun oplevede ikke, at Henrik Studsgaard tilsidesatte vurderingen af, at der ikke var hjemmel. Men der var et behov for at gøre noget, når sundhedsmyndighederne kaldte på veterinær intervention. På daværende tidspunkt stod de med risikovurderinger, der sagde, at brug af værnemidler mv. kunne have en begrænsende effekt på smittespredningen til samfundet. Men hvis man ud fra et fagligt og veterinærrådgivningsmæssigt synspunkt kunne se på, hvor man stod netop nu i forhold til den hidtidige isolations- og værnemiddelstrategi, og hvis risikovurderingen ændrede sig, så ville man også have hjemmel i lov om hold af dyr til at kunne bringe aflivning af smittede besætninger og besætninger i zoner i anvendelse. Det var Fødevarestyrelsens vurdering, og Miljø- og Fødevareministeriets departement gav ikke på mødet udtryk for en anden opfattelse. Konteksten på mødet var som sagt smittede mink og mink i zoner. Og som sagt blev udgangen på det, at man måtte gå tilbage til DK-VET og se på, om allernyeste udvikling gav anledning til at ændre risikovurderingen. Hun husker udgangen på mødet således, at de ville sende en bestilling til DK-VET om opdatering af risikovurderingen. Hendes opgave var at få afgivet den bestilling. Tidspresset var stort i forhold til at få samlet den nyeste viden og få lagt et nyt beslutningsgrundlag op til regeringen. DK-VET fik således en meget kort frist til at lave den nye risikovurdering. DK-VET fik bestillingen den 28. september 2020, og den forelå den 29. september 2020. Der var på mødet en fælles forståelse af, at der var behov for, at den nye risikovurdering forelå meget hurtigt. Der var et meget stort behov for, at der blev set på, om de virkelig stadig havde den rigtige strategi, fordi antallet af smittede besætninger steg hastigt hen over september med 5-6 stykker om ugen. Dertil kom, at der var øget smitte i befolkningen. Der var derfor en generel opfattelse af, at de måtte se på, om der var behov for at gøre mere. Og opfattelsen var også, at det var der nok. Men det krævede så som sagt en bestilling af en ny risikovurdering. Forevist Sundhedsministeriets cover af 29. september 2020, ”Håndakt vedrørende ØU-sag om COVID-19 i minkbesætninger”, hvoraf fremgår bl.a.:

”...

Jf. ovenfor blev det på DC-møde aftalt en linje, hvor det indstilles, at de smittede besætninger plus nabobesætninger slås ned. Der er en ny sag under udarbejdelse, som forventes drøftet på FCU den 1/10 og efterfølgende på ØU eller CU ugen efter.

...”

har hun forklaret, at baggrunden for hendes bestilling af en ny risikovurdering, som sagt var mødet om morgenen den 28. september 2020. Hun deltog ikke i andre møder på departementschefniveau.

Afdelingschef Tejs Binderup, Miljø- og Fødevareministeriet, har om departementschefmødet den 28. september 2020 forklaret bl.a.¹⁰⁸, at han er sikker på, at departementschef Henrik Studsgaard deltog i mødet den 28. september 2020. Han og Hanne Larsen deltog også i mødet. Som det fremgår af den mail, som han sendte til sig selv den 27. september 2020 kl. 21.15 med vedhæftning, så sendte han coveret til sig selv. Det var for at lette sin sekretær en søndag aften. På departementschefmødet drøftede man udviklingen af coronasmitte på minkfarme. Det var tydeligt, at sundhedsmyndighederne var bekymrede. De tiltag, som allerede var iværksat, var ikke tilstrækkelige. Det blev også drøftet, hvorvidt der var grundlag for at tage § 30 i lov om hold af dyr i anvendelse. Det var Fødevarestyrelsens vurdering, at der med den foreliggende risikovurdering fra Dansk Veterinær Konsortium ikke var fornøden faglig begrundelse for at slå dyrene ned. Der var en dialog, hvorunder Hanne Larsen, Søren Brostrøm og Kåre Mølbak drøftede, hvorfor eksisterende tiltag ikke fungerede. Der var en kort drøftelse af, om aflivning kunne have en negativ effekt på smittespredningen. Minkbranchen havde en meget dårlig økonomi. Det kunne derfor ikke udelukkes, at enkelte minkavlere kunne have en interesse i at få deres dyr smittet, for herefter at kunne aflive deres smittede mink og opnå erstatning – i stedet for at skulle pelse ordinært til et ukendt marked. Det var Miljø- og Fødevareministeriet, som bragte det synspunkt til bordet. Det var ikke noget, som de havde konkret mistanke om, men der var en risiko for et sådant scenarie, som ville udløse erstatning. Man skulle være opmærksom på denne risiko, hvis man valgte en model, hvor avlerne blev pålagt aflivning af deres mink med efterfølgende udbetaling af erstatning. Sta-

108 Forklaringsdokumentet side 657f

tens Serum Institut v/Kåre Mølbak og Sundhedsstyrelsen v/Søren Brostrøm tilkendegav meget klart, at sundhedsmyndighederne – uagtet den skitserede risiko – stadig ønskede at få nedbragt smittereservoiret. Han ønsker at pointere, at der ikke foreligger beviser for, at minkavlere har foretaget tiltag mv. for at få deres minkbesætning smittet. Der har altid været et godt samarbejde mellem myndighederne. Det var helt naturligt, at sundhedsmyndighederne gik ind og foretog en risikovurdering. Han har videre forklaret¹⁰⁹, at sundhedsmyndighederne på departementschefmødet den 28. september 2020 udtrykte to bekymringer, dels en bekymring over det store smittereservoir og dels en bekymring over at smitten bevægede sig fra farm til farm med deraf følgende risiko for mutationer. Det blev ikke på mødet nævnt, at minkmutationer ville føre til mindre effektive vacciner.

Miljø- og fødevarerminister Mogens Jensen har om departementschefmødet den 28. september 2020 forklaret¹¹⁰, at han ikke husker at være orienteret om det pågældende departementschefmøde. Han kan ikke afvise, at Henrik Studsgaard orienterede ham om mødet eller dagsordenen. Generelt blev han ikke orienteret om sådanne møder. Han kan godt have fået at vide, at der var en stigning i coronasmitte blandt mink. Man har mange møder som minister, især når man har fire ressortområder. Han husker ikke, at han blev orienteret om det passerede på mødet. Op til CU-mødet den 1. oktober 2020 var han inde og læse materialet. Han havde fokus på indførelsen af zoner. Han husker ikke, hvorvidt han havde en drøftelse med Magnus Heunicke, men det ville ikke have været unaturligt. Han talte ikke med Magnus Heunicke om, hvorvidt Magnus Heunicke var utryk ved udviklingen af coronasmitte blandt minkfarme.

9.2.2.19. Dansk Veterinær Konsortiums udtalelse af 29. september 2020

Dansk Veterinær Konsortium besvarede den 29. september 2020 en bestilling fra Fødevarestyrelsen vedrørende ”Vurdering af effekt af strategi og virkemidler ved covid-19 i minker og mink”.

Af udtalelsen fremgår bl.a., at den iværksatte overvågning mv. ikke havde forhindret introduktion af smitte til minkfarme og tilknyttede personer i

109 Forklaringsdokumentet side 661

110 Forklaringsdokumentet side 381f

Nordjylland, og at det baseret på den geografiske udbredelse af smittede, farme vurderedes, at risikoen for, at en besætning blev smittet var større, hvis besætningen lå tæt på smittede farme, end hvis den lå længere væk. Det blev endvidere vurderet, at baseret på de første 20 smittede farme var afstanden mellem en smittet farm til nærmeste smittede farm, beregnet til en medianværdi på 1,06 km (5-95-percentiler: 0,6-7,8 km). Det fremgår, at der var usikkerhed forbundet med denne vurdering, da den ikke tog højde for det tidsmæssige aspekt, idet man ikke kunne afgøre, i hvilken rækkefølge de forskellige farme var smittet.

Hele Dansk Veterinær Konsortiums udtalelse af 29. september 2020 lyder således:

Udarbejdet af	Tariq Halasa, Anette Boklund, Helle Daugaard Larsen, Anette Bøtner, Brian Kristensen
Øvrige deltagere	
Kontaktperson i FVST	Sten Mortensen

Dato for henvendelse	Dato for svarfrist	Dato for afsendelse	Versionsnummer
29-09-2020	29-09-2020	29-09-2020	02

Journalnummer/sagsnummer	FVST	KU	SSI
	2020-14-81-02391	061-0144/20-3680	20/10416

Besvarelse vedr.

Vurdering af effekt af strategi og virkemidler ved COVID-19 i minker og mink

Bestilling

- 1) Givet den seneste udvikling i COVID-19 forekomsten og den seneste vurdering fra SST i bedes DKVET vurdere effekten af den hidtidige indsats, som har været baseret på virkemidlerne "overvågning" og "værnemidler"
- 2) SST vurderer, at en ukontrolleret smittespredning i millioner af dyr udgør en øget risiko for nye mutationer, som kan få store humane konsekvenser. Vi vil derfor bede om en vurdering af den risiko smittede besætninger kan udgøre for mennesker og for omkringliggende besætninger
- 3) Hvilken effekt vurderes aflivning af smittede besætninger at have i forhold til risiko for mennesker og omkringliggende besætninger?
- 4) Hvilken effekt vurderes det at have, hvis det vælges at aflive omkringliggende besætninger og hvilke kriterier kan lægges til grund for at udpege omliggende besætninger?

Baggrund

I juni 2020 blev der konstateret mink smittet med ny corona-virus på tre minkfarme i Nordjylland. Minkene blev aflivet på de 3 farme. I august blev der konstateret smitte i tre andre minkfarme, og siden 1. september er der hver uge blevet konstateret smitte på 5-6 nye farme.

Status d. 28/9 kl. 15.00 er, at 27 minkbesætninger aktuelt er smittede, alle lokaliseret i Hjørring og Frederikshavn kommuner, og aktuelt er yderligere 19 minkbesætninger under mistanke.

Der har siden 10. juni været mistanke om aktuel smitte i 10 farme i forskellige andre dele af landet, men her er mistanken i alle tilfælde blevet afkræftet. Status d. 28/9 kl. 15.00 er, der er 5 andre minkfarme i andre dele af landet der fortsat er under mistanke og derfor er underlagt restriktioner og bliver undersøgt af Fødevarestyrelsen.

Der er 3 gange i perioden 20. juli til 25. september gennemført undersøgelser af døde mink fra alle andre danske minkfarme uden for Hjørring og Frederikshavn kommuner uden påvisning af aktuell smitte med COVID-19.

Da de danske minkbesætninger potentielt udgør et meget stort reservoir af ny coronavirus med tilhørende risiko for yderligere mutationer, er situationen fortsat meget bekymrende, da nye virusmutationer kan udgøre en væsentlig fare for folkesundheden og sundhedsmyndighederne finder samstemmende, at der er et stort behov for hurtig og effektiv intervention

I Nederlandene er der indtil d. 25. september konstateret 56 smittede minkfarme i et begrænset område. Siden starten af juni er smittede farme blevet aflivet inden for få dage efter konstatering af smitte. I Nederlandene gennemføres overvågning af alle farme ved at undersøge alle døde mink fra alle farme hver uge. Trods aflivningsstrategien konstateres der fortsat 2-7 nye smittede farme per uge.

Overvågningsprogrammerne for COVID-19 i minkfarme fortsætter uændret med de nuværende anmeldelsesmetoder (STPS, SSI, praktiserende dyrlæger og testning af døde mink). I kommuner med udbrud af COVID-19 i mink, skal der 2 gange om ugen indsendes prøver fra alle døde mink fra alle kommunens farme til undersøgelse.

Svar

Overvågning af mink og brug af værnemidler i den daglige drift af besætningerne

Konklusionen fra rapporten den 18-09-2020 var at den eksisterende overvågning er omfattende og dækkende, men at SARS-CoV-2 påvises i minkfarme på et tidspunkt, hvor farmene allerede er gennemsnittet. Det er dog vigtigt at fortsætte overvågningen, for at følge udbredelse af smitte og omfang, for at kunne iværksætte restriktioner i de ramte besætninger. Fra denne uge (uge 40) iværksættes den intensiverede overvågning med test af alle døde mink i de 4 nordjyske kommuner med indsendelse 2 gange om ugen. Denne intensiverede overvågning forventes at kunne fremrykke tidspunktet for påvisning af SARS-CoV-2.

Konklusionen fra rapporten 18-09-2020 var at risikoen for smitte mellem mink og mennesker og mellem mennesker og mink kan reduceres ved brug af værnemidler, men ikke ophæves. Erfaringer fra sundhedsvæsnet viser, at uddannelse, oplæring og træning øger effekten af brug af værnemidler. Dog er der også fra sundhedsvæsnet vist en øget forekomst af COVID-19 blandt sundhedspersonale, hvilket indikerer at brug af værnemidler ikke absolut fjerner risikoen. Den anvendte brug af værnemidler har ikke forhindret at yderligere minkfarme smittes. Værnemidler nedsætter risikoen for smittespredning, men forudsætter kontinuerlig og korrekt brug hele tiden. For at opnå bedst mulige effekt bør brugen af værnemidler understøttes af undervisning og træning og mulig selvevaluering.

Det må konkluderes at den iværksatte **overvågning** og den hidtidige implementering og brug af **værnemidler** har ikke forhindret introduktion af smitte til minkfarme og tilknyttede personer i Nordjylland.

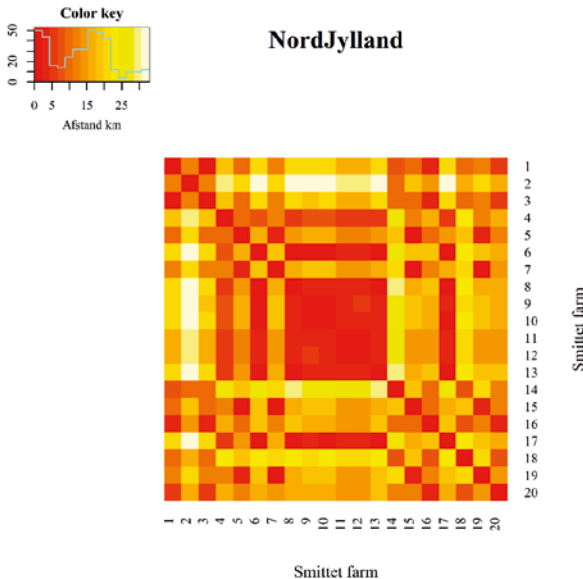
Risiko for spredning fra minkfarme til personer og omkringliggende minkfarme

Der er en høj risiko for smitte mellem mennesker og mink og mellem mink og mennesker. Baseret på den geografiske udbredelse af smittede minkfarme, vurderes det at risikoen for at en besætning smittes er større, hvis besætningen ligger tæt på smittede minkfarme end hvis den ligger længere væk fra smittede

minkfarme. Om denne øgede risiko tæt ved smittede farme alene er relateret til det humane smittetryk blandt personer relateret til mink er endnu uvist, da det har ikke endnu været muligt at udpege andre risikofaktorer, der driver spredningen. Da der ikke har været datagrundlag for en statistisk analyse, er usikkerheden forbundet med denne vurdering moderat.

Baseret på de første 20 smittede farme er afstanden mellem en smittet minkfarm til nærmeste smittede minkfarm, beregnet til en medianværdi på 1,06 km (5-95-percentiler: 0,6-7,8km). I denne beregning af afstand er der ikke taget højde for det tidsmæssige aspekt. Årsagen til dette er primært, at bestemmelsen af det tidspunkt hvor smitten er introduceret i den enkelte besætning, er forbundet med usikkerhed, og man derfor ikke nødvendigvis kan afgøre i hvilken rækkefølge de forskellige farme er smittet.

Figur 1: Heatmap, der beskriver afstand mellem smittede besætninger fra farm 1-20.

Effekten af aflivning

Konklusionen fra rapporten 18-09-2020 var, at der med den nuværende procedure for opsporing af smittede farme vil være en begrænset effekt på risikoen for smitte til såvel personer, der dagligt færdes i besætningen, som til personer der sporadisk besøger farmen og til andre minkfarme. I Holland har man anvendt en strategi, der omfatter aflivning af alle mink på inficerede farme, uden at have været i stand til at stoppe smitten. Der er nu inficeret mere end 50 farme i Holland.

Med det nye overvågningsprogram, hvor alle døde mink bliver testet, forventes det at påvisning af SARS-CoV-2 tidligt i infektionsforløbet, og aflivning hurtigt efter påvisning, vil kunne nedsætte risikoen for smitte overførsel til personer der færdes på farmen og dermed til omkringliggende farme.

Effekten af aflivning af smittede farme vurderes begrænset, hvis ikke man kan nå aflive minkene inden der er sket udbredt smittespredning inden for farmen. Det er usikkert om den intensiverede overvågning er tilstrækkelig til at opnå dette.

Hvilken effekt har præventiv nedslagning, og hvilke kriterier der kan lægges til grund for at udpege omkringliggende minkfarme

Aflivning af omkringliggende besætninger vil reducere antallet af mulige besætninger, der kan smittes. Det vil nedsætte risikoen for yderligere mutationer, men kan sandsynligvis ikke forhindre nye introduktioner til de tilbageværende minkbesætninger. Der er indtil nu ingen erfaringer med præventiv nedslagning i forbindelse med SARS-CoV-2 i mink. En lignende strategi har tidligere været brugt i forbindelse med andre smitsomme husdyrssygdomme for andre dyrearter. I de tilfælde har der dog ikke eksisteret et humant virus reservoir.

Kriterier til udvælgelse af hvilke omkringliggende besætninger, der bør aflives er behæftet med stor usikkerhed, på grund af den manglende påvisning af risikofaktorer. Baseret på den geografiske udbredelse af de indtil nu smittede farme (figur 1), vurderes det dog at afstand er det mest valide kriterium.

Forslag til, i hvor stor en radius der foretages aflivning af omkringliggende besætninger, afhænger af hvilke smitteveje, der vedligeholder udbruddet. Foreløbige undersøgelser af de smittede farme i såvel Nederlandene som i Danmark har ikke kunnet påvise andre betydende smitteveje end det humane reservoir. Hvis en præventiv nedslagningsstrategi vælges, er det derfor usikkert hvilken afstandsparameter der bør benyttes. Dog kan man overveje at læne sig op ad de afstande der er beskrevet ovenfor under **Risiko for spredning fra minkfarme til personer og omkringliggende minkfarme**, men man skal være opmærksom på, at nye introduktioner fra det humane reservoir kan forventes.

Enheds- og kontorchef Camilla Brasch Andersen, Fødevarestyrelsen, har forklaret bl.a.¹¹¹, at Fødevarestyrelsen blev rådgivet af DK-VET (Dansk Veterinær Konsortium) samt af andre eksterne eksperter, som stod for risikovurderingen. Eksperterne skrev den 29. september 2020, at strategien ikke var virksom nok, da der også kunne være en geografisk afhængighed mellem smitteudbrudene. Zonerne blev lavet ud fra smitteudbrud i 20 smittede besætninger, som alle lå tæt på hinanden.

9.2.2.20. Mødet den 29. september 2020 vedrørende håndtering af corona på minkfarme

Der blev den 29. september 2020 afholdt møde mellem Fødevarestyrelsen, Styrelsen for Patientsikkerhed, Sundhedsstyrelsen, Statens Serum Institut og Dansk Veterinær Konsortium, Københavns Universitet.

Der foreligger referat af mødet, hvoraf det bl.a. fremgår:

”...

6. Fremadrettede tiltag (nationalt, lokalt), fx ved pelsning, behov for strategier

FVST afventer detaljeret beskrivelse af pelsning fra mink-branchen, før der kan lægges en fast plan for pelsningssæsonen. Arbejdet afhænger også af, om det besluttes, at de smittede farme skal slås ned inden pelsningssæsonen.

Der kører dertil en dialog omkring udenlandsk arbejdskraft og medarbejdere fra andre brancher, der bijobber på pelsnerierne.

Plan for foråret udarbejdes efter pelsningssæsonen, også med eventuelt politisk input omkring minkavl i Danmark. Til marts starter minkavlen igen med nye dyr på farmene.

...”

Direktør Nikolaj Veje, Fødevarestyrelsen, har om samarbejdet med sundhedsmyndighederne forklaret bl.a.¹¹², at der var tæt koordinering mellem Fødeva-

111 Forklaringsdokumentet side 1291

112 Forklaringsdokumentet side 502

restyrelsen ved Hanne Larsen og Camilla Brasch Andersen og nogle af deres folk samt sundhedsmyndighederne, hvor de mødtes et par gange om ugen og koordinerede og drøftede initiativerne. Han har kun sine egne medarbejders opfattelser, og der var en frustration fra hans folk over, at man ikke havde gjort mere fra sundhedsmyndighedernes side på den humane side i forhold til, hvor bekymrede sundhedsmyndighederne var. Minkene blev med stor sandsynlighed smittet af mennesker, og hans folk oplevede, at der ikke blev fulgt nok op på at gå ind med hårdere midler for at få testet de personer, der var på minkfarmene. Han ved, at forklaringen var, at der ikke var hjemmel i epidemiloven.

9.2.2.21. ØU-mødet den 30. september 2020

Der blev den 30. september 2020 kl. 15. 30 afholdt ØU-møde. Af den af Finansministeriet udsendte dagsorden af 30. september 2020 fremgår dagsordenspunkt 8: "Håndtering af coronasmitte i minkbesætninger", ligesom det fremgår, at miljø- og fødevareminister Mogens Jensen og sundhedsminister Magnus Heunicke var inviteret til drøftelsen.

Finansminister Nicolai Wammen var mødeleder. Derudover deltog på dagsordenspunktet vedrørende mink blandt andre miljø- og fødevareminister Mogens Jensen, sundhedsminister Magnus Heunicke, departementschef Per Okkels Sundhedsministeriet, erhvervsminister Simon Kollerup, departementschef Peter Stensgaard Mørch, Finansministeriet, og departementschef Barbara Bertelsen, Statsministeriet,

9.2.2.21.1. Fælles materiale udsendt i anledning af ØU-mødet den 30. september 2020

Der blev til brug for dagsordenspunktet vedrørende mink udsendt følgende dokumenter:

- 1) Cover af 28. september 2020: "Håndtering af coronasmitte i mink", nu tillige benævnt "Bilag 8"
- 2) Bilag 1: "Igangsatte tiltag vedrørende håndtering af udbrud af COVID-19 på minkfarme" af 28. september 2020, som var blevet fremsendt i en anden udgave og med en anden overskrift i forbindelse med FØU-mødet den 23. september 2020, jf. ovenfor

- 3) Bilag 2: "Risikovurdering vedrørende virusmutationer blandt mink samt spørgsmålet om aflivning" af 28. september 2020, som var blevet fremsendt i en anden udgave i forbindelse med FØU-mødet den 23. september 2020.

Der var i coveret omtale af muligheden for aflivning af alle danske mink og omtale af ekspropriation, ligesom det fremgår, at aflivning af alle mink ville være et meget vidtgående tiltag, som forudsatte en mere detaljeret belysning af konsekvenserne.

Det fremgår af indstillingen i coveret:

"...

Det **indstilles**, at:

- Regeringen godkender de *bilag 1* beskrevne tiltag.
- Smittesituationen fortsat følges nøje og redegørelse heraf forelægges regeringen. De faglige myndigheder vil sideløbende belyse mulige yderligere tiltag, såfremt smitteudviklingen tilsiger det.

..."

Coverets ordlyd var som følger:

Miljø- og Fødevareministeriet
[Sundheds- og Ældreministeriet]
[Erhvervsministeriet]
Finansministeriet

Bilag 8

Håndtering af coronasmitte i mink

28. september 2020

Problem

Der er på kort tid sket en stigning i antallet af danske minkbesætninger, som enten er smittede med COVID-19 eller under mistanke herfor. Stigningen er lokalt afgrænset til det nordlige Jylland. Der skal tages stilling til håndteringen heraf.

Baggrund

Siden juni 2020 er der blevet konstateret COVID-19-smitte i danske minkbesætninger. Statens Serum Institut (SSI) vurderer, at risikoen for introduktion af COVID-19 til minkfarme via mennesker aktuelt er høj, og at risikoen for spredning fra minkfarme via mennesker til det omgivende samfund ligeledes er til stede, *jf. risikovurderingen i bilag 2*.

De tre først smittede minkbesætninger blev ud fra et forsigtighedsprincip aflivet i juni. Samtidig blev Fødevarestyrelsen (FVST) bedt om at gennemføre en COVID-19-screening med stikprøveundersøgelse af 10 pct. af de danske minkfarme, i alt 125 besætninger. Ingen af de 125 undersøgte minkbesætninger var smittede med COVID-19.

Ligeledes blev der igangsat et arbejde med at udarbejde en samlet strategi for den fremadrettede håndtering af COVID-19 smitte i minkbesætninger. Strategien, som trådte i kraft i juli måned, omfatter bl.a. regler om brug af værnemidler ved håndtering af mink, information om disse regler, overvågning af minkfarme i Danmark for COVID-19, tiltag til begrænsning af risikoen for at mink undslipper minkfarmene samt anbefalinger for test af personer, der er beskæftiget på minkfarme. Samtidigt besluttede regeringen, at den hidtidige praksis om aflivning af COVID-19 positive minkbesætninger skulle ophøre, når beslutningsgrundlagets bekendtgørelse om COVID-19 hos pelsdyr trådte i kraft 17. juli 2020.

SSI har udarbejdet en fornyet risikovurdering og finder, at den pludselige øgning i antallet af smittede minkbesætninger i et afgrænset område, hvor der samtidig er en høj incidens af smitte blandt mennesker, er bekymrende. De øvrige ansvarlige myndigheder: FVST, Sundhedsstyrelsen (SST) og Styrelsen for Patientsikkerhed (STPS), deler bekymringen.

SSI anfører endvidere, at der er en teoretisk mulighed for, at effekten af COVID-19-vacciner vil være påvirket af mutationerne i de nye virusvarianter i minkene. Risikoen for, at der opstår nye mutationer i minkbesætninger er meget stor, idet virus vil prøve at tilpasse sig minks luftveje og at den fortsatte udvikling af virus i mink med flere og flere mutationer ved videresmitte til mennesker i Danmark kan udgøre en potentiel fare for folkesundheden. SSI kan dog ikke give en entydig anbefaling vedrørende spørgsmålet, om der skal foretages aflivning af minkbesætninger eller ej, *jf. bilag 2*.

Minkbranchen er meget prisfølsom, og oplever derfor store økonomiske udsving fra år til år. Således var det gennemsnitlige resultat for danske minkavlere i 2010-2014 på 2,7 mia. kr. før aflønning af kapital og ejer, mens det for perioden 2015-2019 faldt til 0,1 mia. kr., og i 2018-19 har været negativt bl.a. grundet en længere periode med lave skindpriser. Den pressede økonomiske situation har medført en række konkurser igennem de senere år, og som følge af Covid-19 pandemien forventer branchen, at der vil komme yderligere konkurser.

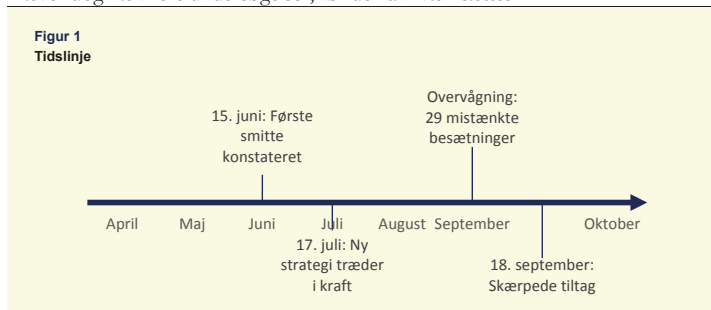
Situationen i Nederlandene (NL)

I NL er der ligeledes konstateret COVID-19 i mink. Myndighederne i NL har indstillet til Kabinetet, at en udfasningsordning for minkproduktionen, som var planlagt til udgangen af 2023, fremskyndes til udgangen af 2020.

Pr. 17. september 2020 var der 53 COVID-19 smittede minkfarme i NL. NL har indtil nu praktiseret nedslagning af alle positive minkbesætninger med erstatningsudbetaling til ejerne. NL har afsat i alt 183 millioner euro til håndtering af den fremskyndede udfasning af minkproduktionen. Minkproduktionen i NL er væsentligt mindre end den danske, idet der i NL er ca. 150 minkbesætninger. I Danmark er der ca. 1.100 minkbesætninger.

Løsning

Som følge af de forhøjede smittetal har sundhedsmyndighederne og FVST medio september iværksat en række nye tiltag, som er foreslået af sundhedsmyndighederne og FVST, herunder stikprøvekontrol i nordjyske minkbesætninger og andre tiltag målrettet forebyggelse, øget overvågning og testning. Tiltagene er beskrevet i *bilag 1* og omkostninger hertil udgør ca. 9,8 mio. kr. Nogle af de foreslåede tiltag kræver dog nærmere undersøgelser, for de kan iværksættes.

Fortsætter udbredelsen af COVID-19 smitten i de danske minkbesætninger kan det være nødvendigt ud fra en konkret, faglig vurdering at igangsætte yderligere tiltag. Et næste skridt kan være aflivning af smittede minkbesætninger, samt minkbesætninger, der er placeret geografisk tæt på en smittet minkbesætning eller alle danske minkbesætninger. Det bemærkes i relation hertil, at minkene skal håndteres på et tidspunkt, hvor en del af minkene udskiller virus. Risikoen herved skal imidlertid opvejes mod den risiko, der er ved pasning af positive mink. Selv om

personalet skal bruge ekstra værnemidler, når de færdes i en positiv besætning, kan der være en risiko forbundet med, at en del af personalet er ufaglært og har begrænset viden om hygiejne. For nuværende fremgår aflivning ikke af sundhedsmyndighedernes anbefalinger, jf. *bilag 2*.

I forbindelse med aflivning af de første tre besætninger, blev der fastsat en kompensationsgrad i henhold til bestemmelserne i Lov om hold af dyr. Et påbud om aflivning vurderes ud fra et juridisk synspunkt at have karakter af ekspropriation, hvorfor der vil være krav om fuld kompensation for de aflivede minks værdi.

Der er per 23. september 2020 konstateret smitte i 22 besætninger, hvoraf de 3 er blevet aflivet. Udgifterne til aflivning og kompensation af de første 3 besætninger beløb sig til 8,7 mio. kr., og udgiften til aflivning og kompensation for de resterende 19 besætninger skønnes at ville beløbe sig til yderligere 98,1 mio. kr. (65,2 mio. kr. hvis aflivning sker efter pelsning). Hertil vil komme yderligere udgifter til aflivning og kompensation hvis flere besætninger konstateres smittede. Omkostningerne ved denne aflivningspraksis vil dermed afhænge af smitteudviklingen.

Aflivning af alle mink vil være et meget vidtgående tiltag, som forudsætter en mere detaljeret belysning af konsekvenserne. Det skønnes, at de samlede omkostninger til aflivning, rengøring og kompensation ved aflivning af alle dyr i smittede besætninger, samt tabt værdi af bygninger og inventar, vil beløbe sig til minimum 7 mia. kr. (for pelsning) og 5 mia. kr. (efter pelsning). Dertil kommer tabte indtjeningsmuligheder for en fastsat overgangsperiode, der skal afklares nærmere.

Indstilling

Det **indstilles**, at:

- Regeringen godkender de *bilag 1* beskrevne tiltag.
- Smittesituationen fortsat følges nøje og redegørelse heraf forelægges regeringen. De faglige myndigheder vil sideløbende belyse mulige yderligere tiltag, såfremt smitteudviklingen tilsiger det.

Forventet modtagelse

Det forventes at blive mødt med kritik fra erhvervet såfremt det besluttes, at aflive mink i højere grad end i dag, herunder fordi effekterne af strategien, der blev iværksat i juli, samt de skærpede foranstaltninger, som netop er iværksat, endnu ikke er blevet evalueret.

Procedure

COVID-19 smitteudviklingen i mink følges nøje. Såfremt der er fagligt grundlag for at foreslå en skærpet indsats, forelægges regeringen et beslutningsoplæg herom.

Kommunikation

MFVM forestår kommunikationen vedr. håndtering af COVID-19-smitte i mink.

Af det udsendte bilag 1 fremgår:

Miljø- og Fødevareministeriet
[Sundheds- og Ældreministeriet]
[Erhvervsministeriet]
Finansministeriet

Bilag 1: Igangsatte tiltag vedrørende håndtering af udbrud af COVID-19 på minkfarme

28. september 2020

De tiltag, der blev besluttet af miljø- og fødevareministeren og sundheds- og ældreministeren i juli 2020 er brugbare og har haft effekt i store dele af landet. Dog viser den nuværende øgede forekomst af smittede minkbesætninger i Hjørring Kommune, at de iværksatte foranstaltninger med fordel kan udbygges og målrettes ved nedenstående initiativer.

Størstedelen af initiativerne er iværksat pr. 21. september 2020 ud fra et forsigtighedshensyn pba. drøftelse mellem FM, SUM og MFVM. Dog vil de initiativer, hvor der er anført, at der evt. mangler hjemler først bliver undersøgte, og såfremt der kan tilvejebringes hjemmel (via bekendtgørelse) iværksat.

Initiativerne, som omfatter indsatserne for at styrke den smittebeskyttende indsats, opnå hurtigere detektion af smitte i minkbesætninger og flere tests af personer med relation til minkbesætninger andrager i alt 9,8 mio. kr., og søges finansieret med hjemmel i akt. 123 af 27. marts 2020.

Nye initiativer

For at styrke den smittebeskyttende indsats:

- For at styrke incitamentet til at anvende værnemidler og følge de hygiejneprocedurer, som fremgår af Bekendtgørelsen om COVID-19 hos pelsdyr har FVST iværksat en kontrol med fokus på korrekt brug af værnemidler og smittebeskyttelse i minkfarme fire nordjyske kommuner. FVST har sendt bestilling til DK-VET vedr. opdatering af risikovurdering vedr. smitteveje, fx via måger, mårhunde, kat og hund.
- FVST er i gang med at afklare, hvorvidt smitten kan være overført via fx foder eller i forbindelse med levering af foder. Foder har været undersøgt to gange begge med negativt resultat. FVST arbejder forsat sammen med STPS og SSI med at afklare, om person-person smitte kan være en smitekilde i forbindelse med levering af foder.

For at opnå hurtigere detektion af smitte i minkbesætninger:

- FVST har styrket frekvensen af overvågningen af COVID-19 i minkfarme i de fire nordjyske kommuner: Hjørring, Frederikshavn, Jammerbugt og Brønderslev. Det betyder, at minkfarmere i disse kommuner fremover skal indsende prøver fra alle døde mink to gange ugentligt til SSI. I den hidtidige overvågning har der kun været krav om, at minkavlerne indsendte prøver hver tredje uge.
- FVST vil udtage officielle prøver i besætninger, der ikke indsender overvågningsprøver. Dette vil blive indført i andre kommuner efter behov, fx hvis mink i den pågældende kommune bliver smittet eller ved øget humant smittetryk sammenholdt med minkdensitet i kommunen.

Side 2 af 2

For en styrket lokal og målrettet indsats:

- Den centrale håndteringsgruppe med deltagelse af FVST, SSI, STPS og SST mødes to gange om ugen med henblik på national koordinering af håndteringen, herunder afklaring af behov for lokale indsatser, afklaring af smitteveje, opfølgning på iværksatte initiativer og planlægning til fremadrettede tiltag.
- Den centrale håndteringsgruppe har vedtaget, at der bør etableres lokal håndtering og koordinering i regi af den lokale beredskabsstab med deltagelse af alle relevante myndigheder, herunder kommune, region, STPS, FVST, SSI og det lokale beredskab.
- Igangsættelse af yderligere indsatser i forhold til lokal vejledning, instruktion og information.

For flere tests af personer med relation til minkbesætninger:

- Fortsat ugentlig test af minkejer, medarbejdere og særligt såfremt disse er ansatte i sundheds- og ældresektoren.
- SSI undersøger muligheder for etablering af testbil i regi af Testcenter Danmark til minkejere, medarbejdere, hustrandsmedlemmer, dyrlæger og nære kontakter i Hjørringområdet. Dette vil kunne blive indført i andre kommuner efter behov.
- Intensivering af smitteopsporing, herunder opfordring til test af alle medarbejdere og deres husstandskontakter og ikke kun nære kontakter og supplerer med serologisk undersøgelse af disse.
- Intensivering af bestræbelserne på at få afdækket mulige person-person smittekæder, for at belyse det markante geografiske aspekt.
- FVST vil i samarbejde med SSI følge op på, om de praktiserende dyrlæger som færdes i minkbesætninger regelmæssigt lader sig teste.
- Sundhedsmyndighederne vil opfordre personer med tilknytning til minkfarme til at anvende smitte app'en.

Pelsningssæsonen indledes til november. Pelsningen vil betyde en kraftig reduktion i antallet af dyr i besætningerne. Erhvervet forventer endvidere lukning af besætninger og en omfattende reduktion i antallet af avlsdyr i de minkbesætninger, som fortsætter.

Som besluttet i strategien, gennemfører FVST en evaluering af overvågningen for COVID-19 i minkbesætninger. Ved evalueringen vil resultater blive vurderet i sammenhæng med den øvrige COVID-19-situation i mink. Evalueringen kan give anledning til yderligere tiltag.

Af det udsendte bilag 2 fremgår:

[Sundheds- og Ældreministeriet]
Miljø- og Fødevarerministeriet

Bilag 2: Risikovurdering vedrørende virusmutationer blandt mink samt spørgsmålet om aflivning

28. september 2020

Bilaget er udarbejdet med bidrag fra SSI samt Dansk Veterinær Konsortium (som er et samarbejde mellem Københavns Universitet og SSI). Sammenfattende vurderer SSI, at risikoen for, at der opstår nye mutationer i minkbesætninger er meget stor, idet virus vil prøve at tilpasse sig minks luftveje og at den fortsatte udvikling af virus i mink med flere og flere mutationer og spredning ved videresmitte til mennesker i Danmark kan udgøre en potentiel fare for folkesundheden.

SSI har oplyst, at den Hollandske strategi med aflivning af besætninger ikke har løst problemet, hvilket sandsynligvis skyldes, at de smittede besætninger findes relativt sent i forløbet, og at et supplement til aflivning af smittede besætninger derfor kan være aflivning af nabobesætninger. Dette er dog en meget omfattende intervention.

Risikovurdering ved fundne mutationer(SSI)

SSI vurderer, at risikoen for introduktion af COVID-19 til minkbesætninger via mennesker aktuelt er høj. Risiko for spredning fra minkbesætninger via mennesker til det omgivende samfund er ligeledes til stede, men omfanget af denne smitte er vanskelig at vurdere.

Den fortsatte smitte blandt mink har ført til, at der er opstået nye virusvarianter i minkene, der også er blevet spredt videre til mennesker tæt på farmene og videre i Nordjylland især.

De to observerede varianter vækker særligt opmærksomhed, da de findes i et område af virusgenomet, der koder for det protein, som virus bruger til at inficere kroppens celler med. Efter en naturlig infektion danner man antistoffer overfor netop dette protein, og mange af de potentielle COVID-19-vaccinekandidater er således også baseret på dette protein. Der er derfor en teoretisk mulighed for at effekten af spike-baserede COVID-19-vacciner kan være påvirket, når der sker ændringer i denne del af arvematerialet.

Endvidere er der en teoretisk risiko for, at personer – der allerede har været smittet – kan blive smittet igen, fordi deres antistoffer ikke beskytter imod de nye varianter.

Det skal bemærkes, at der på verdensplan og i Danmark, også er observeret andre mutationer i spikeproteinet på Sars-CoV-2-virus opstået hos mennesker, og at man hidtil at vurderet at de nuværende vaccinekandidater vil kunne dække de variationer af virus, der er opstået henover foråret.

Selvom man for nuværende ikke med sikkerhed kan sige, hvad betydningen af de observerede mutationer har for folkesundheden, giver de anledning til en generel bekymring om udvikling af mutationer af COVID-19 i minkbestanden.

Minkpopulationen i Danmark omfatter mange dyr. Der produceres således mere end 12 millioner minkskind om året. Erfaringen er indtil videre at større minkfarme kan smittes fuldt igennem inden for få uger, og at det har været udfordrende at holde smitten ude. Dette betyder at risikoen for at der opstår nye mutationer er meget stor, også idet virus vil prøve at tilpasse sig minks luftveje. Den fortsatte udvikling af virus i mink med flere og flere mutationer i spikeproteinet og spredning ved videresmitte til mennesker i Danmark, kan derfor udgøre en potentiel fare for folkesundheden.

Spørgsmålet om aflivning (Dansk Veterinær Konsortium)

Det vurderes, at aflivning af kendt smittede minkfarme med den nuværende procedure for opsporing af smittede farme vil have en begrænset effekt på risikoen for smitte til såvel personer, der dagligt færdes i besætningen, som til personer der sporadisk besøger farmen og til andre minkfarme. I Holland har man anvendt en strategi der omfatter aflivning af alle mink på inficerede farme uden at have været i stand til at stoppe smitten. Der er nu inficeret mere end 50 farme i Holland. Det skal bemærkes, at i forbindelse med aflivning skal minkene håndteres på et tidspunkt, hvor en del af minkene udskiller virus. Den risiko, der er ved håndtering af positive mink til aflivning, skal imidlertid opvejes mod den risiko der er ved pasning af positive mink. Selv om personalet skal bruge ekstra værnemidler, når de færdes i en positiv besætning, kan der være en risiko forbundet med at en del af personalet er ufaglært og har begrænset viden om hygiejne. En aflivning kan organiseres mere struktureret og formodes at blive foretaget af personer med øget kendskab til brug af værnemidlet.

Forebyggende aflivning anvendes i særlige tilfælde i forbindelse med udbrud af alvorlige smitsomme husdyrsygdomme. Formålet med forebyggende aflivning er at reducere antallet af modtagelige individer, der vurderes at være i risiko for at blive smittet, hvilket typisk forbindes med en geografisk udbredelse i områder med smittede besætninger. For at forhindre en fortsat spredning til yderligere minkfarme samt i lokalsamfundet kunne det overvejes at aflive mink i minkfarme, der vurderes at være i risiko for at blive smittet. En reduktion i antallet af smittede farme vurderes at kunne reducere den massive virusproduktion og dermed risikoen for at der opstår mutationer i virus, der giver nye ”minkvarianter”, i forbindelse med infektion af op til 30.000 mink i en enkelt besætning.

Side 3 af 3

Desuden vil det kunne reducere risikoen for at yderligere personer smittes fra mink, og således at der derfra opstår nye smittekæder. Forbyggende aflivning af mink udgør ikke en øget risiko for personer, der håndterer minkene, såfremt minkene ikke er smittet på aflivningstidspunktet.

Det skal imidlertid bemærkes, at man normalt i forbindelse med anvendelse af forebyggende aflivning fjerner potentielt smittede og/eller modtagelige dyr i et område. I den nuværende situation med COVID-19, vil der stadig være smittede personer fordelt over hele landet og nye introduktioner til minkfarme i andre områder kan derfor forekomme, hvorfor fortsat overvågning er vigtig.

9.2.2.21.2. Arbejdet i Statsministeriet

Der blev i Statsministeriet i anledning af ØU-mødet den 30. september 2020 udarbejdet udkast til "Bemærkninger til ØU" (håndakt) dateret den 30. september 2020, hvoraf fremgår:

"...

9. Håndtering af coronasmitte i minkbesætninger (Bilag 8)

FM har d. 29. september oplyst, at der ventes nye anbefalinger fra SUM og Fødevarestyrelsen, der bl.a. omfatter yderligere aflivninger på smittede besætninger, end det der er lagt op til i sagen. Disse anbefalinger ventes ud fra det oplyste forelagt CU.

Det har i forberedelserne af sagen været drøftet om, der bør overvejes en aflivning af samtlige danske minkbesætninger. Aflivning af alle mink vil være et meget vidtgående tiltag, som forudsætter en mere detaljeret belysning af konsekvenserne. Som det fremgår af sagen kan *"SSI ikke give en entydig anbefaling vedrørende spørgsmålet, om der skal foretages aflivning af minkbesætninger eller ej"*.

Af hensyn til sagens potentielle omfang bør den følges tæt – fx i CU. Det skal bl.a. ses i lyset af den kritiske fase for epidemien pt., der kan få betydning for, hvordan resten af efteråret kommer til at udvikle sig. Fokus på at minimere risici er derfor stort.

En nedgang i/afvikling af minkbranchen i Danmark kan blive relevant i land/by-dagsorden, idet det kan have negativ betydning for erhvervsforholdene i landområderne, fx i Nordjylland, hvor der er en forholdsvis stor andel af minkbesætninger.

Frankrig har d. 29. september meddelt, at der ønskes en afvikling af minkproduktion i landet. En konkret dato herfor er ikke udmeldt. Holland har ligeledes fremrykket sin plan for udfasning af minproduktion, *jf. sagen.*

..."

Håndakten blev tilrettet, jf. nærmere herom nedenfor. Af den endelige version fremgår:

”...

8. Håndtering af coronasmitte i minkbesætninger (Bilag 8)

FM har d. 29. september oplyst, at der ventes nye anbefalinger fra SUM og Fødevarestyrelsen, der bl.a. omfatter yderligere aflivninger på smittede besætninger, end det der er lagt op til i sagen. Disse anbefalinger ventes ud fra det oplyste forelagt CU.

SUM har desuden oplyst, at der mellem SUM og MFVM er truffet beslutningen en fremgangsmåde vedr. aflivning af mink, som SUM bakker op om. SUMn vil fremlægge denne løsning på ØU.

Det har i forberedelserne af sagen været drøftet om, der bør overvejes en aflivning af samtlige danske minkbesætninger, idet scenariet er, at minksmitte kan betyde at alle vacciner i verden vil være ineffektive. Det er således et stort ansvar, som Danmark påtager sig som den førende minknation. Aflivning af alle mink vil være et tiltag som kræver en mere detaljeret belysning af konsekvenserne.

Af hensyn til sagens potentielle omfang bør den følges tæt – fx i CU. Det skal bl.a. ses i lyset af den kritiske fase for epidemien pt., der kan få betydning for, hvordan resten af efteråret kommer til at udvikle sig. Fokus på at minimere risici er derfor stort.

En nedgang i/afvikling af minkbranchen i Danmark kan blive relevant i land/by-dagsorden, idet det kan have negativ betydning for erhvervsforholdene i landområderne, fx i Nordjylland, hvor der er en forholdsvis stor andel af minkbesætninger.

Frankrig har d. 29. september meddelt, at der ønskes en afvikling af minkproduktion i landet. En konkret dato herfor er ikke udmeldt. Holland har ligeledes fremrykket sin plan for udfasning af minproduktion, *jf. sagen.*

Sagen vil afhængig af ØU-drøftelsen også blive forelagt statsministeren.

...”

Departementsråd Pelle Pape, Statsministeriet, har forklaret¹¹³, at det var normal procedure i Statsministeriet, at departementschefen deltog i ØU-møder. Der blev lavet en kort håndakt til departementschefen med bidrag fra huset. Departementschefen ville gerne have forskellige øjne på sagen, hvorfor forespørgslen var sædvanlig praksis. Han kiggede formentlig først på sagen den følgende morgen. Risikovurderingen fra SSI, som var der, var ikke omtalt i håndakten. Han deltog ikke selv i ØU-mødet den 30. september 2020.

Dagen før ØU-mødet var der en mailkorrespondance mellem konsulent Andreas Meldgaard Goth og chefkonsulent Johan Philip Zilmer-Bülöw, begge Statsministeriet, om det til brug for mødet fremsendte cover (bilag 8):

”...

Fra: Johan Philip Zilmer-Bülöw ...

Sendt: 29. september 2020 13:45

Til: Andreas Meldgaard Goth ...

Emne: SV: ØU - 30/9 2020 - Bilag 8 - Håndtering af coronasmitte i minkbesætninger

Hej Andreas

Tak for høringen.

Synes det er en fin løsning, de er landet på pt.

Hvis vi skal tage ordet, tænker jeg man kunne sige to ting:

1. Understrege det er vigtigt, at man følger tæt op. Vi står i en ret kritisk fase lige pt., som kan få betydning for, hvordan resten af efteråret kommer til at se ud. Derfor stort fokus på at minimere risici.
2. Spørge til om vi har nogen oplysninger om, hvordan andre lande forholder sig til udfordringerne. Det vil alt andet lige kunne styrke vores begrundelse for at gøre mere /ikke gøre mere, hvis vi kan pege på, hvad andre lande gør. Hvis ikke de har viden herom, kan de tage

113 Forklaringsdokumentet side 1425f

kontakt til Udenrigsministeriet, som kan række ud til ambassaderne i de lande, som har store besætninger af mink.

...

Fra: Andreas Meldgaard Goth

Til: Johan Philip Zilmer-Bülöw

Emne: SV: ØU - 30/9 2020 - Bilag 8 - Håndtering af coronasmitte i minkbesætninger

Dato: 29. september 2020 13:45:48

Vedhæftede filer: image001.png

Tak Johan, det tager jeg med ☺

..."

Chefkonsulent Johan Philip Zilmer-Bülöw, Statsministeriet, har forklaret¹¹⁴, at Andreas Meldgaard Goth var konsulent på Miljø- og Fødevarerministeriets område. Andreas Meldgaard Goth bad om hans bemærkninger til den generelle covid-19-håndtering. Forevist det til mailen af 29. september 2020 vedhæftede cover, bilag 8, som indeholdt oplysninger om ekspropriation, har han forklaret, at han ikke drøftede coveret med nogen i Statsministeriet, før han kom med bemærkninger til Andreas Meldgaard Goth i mailen af 29. september 2020 ovenfor. Han gjorde sig ikke tanker om ekspropriation. Han har været involveret i forelæggelse af ØU-sager i Statsministeriet, men den konkrete ØU-sag den 30. september 2020 blev forelagt af Andreas Meldgaard Goth. Det er ikke nødvendigvis kun departementschef Barbara Bertelsen, som deltager i ØU-møder. Det kan også være departementsråd Christian Liebing.

Kontorchef Karen Nilaus, Statsministeriet, har om ØU-mødet den 30. september 2020 og materialet hertil forklaret¹¹⁵, at hun ikke deltog i ØU-mødet. Det er Barbara Bertelsen, som deltager i disse møder. Efter det forberedende ØU-møde gav hun (Karen Nilaus) en tilbagemelding til de sagsbehandlere, som havde udarbejdet materiale til mødet. De holdt et Skypemøde den 24. september 2020. Barbara Bertelsen fik ikke en tilbagemelding. Der skete ikke en overlevering, men der blev udarbejdet en håndakt til Barbara Bertelsen, hvor det væsentlige fra det forberedende ØU-møde blev skrevet ind. Forevist bilaget "Håndtering af coronasmitte i mink" har hun forklaret, at hun modtog

114 Forklaringsdokumentet side 256ff

115 Forklaringsdokumentet side 541ff

bilaget, men ikke læste det, idet det ikke var hendes sag, og hun kun var vikar for Christian Liebing. Forevist mailkorrespondance af 30. september 2020:

”...

Fra: Pelle Pape

Dato: 30. september 2020 kl. 08.04.37 CEST

Til: Karen Nilaus ..., Sara Vad Sørensen ...

Cc: Christian Liebing ..., Dorthe Vandal Pedersen ..., Martin Hellesen ..., Bettina Pedersen ..., Randi Vanderskrog Untidt ...

Emne: Ang: Bemærkninger til ØU 30-09-2020

Vedr mink

Synes ikke det passer når der står i coveret - jf nedenfor. Tværtimod synes jeg det fremgår ret klar af vurderingen fra SSI at det er mega-farligt at gamble med det her mink. Derfor skal det stå omvendt i håndakten. Scenariet er at det her minksmitte kan betyde at alle vacciner i verden vil være ineffektive. Det er et kæmpe ansvar vi i som den førende minknation påtager os. Sagen bør afhængig af øu drøftelsen også forelægges stm hurtigst muligt.

...

Fra: Pelle Pape ...

Dato: 30. september 2020 kl. 08.09.32 CEST

Til: Karen Nilaus ..., Sara Vad Sørensen ...

Cc: Christian Liebing ...

Emne: Ang: Bemærkninger til ØU 30-09-2020

I tillæg til denne. Har talt med Per der har oplyst at “sagen er ligegyldig” for der er mellem sum og MFVM truffet beslutningen en fremgangsmåde vedr aflivning som sum bakker op om. SUM’eren vil fremlægge denne løsning på øu.

Dette kan også skrives ind i håndakten

...

Fra: Karen Nilaus

Til: Pelle Pape; Sara Vad Sørensen

Cc: Christian Liebing

Emne: Ang: Bemærkninger til ØU 30-09-2020

Dato: 30. september 2020 08:10:55

Tjek. Meget relevant oplysning.

..."

har hun forklaret, at "stm" her henviser til statsministeren. Pelle Pape videre-sendte mailen til hende, fordi hun har ansvaret for at samle de interne håndakter til ØU-møder, hvorefter hun forelægger dem for Christian Liebing samt Sara Vad Sørensen og Pelle Pape. Hun antager, at henvisningen til "Per" er til Per Okkels. Forevist sin mail af 30. september 2020:

"...

Til: Nicholas Rahui Webster Rømer ...

Cc: Ayten Atik ..., Christian Liebing ..., Dorthe Vandal Pedersen ..., Sara Vad Sørensen ..., Dorthe Vandal Pedersen ...

Fra: Karen Nilaus ...

Titel: Bemærkninger til ØU d. 30/9-200

Sendt: 30-09-2020 13:01

Bilag: Bemærkninger til ØU 30-09-2020 (inkl PPA bem).docx;

Hej Nicholas,

Her er ØU-håndakten.

Sara skriver: Når først at se den lidt senere, så læg videre uden mine bemærkninger.

Godkendt af CSL. PPA har givet bemærkninger til pkt. 8 om mink og JEK har godkendt pkt. 9.

..."

og forevist den oprindelige formulering i håndakten:

"...

Det har i forberedelserne af sagen været drøftet om, der bør overvejes en aflivning af samtlige danske minkbesætninger. Aflivning af alle mink vil være et meget vidtgående tiltag, som forudsætter en mere detaljeret belysning af konsekvenserne. Som det fremgår af sagen kan "SSI ikke

give en entydig anbefaling vedrørende spørgsmålet, om der skal foretages aflivning af minkbesætninger eller ej”.

...”

og forevist tilrettede håndakt:

”...

SUM har desuden oplyst, at der mellem SUM og MFVM er truffet beslutningen en fremgangsmåde vedr. aflivning af mink, som SUM bakker op om. SUMn vil fremlægge denne løsning på ØU.

Det har i forberedelserne af sagen været drøftet om, der bør overvejes en aflivning af samtlige danske minkbesætninger, idet scenariet er, at minksmitte kan betyde at alle vacciner i verden vil være ineffektive. Det er således et stort ansvar, som Danmark påtager sig som den førende minknation. Aflivning af alle mink vil være et tiltag som kræver en mere detaljeret belysning af konsekvenserne.

...

Sagen vil afhængig af ØU-drøftelsen også blive forelagt statsministeren.

...”

har hun forklaret, at hun ser det som om, at Pelle Papes bemærkninger er indarbejdet i håndakten. Hun videresendte begge mails til Andreas Melgaard og fik det reviderede bidrag tilbage. Hun satte selv primært kommaer i dokumentet. Hun ved ikke, hvorfor den skærpede formulering kom ind. Hun læste Pelle Papes mail som om, at der var bekymring for coronasmitte blandt mink. Det er hendes opfattelse, at det ikke var i Statsministeriet, at der i forberedelsen af sagen blev drøftet, om der burde overvejes en aflivning af samtlige danske minkbesætninger, men at det var ovre i ministerierne. Hun fik efterfølgende en tilbagemelding fra Barbara Bertelsen fra ØU-mødet. Hun har fundet noter herom i sin notesbog. Hun tog noterne den 1. oktober 2020. Hun havde glemt, at hun havde deltaget i et tilbagemeldingsmøde. Af hendes noter fremgår:

”...

Mink - Stor & vigtig

Formuleringer omkring vacciner (SSI vurdering) (i bilag)

Konklusion: Skrue op for konkrete tiltag/til i morgen

Too little, too late

Opfølgende sag ASAP

CU

PSM + EM: Kompensationsmodel

..."

Hun har forklaret, at hun på den modsatte side, som typisk er til tankenoter, har skrevet:

"...

Fisk + mink

Nordjylland

..."

Hun kan ikke sætte yderligere ord på tilbagemeldingsmødet. Hun husker ikke mødet. Hun har kun det, som hun har fra sine noter. Mødet var næsten med sikkerhed ikke alene mellem hende og Barbara Bertelsen. Hun tror aldrig, at hun har haft et møde alene med Barbara Bertelsen. Hun husker ikke, hvem der deltog på mødet. Pelle Pape, Jean Ellermann-Kingombe eller Christian Liebing kan have deltaget i mødet, men hun husker det ikke. Christian Liebing var endnu ikke gået på barsel på det pågældende tidspunkt. Hun mener ikke, at opfølgningen gav hende nogle arbejdsopgaver. Tilbagemeldingsmødet med Barbara Bertelsen fandt sted den 1. oktober 2020, og det var ifølge hendes kalender indkaldt til afholdelse kl. 15.00.

Departementsråd Pelle Pape, Statsministeriet, har om tilblivelsen af håndakten forklaret¹¹⁶, at hans mail af 30. september 2020 kl. 08.09.32 var hans kommentar til, hvordan han så sagen. Han studsede over, at Statens Serum Instituts risikovurdering ikke var omtalt i deres håndakt. Smittespredningen

116 Forklaringsdokumentet side 1426f

så potentielt meget alvorlig ud for vaccinerne og for folkesundheden, hvilket han mente skulle fremgå af håndakten og af coveret. Han henviste til Per Okkels i sin mail. Han husker ikke samtalen med Per Okkels i detaljer. Der var enighed mellem Miljø- og Fødevarerministeriet og Sundhedsministeriet om håndteringen, hvilket var vigtigt, når sagen skulle behandles i ØU. Han husker ikke, hvordan formuleringen om, at "sagen er ligegyldig" var kommet frem. Det var almindeligt, at der frem mod et udvalgsmøde var dialog mellem ministerierne om, hvorvidt der var enighed om håndteringen af en konkret sag. Det var hans kollega, der godkendte håndakten, og han husker ikke, at han modtog nogen tilbagemelding fra ØU. Han fik sjældent en tilbagemelding fra ØU. Der blev ikke skrevet noget i en håndakt til departementschefen, som departementschefen selv skulle følge op på. Det ville heller ikke være normal praksis. Det var ligeledes ikke Statsministeriets ansvar at følge op på andre ministeriers ressortområder. Han deltog ikke i ØU-mødet den 30. september 2020. Han deltager sjældent i ØU-møder.

Departementschef Barbara Bertelsen, Statsministeriet, har om ØU-mødet den 30. september 2020 og materialet i forbindelse hermed forklaret bl.a.¹¹⁷, at hun ikke havde nogen drøftelser med Per Okkels og Henrik Studsgaard forud for ØU-mødet den 30. september 2020. Første gang hun hørte om et scenarie om aflivning af alle mink var i forbindelse med ØU-mødet den 30. september 2020, men hun kan godt huske, at sundhedsmyndighederne i løbet af september 2020 blev tiltagende mere bekymret i forhold til mink. Det blev nævnt under de løbende statusmøder, hvori deltog de relevante ministre, Kåre Mølbak og Søren Brostrøm; under disse møder blev det nævnt, at sundhedsmyndighederne var bekymrede for coronasmitte blandt mink. Forevist den første version af den i Statsministeriet udarbejdede håndakt til brug for ØU-mødet og foreholdt, at udkastet til håndakt blev sendt til Pelle Pape, som gav bemærkninger har hun forklaret, at den anden version netop afspejlede den vidensdeling, som der havde været i forlængelse af drøftelserne mellem departementscheferne i Sundhedsministeriet og Miljø- og Fødevarerministeriet. På ØU-mødet var det netop denne inddæmningsstrategi, som blev besluttet. Hun kan ikke huske, hvordan ordene faldt fra sundhedsminister Magnus Heunicke på ØU-mødet, men hun ønsker at henlede kommissionens opmærksomhed på indholdet af coveret til ØU-mødet, hvori Statens Serum Instituts bekymring blev gengivet.

117 Forklaringsdokumentet side 1101 og 1103ff

Det var et relativt alvorligt papir, som blev forelagt. Oplysningen i håndakten om risikoen for vacciner var baseret på Statens Serum Instituts risikovurdering. Hun forholdt sig til, hvad Statens Serum Institut skrev, og på ØU-mødet drøftede man denne formulering. Det var en ordlyd, som man var nødt til at reagere på. Der var under mødet enighed om, at man ikke kunne vente med at iværksætte initiativer. Derfor gik man direkte til et CU-møde dagen efter, da håndteringen hastede. Hun kan ikke huske, hvem der sagde hvad på mødet. Adspurgt om sin forberedelse til ØU-mødet, forklarede hun, at hun sad i et andet møde helt op til ØU-mødet, men hun husker, at hun læste bilaget. Hun fik "flaget", at hun skulle være opmærksom på bilag 2. Hun læste bilag 2 og håndakten, ligesom hun lynlæste coveret. Det var primært Statens Serum Instituts risikovurdering, som gjorde indtryk. Hun tænkte, at det var klar tale. Forevist coveret, som tillige indeholdt oplysninger om et scenarie om aflivning af alle mink, og forespurgt, om hun gjorde sig overvejelser om oplysningen om, at et scenarie om aflivning af alle mink ville forudsætte en mere detaljeret belysning af konsekvenserne, har hun forklaret, at det næsten gav sig selv. Hun bed ikke mærke i formuleringen. Fokus på ØU-mødet var at undgå en situation, hvor alle mink skulle slås ned. Hun ønsker at tilføje, at det citerede alene angik økonomi. Det var jo kæmpe tal, der var tale om. På ny forevist håndakten, samt Pelle Papes kommentar om at minksmitten kunne få betydning for vaccinerne, og forespurgt om grundlaget og baggrunden for Pelle Papes bemærkning, har hun forklaret, at hun tror, at sætningen om vaccinerne byggede på oplysninger fra Statens Serum Institut, og hun ønsker at henlede kommissionens opmærksomhed på Statens Serum Instituts risikovurdering, som er gengivet i coveret. I ØU-udvalget sad man også med Statens Serum Instituts risikovurdering, som havde en alvorlig ordlyd. Det kunne man mærke i rummet. Hun kan ikke huske, om hun gav en tilbagemelding til statsministeren efter ØU-mødet, men det vil hun tro, at hun gjorde. Det blev ret tydeligt kommunikeret i offentligheden, at man ændrede strategi om aflivning i zoner. Der var meget presseomtale og offentlig opmærksomhed i øvrigt. Hun mener, at alle havde ordet på ØU-mødet, og hun gjorde udtrykkeligt opmærksom på, at medlemmerne skulle læse bilaget fra Statens Serum Institut. Hun advarede om indholdet. Det sagde hun meget klart. Det var finansministeren, som ledte mødet. Hun mener ikke, at der var nogen, som flagede et scenarie om aflivning af alle mink. Forevist Martin Ulrik Jensens mail, som Martin Ulrik Jensen sendte til sig selv den 30. september 2020 kl. 18.33 omhandlende ØU/KU, hvori han omtaler, at alle mink muligvis skal slås ned:

”...

1. Mink

Muligvis slå alle mink ned ...

SSI finde ud af til i morgen hvad de anbefaler.

Mfmv tænke over hvordan man kan eskalere test. Daglige test.

Snak med Annemarie

Tal med Line

...”

bemærkede hun, at Martin Ulrik Jensen ikke deltog i mødet. Hun har ikke nogen erindring om, at der var en drøftelse af, at alle mink skulle slås ned. Hun bemærkede, at hun af ekstraktmaterialet kan se, at der er mange, som har fortolket på, hvad der foregik på mødet, selvom de ikke selv deltog. Forevist departementschefsekretær Kristoffer Krohn Schademoses mail sendt den 30. september 2020 kl. 18.57 til kolleger i Finansministeriet, hvori han skrev, at det var tæt på at STM sendte militæret ind for at gasse alle mink i aften:

”...

Til: Asbjørn Brink ..., Casper Mondrup Dahlmann ...

Cc: Victoria Julie Jessen ..., Anne Sofie Hartvig Pedersen ..., Anne Marie Maltha-Smith ..., Kent Harnisch ..., Martin Ulrik Jensen ...

Fra: Kristoffer Krohn Schaldemose ...

Titel: ØU-tilbageløb: Håndtering af coronasmitte i minkbesætninger

Sendt: 30-09-2020 18:57

Hej alle

MUJ har fået særskilt tilbageløb på denne. Tilsyneladende meget tæt på, at STM sendte militæret ind for at gasse alle mink i aften.

Mvh. Kristoffer

...”

har hun forklaret, at hun ikke kan genkalde sig ordvalget. Hun tror, at hun ved, hvad udsagnet dækker over. Der blev på mødet rejst et spørgsmål om kapaciteten, og i kanten af mødet blev det nævnt, at der var problemer med kapaciteten. Hun sagde til Henrik Studsgaard, at man i så fald måtte søge hjælp hos Justitsministeriet eller Forsvarsministeriet, idet Justitsministeriet var indgangen til NOST'en. Forsvaret havde også tidligere bistået under pandemien. Til kontekst, og til belysning af hvad der faktisk skete, ønsker hun at henlede kommissionens opmærksomhed på sin sms sendt den 14. oktober 2020 kl. 17.41 til Henrik Studsgaard, Per Okkels m.fl.:

”...

Kære alle. Da sagen blev drøftet i ØU, var det klare opdrag, at der skulle allokeres alle nødvendige ressourcer til hurtigst mulige eksekvering – netop i lyset af den muteringsrisiko, SSI også kommunikerede i går. Så det ser lidt overraskende – og noget bekymrende – ud med den her melding. Virker ikke som om prioriteringen af eksekveringen i praksis helt matcher den risiko, vi har med at gøre. Hvis virus når at mutere i de mellemliggende uger – måneder (!) – så det er game over for en vaccine, vil ingen kunne forstå, at vi så faren, men underhånderede den så manifest i konkrete udmøntning. I ØU vendte vi bl.a., at der fx måtte trækkes FMN ad forsvarrets/Hjemmeværnets hjælp, hvis der ikke var tilstrækkelig kapacitet til at handle hurtigt. Vi skal huske, hvad én flagermus i Wuhan kunne gøre. Med den viden, vi har om virus og mutationsrisikoen i mink, vil historien dømme os hårdt for at bruge så lang tid på håndtering. Bh. Barbara

...”

Adspurgt til sms'en og forespurgt, om hun på ØU-mødet sagde, at man kunne trække på forsvaret, gentog hun, at hun på mødet sagde, at man måtte trække på kollegerne. Hun ringede efter mødet til Justitsministeriets departementschef Johan Legarth og til Morten Bæk for at sige, at de skule yde hjælp, hvis det blev efterspurgt. Hun ønsker i den anledning at henlede kommissionens opmærksomhed på Johan Legarths sms sendt den 14. oktober kl. 09.01 til justitsminister Nick Hækkerup, således som den fremstår på Nick Hækkerups telefon:

”...

Hej Nick

Arbejdet med at aflive mink går lige nu efter vores og sundhedsmyndighedernes opfattelse alt for langsomt, så efter dialog med Fødevareministeriet og Sundhed, lægger vi nu op til, at Rigspolitiet I NOST overtager en større del af det operativt koordinerende ansvar fra fødevaremyndighederne (som selvfølgelig fortsat har det faglige/veterinære ansvar). Det kommer med stor sikkerhed også til at indebære et forøget træk på forsvarets kapaciteter, herunder ikke mindst en betydelig mængde forsvarspersonel. Hvis du har spørgsmål eller bemærkninger, må du endelig ringe.

Mvh.

Johan

...”

Det var det, som skete; fuldstændig i tråd med drøftelsen på ØU-mødet. Forespurgt, om det var hendes vurderinger, som slog igennem på ØU-mødet, svarede hun, at det var Sundhedsministeriets papirer og Statens Serum Instituts risikovurdering, som var afgørende. Forevist en intern mailkorrespondance i Finansministeriet i forlængelse af ØU-mødet den 30. november 2020, hvori en medarbejder skrev til departementschefsekretær Kristoffer Krohn Schallemose:

”Jeg ville gerne have været fluen på væggen i den snak, og da BBB trak maskingeværet frem under bordet... Stakkels Studsgaard og co 😊”

og forespurgt, om hun har en kommentar hertil, svarede hun, at der åbenbart er nogen, som har det sjovt på arbejdet. Hun understregede på ØU-mødet, at man kunne trække på forsvarets kapacitet. Hun var klar i mælet herom. Supplerende adspurgt af kommissionen om ØU-mødet den 30. september 2020, herunder hendes vinkling af vigtigheden af risikovurderingen, og forespurgt om, hvorvidt det ikke var mere nærliggende, at det var sundhedsministeren, som skulle redegøre herfor, svarede hun, at hun ikke kan huske, hvordan ordene faldt. Der lå imidlertid et alvorligt papir i ”regeringens skød”, og det var vigtigt, at der skete adækvat håndtering. Hun har forevist passage fra transskriberet version af Magnus Heunickes noter fra ØU-mødet den 30. september 2020:

” ...

BB

Vigtigt at vi ikke kommer på bagkant

Akut

...

BB

SSI risiko for hele vaccineprotokollen

Relativt alvorlig [ikke læsbart] spikeprotein

Vil ingen tilgivelse være

...

Mink særligt: utrolig modtagelig for virus. Potentiel fare for folkesundheden! Potentiel fare for vacciner worldwide så ikke kun DKøkonomi, hele verden.

Wammen

Dybt alvorlig sag.

Risiko er fuldstændig uoverskuelig.

Hvis man kan undgå at slå alle mink ned, så er regning 3-15 mia. kroner, et legitimt hensyn.

...

Wammen

Potentielt så alvorlig for DK og ude i verden.

Vi er nødt til afklaring af sundhedsmæssig del klar i morgen. Sættes i værk øjeblikkeligt. Ikke udelukke at slå samtlige mink ned.

...”

supplerende forklaret¹¹⁸, at passagen om, at de ikke kom på bagkant, ikke vedrørte coronasmitte blandt mink, men det foregående dagsordenspunkt.

118 Forklaringsdokumentet side 1614ff

Magnus Heunickes noter fra ØU-mødet den 30. september 2020 stemmer overens med hendes hukommelse af det passerede på mødet. På mødet flagede hun Statens Serum Instituts risikovurdering, men hun mener ikke, at de på mødet drøftede scenarier, hvor alle mink skulle aflives. ØU-mødet handlede netop om at undgå, at man kom derhen, hvor det blev nødvendigt at aflive alle mink. Der var dog en drøftelse af, at man skulle være beredt på et worst case-scenarie, som omfattede aflivning af alle mink. Man var ikke der, hvor man drøftede, at alle mink skulle aflives. Fokus var på at få stoppet smittespredningen blandt mink, så man kunne undgå worst case-scenariet. Hun deltog i ØU-mødet den 30. september 2020, men der stod intet i ØU-sagen om, at det ville kræve ny lovgivning, hvis alle mink skulle aflives. Dette fremgår af CU-sagen af 1. oktober 2020, men det møde deltog hun ikke i. Med det antal møder som ministre og departementschefer deltager i hver eneste dag på allehånde områder, og med den enorme papirmængde, der knytter sig til disse møder, har hun ikke en forventning om, at embedsmænd og politikere, som deltog i CU-mødet den 1. oktober 2020, skulle kunne huske denne oplysning, da de deltog i KU-mødet den 3. november 2020. Hun er ikke enig i præmissen om, at worst case-scenariet pludselig opstod den 3. november 2020. Man var i flere måneder forinden bevidst om, at dette var et scenarie, som teoretisk set kunne opstå, og derfor havde man anledning til at forberede sig på det. På ØU-mødet den 30. september 2020 blev det besluttet, at man skulle være beredt på alle scenarier, herunder også et worst case-scenarie. Finansministeriet havde på dette tidspunkt også allerede udarbejdet beregninger på økonomien ved et worst case-scenarie. Forevist passage fra gengivelsen af Nicolai Wammens forklaring for kommissionen den 26. november 2021:

”...

Adspurgt af bisidder for Mette Frederiksen, advokat Lars Kjeldsen, har han forklaret, at der på ØU-mødet den 30. september 2020 ikke blev bestilt et notat med en beskrivelse af hele værktøjskassen, men det han bad om var, at der blev iværksat et arbejde i de ansvarlige ressortministerier, som gav et overblik over værktøjskassen og de forskellige scenarier, der kunne være, så man var klar, hvis det blev nødvendigt. Om man ville gøre det i form af et notat eller på anden måde, blev der ikke taget stilling til på mødet. Han bestilte ikke en redegørelse til ØU, men ØU besluttede sammen med de pågældende ressortministre, at der skulle påbegyndes et arbejde. Derefter var det op til ressortministerierne at sørge for, at det, der var relevant for dem, var klart til den dag,

hvor der måtte være brug for det. Det var ikke sådan, at man løbende kom tilbage og fortalte om, hvor langt man var nået i arbejdet, men der var truffet en klar beslutning. Når man har truffet en beslutning på ØU, som de involverede ministre, her miljø- og fødevareministeren og sundhedsministeren, samt deres departementschefer har nikket til og er enige i, så er der som udgangspunkt ikke nogen, som har kompetence til at beslutte, at arbejdet ikke skal laves alligevel.
 ...”

har hun forklaret, at dette passer meget godt med hendes erindring fra ØU-mødet den 30. september 2020. Opgaven var herefter, at embedsværket skulle forberede alle scenarier, herunder også worst case-scenariet. ØU-mødet den 30. september 2020 er et godt eksempel på, at man gik ind i et regeringsudvalgssag med en skriftlig ØU-sag, som var blevet overhalet af virkeligheden, hvorfor man på mødet gik ind og traf nogle andre beslutninger end det, der var lagt op til i ØU-sagen. Man fremrykkede endvidere et CU-møder, som blev afholdt dagen efter, hvor man eksekverede på beslutningen. Alt dette blev gjort med henblik på at risikominimere. Hun deltog ikke i CU-mødet den 1. oktober 2020, men hun kan i dag se, at Finansministeriet over for Miljø- og Fødevareministeriet under forberedelsen af CU-sagen foreslog, at man i coveret til CU-mødet den 1. oktober 2020 flagede over for regeringen, at worst case scenariet ville kræve ændret lovgivning [Barbara Bertelsen har ved gennemgangen af gengivelsen af forklaringen ønsket at henvise til Kent Harnischs forklaring på side 1064, hvor Finansministeriets kommentarboks til Miljø- og Fødevareministeriet fremgår]. Aflivning af alle mink var et kendt scenarie, som man skulle være beredt på, og det er altid fagministeriets opgave at følge op på sådan en opgave. Der involveres i hver eneste sag til regeringsudvalg mere end et ministerium, men det vil altid være ressortministeriet, som har ansvaret for opgaven – også selvom andre ministerier er involverede. Hvis det ikke var på den måde, så ville alt stoppe. Man er nødt til at kunne regne med, at de ansvarlige ministerier følger op. Denne ansvarsfordeling var helt klar – også i Miljø- og Fødevareministeriet. Tilbage i juni 2020 blev ansvarsfordelingen fastlagt, således at Miljø- og Fødevareministeriet tog sig af det, der vedrørte dyrene, mens Sundhedsministeriet tog sig af det, der handlede om risikovurderinger. Hun mener derfor ikke, at der kan være nogen tvivl om den ansvarsfordeling. Denne ansvarsfordeling er velbeskrevet i teorien, og det er også den måde, som Rigsrevisionen arbejder med det på. Uanset om en sag er behandlet på tværs af ministerier i et regeringsudvalg, så er det

ressortministeriets ansvar at følge op på den politiske beslutning truffet i udvalget. Det er altid fagministeriet, der har ansvaret. Alt holder op, hvis man ikke kan regne med, at fagministeriet har ansvaret.

Statsminister Mette Frederiksen har om ØU-mødet den 30. september 2020 forklaret¹¹⁹, at hun som statsminister f.eks. har en tæt kontakt til finansministeren, som er formand for Økonomiudvalget, Ø-udvalget. I konkrete tilfælde får hun også en tilbagemelding fra medarbejdere i Statsministeriet. Det skete f.eks. i forlængelse af ØU-mødet den 30. september 2020, hvor hun fik en mundtlig tilbagemelding fra Statsministeriets departementschef, som fortalte, at der havde været en længere diskussion om mink. Der havde været øget opmærksomhed omkring mink. Hun fik oplyst, at finansministeren på mødet havde understreget, at Finansministeriet og finansministeren ønskede at få redegjort mv. for forskellige udfaldsrum og scenarier i forhold til minksmitte. Hun forstod på Barbara Bertelsen, at finansministeren ønskede, at man vendte tilbage til sagen om mink. Forespurgt, om hun har en mere konkret viden om, hvad formanden for ØU, finansminister Nicolai Wammen, bad de tre ressortministerier (Erhvervsministeriet, Miljø- og Fødevarerministeriet og Sundhedsministeriet) om at forberede mv., forklarede hun, at hun forstod det sådan, at finansministeren havde bedt om yderligere opfølgning, herunder en beskrivelse af yderligere muligheder for indgriben. Om det skulle ske i form af en sag eller et nyt møde, ved hun ikke. Om tilbagemeldingen fra Barbara Bertelsen og forespurgt, om hun og Barbara Bertelsen havde en forventning om, at der kom en sag, forklarede hun, at det ville være Barbara Bertelsen, som hørte herom, da hun [Mette Frederiksen] ikke selv deltager i ØU-møder.

9.2.2.21.3. Arbejdet i Finansministeriet

Der blev i Finansministeriet i anledning af ØU-mødet den 30. september 2020 udarbejdet håndakt, som blev fremsendt af souschef Asbjørn Brink til afdelingschef Kent Harnisch, begge Finansministeriet, ved mail af 26. september 2020 sammen med det af Miljø- og Fødevarerministeriet udarbejdede bilag vedrørende omkostninger ved tre opstillede scenarier.

Af håndakten fremgår:

119 Forklaringsdokumentet side 1002

”Håndakt til ØU d. 30. september

25. september 2020

KGE/CAMOD

Håndtering af COVID-19-smitte i minkbesætninger

Sagen præsenteres af Miljø- og Fødevareministeriet

Sagens kerne /baggrund

Der er pr. 23. september 2020 konstateret smitte i 22 minkbesætninger, hvoraf de 3 er blevet aflivet. SSI finder, at stigningen i antallet af smittede minkbesætninger i særligt Nordjylland er bekymrende. Det skal ses i lyset af, at der er en teoretisk mulighed for, at effekten af COVID-19-vacciner vil være påvirket af mutationer i de nye virusvarianter i minkene.

Der er på den baggrund iværksat en række nye tiltag mhp. at inddæmme smitten. Det gælder bl.a. øget overvågning, testning, målrettet forebyggelse, stikprøvekontrol mv.

For nuværende fremgår aflivning *ikke* af sundhedsmyndighedernes anbefalinger.

Aflivning af alle mink vil være et meget vidtgående tiltag, som forudsætter en mere detaljeret belysning af konsekvenserne. Det skønnes, at omkostninger til aflivning, vil beløbe sig til minimum 7 mia. kr. (før pelsning i november) og 5 mia. kr. (efter pelsning i november). Dertil kommer tabte fremtidige indtjeningsmuligheder for de omtrent 6.000 beskæftigede i erhvervet.

Der lægges op til, at en evt. drøftelse af mere vidtgående tiltag som fx aflivning først aktualiseres, hvis de faglige myndigheder mere entydigt anbefaler sådanne tiltag.

Hovedbudskaber

- Vi skal tage risikobilledet meget alvorligt og støtte de nye tiltag.
- Udviklingen i smittespredningen blandt mink skal følges meget nøje. Hvis de relevante faglige myndigheder på et tidspunkt vurderer be-

hov for mere vidtgående tiltag, må vi tage stilling til situationen til den tid.

- Selvom det er et erhverv i nedgang, vil en hel eller delvis aflivning af mink få meget store økonomiske konsekvenser.

Udfald af drøftelse (samt mulig konklusion)

ØU godkender formelt de igangsatte tiltag og godkender indstillingen om, at smittespredningen fortsat følges nøje. Såfremt de relevante myndigheder – pba. udviklingen – vurderer behov for yderligere tiltag, forelægges ØU beslutningsoplæg herom.”

Den 27. september 2020 fik finansminister Nicolai Wammen tilsendt internt notat om håndtering af covid-19-smitte i minkbesætninger til brug for drøftelse til det kommende ØU møde den 30. september 2020.

Mailen var vedhæftet Finansministeriets notat af 25. september 2020:

”Notat

25. september
KGE/CAMOD

Håndtering af COVID-19-smitte i minkbesætninger

Frist

Sagen skal godkendes senest mandag 28. september mhp. udsendelse til ØU, som afholdes 30. september.

Opmærksomhedspunkter

Sagen følger i forlængelse af en række drøftelser i FCU/CU, hvor der har været lagt op til at drøfte meget vidtgående tiltag til håndtering af smittespredning blandt mink, eksempelvis aflivning af samtlige danske minkbesætninger. Aflivning af mink vil få meget store økonomiske konsekvenser, herunder for de ca. 6.000 fuldtidsbeskæftigede i erhvervet.

SUM har siden de indledende drøftelser i FCU/CU nedtonet anbefalingerne ift. aflivning af mink, idet der er iværksat en række tiltag (jf. bilag 1) til at inddæmme smitten blandt minkbesætninger.

Der lægges op til formel godkendelse af de yderligere tiltag, at situationen føles tæt og at regeringen forelægges beslutningsoplæg om evt. yderligere og mere vidtgående tiltag, *hvis* de faglige myndigheder mere entydigt vurderer behov herfor.

Handling og indstilling

Det indstilles at sagen godkendes og udsendes til ØU-drøftelse.”

Finansminister Nicolai Wammen har om ØU-mødet den 30. september 2020 og materialet i forbindelse hermed forklaret bl.a.¹²⁰, at han blev orienteret om, at der var et samarbejde mellem Sundhedsministeriet og Miljø- og Fødevarerministeriet om at forberede en sag, som skulle på ØU den 30. september 2020. Han afventede sagen og forelæggelsen heraf på ØU-mødet. Han blev ikke orienteret om rækkevidden af et videregående indgreb. I Finansministeriet er opgaven at håndtere økonomidelen, ikke at foretage juridiske vurderinger, som ikke er deres kompetence. I forhold til bevillinger skal man gennem to låse; den første lås er, om regeringen vil prioritere økonomien til en given sag. Først når den nøgle er drejet om, kan man gå til lås nr. 2 hos fagministeriet, som må tage hånd om lovgivning, aktstykker mv. Hvis ØU siger nej til en minister, så stopper sagen der. Hvis ØU giver grønt lys, skal sagen på plads hos fagministeriet, som skal sørge for at få alt på plads, herunder det juridiske. I ØU står man for den politiske prioritering, hvor fagministeriet står for udmøntning samt for, at hjemler og andet er på plads. Forevist ”Bilag 2 – Omkostninger ved opstillede scenarier” dateret den 20. september 2020, som nævner tre scenarier: 1) Iværksættelse af yderligere kontrol- og smittebeskyttelsesindsatser, som foreslået af Fødevarerstyrelsen (FVST), Statens Serum Institut (SSI), Sundhedsstyrelsen (SST) og Styrelsen for Patient Sikkerhed (STPS) i fælles notat af 15. september 2020 (jf. bilag 1), 2) Aflivning af alle danske COVID-19-smittede minkbesætninger og 3) Aflivning af alle danske minkbesætninger, og forevist mail af 27. september 2020:

120 Forklaringsdokumentet side 831, 834ff og 850

”...

Til: Nicolai Wammen ...

Cc: Mads Brandstrup ..., Mathias Østrup Secher ..., Anne Sofie Hartvig Pedersen ...

Fra: Victoria Julie Jessen ...

Titel: ØU-sager på vende-møde i morgen

Sendt: 27-09-2020 20:04

Bilag: ØU (sag) - 30. september - Håndtering af coronasmitte i mink.pdf;
ØU (sag) - 30.9.2020 - Ny station ved Københavns Lufthavn (TC).pdf;

Hej Nicolai

Til vende-mødet i morgen tager vi også de to vedhæftede ØU-sager om håndtering af corona i mink samt om ny station ved lufthavnen, der har ramt henover weekenden. PSM er OK med begge.

...”

og forevist det i Finansministeriet den 25. november 2020 udarbejdede notat om håndtering af COVID-19-smitte i minkbesætninger har han forklaret, at Victoria Julie Jessen på daværende tidspunkt var ministersekretær. Han tror, at vendemødet den 28. september 2020 blev afholdt. Han er i tvivl om, hvorvidt sagen blev berørt på dette møde eller på FØ-mødet forud for ØU den 30. september 2020. På et vendemøde kan ”alt godt fra havet” komme på dagsordenen, og man kan flage særlige sager. Møder lige forud for ØU-møder er zoomet direkte ind på ØU-dagsordenspunkterne. Det er på disse møder, hvor han zoomer ind på sagerne. Nogle gange går han direkte fra sådanne møder til ØU-møderne. Forevist cover udarbejdet til brug for mødet samt ”Bilag 1: Igangsatte tiltag vedrørende håndtering af udbrud af COVID-19 på minkfarme” har han forklaret, at man typisk vil forelægge hovedpunkterne og indstillingerne. Formålet med et ØU-møde er at give en politisk retning og tage en politisk beslutning, hvorefter det er de relevante fagministerier, som arbejder videre med sagen. Det vil ikke typisk være sådan, at man foretager en gennemgang af et bilag. Han vil typisk til et sådant møde have et talepapir med hovedpointer. Han fik en sag, hvor der er nogle overvejelser, og det, som han forholdt sig konkret til forud for mødet den 30. september 2020, var indstillingspunkterne. Der kan være alt muligt andet, som foregår mellem ministerierne. Helt grundlæggende er hans fokus, at bundlinjen skal passe. Han og Finansministeriet koncentrerer sig ikke om hjemmel, det ligger hos

fagministeriet, som også har ansvaret herfor. Han deltog i ØU-mødet den 30. september 2020 og var mødeleder. Mink var et dagsordenspunkt ud af i alt 8 dagsordenspunkter. På et ØU-møde deltager de faste medlemmer, og derudover inviteres de fagministerier/ministre, som har bedt om at få sager på. I det konkrete tilfælde deltog sundhedsministeren og miljø- og fødevareministeren med hver deres departementschef, som han husker det. Der blev på mødet givet udtryk for, at der var et alvorligt risikobillede og en stigende bekymring, og der var kommet nye oplysninger om udviklingen af smitte i Nordjylland. Både sundhedsministeren og miljø- og fødevareministeren forelagde deres vurdering af situationen. Alvoren var malet i ansigtet på alle deltagerne på mødet. Det var dybt alvorligt. I forhold til mink var der lagt op til nogle beslutningspunkter af relativ mild karakter. Han bad bl.a. på baggrund af de indspark, der kom fra mødedeltagerne, om yderligere tiltag. Der var en diskussion i forhold til at slå mink ned og til at lave zoner, og han bad om, at man allerede næste dag mødtes i CU med henblik på at træffe beslutninger om disse spørgsmål. Han bad også om, at der blev påbegyndt et arbejde, hvor man forberedte alle de scenarier, som kunne komme, lige fra den lille del af værktøjskassen og op til, at man kunne slå alle mink ned. Det var i særlig grad Miljø- og Fødevareministeriet og Sundhedsministeriet, som skulle sætte dette arbejde i værk, således at hvis det senere skulle vise sig nødvendigt, var man klar. Man tog på mødet ikke nogen beslutning om hvilke værktøjer, man ville bruge, men han bad om, at man var forberedt, hvis situationen skulle opstå. Det var en konklusion på mødet, som alle ministrene, herunder miljø- og fødevareministeren og sundhedsministeren, tilsluttede sig. Man var på mødet ikke inde i en diskussion om avlsdyr. Forevist yderligere uddrag af "Bilag 1: Igangsatte tiltag vedrørende håndtering af udbrud af COVID-19 på minkfarme" dateret den 25. september 2020 har han forklaret, at man traf beslutning som indstillet i sagen, men at han bad om yderligere to ting; For det første, at CU-mødet blev fremrykket til næste dag, hvor man skulle tage stilling til yderligere tiltag, og for det andet, at man mere generelt fra de ansvarlige ministerier fik udarbejdet en beskrivelse af forskellige scenarier, og herunder hvilke værktøjer som de havde i kassen, gående fra den milde del og op til at slå minkene ned. Der blev ikke truffet beslutning på mødet om, hvilke værktøjer der skulle anvendes, men det gav mening, at man satte arbejdet i gang hurtigst muligt. Han brugte vist vendingen "ASAP" (as soon as possible). Det var den klare besked, som han gav deltagerne på mødet, og som der var fuldstændig opbakning til. Det var ikke sådan, at der var nogle ministre, som talte imod beslutningen. Det var den beslutning, som de i fællesskab traf på mødet. Per Okkels og Henrik Stud-

gaard deltog i ØU-mødet, som han husker det. Hans egen departementschef deltog også, da han er fast wingman på ØU-møder. Forespurgt om Per Okkels og Henrik Studsgaard kunne være i tvivl om, hvad de blev sendt hjem med, har han forklaret, at det har han svært ved at forestille sig, at de kunne være i tvivl om. Det var en meget klar besked, som departementscheferne kunne gå hjem med. I forhold til tidsperspektivet skulle de konkrete tiltag vedrørende zoner og nedslagning være klar allerede til næste dag, hvorimod forberedelse af yderligere scenarier kunne tage længere tid, men skulle ske "ASAP". Det var en opgave, som man skulle gå i gang med øjeblikkelig. Videre har han forklaret¹²¹, at der på ØU-mødet den 30. september 2020 ikke blev bestilt et notat med en beskrivelse af hele værktøjskassen, men det han bad om var, at der blev iværksat et arbejde i de ansvarlige ressortministerier, som gav et overblik over værktøjskassen og de forskellige scenarier, der kunne være, så man var klar, hvis det blev nødvendigt. Om man ville gøre det i form af et notat eller på anden måde, blev der ikke taget stilling til på mødet. Han bestilte ikke en redegørelse til ØU, men ØU besluttede sammen med de pågældende ressortministre, at der skulle påbegyndes et arbejde. Derefter var det op til ressortministerierne at sørge for, at det, der var relevant for dem, var klart til den dag, hvor der måtte være brug for det. Det var ikke sådan, at man løbende kom tilbage og fortalte om, hvor langt man var nået i arbejdet, men der var truffet en klar beslutning. Når man har truffet en beslutning på ØU, som de involverede ministre, her miljø- og fødevarerministeren og sundhedsministeren, samt deres departementschefer har nikked til og er enige i, så er der som udgangspunkt ikke nogen, som har kompetence til at beslutte, at arbejdet ikke skal laves alligevel. På ØU-mødet den 30. september 2020, hvor man drøftede afdækningen af mulige scenarier, gik de ikke ind i en diskussion om avlsmink, men de ønskede en værktøjskasse, som indeholdt alle de scenarier, som kunne komme i spil. Det var det, der var opdraget. Endelig har han forklaret¹²², at de under ØU-mødet den 30. september 2020 drøftede, hvad Sundhedsministeriet og Miljø- og Fødevarerministeriet skulle gøre. Han var ikke i dialog med de to ministerier; han gik ud fra, at det var i god gænge. Det er ikke hans opgave at vende tilbage, og han ville ikke typisk følge op på, om beslutningerne blev udført; det forventede han, at de blev. Det var vigtigt at have en værktøjskasse, hvor man var forberedt, og det kunne blive relevant at inddrage forsvaret. På ØU-mødet blev der ikke talt om at slå alle mink ned. Man skulle se på, hvilke

121 Forklaringsdokumentet side 840 og 849f

122 Forklaringsdokumentet side 849f

værktøjer man havde. Der lå ikke i det, at man ville bruge det, men det var udtryk for rettidig omhu. Man lagde sig ikke fast på, hvilke scenarier der var tale om. De relevante ministerier skulle gå i gang med arbejdet.

Departementschef Peter Stensgaard Mørch, Finansministeriet, har om ØU-mødet den 30. september 2020 og materialet i forbindelse hermed samt forevist "Bilag 2 - Omkostninger ved opstillede scenarier" [bilag 3] af 20. september, hvori det fremgår tre scenarier: 1) Iværksættelse af yderligere kontrol- og smittebeskyttelsesindsatser, som foreslået af Fødevarestyrelsen, Statens Serum Institut, Sundhedsstyrelsen og Styrelsen for Patient Sikkerhed i fælles notat af 15. september 2020, 2) Aflivning af alle danske COVID-19 smittede minkbesætninger og 3) Aflivning af alle danske minkbesætninger, og at iværksættelse af scenarie 3 vil kræve en lovændring forklaret bl.a.¹²³, at han ikke under forberedelsen af ØU-mødet talte med Kent Harnisch eller med Annemarie Lauritsen om den ramme, som Finansministeriet skulle medvirke til at sætte op for de økonomiske konsekvenser. Forevist Finansministeriets håndakt af 25. september 2020 til ØU den 30. september 2020, hvori det fremgår bl.a.:

"...

Sagens kerne /baggrund

...

For nuværende fremgår aflivning *ikke* af sundhedsmyndighedernes anbefalinger.

Aflivning af alle mink vil være et meget vidtgående tiltag, som forudsætter en mere detaljeret belysning af konsekvenserne...

Der lægges op til, at en evt. drøftelse af mere vidtgående tiltag som fx aflivning først aktualiseres, hvis de faglige myndigheder mere entydigt anbefaler sådanne tiltag.

"..."

har han forklaret, at der alene var foretaget relativt beskedne ændringer i sagen siden FØU-mødet. Han noterede sig, at der ikke for nuværende var grundlag for at tage væsentlig større tiltag, og han konstaterede, at sagens

123 Forklaringsdokumentet side 956ff

tiltag alene ville koste omkring 10 mio. kr. samlet set. Han godkendte herefter sagen. Dette var blot én ud af de mange sager, som de havde på dagsordenen til ØU-mødet. De havde samtidig travlt med andre store krævende sager, og han gik ikke yderligere ind i denne. Det var forsat Sundhedsministeriets og Miljø- og Fødevareministeriets sag, og Finansministeriet bistod blot med at få sagsbeskrivelserne frem. Det var hans medarbejdere, der bistod med at få skrevet sagen færdig og få gjort den klar som beslutningsoplæg, men det var ikke noget, han var involveret i. Han husker ikke, hvornår han modtog håndakten. De havde på det tidspunkt meget travlt med en række andre sager, og han var ikke involveret i håndteringen af håndakten i dialogen mellem ministerierne eller i perioden mellem FØU- og ØU-møderne. Han læste håndakten, inden den gik videre til ministeren, men han læste den i sammenhæng med mange andre sager. "Vende-møder" indebærer korte drøftelser af forskellige sager. Han deltog i ØU-mødet den 30. september 2020, hvor finansministeren var mødeleder. Ministerens særlige rådgiver deltog også i mødet. Der deltog ikke andre ansatte fra Finansministeriet. Miljø- og fødevareministeren og Sundhedsministeren var under mødet enige om at foreslå nedslagning af syge minkbesætninger inden for en risikozone. Der var drøftelser om forslag, som ikke fremgik af sagsoplysningen, men nu var der, i modsætning til FØU-mødet, enighed mellem de to ministerier om tiltagene. Sagen ville være bedre forberedt, hvis den havde beskrevet, hvad miljø- og fødevareministeren og Sundhedsministeren allerede var enige om. Konklusionen på ØU-mødet blev, at der skulle arbejdes videre med de tiltag, der var forslået i sagen. Derudover skulle der laves en ny sag med forslag om at slå de syge besætninger ned inden for en risikozone, hvilket ville matche den risikovurdering, som var knyttet til sagen. Risikovurderingen fra Statens Serum Institut var blevet skærpet i tiden mellem FØU- og ØU-mødet, men der var ikke foreslået tilsvarende skærpede tiltag i coveret til ØU-mødet. Forevist Finansministeriets notat af 25. september 2020 om "Håndtering af Covid-19-smitte i minkbesætninger", hvori det fremgår bl.a., at der på en række drøftelse i FCU/CU har været lagt op til at drøfte meget vidtgående tiltag til håndtering af smittespredning blandt mink, eksempelvis aflivning af samtlige danske minkbesætninger, har han forklaret, at det ikke var helt retvisende, at der var drøftet meget vidtgående aflivning af alle mink. Det var i stedet indgået som scenarier i sagerne, men det betød ikke, at det allerede på det tidspunkt var drøftet som mulige beslutninger. Han genkender ikke, at Sundhedsministeriet skulle have nedtonet deres vurdering af anbefalingerne, da Sundhedsministeriet tværtimod var tiltagende bekymret. Risikovurderingen, der var vedlagt sagen, var temmelig alvorlig i

sine vurderinger og beskrev "worst case-scenarier". Under ØU-mødet drøftede de diskrepansen mellem risikovurderingen og de mindre indgribende tiltag, der var beskrevet i indstillingen. Det blev derfor under mødet besluttet, at der skulle udvikles oplæg til mere vidtgående tiltag. Der blev ikke rejst spørgsmål om hjemmel under mødet, og der var ingen hjemmelsproblemer i forhold til de tiltag, der stod beskrevet i coveret. Der var alene en drøftelse af behovet for yderligere tiltag. Det var helt naturligt, at der ikke blev talt om hjemmel i den forbindelse. Yderligere hjemmel ville typisk blive forhandlet politisk efterfølgende. Den blotte stillingtagen til, hvad der ville være de rette tiltag fra regeringens side, medførte ikke hjemmelsdrøftelser, idet der på ØU-møder primært blev drøftet og koordineret regeringens holdning og ønsker om videre tiltag. Hvis der blev overvejet yderligere skridt, som ikke var omfattet af eksisterende hjemmel, ville det være naturligt at have en drøftelse af, hvilke hjemler det så ville kræve, og om der var en forhåndsforventning om, hvorvidt tiltagene ville nyde støtte af et flertal i Folketinget. Der var en alvorlig drøftelse af risikovurderingen på ØU-mødet, og finansministeren konkluderede, at sundhedsministeren og miljø- og fødevareministeren straks skulle lave et nyt beslutningsoplæg med passende indstillinger. Det nye oplæg skulle foreligge den følgende dag. Der var bekymring for, om der var kapacitet til at gennemføre indsatserne i forhold til mandskab og køretøjer. Det skulle derfor overvejes, om der var andre statslige myndigheder, der kunne bidrage hertil. Det handlede ikke om, at der skulle bruges magtmidler. Sundhedsministeren, statsministerens departementschef og finansministeren udtrykte alle stor bekymring for smitteudviklingen under mødet. Han husker det ikke som et dramatisk møde, men det var, på baggrund af risikovurderingen, en alvorlig drøftelse. Forevist mail af 30. september 2020 kl. 18.33 fra Martin Ulrik Jensen til sig selv med titlen "ØU/KU", hvori det fremgår:

"...

1. Mink

Muligvis slå alle mink ned ...

SSI finde ud af til i morgen hvad de anbefaler.

Mfmv tænke over hvordan man kan eskalere test. Daglige test.

Snak med Annemarie ...

Tal med Line.

...”

og forevist mail af 30. september 2020 kl. 18.57 fra Kristoffer Krohn Schal-demose til Asbjørn Brink og Casper Mondrup Dahlmann, sendt cc til diverse medarbejdere, om ”ØU-tilbageløb: Håndtering af coronasmitte i minkbesætninger”, hvori det fremgår:

”...

MUJ har fået særskilt tilbageløb på denne. Tilsyneladende meget tæt på, at STM sendte militæret ind for at gasse alle mink i aften.

...”

samt forevist sms-korrespondance den 30. september 2020 mellem Martin Ulrik Jensen og Annemarie Lauritsen, hvori det fremgår:

”...

[Annemarie Lauritsen, kl. 20.44]:

SUM er i gang – har hørt en ret vild tilbagemelding fra ØU. Hæren blev vist nævnt...”

[Martin Ulrik Jensen, kl. 20.46]:

Ja noget med jægersoldater. P virkede også lidt rystet

[Annemarie Lauritsen, kl. 21.01]:

Lød til gengæld ikke til at de på nogen måde havde taget stilling til om det kun var de smittede inkl bufferzone, eller om det var alle mink... så måske er der håb endnu”

...”

har han forklaret, ”P” måtte være en henvisning til ham. Det virker som om, at en fjer var blevet til ti høns. Han ser normalt ikke medarbejdernes interne sms-beskeder, men han håber ikke, at de hver dag er lige så kulørte. Der blev gættet og lavet lidt sjov, og korrespondancen var ikke et udtryk for hans

tilbage melding fra mødet, da han altid melder meget nøgternt tilbage fra regeringsmøder. Det kan derfor ikke være kommet fra ham.

Departementschefsekretær Kristoffer Krohn Schaldemose, Finansministeriet, har om ØU-mødet og materialet i forbindelse hermed forklaret¹²⁴, at Erhvervsministeriet, Skatteministeriet, Beskæftigelsesministeriet, Klima- og Energiministeriet, Social- og Ældreministeriet og Statsministeriet var foruden Finansministeriet (formand) en del af den faste kreds, der altid var med til FØ-møderne. Derudover blev der, afhængigt af sagerne, inviteret andre ministerier med, som ikke var en del af den faste deltagerkreds. Miljø- og Fødevarerministeriet og Sundhedsministeriet deltog ved ØU-mødet den 30. september 2020 som særlig inviteret. Forevist sin "Dagbog – minksagen" om ØU-mødet den 30. september 2020, hvori det fremgår:

" ...

ØU d. 30/9

Deltager ikke i ØU. Hørte efterfølgende i forbindelse med tilbage meldingen, at BBB havde anlagt meget stram linje. Bl.a. bliver der efterfølgende sagt noget i retning af: "Barbara var klar til at kalde specialstyrkerne ind for at aflive alle mink".

"..."

har han forklaret, at idet han ikke deltog i mødet, skal hans notater ses i forhold hertil. Han husker, at der umiddelbart efter mødet trak en gruppe på 3-7 personer ind på departementschefens forkontor, hvor han havde kontorplads. Barbara Bertelsen havde under mødet givet udtryk for, at hun havde en meget kritisk læsning af situationen og dermed så med stor alvor på smitterisikoen. Det var de nye anbefalinger fra myndighederne, som Barbara Bertelsen havde forholdt sig til, og hun ville sikre sig, at myndighederne tog det alvorligt. Han overhørte en person fra gruppen, der udtrykte, at Barbara Bertelsen "... var klar til at kalde specialstyrkerne ind for at aflive alle mink". Han opfattede ikke den refererede udtalelse bogstaveligt, men han tog det som et udtryk for stemningen under mødet. Forevist sin mail af 30. september 2020 kl. 18.57 til Asbjørn Brink og Casper Mondrup Dahlmann sendt cc til flere om "ØU-til-

124 Forklaringsdokumentet side 819f

bageløb: Håndtering af coronasmitte i minkbesætninger”, hvori det fremgår: ”MUJ har fået særskilt tilbageløb på denne. Tilsyneladende meget tæt på, at STM sendte militæret ind for at gasse alle mink i aften” har han forklaret, at han, efter ØU-møder, for hver sag sendte en kortfattet mail med tilbagemelding om sagen til de relevante sagsbehandlere, til ministersekretærerne, sin kontorchef og relevante afdelingschefer i kopi. Når han skrev ”... særskilt tilbageløb”, må der have været en drøftelse mellem departementschefen og Martin Ulrik Jensen om mødet, som han ikke havde været en del af. Hans bemærkning om, at Statsministeriets var tæt på at sende militæret ind, opfattede han ikke bogstaveligt, men det sendte et signal eller illustrerede den stemning, der havde været i rummet under drøftelsen. Det var skrevet i et frisk sprog, og mailen var alene sendt internt. Han ved ikke præcist, hvad de drøftede på mødet herudover, men han forstod, at Statsministeriet tog situationen meget alvorligt.

Afdelingschef Annemarie Lauritsen, Finansministeriet, har om ØU-mødet den 30. september 2020 og materialet i forbindelse hermed samt forevist Martin Ulrik Jensens mail af 30. september 2020 til ham selv vedrørende muligvis at slå alle mink ned, forklaret bl.a.¹²⁵, at hun ikke kan huske, om hun snakkede eller sms’ede med Martin Ulrik Jensen på det tidspunkt. Hun har i sin forberedelse til forklaringen kunnet se, at hun i hvert fald tidligt næste morgen havde noget mailkorrespondance med Martin Ulrik Jensen om, at der skulle laves en sag til næste dag, hvor man ville gå lidt længere skridt end den sag, der var blevet behandlet på ØU. Hen over september 2020 overvejede de forskellige tiltag, herunder også omkostningerne ved at slå alle mink i Nordjylland ned. Hun tror, at der har været noget dialog herom med Miljø- og Fødevareministeriet, men hun har ikke været en del af denne dialog, da hun ikke sidder med § 24. Hun havde et møde den 18. september 2020 med Kent Harnisch sammen med Sundhedsministeriet og Miljø- og Fødevareministeriet, hvor det kom frem, at Miljø- og Fødevareministeriet ikke havde ressourcerne til at foretage kontrol og testning, og hvor Finansministeriet gav tilsagn om, at Miljø- og Fødevareministeriet kunne få penge til dette. Det drejede sig om 8-10 mio. kr. Det affødte de sager, som efterfølgende kom på FØU og ØU. Det var ikke hendes umiddelbare billede, at man på dette tidspunkt var inde i generelle overvejelser om at aflive samtlige mink, men der kan godt ligge korrespondance om det. Det var et worst case scenarie, som man også skulle

125 Forklaringsdokumentet side 552ff

være opmærksom på. Hun var ikke involveret i overvejelserne om, hvorvidt der var hjemmel til at aflive samtlige mink. Hun har læst CU-sagen igen, og der var nævnt forskellige ting om hjemmel, men hun husker ikke at have tænkt over det på dette tidspunkt. Hun tror ikke, at hun før i midt november 2020 begyndte at læse så langt ned i sagerne. Tejs Binderup var optaget af, hvad worst case scenariet omfattede, herunder hvorvidt avlsdyrene kunne bevares eller ej, idet det var to forskellige situationer. Når Finansministeriet skulle hjælpe med økonomi, skulle de have udboret modellerne vedrørende håndtering af mink og have klarlagt, hvad de forskellige modeller ville koste. De drøftede bl.a., om de kunne nå forbi pelsnings-sæsonen, da det i så fald ville være en anden økonomi. De prøvede at afklare, hvad regeringen skulle regne med af økonomi i forbindelse hermed.

Afdelingschef Martin Ulrik Jensen, Finansministeriet, har om ØU-mødet den 30. september 2020 og materialet i forbindelse hermed forklaret bl.a.¹²⁶, at han ikke deltog i briefing af departementschefen eller ministeren op til mødet den 30. september 2020. Han har ikke deltaget i nogle drøftelser af spørgsmålet om hjemmel til at aflive samtlige mink. Han fik en kort tilbagemelding fra ØU-mødet om, at der skulle være et CU-møde dagen efter, hvor sundhedsmyndighederne skulle komme med en mere præcis risikovurdering. Forevist sin mail af 30. september 2020 til sig selv om muligvis at slå alle mink ned, og at han skulle tale med Line, har han forklaret, at mailen kan være baseret på den tilbagemelding, han fik fra ØU-mødet. Han vil tro, at han har fået tilbagemeldingen fra sin departementschef. Han husker ikke så meget fra tilbagemeldingen. Der blev ikke besluttet på mødet at slå alle mink ned, men det var worst case scenariet. Der var en alvorlig stemning på ØU, og man var nervøs for smittespredningen af corona blandt mink. Det hastede derfor med at få en sag på CU. "Line" henviser til Line Nørbæk i Erhvervsministeriet. Forevist mail af 30. september 2020 fra Kristoffer Krohn Schaldemose om, at "MUJ har fået særskilt tilbageløb på denne. Tilsyneladende meget tæt på, at STM sendte militæret ind for at gasse alle mink i aften" har han forklaret, at han ikke husker, hvorvidt han havde en samtale med Kristoffer Krohn Schaldemose. Det ville være naturligt, at Kristoffer Krohn Schaldemose deltog i det debrief, som departementschefen gav. "MUJ" er hans initialer. Slotsholmens forkortelser for Statsministeriet er "STM". Hvis det var statsministeren,

126 Forklaringsdokumentet side 578ff

ville der stå STMn. Han har ikke fået tilbagemelding på, at militæret skulle ind og gasse alle mink, og han har ikke givet Kristoffer Krohn Schaldemose et indtryk heraf. Forevist hans sms-korrespondance af 30. september 2020 med Annemarie Lauritsen om ”SUM er i gang – har hørt en ret vild tilbagemelding fra ØU. Hæren blev vist nævnt...” og ”Ja noget med jægersoldater. P virkede også lidt rystet”, har han forklaret, at ”P” henviser formentlig til hans departementschef. Det med jægersoldater kan have at gøre med øgede test. Han husker ikke, at militæret blev nævnt i forbindelse med aflivning, og han var ikke med til mødet. Det stod klart for dem, at hvis man slog mange mink ned, ville det blive dyrt. Der blev ikke bestilt en konkret sag på aflivning af alle mink, og det var heller ikke den beslutning, som blev taget på CU-mødet dagen efter. De 11 mia. kr., som man kan se nævnt rundt omkring i materialet, var Finansministeriets foreløbige bud på omkostningerne, der var forbundet med aflivning af mink, men de havde ikke forholdt sig til egentlige kompensationsmodeller.

Afdelingschef Kent Harnisch, Finansministeriet, har om ØU-mødet den 30. september 2020 og materialet i forbindelse hermed og forevist mail af 26. september 2020 kl. 17.54 fra Asbjørn Brink til ham, sendt cc til Martin Ulrik Jensen og Casper Mondrup Dahlmann om ”mink”, hvori det fremgår:

”...

Bilag: Bilag 3 - Økonomiske omkostninger ved 3 scenarier.docx;
Håndakt - mink.docx;

Hej Kent

Som efterspurgt er vedlagt MFVM's underliggende beregninger fsva. økonomien i mink-sagen. I lyset af, at der med den foreliggende ØU-sag ikke lægges op til at iværksætte yderligere og mere drastiske tiltag, er vi i denne omgang ikke gået dybt ind i drøftelsen om økonomien, tidshorizonten (FVST skønner, at det vil tage ½-1 år af aflive dem – virker absurd) og lovhjemlen (det kræver lovændring af aflive minkene + forbyde import af nye mink). Det gør vi nu mhp. hurtigt at kunne forelægge beslutningsoplæg i tilfælde af, at myndighederne skulle anbefale hel eller delvis aflivning af mink i DK (dvs. scenarie 2 og 3 i vedlagte).

Scenarie 1: Fsva. den tiltrådte styrkelse af kontrol- og smittebeskyttelsesindsatserne estimerer FVST udgifterne hertil til 8,3 mio. kr. Den primære udgiftspost er drift, jf. også bilag 1 til sagen.

Scenarie 2: FVST estimerer for indeværende, at hvis alle *smittede* mink skal aflives, vil omkostningerne hertil være 81,6 mio. kr. hvis det skal gennemføres før pelsning og 37, 3 mio. kr. hvis det skal være efter pelsning. Primære udgift er erstatning på 35,4 hhv. 11,4 mio. kr.

Scenarie 3: Endelig skønner FVST, at hvis alle mink i DK skal aflives, vil omkostningerne hertil være på knap 3 mia. kr. hvis det sker inden pelsning hhv. 1,1 mia. kr. hvis det sker efter pelsning. Primære udgiftsposter er selvsagt erstatning (2,4 mia. kr. inden pelsning hhv. knap 0,9 mia. kr. efter pelsning).

...

Bemærk som nævnt ovenfor, at vi endnu ikke er gået dybt ind i beregninger i scenarie 2 og 3, da disse ikke ligger i beslutningsoplægget for indeværende ØU-sag.

...”

forklaret bl.a.¹²⁷, at mailen var til hans orientering, da han havde efterspurgt en uddybning af udgiftsposterne og af de scenarier, der var for aflivning af mink. De tog udgangspunkt i hvor mange mink, der skulle slås ned og omkostningerne herved, og de interesserede sig ikke så meget for, om det var ekspropriation eller ej. De tog ikke stilling til, om det var myndighederne eller avlerne selv, der slog minkene ned. Forevist bilag 2 om ”Omkostninger ved opstillede scenarier” af 20. september 2020 [også betegnet ”Bilag 3 – Økonomiske omkostninger ved 3 scenarier”], hvori det fremgår:

127 Forklaringsdokumentet side 1060ff

”...

Baggrund

Til vurdering af de fremadrettede handlemuligheder, redegøres i dette notat for de statsfinansielle og samfundsmæssige omkostninger for tre scenarier som følger:

1. Iværksættelse af yderligere kontrol- og smittebeskyttelsesindsatser, som foreslået af Fødevarestyrelsen (FVST), Statens Serum Institut (SSI), Sundhedsstyrelsen (SST) og Styrelsen for Patient Sikkerhed (STPS) i fælles notat af 15. september 2020 (jf. bilag 1).
2. Aflivning af alle danske COVID-19 smittede minkbesætninger.
3. Aflivning af alle danske minkbesætninger.

...

Hjemmelsgrundlag for de tre scenarier

...

For scenarie 3 vil aflivning af alle danske besætninger, inklusive besætninger, der ikke er beliggende i området omkring et udbrudssted, eller ikke er under mistanke, ikke kunne ske efter gældende regler i lov om hold af dyr.

...

Iværksættelse af scenarie 3 vil derfor kræve en lovændring.

”...

har han forklaret, at Finansministeriet ikke gik ind i vurderingerne af, hvorvidt de forskellige scenarier krævede lovændringer, da dette ikke var noget, der påvirkede deres omkostningsskøn. Det var alene afgørende, hvor mange mink, der blev slået ned. Han var ikke med til at udarbejde bilaget. Såfremt der blev lavet et påbud om aflivning efter § 30 i lov om hold af dyr, ville der være en bevillingshjemmel i finansloven hertil. Hvis man skulle aflive dyr i større omfang, og der var et lovforslag, der tilvejebragte hjemlen, ville dette medføre forhøjede udgifter, som skulle have en bevillingsmæssig hjemmel i form af et aktstykke. Finansministeriet forholdt sig til de udgiftspolitiske aspekter i sagen, og de ville forvente, at det pågældende ressortministerium, som havde initiativretten og pligten hertil, ville fremsende et aktstykke herom hurtigst muligt. I forbindelse med hjælpepakker var der først en drøftelse i regeringen, dernæst en politisk forhandling i Folketinget efterfulgt af Erhvervsministeriets udarbejdelse af aktstykker. Finansministeriet ville herefter se det igennem og sende det til Folketinget. På den måde kunne der etableres bevillingsmæssig hjemmel, såfremt dette ikke allerede var tilfældet.

Hvis der havde været hjemmel til aflivning i § 30 i lov om hold af dyr, vil han umiddelbart mene, at erstatningen som følge af aflivningen kunne håndteres inden for Fødevareministeriets paragraf herfor. Det ville være ressortministeriets ansvar at vurdere dette. Forevist Finansministeriets "Håndakt til ØU d. 30. september" af 25. september 2020 påført initialerne "KGE/CAMOD", hvori der bl.a. skønnes over omkostninger til aflivning, har han forklaret, at de ikke havde regnet på de nærmere beløb for konsekvenserne ved aflivning. Han vil tro, at de direkte omkostninger til minkavlerne ville være de største. For følgeerhvervene ville det være meget afhængigt af, om der var alternative indtægtsmuligheder. Dette gik de dog ikke ind i, men der blev indgået aftale om en omstillingspulje på 250 mio. kr., som en anerkendelse af, at der var landmænd og følgeerhverv, der skulle omstille deres produktion, hvilket staten ville hjælpe med. Håndakten blev forevist finansministeren og var en del af ministerens mødemappe til ØU-mødet. Finansministeren er formand for regeringens ØU. Det er den ansvarlige ressortminister, som forelægger den konkrete sag. I dette tilfælde ville det være fødevareministeren, bistået af sundhedsministeren eller omvendt. Finansministeren vil herefter bede om supplerende bemærkninger fra de andre ministre, hvorefter finansministeren på denne baggrund kan konkludere. ØU godkendte de allerede igangsatte kontrolinitiativer, hvorefter man fulgte smitteudviklingen meget nøje. Umiddelbart efter blev der lavet en sag til CU, hvor man foreslog yderligere tiltag til nedslagning. Håndaktens afsnit om "Udfald af drøftelse" var deres forslag til, hvordan man ud fra drøftelsen kunne konkludere. Det var egentlig en formalisering af noget, der allerede var sat i værk.

Finansminister Nicolai Wammen har forklaret¹²⁸, at han ikke husker, at han blev orienteret om de mulige scenarier. Han var ikke inddraget på det pågældende tidspunkt. Det var heller ikke oplysninger, som han havde efterspurgt. I Finansministeriet forsøger man altid at udvise rettidig omhu, og hans dygtige medarbejdere forsøger altid at tænke fremad. Han blev ikke involveret i disse mellemregninger undervejs. Det er noget, som afdelingschefer og kontorchefer har styr på, og hvis de finder det nødvendigt at orientere opad i systemet, så gør de selvfølgelig det.

128 Forklaringsdokumentet side 194

Fuldmægtig Casper Mondrup Dahlmann, Finansministeriet, har om ØU-mødet den 30. september 2020 og materialet i forbindelse hermed samt forevist Kristoffer Krohn Schaldemoses mail sendt onsdag den 30. september 2020 kl. 18.57 til blandt andre Asbjørn Brink, Martin Ulrik Jensen og ham, hvori omtales, at ”STM var tæt på at sende militæret ind for at gasse alle mink” forklaret bl.a.¹²⁹, at der typisk afholdes møde i regeringens Økonomiudvalg hver onsdag. Det er sædvanligt, at departementschefsekretæren kommer med en tilbagemelding fra mødet, og han opfatter mailen som en sådan. Udover mailen var der tillige en mundtlig tilbagemelding. Han ved ikke, om statsministeren deltog i mødet den 30. september 2020. Han ved ikke, hvad Kristoffer Krohn Schaldemose, som var departementschefsekretær på det tidspunkt, mente med sætningen om gasning af alle mink mv. Fra sit eget arbejde som ministersekretær ved han, at det typisk er Statsministeriets departementschef og statsministerens særlig rådgiver, som deltager i Økonomiudvalgsmøder.

Souschef Asbjørn Brink, Finansministeriet, har om ØU-mødet den 30. september 2020 og forevist passage fra håndakten ”Håndakt til ØU d. 30. september” af 25. september 2020 forklaret bl.a.¹³⁰, at håndakten blev udarbejdet af Casper Mondrup Dahlmann, og at han (Asbjørn Brink) godkendte den. Han ved ikke, hvorvidt håndakten tilgik Nicolai Wammen. Men han formoder, at Nicolai Wammen modtog den, idet håndakten blev udarbejdet med henblik på at forberede Nicolai Wammen til ØU-mødet den 30. september 2020. Han tror, at håndakten ligeledes blev sendt til Peter Stensgaard Mørch. Der blev udover denne håndakt udarbejdet et internt notat om, hvorvidt regeringssagen var tilstrækkeligt oplyst og hvorvidt der var uenigheder mellem ministerierne. Sådan et notat udarbejdes til de fleste regeringssager. Han ved ikke, om ØU-sagen blev forelagt mundtligt eller skriftligt for Nicolai Wammen. Forevist passage fra bilaget ”Bilag 2 – Omkostninger ved opstillede scenarier” af 20. september 2020 om, at ”Iværksættelse af scenarie 3 vil derfor kræve en lovændring” har han forklaret, at de i hans kontor vidste, at iværksættelse af scenarie 3 ville kræve en lovændring, men det var ikke en central viden for dem, idet det ikke var et område, som de i Finansministeriet beskæftigede sig med. Begrebet ”vendemøde” er møder af forskellig karakter i Finansministeriet, hvor forskellige emner bliver vendt. Der afholdes løbende ”vendemøder” med Nicolai Wammen. Forevist Victoria Julie Jessens mail af 27. september 2020 kl. 20.04

129 Forklaringsdokumentet side 198

130 Forklaringsdokumentet side 1236ff

til Nicolai Wammen med emnet "ØU-sager på vende-møde i morgen" og forevist internt notat "Håndtering af COVID-19-smitte i minkbesætninger" har han forklaret, at Victoria Julie Jessen er ministersekretær i Finansministeriet. I Finansministeriets interne notater og i håndakter forsøger embedsværket at zoome ind på de mest centrale pointer fra en regeringssag. Spørgsmålet om, hvorvidt en yderligere aflivning af mink krævede ny lovhjemmel, havde Finansministeriet ikke indsigt i, og det var ikke noget som Nicolai Wammen eller Peter Stensgaard Mørch skulle være særskilt eller ekstra opmærksomme på. Dette blev derfor ikke beskrevet i disse skrivelser. Finansministeriets altoverskyggende fokus var på udgifterne forbundet med aflivning af coronasmittede mink. Forevist ØU-coveret "Håndtering af coronasmitte i mink" af 25. september 2020, bilaget "Bilag 1: Igangsatte tiltag vedrørende håndtering af udbrud af COVID-19 på minkfarme" af 25. september 2020 og bilaget "Bilag 2: Risikovurdering vedrørende virusmutationer blandt mink samt spørgsmålet om aflivning" af 25. september 2020 har han forklaret, at under udarbejdelsen af ØU-sagen i september 2020 stod det klart, at Sundhedsministeriet ikke anbefalede yderligere aflivning af mink, hvorfor vurderingen af de økonomiske konsekvenser ved yderligere aflivning af mink ikke længere var aktuel. Denne vurdering fremgik af ØU-sagens bilag 3. Dette bilag 3 endte med at udgå af denne ØU-sag. Han fik en mundtlig tilbagemelding fra ØU-mødet den 30. september 2020 af Martin Ulrik Jensen, men han husker ikke tilbagemeldingen. Forevist Martin Ulrik Jensens mail til sig selv af 30. september 2020 kl. 18.33 med emnet "ØU/KU", hvoraf fremgår bl.a., at alle mink muligvis slås ned, har han forklaret, at han ikke husker den specifikke tilbagemelding, som han fik fra Martin Ulrik Jensen. Aflivning af alle mink i Danmark har siden midten af september 2020 været et "worst-case scenarie". Det var ikke banebrydende for ham, at man på dette tidspunkt kunne se ind i et scenarie, hvor alle mink skulle aflives. Forevist Kristoffer Krohn Schaldemoses mail af 30. september 2020 kl. 18.57 til ham, Casper Mondrup Dahlmann, som tillige er sendt i kopi til blandt andre Kent Harnisch og Martin Ulrik Jensen, med emnet "ØU-tilbageløb: Håndtering af coronasmitte i minkbesætninger", hvoraf fremgår bl.a.: "Tilsyneladende meget tæt på, at STM sende militæret ind for at gasse alle mink i aften", har han forklaret, at han husker at have modtaget denne mail, men han talte ikke med Kristoffer Krohn Schaldemose om formuleringen af mailen.

9.2.2.21.4. Arbejdet i Erhvervsministeriet

I Erhvervsministeriet blev der i anledning af ØU-mødet den 30. september 2020 udarbejdet særskilt brief til ministeren til brug for dagsordenspunktet om mink:

”...

Punkt 8. Håndtering af coronasmitte i minkbesætninger

Problem Der skal tages stilling til håndteringen af den øgede smitte i nordjyske minkbesætninger.

Indstilling

I sagen indstilles (side 3 i cover), *at regeringen godkender de beskrevne tiltag (bilag 1) samt smittesituationen fortsat følges nøje og redegørelse heraf forelægges regeringen. De faglige myndigheder vil sideløbende belyse mulige yderligere tiltag, såfremt smitteudviklingen tilsiger det.*

- Det indstilles, at MIN støtter sagens indstillinger.

Bemærkninger

<p>Politiske og faglige bemærkninger</p>	<p><i>Generelle bemærkninger</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • SSI har udarbejdet en fornyet risikovurdering og finder det bekymrende, at der er pludselige stigning i antallet af smittede minkbesætninger Nordjylland, samtidig med der er høj forekomst af smitte blandt mennesker. • Der er den 18. september iværksat yderligere tiltag grundet forhøjede smittetal i nordjyske besætninger. Omkostninger beløber sig til ca. 9,8 mio. kr. • SSI vurderer, at risikoen for smitte til minkfarme fra mennesker er høj. Risikoen for mutationer af virus i mink er meget stor, og det er teoretisk muligt, at mutationer af COVID-19 i minkene kan påvirke effekten af en kommende vaccine. <p><i>Erhvervsøkonomiske konsekvenser</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Det er særligt i Nordjylland, at minkbesætninger er smittet med COVID-19, hvilket kan give økonomiske konsekvenser for det nordjyske pelserv. > MIN kan bemærke, at hvis hele eller dele minkbesætninger slås ned, kan det true hele grundlaget for den danske pelsbranche og have væsentlige erhvervsøkonomiske og statsfinansielle konsekvenser.
<p>Politisk kommunikation og presse</p>	<ul style="list-style-type: none"> • MFVM står for kommunikationen. • Det bør bemærkes, at EM skal inddrages, hvis der træffes beslutning om øget grad af aflivning af smittede besætninger, idet det har stor erhvervs-mæssig betydning.
<p>Andre ministeriers holdninger</p>	<p>Der forventes bred opbakning til at håndtere situationen.</p>
<p>Parlamentarisk situation</p>	<p>V har under forhandlinger i sommers været optaget af mulighed for kompensation til minkavlere (støttes under kompensationsordningen for faste omkostninger). Ved yderligere restriktioner forventes pres fra V for øget kompensation til minkavlere.</p>
<p>Øvrige interessenter</p>	<p>Hvis der aflives mink i større grad, kan der forventes kritik fra erhvervet samt krav om kompensation.</p>

Videre proces	Smitteudviklingen følges nøje. Hvis der er fagligt grundlag for en skærpet indsats, forelægges regeringen et beslutningsoplæg herom.
---------------	--

Baggrund

De første fund af COVID-19 i danske minkbesætninger blev bekræftet i juni, og de tre smittede minkbesætninger blev ud fra et forsigtighedsprincip aflivet. De samlede udgifter beløb sig til 8,7 mio. kr. Et påbud om aflivning har karakter af ekspropriation, hvorfor der er krav om fuld kompensation. Der er per 23. september 2020 konstateret smitte i 22 minkbesætninger i alt, og udgiften til aflivning og kompensation for de resterende 19 besætninger skønnes at beløbe sig til yderligere 98,1 mio. kr. (65,2 mio. kr. efter pelsning i november).

Ved aflivning af alle 1.100 danske minkbesætninger skønnes, at de samlede omkostninger at beløbe sig til min. 7 mia. kr. (5 mia. kr. efter pelsning). Det bemærkes, at minkene ved aflivning skal håndteres på et tidspunkt, hvor en del af minkene udskiller virus. Risikoen herved skal opvejes mod risikoen ifbm. pasning af positive mink. I Holland er der konstateret smitte i en tredjedel af alle minkbesætninger, og hvorfor udfasningen af minkproduktion fremskyndes til udgangen af 2020. Alle smittede besætninger er blevet slået ned, men SSI oplyser, at det ikke har løst problemet.

...”

Erhvervsminister Simon Kollerup har om ØU-mødet den 30. september 2020 og materialet i forbindelse hermed forklaret bl.a.¹³¹, at alle på mødet forstod Alvoren af, at smitten steg blandt minkfarmene og var spørgende over for, om de tiltag, der var fremme, var tilstrækkelige. Det affødte den konklusion, at de relevante ministerier, altså Miljø- og Fødevareministeriet og Sundhedsministeriet, som en klar opgave skulle forberede de handlemuligheder/værktøjer, som ligger imellem de relativt begrænsede tiltag, de havde til behandling på ØU, op til potentielt – hvis der måtte være behov herfor – en fuld nedslagning af mink. Som han husker det, blev det aftalt, at der skulle være et ekstraordinært CU-møde dagen efter, den 1. oktober 2020. Miljø- og Fødevareministeriet og

131 Forklaringsdokumentet side 870f

Sundhedsministeriet skulle fremskaffe overblik over handlemulighederne meget hurtigt, men dog ikke til CU-mødet dagen efter, men man skulle gå hjem og forberede det med det samme. Allerede på CU-mødet, som han ikke deltog i, begyndte man at tage hul på nogle af mulighederne. Erhvervsministeriets rolle under coronakrisen har været at sikre kompensation og hjælpepakker. Det, der blev drøftet på ØU, var, hvordan de håndterede smitteudviklingen blandt mink. Afledt deraf fulgte en diskussion af, hvordan man kunne kompensere – det gør der altid, når erhverv må holde for i forbindelse med restriktioner. Erhvervsministeriet fik ikke en rolle i forbindelse med ønsket om, at de to andre ministerier skulle fremskaffe det fornødne overblik. Han husker ikke, at hjemmel til de handlemuligheder, som Miljø- og Fødevarerministeriet og Sundhedsministeriet skulle fremskaffe overblik over, blev drøftet eksplicit, men det var implicit, at man skulle undersøge hjemmelsspørgsmålet i forbindelse med undersøgelsen af, hvilke handlemuligheder man havde. Han husker ikke, at Justitsministeriet deltog under behandlingen af punktet på ØU. For ham var det klart efter mødet, at det var Miljø- og Fødevarerministeriets og Sundhedsministeriets arbejdsopgave. Han mener, at Magnus Heunicke, Per Okkels, Mogens Jensen og Henrik Studsgaard deltog i ØU-mødet den 30. september 2020.

9.2.2.21.5. Arbejdet i Sundhedsministeriet

Der blev den 25. september 2020 udarbejdet ”Cover til sagsforelæggelse” til sundhedsministerens godkendelse til brug for drøftelse på ØU-mødet den 30. september 2020:

” ...

Sag: ØU-sag vedrørende COVID-19 i danske minkbesætninger

Indstilling

Det indstilles, at ministeren godkender vedlagte materiale til ØU-sag om håndtering af COVID-19 i minkfarme.

Problemstilling

Der har i august og september været nye udbrud af COVID-19 i danske minkfarme. Der er på den baggrund iværksat en række initiativer, som der orienteres om i sagen. Derudover skal det drøftes, om der er et politisk ønske om at skærpe indsatsen yderligere (evt. aflivning af smittede minkbesætninger).

Den nuværende strategi for håndtering af mink i Danmark ifm. COVID-19 blev præsenteret af regeringen den 7. juli 2020 og indebærer en inddæmning af smitten frem for aflivning af besætningerne. Strategien indebærer, at Fødevarestyrelsen (FVST) skal gennemføre to overvågningsrunder, hvorefter der skal foretages en evaluering. Dette arbejde forventes færdiggjort i efteråret 2020.

Der er indhentet bidrag fra FVST, SST, SSI og STPS, som har vurderet at situationen gør, at den nuværende strategi skal tilpasses. De foreslåede tilpasninger fremgår af sagens bilag 1 og er i vidt omfang igangsat på nuværende tidspunkt. FVST, SST, SSI og STPS har ikke en anbefales om, at der bør foretages aflivning af smittede besætninger på nuværende tidspunkt.

Løsning

Det indstilles i sagen, at:

- Regeringen godkender de *bilag 1* beskrevne tiltag.
- Smittesituationen fortsat følges nøje og redegørelse heraf forelægges regeringen. De faglige myndigheder vil sideløbende belyse mulige yderligere tiltag, såfremt smitteudviklingen tilsiger det.

Det blev endvidere aftalt på FØ, at regeringen forelægges en ny sag om 14 dage, med en mere grundig afdækning af konsekvenserne ved aflivning af mink (økonomiske, erhvervsmæssige, er der hjemler til en bred aflivning mv.).

Konsekvenser og kritik/opbakning

En ændring af strategien fra inddæmning til aflivning vil have økonomiske konsekvenser, da der skal udbetales erstatning for de besætninger, der slås ned. Det må endvidere forventes at afføde kritik fra branchen.

Videre proces

MEDINT giver FM besked om, at sagen er clearet, når sagen er godkendt.

Presse og kommunikation

Presse og MLS er orienteret om sagen.

Bilag

1. CU cover
2. Bilag 1 – Forslag til tiltag anbefalet af sundhedsmyndighederne og Fødevarestyrelsen
3. Bilag 2 – risikovurdering og spørgsmål om aflivning”

Der blev i Sundhedsministeriet endvidere udarbejdet cover til hånddakt om departementschefen til brug for ØU- mødet.

Af coveret dateret den 29. september 2020 fremgår:

”...

Cover: Hånddakt vedrørende ØU-sag om COVID-19 i minkbesætninger

Indstilling

Det indstilles, at vedlagte hånddakt vedr. COVID-19 i minkbesætninger til brug for ØU-møde den 30. september godkendes.

Problemstilling

Der har i august og september været nye udbrud af COVID-19 i danske minkfarme. Der orienteres på den baggrund om de tiltag, der er foretaget indtil videre, jf. ØU-sag, der er forelagt separat. Det bemærkes, at sagen ikke nåede at blive clearet i SUM inden udsendelse, hvor SUM står i kantede parenteser.

Siden sagen har været på FØ i sidste uge, har der været møde på DC-niveau mellem SUM og Miljø- og Fødevareministeriet (MFVM) mandag morgen (d. 28. september). Det blev aftalt, at der laves en ny sag, da situationen udvikler sig, hvor indstillingen gå på at slå de syge dyr ned (pt. yderligere 23 besætninger) samt slå yderligere dyr ned i nærheden af de syge besætninger (en ”bufferzone”) - for at undgå store smittereservoir af syge dyr, hvor virus muterer, samt for at begrænse smittespredning.

SUM står i kantet parentes, da FM har udsendt sagen, førend SUM kunne nå at klare.

Ministeren har i forbindelse med godkendelsen af ØU-sagen bemærket følgende:

"Jeg er særdeles utryg ved dette. Hvis det virkelig er den faglige indstilling, så ok. Men det forekommer letsindigt. Desuden: Indeholder denne sag det sidste nye fra samtaler mellem SUM og Fødevareministeriet på DC-niveau?"

Svar: ØU-sagen afspejler ikke snakken på DC-niveau, da sagen er skrevet og clearret før denne drøftelse. Jf. ovenfor blev det på DC-møde aftalt en linje, hvor det indstilles, at de smittede besætninger plus nabobesætninger slås ned. Der er en ny sag under udarbejdelse, som forventes drøftet på FCU den 1/10 og efterfølgende på ØU eller CU ugen efter.

Løsning

-

Konsekvenser og kritik/opbakning

-

Videre proces

Sagen skal drøftes på ØU den 30-09-2020.

Presse og kommunikation

MLS og presse er orienteret om sagen.

Bilag

1. Håndakt"

Af håndakten dateret den 29. september 2020 fremgår:

"...

HÅNDAKT

Håndakt vedrørende COVID-19 i minkfarme

Talepinde/budskaber

[Baggrund og iværksatte tiltag]

- Der er i de sidste måneder konstateret en række nye smittetilfælde i danske minkbesætninger [seneste 27 smittede ejendomme – Fødevarestyrelsens tal fra den 25. september].

- Smitten er på nuværende tidspunkt lokaliseret i Nordjylland og der er igangsat en række yderligere initiativer med henblik på at inddæmme smitten (bl.a. styrket overvågning/kontrol, vejledning om anvendelse af værnemidler og intensivning af smitteopsporing).

[Risikovurdering og fremadrettede tiltag]

- Det er en bekymrende udvikling, der er set i de seneste måneder – særligt, da der er en stor risiko for mutationer af virus i den meget store population af smittede mink.
- Sundhedsmyndighederne og Fødevarestyrelsen følger smitteudviklingen meget tæt og vurderer fra dag til dag, om der er behov for yderligere tiltag.
- Hvis de nyligt iværksatte tiltag ikke er tilstrækkelige til at dæmme op for smitten er regeringen indstillet på at foretage de indgreb, der er nødvendige [hvilket kan indebære nedslagning af smittede besætninger mv.].

Baggrund for sagen

[Der blev i juni konstateret smitte i 3 danske minkbesætninger, som ud fra et forsigtighedsprincip blev slået ned. Regeringen præsenterede i juli 2020 en strategi for inddæmning af smitte fra danske minkfarme. Denne strategi indebærer, at der ikke sker aflivning af besætninger, men at smitten i stedet søges inddæmnet via en række foranstaltninger (brug af værnemidler, information m.v.). Der er dog sket en stor stigning i smittetilfælde, og det indikere at tiltagene ikke virker. Smitten er koncentreret til Nordjylland.”

Sundhedsminister Magnus Heunicke har om ØU-mødet den 30. september 2020 og materialet i forbindelse hermed og forevist coveret af 25. september 2020 og forevist bilag 1: ”Igangsatte tiltag vedrørende håndtering af udbrud af Covid-19 på minkfarme af 25. september 2020” og forevist Bilag 2: ”Risikovurdering vedrørende virusmutationer blandt mink samt spørgsmålet om aflivning” forklaret bl.a.¹³², at han mener, at dette var materialet, som han så til ØU-mødet, herunder bilag 1. Da han fik sagen til ØU til godkendelse, var han ikke tilfreds, så han tvivler på, at han har set materialet forud herfor. Han

132 Forklaringsdokumentet side 777ff og 791

ved ikke, om det er det samme materiale, som han fik få dage senere. Forevist udskrift fra sagsbehandlingssystemet vedrørende ØU-sag af 28. september 2020, hvor han godkendte med kommentaren: ”Jeg er særdeles utryg ved dette. Hvis det virkelig er den faglige indstilling, så ok. Men det forekommer letsindigt. Desuden: Indeholder denne sag det sidste nye fra samtaler mellem SUM og Fødevarerministeriet på DC-niveau?” har han forklaret, at han den 28. september 2020 fik sagen til godkendelse i Workzone, som er Sundhedsministeriets sagsbehandlingssystem. Han havde forinden fået Per Okkels, tilbagemelding fra departementschefmødet tidligere på dagen, så han var meget overrasket over sagen. Det var baggrunden for, at han godkendte sagen med de anførte bemærkninger. Der var en fælles holdning til at slå de smittede minkbesætninger ned og at slå ned i nogle zoner deromkring. Da han læste bilag 1, undrede han sig over, at dette ikke fremgik. Det gjorde ham utryg. Han fik at vide, at der ville komme en ny sag på CU-mødet dagen efter, hvor disse ting ville blive taget med. Derfor var det en sag med knap så megen beslutning, da den større beslutning skulle komme på det følgende CU-møde. De drøftede sagen på ØU-mødet den 30. september 2020. Mødet foregik i Rentekammersalen i Finansministeriet. Han havde to sager på dagsordenen, hvoraf denne var den ene. Der var en meget stor grad af alvor på mødet, og mange talte om worst case og om, at hvis man ikke gjorde noget, risikerede man, at alle mink skulle aflives, hvilket ifølge finansministeren ville koste et tocifret milliardbeløb. Derfor var konklusionen, at de på CU-mødet skulle være klar til at sætte ind med noget, der ville være tilstrækkeligt. På ØU-mødet blev der, som han husker det, ikke truffet andre beslutninger, end at de nu skulle foran og gøre alt, og at sagen skulle på CU-mødet. Der blev ikke drøftet andre tiltag, som han husker det. Han er ikke fast medlem af ØU, men gæsteoptrådte på mødet. Per Okkels deltog ikke i ØU-mødet. Han husker ikke, hvem der deltog fra Miljø- og Fødevarerministeriet. Barbara Bertelsen deltog i mødet, og hun gav udtryk for at være meget bekymret over Statens Serum Instituts risikovurdering. De ønskede at undgå at skulle aflive alle mink og anså dette som et worst case scenarie. Foreholdt at finansministeren under afhøringen i kommissionen har forklaret, at han var mødeleder på ØU-mødet den 30. september 2020 og ikke deltog i CU-mødet den 1. oktober 2020, og at der på ØU-mødet, ud over at indstillingen blev tiltrådt, også var en konklusion om, at de to fagministerier, Miljø- og Fødevarerministeriet og Sundhedsministeriet, skulle afdække, hvordan man skulle forholde sig fremadrettet, ud over at sagen kom på CU-mødet dagen efter, har han forklaret, at de på CU-mødet havde en sag med langt mere substans og langt stærkere virkemidler, hvilket han også

oplyste på ØU-mødet. Foreholdt at der på ØU-mødet ifølge finansministerens forklaring var en beslutning om, at man skulle gennemtænke, hvad der var af forskellige scenarier, og hvad man skulle være forberedt på, har han forklaret, at det på ØU-mødet blev besluttet, at man på daglig basis skulle have viden om smittesituationen. Han hørte det ikke, som om der var en beslutning på ØU-mødet om at igangsætte arbejdet med forskellige scenarier, herunder scenariet om at slå alle mink ned. Det var helt present i rummet, at det var det, som man kæmpede for at undgå. Forevist indstillingen i ØU-cover af 25. september 2020:

”...

Aflivning af alle mink vil være et meget vidtgående tiltag, som forudsætter en mere detaljeret belysning af konsekvenserne. Det skønnes, at de samlede omkostninger til aflivning, rengøring og kompensation ved aflivning af alle dyr i smittede besætninger, samt tabt værdi af bygninger og inventar, vil beløbe sig til minimum 7 mia. kr. (før pelsning) og 5 mia. kr. (efter pelsning). Dertil kommer tabte indtjeningsmuligheder for en fastsat overgangsperiode, der skal afklares nærmere.

Indstilling

Det indstilles, at:

- Regeringen godkender de *bilag 1* beskrevne tiltag.
- Smittesituationen fortsat følges nøje og redegørelse heraf forelægges regeringen. De faglige myndigheder vil sideløbende belyse mulige yderligere tiltag, såfremt smitteudviklingen tilsiger det.

...”

har han forklaret, at beslutningen fra ØU-mødet blev udmøntet for første gang på CU-mødet den 1. oktober 2020. De skulle derudover følge udviklingen nøje og være klar til yderligere tiltag, hvis det skulle være nødvendigt. Deri lå selvfølgelig, at de skulle være sikre på, at de havde alle de nødvendige oplysninger for at have det bedst mulige grundlag for at træffe de beslutninger, der skulle træffes. Forevist sine noter fra mødet:

”ØA 30/9 20

Wammen

Tilbage ved evt. økonomi

BB

Vigtigt vi ikke kommer på bagkant
- Akut

Wammen

Kør det gelinde. Sig til regionerne: Det vi diskuterer i ØA hvis problemstilling.

Mink

Wammen

Meget skidt i denne sag, der kan meget hurtigt blive behov for yderligere tiltag.
Rigtig meget økonomi
Komme foran på bold det kan blive rigtig farligt.

Mogens J

Gør hvad vi kan for at stoppe smitten
Kontrol + prøver
Flere prøver

Wammen

Prøver: Er det nok 2 om ugen?

BB

SSI risiko for hele vaccineprotokollen.
Relativt alvorlig [*ikke læsbart*] spikeprotein
Vil ingen tilgivelse være

MH

Alvorligt! Flere vagter, kameraer mm
Spikeproteinet. Vacciner.

Simon Kol

Minkavlere i knæ, forside i Nordjyske. I takt med Polen og Holland, så potentielt marked ud af corona...

Bødskov

Bilag 2: Scary film

Pelspriser op og ned, tæt dialog med erhvervet.

H[u]mmel

De har en egeninteresse i det... boligforhold, hvor de betjener mange forskellige farme. Arbejdstilsynet.

BB

Mink særligt: Utrolig modtagelige for virus. Potentiel fare for folkesundheden!

Potentiel fare for vacciner worldwide så ikke kun DKøkonomi, hele verden.

Wammen

Dybt alvorlig sag.

Risiko er fuldstændig uoverskuelig.

Hvis man kan undgå at slå alle mink ned, så er regning 3-15 mia. kroner, et legitimt hensyn.

1. Brug for at vi skruer op. Minimum dagligt. Opfølgende sag på de næste skridt ASAP, i regi af coronaudvalg kan give god mening, men hastesag i sin egen ret, fordi potentialet er katastrofalt.

Mogens. Og så Magnus som formand for coronaudvalget...

MH

Ja, hurtigt! Og så håndholdt ift ikke spredning

BB

Risikovurdering: Anbefale at snakke meget tæt på SSI om anbefaling klar, de har jo trukket splitten. Er nu i regeringen.

Wammen

Potentielt så alvorlig for DK og ude i verden.

Vi er nødt til afklaring af sundhedsmæssig del klar i morgen. Sættes i værk øjeblikkeligt. Ikke udelukke at slå samtlige mink ned.

BB

Frankrig og Holland slået alle mink ned.

Simon Kol

At vi husker at gribe ind med hjælpepakker mm.

Belært af erfaringer: Det skal gå stærkt, men...

Wammen

Foreslå: vores to huse kigger på kompensation mm.

I morgen beslutningsgrundlag.

BB

Hele krisestyringskassen. Forsvar, politi.

Mogens J

Pelsningssæson oktober/nov. Meget færre dyr i november.

Wammen

Jeg har kendt sagen nogle dage, tiltagende alvorligt, lang tid til november.

BB

Nordjylland: Risiko ved at mink smitter tilbage til mennesker, kræver kun ét menneske, apropos Kina og flagermus.”

har han forklaret, at dette er hans noter fra ØU-mødet den 30. september 2020. Siden han blev politiker, har han taget noter fra næsten alle møder, som han deltager i. Han bruger noterne til at forstå dynamikkerne til møderne og læse op for sine medarbejdere, når han kommer tilbage fra møder. Noterne er ikke godkendt af de andre mødedeltagere og er ikke beslutningsreferater. Han skriver undervejs under møderne. Han er rimelig præcis med at skrive korrekte sætninger ned. Han skriver meget hurtigt i hånden efter sin tid som journalist. Han skriver også kort ned, hvad han selv siger, men det er dog svært at få det hele med, når han selv taler. Da Granskningskommissionen blev nedsat, og der kom brev fra kommissionen, blev han ikke inddraget i udvælgelsen af det materiale, som skulle fremfindes, og han var ikke involveret i, hvad ministeriet sendte til kommissionen. Da han forberedte sig på afhøringen med sin bisidder, fandt han noterne frem, og de vurderede, at de var relevante for kommissionen og sendte dem frem. Hans medarbejdere ved formentlig godt, at han tager noter fra møder. Han har flere gange læst op af noterne for sine medarbejdere. Notesbøgerne er røde og ligger på hans

skrivebord. Medarbejderne, som har indsamlet materiale til kommissionen, har muligvis vidst, at han havde notesbøgerne. Det var Mogens Jensen, der forelagde sagen, da det var hans sag. Der var tale om lange indlæg, hvor han noterede det vigtigste. Som det fremgår af hans noter, hørte han ikke konklusionen på ØU-mødet helt så skarpt, som Nicolai Wammen har forklaret. Han hørte om en opfølgende sag, og det var CU-sagen dagen efter. Alle huse skulle gå tilbage og se på forskellige ting, f.eks. hjælpepakker. Han skulle se på noget med sundhedsmyndigheder, og de skulle have fuldstændig klare anbefalinger. Forud for ØU-mødet den 30. september 2020 vidste han, at der kom en mere udførlig sag vedrørende mink på CU-mødet den 1. oktober 2020. Det, der var til beslutning vedrørende mink på ØU, var derfor ikke så relevant. Det var ham, der kom tilbage fra ØU-mødet og nævnte det for nogle embedsmænd. De tolkede det, der blev besluttet på ØU-mødet, således, at man ikke kunne vente en uge med at få det på CU. Det blev besluttet på ØU-mødet, at der skulle være en CU-sag om mink den 1. oktober 2020 i stedet for blot et FCU-møde den dag. Det var for hastende til, at de kunne vente. Det var de alle enige om.

Departementschef Per Okkels, Sundhedsministeriet, har om ØU-mødet den 30. september 2020 og materialet i forbindelse hermed forklaret bl.a.¹³³, at Magnus Heunicke var meget bekymret for situationen og ikke kunne forstå, at han fik et sådant cover, da han godt vidste, at coveret ikke afspejlede det, der var lige ved at ske. Coveret lå i tid forud for den 30. september 2020. Magnus Heunicke gik derfor til ØU-mødet med et andet fundament, som inkluderede den risikovurdering, der kom den 25. september 2020, og det møde, som Henrik Studsgaard og han havde den 28. september 2020, hvor hovedkonklusionen var en anbefaling af, at mink i zone 1 og 2 skulle aflives. Det var også det, der blev truffet beslutning om på CU-mødet den 1. oktober 2020. Han husker ikke, om det blev aftalt på FØ, at regeringen skulle forelægges en ny sag med en mere grundig afdækning. Han husker, at der var en diskussion af, hvorvidt der var hjemmel til at aflive mink i zone 1 og zone 2. Han husker ikke, at der var en drøftelse af hjemmel til aflivning af samtlige mink. Han husker ikke, at der på ØU-mødet var en generel drøftelse af hjemmelsspørgsmålet i forhold til aflivning af samtlige mink. Hans tilgang var en vurdering af risikovurderingerne, som Statens Serum Institut havde leveret hele efteråret, senest den 25. september 2020. Det var hans ansvar at sørge for, at der var opdaterede

133 Forklaringsdokumentet side 726f og 732f

risikovurderinger omkring mink og mennesker. Ansvar for at skaffe hjemmel til at aflive mink lå i Miljø- og Fødevareministeriet i lov om hold af dyr. Det materiale, som Magnus Heunicke havde modtaget, var blevet overhalet af mødet den 28. september 2020, hvor de fik de fælles fodslag for, at mink i zone 1 og 2 skulle aflives. Dette kan genfindes på indstillingen til CU-mødet den 1. oktober 2020. Han deltog ikke i ØU-mødet den 30. september 2020. Magnus Heunicke deltog i mødet. Han fik efterfølgende en tilbagemelding fra mødet af Magnus Heunicke. Han husker ikke selve tilbagemeldingen, men han får altid en tilbagemelding fra KU- eller ØU-møder, som han ikke selv deltager i. Magnus Heunicke har normalt hele sagen til rådighed forud for et ØU-møde. Han ved ikke, om Magnus Heunicke havde nået at læse materialet forud for ØU-mødet. Normalt deltager han selv i ØU-møder, og han husker ikke, hvorfor han ikke deltog i dette møde. Han husker ikke, hvorvidt han og Magnus Heunicke havde et formøde før ØU-mødet. Normalt vil de have en briefing. Han husker ikke tilbagemeldingen fra ØU-mødet. Det er formentlig en efterrationalisering, men det gik på mødet op for ØU, at sagen med coronasmitte blandt mink var alvorlig. Han ved ikke, om Finansministeren på mødet havde et ønske om en fremadrettet afdækning af problemstillingen. Han fik ikke noget at vide herom af Magnus Heunicke eller Peter Stensgaard Mørch. Forevist Barbara Bertelsens sms af 30. september 2020 til ham:

”...

Barbara Bertelsen kl. 18.47:

Ville bare lige vende mink

...”

har han forklaret, at Barbara Bertelsen refererede til, at der på ØU var en forståelse af, at man stod i en alvorlig situation, som krævede handling. Hun var med på ØU-mødet. De var meget enige i den linje, der blev lagt på ØU med aflivning af mink i zone 1 og zone 2. Beslutningen blev først truffet på CU den 1. oktober 2020. ØU var en trædesten op til dette. Materialet på ØU-mødet afspejlede ikke den bekymring, man havde i forhold til coronasmitte blandt mink, da man gik ud af ØU-mødet. Dette kom først i materialet til CU-mødet den 1. oktober 2020. Han fik ikke ringet med det samme til Barbara Bertelsen. Han ringede nok til hende om aftenen. Efter ØU-mødet den 30. september 2020 gik han ud fra, at han havde en drøftelse med Barbara Bertelsen, men han

husker ikke samtalen. Forevist sms af 14. oktober 2020 kl. 17.41 fra Barbara Bertelsen til ham, Henrik Studsgaard m.fl.:

”...

Kære alle. Da sagen blev drøftet i ØU, var det klare opdrag, at der skulle allokeres alle nødvendige ressourcer til hurtigst mulige eksekvering - netop i lyset af den muteringsrisiko, SSI også kommunikerede i går. Så det ser lidt overraskende - og noget bekymrende – ud med den her melding. Virker ikke som om prioriteringen af eksekveringen i praksis helt matcher den risiko, vi har med at gøre. Hvis virus når at mutere i de mellemliggende uger - måneder (!) - så det er game over for en vaccine, vil ingen kunne forstå, at vi så faren, men underhåndterede den så manifest i den konkrete udmøntning. I ØU vendte vi bl.a., at der fx måtte trækkes FMN ad forsvarrets/Hjemmeværnets hjælp, hvis der ikke var tilstrækkelig kapacitet til at handle hurtigt. Vi skal huske, hvad én flagermus i Wuhan kunne gøre. Med den viden, vi har om virus og mutationsrisikoen i mink, vil historien dømme os hårdt for at bruge så lang tid på håndtering. Bh Barbara

...”

har han forklaret, at han ikke ved, hvorvidt det er ØU-mødet den 30. september 2020, der henvises til i sms'en. Han husker ikke, hvorvidt spørgsmålet om allokering af nødvendige ressourcer indgik i Magnus Heunickes tilbagemelding fra ØU-mødet. Det var en opgave for NOST'en og ikke Sundhedsministeriets ansvar. Han kunne ikke se, hvad han skulle gøre. De havde travlt med den generelle coronahåndtering, herunder indkøb af vacciner. Han anså ikke sms'en for at vedrøre ham. Han foretog sig ikke noget på baggrund af Barbara Bertelsens sms. Han havde ansvaret for at skaffe vaccinerne og for at få vaccineret folk. Det, Barbara Bertelsen forsøgte at sige, vidste de godt på det tidspunkt, nemlig at spikeproteinerne kunne mutere, og at de gjorde det i mink. De kunne se med cluster 1-4 og dernæst cluster 5, at det, der kom ind i mink, kom anderledes ud, og det er zoonoser, når det er værst. Det var det, de havde været bange for hele tiden. Han tænkte, at sms'en var til de operative funktioner, NOST'en og Fødevarestyrelsen. Problemet var, at minkbesættningerne blev syge i større omfang, end de kunne følge med.

9.2.2.21.6. Arbejdet i Miljø- og Fødevareministeriet

I Miljø- og Fødevareministeriet blev der i anledning af ØU-mødet den 30. september 2020 udarbejdet cover til ministeren med følgende indhold:

”...

ØU-cover om håndtering af coronasmitte i mink

Indstilling

./. Til ministerens godkendelse vedlægges ØU-cover med bilag vedrørende håndtering af coronasmitte i mink samt kommenteret dagsorden (*bilag 0-2*).

Sagen kort inkl. politisk landskab

Der blev i sommer iværksat en række initiativer for at hindre smittespredning af COVID-19 fra minkbesætninger til det omgivende samfund. De seneste ugers overvågning har dog vist, at der er sket en markant lokal smittespredning i Nordjylland, og at smitten i de enkelte mink-besætninger opdages relativt sent i forløbet. Smitten i minkbesætningerne er sandsynligvis introduceret fra mennesker.

Pr. 18. september 2020 er der fundet smitte med COVID-19 i 20 minkbesætninger. De 17 minkbesætninger ligger i Hjørring Kommune inden for en radius på 9 km, og de andre tre besætninger i nabokommunen Frederikshavn. Statens Serum Institut, Sundhedsstyrelsen, Styrelsen for Patientsikkerhed og Fødevarestyrelsen finder det bekymrende med en øgning i antallet af smittede minkbesætninger, samtidig med et højt smittetal blandt mennesker, og der er derfor enighed om, at det er nødvendigt at intensivere arbejdet med at forebygge, overvåge og håndtere smitteudbrud i minkbesætninger.

Strategi og proces

Regeringens økonomiske udvalg skal drøfte, om regeringens strategi for håndtering af smitte i minkbesætninger er tilstrækkelig.

FVST har igangsat to nye indsatser som følger: 1) For at styrke incitamentet til at anvende værnemidler og følge de hygiejneprocedurer, som fremgår af Bekendtgørelsen om COVID-19 hos pelsdyr (der trådte i kraft den 17. juli 2020), iværksætter Fødevarestyrelsen nu en kon-

trol med fokus på korrekt brug af værnemidler og smittebeskyttelse i minkfarme. 2) For tidligere at kunne identificere minkfarme, der er smittet med COVID-19, styrker Fødevarestyrelsen overvågningen af COVID-19 i minkfarme i de fire nordjyske kommuner: Hjørring, Frederikshavn, Jammerbugt og Brønderslev. Det betyder, at minkfarmere i disse kommuner fremover skal indsende prøver fra alle døde mink to gange ugentligt til SSI. I den hidtidige overvågning har der kun været krav om, at minkavlerne indsendte prøver hver tredje uge.

Smittesituationen følges fortsat nøje. Dette med henblik på at vurdere yderligere tiltag, såfremt smitteudviklingen tilsiger det.

Økonomi og finansiering

FVST vurderer, at udgiften til de to yderligere indsatser er 9,8 mio. kr., hvor omfordeling af overhead gør, at den samlede bevillingsmæssige konsekvens for FVST er 8,4 mio. kr. Finansministeriet har på AC-niveau givet udtryk for, at der vil blive fundet finansiering særskilt hertil. MFVM vil i lighed med tidligere anmode Finansministeriets tilslutning til afholdelse af merudgifter svarende til 8,4 mio. kr. til håndtering af smitte med COVID-19 i mink via Finansministeriets aktstykke 123 af 27. marts 2020. Status på tidligere anmodninger er, at den første anmodning på 35,1 mio. kr. er godkendt, mens MFVM afventer godkendelse på de resterende 19,4 mio. kr.

En total nedslagning af danske minkbesætninger vurderes at koste ca. 3 mia. hertil skal lægges ca. 4 mia. i erhvervsøkonomiske omkostninger samt konsekvenser i tabte arbejdspladser.

Pressestrategi

Der er udarbejdet pressemateriale ifm. igangsættelse af stikprøvekontrol i nordjyske minkfarme. Pressemeddelelsen er offentliggjort 20. september.

..."

Der forelå endvidere en kommenteret dagsorden dateret den 25. september 2020 vedrørende "Møde med Forberedende Økonomiudvalg den 23. september 2020 kl. 15.30 – 18.00" omhandlende "Status og håndtering af COVID-19 i mink" med bilag: "ØU-sagen (cover), bilag om indsatser samt risikovurdering".

Af den kommenterede dagsorden fremgår:

”...

Punkt 1: Status og håndtering af COVID-19 i mink

Budskaber:

- På baggrund af de seneste smittetilfælde har Fødevarestyrelsen og sundhedsmyndighederne drøftet situationen og udarbejdet et notat om status og vurderinger relateret til den fremadrettet håndtering af COVID-19 i minkbesætninger. Disse fremgår af udsendte bilag 1.
- Det giver anledning til en række stramninger i strategien for at sikre regelefterlevelsen i besætningerne.
- Fødevarestyrelsen har derfor iværksat en række uanmeldte kontrolbesøg på minkbesætninger i Nordjylland for at kontrollere og sikre, at retningslinjerne om bl.a. brug af værnemidler overholdes.
- Fødevarestyrelsen forventer at kunne afvikle fem besøg om ugen i to uger fra uge 39, og derefter fem kontroller i hver af ugerne 43 og 44. Såfremt de første kontroller indikerer et behov herfor må vi se ind i, om vi kan øge tilstedeværelsen yderligere.
- Derudover intensiveres prøveudtagningen af døde mink i 4 nordjyske kommuner [Hjørring, Frederikshavn, Jammerbugt og Brønderslev] fra én gang hver tredje uge til indsendelse af prøver to gange ugentligt.
- Dette er et led i at kunne identificere minkfarme, der er smittet med COVID-19 langt tidligere end hidtidigt.
- Det er aftalt med Finansministeriet, at disse indsatser finansieres centralt, da tiltagene ikke kan afholdes inden for Fødevarestyrelsens egen ramme.
- Vi indstiller derfor, at den nuværende strategi – med de allerede iværksatte stramninger – fastholdes.
- Såfremt situationen udvikler sig med flere smittede besætninger eller risikoen for smitte til mennesker i øvrigt vurderes at stige, kan det blive aktuelt at vurdere igangsættelse af yderligere indsatser.
- [Ift. økonomien i at aflive alle mink er vi ved at konsolidere tallene. De tal der fremgår af sagen tager således ikke fuldt højde for, at en sådan beslutning reelt vil være en ekspropriation af sektoren. Beløbet forventes således at blive højere.]

Baggrund:

Det første fund af COVID-19 i danske minkbesætninger blev bekræftet den 15. juni 2020, og de tre første smittede minkbesætninger blev ud fra et forsigtighedsprincip aflivet. Sideløbende blev FVST bedt om at gennemføre en COVID-19-screening med stikprøveundersøgelse af 10 pct. af de danske minkfarme, i alt 125 besætninger. Resultatet af undersøgelsen var, at ingen af de 125 undersøgte minkbesætninger var smittede med COVID-19.

På basis af disse resultater og anden indsamlet viden, udarbejdede FVST i samarbejde med SST, STPS og SSI et skriftligt vidensgrundlag, som dannede baggrund for beslutningen om en fremadrettet strategi.

Denne fremadrettede strategi blev præsenteret af regeringen den 7. juli 2020, og omfatter bl.a. udarbejdelse af regler om brug af værnemidler ved håndtering af mink, information om disse regler, overvågning af minkfarme i Danmark for COVID-19, tiltag til begrænsning af risikoen for at mink undslipper og anbefalinger for test af personer, der er beskæftiget på minkfarme, jf. sammendrag i bilag 1. Strategien er endvidere beskrevet i bekendtgørelse om COVID-19 hos pelsdyr (BEK nr. 1172 af 17. juli 2020).

Samtidigt besluttede regeringen, at den hidtidige praksis om aflivning af COVID-19 positive minkbesætninger ville ophøre, når beslutningsgrundlagets bekendtgørelse om værnemidler, adfærd m.v. trådte i kraft den 17. juli 2020.

Sanktionering

Det blev ved bekendtgørelse nr. 1172 af den 17. juli 2020 om COVID-19 hos pelsdyr, §§ 12,

14 jf. § 16, muligt for Fødevarestyrelsen at udstede bøder ved manglende overholdelse af kravet om værnemidler i minkbesætninger.

Fødevarestyrelsen har ikke foretaget målrettet kontrol med området, men der bliver sanktioneret, hvis der findes/ses overtrædelser, når Fødevarestyrelsen er tilstede på minkfarme, fx når der foretages mistanke-

kontrol, hegnskontrol mm. Der er på nuværende tidspunkt ikke blevet sanktioneret på dette område.

Det vil kræve uanmeldte kontrolbesøg i området, hvis det skal konstateres, om reglerne om brug af værnemidler overholdes til stadighed. Det vil i praksis ske på den måde, at man går ind i de farme, som ikke har låste porte og konstaterer, om tilstedeværende personale bruger de påbudte værnemidler. Sanktioner vil kræve, at Fødevarestyrelsen konstaterer overtrædelsen. Det er samtidig vigtigt, at der også fortsat fokuseres på at bevare en god dialog til ejerne af de lokale minkbesætninger, bl.a. fordi indsamling af information om eventuelle barrierer for f.eks. anvendelse af værnemidlerne er vigtig, for bedre at klarlægge årsager til udfordringerne i det lokale område.

Finansiering

Udgiften til erstatning for nedslagning af de 20 smittede minkbesætninger skønnes at beløbe sig til 82,9 mio. kr. (37,5 mio. kr. hvis aflivning sker efter pelsning). Dertil kommer efterfølgende udgifter til kompensation for aflivning af eventuelle yderligere besætninger, som måtte konstateres smittet gennem de igangsatte overvågningsaktiviteter. Endvidere vurderer FVST, at udgiften til de to yderligere indsatser er 9,8 mio. kr., hvor omfordeling af overhead gør, at den samlede bevillingsmæssige konsekvens for FVST er 8,4 mio. kr. MFVM vil i lighed med tidligere anmode Finansministeriets tilslutning til afholdelse af merudgifter svarende til 8,4 mio. kr. til håndtering af smitte med COVID-19 i mink via Finansministeriets aktstykke 123 af 27. marts 2020. Status på tidligere anmodninger er, at den første anmodning på 35,1 mio. kr. er godkendt, mens MFVM afventer godkendelse på de resterende 19,4 mio. kr.

En total nedslagning af danske minkbesætninger vurderes at koste ca. 3 mia. hertil skal lægges ca. 4 mia. i erhvervsøkonomiske omkostninger samt konsekvenser i tabte arbejdspladser.

...”

Miljø- og fødevareminister Mogens Jensen har forklaret¹³⁴, at han deltog i ØU-mødet den 30. september 2020. På ØU-mødet blev aflivning af mink ikke drøftet. På dette tidspunkt var hans fokus at få tilslutning til oprettelsen af zoner vedrørende minkfarme. Han husker ikke, om nogen på mødet rejste bekymring om, at de nuværende tiltag mod coronasmitte blandt mink ikke var tilstrækkelige, og at alle mink måske skulle slås ned. Han husker ikke det konkrete møde. Han var fokuseret på at få gennemført indstillingen om zoneinddelingen, som var anbefalet af sundheds- og veterinærmyndighederne. Han har videre forklaret¹³⁵, at han deltog i ØU-mødet den 30. september 2020 på det punkt, som vedrørte incitamentsordningen. Det var på ØU, da det kunne komme til at koste mange penge. Forevist bilag 8 af 28. september 2020 vedrørende håndtering af coronasmitte i mink til brug for ØU-møde, hvor kantet parentes er fjernet for Miljø- og Fødevareministeriet, og det bl.a. fremgår, at et næste skridt kunne være aflivning af smittede minkbesætninger samt minkbesætninger, der er placeret geografisk tæt på en smittet minkbesætning eller alle danske minkbesætninger, og at aflivning af alle mink vil være et meget vidtgående tiltag, som forudsætter en mere detaljeret belysning af konsekvenserne, har han forklaret, at han ikke husker specifikt, at han har set bilaget. De diskuterede det ikke på mødet. Han har set og cleareret dokumentet. Når han forbereder en sag, gør han, hvad der tidsmæssigt er mulighed for. Forevist Kristoffer Krohn Schaldemoses mail af 30. september 2020 om "ØU-tilbageløb" og at "Tilsyneladende meget tæt på, at STM sendte militæret ind for at gasse alle mink i aften" har han forklaret¹³⁶, at han ikke erindrer en sådan drøftelse. Han ville helt sikkert have bidt mærke i det, hvis det på mødet var blevet sagt, at militæret skulle ind og gasse alle mink. På mødet var der en diskussion om, hvorvidt tempoet for aflivning af mink var højt nok, herunder hvordan man kunne øge tempoet for aflivning. Senere, da alle mink skulle aflives, blev de nødt til at tage alle personalegrupper, herunder militæret, i brug. Han husker ikke, om han havde medarbejdere fra Miljø- og Fødevareministeriet med til ØU-mødet. På CU-mødet, mener han, at Henrik Studsgaard deltog.

134 Forklaringsdokumentet side 382f

135 Forklaringsdokumentet side 417

136 Forklaringsdokumentet side 383

Departementschef Henrik Studsgaard, Miljø- og Fødevarerministeriet, har om ØU-mødet den 30. september 2020 forklaret bl.a.¹³⁷, at han ikke deltog i mødet, men havde læst materialet op til mødet. Der var eskalerende smitte i minkbesætningerne på det tidspunkt, vidst nok omkring 40 smittede besætninger; bekymringen var rigtig stor, og det skulle drøftes, hvordan man kunne skærpe indsatsen med det formål både at få inddæmmet smitten blandt mink og opsporet den smitte, som de smittede mink medførte. Fødevarerstyrelsen havde sammen med Sundhedsstyrelsen og Styrelsen for Patientsikkerhed udarbejdet nogle styrkede initiativer, som ØU skulle drøfte. På ØU-mødet var man meget bekymret over situationen, og det blev aftalt, at sagen skulle behandles dagen efter i CU-udvalget med henblik på at drøfte, om der skulle gøres yderligere. Han erindrer ikke nogen egentlig tilbagemelding fra ØU-mødet, men han fik oplyst, at indstillingen på mødet blev tiltrådt, og at der skulle afholdes et CU-møde dagen efter. Det var kun miljø- og fødevarerminister Mogens Jensen, som deltog i ØU-mødet. Han har ikke hørt omtale af, at finansminister Nicolai Wammen på ØU-mødet fremkom med tilkendegivelse om, at de forskellige ressortministerier skulle skabe sig et overblik over ”værktøjskassen” for den fremadrettede bekæmpelse af smitte blandt mink, og herunder skulle opstille forskellige scenarier, som det kunne blive nødvendigt at bringe i anvendelse. Finansminister Nicolai Wammens forklaring for kommissionen herom er ikke nået frem til ham. Han har ikke drøftet mødet og dets forløb med Per Okkels.

Afdelingschef Tejs Binderup, Miljø- og Fødevarerministeriet, har om ØU-mødet den 30. september 2020 og materialet i forbindelse hermed og forevist det i Sundheds- og Ældreministeriet udarbejdede cover til sundheds- og ældreministerens godkendelse omhandlende ØU-sag vedrørende covid-19 i danske minkbesætninger, hvori omtales afdækning af bl.a. hjemmel til en bred aflivning:

”...

Løsning

Det indstilles i sagen, at:

- Regeringen godkender de *bilag 1* beskrevne tiltag.
- Smittesituationen fortsat følges nøje og redegørelse heraf forelægges regeringen. De faglige myndigheder vil sideløbende belyse mulige yderligere tiltag, såfremt smitteudviklingen tilsiger det.

137 Forklaringsdokumentet side 1553f

Det blev endvidere aftalt på FØ, at regeringen forelægges en ny sag om 14 dage, med en mere grunddig afdækning af konsekvenserne ved aflivning af mink (økonomiske, erhvervsmæssige, er der hjemler til en bred aflivning mv.).
 ...”

forklaret bl.a.¹³⁸, at han ikke var bekendt med denne indstilling. Forevist Finansministeriets mail sendt den 28. september 2020 kl. 16.58, hvor Finansministeriet udsendte bilag 8 til brug for ØU-møde den 30. september 2020 har han forklaret, at coveret var skrevet og cleareret af Miljø- og Fødevarerministeriet. Coveret var til brug for et ØU, så vil han antage, at coveret også var godkendt af ministeren, da den skarpe parentes er hævet. Forespurgt, hvorfor hjemmel ikke var omtalt i coveret, har han forklaret, at man på det tidspunkt ikke var i nærheden af en indstilling om nedslagning af raske mink. Det var slet ikke på tapetet. Det var stadig få farme, som var smittede. Ingen forestillede sig, at man var på vej derhen. Ingen ansatte i Miljø- og Fødevarerministeriet, Finansministeriet, Erhvervsministeriet og Sundhedsministeriet talte herom. Han havde ikke kontakt med Justitsministeriet om spørgsmålet. Forevist et brief udarbejdet i Erhvervsministeriet til brug for et FKU [FCU]-møde den 11. september 2020, hvoraf det fremgår, at Miljø- og Fødevarerministeriet tidligere skulle have luftet en anbefaling om, at alle besætninger skulle slås ned ud fra et forsigtighedssynspunkt, har han forklaret, at han ikke har deltaget i det pågældende møde. Han kan ikke afvise, at en forklaring måske kan være, at ansatte i Sundhedsministeriet på et tidspunkt tidligt i forløbet gav udtryk for et synspunkt herom. Forevist Asbjørn Brinks mail sendt den 26. september 2020 kl. 17.54 til en række kolleger i Finansministeriet, hvor Asbjørn Brink fremsendte et af Miljø- og Fødevarerministeriet udarbejdet cover dateret 20. september 2020: ”Bilag 2 – Omkostninger ved opstillede scenarier” (også benævnt ”Bilag 3 – Økonomiske omkostninger ved 3 scenarier”), samt at det af mailen fremgår, at det vil kræve lovhjemmel at aflive mink, og forespurgt, om han var bekendt med, at man i Finansministeriet gjorde sig overvejelser om hjemmel samt scenarier, har han forklaret, at hjemmelsspørgsmålet endte med at fremgå af CU-sagen, som kom på den 1. oktober 2020. På den måde var der ikke den store overraskelse. I CU-sagen den 1. oktober 2020 fremgik det, at Miljø- og Fødevarerministeriet, Sundhedsministeriet og Justitsministe-

138 Forklaringsdokumentet side 658ff

riet skulle afklare grundlaget, hvis man ønskede at gå videre. Det arbejde blev aldrig rigtigt sat i gang på grund af travlhed. Miljø- og Fødevarerministeriet medtog ikke noget om hjemmel til aflivning af alle mink i coveret dateret den 28. september 2020 til brug for ØU-mødet den 30. september 2020, da det ikke var på tapetet. Ministre skal kun præsenteres for det, som er nødvendigt. Ministerierne sorterer i oplysningerne, så ministre kun præsenteres for det, som er relevant. Det er vigtigt at huske, at det af Finansministeriet anførte om hjemmel i forhold til scenarie 2 og 3 i mailen af 26. september 2020 byggede på den foreliggende risikovurdering. Da der kom en ny risikovurdering nogle dage senere, var der hjemmel til iværksættelse af et scenarie 2 om indførelse af zoner og aflivning af smittede og raske mink i zonerne. Den nye risikovurdering gav derimod ikke hjemmel til et scenarie 3, da der ikke var veterinærfaglig begrundelse for aflivning af samtlige mink i henhold til § 30 i lov om hold af dyr. De veterinærfaglige myndigheder og sundhedsmyndighederne arbejder altid sammen om at træffe proportionale beslutninger. Sundhedsmyndighederne var på dette tidspunkt heller ikke i nærheden af at træffe en beslutning om at slå alle mink ned. Forevist det/den i Statsministeriet udarbejdede cover/håndakt i tilknytning til ØU-mødet, samt mailkorrespondancen herom i Statsministeriet, hvoraf fremgår bl.a., at der blev foretaget en skærpelse af coverets/håndaktens indhold, idet coveret endte op med en ordlyd om, at der var risiko for alle vacciner i verden, har han forklaret, at sundhedsmyndighederne på departementschefmødet den 28. september 2020 udtrykte to bekymringer, dels en bekymring over det store smittereservoir og dels en bekymring over, at smitten bevægede sig fra farm til farm med deraf følgende risiko for mutationer. Det blev ikke på mødet nævnt, at minkmutationer ville føre til mindre effektivt vacciner. Forevist Line Nørbæks mail sendt den 30. september 2020 kl. 22.35 til ham i forlængelse af ØU-mødet den 30. september 2020 med "Mink" i emnefeltet:

"...

Kære Tejs

Sender I noget i aften eller i morgen?

Det er nu lykkedes mig at få en tilbagemelding fra mit eget hus ift sagen. Vi vil gerne skrive noget ind om en indsats, der kan sættes igang i Nordjylland (evt også andre områder hvor der er mange farme - det må I gerne hjælpe med at få et overblik over) hvis der er mange der kommer til at stå uden job som følge af indsatsen med at slå farme ned.

Der er vel både noget på BMs område (ved du mere om det MUJ? - det var vist nogle PSM havde nævnt) og på vores har vi strukturfondene og REACT-midlerne, som der godt nok ikke er truffet regeringsbeslutning om endnu, men hvor vi påtænker at foreslå at de bla kan anvendes til en særlig indsats overfor særligt hårdt ramte områder.

L
..."

har han forklaret, at det på ØU-mødet blev besluttet, at der som følge af den nye risikovurdering skulle en ny sag på CU dagen efter, den 1. oktober 2020. De var i gang med at udarbejde sagen til CU, og Erhvervsministeriet ville gerne læse med, da nedslagningen i Nordjylland kunne få betydning for minkarbejdspladserne i den landsdel. Samtidig var Brexit på vej, og det var et faktum, at beskæftigelsen i Nordjylland kunne blive påvirket på flere fronter. Erhvervsministeriet ville gerne ind over, så der kunne tages afbøden- de tiltag. Foreholdt, at der efter mødet i ØU-udvalget i Finansministeriet var en intern mailkorrespondance om, at Statsministeriet på mødet var tæt på at træffe beslutning om at gasse alle mink, forklarede han, at han ikke hørte herom, men han tror, at det er baggrunden for, at Finansministeriet ønskede at indføje en sætning om forberedelse af lovgivning på området. Han har supplerende forklaret¹³⁹, at han ikke var bekendt med, at Nicolai Wammen på ØU-mødet havde tilkendegivet, at der skulle iværksættes et arbejde i de ansvarlige ressortministerier, som gav et overblik over værktøjskassen og de forskellige scenarier, der kunne være. Det modtog han ikke besked om. Han har også noteret sig, at det heller ikke fremgår af Magnus Heunickes noter fra ØU-mødet, at der blev givet sådan en opgave på ØU-mødet.

Veterinærdirektør Hanne Larsen, Fødevarestyrelsen, har forevist bilag 2 i det fælles materiale, som blev udsendt i anledning af ØU-mødet den 30. september 2020: "Risikovurdering vedrørende virusmutationer blandt mink samt spørgsmålet om aflivning" af 28. september 2020, hvoraf fremgår bl.a., at vurderingen "er udarbejdet med bidrag fra Statens Serum Institut samt Dansk Veterinær Konsortium", forklaret¹⁴⁰, at det sundhedsfaglige i en sådan risiko- vurdering går på påvirkningen af mennesker, mens det veterinærfaglige hand-

139 Forklaringsdokumentet side 1632

140 Forklaringsdokumentet side 530f

ler om, hvordan man håndterer dyrene. For regeringen ville det naturligvis være rigtigt besværligt, hvis der ikke var et samarbejde mellem de respektive myndigheder i forhold til en sådan vurdering. Veterinærfagligt forholdt det sig således, at minkene ikke blev særligt syge af covid-19. De arbejdede derfor såvel i juni, juli og september måned på et fælles beslutningsgrundlag. Lov om hold af dyr har også som formål at beskytte mennesker. Men loven er sådan skruet sammen, at man skal have konstateret en smitte i en besætning for at kunne aflive den. Man kan så også aflive raske besætninger i en zone uden om en smittet besætning, men det kræver en veterinærfaglig vurdering at fastlægge størrelsen af den zone, hvori man kan aflive forebyggende. Det kan kun ske på baggrund af et veterinærfagligt grundlag, og det var det, som DK-VET kom med den 29. september 2020, hvor man kiggede på de første 20 farme, der var blevet smittet, og hvor man kunne konstatere, at der var en nærhedsfaktor. Man vidste ikke, hvordan smitten bredte sig til besætningerne, ud over en vektor af mennesker. De kunne imidlertid se, at når der var sket smitte af en besætning, så blev de nærliggende besætninger også smittet relativt kort tid efter. Ud fra et forsigtighedsprincip, fordi det var alvorligt for folkesundheden, fastlagde de så zonen til den yderste afstand fra en smittet besætning, som var på 7,8 km. Det var det, de mente, der var grundlag for at gøre.

9.2.2.22. CU-mødet den 1. oktober 2020

Der blev den 1. oktober 2020 kl. 14.00 afholdt CU-møde. Den 30. september 2020 kl. 21.20 udsendte Sundhedsministeriet pr. mail opdateret dagsorden til mødet. Af mailen fremgår det, at der på ØU-mødet den 30. september 2020 var blevet truffet beslutning om, at mink blev tilføjet til dagsordenen på mødet i CU den 1. oktober 2020.

Af den af Sundhedsministeriet udarbejdede endelige dagsorden til CU-mødet fremgår, at miljø- og fødevarerminister Mogens Jensen var inviteret til drøftelse af dagsordenspunkt 7: "Håndtering af COVID-19 i minkbesætninger". Dagsordenen var stilet til sundhedsministeren, justitsministeren, finansministeren, udenrigsministeren, erhvervsministeren og kulturministeren.

Sundhedsminister Magnus Heunicke var mødeleder. Derudover deltog på dagsordenspunktet vedrørende mink blandt andre udenrigsminister Jeppe Kofod, justitsminister Nick Hækkerup, departementschef Johan Legarth og afdelingschef Anne-Mette Lyhne Jensen, begge Justitsministeriet, miljø- og fødevarerminister Mogens Jensen, afdelingschef Tejs Binderup, Miljø- og

Fødevareministeriet, departementschef Per Okkels, Sundhedsministeriet, departementschef Michael Dithmer, Erhvervsministeriet, departementschef Peter Stensgaard Mørch, Finansministeriet, chefkonsulent Johan Zilmer-Bülow, Statsministeriet, og faglig direktør Kåre Mølbak, Statens Serum Institut.

Indstillingen i coveret indebar, at ”der på baggrund af de foreliggende risikovurderinger iværksættes en aflivning af alle minkbesætninger, der er (1) konstateret COVID-19-smittede, (2) er under mistanke for COVID-19-smitte, og (3) geografisk er lokaliseret inden for en radius af 7,8 km fra en smittet eller smittemistænkt besætning”. Se nærmere nedenfor under afsnit 9.2.2.22.2.

9.2.2.22.1. Arbejdet med coveret til CU-mødet den 1. oktober 2020 – fastlæggelse af zoner

Der var den 30. september 2020 og 1. oktober 2020 en mailkorrespondance mellem blandt andre Miljø- og Fødevareministeriet, Fødevarestyrelsen, Sundhedsministeriet og Finansministeriet om coveret til CU-mødet den 1. oktober 2020, herunder om proceduren i forhold til at sikre det fornødne lovgrundlag.

Den 30. september 2020 kl. 17.53 – dagen før CU-mødet – sendte fuldmægtig Ander Kroman Liin, Miljø- og Fødevareministeriet, en mail vedhæftet udkast til cover til CU-mødet den 1. oktober 2020 til kontorchef Paolo Drostby, ligeledes Miljø- og Fødevareministeriet.

Den 30. september 2020 om aftenen og den 1. oktober 2020 om morgenen var der en mailkorrespondance om opdatering af det af Miljø- og Fødevareministeriet den 18. september 2020 udarbejdede notat: ”Økonomiske konsekvenser ved aflivning af alle mink i Danmark”. Det fremgår af teamleder Katja Goodhews mail sendt den 1. oktober 2020 kl. 08.15, at man besluttede sig for at fjerne økonomibilaget. Notatet/økonomibilaget var undervejs i mailkorrespondancen blevet tilføjet et afsnit om ekspropriation.

Den 30. september 2020 kl. 23.19 fremsendte Fødevarestyrelsen v/dyrlæge Ida Tingmann Møller ”Beslutningsnotat til møde i regeringens COVID-udvalg til fredag den 2. oktober 2020” til Paolo Drostby, Katja Goodhew og fuldmægtig Anders Kroman Liin.

Den 1. oktober 2020 om natten kl. 00.05 sendte Katja Goodhew en mail til afdelingschef Tejs Binderup, Paolo Drostby og Anders Kroman Liin, hvori

Katja Goodhew tilkendegav ud fra ovenfornævnte beslutningsnotat, at der var hjemmel til aflivning af smittede besætninger samt besætninger i et område omkring.

Der var herefter samme nat en mailkorrespondance mellem Miljø- og Fødevareministeriet og Fødevarestyrelsen om spørgsmålet om anbefaling af aflivning. Forinden var veterinærdirektør Hanne Larsen fremkommet med sine kommentarer til det foreliggende CU-cover, som bl.a. var baseret på Dansk Veterinær Konsortiums udtalelse af 29. september 2020 samt Fødevarestyrelsens beslutningsnotat.

Under processen med at udarbejde coveret arbejdede man indledningsvist med et område for zoner på 5 km. Hanne Larsen, Fødevarestyrelsen, sendte den 1. oktober kl. 00.27 til Anders Kroman Liin, Miljø- og Fødevareministeriet, sine rettelser til et modtaget udkast til coveret, hvori det under "Løsning" var anført:

"...

På baggrund af den opdaterede risikovurdering, og ud fra et forsigtighedsprincip, kan de overvejes, at iværksætte en aflivning af alle minkbesætninger, der er (1) konstateret smittede med COVI-19, (2) er under mistænke for COVID-19 smittet og (3) er geografisk er lokaliseretbeliggende inden for en radius af 5 km fra en smittet eller smitemistænkt besætning.

"..."

Hvortil Hanne Larsen i en kommentarboks til pkt. 3 havde anført:

"...

Den nye vurdering af virkemidler fra DK-VET opererer med 7,8 km som værende 95 pct percentil. Den har vi skrevet ind i notatet, fordi der tales om at iværksætte aflivning af forsigtighedsgrunde. Læs i øvrigt juridisk vurdering i det fremsendte notat fra FVST hvor formulering fremgår.

"..."

Coveret blev herefter rettet til således, at der under pkt. 3 i stedet for 5 km kom til at stå 7,8 km i kantet parentes, hvilke kantede parenteser efterfølgende

blev løftet, således at der i den endelige udgave af CU-coveret blev opereret med 7,8 km, jf. afsnit 9.2.2.22.2.

Afdelingschef Tejs Binderup, Miljø- og Fødevarerministeriet, har vedrørende mailkorrespondancen mellem repræsentanter fra flere fagministerier i anledning af det forestående CU-møde den 1. oktober 2020, hvori bl.a. omtales hjemmel til nedslagning i zoner:

” ...

Til: Katja Goodhew ..., Paolo Drostby ..., Anders Kroman Liin ...

Fra: Tejs Binderup ...

Titel: Ang: Beslutningsnotat til møde i regeringens COVID-udvalg til fredag den 2. oktober 2020

Sendt: 01-10-2020 00:06

Bilag: Aktinformation.txt;

Sæt 5 i []

...

Fra: Katja Goodhew ...

Dato: 1. oktober 2020 kl. 00.05.31 CEST

Til: Tejs Binderup ..., Paolo Drostby ..., Anders Kroman Liin ...

Emne: VS: Beslutningsnotat til møde i regeringens COVID-udvalg til fredag den 2. oktober 2020

Kære Alle,

Jeg har speed læst og konklusionen er, at der er hjemmel og belæg for at aflive smittede besætninger, samt besætninger i et område omkring.

Der er dog ingen vurdering af hvor stort dette område er, andet end at afstand er et godt mål – og jeg vil derfor mene, at vi i CU cover IKKE kan skrive 5 km, men må omformulere til noget i retning af ”i en afstand fra smittede/mistænkte besætninger, som skal fastlægges på basis af yderligere analyser.”

Ligeledes bliver vi nødt til at omformulere økonomi-delen tilsvarende.

I notatet henviser FVST til et bilag om gennemførelsen af aflivningerne, som dog ikke er medsendt, og her står måske de data vi mangler.

...

Fra: Katrine Kaldahl ...

Dato: 1. oktober 2020 kl. 01.26.04 CEST

Til: Paolo Drostby ..., Asbjørn Brink ..., Anders Kroman Liin ..., Casper Mondrup Dahlmann ..., Niels Torpegaard Christensen ..., Ane Myrhøj Bisgaard ...

Cc: Hanne Larsen ..., Tejs Binderup ..., Katja Goodhew ..., Dorthe Eberhardt Søndergaard ...

Emne: SV: SV: CU-cover i rigtig udgave

Kære Paolo

Jf. vores snak kan vi heller ikke skrive sundhedsmyndighederne anbefaler aflivning (har de ikke skrevet nogen steder) – de er meget bekymrede for situationen ift. folkesundheden mv.

Så fint I skriver det afsnit i coveret mere tekstnært til konklusionen i Fødevarestyrelsens oplæg og undlader ordet ”anbefaling”, som vi talte om.

Vi lægger til clearing i morgen tidlig, når vi har den endelige pakke,

...

Fra: Paolo Drostby

Til: Katrine Kaldahl; Asbjørn Brink; Anders Kroman Liin; Casper Mondrup Dahlmann; Niels Torpegaard Christensen; Ane Myrhøj Bisgaard (EM-DEP)

Cc: Hanne Larsen (FVST); Tejs Binderup; Katja Goodhew; Dorthe Eberhardt Søndergaard

Emne: Ang: SV: SV: CU-cover i rigtig udgave

Dato: 1. oktober 2020 01:27:26

Cover rettes nu og sendes rundt.

...

Fra: Paolo Drostby ...

Sendt: 1. oktober 2020 01:06

Til: Katrine Kaldahl ...; Asbjørn Brink ...; Anders Kroman Liin ...; Casper Mondrup Dahlmann ...; Niels Torpegaard Christensen ...; Ane Myrhøj Bisgaard ...

Cc: Hanne Larsen ...; Tejs Binderup ...; Katja Goodhew ...

Emne: Ang: SV: CU-cover i rigtig udgave

Kære Katrine

Vi kan ikke skrive, at Fvst anbefaler aflivning. Det gør de jo ikke. Det faglige grundlag for denne beslutning er SSTs vurdering af situationen ift folkesundheden/risikoen for menneskers sundhed ved tilstedeværelsen af et reservoir i minkbesætninger. Hvis ikke vi kan skrive, at det er sundhedsmyndighedernes vurdering - som jeg synes det fremgår afsnit 5 i risikovurderingen – har vi ikke et fagligt grundlag at aflive på.

...”

forklaret bl.a.¹⁴¹, at han skrev, at tallet skulle sættes i kantet parentes, fordi tallet ikke var konsolideret. Han har svært ved at fortolke på Paolo Drostbys vurdering, men det kunne tænkes, at den angik, at der ikke var mulighed for mindre indgribende foranstaltninger. Fødevarestyrelsen konkluderede, at der med den nye risikovurdering var hjemmel til at slå både smittede og raske mink ned i zone 2. Forevist den videre mailkorrespondance den 1. oktober 2020 om formiddagen omhandlende CU-cover, hvori Katrine Kaldahl tilkendegav, at der ikke var hjemmel til yderligere aflivning i epidemiloven:

” ...

From: Anders Kroman Liin ...

Sent: 01-10-2020 09:42:50 (UTC +02)

To: Casper Mondrup Dahlmann ...; Ane Myrhøj Bisgaard ...; Niels Torpegaard Christensen ...

Cc: Søren Andersen ...; Bjarke Kamstrup ...; Paolo Drostby ...; Katja Goodhew ...; Dorthe Eberhardt Søndergaard ...; Katrine Kaldahl ...; Asbjørn Brink ...; Tejs Binderup ...

Subject: SV: CU-cover opdateret 09:30

141 Forklaringsdokumentet side 662ff

Kære alle

Hermed rensset og med vores analysekontors + FMs tilføjelser.

Det forlyder, at EM kommer med en passus inden længe.

...

Fra: Katrine Kaldahl

Sendt: 1. oktober 2020 09:05

Til: Asbjørn Brink; Tejs Binderup; Casper Mondrup Dahlmann

Cc: Anders Kroman Liin; Niels Torpegaard Christensen; Ane Myrhøj Bisgaard (EM-DEP); Søren Andersen; Bjarke Kamstrup ; Paolo Drostby ; Katja Goodhew ; Dorthé Eberhardt Søndergaard

Emne: SV: CU-cover opdateret 02:30

Der er ikke hjemmel i epidemiloven til yderligere aflivning – det har vi set på. Men fint vi skriver det som det står nu – så må vi tage en snak om det efterfølgende.

...”

har han forklaret, at man ikke var et sted, hvor man bevægede sig ud over den hjemmel, som var indeholdt i lov om hold af dyr. Der var ikke den store diskussion heraf. I CU-sagen stod der også bare, at hjemmelsspørgsmålet var noget, som man måtte undersøge, hvis man ville gå længere. Han opfatter Katrine Kaldahls bemærkning sådan, at man ikke kunne gå videre i medfør af epidemiloven. Der var ikke ”kampe” mellem Miljø- og Fødevareministeriet og Sundhedsministeriet om, hvorvidt hjemmel til aflivning af samtlige mink skulle findes i lov om hold af dyr eller i epidemiloven. Forevist mailkorrespondancen samme morgen den 1. oktober 2020 – kort tid forud for den tidligere foreviste mailkorrespondance – mellem repræsentanter fra flere fagministerier, herunder ham, som var vedhæftet cover dateret 30. september 2020: ”Håndtering af coronasmitte i mink”, som indeholdt kommentarbokse:

”...

Fra: Asbjørn Brink ...

Sendt: 1. oktober 2020 08:59

Til: Tejs Binderup ...; Casper Mondrup Dahlmann ...

Cc: Anders Kroman Liin ...; Niels Torpegaard Christensen ...; Ane Myrhøj Bisgaard ...; Søren Andersen ...; Bjarke Kamstrup ...; Katrine Kaldahl ...; Paolo Drostby ...; Katja Goodhew ...

Emne: SV: CU-cover opdateret 02:30

Hej Tejs

Modtaget – det er justeret i vedlagte.

...

Fra: Tejs Binderup ...

Sendt: 1. oktober 2020 08:56

Til: Casper Mondrup Dahlmann ...

Cc: Anders Kroman Liin ...; Niels Torpegaard Christensen ...; Ane Myrhøj Bisgaard ...; Søren Andersen ...; Bjarke Kamstrup ...; Asbjørn Brink ...; [Katrine Kaldahl]; Paolo Drostby ...; Katja Goodhew ...

Emne: Re: CU-cover opdateret 02:30

Den første ændring er fin.

Ift. tilføjjelsen sidst i dokumentet mener jeg, at vi skal have SUM (og evt JM) med ind over disse vurderinger, så det vil jeg gerne have tilføjet (en beslutning om mere nedslagning vil evt. skulle hjemles i epidemiloven).

Den 1. okt. 2020 kl. 08.47 skrev Casper Mondrup Dahlmann ...

Kære alle

To mindre bemærkninger fra AC-niveau ifm. clearing herovre, jf. vedlagte.

Ok med jer (primært MFVM)?

...

[Miljø- og Fødevareministeriet]

[Sundheds- og Ældreministeriet]

[Finansministeriet]

[Erhvervsministeriet]

Håndtering af coronasmitte i mink 30. september 2020

...

Skulle smitteudviklingen udvikle sig yderligere, vil mere vidtgående tiltag, som for eksempel aflivning af alle mink, evt. kombineret med et

midlertidigt eller permanent forbud mod hold og avl af mink, kunne overvejes. En sådan beslutning vil dog have **væsentlig-en række større alvorlige** erhvervs- og samfundsmæssige konsekvenser. Det skønnes foreløbigt, at de samlede omkostninger til aflivning, rengøring og kompensation, samt tabt værdi af bygninger og inventar **kan** beløbe sig til minimum 7 mia. kr. (før pelsning) og 5 mia. kr. (efter pelsning). Dertil kommer tabte indtjeningsmuligheder inden for en fastsat overgangsperiode, der skal afklares nærmere. MFVM vurderer, at et sådant tiltag forudsætter ændret lovgivning på området.

...”

som var ledsaget af kommentarboksen:

”...
Kommenterede [MUJ2]: Spørgsmål til MFVM: Skulle man skrive ind i sagen, at I begynder at forberede en sådan lovgivning? Fx under indstillingen
...”

og forespurgt om, hvorvidt hans korrektion/tilføjelse, som kom ind i det endelige cover:

”...
MFVM, JM og SUM forbereder den tekniske afklaring af det fornødne lovgrundlag, såfremt der sidenhen måtte træffes beslutning om aflivning af alle minkbesætninger i et geografisk område eller i hele landet.
...”

var dækkende, har han forklaret, at han er 100 % enig i, at tilføjelsen er dækkende. Det var meget relevant også at skrive Justitsministeriet og Sundhedsministeriet ind. Han medgiver, at der ikke blev igangsat arbejde med ny lovgivning i oktober 2020. Det skyldes, at de havde så ubeskrivelig travlt hele oktober måned med håndtering af smittede minkfarme, hvad skete der med rumænske indfangere osv. Der var ekstremt travlt på alle fronter i både Miljø- og Fødevarerministeriet, Sundhedsministeriet og Justitsministeriet. Man kunne godt have ønsket sig, at der var nogen, der havde sat noget i gang. Det er imidlertid nok svært for udenforstående at begribe, hvor travlt der var. Forevist korrespondancen om FCU-coveret den 30. september 2020 om af-

tenen, hvorunder Finansministeriet v/Casper Mondrup Dahlmann fremkom med et tekstforslag: "MFVM vurderer at et sådant tiltag forudsætter ændret lovgivning på området", og forespurgt, om det er mærkeligt, at det var Finansministeriet, som indskrev dette, forklarede han, at det synes han ikke. Han kan f.eks. også finde på at skrive tekst ind, som angår opgaver, som Finansministeriet skal udføre. Der blev aldrig iværksat arbejde med forberedelse af lovgrundlag, fordi der var så travlt. Han tror derfor heller ikke, at der var en drøftelse med Justitsministeriet. Forevist det af Fødevarestyrelsen udarbejdede beslutningsnotat: "Beslutningsnotat til møde i regeringens COVID-udvalg til fredag den 2. oktober 2020", som Fødevarestyrelsen fremsendte til departementet ved mail sendt den 30. september 2020 kl. 23.19, hvoraf bl.a. fremgår:

"...

7. Juridisk grundlag og mulig fremtidig håndtering

...

7.1. Vurdering af det veterinærfaglige grundlag

...

Dansk Veterinær Konsortium konkluderer på grundlag af den seneste udvikling i udtalelse af 29. september 2020 om effekt af strategi og virkemidler ved COVID-19 i mink, at den iværksatte overvågning og den hidtidige implementering og brug af værnemidler ikke har forhindret introduktion af smitte til minkfarme og tilknyttede personer i Nordjylland. Derudover udtaler de, at aflivning af omkringliggende besætninger vil reducere antallet af mulige besætninger, der kan smittes. Det vil nedsætte risikoen for yderligere mutationer, men kan sandsynligvis ikke forhindre reintroduktioner til de tilbageværende minkbesætninger. De skriver videre, at kriterier til udvælgelse af hvilke omkringliggende besætninger, der bør aflives, er behæftet med stor usikkerhed på grund af den manglende påvisning af risikofaktorer, men baseret på den geografiske udbredelse af de indtil nu smittede farme vurderes det dog, at afstand er det mest relevante kriterium. Med hensyn til de smittede besætninger påpeges det i udtalelsen, at en aflivning må vurderes at have en begrænset effekt, men at den må forventes at være større jo tidligere i smitteforløbet, aflivningen iværksættes

...

På baggrund af Dansk Veterinær Konsortiums udtalelse af 29. september 2020 og Sundhedsstyrelsens notat af 24. september, hvor der anføres at nye mutationer kan udgøre en væsentlig fare for folkesundheden,

er det Fødevarestyrelsens vurdering, at der er hjemmel til at aflive de smittede mink, herunder også raske mink i de omkringliggende zoner. Fødevarestyrelsen vurderer på baggrund af de ovennævnte udtalelser at nedslagningen er proportionel, herunder at Fødevarestyrelsen ligeledes har forsøgt sig med mindre indgribende foranstaltninger, som de virkemidler, der allerede er igangsat, jf. afsnit om initiativer til smittespredning mellem mink og mennesker.

...

Da bekendtgørelse om covid-19 i pelsdyr ikke på nuværende tidspunkt indeholder hjemmel til aflivning af dyr, er det bestemmelsen i § 30 i lov om hold af dyr der skal anvendes direkte. Alternativt skal der gennemføres en ændring af bekendtgørelsen.

...”

har han forklaret, at det var et meget omfattende notat, og normalt ville man komprimere notatet med henblik på indsættelse i et cover. Der var imidlertid meget travlt, og man lagde bilaget med til mødet i CU-udvalget den 1. oktober 2020. Der er ingen, som har en forventning om, at alle ministre læser ned i sådant et notat. Mogens Jensen blev briefet om indholdet af notatet, men de gennemgik ikke detaljerne i notatet. De fortalte Mogens Jensen i overordnede træk om Fødevarestyrelsens og sundhedsmyndighedernes vurderinger, og hvad det ledte frem til. Forespurgt om, hvorfor Finansministeriets anbefaling af, at der skulle ske teknisk afklaring af lovgrundlag mv., såfremt der måtte blive truffet beslutning om aflivning af alle minkbesætninger, ikke ses afspejlet i beslutningsnotatets afsnit 7, har han forklaret, at beslutningsnotatet blev udarbejdet forud for drøftelsen i CU den 1. oktober 2020. Adspurgt om den omtalte udtalelse af 29. september 2020 fra Dansk Veterinær Konsortium har han forklaret, at risikovurderingen af 29. september 2020 beskrev, at de allerede iværksatte smitteforebyggende foranstaltninger ikke i tilstrækkelig grad kunne inddæmme smitten. Det gjorde, at Fødevarestyrelsen i forlængelse heraf tilkendegav, at man med den nye risikovurdering kunne gøre brug af § 30 i lov om hold af dyr som hjemmel til nedslagning i zoner. Dansk Veterinær Konsortium er et konsortium bestående af Statens Serum Institut og Københavns Universitet, der leverer den forskningsbaserede myndighedsbetjening og rådgivning på veterinærområdet. De fleste af konsortiets risikovurderinger ligger frit tilgængeligt på internettet.

Fuldmægtig Anders Kroman Liin, Miljø- og Fødevareministeriet, har forevist sin mail sendt den 30. september 2020 kl. 17.53 til Paolo Drostby, under emnet: "Kan du nikke til vedhæftede", som var vedhæftet nyt udkast til cover dateret den 29. september 2020: "Håndtering af coronasmitte i mink", nu med ny indstilling:

"...

Indstilling

Det **indstilles**, at:

- der iværksættes en aflivning af alle minkbesætninger, der er (1) konstateret COVID-19 smittede, (2) er under mistanke for COVID-19 smitte, eller (3) geografisk er lokaliseret inden for en radius af 5 km fra en smittet eller smittemistænkt besætning.
- COVID-19 smitteudviklingen fortsat følges nøje, og at regeringen vil blive forelagt et nyt beslutningsoplæg, såfremt den fremadrettede smitteudvikling i minkbesætninger skulle give behov for iværksættelse af yderligere tiltag.

"..."

forklaret bl.a.¹⁴², at indstillingen om aflivning af alle mink udgik. Derfor forholdt man sig kun til det, som nu var indstillet. Derfor siges der ikke noget om hjemmel. Han kender ikke noget til briefing af ministeren inden regeringsmødet i CU-udvalget den 1. oktober 2020, men Mogens Jensen har haft det med i udvalget. Det ville være det sædvanlige. Hans kontor fik en bestilling på en drejebog til brug for et pressemøde. Forevist endelig dagsorden til CU-mødet den 1. oktober 2020, hvorunder Mogens Jensen var inviteret til drøftelse af dagsordenspunkt 7: "Håndtering af COVID-19 i minkbesætninger", og det medfølgende cover, dateret den 1. oktober 2020, hvoraf nu fremgik bl.a.:

"...

MFVM, JM og SUM forbereder den tekniske afklaring af det fornødne lovgrundlag, såfremt der sidenhen måtte træffes beslutning om aflivning af alle minkbesætninger i et geografisk område eller i hele landet.

"..."

¹⁴² Forklaringsdokumentet side 22f

har han forklaret, at han ikke erindrer, hvordan sætningen om, at Fødevareministeriet, Justitsministeriet og Sundhedsministeriet skulle forberede den tekniske afklaring af det fornødne lovgrundlag, kom ind. Som han husker det, skulle man afsøge grundlaget for eventuel hjemmel i epidemiloven, hvorfor Sundhedsministeriet også blev involveret. Miljø- og Fødevareministeriet var ret klare på, at § 30 i lov om hold af dyr ikke gav hjemmel til aflivning af alle mink; det gjorde man også andre ministerier klart. Det har stået i sagerne, at lov om hold af dyr ikke kunne finde anvendelse. Bilaget var godkendt og læst af ministeren forinden CU-mødet. Om ministeren tog det med, ved han ikke.

Kontorchef Paolo Drostby, Miljø- og Fødevareministeriet, har om arbejdet med materialet til CU-mødet den 1. oktober 2020 forklaret bl.a.¹⁴³, at historikken op til det møde var, at CU den 1. oktober 2020 skulle tage stilling til en indstilling om at skifte fra en inddæmningsstrategi til en aflivningsstrategi. Inddæmning blev som følge af smitteudviklingen vurderet ikke længere at være tilstrækkelig, og man gik over til aflivning af de smittede besætninger og besætninger inden for 7,8 km-zonerne. Den radius var bestemt ud fra en veterinærfaglig vurdering. Forud for mødet var der et møde mellem deres og Sundhedsministeriets departementschef og Søren Brostrøm, Kåre Mølbak og Hanne Larsen samt ham selv og Tejs Binderup og afdelings- og kontorchefer fra Sundhedsministeriet. På mødet drøftede man situationen og kom frem til, at man måtte indstille dette skift til en aflivningsstrategi. Forevist s. 3 i coveret af 1. oktober 2020: "Håndtering af coronasmitte i mink", hvoraf fremgår bl.a.:

"....

MFVM, JM og SUM forbereder den tekniske afklaring af det fornødne lovgrundlag, såfremt der sidenhen måtte træffes beslutning om aflivning af alle minkbesætninger i et geografisk område eller i hele landet.

..."

har han forklaret, at en sådan "teknisk afklaring" ikke blev sat i værk før, beslutningen var truffet. Forevist mail af 25. september 2020 og det vedhæftede notat af 25. september 2020: "Covid-19 i mink – hjemmel til og argumentation for at genindføre aflivning af smittede minkbesætninger og oprettelse af zoner", hvor der bl.a. er anført følgende:

143 Forklaringsdokumentet side 172f og 174

”...

Med usikkerheden og den viden, der findes i forhold til. De kliniske symptomer i smittede minkfarme, vurderer Fødevarestyrelsen ikke, at aflivning af smittede såvel som raske minkbesætninger i de berørte områder på nuværende tidspunkt er proportional i forhold til de andre virkemidler, som allerede er igangsat, jf. ovenstående.

”...

har han forklaret, at risikovurderingerne blev drøftet i Sundhedsministeriets departement. De to bekymringer, bekymringen for mutationer og minkpopulationens samlede størrelse, kombineret med smittespredningens hast ”overrulede” det, der var anført om proportionalitet i coveret af 25. september 2020. Der var på den baggrund grundlag for at gå videre, end de havde gjort tidligere.

Teamleder Katja Goodhew, Miljø- og Fødevarerministeriet, har om arbejdet med materialet til CU-mødet den 1. oktober 2020 forklaret bl.a.¹⁴⁴, at hun var inddraget i forberedelsen af mødet. Hun ved, at det var der, de indstillede den nye strategi med aflivning i zoner omkring smittede besætninger. Forevist cover: ”Håndtering af coronasmitte i mink”, hvoraf fremgår bl.a.:

”...

MFVM, JM og SUM forbereder den tekniske afklaring af det fornødne lovgrundlag, såfremt der idenhen måtte træffes beslutning om aflivning af alle minkbesætninger i et geografisk område eller i hele landet.

”...

har hun forklaret, at hun ikke blev inddraget i en sådan ”teknisk afklaring” af lovgrundlaget. Hvis smitten udviklede sig yderligere, måtte man lave øvelsen på ny og fremkomme med en ny indstilling. En bestilling herom til hendes team måtte komme fra overordnet hold. Hun ved ikke, hvilke embedsmænd der har været med til det pågældende CU-møde. Der var generelt meget travlt på dette tidspunkt, og der var mange aktiviteter i gang for at bekæmpe smitten. Alt, hvad der foregik i den periode, skete i tæt dialog med hendes kontorchef og afdelingschef. Coveret er godkendt af både kontorchef, afdelingschef og departementschef. Og det er et samlet cover fra alle dem, der står i hovedet.

144 Forklaringsdokumentet side 220f

Fuldmægtig Casper Mondrup Dahlmann, Finansministeriet, har om materialet til CU-mødet den 1. oktober 2020 samt forevist uddrag af det til mailen kl. 21.16 vedhæftede udkast til bilag dateret den 20. september 2020: "Bilag 2 – Omkostninger ved opstillede scenarier", hvori han til et punkt omhandlende et scenarie om iværksættelse af yderligere kontrol mv. havde indsat en kommentarboks:

"...

Foreslår at dette scenarie udgår af papiret pba. ØU-beslutningen d.d.

..."

forklaret bl.a.¹⁴⁵, at han har indsat kommentarboksen efter ØU-mødet og tilbagemeldingen derfra. Han mener at huske, at der var truffet beslutning om kontrol- og smitteindsatser på et møde mellem afdelingscheferne den 18. september 2020. Forevist samme udkast til bilag 2, hvor teksten var blevet ændret til følgende på side 2:

"...

I forhold til scenarie 1 kan påbud om aflivning [af smittede og mistænkte besætninger samt besætninger i nærhed hertil] meddeles med hjemmel i § 30, stk. 1, i lov om hold af dyr, og indsatsen derfor gennemføres uden behov for yderligere lovgivning. Når der påbydes aflivning, så kan der ydes erstatning, jf. erstatningsbekendtgørelsen.

..."

og hans hertil knyttede kommentarboks:

"Bekræft gerne"

har han forklaret, at udkastet i første omgang blev sendt til Asbjørn Brink onsdag den 30. september 2020 kl. 21.16 for at få en clearing, men det var med det formål, at det var noget, som Miljø- og Fødevarerministeriet skulle se på. Asbjørn Brink og han havde aftalt den arbejdsfordeling, at Asbjørn Brink skulle se på coveret, og at han skulle se på bilagene. Det var blevet sent, og det skulle gå hurtigt. Forevist sætningen i samme udkast til bilag 2:

145 Forklaringsdokumentet side 198ff

”...

Scenarie 3 – Aflivning af alle danske minkbesætninger

...

En sådan aflivning af alle mink i Danmark vurderes, at ville betyde en lukning af hele produktionen i minimum en årrække på grund af tabet af avlsmateriale, og de lave afregningspriser og de negative driftsresultater gør det mindre attraktivt at genstarte produktionen når COVID-19-epidemien er overstået. Samtidigt forventes, at andre lande vil udvide deres produktion for at dække den internationale efterspørgsel, hvilket vil gøre det svært for de danske minkavlere at komme tilbage på de internationale markeder.

”...

har han forklaret, at han ikke ved, hvorfor bilaget ser ud, som det gør, men Finansministeriet havde bestilt det for at få ”prislapper” på, hvad det forskellige kostede. På ny forevist samme udkast til bilag 2, hvori tillige omtales hjemmel i forhold til scenarie 2 og 3:

”...

I forhold til scenarie 1 kan påbud om aflivning [af smittede og mistænkte besætninger samt besætninger i nærhed hertil] meddeles med hjemmel i § 30, stk. 1, i lov om hold af dyr, og indsatsen derfor gennemføres uden behov for yderligere lovgivning. Når der påbydes aflivning, så kan der ydes erstatning, jf. erstatningsbekendtgørelsen.

For scenarie 2 og 3 vil aflivning af alle nordjyske eller danske besætninger, inklusive besætninger, der ikke er beliggende i området omkring et udbrudssted, eller ikke er under mistanke, ikke kunne ske efter gældende regler i lov om hold af dyr.

”...

har han forklaret, at han erindrer, at dokumentet ikke gik med til CU-mødet den 1. oktober 2020. Han kan ikke huske hvorfor. Han ”stemplede” ud af sagsbehandlingen ca. kl. 23.15 den 30. september 2020, men der kørte versioner af sagen hele natten. Han kom først med bemærkninger til coveret næste morgen efter kl. 08.00. Han husker det, som om Asbjørn Brink sagde til ham, at han fik lov til at gå i seng kl. 23.15, og at Asbjørn Brink blev oppe. I sidste ende var det Sundhedsministeriet, som var sekretariat for CU, som var ansvarlig for,

hvordan den endelige sag skulle se ud. Forevist en anden mailkorrespondance sendt senere samme aften den 30. september 2020 mellem Asbjørn Brink og ham omhandlende økonomiske omkostninger ved 3 scenarier, hvori Asbjørn Brink omtalte lovhjemmel og behov for lovændringer:

”...

Fra: Asbjørn Brink ...

Sendt: 30. september 2020 21:32

Til: Casper Mondrup Dahlmann ...

Emne: Økonomiske omkostninger ved 3 scenarier.docx

Hej Casper

Enig i at denne skal opdateres. Synes ikke vi skal indføre endnu en model i form af aflivning af alle minkbesætninger i de berørte nordjyske kommuner. Det kan de ikke nå at regne på inden i morgen tidlig – og der er ikke nogen sundhedsfaglig vurdering der tilsiger det.

...

Fra: Casper Mondrup Dahlmann ...

Sendt: 30. september 2020 21:35

Til: Asbjørn Brink ...

Emne: SV: Økonomiske omkostninger ved 3 scenarier.docx

Ok. Tilføjede den blot fordi MFVM selv har skrevet den ind i cover som mulighed. Tænker dog fint, hvis papiret alene beskriver de to modeller, givet at vi jo ikke for nuværende indstiller bred aflivning.

...

Fra: Asbjørn Brink ...

Sendt: 30. september 2020 21:38

Til: Casper Mondrup Dahlmann ...

Emne: SV: Økonomiske omkostninger ved 3 scenarier.docx

Ja – det synes jeg.

Kom lige i tanke om, hvorvidt det af cover fremgår klart, at der er lovhjemmel til den indstillede model? Og måske skrive, at den udvidede

model med aflivning af alle mink sandsynligvis vil kræve lovændringer (som jeg forstår det).

...

Fra: Casper Mondrup Dahlmann

Til: Asbjørn Brink

Emne: SV: Økonomiske omkostninger ved 3 scenarier.docx

Dato: 30. september 2020 21:38:14

Det tilføjer jeg lige inden jeg sender

..."

og forespurgt om, hvad han mente med "bred aflivning", har han forklaret, at det var en henvisning til, hvordan indstillingen i coveret var på det tidspunkt. Han henviser i den forbindelse videre til mailkorrespondancen senere samme aften med vedhæftet bilag, som hans bisidder har fremsendt forud for afhøringen i kommissionen, hvoraf fremgår:

"...

Til: Katrine Kaldahl ..., Anders Kroman Liin ...

Cc: Niels Torpegaard Christensen ..., Paolo Drostby ..., Asbjørn Brink ...

Fra: Casper Mondrup Dahlmann ...

Titel: SV: Udkast til FCU-sag

Sendt: 30-09-2020 21.40

Bilag: Bilag 0 – FCU-cover.docx (udkast)_SUM og FM.docx;

Kære alle

Hermed bemærkninger fra os. Er lagt oven på SUM's bemærkninger, som vi det meste af vejen er enige i.

Det er vigtigt, at vi hurtigt får afklaret, hvem der foretager den nye risikovurdering? Som vi forstår tilbagemeldingen på dagens ØU, skal der udarbejdes en ny risikovurdering hos sundhedsmyndighederne – som skal indeholde en klar anbefaling om model. Er dette i tråd med jeres tilbagemeldinger?

...

[vedhæftet cover]:

"...

MFVM vurderer, at et sådant tiltag forudsætter ændring lovgivningen på området. [skrevet med lilla ændringsmarkering]

...”

har han forklaret, at han i udkastet til cover – sendt kl. 21.40 – med lilla ændringsmarkering skrev: ”MFVM vurderer, at et sådant tiltag forudsætter ændring lovgivningen på området”. Sætningen knyttede sig til, at man ved yderligere smitteudvikling kunne drøfte eller foreslå mere vidtgående tiltag. Den nævnte ændringsmarkering i coveret forblev i coverets endelige version. Han arbejdede videre et par timer yderligere den 30. september 2020 om aftenen. Han sendte versionen videre, som det ses af mailen sendt kl. 21.40. Kl. 21.57 sendte han bemærkninger rundt til de bilag, som han havde modtaget tidligere på dagen fra Miljø- og Fødevareministeriet, herunder bilaget om økonomiske konsekvenser. Kl. 22.09 sendte han materialet ud i yderligere en runde, og det var nok det sidste, som han foretog den pågældende aften. I og med, at Finansministeriet modtog økonomibilaget, hvori omtaltes et hjemmelsproblem med et scenarie, var der på fuldmægtig- og kontorchef-niveau en viden i Finansministeriet. Oplysningerne blev også løftet ind i et cover. Det var Finansministeriets forståelse af sagen. Det var ikke noget, som Finansministeriet foretog en særskilt vurdering af, og det var heller ikke noget, som fyldte nævneværdigt i Finansministeriets arbejde med sagen, hvor man havde fokus på økonomien i sagen. Derfor henviste Finansministeriet også til, at det var Miljø- og Fødevareministeriets vurdering. Hvis Miljø- og Fødevareministeriet havde skrevet det om, havde man fra Finansministeriet ikke haft bemærkninger hertil. Adspurgt om baggrunden for hans tilføjelse af sætningen: ”MFVM vurderer, at et sådant tiltag forudsætter ændring lovgivningen på området” i coveret, har han forklaret, at Asbjørn Brink lige havde sendt en mail kl. 21.38 [gengivet ovenfor], hvori Asbjørn Brink havde stillet spørgsmål om hjemmel. Han tror, at det var Asbjørn Brinks spørgsmål, som gjorde, at han tilføjede sætningen. Forevist Asbjørn Brinks mail sendt den 1. oktober 2021 kl. 01.06 om natten til Martin Ulrik Jensen og med kopi til blandt andre Kent Harnisch, Annemarie Lauritsen og ham, som var vedhæftet et internt notat af 30. september 2020: ”Håndtering af COVID-19-smitte i minkbesætninger” samt et cover dateret den 30. september 2020: ”Håndtering af coronasmitte i mink” har han forklaret, at han først så denne mail næste morgen. Hans afdelingschef havde morgenen efter, ca. kl. 08.15, indarbejdet to bemærkninger. Den ene af bemærkningerne, løftede han ind i sagen den 1. oktober 2020 kl. 08.47, hvilket fremgår af det bilag, som hans bisidder har

fremsendt forud for afhøringen, idet han i udkastet til cover dateret den 30. september 2020 indsatte to ændringer med rødt:

”...

Skulle smitteudviklingen udvikle sig yderligere, vil mere vidtgående tiltag, som for eksempel aflivning af alle mink i Danmark, evt. kombineret med et midlertidigt eller permanent forbud mod hold og avl af mink, kunne overvejes. En sådan beslutning vil dog have **væsentligt større** alvorlige erhvervs- og samfundsmæssige konsekvenser

...

MFVM forbereder den tekniske afklaring af det fornødne lovgrundlag, såfremt der sidenhen måtte træffes beslutning om aflivning af alle minkbesætninger i et geografisk område eller i hele landet

”...

ligesom han tilføjede en kommentarboks til det sidste røde afsnit med følgende ordlyd:

”MFVM: Kan vi skrive sådan?”

Martin Ulrik Jensen ønskede, at der blev indsat en procesmelding om, at det var Miljø- og Fødevareministeriet, som skulle sættes i gang. I hans optik adskiller denne formulering sig fra den tidligere formulering, idet denne er en procesmelding, hvor den tidligere var en indholdsmæssig konstatering. Forevist Martin Ulrik Jensens mail sendt den 1. oktober 2020 kl. 08.17, som var en tilbagemelding på Asbjørn Brinks mail sendt om natten den 1. oktober 01.06, har han forklaret, at han fik tilbagemelding fra Martin Ulrik Jensen, som det ses af mailen. Inputtet kom fra Martin Ulrik Jensen.

Souschef Asbjørn Brink, Finansministeriet, har om materialet til CU-mødet den 1. oktober 2020 og forevist Anders Kroman Liins mail af 1. oktober 2020 kl. 02.36 til Casper Mondrup Dahlmann, Niels Torpegaard Christensen og Ane Myrhøj Bisgaard, som tillige blev sendt i kopi til blandt andre ham, Søren Andersen (Miljø- og Fødevareministeriet), Paolo Drostby, Tejs Binderup (Miljø- og Fødevareministeriet) og Katja Goodhew (Miljø- og Fødevareministeriet) med

emnet "CU-cover opdateret 02.30" forklaret bl.a.¹⁴⁶, at han og Casper Mondrup Dahlmann var inde over udarbejdelse af materialet til CU-sagen 1. oktober 2020. Han bad Casper Mondrup Dahlmann om at tydeliggøre, at det i coveret klart skulle fremgå, hvorvidt der var lovhjælp til den indstillede model, og at den udvidede model, hvor alle mink blev aflivet, sandsynligvis ville kræve en lovændring. Denne tekst skulle ledsages af en kommentar til Miljø- og Fødevareministeriet og Sundhedsministeriet om, hvorvidt dette var korrekt forstået. Forevist passage fra udkast til CU-cover: "Håndtering af coronasmitte i mink" af 30. september 2020:

"...

MFVM forbereder den tekniske afklaring af det fornødne lovgrundlag, såfremt der sidenhen måtte træffes beslutning om aflivning af alle minkbesætninger i et geografisk område eller i hele landet.

"...

hvertil var knyttet en kommentarboks fra Caspers Mondrup Dahlmann med følgende indhold:

"...

[CMD1]: MFVM: Kan vi skrive sådan?

"...

har han forklaret, at her ses Caspers Mondrup Dahlmanns tilføjelse til coveret og kommentar til Miljø- og Fødevareministeriet. Efterfølgende blev der på Miljø- og Fødevareministeriets foranledning tilføjet en sætning til den foreviste passage om, at Justitsministeriet og Sundhedsministeriet skulle inddrages i den tekniske afklaring. Forevist sin mail af 30. september 2020 kl. 21.38 til Casper Mondrup Dahlmann med emnet "Økonomiske omkostninger ved 3 scenarier" og forevist Casper Mondrup Dahlmanns mail af 30. september 2020 kl. 21.40 til Katrine Kaldahl og Anders Kroman Liin, som tillige blev sendt i kopi til ham, Niels Torpegaard Christensen og Paolo Drostby, med emnet "Udkast til FCU-sag" og forevist passage fra udkast til cover af 30. september 2020: "Håndtering af coronasmitte i mink", hvor det bl.a. fremgår:

146 Forklaringsdokumentet side 1237ff

”...

Skulle smitteudviklingen fortsat udvikle sig yderligere, vil mere vidtgående tiltag, som for eksempel aflivning af alle mink evt. kombineret med et midlertidigt forbud mod hold og avl af mink, kunne komme på tale overvejes.

...

MFVM vurderer at et sådant tiltag forudsætter ændring lovgivningen på området.

”...

har han forklaret, at han fik oplysning om, at tiltaget krævede ændret lovgivning af Paolo Drostby. Han lagde til grund, at andre ministerier også havde denne oplysning, idet det fremgik af andre tidligere regeringsager. Spørgsmålet om hjemmel var ikke et centralt område for Finansministeriet. Finansministeriet havde ikke den faglige indsigt i, hvorvidt der var hjemmel eller ej til aflivning af alle mink i Danmark. Arbejdsfordelingen var, at Justitsministeriet, Sundhedsministeriet og Miljø- og Fødevareministeriet skulle afklare, om der var behov for ny lovhjemmel til et scenarie, hvor alle mink i Danmark skulle aflives. Forevist Finansministeriet interne notat: ”Håndtering af COVID-19-smitte i minkbesætninger” og udkast til CU-sagens cover: ”Håndtering af coronasmitte i mink” har han forklaret, at han ikke briefede Peter Stensgaard Mørch eller Nicolai Wammen forud for CU-mødet den 1. oktober 2020, og han deltog ikke mødet. Han husker ikke, hvorvidt han fik en tilbagemelding fra CU-mødet den 1. oktober 2020.

Afdelingschef Dorthe Eberhardt Søndergaard, Sundhedsministeriet, har forevist mailkorrespondance af 1. oktober 2020 mellem Tejs Binderup og Asbjørn Brink, som er sendt i kopi til flere:

”...

Fra: Tejs Binderup ...

Sendt: 1. oktober 2020 08:56

Til: Casper Mondrup Dahlmann ...

Cc: Anders Kroman Liin ...; Niels Torpegaard Christensen ...; Ane Myrhøj Bisgaard (EM-DEP) ...; Søren Andersen ...; Bjarke Kamstrup ...; Asbjørn Brink ...; ...; Paolo Drostby ...; Katja Goodhew ...

Emne: Re: CU-cover opdateret 02:30

Den første ændring er fin.

Ift. tilføjjelsen sidst i dokumentet mener jeg, at vi skal have SUM (og evt JM) med ind over disse vurderinger, så det vil jeg gerne have tilføjet (en beslutning om mere nedslagning vil evt. skulle hjemles i epidemiloven).
..."

og forevist passage fra CU-cover: "Håndtering af coronasmitte i mink" vedhæftet mailkorrespondancen af 1. oktober 2020:

"...

MFVM, JM og SUM forbereder den tekniske afklaring af det fornødne lovgrundlag, såfremt der sidenhen måtte træffes beslutning om aflivning af alle minkbesætninger i et geografisk område eller i hele landet.
..."

forklaret bl.a.¹⁴⁷, at det var denne formulering, som Miljø- og Fødevareministeriet gerne ville have ind CU-sagen. Hun husker ikke, hvorvidt hun læste de forskellige udkast til CU-coveret. Typisk fik hun først sagerne at se, når de var mere eller mindre færdige. Miljø- og Fødevareministeriet mente på daværende tidspunkt, at de ikke havde hjemmel til at aflive alle mink eller til at aflive raske mink i zonerne. Miljø- og Fødevareministeriet revurderede dog denne opfattelse på baggrund af Statens Serum Instituts nye risikovurdering, hvorefter de mente at have hjemmel til at aflive raske mink i zonerne. På afdelingschefmødet den 4. november 2020 spurgte hun derfor, om Miljø- og Fødevareministeriet havde revurderet deres forståelse af § 30 i lov om hold af dyr i lyset af den nye risikovurdering fra Statens Serum Institut. Hun sendte Anne-Mette Lyhne Jensen en mail for at gøre hende opmærksom på, at Miljø- og Fødevareministeriet havde en hjemmel i lov om hold af dyr, som de hidtil havde anvendt som hjemmel for aflivning af mink i zonerne. Hun havde på daværende tidspunkt ikke hørt, at Miljø- og Fødevareministeriet havde koblet regeringens beslutning om aflivning af alle mink med Statens Serum Instituts nye risikovurdering og vurderet, at der ikke var hjemmel i lov om

147 Forklaringsdokumentet side 276f og 292

hold af dyr. Hun forholdt sig ikke til § 30 i lov om hold af dyr, idet dette ikke var Sundhedsministeriets kompetence. Det var Miljø- og Fødevareministeriet, som gerne ville have sidste afsnit af den citerede tekst med inde i coveret. Der blev ikke igangsat nogen teknisk afklaring af det fornødne lovgrundlag. En igangsættelse af denne afklaring burde være sket på Miljø- og Fødevareministeriets initiativ.

Kontorchef Katrine Kaldahl, Sundhedsministeriet, har om materialet til CU-mødet den 1. oktober 2020 og forevist mailkorrespondance om manglende hjemmel i epidemiloven:

” ...

Fra: Tejs Binderup ...

Sendt: 1. oktober 2020 08:56

Til: Casper Mondrup Dahlmann ...

Cc: Anders Kroman Liin ...; Niels Torpegaard Christensen ...; Ane Myrhøj

Bisgaard (EM-DEP) ...; Søren Andersen ...; Bjarke Kamstrup ...; Asbjørn Brink ...; Katrine Kaldahl ...; Paolo Drostby ...; Katja Goodhew ...

Emne: Re: CU-cover opdateret 02:30

Den første ændring er fin.

Ift. tilføjjelsen sidst i dokumentet mener jeg, at vi skal have SUM (og evt JM) med ind over disse vurderinger, så det vil jeg gerne have tilføjet (en beslutning om mere nedslagning vil evt. skulle hjemles i epidemiloven).

...

Fra: Katrine Kaldahl

Sendt: 1. oktober 2020 09:05

Til: Asbjørn Brink ; Tejs Binderup ; Casper Mondrup Dahlmann

Cc: Anders Kroman Liin ; Niels Torpegaard Christensen ; Ane Myrhøj Bisgaard ... ; Søren Andersen ;

Bjarke Kamstrup ; Paolo Drostby ; Katja Goodhew ; Dorte Eberhardt Søndergaard ...

Emne: SV: CU-cover opdateret 02:30

Der er ikke hjemmel i epidemiloven til yderligere aflivning – det har vi set på. Men fint vi skriver det som det står nu – så må vi tage en snak om det efterfølgende.

...”

forklaret bl.a.¹⁴⁸, at det ikke stod i sagen, hvornår det skulle drøftes, hvorvidt der skulle udarbejdes en yderligere hjemmel i epidemiloven. Det står lidt hen i det uvisse. Hun mener, at det stod i sagen, at Justitsministeriet, Miljø- og Fødevareministeriet og Sundhedsministeriet ville se på det fremadrettet, hvis man skulle udvide aflivning af mink endnu mere. Forevist opdateret CU-cover af 30. september 2020:

”...

MFVM, JM og SUM forbereder den tekniske afklaring af det fornødne lovgrundlag, såfremt der sidenhen måtte træffes beslutning om aflivning af alle minkbesætninger i et geografisk område eller i hele landet.

...”

har hun forklaret, at der ikke blev planlagt noget yderligere. Hun ved ikke, om hun studsede over det med teknisk afklaring, men hun sagde ok til sætningen, da Sundhedsministeriet tidligere havde leveret sundhedsfaglig input til deres fortolkning, og hvis de beder om hjælp, plejer de ikke at sige nej. Sundhedsministeriet har ikke tolket § 30 i lov om hold af dyr og har derfor ikke foretaget den afvejning. Det var Fødevarestyrelsen, der lavede en proportionalitetsafklaring, som Fødevarestyrelsen lavede med input fra sundhedsmyndighederne og Dansk Veterinær Konsortium. Sundhedsministeriet mente ikke, at det var en opgave for dem. De stod til rådighed for faglige spørgsmål, hvis der var noget, der var uklart. Hun mente, at det var Miljø- og Fødevareministeriet, som skulle tage initiativet, da det var noget med dyr, og da det drejede sig om at slå dyr ned.

9.2.2.22.2. Fælles materiale udsendt i anledning af CU-mødet den 1. oktober 2020

Den 1. oktober 2020 kl. 12.05 udsendte ministersekretær Søs Schack Nielsen, Sundhedsministeriet, blandt andre til alle ministersekretærer, materiale til

148 Forklaringsdokumentet side 475f

brug for CU-mødet samme dag kl. 14.00 vedrørende pkt. 7 om håndtering af covid-19 i minkbesætninger. Mailen var vedhæftet fire bilag:

- 1) ny udgave af cover dateret den 1. oktober 2020: "Håndtering af coronasmitte i mink",
- 2) bilag 1: "Igangsatte tiltag vedrørende håndtering af udbrud af COVID-19 på minkfarme"
- 3) "Beslutningsnotat til møde i regeringens COVID-udvalg til fredag den 2. oktober 2020", hvilket notat er gengivet nedenfor og var udarbejdet af Fødevarerstyrelsen og opdateret med vurderinger fra sundhedsmyndighederne, samt
- 4) det af Miljø- og Fødevarerministeriet udarbejdede notat af 18. september 2020: "Økonomiske konsekvenser ved aflivning af alle mink i Danmark". Notatet er gengivet ovenfor under afsnittet 9.2.2.7.

Der var i coveret omtale af muligheden for – skulle smitteudviklingen udvikle sig yderligere – aflivning af alle mink i Danmark, eventuelt kombineret med et midlertidigt eller permanent forbud mod hold og avl af mink samt omtale af, at en sådan beslutning ville have væsentlige erhvervs- og samfundsmæssige konsekvenser, og angivelse af et skøn over de erhvervsøkonomiske omkostninger til erstatning, hvilket ville skulle afklares nærmere. Det blev i forbindelse hermed anført, at Miljø- og Fødevarerministeriet vurderede, at et sådant tiltag forudsatte ændret lovgivning på området. Der var i coveret endvidere omtale af, at Miljø- og Fødevarerministeriet, Justitsministeriet og Sundhedsministeriet skulle forberede den tekniske afklaring af det fornødne lovgrundlag, såfremt der sidenhen måtte blive truffet beslutning om aflivning af alle mink.

Der var i det medsendte bilag "Beslutningsnotat til møde i regeringens COVID-udvalg til fredag den 2. oktober 2020" bl.a. omtale af, at det i lyset af Dansk Veterinær Konsortiums udtalelse af 29. september 2020, og den bekymring som Sundhedsmyndighederne havde udtrykt for udviklingen i antallet af smittede minkfarme, var Fødevarerstyrelsens vurdering, at der var tilvejebragt et fagligt og juridisk grundlag til at foretage en eliminering af det reservoir, der var i minkbesætningerne ved en præventiv nedslagning af de smittede minkbesætninger samt de nærliggende besætninger omkring de smittede. Dette var en ændring i forhold til Fødevarerstyrelsens notat af 25. september 2020.

Det fremgår af indstillingen i coveret:

”...

Det indstilles, at:

- Der på baggrund de foreliggende risikovurderinger iværksættes en aflivning af alle minkbesætninger, der er (1) konstateret COVID-19-smittede, (2) er under mistanke for COVID-19-smitte, og (3) geografisk er lokaliseret inden for en radius af 7,8 km fra en smittet eller smittemistænkt besætning.
- COVID-19 smitteudviklingen fortsat følges nøje, og at regeringen vil blive forelagt et nyt beslutningsoplæg, såfremt de faglige myndigheder vurderer, at smitteudvikling i minkbesætninger skulle give behov for iværksættelse af yderligere tiltag.

...”

Af coveret fremgår:

”Miljø- og Fødevareministeriet
Sundheds- og Ældreministeriet
[Finansministeriet]
[Erhvervsministeriet]

Håndtering af coronasmitte i mink

1. oktober 2020

Problem

Der er på kort tid sket en stor stigning i antallet af danske minkbesætninger, som enten er smittede med COVID-19 eller under mistanke herfor på trods af, at der er iværksat flere tiltag for at inddæmme smitten. Smitten er dog fortsat lokalt afgrænset til det nordlige Jylland, og senest Læsø. På baggrund af et nyt samlet beslutningsoplæg fra Fødevarestyrelsen om håndtering af mink – der bygger på vurderinger fra Dansk Veterinær Konsortium (Københavns Universitet og Statens Serum Institut) og Sundhedsstyrelsen – skal der tages stilling til, om der skal iværksættes aflivning af smittede og mistænkte besætninger, samt nabobesætninger til disse.

Baggrund

Siden juni 2020 er der blevet konstateret COVID-19-smitte i flere danske minkbesætninger, samt iværksat en række tiltag fra både sundhedsmyndighederne og veterinærmyndigheder for at inddæmme smittespredningen.

På trods af de iværksatte tiltag er der sket en fortsat smitteudvikling, og per 30. september er der konstateret COVID-19 smitte i 37 minkbesætninger, og yderligere 17 besætninger er under mistanke. Alle smittede besætninger, på nær 1 besætning på Læsø, er geografisk beliggende i Hjørring og Frederikshavn Kommune.

Risikovurdering

Den fortsatte smitteudvikling medfører to risici: 1) der er risiko for smitte mellem dyr og mennesker og dermed for, at smitte i minkbesætninger kan bidrage til smittespredningen blandt mennesker og 2) det er konstateret, at den nye coronavirus (sars-cov-2) kan mutere i mink og måske skabe mutationer af virus, som kan skabe risiko for gensmitte og nedsætte effekten af en senere vaccine. Den fortsatte smitteudvikling har derfor givet anledning til udarbejdelse af et opdateret beslutningsoplæg fra Fødevarestyrelsen, som bygger på en opdateret risikovurdering fra sundhedsmyndighederne og Dansk Veterinær Konsortium, *jf. bilag 2*. Heri konkluderes, at der er hjemmel til og fagligt belæg for at aflive smittede besætninger, samt besætninger i et område omkring de smittede besætninger. Det anbefales på den baggrund at aflive smittede besætninger, mistænkte besætninger, samt besætninger placeret i en afstand fra smittede/mistænkte besætninger, som skal fastlægges på basis af yderligere analyser.

Løsning

På baggrund af den opdaterede risikovurdering, og ud fra et forsigtighedsprincip, kan det overvejes, at iværksætte en aflivning af alle minkbesætninger, der er (1) konstateret smittede med COVID-19, (2) er under mistanke for COVID-19 smitte og (3) er geografisk beliggende inden for en radius af 7,8 km fra en smittet eller smittemistænkt besætning.

På basis af situationen den 30. september 2020 vil beslutningen medføre aflivning af ca. 94 besætninger: 34 smittede besætninger (3 blev aflivet i juni), samt 17 smittemistænkte besætninger og 43 besætning-

ger, der er estimeret geografisk beliggende inden for en radius af 7,8 km. fra de øvrige. MFVM vurderer, at et sådant tiltag kan håndteres inden for de eksisterende lovmæssige rammer på området. Sker der en fortsat smittetigning, eller viser de mere detaljerede analyser, at der skal anvendes en anden geografisk radius end 7,8 km, vil disse tal dog ændres tilsvarende.

For de tre besætninger, som først blev konstateret smittede med COVID-19 og sidenhen aflivet, beløb de samlede udgifter til aflivning og kompensation sig til 8,7 mio. kr.

De samlede omkostninger til aflivning, erstatning og rengøring mv. af yderligere 94 besætninger, som anført herover, kan beløbe sig til ca. 524 mio. kr. Dog vil der ikke skulle foretages rengøring mv. på de besætninger, der ikke er smittede, så den endelige omkostning kan blive lavere.

Skulle smitteudviklingen udvikle sig yderligere, vil mere vidtgående tiltag, som for eksempel aflivning af alle mink i Danmark, evt. kombineret med et midlertidigt eller permanent forbud mod hold og avl af mink, kunne overvejes. En sådan beslutning vil dog have en væsentligt større erhvervs- og samfundsmæssige konsekvenser. Det skønnes foreløbigt, at de samlede erhvervsøkonomiske omkostninger til erstatning af aflivede mink, samt tabt værdi af bygninger og inventar, lønomkostninger og tabte driftsomkostninger etc. vil beløbe sig til 6-11 mia. kr., afhængigt af værdisættelsen af tabt indtjening, hvilket vil skulle afklares nærmere. MFVM vurderer endvidere, at et sådant tiltag forudsætter ændret lovgivning på området.

En evt. aflivning af alle mink, forventes at medføre samfundsøkonomiske konsekvenser for 0,1 til 1,4 mia. kr. årligt, afhængigt af forventningen til den fremtidige indtjening i branchen. En evt. aflivning af alle mink skal endvidere ses i lyset af, at minkbranchen i Danmark i 2018 beskæftigede ca. 3.500 fuldtidspersoner. Danmark er verdens største eksportør af minkskind, og værdien af eksporten var i 2019 på 5 mia. kr. Brancheorganisationen København Fur genererede i 2018/2019 5,2 mia. kr. i omsætning fra deres auktioner, og lidt over halvdelen af de solgte skind var danske. Fødevarestyrelsen vurderer, at aflivning af alle mink i Danmark vil medføre lukning af hele produktionen som

minimum en årrække på grund af tabet af avlsmateriale. Som en del af løsningen foreslår Erhvervsministeriet derfor, at der etableres et erhvervsfremmeinitiativ målrettet genetablering af økonomien og omstilling af virksomheder og medarbejdere, herunder omskoling og opkvalificering, i de geografisk afgrænsede områder, som rammes særligt hårdt af livninger, samt evt. forbud mod hold og avl af mink. Initiativet vil kunne finansieres af Danmarks tildeling af ReactEU-midler, som er en del af EU's COVID-19-genopretningsplan og som skal anvendes til at finansiere initiativer, der fremmer håndteringen af COVID-19. [Et evt. erhvervsfremmeinitiativ skal udmøntes i samspil med Beskæftigelsesministeriets Covid-19-indsatser.]

Indstilling

Det **indstilles**, at:

- Der på baggrund de foreliggende risikovurderinger iværksættes en aflivning af alle minkbesætninger, der er (1) konstateret COVID-19-smittede, (2) er under mistanke for COVID-19-smitte, og (3) geografisk er lokaliseret inden for en radius af 7,8 km fra en smittet eller smittemistænkt besætning.
- COVID-19 smitteudviklingen fortsat følges nøje, og at regeringen vil blive forelagt et nyt beslutningsoplæg, såfremt de faglige myndigheder vurderer, at smitteudvikling i minkbesætninger skulle give behov for iværksættelse af yderligere tiltag.

Forventet modtagelse

Det forventes at blive mødt med kritik fra erhvervet såfremt det besluttes, at aflive smittede, mistænke og omkringliggende besætninger, herunder fordi effekterne af tiltag, der blev iværksat i juli og september, endnu ikke er blevet evalueret. I de seneste dage har en række minkfarmere dog i pressen givet udtryk for opbakning til aflivning af smittede besætninger.

Procedure

Fødevarestyrelsen iværksætter med hjælp fra Beredskabsstyrelsen den besluttede aflivning. Tidsrammen for dette vil skulle planlægges nærmere. En aflivning af de nuværende 37 smittede besætninger forventes dog med stor sandsynlighed at ville strække sig ind i pelsningssæsonen, der starter primo november. Herefter vil aflivningen af ikke-smittede

besætninger kunne igangsættes, og dette arbejde antages for nuværende at ville fortsætte på den anden side af pelsningssæsonen og ind i første kvartal af 2021.

MFVM, JM og SUM forbereder den tekniske afklaring af det fornødne lovgrundlag, såfremt der sidenhen måtte træffes beslutning om aflivning af alle minkbesætninger i et geografisk område eller i hele landet.

Kommunikation

MFVM og sundhedsmyndighederne forestår kommunikationen vedr. håndtering af COVID-19-smitte i mink. Kommunikationslinjen bør såfremt regeringen tiltræder beslutning om aflivning af smittede, mistænkte og besætninger i en radius af 7,8 km kan linjen være som følger: ”Reservoiret af smittede mink med covid-19 udgør efter sundhedsmyndighedernes opfattelse et alvorligt og hastigt voksende problem. Ud fra et forsigtighedsprincip har regeringen derfor besluttet at aflive smittede, mistænkte besætninger og besætninger i en radius af 7,8 km. De berørte besætningsejere bliver fuldt kompenseret for deres tab.”

Af det udsendte bilag 1: ”Igangsatte tiltage vedrørende håndtering af udbrud af COVID-19 på minkfarme” fremgår:

”Miljø- og Fødevareministeriet
Sundheds- og Ældreministeriet
[Erhvervsministeriet]
[Finansministeriet]

25. september 2020

Bilag 1: Igangsatte tiltag vedrørende håndtering af udbrud af COVID-19 på minkfarme

De tiltag, der blev besluttet af miljø- og fødevareministeren og sundheds- og ældreministeren i juli 2020 er brugbare og har haft effekt i store dele af landet. Dog viser den nuværende øgede forekomst af smittede minkbesætninger i Hjørring Kommune, at de iværksatte foranstaltninger med fordel kan udbygges og målrettes ved nedenstående initiativer.

Størstedelen af initiativerne er iværksat pr. 21. september 2020 ud fra et forsigtighedshensyn pba. drøftelse mellem FM, SUM og MFVM. Dog vil de initiativer, hvor der er anført, at der evt. mangler hjemler først bliver undersøgte, og såfremt der kan tilvejebringes hjemmel (via bekendtgørelse) iværksat.

Initiativerne, som omfatter indsatserne for at styrke den smittebeskyttende indsats, opnå hurtigere detektion af smitte i minkbesætninger og flere tests af personer med relation til minkbesætninger andrager i alt 9,8 mio. kr., og søges finansieret med hjemmel i akt. 123 af 27. marts 2020.

Nye initiativer

For at styrke den smittebeskyttende indsats:

- For at styrke incitamentet til at anvende værnemidler og følge de hygiejneprocudurer, som fremgår af Bekendtgørelsen om COVID-19 hos pelsdyr har FVST iværksat en kontrol med fokus på korrekt brug af værnemidler og smittebeskyttelse i minkfarme fire nordjyske kommuner. FVST har sendt bestilling til DK-VET vedr. opdatering af risikovurdering vedr. smitteveje, fx via måger, mårhunde, kat og hund.
- FVST er i gang med at afklare, hvorvidt smitten kan være overført via fx foder eller i forbindelse med levering af foder. Foder har været undersøgt to gange begge med negativt resultat. FVST arbejder forsat sammen med STPS og SSI med at afklare, om person-person smitte kan være en smittekilde i forbindelse med levering af foder.

For at opnå hurtigere detektion af smitte i minkbesætninger:

- FVST har styrket frekvensen af overvågningen af COVID-19 i minkfarme i de fire nordjyske kommuner: Hjørring, Frederikshavn, Jammerbugt og Brønderslev. Det betyder, at minkfarmere i disse kommuner fremover skal indsende prøver fra alle døde mink to gange ugentligt til SSI. I den hidtidige overvågning har der kun været krav om, at minkavlerne indsendte prøver hver tredje uge.
- FVST vil udtage officielle prøver i besætninger, der ikke indsender overvågningsprøver. Dette vil blive indført i andre kommuner efter behov, fx hvis mink i den pågældende kommune bliver smittet el-

ler ved øget humant smittetryk sammenholdt med minkdensitet i kommunen.

For en styrket lokal og målrettet indsats:

- Den centrale håndteringsgruppe med deltagelse af FVST, SSI, STPS og SST mødes to gange om ugen med henblik på national koordinering af håndteringen, herunder afklaring af behov for lokale indsatser, afklaring af smitteveje, opfølgning på iværksatte initiativer og planlægning til fremadrettede tiltag.
- Den centrale håndteringsgruppe har vedtaget, at der bør etableres lokal håndtering og koordinering i regi af den lokale beredskabsstab med deltagelse af alle relevante myndigheder, herunder kommune, region, STPS, FVST, SSI og det lokale beredskab.
- Igangsættelse af yderligere indsatser i forhold til lokal vejledning, instruktion og information.

For flere tests af personer med relation til minkbesætninger:

- Fortsat ugentlig test af minkejer, medarbejdere og særligt såfremt disse er ansatte i sundheds- og ældresektoren.
- SSI undersøger muligheder for etablering af testbil i regi af Testcenter Danmark til minkejere, medarbejdere, hustrandsmedlemmer, dyrlæger og nære kontakter i Hjørringområdet. Dette vil kunne blive indført i andre kommuner efter behov.
- Intensivering af smitteopsporing, herunder opfordring til test af alle medarbejdere og deres husstandskontakter og ikke kun nære kontakter og supplere med serologisk undersøgelse af disse.
- Intensivering af bestræbelserne på at få afdækket mulige person-person smittekæder, for at belyse det markante geografiske aspekt.
- FVST vil i samarbejde med SSI følge op på, om de praktiserende dyrlæger som færdes i minkbesætninger regelmæssigt lader sig teste.
- Sundhedsmyndighederne vil opfordre personer med tilknytning til minkfarme til at anvende smitte app'en.

Pelsningssæsonen indledes til november. Pelsningen vil betyde en kraftig reduktion i antallet af dyr i besætningerne. Erhvervet forventer endvidere lukning af besætninger og en omfattende reduktion i antallet af avlsdyr i de minkbesætninger, som fortsætter.

Som besluttet i strategien, gennemfører FVST en evaluering af overvågningen for COVID-19 i minkbesætninger. Ved evalueringen vil resultater blive vurderet i sammenhæng med den øvrige COVID-19-situation i mink. Evalueringen kan give anledning til yderligere tiltag.”

Det af Miljø- og Fødevareministeriet udarbejdede ”Beslutningsnotat til møde i regeringens COVID-udvalg til fredag den 2. oktober 2020” blev fremsendt af dyrelæge Ida Tingman Møller, Fødevarestyrelsen, til kontorchef Paolo Drostby, teamleder Katja Goodhew og fuldmægtig Anders Kroman Liin, alle Miljø- og Fødevareministeriet, ved mail af den 30. september 2020 kl. 23.19.

Af det udsendte ”Beslutningsnotat til møde i regeringens COVID-udvalg til fredag den 2. oktober 2020” fremgår bl.a.:

”...

5.3.2. Dansk Veterinær Konsortiums vurdering

...

Den 29. september udarbejdede Dansk Veterinær Konsortium en ny vurdering af virkemidler ved COVID-19 i mink. Det konkluderes her, at den iværksatte overvågning og den hidtidige implementering og brug af værnemidler ikke har forhindret introduktion af smitte til minkfarme og tilknyttede personer i Nordjylland.

Baseret på den geografiske udbredelse af smittede minkfarme, vurderes det at risikoen for at en besætning smittes er større, hvis besætningen ligger tættere på smittede minkfarme end hvis den ligger længere væk fra smittede minkfarme. Om den øgede risiko alene er relateret til det humane smittetryk blandt personer relateret til mink er endnu uvist, da det ikke har været muligt at udpege andre risikofaktorer, der driver spredningen. Baseret på de første 20 smittede farme er afstanden mellem en smittet farm til nærmest smittede minkfarm beregnet med en medianværdi på 1,06 km (7,8 km ved 95-percentil). Der er usikkerhed forbundet med denne vurdering, da den ikke tager højde for rækkefølgen af de smittede farme.

...

Dansk Veterinær Konsortium vurderer, at aflivning af omkringliggende besætninger vil reducere antallet af mulige besætninger, der kan smittes. Det vil nedsætte risikoen for yderligere mutationer, men kan

sandsynligvis ikke forhindre nye introduktioner til de tilbageværende minkbesætninger. Kriterier til udvælgelse af hvilke omkringliggende besætninger, der bør aflives er behæftet med stor usikkerhed, på grund af den manglende påvisning af risikofaktorer. Baseret på den geografiske udbredelse af de indtil nu smittede farme vurderes det dog, at afstand er det mest valide kriterium.

Dansk Veterinær Konsortium bemærker i samme rapport, at der er indtil nu ingen erfaringer med præventiv nedslagning i forbindelse med COVID-19 i mink. En lignende strategi har tidligere været brugt i forbindelse med andre smitsomme husdyrssygdomme for andre dyrearter. I de tilfælde har der dog ikke eksisteret et humant virus reservoir. ...

7. Juridisk grundlag og mulig fremtidig håndtering

I juli 2020 udsteder Fødevarestyrelsen bekendtgørelse 1172 af 17. juli 2020 om COVID-19 hos pelsdyr.

Bekendtgørelsen blev primært udstedt både for at hindre smitte fra minkbesætninger til det omgivende samfund, og for at forebygge smitte til andre minkbesætninger. Med bekendtgørelsen er der fastsat krav om overvågning, udarbejdelse af smittebeskyttelsesplaner, herunder adgangsbegrænsning til besætningerne og brug af værnemidler i den daglige drift af besætningerne.

COVID-19 i mink er en liste 1 og liste 3-sygdom, jf. listebekendtgørelsen⁹.

Som overordnet hjemmel til at aflive dyr, herunder inden for et område omkring et udbrudssted, kan § 30 i lov om hold af dyr¹⁰ finde direkte anvendelse. Udgangspunktet er dog, at der fastsættes regler ved bekendtgørelse.

Der skal foreligge en veterinærfaglig begrundelse og en proportionalitetsvurdering for at bringe disse tiltag i spil frem for andre og mindre indgribende foranstaltninger, jf. retssikkerhedslovens¹¹ §2.

7.1. Vurdering af det veterinærfaglige grundlag

De første tre minkfarme, der blev konstateret med COVID-19 i juni 2020, blev aflivet med hjemmel i § 30 af forsigtighedshensyn. Efterfølgende blev det vurderet, at der ikke var veterinærfagligt belæg for at slå dyrene ned bl.a. pga. milde symptomer hos dyrene og indførelse af brug af værnemidler og systematisk test af dyrene.

Sundhedsmyndighederne udtrykker imidlertid fortsat bekymring for udviklingen i antallet af smittede minkfarme og risikoen for den humane smitte og har derfor bedt Fødevarestyrelsen tage stilling til, om der i stedet kan overvejes en strategi med at aflive smittede minkbesætninger og besætninger inden for en beskyttelseszone, som det fx er praksis at gøre ved højpatogen fugleinfluenza eller andre af de smitsomme husdyrsygdomme.

Ud fra risikovurderinger i de foreliggende besvarelser fra Dansk Veterinær Konsortium og Statens Serum Institut fra 18. september 2020 om virus-mutationer og virkemidlers effektivitet, har der efter Fødevarestyrelsens vurdering ikke hidtil været et veterinærfagligt tilstrækkeligt grundlag for at anvende så indgribende tiltag som at indføre zoner og aflive mink. For at indføre et sådanne tiltag, der ikke fuldt ud kan baseres på den veterinærfaglige viden, bør der være et fagligt-videnskabeligt grundlag for, at der er væsentlig risiko for folkesundheden ved at lade minkbesætningerne gennemleve sygdommen frem for at aflive dem. Der blev den 25. september 2020 indsendt notat til departementet herom.

Dansk Veterinær Konsortium konkluderer på grundlag af den seneste udvikling i udtalelse af 29. september 2020 om effekt af strategi og virkemidler ved COVID-19 i mink, at den iværksatte overvågning og den hidtidige implementering og brug af værnemidler ikke har forhindret introduktion af smitte til minkfarme og tilknyttede personer i Nordjylland. Derudover udtaler de, at aflivning af omkringliggende besætninger vil reducere antallet af mulige besætninger, der kan smittes. Det vil nedsætte risikoen for yderligere mutationer, men kan sandsynligvis ikke forhindre reintroduktioner til de tilbageværende minkbesætninger. De skriver videre, at kriterier til udvælgelse af hvilke omkringliggende besætninger, der bør aflives, er behæftet med stor usikkerhed på

grund af den manglende påvisning af risikofaktorer, men baseret på den geografiske udbredelse af de indtil nu smittede farme vurderes det dog, at afstand er det mest relevante kriterium. Med hensyn til de smittede besætninger påpeges det i udtalelsen, at en aflivning må vurderes at have en begrænset effekt, men at den må forventes at være større jo tidligere i smitteforløbet, aflivningen iværksættes.

Ved vurderingen af, om nedslagning skal iværksættes, skal der lægges vægt på, om en effektiv bekæmpelse af sygdommen kan finde sted på andre måder, fx ved isolation af de angrebne dyr, eller andre smitteforebyggende foranstaltninger. Ved denne vurdering skal der endvidere lægges vægt på, om nedslagning er nødvendig for at beskytte mennesker for smitte eller for at bevare en dyrestand. Det har i praksis ikke været muligt at sikre, at virus fra mink ikke smitter til det omgivende samfund.

Det er Fødevarestyrelsens opfattelse, at en proportionalitetsvurdering bør foretages ved at sammenholde den konkrete risiko for smitte fra dyr til mennesker (herunder mutation af virus og herved risikoen for, at en vaccine ikke vil være effektiv) og det virkemiddel, som anses for mest effektivt i forhold til målet.

I lovbemærkningerne til § 30 i lov om hold af dyr, fremgår det, at ministeren kan påbyde nedslagning af dyr som er smittede eller mistænkt smittede. Nedslagning kan endvidere ske i et område omkring et udbrudssted, uanset at dyrene i området ikke er konstateret, eller konkret mistænkt for at være smittet med den pågældende sygdom.¹²

På baggrund af Dansk Veterinær Konsortiums udtalelse af 29. september 2020 og Sundhedsstyrelsens notat af 24. september, hvor der anføres at nye mutationer kan udgøre en væsentlig fare for folkesundheden, er det Fødevarestyrelsens vurdering, at der er hjemmel til at aflive de smittede mink, herunder også raske mink i de omkringliggende zoner. Fødevarestyrelsen vurderer på baggrund af de ovennævnte udtalelser at nedslagningen er proportionel, herunder at Fødevarestyrelsen ligeledes har forsøgt sig med mindre indgribende foranstaltninger, som de virkemidler, der allerede er igangsat, jf. afsnit om initiativer til smittespredning mellem mink og mennesker.

Såvel risikoen for mutation som det, at det i praksis ikke har vist sig muligt at hindre smittespredning fra minkfarme til det omgivende samfund, bl.a. da dyrene nødvendigvis skal passes af mennesker, betyder, at fastholdelse af den nuværende ikke-aflivningsstrategi bør genovervejes.

Denne præventive nedslagning foretages på baggrund af et forsigtighedshensyn, da der dels er tale om en helt særlig situation, hvor der ikke er den tilstrækkelige viden og erfaring omkring bekæmpelsen af COVID-19 og hvordan smitten med COVID spredes mellem mennesker og mink, hvor det har vist sig at de hidtil gennemførte tiltag ikke har givet den ønskede effekt. I lyset af Dansk Veterinær Konsortiums udtalelse af 29. september 2020, og den bekymring som Sundhedsmyndighederne har udtrykt for udviklingen i antallet af smittede minkfarme, er det Fødevarerstyrelsens vurdering, at der er tilvejebragt et fagligt og juridisk grundlag, til at foretage en eliminering af det reservoir der er i minkbesætningerne ved en præventiv nedslagning af de smittede minkbesætninger, samt de nærliggende besætninger omkring de smittede.

Da bekendtgørelse om covid-19 i pelsdyr ikke på nuværende tidspunkt indeholder hjemmel til aflivning af dyr, er det bestemmelsen i § 30 i lov om hold af dyr der skal anvendes direkte. Alternativt skal der gennemføres en ændring af bekendtgørelsen.

7.2. Erstatning

Ved nedslagning i medfør af § 30 i lov om hold af dyr er det offentlige forpligtet til at udbetale erstatning for de aflivede mink. Erstatning vil ske i medfør af erstatningsbekendtgørelsen¹³ fordi der er tale om sygdomsbekæmpelse og forebyggelse. § 1 regulerer bekendtgørelsens anvendelsesområde, som er *"udbetaling af erstatning i forbindelse med påbud om aflivning, fjernelse eller slagtning af dyr og ved påbud om destruktion, tilintetgørelse eller bortskaffelse af foder, æg, mælk og lignende produkter."*

Videre regulerer § 3, at der er tale om aflivning " som led i offentlig sygdomsbekæmpelse, jf. § 30 i lov om hold af dyr...". Erstatningsbekendtgørelsen har endvidere hjemmel i lovens § 56, stk. 2-4.

I lovbemærkningerne til § 56, fremgår det, at dyr der slås ned som led i offentlig bekæmpelse af sygdomme, erstattes efter en vurdering, hvor der ikke tages hensyn til den sygdom, som var anledning til nedslagningen. Det fremgår ydermere, at der ved forebyggende nedslagning af dyr i et område omkring et udbrudssted skal ydes fuld erstatning for dyrene og fuld erstatning for driftstab, da der i denne situation reelt er tale om ekspropriation.¹⁴

⁹ Bekendtgørelse nr. 1171 af 17. juli 2020 om lister over smitsomme sygdomme til lov om hold af dyr og anmeldepligt af sygdommene.

¹⁰ Lovbekendtgørelse nr. 38 af 15. januar 2020 om hold af dyr.

¹¹ Bekendtgørelse af lov nr. 1121 af 12. november 2019, om retssikkerhed ved forvaltningens anvendelse af tvangsindgreb og oplysningspligter.

¹² Speciel bemærkning til § 30, 2003/1 LSF 100, Forslag til lov om hold af dyr.

¹³ Bekendtgørelse nr. 1323 af 26. november 2015 om erstatning og udgifter ved bekæmpelse og forebyggelse af husdyrsygdomme.

¹⁴ Speciel bemærkning til § 56, 2003/1 LSF 100, Forslag til lov om hold af dyr

...”

9.2.2.22.3. Arbejdet i Statsministeriet

Chefkonsulent Johan Zilmer-Bülou, Statsministeriet, sendte ved mail af 1. oktober 2020 kl. 20.08 til departementsråd Pelle Pape og departementsråd Christian Liebing, begge Statsministeriet, sine noter fra CU-mødet den 1. oktober 2020, som indeholdt et afsnit om mink:

”...

7. Mink

- Løsning tiltrådt. Vurderes proportionalt og nødvendigt. SSI meget bekymret og noget, som skal følges tæt. Mutationer hos mink kan i værste fald påvirke mulighed for at vaccinerer effektivt.

- EM og FM vil se på, hvordan man kan støtte de berørte farme mv. med at komme i gang med anden produktion. EM bemærkede, at det måske alligevel var et spørgsmål om tid, før branchen helt forsvandt. Umiddelbart ville tiltagene dog i første omgang ikke påvirke ledigheden væsentligt. En stor del af arbejdskraften kom fra udlandet og var sæsonbetonet.

- Muligt at sagen lige runder ØU igen henset til udgifterne (stod lidt uklart). FM bakkede dog også op om løsningen
...”

Chefkonsulent Johan Zilmer-Bülow, Statsministeriet, har herom forklaret¹⁴⁹, at det var det, som han mindes blev drøftet. Der var udarbejdet en risiko-vurdering til brug for sagen. Statens Serum Institut deltog i mødet og udtrykte bekymring. Han husker ikke, at der blev drøftet noget om hjemmel. Der havde været et ØU-møde dagen før. Han ved ikke, hvem der deltog fra Statsministeriet i det møde, men det vil typisk være Christian Liebing eller Barbara Bertelsen. Om CU-mødet den 1. oktober 2020 har han forklaret, at ham bekendt bliver materiale til CU-møder ikke forelagt Statsministeriet inden udsendelse. Forevist Søs Schack Niensens mail sendt den 1. oktober 2020 kl. 12.05, som var vedhæftet materiale til CU-mødet den 1. oktober 2020, og som blev sendt til flere medarbejdere i Statsministeriet, herunder blandt andre Pelle Pape og ham, har han forklaret, at Statsministeriet får tilsendt alt materiale til CU-møderne, idet Statsministeriet deltager som observatør i CU-møderne. Han deltog i mødet den 1. oktober 2020, og han har også deltaget i enkelte andre CU-møder. Statsministeriet har således adgang til materialet. Han nåede ikke at læse materialet til mødet den 1. oktober 2020, da materialet blev udsendt sent. Om CU-møderne generelt forklarede han, at han som observatør overværer drøftelser på CU-møder, og bagefter afrapporterer han til Pelle Pape. Hvis der kommer noget frem på møderne, som angår udenrigspolitik, sker afrapportering til departementsråd Jean Ellermann-Kingombe. Det er sundhedsminister Magnus Heunicke, som er formand for udvalget, og det er ham, som er mødeleder. Helt generelt bliver der på CU-møderne forelagt forskellige sager og forslag til sagernes mulige løsning. Den indstillede løsning drøftes. Formatets indhold afhænger af sagens indhold. Nogle sager og punkter er alene til orientering. Forevist det til brug for CU-mødet den 1. oktober 2020 udarbejdede cover dateret den 1. oktober: ”Håndtering af coronasmitte i mink”, og generelt forespurgt til betydningen af kantede parenteser i et covers ”hoved”, har han forklaret, at en kantet parentes betyder, at et coveret ikke er clearret i det pågældende ministerium. Clearing eller manglende clearing var ikke noget, som generelt blev bemærket eller taget op på CU-møderne, men han ville bemærke, hvis alle ministerier stod i kantede

149 Forklaringsdokumentet side 258ff og 269f

parenteser, da coveret i så fald ikke var clearet nogen steder. Han mindes ikke, at han læste det pågældende cover inden mødet. Han husker mødet således, at der var en præsentation af sagen, herunder om udvikling af smitte i mink. Der blev udtrykt bekymring fra sundhedsmyndighedernes side. Der var en bredere drøftelse af minkerhvervet generelt, herunder også noget om økonomi. CU tiltrådte indstillingen i coveret om zoner. Han mindes ikke, at der var drøftelse af sætningen om teknisk afklaring af lovgrundlag for det tilfælde, at der måtte blive truffet beslutning om aflivning af alle minkbesætninger. Han deltog i mødet via telefon uden billede. Han mindes, at fødevareministeren og sundhedsministeren samt dennes departementschef Per Okkels deltog. Han mindes ikke, om departementschef Henrik Studsgaard deltog. Han sammenfattede sine noter i en mail og sendte dem til Pelle Pape og Christian Liebing. Han mindes ikke, at det gav anledning til spørgsmål hverken fra Pelle Pape eller Christian Liebing. Forevist sin mail af 13. november 2020 til kolleger i Statsministeriet vedhæftet en tidslinje dateret den 13. november 2020, hvoraf fremgår, at minksagen ikke blev behandlet på CU-mødet den 1. oktober 2020, har han forklaret, at tidslinjen indeholder en fejl, idet Statsministeriet rent faktisk deltog i CU-mødet den 1. oktober 2020. Det er et udkast og et internt arbejdsdokument.

Departementschef Barbara Bertelsen, Statsministeriet, har forevist den af Johan Philip Zilmer-Bülöw udarbejdede tidslinje over forløbet, hvoraf fremgår, at Statsministeriet ikke deltog i CU-mødet den 1. oktober 2020, forklaret bl.a.¹⁵⁰, at hun ikke har udarbejdet tidslinjen. Det var Johan Philip Zilmer-Bülöw, som deltog i CU-mødet den 1. oktober 2020, og det er også Zilmer-Bülöw, som har udarbejdet referat fra mødet, og hun henleder kommissionens opmærksom på referatet. Hun modtog ikke mailen med referatet, men hun har helt givet hørt om CU-mødet, enten fra Pelle Pape, Henrik Studsgaard eller Per Okkels. Alle kræfter blev sat ind på at få udmøntet strategien i forlængelse af ØU-mødet. Forevist ministersekretær Søs Schack Nielsens mail sendt den 1. oktober 2020 kl. 12.05 omhandlende materiale til CU samme dag kl. 14.00, som var vedhæftet cover: "Håndtering af coronasmitte i mink" dateret den 1. oktober 2020, hvoraf fremgår, at aflivning af alle mink ville kræve ændret lovgivning, har hun forklaret, at hun ikke blev orienteret om materialet, men det ville også være usædvanligt. Hun hørte om eksekveringen. Hun deltager som udgangs-

150 Forklaringsdokumentet side 1107ff

punkt ikke i CU-møder; hun har nok kun deltaget i samlet fem CU-møder. Det plejer at være enten Pelle Pape eller Jean Ellermann-Kingombe, som deltager i CU-møder. Det skyldtes nok den forestående åbning af Folketinget, at det var Johan Philip Zilmer-Bülów, som deltog. Hun så ikke materialet og hørte heller ikke noget om hjemmelsovervejelser fra Johan Philip Zilmer-Bülów eller Pelle Pape den 1. oktober 2020. Der var heller intet om hjemmel i Johan Philip Zilmer-Bülóws referat. Hun tvivler på, om Pelle Pape overhovedet læste bilaget, da han ikke deltog i CU-mødet. Det er ikke fysisk muligt at nå at læse materiale til møder, som man ikke deltager i. Statsministeriet er et meget lille ministerium, og Statsministeriet skal kunne forlade sig på, at fagministerierne foretager den fornødne afklaring af tvivlsspørgsmål.

Statsminister Mette Frederiksen har om CU-mødet den 1. oktober 2020 forklaret¹⁵¹, at hun ikke mener, at hun fik en specifik tilbagemelding om forløbet af CU-mødet dagen efter den 1. oktober 2020, men hun blev orienteret om etablering zoner mv. Mink fyldte meget i regeringen på det tidspunkt. Hun ved, at der er en sammenhæng mellem mødet den 30. september 2020 og mødet den 1. oktober 2020. Forespurgt, om hun den 1. oktober 2020 havde dannet sig et indtryk af, hvordan man skulle bekæmpe smitten i mink, svarede hun, at det havde hun ikke. Hun kan heller ikke forestille sig, at Barbara Bertelsen havde gjort sig overvejelser herom. Hun har ikke drøftet muligheder for bekæmpelse af smitte blandt mink med Barbara Bertelsen. Hun kan ikke forestille sig, at der har været drøftelser om aflivningsmetoder mv. i Statsministeriet. Statsministeriets opmærksomhed var på den generelt stigende covid-19-smitte blandt mennesker. Smitten blandt minkene "lagde sig oven på" de udfordringer, som der i forvejen var. "Vi var bekymrede. Vi var i arbejdstøjet dag og nat". Hun havde imidlertid ikke overvejelser om nedslagning om alle mink på det tidspunkt.

Departementsråd Pelle Pape, Statsministeriet, har forklaret¹⁵², at han ikke deltog i CU-mødet den 1. oktober 2020, da han var forhindret heri. Statsministeriet deltager som observatør i alle koordinerende regeringsudvalg bortset fra ved møder i de udvalg, hvor statsministeren sidder for bordenden. Her er deres rolle at støtte statsministeren. Forevist mailen af 1. oktober 2020 kl. 20.08 med "Noter fra møde i CU dd" har han forklaret, at en chefkonsulent,

151 Forklaringsdokumentet side 101

152 Forklaringsdokumentet side 1427f

som havde deltaget i mødet, typisk ville give en tilbagemelding herfra. Han modtog materialet til CU-mødet kort før mødestart. Han læste ikke materialet før mødet, og han læste det heller ikke efterfølgende. Han vil normalt ikke læse mødemateriale til møder, som han ikke deltager i. Det var ressortministerierne, der arbejdede med sagerne og bragte dem ind i udvalgene og fulgte op. Når en ressortminister havde truffet en beslutning, som der var enighed om, skulle den videre i systemet.

Stabschef Martin Justesen, Statsministeriet, har forklaret¹⁵³, at han ikke var involveret i forberedelsen af ØU- og CU-sager i september og oktober 2020. Han har muligvis fået tilsendt noget materiale til orientering. Han mener ikke, at han var involveret i udarbejdelsen af kommissoriet for CU, og han mener ikke, at han var involveret i oprettelsen af CU. I løbet af oktober 2020 blev han bekendt med, at mink i zone 1 og 2 blev aflivet, da det affødte en diskussion af kompensationsordningen til de berørte minkavlere. Det var Søren Andersen, der gjorde ham opmærksom på, at mink i zone 1 og 2 blev aflivet. I slutningen af oktober 2020 sendte Venstre et brev til Mette Frederiksen om, at de var bekymrede for minkbranchen. Han blev på den måde klar over, at der havde været problemer med at inddæmme coronasmitten på minkfarmene.

9.2.2.22.4. Arbejdet i Finansministeriet

Der var den 30. september 2020 og 1. oktober 2020 en mailkorrespondance mellem blandt andre Miljø- og Fødevarerministeriet, Sundhedsministeriet og Finansministeriet om det fælles cover til CU-mødet den 1. oktober 2020, herunder om proceduren i forhold til at sikre det fornødne lovgrundlag. Denne mailkorrespondance er omtalt nærmere nedenfor i afsnit 9.2.2.22.8.

Den 30. september 2020 om aftenen var der en mailkorrespondance internt i Finansministeriet i anledning af, at fuldmægtig Anders Kroman Liin, Miljø- og Fødevarerministeriet, ved mail af samme dag kl. 18.16 fremsendte udkast til en regeringssag. Fuldmægtig Casper Mondrup Dahlmann, Finansministeriet, sendte ved mail af 30. september 2020 kl. 21.16 til souschef Asbjørn Brink, ligeledes Finansministeriet, dokument dateret den 20. september 2020: "Bilag 2 – Omkostninger ved opstillede scenarier", hvori der redegøres for omkostninger mv. ved scenarie 3, som omhandler aflivning af alle danske minkbe-

153 Forklaringsdokumentet side 1321

sætninger. Det fremgår af dokumentet, at der efter gældende regler i lov om hold af dyr ikke var hjemmel hertil. Dokumentet blev ikke sendt med ud som fælles materiale til CU-mødet den 1. oktober 2020.

Senere på aftenen den 30. september 2020 var der en mailkorrespondance mellem Casper Mondrup Dahlmann og Asbjørn Brink om, at det af coveret måske skulle fremgå, at den udvidede model med aflivning af alle mink sandsynligvis ville kræve lovændringer.

Den 1. oktober 2020 om natten kl. 01.05 fremsendte Asbjørn Brink til afdelingschef Martin Ulrik Jensen materialet til brug for CU-mødet den 1. oktober 2020. Mailen var vedhæftet internt notat, coveret samt et af bilagene hertil.

Det fremgår af det interne notat:

”Notat

30. september
KGE

Håndtering af COVID-19-smitte i minkbesætninger

Frist

Sagen skal godkendes senest torsdag d. 1. oktober mhp. udsendelse til FCU samme dag.

Opmærksomhedspunkter

Sagen følger i forlængelse af ØU-drøftelse d. 30. september, hvor der blev lagt op til formel godkendelse af en række styrkede tiltag til inddæmning af smitte blandt mink.

Det vurderes dog, at de faglige myndigheders anbefalinger ikke følges i tilstrækkeligt omfang i erhvervet. Bl.a. derfor er smitten blandt mink steget yderligere. Pr. 30. september er 37 minkbesætninger smittede og yderligere 17 besætninger er under mistanke for smitte. I lyset af stigningen i smitten samt særligt risikoen for mutationer, vurderes behov for at drøfte iværksættelse af mere vidtgående tiltag.

Der lægges på den baggrund op til at iværksætte aflivning af alle mink-besætninger der 1) er *konstateret* COVID-19 smittede, 2) er under *mis-tanke* for COVID-19 smitte og 3) ligger inden for en radius af [5] km fra en smittet eller smitemistænkt besætning. Det svarer til i alt 95 besætninger med ca. 635.000 dyr. Omkostninger til aflivning, rengøring mv. skønnes til ca. 0,4 mia. kr., idet skøn for omkostninger til aflivning i bufferzonen udestår.

Såfremt smitten udvikler sig yderligere kan aflivning af *alle* mink i Danmark overvejes.

Det skønnes, at de samlede omkostninger hertil beløber sig til min. 7 mia. kr. (før pelsning) og 5 mia. kr. (efter pelsning).

Handling og indstilling

Det indstilles at sagen godkendes.”

Den 1. oktober 2020 kl. 08.17 fremkom afdelingschef Martin Ulrik Jensen med bemærkninger til det af Asbjørn Brink fremsendte.

Der var endvidere den 30. september 2020 og 1. oktober 2020 en mailkorrespondance mellem blandt andre medarbejdere i Miljø- og Fødevareministeriet, Sundhedsministeriet og Finansministeriet om proceduren i forhold til at sikre det fornødne lovgrundlag. Denne mailkorrespondance er gengivet nedenfor i afsnit 9.2.2.22.8.

Martin Ulrik Jensen havde i det udsendte fælles cover: ”Håndtering af coronasmitte i mink” indsat kommentarer om, hvorvidt Miljø- og Fødevareministeriet skulle igangsætte forberedelse af lovgivning, som følge af Miljø- og Fødevareministeriets vurdering af, at aflivning af alle mink vil forudsætte ændret lovgivning på området:

”...

Kommenterede [MUJ2]: Spørgsmål til MFVM: Skulle man skrive ind i sagen, at I begynder at forberede en sådan lovgivning? Fx under indstillingen

...”

Af den endelige håndakt til departementschefen i Finansministeriet til brug for CU-mødet den 1. oktober 2020 fremgår:

”Håndakt til CU d. 1. oktober

1. oktober 2020

KGE/CAMOD

Håndtering af corona-smitte i mink

Sagen præsenteres af MFVM og SUM

Sagens kerne /baggrund

Sagen følger i forlængelse af ØU-drøftelse d. 30. september, hvor der blev lagt op til formel godkendelse af en række styrkede tiltag til inddæmning af smitte blandt mink. Det vurderes dog, at de faglige myndigheders anbefalinger ikke efterleves i tilstrækkeligt omfang i erhvervet. Bl.a. derfor er smitten blandt mink steget yderligere. Pr. 30. september er 37 minkbesætninger smittede og yderligere 17 besætninger er under mistanke for smitte. I lyset af stigningen i smitten samt særligt risikoen for mutationer, vurderes behov for at drøfte iværksættelse af mere vidtgående tiltag.

Der lægges på den baggrund op til at iværksætte aflivning af alle minkbesætninger der 1) er *konstateret* COVID-19 smittede, 2) er under *mistanke* for COVID-19 smitte og 3) ligger inden for en radius af [7,8] km fra en smittet eller smitemistænkt besætning. Det svarer til i alt 95 besætninger med ca. 635.000 dyr. Omkostninger til aflivning, rengøring mv. skønnes til ca. 0,4 mia. kr., idet skøn for omkostninger til aflivning i bufferzonen udestår.

Efter det oplyste var der på ØU en efterspørgsel efter en klar anbefaling fra de faglige myndigheder. Hverken fødevarer/veterinær- eller sundhedsmyndighederne anbefaler entydigt aflivning. I sagen skrives derfor, at tiltaget anbefales på baggrund af de faglige myndigheders risikovurdering.

Det bemærkes, at der lægges op til overveje etablering af et erhvervsfremmeinitiativ målrettet sektoren i de berørte områder som f.eks. kan indebære opkvalificering og omskoling. Initiativet kan f.eks. finansieres

via de ekstraordinære strukturfondsmidler, som Danmark står til at modtage via EU's genopretningsfacilitet.

Hovedbudskaber

- Det er en meget alvorlig sag vi står med her. Vigtigt, at vi læner os op af de faglige myndigheders vurderinger og anbefalinger.
- Det anbefalede tiltag er vidtgående og kan have stor betydning for en branche, hvor DK har en førerposition.
- Hvis MFVM og SUM vurderer, at risikovurderingen berettiger, at vi tager det skridt, så støtter FM op om det.

Udfald af drøftelse (samt mulig konklusion)

Sagen tiltrædes. Det overvejes, om sagen formelt skal sendes i skriftlig haste-ØU, givet de betydelige økonomiske konsekvenser.”

Finansminister Nicolai Wammen har forklaret¹⁵⁴, at han ikke deltog i CU-mødet den 1. oktober 2020, og han så ikke materialet til mødet. Det var hans departementschef, som deltog. Han deltager ikke selv i CU-møder og var i øvrigt i Folketingets Europaudvalg den dag. Han fik en tilbagemelding fra sin departementschef i form af en sms om, hvad der var blevet diskuteret og besluttet på mødet, herunder at den økonomiske ramme forbundet med zonerne, som havde været på ca. 9,8 mio. kr. på mødet dagen forinden, nu var oppe på en økonomi på ca. 500 mio. kr. Hans departementschef havde sagt på mødet, at det var enten finansministeren eller ØU, som måtte træffe beslutning herom. Han gav grønt lys hertil. Det var i tråd med hans udmeldinger på mødet den 30. september 2020. Han modtog en sms fra Peter Stensgaard Mørch om det, der var foregået på CU. Peter Stensgaard Mørch skrev bl.a., at de nu var oppe på ca. 500 mio. kr. i erstatninger, samt at der var et ønske om at komme hurtigt i gang, hvorfor Peter Stensgaard Mørch lagde op til, at der ikke skulle være en egentlig ØU-behandling af sagen, men at ØU skulle orienteres skriftligt. Han (Nicolai Wammen) vurderede i lighed med Peter Stensgaard Mørch, at henset til, at sagen havde været på ØU dagen før, og der var givet et opdrag til CU, så var det i orden at give grønt lys til de 500 mio. kr., og ØU skulle orienteres herom. Han talte løbende med Peter Stensgaard Mørch. Det var én blandt nok 20 beslutninger truffet den dag. Forevist cover

154 Forklaringsdokumentet side 836ff

til CU-mødet: "Håndtering af coronasmitte i mink" dateret den 1. oktober 2020 har han forklaret, at der var tre elementer i ØU-mødet den 30. september 2020; Dels blev det indstillede besluttet og sat i værk, og det var relativt milde tiltag. Dels var der en diskussion af at slå nogle mink ned og lave zoner, og det blev besluttet, at man skulle forholde sig hertil så hurtigt som muligt og allerede næste dag. Dels blev det besluttet, at der skulle laves en beskrivelse af værktøj til alle scenarier. Det, der er beskrevet i de viste cover, indeholder elementer af det, som skulle med i værktøjskassen, men coveret indeholder ikke et katalog over, hvad man skulle gøre i forskellige situationer. Han opfattede det som, at man havde taget skridt i retning af at lave det arbejde, som var besluttet på ØU, men han opfattede ikke sagen som en afslutning på arbejdet. Forevist den i Finansministeriet udarbejdede hånddakt til departementschefen til brug for CU den 1. oktober 2020 har han forklaret, at håndakten afspejler, at der på ØU-mødet den 30. november 2020 har været et ønske om, at der kan træffes beslutninger i forhold til zoner og nedslag af mink, og også at der på mødet har været et klart ønske om at få en så præcis sundhedsfaglig vurdering som mulig. Han går ud fra, at det også var baggrunden for, at Kåre Mølbak deltog på CU-mødet den 1. oktober 2020. Det anførte dækkede ikke den fulde del fra ØU-mødet om at få afdækket alle scenarier, men der var heller ikke en forventning om, at værktøjskassen var klar dagen efter. Der var ikke noget mærkeligt i, at finansministeriets departementschef ikke blev inddraget i det arbejde, som skulle udføres i de to fagministerier, ligesom der heller ikke var noget mærkeligt i, at det ikke stod i håndakten, hvad der var besluttet at iværksætte i forhold til de to fagministerier. Forevist intern mailkorrespondance i Finansministeriet af 18. november 2020, hvori Annemarie Lauritsens sendte et udkast til et svar fra ministeren:

...

Til: Mads Brandstrup ..., Annemarie Lauritsen ...

Cc: Kent Harnisch ..., Kristoffer Krohn Schaldemose ...

Fra: Søren Langelund ...

Titel: Ang: SV: SV: Kommentar fra ministeren på manglende lovhjemmel

Sendt: 18-11-2020 19:03

FMn overvejer og giver lyd, hvis han vil ha det ud.

...

Fra: Mads Brandstrup ...

Dato: 18. november 2020 kl. 18.33.32 CET

Til: Annemarie Lauritsen ..., Søren Langelund ...

Cc: Kent Harnisch ..., Kristoffer Krohn Schaldemose ...

Emne: SV: SV: Kommentar fra ministeren på manglende lovhjemmel

Enig. Lad os få FMn til at godkende nu her

...

Fra: Annemarie Lauritsen ...

Sendt: 18. november 2020 16:51

Til: Søren Langelund ...

Cc: Mads Brandstrup ...; Kent Harnisch ...; Kristoffer Krohn Schaldemose ...

Emne: SV: SV: Kommentar fra ministeren på manglende lovhjemmel

Forslag til svar:

Finansministeren deltog ikke i CU- mødet den 1. Oktober.

Baggrund for svarforslag:

FM'n kan ikke holdes ansvarlig for, at der i ét regeringsudvalg har været behandlet en sag 1. Oktober. Han har ikke ansvar for, eller kendskab til, hvilke juridiske afklaringer, der er foregået siden 1.oktober.

Finansministeren har desuden ikke været forelagt sagen, som ikke er clearet i FM'et.

Finansministeren eller Finansministeriet deltager i en række centrale regeringsudvalg, og har en koordinerende rolle, men det er ikke Finansministeriets ressort at vurdere hjemmelsspørgsmål på ressortområder, uagtet at det kan indgå i de sager, der behandles i regeringsudvalg, hvor Finansministeriet deltager. Finansministeriet har ressort for udgiftspolitik og de offentlige finanser. Ift. CU er det SUM'et og JM'et, der sekretariatsbetjener udvalget.

..."

har han forklaret, at han erindrer, at der var pressehenvendelser om mødet den 1. oktober 2020. I de første presseforlydender stod der, at han havde

deltaget i det pågældende møde, hvilket han ikke havde. Han opfatter mail-korrespondancen således, at det var et forsøg på at komme med et udkast til, hvad de kunne svare på pressehenvendelserne. Søren Langelund, som var pressemedarbejder i Finansministeriet, spurgte, om man skulle gå aktivt ud og kommentere på det. Han kan ikke huske, om man bare gik ud med det lakoniske svar om, at han ikke var til stede på mødet den 1. oktober 2020, eller om der også var en ledsagende tekst. Forevist ministersekretær Lykke Felds interne mail sendt til kolleger i Miljø- og Fødevareministeriet omhandlende noter fra afrapportering fra CU:

”...

Til: Anders Kroman Liin ..., Paolo Drostby , Tejs Binderup , Ask Ly-no-Hansen , Søren Andersen , Bjarke Kamstrup , Katja Brandt Andersen , Katja Goodhew , Lars Lindholm Nielsen

Fra: Lykke Feld ...

Titel: Noter fra afrapportering fra CU

Sendt: 01-10-2020 16:03

Bilag: Aktinformation.txt;

Afrapportering fra CU (vejledende noter – planen kan være blevet justeret!!!). Kun til internt brug i DEP

- Indstillingen er tiltrådt
- FM'eren har godkendt
- Forholdene for østarbejdere på minkfarmene under pelsningen, skal undersøges. Der skal desuden sættes et testregime for pelsningen.
- Kåre Mølbak bekræftede, at dette er den fornuftige løsning nu og her.
- Pressemøde kl. 18 er tiltrådt

Proces:

- F&V skal konsolidere tallene for tabt beskæftigelse på de farme, der skal slås ned og opdatere beredskab med Q&A.
- Søren skal orienterer LF, FUR, + Kommuner: brønderslev, jammerbugt, hjørring, Læsø, frederikshavn, Kronborg og Bjarne Lausten
- Skriftlig ordførerorientering sendes 17:30
- @ min sek - Ministeren orienteres på SMS, når sagen ligger hos ministeren.

- Hanne Larsen skal deltage og fortælle om praktikken. Der laves en drejeborg
...”

har han forklaret, at der ikke var brug for, at CU skulle bekræfte en beslutning, som der var truffet i ØU om, at der skulle ske en beskrivelse af scenarier og laves en værktøjskasse.

Departementschef Peter Stensgaard Mørch, Finansministeriet, sendte samme dag kl. 15.52 en sms-besked til Nicolai Wammen, hvoraf fremgår:

”...

Corona udvalget har lige godkendt en indstilling fra myndighederne om aflivning af i alt 95 minkbesætninger med ialt ca 150 ansatte. Pris ca 500 mio kr. i erstatninger. Inkluderer alle farme med kendt smitte, alle med mistane og en forsigtighedsbuffer på 7,8 km omkring. Det bliver ca halvdelen af Nordjyllands besætninger og ca 635.000 dyr. Kaare Mølbak siger i mødet, at det er det helt rigtige snit. Stm har (ifølge SUM) bedt om at CU tager beslutningen, men jeg har taget forbehold for din (og evt ØUs) godkendelse. Helst asap – pt planlægges efter presseudmelding kl. 18 – ige med forbehold for din godkendelse. Evm er klar til at udtale obs på erhvervsudviklingen i området og inddrager også BM. I indstillingen indgår endvidere, at området fortsat følges nøje og der kommer nye indstillinger, hvis ses behov for yderligere. Jeg tænker ok til at de kører med det kl 18 og ØU orienteres om beslutningen skriftligt?
...”

Departementschef Peter Stensgaard Mørch, Finansministeriet, har forklaret¹⁵⁵, at han deltog i CU-mødet den 1. oktober 2020. Op til CU-mødet den 1. oktober 2020 blev han ikke inddraget i overvejelserne om at forberede lovgivningen. Han havde ikke noget at gøre med sagen i perioden mellem ØU-mødet den 30. september 2020 og CU-mødet den 1. oktober 2020. De havde meget travlt i de dage. Han fik først fik materialet til brug for CU-mødet fem minutter før mødets start. Annemarie Lauritsen stod parat med CU-materialet, da han kom ud fra et andet møde. Hun kørte med ham i bilen hen til CU-mødet, hvor hun

155 Forklaringsdokumentet side 961ff

kort briefede ham om hovedlinjerne i sagen. Han nåede derfor ikke at læse sagen forud for mødet. Under mødet kunne han kort orientere sig i bilagene. CU-mødets bilag blev behandlet mundtligt under mødet. Det blev generelt forventet, at mødedeltagerne havde læst materialet forud for mødet, men da der var tale om en helt særlig situation, hvor alle havde meget travlt, var det ikke sikkert, at dette var muligt. Det var normalt tilstrækkeligt at læse coveret forud for CU-mødet, men det afhang af sagen. Der var en forventning om, at ressortministeren havde kendskab til hele sagen. Man tilstræbte at få de relevante elementer fra bilagene nævnt i coveret. Hvis bilagene ikke var nævnt i coveret, skulle det måske slet ikke have været med i sagen. Finansministeren deltog ikke. Sundhedsministeren var mødeleder. Erhvervsministeren og justitsministeren og justitsministerens departementschef deltog fast i møderne. På mødet drøftede de muligheden for at skalere indsatsen ved at påbegynde aflivningen af smittede besætninger inden for risikozonen. Dette lå i fin forlængelse af Statens Serum Instituts risikovurdering og af de politiske drøftelser herom. Forevist bilag til CU-møde den 1. oktober 2020, hvori det fremgår bl.a.:

” ...

Løsning

...

Skulle smitteudviklingen udvikle sig yderligere, vil mere vidtgående tiltag, som for eksempel aflivning af alle mink i Danmark, evt. kombineret med et midlertidigt eller permanent forbud mod hold og avl af mink, kunne overvejes. En sådan beslutning vil dog have en væsentligt større erhvervs- og samfundsmæssige konsekvenser. Det skønnes foreløbigt, at de samlede erhvervsøkonomiske omkostninger til erstatning af aflivede mink, samt tabt værdi af bygninger og inventar, lønomkostninger og tabte driftsomkostninger etc. vil beløbe sig til 6-11 mia. kr., afhængigt af værdisættelsen af tabt indtjening, hvilket vil skulle afklares nærmere. MFVM vurderer endvidere, at et sådant tiltag forudsætter ændret lovgivning på området.

...

Procedure

...

MFVM, JM og SUM forbereder den tekniske afklaring af det fornødne lovgrundlag, såfremt der sidenhen måtte træffes beslutning om aflivning af alle minkbesætninger i et geografisk område eller i hele landet. ...”

har han forklaret, at han ikke på det tidspunkt vidste, at afsnittene var indsat af embedsmænd fra Finansministeriet. Der foregik meget sagsbehandling, som han ikke var inddraget i. Det var fornuftigt og relevant at være forberedt. Finansministeriet arbejdede meget med økonomiskøn, men når det gjaldt selve lovgrundlaget, pegede de på de relevante ministerier. Han synes, at det var beskrevet korrekt. På CU-mødet blev der præsenteret de nye løsninger, der var lagt op til, og risikovurderingen blev drøftet. Han spurgte Kåre Mølbak om, hvorvidt tiltagene var nødvendige og tilstrækkelige, da han ville sikre, at der var sket den rette opfølgning fra ØU-mødet dagen før. Kåre Mølbak svarede bekræftende, da Kåre Mølbak mente, at tiltagene var nødvendige under hensyn til folkesundheden. Kåre Mølbak vurderede samtidig, at det ikke for nuværende var nødvendigt med mere vidtgående tiltag. Hans spørgsmål til Kåre Mølbak var også begrundet i, at han ville sikre sig mandatet til at sige ja til tiltagene, som ved ØU-mødet dagen før var vurderet til at koste 10 mio. kr., og som nu var vurderet til at koste en halv milliard. Dette var hans hovedfokus under mødet. Han sendte under mødet sms-beskeder til Annemarie Lauritsen, hvor han spurgte, om hun havde vendt sagen med finansministeren. Hun svarede, at finansministeren var optaget, formentlig af et samråd, men at hun havde orienteret Mathias, som var særlig rådgiver. Han mente, grundet beløbets størrelse, ikke, at dette var tilstrækkeligt, hvorfor han skrev en længere sms-besked til finansministeren om beslutningerne, som de var ved at træffe under CU-mødet. Der var en stående beslutning om, at hvis der under CU-møder blev truffet beslutninger med vidtrækkende økonomiske konsekvenser, skulle beslutningerne viderebehandles i ØU. Han indstillede til finansministeren, at det var tilstrækkeligt alene at orientere ØU set i lyset af, at beslutningen lå i så naturlig forlængelse af konklusionen på drøftelsen under ØU-mødet sammenholdt med Kåre Mølbaks vurdering af situationen under CU-mødet.

Afdelingschef Martin Ulrik Jensen, Finansministeriet, har om CU-mødet den 1. oktober 2020 og materialet udarbejdet i forbindelse hermed samt forevist sms-korrespondance af 30. september 2020:

”...

Martin Ulrik Jensen kl. 22.30:

”Får i noget fra mfvm”

Asbjørn Brink kl. 22.30:

”Jeps jeps. Vi har lavet udkast til ny sag sammen med MFVM og SUM. Vi venter pr. på beregninger af omkostninger ved aflivning i bufferzonen og den konkrete anbefaling fra de faglige myndigheder vedr aflivningen”

...”

forklaret bl.a.¹⁵⁶, at der henvises til den CU-sag, som var på vej. Han modtog næste morgen udkastet til CU-sagen, og han indsatte nogle ændringsmærkninger. Kontoret lavede endvidere en håndakt. Det er ikke ministeren, som deltager i CU-mødet, men departementschefen eller Annemarie Lauritsen. Forevist bl.a. mail af 30. september 2020 kl. 22.39:

”...

Til: Lars Engelbrecht Jensen ...

Cc: Asbjørn Brink ...

Fra: Martin Ulrik Jensen ...

Titel: Vs: Mink

Sendt: 30-09-2020 22:39

Hej Lars

Man overvejer masse mord på mink. EM spørger til relevante indsatser på bm's område. Er det

varslingsindsatser de tænker på ?

...”

har han forklaret, at han sendte en mail til en kontorchef, som ikke var inddraget i sagen og ikke kendte den, med en indflyvning på det, som sagen handlede om og gjorde ham opmærksom på, at han skulle koncentrere sig

156 Forklaringsdokumentet side 579ff

om varslingsindsatsen. På dette tidspunkt havde han ikke modtaget CU-sagen. Han havde muligvis fået refereret sagen telefonisk eller på gangen. Forevist uddrag af coveret:

”...

Skulle smitteudviklingen udvikle sig yderligere, vil mere vidtgående tiltag, som for eksempel aflivning af alle mink, evt. kombineret med et midlertidigt eller permanent forbud mod hold og avl af mink, kunne overvejes. En sådan beslutning vil dog have væsentlig en række større alvorlige erhvervs- og samfundsmæssige konsekvenser. Det skønnes foreløbigt, at de samlede omkostninger til aflivning, rengøring og kompensation, samt tabt værdi af bygninger og inventar kan beløber sig til minimum 7 mia. kr. (før pelsning) og 5 mia. kr. (efter pelsning). Dertil kommer tabte indtjeningsmuligheder inden for en fastsat overgangsperiode, der skal afklares nærmere. MFVM vurderer, at et sådant tiltag forudsætter ændret lovgivning på området.

...”

med følgende kommentarer i tekstboks:

” [MUJ1]: Pelsningssæson?”

”[MUJ2]: Spørgsmål til MFVM: Skulle man skrive ind i sagen, at I begynder at forberede en sådan lovgivning? Fx under indstillingen.”

har han forklaret, at han fokuserede på det økonomiske. Han spurgte til pelsning, da han tænkte, at man ikke kunne foretage pelsning, når man ville. Derudover spurgte han Miljø- og Fødevareministeriet, om de kunne forberede lovgivningen. Det var ment som et kollegialt råd. Forevist sin sms af 1. oktober 2020 kl. 15.06:

”...

Martin Ulrik Jensen:

Hej Peter

Mink: har lige snakket med Mathias. Efter drøftelsen i går virker han ok med den lille model (smittede, smittemistænkte, plus omegn). Han synes at den store model er for vild og "ubegrundet")
 ...",

har han forklaret, at han skrev til Peter Stensgaard Mørch. Mathias er Mathias Secher, som er ministerens særlige rådgiver. Sms'en vedrørte CU-mødet. Sms'en var med henblik på at afklare, hvad den særlige rådgiver mente, der kunne være løsningen. "Han" henviser til den særlige rådgiver. Han har ikke selv vendt det med finansministeren og tror heller ikke, at Mathias Secher har gjort det. Han husker ikke, hvorvidt han fik en tilbagemelding fra CU-mødet den 1. oktober 2020. Det fik han formentlig. De kørte formentlig med det, der var foreslået i indstillingen og ville følge smitten i minkfarmene tæt. Finansministeriet opfordrede ikke Miljø- og Fødevareministeriet til at afklare hjemmelsspørgsmålet, men sagde, at de kunne overveje at se på det. De havde i Finansministeriet ikke arbejdet med hjemmelsspørgsmålet, og, som han husker det, fremgår det af sagen, at Sundhedsministeriet, Justitsministeriet og Miljø- og Fødevareministeriet skulle afklare det.

Afdelingschef Kent Harnisch, Finansministeriet, har forevist bl.a. Martin Ulrik Jensens kommentarboks, som knytter sig til sætningen i coveret til brug for CU-mødet den 1. oktober 2020: "Det skønnes foreløbigt, at de samlede omkostninger til aflivning, rengøring og kompensation, samt tabt værdi af bygninger og inventar kan beløber sig til minimum 7 mia. kr. (før pelsning) ":

" [MUJ1]: Pelsningssæson?]",

samt forevist Martin Ulrik Jensens kommentarboks, som knytter sig til sætningen: "MFVM vurderer, at et sådant tiltag forudsætter ændret lovgivning på området":

[MUJ2]: Spørgsmål til MFVM: Skulle man skrive ind i sagen, at I begynder at forberede en sådan lovgivning? Fx under indstillingen.",

forklaret¹⁵⁷, at han ikke var inde over Martin Ulrik Jensens kommentarer. Kommentaren til Miljø- og Fødevarerministeriet var en relevant betragtning og flugtede med deres tidligere bemærkninger under FØU. De havde ikke på det tidspunkt en idé om, at alle mink skulle slå ned, men som led i deres generelle forberedelse tænkte de teoretiske skridt frem. Bemærkningerne var ment som en serviceoplysning til de departementschefer, som skulle drøfte sagen. Det havde ingen relevans i forhold til deres udgiftsskøn.

9.2.2.22.5. Arbejdet i Justitsministeriet

Den 30. september 2020 udarbejdede Justitsministeriet, Koordinationskontoret, v/Cecilie Birch ”KOMMENTERET DAGSORDEN til brug for møde i CU den 1. oktober 2020”. ”Mink-sagen” var sat på som dagsordenspunkt nr. 7. Dagsordenspunktet var markeret med en grøn prik, som betyder: ”Minister/DC forventes ikke at tage ordet”. Af den kommenterede dagsorden fremgår:

”...

7) Mink-sagen

Prioritet: [grøn prik]

[Hånddakt eftersendes særskilt. Sagen er først kommet på dagsordenen sent onsdag aften, og vi har endnu ikke set den endelige sag.

SUM har dog oplyst telefonisk, at den har været på ØU onsdag – og at indstillingen nu går på, at alle smittede mink-besætninger slås ned.]

...”

Den 1. oktober 2020 kl. 13.25 sendte fuldmægtig Cecilie Birch, Justitsministeriet, Koordinationskontoret, til ministersekretær Malene Lejbach, Justitsministeriet, særskilt kommenteret dagsorden til brug for dagsordenspunkt 7 på CU-mødet samme dag:

Af kommenteret dagsorden fremgår:

157 Forklaringsdokumentet side 1064f

JUSTITS MINISTERIET

Dato: 1. oktober 2020
Kontor: Koordinationskontoret
Sagsbeh: Cecilie Birch
Sagsnr.: 2020-000-0101
Dok.: 1649131

KOMMENTERET DAGSORDEN
til brug for møde i CU torsdag den 1. oktober 2020

7) ● Håndtering af coronasmitte i mink2

- Rød: Minister/DC skal tage ordet
- Gul: Minister/DC skal være forberedt på at besvare spørgsmål til sagen
- Grøn: Minister/DC forventes ikke at tage ordet

Slotsholmsgade 10
1216 København K.

T +45 7226 8400
F +45 3393 3510

www.justitsministeriet.dk
jm@jm.dk

7) Håndtering af coronasmitte i mink

Prioritet:

Justitsministeriet er ikke i hovedet på sagen, og miljø- og fødevarereministerne forventes at forelægge sagen. Ministeren forventes ikke at tage ordet.

Der skal tages stilling til, om der skal iværksættes aflivning af smittede og mistænkte besætninger samt nabobesætninger til disse.

Siden juni 2020 er der blevet konstateret COVID-19-smitte i flere danske minkbesætninger, samt iværksat en række tiltag fra både sundhedsmyndighederne og veterinærmyndigheder for at inddæmme smittespredningen.

På trods af de iværksatte tiltag er der sket en fortsat smitteudvikling, og per 30. september er der konstateret COVID-19 smitte i 37 minkbesætninger, og yderligere 17 besætninger er under mistanke. Alle smittede besætninger, på nær en besætning på Læsø, er geografisk beliggende i Hjørring og Frederikshavn Kommune.

Risikovurdering

Den fortsatte smitteudvikling medfører to risici: 1) der er risiko for smitte mellem dyr og mennesker og dermed for, at smitte i minkbesætninger kan bidrage til smittespredningen blandt mennesker og 2) det er konstateret, at den nye coronavirus (sars-cov-2) kan mutere i mink og måske skabe mutationer af virus, som kan skabe risiko for gensmitte og nedsætte effekten af en senere vaccine. Den fortsatte smitteudvikling har derfor givet anledning til udarbejdelse af et opdateret beslutningsoplæg fra Fødevarerstyrelsen, som bygger på en opdateret risikovurdering fra sundhedsmyndighederne og Dansk Veterinær Konsortium, *jf. bilag 2*. Heri konkluderes, at der er hjemmel til og fagligt belæg for at aflive smittede besætninger, samt besætninger i et område omkring de smittede besætninger.

Det indstilles på den baggrund i sagen, at:

- Der på baggrund de foreliggende risikovurderinger iværksættes en aflivning af alle minkbesætninger, der er (1) konstateret COVID-19-smittede, (2) er under mistanke for COVID-19-smitte, og (3) geografisk er lokaliseret inden for en radius af 7,8 km fra en smittet eller smitemistænkt besætning.

- COVID-19 smitteudviklingen fortsat følges nøje, og at regeringen vil blive forelagt et nyt beslutningsoplæg, såfremt de faglige myndigheder vurderer, at smitteudvikling i minkbesætninger skulle give behov for iværksættelse af yderligere tiltag.

Det bemærkes, at Justitsministeriet ikke har været involveret i udarbejdelsen af sagen, men at Justitsministeriet gerne bistår med den tekniske afklaring af det fornødne lovgrundlag – som der også lægges op til i sagen – såfremt der sidenhen måtte træffes beslutning om aflivning af alle minkbesætninger i et geografisk område eller i hele landet.

Justitsminister Nick Hækkerup har forklaret¹⁵⁸, at han deltog i CU-mødet den 1. oktober 2020 formentlig sammen med en medarbejder. På det tidspunkt var CU et forholdsvis nyt udvalg. Punktet på dagsordenen om aflivning af mink inden for zonerne var ikke et fast punkt på mødet. Forevist Koordinatorkontoret i Justitsministeriets kommenterede dagsorden til brug for CU-mødet den 1. oktober 2020 af samme dato, hvori det fremgår bl.a., at ”Det bemærkes, at Justitsministeriet ikke har været involveret i udarbejdelsen af sagen, men at Justitsministeriet gerne bistår med den tekniske afklaring af det fornødne lovgrundlag – som der også lægges op til i sagen – såfremt der sidenhen måtte træffes beslutning om aflivning af alle minkbesætninger i et geografisk område eller i hele landet.” har han forklaret, at han brugte den kommenterede dagsorden til at forberede sig til mødet. Materialet kom dog relativt kort før mødestart. De har et rødt, gult og grønt system. Idet punktet var grønt, var det en sag, som han ikke behøvede at sige noget om. Det sidste afsnit i indstillingen var udtryk for en embedsmandsfinte, der signalerede, at Justitsministeriet ikke kunne tages til indtægt for det, da de ikke var blevet spurgt. Der blev ikke drøftet aflivning uden for zonerne under mødet. Forevist bilag af 1. oktober 2020 om ”Håndtering af coronasmitte i mink”, har han forklaret, at han typisk ville have læst bilaget inden mødet. Idet afsnittet under overskriften ”Løsning” alene handlede om noget, som kunne ske, fyldte det næppe meget hos ham. Han fokuserede i stedet på den beslutning, de skulle til at træffe om aflivning inden for zonerne og på grundlaget herfor. Det lå op af den indstilling, der allerede var lavet, at Miljø- og Fødevareministeriet, Justitsministeriet og Sundhedsministeriet skulle forberede den tekniske afklaring af det fornødne lovgrundlag. Forevist Twitter-opslag af 19. november 2020 fra Justitsministeriet, hvori det fremgår:

”...

Justitsminister Nick Hækkerup om de seneste tids debat [#dkpol](#)

”Det bliver i flere medier udlagt som om, at flere ministre, herunder mig selv, på et møde i Corona-Udvalget d. 1. oktober skulle være blevet ”advaret om manglende lovgrundlag” for beslutningen om at aflive alle mink. Det er en helt urimelig udlægning.

...”

158 Forklaringsdokumentet side 803ff og 814

har han forklaret, at mediernes udlægning var urimelig, idet mødedeltagerne på CU-mødet den 1. oktober 2020 alene forholdt sig til selve temaet for mødet. Det var ikke en rimelig udlægning, at der allerede den 1. oktober 2020 blev advaret om, at der kunne komme et hjemmelsproblem sidenhen, da dette slet ikke var mødets fokus. På det tidspunkt fyldte smitte blandt mink ikke så meget, og han var beskæftiget med et politiforlig, indgreb over for vanvidskørsel med videre, men emnet var på vej op ad dagsordenen.

Departementschef Johan Legarth, Justitsministeriet, har forklaret¹⁵⁹, at han første gang deltog i et CU-møde om mink den 1. oktober 2020. Justitsminister Nick Hækkerup deltog også. Han mener, at Anne-Mette Lyhne Jensen også deltog. Der var en lang dagsorden med ét dagsordenspunkt om mink. Han havde ikke fokus på dette dagsordenspunkt. Der var en drøftelse af de smittede besætninger, samt etablering af en zone omkring de smittede besætninger. Han husker ikke, om man drøftede hjemmel til etablering af en zone-ordning. Han havde ikke undersøgt lovgivningen på området. I det hele taget havde han ikke forberedt sig på en drøftelse af mink. Han læste ikke coveret i forbindelse med CU-mødet. Han og ministeren modtog en kommenteret dagsorden, som man holdt sig til. Han mener ikke, at der var drøftelse af midlertidigt eller permanent forbud, da drøftelsen vedrørende mink angik zonerne. Han læste heller ikke coverets procedureafsnit. Det var i øvrigt ikke Justitsministeriet, som skulle tage initiativet. Han har videre forklaret, at han og justitsministeren modtog det samlede materiale til CU-mødet umiddelbart op til mødet. Adspurgt om han var med til at kontrollere og sikre, at det relevante materiale var medtaget i den kommenterede dagsorden, har han forklaret, at det var han som hovedregel ikke i forhold til CU-møder. Materialet lå endvidere først klart kort tid op til mødet, hvorfor han ikke nåede at se på det. I andre typer af møder, hvor forberedelsen er længerevarende, tilstræbes det, at han har set materialet, inden det sendes til ministeren. Adspurgt på hvilket niveau dagsordenen blev gjort klar til brug for ham og ministeren, har han forklaret, at det ideelt set har været igennem alle niveauer, men han kan ikke sige, om det har været på kontorchef- eller afdelingschefsniveau i den konkrete situation. Hoveddokumenterne, som dagsordenen blev skrevet på baggrund af, var først færdige kort tid før mødet, hvorfor han tvivler på, at dagsordenen har været igennem ret mange led.

159 Forklaringsdokumentet side 597f og 1575f

Kontorchef Lisbeth Gro Nielsen, Justitsministeriet, har forklaret¹⁶⁰, at den kommenterede dagsorden var en intern hånddakt til justitsministeren og Johan Legarth til brug for CU-mødet den 1. oktober 2020 kl. 14.00. Håndakten var udarbejdet på baggrund af coveret ”Håndtering af coronasmitte i mink”. Justitsministeriet var ikke involveret i CU-sagen af 1. oktober 2020. De fik den 30. september 2020 besked om, at mink skulle på dagsorden på CU-mødet den 1. oktober 2020. Håndakten var en fyldestgørende redegørelse af, hvad de i Koordinationskontoret mente var nødvendigt at gøre Nick Hækkerup bekendt med fra CU-sagen af 1. oktober 2020. Koordinationskontoret interesserede sig ikke på dette tidspunkt for, hvorvidt der var hjemmel til at aflive samtlige mink i Danmark. Justitsministeren deltog i CU-møderne, hvilket var årsagen til, at de fik tilsendt CU-sagen. CU-sagen blev sendt ud to timer inden CU-mødet den 1. oktober 2020 gik i gang. En hånddakt til justitsministeren skal ikke gengive alt, hvad der står i sagen. Håndakten skal fremhæve det vigtigste. De gik ud fra, at Nick Hækkerup læste CU-sagen, men om han gjorde det, kom an på karakteren af sagen. Nick Hækkerup modtog den samlede CU-sag af 1. oktober 2020, herunder både cover og bilag. Hun ved ikke, om Nick Hækkerup læste CU-sagens cover og bilag. Forevist sin mail af 16. november 2020 kl. 10.57 til Henrik Skovgaard-Petersen med emnet ”Regeringssager om mink” [formentlig til brug for en redegørelse]:

”...

Hej Henrik

I får her de sager, som har omhandlet mink i CU, og lidt om processen:

...

Den 30. september (sent om aftenen) sendes en revideret dagsorden til CU den 1. oktober, hvor det fremgår, at minksagen er på dagsordenen. Vi siger ok til den reviderede dagsorden til SUM.

Dagsordenen sendes ud kl. 22.25.

Af vores hånddakt til de øvrige punkter (udarbejdet før sagen er sendt ud) fremgår det, at vi telefonisk har fået oplyst af SUM, at sagen har været i ØU onsdag (om det evt. kan være en misforståelse, ved vi ikke).

160 Forklaringsdokumentet side 1149ff

Om formiddagen den 1. oktober spørger vi SUM, om de har set minksagen. De svarer ikke.

...”

har hun forklaret¹⁶¹, at hun spurgte Sundhedsministeriet, hvorvidt de havde set minksagen til CU-mødet den 1. oktober 2020. Justitsministeriet ville gerne vide lidt om, hvad der var for nogle sager, der skulle behandles på CU-mødet den 1. oktober 2020, idet de skulle forberede Nick Hækkerup og Johan Legarth, der begge skulle deltage i mødet. Det var et forsøg på at lokke sagen ud af nogen, så de kunne gå i gang med Justitsministeriets interne forberedelse. De modtog først CU-sagen af 1. oktober 2020, da den blev sendt ud til samtlige mødedeltagere.

Fuldmægtig Cecilie Birch, Justitsministeriet, har om CU-mødet den 1. oktober 2020 og materialet udarbejdet i forbindelse hermed forklaret¹⁶², at Koordinationskontoret den 30. september 2020 sent om aften fik at besked om, at minksagen skulle på dagsorden til et CU-mødet den 1. oktober 2020. Justitsministeriet og Sundhedsministeriet koordinerede dagsordenen sammen, men på dette tidspunkt havde de i Justitsministeriet ikke set sagen om mink, hvorfor de kun anførte i håndakten, at minksagen skulle drøftes på mødet. De kunne således ikke udbygge håndakten med informationer fra minksagen. Justitsministeriet havde sammen med Sundhedsministeriet et sekretariatsansvar i FCU- og CU-sager. Før ministerierne kunne sætte sagerne på til FCU- og CU-møder, skulle de til gennemsyn ved Justitsministeriet og Sundhedsministeriet, hvor sagerne blev kvalitetssikret og fik en ensartet opsætning. Når Justitsministeriet havde ansvaret for sagen og var angivet i hovedet på sagen, så havde ministeriet selv et ansvar for at klare sagen, og så ville Koordinationskontoret naturligt have modtaget sagen til gennemsyn. En skarp parentes i hovedet på et dokument er udtryk for, at sagen ikke er cleared af ministeren. Man skulle på CU-mødet den 1. oktober 2020 behandle syv sager, og mødet var sat til at vare en time. CU bestod af justitsministeren, sundheds- og ældreministeren, erhvervsministeren og finansministeren. Departementscheferne fra de deltagende ministerier deltog også på CU-møder. Hun deltog ikke i CU-møder. Statsministeriet var ikke en del af den faste kreds på CU-møder, og hun ved ikke, om der deltog en repræsentant fra Statsministeriet på CU-mødet den

161 Forklaringsdokumentet side 1174

162 Forklaringsdokumentet side 322ff

1. oktober 2020. Forevist passage fra notatet ”Håndtering af coronasmitte i mink”, hvoraf det bl.a. fremgår, at ”MFVM, JM og SUM” forbereder den tekniske afklaring af det fornødne lovgrundlag, såfremt der sidenhen måtte træffes beslutning om aflivning af alle minkbesætninger i et geografisk område eller i hele landet har hun forklaret, at de kantede parenteser henviser til, at Sundhedsministeriet og Miljø- og Fødevarerministeriet havde clearret indholdet af notat. Aftenen inden CU-mødet den 1. oktober 2020 tilkendegav Justitsministeriet i håndakten, at de ikke havde set minksagen, og hun efterspurgte derfor minksagen fra Sundhedsministeriet den 1. oktober om morgenen. Hun modtog aldrig et svar fra Sundhedsministeriet. Første gang hun så punktet vedrørende mink var derfor, da den blev sendt ud til deltagerne af CU-mødet kl. 12.00 den 1. oktober 2020. På dette tidspunkt var håndakten lagt op til justitsministeren. CU-mødet den 1. oktober 2020 blev afholdt kl. 14.00. Hun havde derfor omkring 2 timer til at orientere sig i punktet vedrørende mink. Hun efterspurgte sagen vedrørende mink fra enten Maja Holm eller Kasper, hvis efternavn hun ikke husker, fra Sundhedsministeriet. Forevist passage fra ”Den kommenterede dagsorden til brug for møde i CU torsdag den 1. oktober 2020”:

”...

Det bemærkes, at Justitsministeriet ikke har været involveret i udarbejdelsen af sagen, men at Justitsministeriet gerne bistår med den tekniske afklaring af det fornødne lovgrundlag – som der også lægges op til i sagen – såfremt der sidenhen måtte træffes beslutning om aflivning af alle minkbesætninger i et geografisk område eller i hele landet.

...”

har hun forklaret, at det var hende, der skrev denne bemærkning ind i håndakten. Hun afstemte den pågældende bemærkning med Lisbeth Gro Nielsen. Hun skrev det ind i håndakten, idet det fremgik af sagen, at Justitsministeriet ville bistå med en teknisk afklaring af lovgrundlaget, hvis samtlige mink skulle aflives. Hun havde ikke gjort sig nogen tanker om lovgrundlaget til at aflive samtlige mink i Danmark. Hun skrev bemærkningen ind i dagsordenen, så justitsministeren blev gjort opmærksom på, at Justitsministeriet ikke havde været involveret i sagen eller godkendt afsnittet. Justitsministeriet lægger størst vægt på de punkter, der er markeret med en rød prik, idet Justitsministeriet her har været en del af sagen eller ført pennen på sagen. Håndakter bliver normalvis sendt til godkendelse ved hendes kontorchef,

hvorefter afdelingschefen får den til gennemsyn, før departementschefen og ministeren får tilsendt sagen. Enkelte af godkendelsestrinene kan i tilfælde af stort tidspres springes over, men hendes kontorchef Lisbeth Gro Nielsen vil som minimum altid have set sagen. Hendes eneste fokus i situation, da hun modtog CU-sagen kl. 12, var at få ekspederet sagen videre sammen med en håndakt til justitsministeren. Det vigtige for hende var, at Lisbeth Gro Nielsen og justitsministeren var opmærksomme på, at Justitsministeriet ikke havde været involveret i udarbejdelse af sagen. Hun genskrev blot, hvad der stod i sagen. De talte ikke om, at arbejdet med den tekniske afklaring af lovgrundlaget skulle påbegyndes. Hun ved ikke, om nogen i Justitsministeriet senere fulgte op på dette.

Afdelingschef Anne-Mette Lyhne Jensen, Justitsministeriet, har forevist den af Koordinationskontoret i Justitsministeriet udarbejdede kommenterede dagsorden til brug for CU-mødet den 1. oktober 2020, omhandlende dagsordenspunkt 7, Håndtering af coronasmitte i mink, samt CU-coveret omhandlende håndtering af coronasmitte i mink, hvoraf bl.a. fremgår: ”MFVM, JM og SUM forbereder den tekniske afklaring af det fornødne lovgrundlag, såfremt der sidenhen måtte træffes beslutning om aflivning af alle minkbesætninger i et geografisk område eller i hele landet.”, samt forevist mailkorrespondancen mellem Miljø- og Fødevarerministeriet, Erhvervsministeriet og Sundhedsministeriet samme dag op til mødet:

” ...

Fra: Tejs Binderup ...

Sendt: 1. oktober 2020 08:56

Til: Casper Mondrup Dahlmann ...

Cc: Anders Kroman Liin ...; Niels Torpegaard Christensen ...; Ane Myrhøj Bisgaard ...; Søren Andersen ...; Bjarke Kamstrup ...; Asbjørn Brink ...; [Katrine Kaldahl]; Paolo Drostby ...; Katja Goodhew

Emne: Re: CU-cover opdateret 02:30

Den første ændring er fin.

Ift. tilføjeisen sidst i dokumentet mener jeg, at vi skal have SUM (og evt JM) med ind over disse vurderinger, så det vil jeg gerne have tilføjet (en beslutning om mere nedslagning vil evt. skulle hjemles i epidemiloven).

...”

forklaret¹⁶³, at hun var ubekendt med, at Justitsministeriet var skrevet ind i sagens procedureafsnit omhandlende forberedelse af lovgrundlag. Hun var heller ikke bekendt med, at andre ansatte i Justitsministeriet var inddraget i hjemmelsspørgsmål før onsdag den 4. november 2020. Dog er hun efterfølgende blevet bekendt med et telefonnotat om en samtale med en fuldmægtig i Justitsministeriet. Hun hørte første gang om hjemmel til aflivning af alle mink under et møde onsdag den 4. november 2020. Hun erindrer heller ikke, at hun læste sagen i forbindelse med CU-mødet den 1. oktober 2020. Sagen blev udsendt kort før mødet i CU. Hun erindrer ikke, at Justitsministeriet var skrevet ind i sagen. Hun deltog i CU-mødet den 1. oktober 2020. Forevist yderligere indhold af det cover, som var genstand for behandling under CU-mødet den 1. oktober 2020 har hun forklaret, at hun ikke havde beskæftiget sig med sager om mink før den 1. oktober 2020. Hun opfattede lidt mink som en kuriositet, men kunne forstå på mødet, at der var alvor bag punktet på dagsordenen. CU-mødet den 1. oktober 2020 var et af de første CU-møder. Hun erindrer ikke, at spørgsmålet om de omtalte tiltag og hjemmel var oppe på mødet den 1. oktober 2020, og hun læste heller ikke det omtalte afsnit. Hun havde ikke læst bilaget. Hun husker mødet, og hun husker, at der var et relativt omfattende materiale. Hun ønsker at tilføje, at det er kutyme, at et ministerium kontaktes, hvis et ministerium ”skrives ind” i sagen.

Afdelingschef Anders Sparholt Jørgensen, Justitsministeriet, har om CU-mødet den 1. oktober 2020 og materialet udarbejdet i forbindelse hermed forklaret¹⁶⁴, at han ikke deltog i CU-mødet den 1. oktober 2020, og at han ikke har set håndakten før, men at Justitsministeriet selvfølgelig bistod med den tekniske afklaring, hvis der var behov herfor.

9.2.2.22.6. Arbejdet i Erhvervsministeriet

Den 1. oktober 2020 kl. 13.10 sendte departementschefsekretær Anne Dahl Krabbe, Erhvervsministeriet, ”Opdateret brief til CU d.d. kl. 14” til erhvervsminister Simon Kollerup og departementschef Michael Dithmer.

Af det vedhæftede ”Brief til møde i Udvalg for COVID (CU) den 1. oktober 2020”, fremgår bl.a., at det blev vurderet, at nedslåning af samtlige minkbe-

163 Forklaringsdokumentet side 230ff

164 Forklaringsdokumentet side 442f

sætninger ville kræve ny lovgivning på området, idet der ikke var hjemmel i epidemilovgivningen:

” ...

NOTAT

Brief til møde i Udvalg for COVID-19 (CU) den 1. oktober 2020

...

Punkt 7. Håndtering af COVID-19 i minkbesætninger

Problem

Der er på kort tid sket en stor stigning i antallet af danske minkbesætninger, som enten er smittede eller mistænkt smittede med COVID-19 på trods af iværksættelse af flere tiltag for at inddæmme smitten. Smitten er afgrænset til Nordjylland, og senest Læsø. Pba. et beslutningsoplæg fra FVST, skal der tages stilling til, om der skal iværksettes aflivning af smittede, mistænke og omkringliggende besætninger.

Indstilling:

Det indstilles i sagen side 3, *at smittede, mistænke samt omkringliggende minkbesætninger slås ned – og at smitteudviklingen fortsat følges nøje ift. iværksættelse af yderligere tiltag.*

- Det indstilles, at MIN støtter sagens indstillinger, samt rejser EM's bemærkninger ift. erhvervsfremmeindsatser.

EM har ifm. clearingsrunden (torsdag formiddag) foreslået, at der igangsættes arbejde med at udforme erhvervsfremmeinitiativ, der kan bidrage til at afbøde de erhvervsmæssige konsekvenser som led i regeringens beslutning om anvendelse af ReactEU-midler. Dette er grundet tidspres ikke kommet med i den udsendte sag.

Bemærkninger

<p>Politiske og faglige bemærkninger</p>	<p>Der skal tages politisk stilling til nedslagning af smitteberørte minkbesætninger ud fra et forsigtighedsprincip.</p> <p>Sundhedsmyndigheder vurderer, at der er en potentiel sundhedsrisiko ved smittespredningen i mink. Hverken sundhedsmyndighederne eller FVST anbefaler en nedslagning – det er derfor en politisk beslutning, der skal træffes pba. de fornyede og skærpede risikovurderinger.</p> <p>Situationen er alvorlig og svær at håndtere, og yderligere tiltag vurderes nødvendige.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Det er særligt i Nordjylland, at minkbesætninger er smittet med COVID-19, hvilket kan give økonomiske konsekvenser for det nordjyske pels erhverv. • Smittespredningens omfang er ikke fuldt klarlagt, hvorfor der indstilles til et forsigtighedsprincip. <p><i>Følgende bør rejses:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> > Som supplement til forslag om kompensation har EM i sagen indarbejdet forslag til etablering af erhvervsfremmeinitiativ, som foreslås finansieret af ReactEU-midler (hvilket flugter med forslag til anvendelse af ReactEU-midler, som MIN har godkendt i særskilt sag). Det bemærkes, at regeringen endnu ikke har taget stilling til, hvordan ReactEU-midler skal anvendes. > EM forslår desuden, at det skal kommunikeres bredt, at der – hvis beslutning om nedslagning – igangsættes erhvervsfremmeindsatser og op-/omkvalificering af berørte medarbejdere. Dette skal ske i koordination med BM ift. deres virkemidler, herunder varslingspuljen.
--	---

Politisk kommunikation og presse	<ul style="list-style-type: none"> • MFVM står for kommunikationen. <p><i>Følgende bør rejses:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> > EM skal inddrages, hvis der træffes beslutning om øget grad af aflivning af smittede besætninger, idet det har stor erhvervsmæssig betydning. > EM skal stå for den erhvervsmæssige kommunikation – herunder at der planlægges igangsat erhvervsfremmeinitiativer.
Andre ministeriers holdninger	Ingen bemærkninger
Parlamentarisk situation	V har under forhandlinger i sommers været optaget af mulighed for kompensation til minkavlere. Ved yderligere restriktioner forventes politisk pres fra V for øget kompensation til minkavlere.
Øvrige interessenter	<p>Hvis der aflives mink i større grad, kan der forventes kritik fra erhvervet, herunder fordi effekterne af tiltag, der blev iværksat i juli og september, endnu ikke er blevet evalueret.</p> <p>I de seneste dage har en række minkfarmere i pressen udtrykt opbakning til aflivning af smittede besætninger.</p>
Videre proces	Sagen blev drøftet på ØU i går, hvor en CU-drøftelse blev besluttet. Der tages stilling til videre proces efter CU.

Baggrund

Sagen er justeret efter gårdagens ØU, således det nu indstilles at nedslå mink i smittede besætninger, smittemistænkte besætninger eller besætninger tæt på smittede eller smittemistænkte besætninger ud fra et forsigtighedsprincip.

At nedslå de 94 besætninger, der svarer til ovenstående kriterier, vil have omkostninger til aflivning og kompensation på ca. [524] mio. kr. Dette er der hjemmel til i nuværende lovgivning.

At nedslå samtlige minkbesætninger har omkostninger svarende til 6-11 mia. kr. Det vurderes at kræve ny lovgivning på området, idet der ikke er hjemmel i Epidemilovgivningen.

...”

Erhvervsminister Simon Kollerup har forklaret¹⁶⁵, at han ikke deltog i CU-mødet den 1. oktober 2020, idet han sad i samråd i Folketinget vedrørende Danske Bank fra kl. 13.30 til kl. 14.37 og havde efterfølgende en del pressehenvendelser, der skulle håndteres. Hans departementschef deltog i CU-mødet. Han modtog materialet til CU-mødet den 1. oktober 2020, men han så ikke materialet. Materialet til CU-mødet kom ret sent den dag, og på det tidspunkt var han på vej over til samrådet. Samrådet den 1. oktober 2020 startede kl. 13.30, og materialet kom, mens han var på vej til samrådet. Han læste ikke efterfølgende materialet til CU-mødet den 1. oktober 2020, men han har læst det i forbindelse med sin forberedelse til afhøringen. Der er ikke noget i materialet, som springer ham i øjnene. Forevist cover til CU-mødet har han forklaret, at han ikke læste dette cover. Han husker ikke, at han fik en briefing af Michael Dithmer efter CU-mødet den 1. oktober 2020. I lyset af, hvad de havde drøftet dagen forinden på ØU-mødet om at have de forskellige scenarier inden for det fulde kontinuum beskrevet, var det naturligt, at man gjorde sig overvejelser om, hvad der var for nedslag i dette kontinuum. Derudover var det ikke relevant for ham at blive briefet om, at tre andre ministerier skulle undersøge, om der var hjemmel til nedslagning inden for deres respektive områder. Han ville ikke selv have briefet Michael Dithmer, hvis rollerne havde været omvendt.

Departementschef Michael Dithmer, Erhvervsministeriet, har forklaret¹⁶⁶, at det den 1. oktober 2020 på et CU-møde blev besluttet, at der skulle indføres zoner omkring smittede og omkringliggende minkfarme. På dette CU-møde den 1. oktober blev det endvidere besluttet, at spørgsmålet om lovhjemmel til aflivning af samtlige mink skulle afklares mellem Sundhedsministeriet, Justitsministeriet og Miljø- og Fødevarerministeriet. Det var derfor disse ministeriers ansvar at få afklaret spørgsmålet om hjemmel til aflivning af samtlige mink, hvilket han antog, at de havde gjort. Erhvervsministeriet har ikke foretaget en særskilt juridisk vurdering af hjemmelsgrundlaget for aflivning af alle mink i Danmark. Det var ikke en overraskelse for ham, at der ikke var

165 Forklaringsdokumentet side 870ff

166 Forklaringsdokumentet side 300 og 305f

hjemmel til aflivning af samtlige mink i Danmark, men han troede, at der var fundet en løsning på det. Han læste det pågældende materiale til CU-mødet den 1. oktober 2020, og han deltog fysisk i CU-mødet. Forevist passager fra coveret "Håndtering af coronasmitte i mink" har han forklaret, at han havde læst de pågældende passager. Det var en god forberedelse, således at man vidste, hvis det blev aktuelt, at hjemmelsgrundlaget skulle undersøges nærmere. Erhvervsministeriet var ikke involveret i disse drøftelser, men det var noget, som skulle udbores og konsulteres i Justitsministeriet.

9.2.2.22.7. Arbejdet i Sundhedsministeriet

Der var den 30. september 2020 og 1. oktober 2020 en mailkorrespondance mellem blandt andre Miljø- og Fødevarerministeriet, Sundhedsministeriet og Finansministeriet om det fælles cover til CU-mødet den 1. oktober 2020, herunder om proceduren i forhold til at sikre det fornødne lovgrundlag. Denne mailkorrespondance er omtalt nærmere nedenfor i afsnit 9.2.2.22.8.

Der blev til brug for CU-mødet den 1. oktober 2020 i Sundhedsministeriet udarbejdet internt "Cover til sagsforelæggelse" dateret den 1. oktober 2020.

Coveret har følgende ordlyd:

Sundheds- og Ældreministeriet

Enhed: MEDINT
Sagsbeh.: DEPNTC
Koordineret med:
Sagsnr.: 2008549
Dok. nr.: 1407277
Dato: 01-10-2020

**Cover til sagsforelæggelse
Til sundheds- og ældreministerens godkendelse og
underskrift**

Endelig frist 01-10-2020
Sagen skal drøftes på CU den 1-10-2020 kl 14,
hvorfor sagen skal sendes ud hurtigst muligt

Sag: CU-sag vedrørende COVID-19 i danske minkbesætninger

Indstilling

Det indstilles, at ministeren godkender vedlagte materiale til CU-sag om håndtering af COVID-19 i mink-farme.

Problemstilling

Der har i august og september været nye udbrud af COVID-19 i danske minkfarme. Der er på den baggrund iværksat en række initiativer, som der tidligere er orienteret om. Fødevarestyrelsen har skrevet et fornyet beslutningsoplæg, med vurderinger fra sundheds- og veterinærmyndigheder, som har vurderet om de nu-værende tiltag er tilstrækkelige og om der er fagligt grundlag for at iværksætte yderligere tiltag (aflivning af smittede besætninger), som fremgår af sagens bilag 2. Heri konkluderes, at der er hjemmel til og fagligt be-læg for at aflive smittede besætninger samt besætninger i et område omkring de smittede besætninger.

Det blev besluttet på ØU den 30. september, at sagen skal drøftes i dag på CU – der er siden ØU sagen i går udarbejdet et fornyet beslutningsgrundlag jf. ovenfor.

Det bemærkes, at der fortsat er udeståender i sagen herunder en endelig vurdering af de økonomiske konsekvenser ved aflivning.

Løsning

Det indstilles i sagen, at:

- Der på baggrund de foreliggende risikovurderinger iværksættes en aflivning af alle minkbesætninger, der er (1) konstateret COVID-19-smittede, (2) er under mistanke for COVID-19-smitte, og (3) geografisk er lokaliseret inden for en radius af 7,8 km fra en smittet eller smittet mistænkt besætning.
- COVID-19 smitteudviklingen fortsat følges nøje, og at regeringen vil blive forelagt et nyt beslutningsop-læg, såfremt de faglige myndigheder vurderer, at smitteudvikling i minkbesætninger skulle give behov for iværksættelse af yderligere tiltag.

Konsekvenser og kritik/opbakning

En ændring af strategien fra inddæmning til aflivning vil have økonomiske konsekvenser, da der skal udbeta-les erstatning for de besætninger, der slås ned. Det må endvidere forventes at afføde kritik fra branchen. I de seneste dage er der dog i pressen givet udtryk for opbakning til aflivning af smittede besætninger.

Videre proces

MLS udsender sagen til udvalget med henblik på drøftelse på CU, når ministeren har godkendt sagen.

Presse og kommunikation

Presse og MLS er orienteret om sagen.

Bilag

1. CU-cover
2. Bilag 1 – igangsatte tiltag vedrørende håndtering af udbrud af COVID-19 på minkfarme
3. Bilag 2 – Fødevarestyrelsens beslutningsnotat
4. Bilag 3 – Konsekvenser ved aflivning af mink
5. Håndakt

Departementschef Per Okkels, Sundhedsministeriet, har om CU-mødet den 1. oktober 2020 forklaret bl.a.¹⁶⁷, at han deltog i CU-mødet den 1. oktober 2020 sammen med Magnus Heunicke. Magnus Heunicke var mødeleder på CU-mødet. Forevist udskrift af sagsbehandlingssystem vedrørende CU-møde har han forklaret, at han godkendte coveret til CU-mødet den 1. oktober 2020. Han husker ikke, om han godkendte coveret på Magnus Heunickes vegne. Det kan han sagtens have gjort, idet der står "videresendt". Han husker ikke hvorfor, men det var lige inden mødet, så Magnus Heunicke har nok ikke haft tid til at læse det igennem. Forevist mailkorrespondance af 1. oktober 2020, hvoraf bl.a. fremgår, at dokumenter sendes frem, og at "M ikke behøver at se dem igen, jf. godkendelse på formøde", har han forklaret, at det sagtens kan passe, at Magnus Heunicke på formødet blev briefet og overlod det til ham at godkende sagen. Forevist cover af 1. oktober 2020 har han forklaret, at det må være den endelige udgave, da parenteser er ophævet. Han godkendte coveret på vegne af Magnus Heunicke, for at materialet kunne blive sendt ud. Sagens kerne var, om der skulle etableres de første to zoner, og det var det, som han koncentrerede sig om. At Miljø- og Fødevareministeriet kom med oplysningen om, hvad der skulle ske, hvis det senere blev besluttet af aflive alle mink, var op til dem. Sagen handlede om de første to zoner og ikke om zone 3. I bilagene til sagen står, at Miljø- og Fødevareministeriet mente, at der var hjemmel til de første to zoner. Det var klart, at hvis der kom en risikovurdering, der var mere alvorlig end den, som var kommet den 25. september 2020, så måtte man tilpasse anbefalingerne hertil. Sundhedsministeriet blev sneget med ind i procedureformuleringen. Da han godkendte coveret, forstod han det således, at Sundhedsministeriet skulle bidrage med en risikovurdering, idet denne udgjorde grundlaget for tiltagene for coronahåndtering. Det var Sundhedsministeriets rolle i sagen. Det fremgik som sagt af sagen, at der var hjemmel i lov om hold af dyr til aflivning af mink i zone 1 og zone 2, og så var den parkeret. På departementschefmødet [den 3. november 2020] prøvede Dorthe Eberhardt Søndergaard at hjælpe Miljø- og Fødevareministeriet, da hun spurgte, om Miljø- og Fødevareministeriet havde set den seneste risikovurdering. På CU-mødet tror han slet ikke, at de diskuterede hjemmelsspørgsmålet. Hoveddiskussionen på CU-mødet var aflivning af mink i zone 1 og zone 2, hvilket var meget radikalt. Han husker ikke, hvorvidt Johan Legarth havde bemærkninger til det, som stod i coveret. Han husker ikke, at Johan Legarth

167 Forklaringsdokumentet side 729ff og 752ff

tog ordet på CU-mødet den 1. oktober 2020. Punktet er markeret med grønt, og det betyder, at han ikke forventes at tage ordet. Punktet vedrørende mink var ikke først på dagsordenen. Mogens Jensen og Henrik Studsgaard kom ind i mødet. Han husker ikke, hvem der fremlagde sagen. Sagen blev ikke traditionelt gennemgået, idet alle var klar over, hvorfor man var samlet, og der var hurtigt konsensus. Indstillingen blev drøftet på det forberedende departementschefmøde og ØU-mødet den 30. september 2020. Der var ingen, der på mødet nævnte muligheden for at aflive samtlige mink. Der var ikke på CU-mødet en drøftelse af yderligere tiltag, hvis aflivningen af mink i zone 1 og zone 2 ikke var tilstrækkelig. De havde rigtig travlt den dag, og sundhedsministeren havde en masse møder. De havde vistnok et formøde tidligere på dagen. Han husker, at han godkendte CU-sagen på ministerens vegne. Det, der kom ind til sidst var, at Justitsministeriet og Miljø- og Fødevarerministeriet skulle se på sagen, hvis den udviklede sig, og Sundhedsministeriet var med i bagkant. Det kunne han godt acceptere, idet de var med i form af risikovurderingen, og så måtte de to andre ministerier stå for en eventuel lovændring. Det, der var indholdet i sagsfremstillingen var, at de skulle slå mink ned i zone 1 og 2, og det var Magnus Heunicke helt med på, og han kendte materien i sagen. Derfor turde han godt godkende sagen på vegne af Magnus Heunicke. Forevist de to ”pinde” i indstillingen i coveret til CU-mødet den 1. oktober 2020 har han forklaret, at begge pinde blev vedtaget på CU-mødet den 1. oktober 2020. Miljø- og Fødevarerministeriet forsøgte flere gange at spille ind, at Sundhedsministeriet skulle stå for hjemmelsafklaringen. Der var ikke hjemmel i epidemiloven, da den vedrører mennesker. Da han godkendte sagen, tænkte han, at Sundhedsministeriet skulle bidrage med risikovurderingen, som under alle omstændigheder ville være nødvendig for lovgivningen, og så måtte loven laves af Justitsministeriet og Miljø- og Fødevarerministeriet. Han tænkte ikke på, at man skulle i gang med det med det samme. Han havde heller ikke hørt fra Magnus Heunicke, at finansministeren på ØU-mødet havde bedt om, at man skulle lave en værktøjskasse. Derimod lå det i kortene, at han og Henrik Studsgaard havde en opgave efter FØ-mødet den 23. september 2020 om at finde en fælles linje. Forevist mail af 30. september 2020 sent på aftenen vedrørende et af bilagene til CU-coveret:

”...

Fra: Katrine Kaldahl

Til: Dorthe Eberhardt Søndergaard

Emne: VS: Beslutningsnotat til møde i regeringens COVID-udvalg til fredag den 2. oktober 2020

Dato: 30. september 2020 23:48:14

Vedhæftede filer: image001.png

ATT00001.htm

Beslutningsnotat COVID-19 i mink oktober 2020 _300920.docx

ATT00002.htm

Kære Dorthe

Så fik vi endelige vurderingen (som er sammenskrevet i et LANGT "beslutningsnotat" fra fødevarestyrelsen, der både medtager nye og gamle vurderinger fra alle involverede myndigheder). Synes ikke det sundhedsfagligt er "klokkeklart" anbefaling men konklusionen fra Fødevaremyndighederne er rimelig klar – de anbefaler aflivning af smittede + "bufferzone" - konklusionen (s 19) er følgende:

På baggrund af Dansk Veterinær Konsortiums udtalelse af 29. september 2020 og Sundhedsstyrelsens notat af 24. september, hvor der anføres at nye mutationer kan udgøre en væsentlig fare for folkesundheden, er det Fødevarestyrelsens vurdering, at der er hjemmel til at aflive de smittede mink, herunder også raske mink i de omkringliggende zoner. Fødevarestyrelsen vurderer på baggrund af de ovennævnte udtalelser at nedslagningen er proportionel, herunder at Fødevarestyrelsen ligeledes har forsøgt sig med mindre indgribende foranstaltninger, som de virkemidler, der allerede er igangsat, jf. afsnit om initiativer til smittespredning mellem mink og mennesker.

Såvel risikoen for mutation som det, at det i praksis ikke har vist sig muligt at hindre smittespredning fra minkfarme til det omgivende samfund, bl.a. da dyrene nødvendigvis skal passes af mennesker, betyder, at fastholdelse af den nuværende ikke-aflivningsstrategi bør genovervejes.

I lyset af Dansk Veterinær Konsortiums udtalelse af 29. september 2020, og den bekymring som Sundhedsmyndighederne har udtrykt for udviklingen i antallet af smittede minkfarme, er det Fødevarestyrelsens vurdering, at der er tilvejebragt et fagligt og juridisk grundlag, til at foretage en eliminering af det reservoir der er i minkbesætningerne

ved en præventiv nedslagning af de smittede minkbesætninger, samt de nærliggende besætninger omkring de smittede. Denne præventive nedslagning foretages på baggrund af et forsigtighedshensyn, da der dels er tale om en helt særlig situation, hvor der ikke er den tilstrækkelige viden og erfaring omkring bekæmpelsen af COVID-19 og hvordan smitten med COVID-19 spredes mellem mennesker og mink, hvor det har vist sig at de hidtil gennemførte tiltag ikke har givet den ønskede effekt.

Da bekendtgørelse om covid-19 i pelsdyr ikke på nuværende tidspunkt indeholder hjemmel til aflivning af dyr, er det bestemmelsen i § 30 i lov om hold af dyr der skal anvendes direkte.

Alternativt skal der gennemføres en ændring af bekendtgørelsen.

Tænker det er OK (også med tiden taget i betragtning). Sig til hvis du er uenig.
..."

har han forklaret, at han ikke husker, om han så udtalelsen fra Dansk Veterinær Konsortium. Indholdet af Sundhedsstyrelsens notat af 24. september 2020 er formentlig overlappende med Statens Serum Instituts risikovurdering af den 25. september 2020. Om man tog det her eller i risikovurderingen var hip som hap, for nu var der proportionalitet, der gjorde, at der var hjemmel til zone 1 og 2. Statens Serum Institut og Københavns Universitet sidder med i Danske Veterinær Konsortium, som knytter sig meget op til Fødevarestyrelsen. Han har ikke nogen konkret erindring af vurderingen.

Sundhedsminister Magnus Heunicke har om CU-mødet den 1. oktober 2020 og forevist CU-coveret forklaret bl.a.¹⁶⁸, at når de skarpe parenteser er fjernet, så er det udtryk for, at han har godkendt sagen. Han godkendte kun sagen mundtligt. Sagen var ikke igennem Workzone på grund af travlhed og andre møder. Det, han godkendte, var Sundhedsministeriets eget interne cover. Han godkendte således ikke coveret "Håndtering af coronasmitte i mink" af 1. oktober 2020. Han godkendte sagen mundtligt ved, at en medarbejder kom ind på hans kontor og gennemgik sagen. Han gennemgik således Sundheds-

168 Forklaringsdokumentet side 783ff

ministeriets interne cover med sin medarbejder. Han havde meget travlt og skulle bl.a. til ældretopmøde på Vestegnen. Forevist internt cover har han forklaret, at han godkendte de to indstillinger, som var i håndakten. Han læste ikke selve sagen, som var på 37 sider. Han har ca. 20 sager om dagen, og det her var en af dem. Det er fysisk umuligt som minister at læse alle sider i de sager, man får. Som minister får han et cover, og der sidder en embedsmand overfor ham og gennemgår sagen med ham. Det var en sag, som kom fra et andet ministerium. Der var ingen, som gjorde ham opmærksom på, at det andet ministerium havde vurderet noget om deres lovhjemmel. Når en sag cleares, og parenteserne i hovedet løftes, så er det udtryk for, at ministeren og ministeriet er enige i indstillingen. Kantede parenteser viser, at ministeren enten ikke er enig, eller at ministeren ikke har læst sagen. Han fik at vide, at når Finansministeriet og Erhvervsministeriet var i kantet parentes, så var det ikke fordi, de ikke var enige, men de havde ikke nået at læse sagen. Der stod i det interne cover, ministeriecoveret, at Fødevarestyrelsen havde skrevet et fornyet beslutningsoplæg med vurderinger fra sundheds- og veterinærmyndigheder. På det interne formøde til CU-mødet gennemgik han sagen med Per Okkels. Ofte har han læst sagen på forhånd. Det er helt afhængig af, hvad det er for en sag, og hvem som har sagen. Hvis han specifikt har ansvar for en sag eller for bilag, så vil han typisk dykke meget ned i sagen. Ellers er han nødt til at forlade sig på de oplysninger, som han bliver præsenteret for på formødet. Han kan se i Workzone, at Per Okkels sad samtidig og godkendte sagen. Det interne møde med Per Okkels var fra kl. 9.45 til kl. 10.30. Han skulle gå kl. 10.30, da han skulle til ældretopmøde. Han husker, at hans sekretær kom med to slips, og at han besluttede ikke at tage slips på til ældretopmødet. De gennemgik på formødet alle de syv sager, der var på til mødet. Når en sag starter i Workzone, så får man sagen. Man kan ikke se, hvornår sagen er åbnet. Kl. 10.31 blev sagen sluttet og sendt ud af sekretæren, da han skulle afsted. Han var på det interne formøde optaget af, om de nye tiltag var tilstrækkelige. Han fik det råd fra Per Okkels, at han skulle spørge Kåre Mølbak, om den nye strategi med at aflive smittede mink og mink i zonerne var tilstrækkelig. Normalt går deres styrelser ud af CU-møderne, når de kommer til det politiske, men han bad som mødeleder Kåre Mølbak om at deltage under behandlingen af punkt 7 om mink. Kåre Mølbak ventede derfor udenfor og kom ind igen under punkt 7 sammen med Mogens Jensen. På CU-mødet den 1. oktober forelagde Mogens Jensen pkt. 7: Mink-sagen. Han (Magnus Heunicke) spurgte herefter Kåre Mølbak, hvorvidt denne strategi var tilstrækkelig, og dette mente Kåre Mølbak. De aftalte, at de skulle følge op og gøre alt, hvad de kunne. Han havde

været igennem selve coveret til CU-mødet den 1. oktober 2020. Han havde ikke nogen viden om, at Miljø- og Fødevareministeriet, Sundhedsministeriet og Justitsministeriet som beskrevet i bilaget ”forberedte den tekniske afklaring og det fornødne lovgrundlag, såfremt det siden hen måtte træffes beslutning om aflivning af alle minkbesætninger i et geografisk område eller i hele landet”. Han havde heller ikke hørt det fra Per Okkels. Mogens Jensen kom ikke ind på det i sin fremlæggelse. Forevist sine noter:

”C-udvalget 1/10 20

Mink

Mogens: Slå ned

Kåre M

Det er det vigtigste. Spikeproteinet.

Jeg bakker op om den beslutning.

Peter FM

ØU: Præget af worst case scenarios... Mutation + den ødelægger vacciner.

Kåre

Ser rigtig fornuftigt ud! Mere konsekvent end Holland. Ringe uden om gir ekstra betrygning

Bornholm UM

Jeppe føler inhabil i den her sag...

Evt. kritik fra rejsebranchen... Læsø, Rømø...

Dittmer

Kritik fra rejsebranchen. Herhjemme og udlandet?

De canariske øer? De er er så små??

Johan

God pointe, men ret uproblematisk i øvrigt.”

har han forklaret, at det er svært at skrive lange noter, når man selv taler. Han var mødeleder. Man kan ikke sige ud fra hans noter, hvor meget der er blevet sagt. Forevist coveret til CU-mødet den 1. oktober 2020:

”...

Miljø- og Fødevarerministeriet
Sundheds- og Ældreministeriet
[Finansministeriet]
[Erhvervsministeriet]

...

Procedure

MFVM, JM og SUM forbereder den tekniske afklaring af det fornødne lovgrundlag, såfremt der sidenhen måtte træffes beslutning om aflivning af alle minkbesætninger i et geografisk område eller i hele landet.

...”

har han forklaret¹⁶⁹, at hvis de kantede parenteser er fjernet, så har ministeren eller departementschefen på vegne af ministeren godkendt dokumentet. Sundhedsministeriet kan godt hæve den kantede parentes, uden at han har set dokumentet. Han læste det interne cover, som fremdrog alt det, som var relevant for Sundhedsministeriet. Han så ikke den pågældende sætning om, at ”MFVM, JM og SUM forbereder den tekniske afklaring af det fornødne lovgrundlag”. Den stod ikke i hans interne cover og kom heller ikke frem på CU-mødet den 1. oktober 2020. På formødet med blandt andre Per Okkels den 1. oktober 2020 var de optaget af, om beslutningen af aflivning i zoner var tilstrækkelig. På KU-mødet den 3. november 2020 forelå der en ny risikovurdering, så oplysningen i coveret til CU-mødet var forældet. Han er formand for CU. Hvorvidt han får læst et cover eller ej er helt afhængig af, hvad det handler om, og hvad han kan nå, men i det interne cover står alt relevant. Foreholdt, at Nicolai Wammen under sin afhøring i kommissionen har forklaret, at han (Nicolai Wammen) på ØU-mødet dagen før CU-mødet den 1. oktober 2020 havde bedt om en afklaring af lovgrundlaget for et scenarie, hvor alle mink skulle aflives, har han forklaret, at det i hans noter fra mødet ikke står så klart, som Nicolai Wammen har forklaret. Han opfattede det således, at der med den nye sag på CU-mødet dagen efter var fulgt op på ØU-mødet.

169 Forklaringsdokumentet side 1201f

Han husker ikke, at der var en opgave med forberedelse af lovgrundlaget i Sundhedsministeriet; lovgrundlaget lå i et andet ministerium. Han ønsker ikke at kritisere sine embedsmænd, som har arbejdet enormt meget og under et enormt tidspres, og når de valgte ikke at briefe ham om punktet i coveret vedrørende procedure, var det nok fordi, at de fokuserede på hastighed. På CU-mødet den 1. oktober 2020 var han bekymret for, hvorvidt man gjorde nok for at inddæmme coronasmitten blandt mink, og om den hidtidige strategi var god nok. Han havde allerede tilbage i juni 2020 læst, at Holland havde besluttet at aflive alle mink, hvilket også gav ham overvejelser om, hvorvidt dette kunne blive nødvendigt i Danmark. På ØU-mødet var dette scenarie helt present. Det var et worst case scenarie. Beslutningen på CU-mødet den 1. oktober 2020 om også at slå raske mink ned skete med hjemmel i lov om hold af dyr. Det var andres opgave at se på hjemlen.

Faglig direktør Kåre Mølbak, Statens Serum Institut, har forklaret¹⁷⁰, at nødvendigheden af at slå besætninger ned i større omfang, også inden for nogle zoner, kom til dem gradvist. I august kom der nye smittede besætninger, og det udviklede sig kraftigt igennem september og oktober. Den 15. september var der fundet 13 smittede minkfarme. Den 22. september var der 20 smittede farme, og i oktober udviklede det sig helt galt med 48 smittede besætninger pr. den 6. oktober. 7,8 km zonerne blev lavet ud fra nogle risikoanalyser, hvor man kiggede på spredning af smitten. Zonerne blev fastlagt ud fra en analyse af risikofaktorer.

9.2.2.22.8. Arbejdet i Miljø- og Fødevareministeriet

Der blev til brug for CU-mødet den 1. oktober 2020 udarbejdet internt cover og kommenteret dagsorden til brug for miljø- og fødevareministeren.

Af coveret fremgår:

” ...

ØU-cover om håndtering af coronasmitte i mink

170 Forklaringsdokumentet side 179

Indstilling

./. Til ministerens godkendelse vedlægges CU-cover (bilag 0) med tilhørende bilag (bilag 1-3) vedrørende håndtering af situationen med coronasmittede minkbesætninger, samt kommenteret dagsorden (bilag 4).

Sagen kort inkl. politisk landskab

Regeringens økonomiudvalg tiltrådte d. 21. september Fødevarestyrelsens initiativer for, at begrænse muligheden for COVID-19 smittespredning fra minkbesætninger til det omgivende samfund vha. intensiveret prøveudtagning, samt uanmeldte kontrolbesøg på minkbesætninger. Den seneste uges overvågning har dog vist, at der er sket en fortsat markant lokal smittespredning i Nordjylland. Det blev efter ØU-møde den 30. september besluttet, at håndteringen af smittesituationen behandles på regeringens coronaudvalg d. 1. oktober mhp. at slå coronasmittede, mistænkte besætninger, samt besætninger inden for en nærmere bestemt afstand fra de smittede og mistænkte besætninger ned.

Pr. 29. september 2020 er der fundet smitte med COVID-19 i 37 minkbesætninger. Alle smittede besætninger – på nær 1 som ligger på Læsø – er geografisk placeret i Hjørring og Frederikshavn Kommune. Sundhedsmyndighederne og Fødevarestyrelsen finder det bekymrende med en stigning i antallet af smittede minkbesætninger, samtidig med et højt smittetal blandt mennesker, og der er derfor enighed om, at det er nødvendigt at slå besætningerne ned ud fra et forsigtighedsprincip.

Strategi og proces

Regeringens coronaudvalg skal drøfte, om COVID-19 smittede, mistænkte besætninger, samt besætninger i en af radius af 7,8 km fra de nævnte besætninger, skal slås ned ud fra et forsigtighedsprincip. Til brug herfor er vedhæftet kommenteret dagsorden (bilag 4).

Smittesituationen følges fortsat nøje. Dette med henblik på at vurdere yderligere tiltag, såfremt smitteudviklingen tilsiger det.

Økonomi og finansiering

På basis af smittesituationen den 30. september 2020, kan de samlede omkostninger til aflivning, erstatning og rengøring mv. af de estimerede [94] berørte besætninger beløbe sig til ca. [524] mio. kr. Dog vil der ikke

skulle foretages rengøring mv. på de besætninger, der ikke er smittede, så den endelige omkostning kan blive lavere.

Skulle smittespredningen udvikle sig yderligere, vil mere vidtgående tiltag, som for eksempel aflivning af alle mink i Danmark, evt. kombineret med et midlertidigt eller permanent forbud mod hold og avl af mink, kunne overvejes. En sådan beslutning vil dog have en store erhvervs- og samfundsmæssige konsekvenser. Det skønnes foreløbigt, at de samlede erhvervsøkonomiske omkostninger til erstatning af aflivede mink, samt tabt værdi af bygninger og inventar, lønomkostninger og driftsomkostninger og tabt indtjening etc. vil beløbe sig til 6-11 mia. kr., afhængigt af værdisættelsen af tabt indtjening inden for en fastsat overgangsperiode, hvilket vil skulle afklares nærmere. MFVM vurderer endvidere, at et sådant tiltag forudsætter ændret lovgivning på området.

En aflivning af alle mink, forventes at medføre samfundsøkonomiske konsekvenser på 0,1 til 1,4 mia. kr. årligt, afhængigt af forventningen til den fremtidige indtjening i branchen.

...

Pressestrategi

MFVM og sundhedsmyndighederne forestår kommunikationen vedr. håndtering af COVID-19-smitte i mink.

Der udarbejdes pressemateriale i overensstemmelse med kommunikationslinjen i CU-cover, såfremt indstillingen tiltrædes.”

Af den kommenterede dagsorden til CU-mødet den 1. oktober 2020 fremgår bl.a.:

”Punkt 1: Situationen med covid-19 i mink

Budskaber:

- De seneste smittetilfælde har givet anledning til en rækkestramninger i strategien for at sikre regelefterlevelsen i besætningerne. Stramningerne blev igangsat d. 21. september og tiltrådt af regeringen d. 30. september.

- Det har betydet, at der er iværksat en række uanmeldte kontrolbesøg på minkbesætninger for at kontrollere og sikre, at retningslinjerne om bl.a. brug af værnemidler overholdes.
- Derudover er prøveudtagningen af døde mink i 4 nordjyske kommuner blevet intensiveret fra én gang hver tredje uge til indsendelse af prøver to gange ugentligt. Dette som et led i at kunne identificere minkfarme, der er smittet med COVID-19, langt tidligere end hidtidigt.
- Vi har dog kunnet konstatere, at smittetallene fortsat er stigende. Det betyder, at der pr. 30. september er registreret 37 smittede besætninger, samt at der er 17 under mistanke.
- Alle smittetilfælde på nær ét – på Læsø – er lokaliseret i Hjørring og Frederikshavn Kommune.
- Situationen har dermed udviklet sig så drastisk, at det fra politisk hold nu indstilles at alle smittede minkbesætninger, alle mistænkte minkbesætninger, samt alle besætninger inden for radius af 7,8 km fra nævnte besætninger, slås ned ud fra et forsigtighedsprincip. Dette skønnes at ville omfatte aflivning af yderligere 94 besætninger i tillæg til de 3 smittede besætninger, som blev aflivet i juni måned.
- Omkostninger til aflivning, erstatning og rengøring mv. af yderligere 94 besætninger kan beløbe sig til op imod 524 mio. kr.
- Tidsrammen for aflivning af de nuværende 37 smittede besætninger forventes, at ville strække sig ind i pelsningssæsonen, der starter primo november. Herefter vil aflivningen af ikke-smittede besætninger kunne igangsættes, og dette arbejde forventes at ville fortsætte og ind i første kvartal af 2021.
- Disse indsatser finansieres centralt, da tiltagene ikke kan afholdes inden for Fødevarerstyrelsens egen ramme.

Baggrund:

Det første fund af COVID-19 i danske minkbesætninger blev bekræftet den 15. juni 2020, og de tre første smittede minkbesætninger blev ud fra et forsigtighedsprincip aflivet. Sideløbende blev FVST bedt om at gennemføre en COVID-19-screening med stikprøveundersøgelse af 10 pct. af de danske minkfarme, i alt 125 besætninger. Resultatet af undersøgelsen var, at ingen af de 125 undersøgte minkbesætninger var smittede med COVID-19.

På basis af disse resultater og anden indsamlet viden, udarbejdede FVST i samarbejde med SST, STPS og SSI et skriftligt vidensgrundlag, som dannede baggrund for beslutningen om en fremadrettet strategi.

Denne fremadrettede strategi blev præsenteret af regeringen den 7. juli 2020, og omfatter bl.a. udarbejdelse af regler om brug af værnemidler ved håndtering af mink, information om disse regler, overvågning af minkfarme i Danmark for COVID-19, tiltag til begrænsning af risikoen for at mink undslipper og anbefalinger for test af personer, der er beskæftiget på minkfarme, jf. sammendrag i bilag 1. Strategien er endvidere beskrevet i bekendtgørelse om COVID-19 hos pelsdyr (BEK nr. 1172 af 17. juli 2020).

Samtidigt besluttede regeringen, at den hidtidige praksis om aflivning af COVID-19 positive minkbesætninger ville ophøre, når beslutningsgrundlagets bekendtgørelse om værnemidler, adfærd m.v. trådte i kraft den 17. juli 2020.

...”

Miljø- og fødevareminister Mogens Jensen har forklaret¹⁷¹, at han deltog i CU-mødet den 1. oktober 2020. Han mener ikke, at han tidligere havde deltaget i CU-møder. Han læste det pågældende cover. Coveret er det væsentligste arbejdsredskab for en minister. Han har sporadisk læst bilagene igennem. Tidsmæssigt har han ikke haft mulighed for at gennemgå alle de bilag, som han fik tilsendt. Det er indstillingen, som er det væsentlige. De underliggende bilag kan han godt have læst eller i hvert fald nogle af dem. Men han har ikke

171 Forklaringsdokumentet side 382 og 385

gennemlæst alle bilag, som han fik tilsendt i sager. Det, som han forholdt sig til, var, hvad der stod i coveret. Han forventer, at det væsentligste står i coveret. Han har læst det anførte under procedure. På CU-mødet drøftede man zoneinddelingen, og hvad dette ville betyde økonomisk for de minkfarme, som befandt sig inden for zonerne. Det økonomiske aspekt ved aflivning af samtlige mink fyldte ikke noget på CU-mødet. Han kan ikke afvise, at der blev stillet spørgsmål til, om zoneinddelingen var tilstrækkelig. Der blev hurtigt på mødet skabt opbakning til zoneinddelingsstrategien.

Afdelingschef Tejs Binderup, Miljø- og Fødevarerministeriet, har forklaret¹⁷², at han deltog i CU-mødet den 1. oktober 2020 sammen med Mogens Jensen. På CU-mødet blev det besluttet at iværksætte den strategi, der var lagt op til. Det vil sige at aflive smittede mink (zone 1) og aflive mink i en zone rundt om smittede mink for at inddæmme smitten (zone 2). Mogens Jensen havde ordet sammen med Sundhedsministeriets folk. Mødet var præget af, at situationen med smittede minkfarme i Nordjylland var alvorlig. Der var enighed om, at man var nødt til at gøre noget. Zonestørrelsen på en radius 7,8 km var indstillet af Fødevarestyrelsen på baggrund af bidrag fra Dansk Veterinær Konsortium. Han erindrer ikke, at de drøftede evt. iværksættelse af yderligere tiltag, hvis de nye tiltag ikke var tilstrækkelige. Kåre Mølbak deltog også. Han husker ikke den præcise drøftelse i lokalet, men der var generel opbakning til, at man blev nødt til at indføre tiltagene og oprette zonerne. Han mener ikke, at sundhedsmyndighederne gav udtryk for, at de foreslåede tiltag ikke var tilstrækkelige. Finansministeren godkendte først indstillingen efterfølgende, idet han ikke deltog på mødet. Finansministeriets departementschef skulle klare med sin minister, da det var en stor regning, som skulle udskrives. Kåre Mølbak var enig i, at det var fornuftigt at slå mink ned. Det havde Kåre Mølbak allerede tilkendegivet på mødet to dage før, altså den 28. september 2020. Der skulle ligge en sag – i form af nogle talepinde – klar til ministeren til brug for et pressemøde kl. 18.00. Der skulle præcis kommunikation til, fordi der var kort tid til pressemødet. Adspurgt om forskellen mellem ØU- og CU-møder, har han forklaret, at på det tidspunkt blev forskellen mellem de to udvalg noget flydende, da der var meget travlt. På ØU-mødet var der behandling af en sag om styrkelse af den nuværende indsats på baggrund af vurdering fra Dansk Veterinær Konsortium af 25. september 2020. I perioden mellem den 25. og

172 Forklaringsdokumentet side 667ff, 1632 og 1644

den 30. september 2020 kom der ny en skærpet risikovurdering fra Dansk Veterinær Konsortium, og det var baggrunden for, at der på ØU-mødet den 30. september 2020 blev truffet beslutning om, at der skulle en ny regeringssag på CU-mødet dagen efter den 1. oktober 2020, hvor regeringen kunne træffe beslutning på baggrund af den nye risikovurdering. CU-mødet var oprindeligt planlagt til den 2. oktober 2020, men det blev fremrykket til den 1. oktober 2020. På ØU-mødet den 30. september 2020 vidste man, at der var et nærtstående CU-møde, men man vidste ikke, at der skulle en sag om mink på det kommende CU-møde. Han har forevist det af Fødevarestyrelsen udarbejdede beslutningsnotat: "Beslutningsnotat til møde i regeringens COVID-udvalg til fredag den 2. oktober 2020", som Fødevarestyrelsen fremsendte til departementet ved mail sendt den 30. september 2020 kl. 23.19, forklaret bl.a., at det var et meget omfattende notat, og normalt ville man komprimere notatet med henblik på indsættelse i et cover. Der var imidlertid meget travlt, og man lagde bilaget med til mødet i CU den 1. oktober 2020. Der er ingen, som har en forventning om, at alle ministre læser ned i sådant et notat. Mogens Jensen blev briefet om indholdet af notatet, men de gennemgik ikke detaljerne i notatet. De fortalte Mogens Jensen i overordnede træk om Fødevarestyrelsens og sundhedsmyndighedernes vurderinger, og hvad det ledte frem til. Adspurgt om den omtalte udtalelse af 29. september 2020 fra Dansk Veterinær Konsortium har han forklaret, at risikovurderingen af 29. september 2020 beskrev, at de allerede iværksatte smitteforebyggende foranstaltninger ikke i tilstrækkelig grad kunne inddæmme smitten. Det gjorde, at Fødevarestyrelsen i forlængelse heraf tilkendegav, at man med den nye risikovurdering kunne gøre brug af § 30 i lov om hold af dyr som hjemmel til nedslagning i zoner. Dansk Veterinær Konsortium er et konsortium bestående af Statens Serum Institut og Københavns Universitet, der leverer den forskningsbaserede myndighedsbetjening og rådgivning på veterinærområdet. De fleste af konsortiets risikovurderinger ligger frit tilgængeligt på internettet. Han har supplerende forklaret, at regeringen i oktober 2020 besluttede, at mink skulle slås ned i zone 1 og i en beskyttelseszone (zone 2). Det var myndighederne, der skulle stå for aflivningerne. Myndighederne kunne ikke følge med efterhånden som smitten bredte sig. Branchen henvendte sig derefter for at høre, om de kunne hjælpe myndighederne med at slå dyrene ned. På dette område var det forsvarligt, idet avlerne havde erfaring med at slå dyrene ned modsat på fjerkræsområdet, hvor det foretages på et slagteri. Branchen ville imidlertid have løn, hvis de selv skulle slå deres dyr ned. Der var derfor omkring uge 42 en dialog mellem branchen og Fødevarestyrelse, hvor det blev drøftet,

hvad timelønnen skulle være for, at minkavlerne selv ville stå for at aflive deres dyr. København Fur var således bekendt med, at myndighederne ikke kunne kræve, at de selv aflivede deres dyr. Herudover var København Fur bekendt med, at der løbende blev udstedt nye bekendtgørelser ved de mindste ændringer af forholdene.

Kontorchef Paolo Drostby, Miljø- og Fødevareministeriet, har forklaret¹⁷³, at det på CU-mødet den 1. oktober 2020 blev besluttet at aflive smittede besætninger (zone 1) og besætninger i en sikkerhedszone rundt om disse (zone 2). Der opstod i den forbindelse en drøftelse af, hvad det ville kræve, hvis alle mink skulle aflives. Det fremgik af CU-sagen af 1. oktober 2020, at der manglede hjemmel til at kræve mink i zone 3 aflivet. At der ikke var hjemmel til at aflive mink uden for restriktionszonerne var tidligere drøftet i Miljø- og Fødevareministeriet og med Fødevestyrelsen, Sundhedsministeriet og Finansministeriet. Han havde bl.a. en drøftelse herom med kontorchef i Sundhedsministeriet Katrine Kaldahl. Han tror også, at afdelingschef i Sundhedsministeriet Dorthe Eberhardt Søndergaard vidste, at der manglede hjemmel til aflivning af mink uden for restriktionszonerne forud for CU-mødet den 1. oktober 2020. Han havde også drøftelser med Finansministeriet forud for forberedelsen af CU-mødet den 1. oktober 2020. Finansministeriet tog denne oplysning til efterretning, og Finansministeriet var mest interesseret i de økonomiske beregninger for et scenarie, hvor alle mink skulle aflives. Han drøftede hjemmelsspørgsmålet med Sundhedsministeriet telefonisk mere end en gang, og det blev lidt et stridspunkt mellem Miljø- og Fødevareministeriet og Sundhedsministeriet.

Direktør Nikolaj Veje, Fødevestyrelsen, har forevist mail af 1. oktober 2020 kl. 17.18, hvor han fik tilsendt CU-coveret med Hanne Larsens bemærkninger, forklaret, at han først fik mailen efter CU-mødet var afholdt. Det cover han fik, var meget langt fra at være færdigt. Han så ikke det endelige produkt. Det får de sjældent. De får i stedet en mundtlig tilbagemelding fra departementet. Det ville være i strid med god praksis, hvis man ændrer i en vurdering, som de har skrevet, uden at det er afstemt med dem. Det vil gå galt.

173 Forklaringsdokumentet side 1590

Veterinærdirektør Hanne Larsen, Fødevarestyrelsen, har forevist Fødevarestyrelsens "Beslutningsnotat til møde i regeringens COVID-udvalg til fredag den 2. oktober 2020", forklaret bl.a.¹⁷⁴, at notatet omhandler raske dyr indenfor et afgrænset område. De blev ikke på dette tidspunkt spurgt om, hvorvidt man om nødvendigt ville kunne foretage aflivning i en bredere radius eller eventuelt aflive alle mink. Det handlede sagen ikke om på dette tidspunkt. Forevist mailkorrespondance af 1. oktober 2020, hvoraf fremgår:

"...

Fra: Hanne Larsen (FVST) ...

Dato: 1. oktober 2020 kl. 00.42.31 CEST

Til: Paolo Drostby ..., Anders Kroman Liin ...

Cc: Katja Goodhew ...

Emne: SV: SV: CU-cover1.docx.docx

Mine kommentarer handler nok mest om at jeg ikke er sikker på hvilket bilag fra sundhedsmyndighederne I henviser til, jeg har ikke set noget på skrift, hvor de anbefaler aflivning konkret? Hvis der sigtes til konsortiet anbefaler de ikke noget, men vurderer blot – og de er ikke sundhedsmyndigheder.

Og så kan alle disse besætninger ikke slås ned på 5 uger, det tager 36 kalender dage at slå 24 ned.

Men enig i at det kan gøres indenfor lovgivningen og vi har sat en afstand ind der hedder 7,8 km

Når der er tale om et forsigtighedsprincip skal der nok i kommunikationslinien [senere] gøres rede for hvorfor vi har haft en mellempriode og ikke aflivet hele tiden, idet argumentet fortsat er forsigtighed. Jeg medgiver at det er et stort dokument vi har sendt, men heri har vi forsøgt at sætte datoer på vurderingerne, så man kan se at der sker en udvikling.

...

Til: [Hanne Larsen] ...

174 Forklaringsdokumentet side 518ff

Cc: Katja Goodhew ...
Fra: Paolo Drostby ...
Titel: Ang: SV: SV: CU-cover1.docx.docx
Sendt: 01-10-2020 00:50
Bilag: Aktinformation.txt;

Ok. SST vurdering i afsnit 5 (det er vist s.19) i dokumentet vedrørende risiko for Human sundhed er central. Det står vist efterhånden klart, at sundhedsmyndighederne ikke ser det som deres opgave at anbefale aflivning af dyr, men det er på en nærliggende konklusion at drage ud af deres vurdering.

Ok til dine øvrige betragtninger. Ift forsigtighedsprincippet er der den klare forskel, at smitten har spredt sig markant og ned stigende intensitet siden vi implementerede strategien i juli.

..."

har hun forklaret, at svaret fra Paolo Drostby i hans mail af 1. oktober 2020 kl. 00.50 på ikke gav hende anledning til at foretage sig noget. Hendes bekymringer på det tidspunkt gik nok en del på forventningerne til, hvor hurtigt de kunne slå de her besætninger ned. Hun havde ikke i denne periode drøftelser om hjemmel til aflivning udenfor de fastlagte 7,8 km-zoner. Det handlede på dette tidspunkt kun om aflivning inden for zonerne. Det var en ny sygdom, som de ikke havde regler for, ud over de generelle regler. Der var heller ikke EU-lovgivning eller internationale standarder i forhold til, hvordan man skulle gribe den her sag an. Det eneste sted, man kunne kigge hen, var til Holland, som var begyndt at aflive besætninger, men udelukkende smittede besætninger. Og i forhold til Holland var de således allerede på baggrund af rådgivningen fra konsortiet gået et skridt videre ved også at aflive raske besætninger i zonerne. Det mente de, at rådgivningen og det veterinærfaglige grundlag kunne holde til. Det var imidlertid også at tage forsigtighedsprincippet i anvendelse at gå helt ud til de 7,8 km. Efter konsortiets risikovurdering var det forbundet med en vis usikkerhed. Men givet, at man stod i en situation, hvor det drejede sig om den humane sikkerhed, så mente de, at det var inden for rammen af reglerne at gå ud til den største zone, 7,8 km. Det var anført i det notat fra Fødevarestyrelsen, som blev sendt ind til departementet den 21. september 2020, at der ikke var hjemmel til at aflive i videre omfang. Hun

ved ikke, hvordan det notat blev viderefordelt i departementet. Men aflivning i videre omfang var som sagt bare heller ikke konteksten her.

Særlig rådgiver Søren Andersen, Miljø- og Fødevareministeriet, har forklaret¹⁷⁵, at han ikke deltog i CU-mødet den 1. oktober 2020. Det var ikke normalt, at han modtog materialet med mail, men det kan være sket af praktiske grunde, da der ikke var tid til, at det gik igennem F2-systemet. Han var i princippet cc på alt i F2, der tilgik ministeren, men han havde ikke godkendelseskompetence, hvorfor sagen kunne gå forbi ham, før han nåede at se den. Han skulle tages manuelt ud, hvis han ikke skulle modtage det i F2. Han mindes ikke korrespondancen, men han har formentlig skimmet den igennem. I den periode var der på ingen måde tale om at aflive alle mink, så det var ikke noget, han var så optaget af. De blev af sundhedsmyndighederne og Statens Serum Institut anbefalet at aflive de raske mink også. De vidste godt, at den borgerlige opposition ville være uenige. De havde prøvet alle mulige tiltag såsom inddæmning med videre, hvorfor de tilsluttede sig løsningsmodellen fra Miljø- og Fødevareministeriet. De fik løsningsmodellen forelagt af Fødevarestyrelsen. Forevist CU-cover af 30. september 2020 om "Håndtering af coronasmitte i mink", har han forklaret, at han ikke husker, om der var en briefing af ministeren forud for CU-mødet, og om han i så fald deltog heri. Der var sjældent mundtlige briefinger forud for regeringsudvalgsmøder. Hvis der havde været en briefing, havde han været med. Det var en af de første CU-møder, som Mogens Jensen deltog i. Han var på det tidspunkt lidt i tvivl om, hvor vigtigt CU var. Efter CU-mødet blev han klar over, at de skulle i gang med aflivning inden for 7,8 km zonerne. Han husker ikke, hvem der orienterede ham herom. Han drøftede på intet tidspunkt forud for KU-mødet den 3. november 2020 nedslagning af alle mink med Mogens Jensen.

Efter CU-mødet den 1. oktober 2020 udsendte ministersekretær Lykke Feld, Miljø- og Fødevareministeriet, den 1. oktober 2020 kl. 16.03 en mail indeholdende noter fra afrapportering fra CU-mødet den 1. oktober 2020:

175 Forklaringsdokumentet side 914f

”...

Til: Anders Kroman Liin ..., Paolo Drostby ..., Tejs Binderup ..., Ask Lyno-Hansen ..., Søren Andersen ..., Bjarke Kamstrup ..., Katja Brandt Andersen ..., Katja Goodhew ..., Lars Lindholm Nielsen ...

Fra: Lykke Feld ...

Titel: Noter fra afrapportering fra CU

Sendt: 01-10-2020 16:03

Bilag: Aktinformation.txt;

Afrapportering fra CU (vejledende noter – planen kan være blevet justeret!!!). Kun til internt brug i DEP

- Indstillingen er tiltrådt
- FM'eren har godkendt
- Forholdene for østarbejdere på minkfarmene under pelsningen, skal undersøges. Der skal desuden sættes et testregime for pelsningen.
- Kåre Mølbak bekræftede, at dette er den fornuftige løsning nu og her.
- Pressemøde kl. 18 er tiltrådt.

Proces:

- F&V skal konsolidere tallene for tabt beskæftigelse på de farme, der skal slås ned og opdatere beredskaler med Q&A.
- Søren skal orientere LF, FUR, + Kommuner: brønderslev, jammerbugt, hjørring, Læsø, frederikshavn, Kronborg og Bjarne Lausten
- Skriftlig ordførerorientering sendes 17:30
- @ min sek - Ministeren orienteres på SMS, når sagen ligger hos ministeren.
- Hanne Larsen skal deltage og fortælle om praktikken. Der laves en drejeborg

...”

9.2.2.22.9. Arbejdet i Udenrigsministeriet

Udenrigsminister Jeppe Kofod har forklaret¹⁷⁶, at han deltog virtuelt i CU-mødet den 1. oktober 2020. Han var udstyret med et cover fra Udenrigsministeriet om, dels hvordan situationen var i udlandet, og dels om rejserestriktioner

176 Forklaringsdokumentet side 1077ff

i forhold til Bornholm. Han orienterede herom på mødet. Han deltog i hele mødet. Han er fast medlem og modtog alt mødematerialet. Alle faste medlemmer af CU modtager alt mødemateriale. Han havde fokus på situationen i udlandet og rejserestriktioner i forhold til Bornholm, dvs. dagsordenspunkt 2 og 6. Han var ikke udstyret med et af Udenrigsministeriets udarbejdet cover til dagsordenspunkt 7 om mink. Han havde ikke særskilt fokus herpå på CU-mødet. Forespurgt, hvorledes han blev forberedt op til et CU-møde, har han forklaret, at det foregik ved mødematerialet og det af Udenrigsministeriet særskilt udarbejdede cover til brug for ham, som alene angik Udenrigsministeriets dagsordenspunkter, og hvor han havde en særlig rolle. Udenrigsministeriet var ”øjne og øre” på, hvad der foregik i andre lande i forhold til covid-19-situationen. Han blev ikke briefet særskilt, herunder ikke i et cover, om øvrige dagsordenspunkter og det samlede materiale, med mindre der var noget, der angik Udenrigsministeriets område, og hvor de skulle agere. Forevist cover udarbejdet til brug for pkt. 7 vedrørende mink: ”Håndtering af coronasmitte i mink” af 1. oktober 2020 har han forklaret, at han var bekendt med coveret, men havde ingen aktier i det, eftersom det ikke var Udenrigsministeriets papir. Det var ikke et cover, som han blev briefet om. Heller ikke de underliggende bilag (Bilag 1: Igangsatte tiltag vedrørende håndtering af udbrud af COVID-19 på minkfarme og Beslutningsnotat til møde i regeringens COVID-udvalg til fredag den 2. oktober 2020), var bilag, som han havde med at gøre. Han noterede sig problemet, løsning, indstilling og procedure, som var beskrevet i coveret vedrørende dagsordenspunktet om mink, men det var ikke noget, som involverede Udenrigsministeriet. Udenrigsministeriet stod ikke i hovedet på coveret og havde ikke en andel i håndteringen af punktet. Det var andre ministerier, som håndterede dette. Han erindrer, at mink var på dagsordenen, og at de drøftede det, men han erindrer det ikke i detaljer. Han erindrer heller ikke, hvorvidt indstillingen blev fulgt helt eller delvist. Normalt plejer man at følge den indstilling, som der lægges op til. Forespurgt, om der var en drøftelse af, hvad der skulle ske, hvis løsningsforslagene ikke var tilstrækkelige, har han forklaret, at det husker han ikke. Han hæftede sig ikke ved afsnittet herom eller ved afsnittet under procedure om forberedelse af det tekniske lovgrundlag, men han har genbesøgt materialet op til sin afhøring i kommissionen, og han hæfter sig ved det nu. Det gjorde han ikke tilbage i 2020. Hans departementschef deltog ikke i CU-mødet den 1. oktober 2020. Han vidste ikke, at sundhedsminister Magnus Heunicke systematisk har taget noter fra møder, men han var bekendt med, at Magnus Heunicke til tider har taget noter fra regeringsmøder. Han har ikke haft behov for at spør-

ge Magnus Heunicke om, hvad han måtte have noteret fra et møde. Forevist Magnus Heunickes noter fra CU-mødet den 1. oktober 2020:

”...

Bornholm UM

Jeppe føler inhabil i den her sag...

Evt. kritik fra rejsebranchen... Læsø, Rømø...

”

har han forklaret, at det kan være en fortolkning i forhold til, at han (Jeppe Kofod) er opvokset på Bornholm. Han anså sig på ingen måde for inhabil i forhold til dagsordenspunktet. Det er nok sagt i sjov. Alle ministre har nok en vis forkærlighed til egen landsdel.

9.2.2.23. Orientering om og udmøntning af beslutningen truffet på CU-mødet den 1. oktober 2020

Beslutningen på CU-mødet den 1. oktober 2020 blev udmøntet og kommunikeret ud på forskellig vis.

Der blev herunder udstedt bekendtgørelse nr. 1455 af 8. oktober 2020, som fastsatte hjemmel til at påbyde aflivning af smittede mink og mink inden for en geografisk nærhed af 7,8 km. Der blev i den følgende tid til og med den 10. november 2020 udstedt 22 ændringer til bekendtgørelsen, se nærmere herom i afsnit 9.2.2.23.9.

Fødearestyrelsen traf flere afgørelser om at sætte minkavlernes besætninger under offentligt tilsyn på baggrund af, at de var beliggende inden for en radius af 7,8 km fra en covid-19-smittet minkbesætning. Det offentlige tilsyn betød bl.a., at minkbesætningerne skulle aflives. Flere af afgørelserne blev indbragt for Miljø- og Fødevareklagenævnet, som stadfæstede Fødearestyrelsens afgørelser.

Arbejdet med at aflive mink, i henhold til beslutningen, blev påbegyndt den 8. oktober 2020, efter at en kompensationsordning til minkavlerne var kommet på plads. Der var på dette tidspunkt totalt 71 smittede minkbesætninger, hvoraf de tre første var blevet aflivet i juni/juli 2020. Den 20. oktober 2020 blev der givet mulighed for, at minkavlerne selv kunne aflive deres besætninger. Der var da totalt 140 smittede besætninger, hvoraf 14 besætninger var aflivet.

Der var stor opmærksomhed på aflivningen af mink. Således var miljø- og fødevareminister Mogens Jensen den 28. oktober 2020 i samråd bl.a. vedrørende fastsættelsen af afstanden for zoner på 7,8 km og muligheden for en "second opinion", og den 30. oktober 2020 var ministeren indkaldt til en hasteforespørgselsdebat i Folketinget vedrørende dels sundhedsrisikoen fra den særlige covid-19-mutation, der udvikles i mink, dels vedrørende aflivning af mink.

Der var endvidere hyppig kontakt mellem minkavlerne gennem København Fur, og Miljø- og Fødevareministeriet samt Fødevarestyrelsen, bl.a. eftersom minkavlerne ønskede, at zonerne blev mindre, og at de fik mulighed for at beholde avlsdyr.

9.2.2.23.1. Finansministeriets orientering af ØU (skriftlig ØU)

Efter CU-mødet den 1. oktober 2020 anmodede Finansministeriet i en mail af 1. oktober 2020 om, at medlemmerne af ØU blev gjort bekendt med beslutningen:

"Til: Karen Hestbæk Olesen ..., Hanne Bach Nørregård ..., Maria Julie Viuf Christiansen ..., Maria Samuelsen ..., Katrine Thomsen ..., Asbjørn Lund Henneberg ..., Lærke Bojsen-Møller ..., Maiken Lautrup Jepsen ..., Anne Sophie Weiersøe Fusager ...

Cc: Anne Sofie Hartvig Pedersen ..., Kristoffer Krohn Schaldemose ...

Fra: Victoria Julie Jessen ...

Titel: Til Økonomiudvalget: Håndtering af coronasmitte i mink

Sendt: 01-10-2020 17:18

Bilag: Bilag 0 - CU-cover.pdf; Bilag 1 - Nye tiltag pr. 21. september.docx.pdf; Bilag 2 - Beslutningsnotat COVID-19 i mink.pdf; Bilag 3 - Konsekvenser ved aflivning af mink.pdf;

Til medlemmerne af regeringens økonomiudvalg

På vegne af finansministeren fremsendes hermed en orientering om, at regeringens COVID-19 udvalg d.d. har truffet beslutning om modellen med aflivning af mink i farme med kendt smitte, mink i farme med mistanke om smitte og farme i en sikkerhedsbuffer på 7,8 km, jf. vedlagte sag.

Vil I hjælpe med at videreformidle til relevante hos jer?"

Finansminister Nicolai Wammen har herom forklaret¹⁷⁷, at det var den orientering af ØU's medlemmer, som fandt sted. Det særlige var, at man havde haft et ØU-møde dagen forinden, den 30. september 2020, hvor ØU havde bedt miljø- og fødevareministeren og sundhedsministeren om på CU-mødet den 1. oktober 2020 at få truffet yderligere beslutninger, og med de beslutninger, der var truffet, havde det haft en økonomisk konsekvens, som lå betydeligt ud over det beløb på ca. 9,8 mio. kr., som var signet af dagen i forvejen, og derfor var det naturligt, at ØU blev orienteret herom.

9.2.2.23.2. Pressemødet den 1. oktober 2020

Miljø- og fødevareminister Mogens Jensen afholdt pressemøde den 1. oktober 2020 kl. 18 i forlængelse af den på CU-mødet samme dag trufne beslutning om aflivning af smittede mink og mink indenfor en sikkerhedszone på 7,8 km. I pressemødet deltog også faglig direktør Kåre Mølbak, Statens Serum Institut, samt veterinærdirektør Hanne Larsen fra Fødevarestyrelsen.

Af et Ritzau-telegram af den 1. oktober 2020 kl. 18.18 fremgår:

”01-10 2020 18.18

Politik

København

Op mod 100 nordjyske minkbesætninger skal aflives

Coronasmitte er konstateret i 41 minkbesætninger. 20 er under mistanke. Op mod 100 besætninger aflives.

Søgeord: Mogens Jensen

Op mod 100 nordjyske minkbesætninger med over en million dyr skal aflives. Det sker, efter der er konstateret coronasmitte på indtil nu 41 minkfarme.

Det oplyser fødevareminister Mogens Jensen (S) torsdag aften på et pressemøde.

Yderligere 20 minkfarme er under mistanke for coronasmitte.

177 Forklaringsdokumentet side 838

Ministeren fortæller på pressemødet, at regeringens tiltag desværre har vist sig utilstrækkelige. Derfor er det nu nødvendigt at handle yderligere, lyder det.

- Vi har løbende iværksat initiativer for at håndtere og inddæmme smittespredningen. På baggrund af den seneste tids store stigning må vi desværre konstatere, at det ikke har været tilstrækkeligt til at forhindre fortsat smittespredning hos de nordjyske minkbesætninger, siger Mogens Jensen.

Om det er præcis 100 besætninger, der bliver aflivet, er endnu usikkert. Tallet er baseret på den nuværende situation, men afhænger af smitteudviklingen.

Der vil være kompensation til de minkavlere, som nu bliver tvunget til at aflive deres besætning på grund af coronasmitte. Det siger Hanne Larsen, der er veterinærdirektør hos Fødevarestyrelsen, på pressemødet.

- Det er en alvorlig dag. Ikke mindst for de besætningsejere, som nu skal se, at deres dyr skal aflives, siger Hanne Larsen på et pressemøde.

Smitten på minkfarmene har ikke været uden menneskelige konsekvenser, siger Kåre Mølbak, faglig direktør hos Statens Serum Institut, på pressemødet.

En andel af de 96 smittetilfælde, der har været hos mennesker i Hjørring og Frederikshavn den seneste uge, kan føres tilbage til mink.

- Det er ikke sådan, at de er blevet smittet alene fra minkfarme. Det har vi ikke belæg for at sige.

- Men vi kan se, at en andel af smittetilfældene kommer fra mink, siger Mølbak.

Minkfarme uden smitte kan risikere at skulle aflive alle deres dyr, alene fordi de er tæt på andre farme med smitte.

Det første tilfælde af coronasmitte på en minkfarm blev konstateret i midten af juni.”

9.2.2.23.2.1. Materiale udarbejdet til miljø- og fødevareministeren til brug for pressemødet

Der blev udarbejdet forskelligt materiale til miljø- og fødevareministeren til brug for pressemødet den 1. oktober 2020.

Af et i Miljø- og Fødevareministeriet udarbejdet cover fremgår:

”COVER

Til: Minister for fødevarer, fiskeri og ligestilling	DEP sagsnr.: 2020-18724
Ekstern frist Departementssag	Ref. KAGOO

...

Materiale til brug for pressekonference ang. aflivning af mink

Indstilling

./ Til ministerens godkendelse er vedlagt drejebog (bilag 1) til brug for pressemøde om regeringens beslutning om at aflive COVID-19 berørte mink, samt pressemeddelelse (bilag 2) til udsendelse i forbindelse med pressekonferencen.

Sagen kort inkl. politisk landskab

Regeringen har dags dato, ud fra et forsigtighedsprincip, og på baggrund af myndighedernes vurdering af den fortsatte COVID-19 smittespredning blandt nordjyske minkbesætninger besluttet, at alle smittede besætninger, besætninger under mistanke for smitte, samt besætninger i umiddelbar nærhed heraf skal aflives.

Regeringen har indkaldt til pressemøde om denne beslutning torsdag den 1. oktober 2020

kl. 18:00.

Strategi og proces

Når godkendt anvendes vedlagte drejebog (bilag 1) i forbindelse med pressemødet.

Departementets pressekontor udsender pressemeddelelse om beslutningen (bilag 2).

Økonomi og finansiering

Jf. tidligere forelagt sag i forbindelse med dagens Corona Udvalgs møde.

Pressestrategi

Når godkendt håndterer departementets pressekontor pressemødet i henhold til vedlagte

drejebog (bilag 1), samt udsender pressemeddelelse om beslutningen (bilag 2).”

Af den udarbejdede drejebog fremgår:

”Drejebog:

Mogens:

Velkommen til pressemøde, som vi har indkaldt til for at give en status over situationen med COVID-19-smitte i nordjyske minkfarme.

Siden der i sommer - for første gang nogensinde - blev konstateret COVID-19 på en dansk minkfarm, har regeringen overvåget situationen tæt.

Og vi har løbende iværksat en lang række tiltag for at håndtere og inddæmme smittespredningen.

På baggrund af den seneste tids store stigning i antallet af smittede minkfarme må vi dog nu desværre konstatere, at det ikke har været tilstrækkeligt til at forhindre en fortsat smittespredning blandt de nordjyske minkbesætninger.

Her til eftermiddag er situationen den, at 41 minkfarme er bekræftet smittede med COVID-19.

Og yderligere 20 besætninger er under mistanke.

Indtil nu har smitte-spredningen været koncentreret til det nordlige Jylland, men med en enkelt smittet besætning på Læsø også.

Regeringen ser med stor alvor på den fortsatte store smittespredning blandt de nordjyske minkbesætninger.

Og regeringen har derfor i dag besluttet, at alle smittede minkbesætninger, alle minkbesætninger, hvor der er mistanke om smitte, samt besætninger i den umiddelbare nærhed af de smittede besætninger – skal aflives.

Det er en beslutning, som vil berøre mange mennesker og dyr.

Men smittespredningen har nået et punkt, hvor vi anser den for at udgøre et så alvorligt folkesundhedsmæssigt problem, at det vil være nødvendigt at aflive minkbesætningerne i området.

På baggrund af smitteudviklingen - som den var i går - er vurderingen, at det kan betyde aflivning af op imod 100 besætninger og mere end 1 million dyr, men det vil afhænge af den fortsatte smitteudvikling.

Vi har allerede i dag en yderligere stigning i antallet af smittetilfælde, så risikoen for, at der kommer flere endnu, er desværre til stede.

Omkostningerne til bl.a. aflivning og erstatninger kan komme til at beløbe sig til mere end 500 mio. kr.

Men også det vil afhænge af den fortsatte smitteudvikling og dermed det præcise antal berørte besætninger.

Fødevarestyrelsen vil nu begynde på planlægningen og implementeringen af regeringens beslutning, og der vil løbende blive orienteret om det arbejde.

Og så vil jeg slutte af med at understrege, at jeg ved, at det her er en beslutning, som vil berøre mange minkavlere og deres familier hårdt.

Jeg har stor forståelse for, at den kommende tid vil blive svær for de mange, som kommer til at miste deres dyr.

Det har ikke været en nem beslutning at træffe, men som situationen har udviklet sig, er der desværre ingen tvivl om, at det er det eneste rigtige at gøre, selvom det er trist for både dyr og mennesker.

Og med de ord vil jeg overlade gulvet til faglig direktør på Statens Serum Institut, Kåre Mølbak, som vil uddybe; værsgod! Kåre Mølbak

Mogens: Tak for det Kåre. Og nu giver vi ordet til Hanne Larsen fra Fødevarestyrelsen, der vil fortælle nærmere om proceduren.

Hanne Larsen

Tak Hanne. Og nu åbner vi op for spørgsmål:

Spørgsmål/svar:

- *Hvorfor denne zigzag-kurs?*

COVID-19 er en ny sygdom som alle regeringer verden over kæmper med at håndtere, og vi har derfor hele vejen igennem baseret vores beslutninger på vurderinger af situationens udvikling og den konkrete viden, der løbende er blevet tilvejebragt.

Beslutningen fra i sommers om ikke længere at aflive smittede minkbesætninger, skete derfor ud fra en forventning om, at de forebyggende tiltag med øget fokus på brug af værnemidler og strammere kontrol ville stoppe smittespredningen – og det har så desværre vist sig ikke at være tilstrækkeligt til at kunne stoppe smittespredningen i Nordjylland.

[Samtidigt er vi også forpligtede til, at anvende de mindst indgribende tiltag, og i denne palette er det mest indgribende, og derfor sidste tiltag, at aflive dyrene.]

- *Hvis myndighedernes forebyggende tiltag har virket i resten af landet, betyder det så, at de nordjyske minkavlere ikke har overholdt dem?*

Det har Fødevarestyrelsen ikke nogen sikker viden om, men jeg medgiver, at det er bemærkelsesværdigt, at smitten er så geografisk afgrænset, og at smittespredningen i Nordjylland fortsætter på trods af de mange iværksatte tiltag.

- *Besluttede man at stoppe med at aflive besætninger efter pres fra erhvervet?*

Det afgørende mål har hele vejen igennem været, at COVID-19-epidemien forbliver i kontrol, og at mink ikke får en rolle som smittespreder. Havde vurderingen fra myndighederne i sommers været, at det var uforsvarligt at lade ramte besætninger overleve – ville vi være fortsat med at aflive de smittede besætninger.

- *Hvor mange minkfarme og dyr drejer det sig om?*

På basis af smittespredningen fra i går, er det estimeret, at denne beslutning kan komme til at betyde aflivning af op imod 100 besætninger og mere end 1 million dyr [måske helt op til 1,5 mio. dyr] afhængigt af den fortsatte smitteudvikling, og dermed antallet af berørte besætninger.

- *Hvor dyrt bliver det?*

De samlede omkostninger til bl.a. aflivninger og erstatninger vil afhænge af den fortsatte smitteudvikling og antallet af berørte farme, som på baggrund af den aktuelle smittespredning kan beløbe sig til mere end 500 mio. kr. Og igen - hvis situationen fortsætter med at udvikle sig, vil omkostningerne stige tilsvarende.

- *I taler om nærliggende farme – hvordan definerer I disse?*

Definitionen af dette vil bero på en faglig vurdering, og vil blive meldt ud hurtigst muligt efter beslutningen i dag. Kåre vil kunne fortælle mere om SSIs beregninger herom.

- *Hvorfor ikke aflive alle danske mink?*

En aflivning af alle mink vil være et meget vidtgående tiltag med meget store konsekvenser for mange både mennesker og dyr, ligesom det vil have store økonomiske konsekvenser – og et sådan tiltag vil derfor skulle overvejes meget nøje og være begrundet i at det være nødvendigt for at håndtere smittespredningen.

- *Bør denne situation ikke være anledning til, at vi helt stopper med at have minkproduktion i Danmark?*

Det er en helt anden problematik, som vi ikke skal have en diskussion af lige nu – vores fokus lige nu er - og skal være - håndteringen af COVID-19 situationen og smittespredningen i de nordjyske minkfarme.

- *Hvorfor venter I ikke med at tage denne drastiske beslutning, til I har evalueret ordentligt om de forebyggende tiltag virker?*

Vi vurderer løbende situationens udvikling, og smittespredningen blandt de nordjyske minkbesætninger udgør nu et så alvorligt sundhedsmæssigt problem, at regeringen ud fra et forsigtighedsprincip har taget denne beslutning.

- *Hvor mange er ansat på de berørte minkfarme?*

Der er ca. 300 personer beskæftiget på de berørte minkfarme, inklusiv ejerne.

- *Hvordan vil regeringen tage hånd, om alle de mennesker, som mister deres arbejde, når regeringen afliver minkbesætninger?*

Vi holder et vågent øje med, hvordan beskæftigelsessituationen udvikler sig omkring minkfarmene. Og i den forbindelse vil erhvervsministeren og beskæftigelsesministeren løbende vurdere, om de eksisterende tilbud, som kan hjælpe de mennesker, som risikerer at miste deres arbejdsplads, er tilstrækkelig.

Der findes allerede i dag en række relevante initiativer og ordninger, som fx kan gå ind og understøtte omskoling af ledige, men det kan ikke udelukkes at der er behov for mere i de hårdt ramte områder.

- *Hvordan vil minkbesætningerne blive kompenseret?*

Det er et hårdt slag for de berørte minkbesætninger, som mister deres levebrød. De vil naturligvis blive kompenseret for deres tab iht. gældende lovgivning på området.

Tal og fakta:

Der er per 1. oktober konstateret COVID-19 smitte i 41 minkbesætninger, og yderligere 20 besætninger er under mistanke. Alle smittede besætninger, på nær 1 besætning på Læsø, er geografisk beliggende i Hjørring og Frederikshavn Kommune.

I alt er der 1.079 minkfarme i Danmark, med i alt ca. 13,4 mio. dyr, hvoraf 2.4 mio. dyr er avlsdyr.

Regeringen har ud fra et forsigtighedsprincip besluttet, at aflive smittede besætninger, besætninger hvor der er mistanke om smitte og besætninger i umiddelbar nærhed heraf. På basis af smittespredningen den 30. september [37 smittede og 17 mistænkte besætninger] var vurderingen, at dette kunne omfatte op imod 100 besætninger og at omkostningerne kunne beløbe sig til mere end 500 mio. kr., afhængigt af den fortsatte smitteudvikling og dermed antallet af berørte besætninger.

Danmark er verdens største eksportør af minkskind, og værdien af eksporten var i 2019 på 5 mia. kr. Brancheorganisationen København Fur genererede i 2018/2019 5,2 mia. kr. i omsætning fra deres auktioner, og lidt over halvdelen af de solgte skind var danske.

Tabel. Beskæftigede lønmodtagere i branchen "Avl af pelsdyr". 2018

Herkomst:	Beskæft. bor i DK	Bijob i branchen	Ej bopæl i DK	I alt
Dansk oprindelse	2.629	201		2.830
Indvandrere ikke-vestlige	334	9	873	1.216
Indvandrere vestlige	486	15		501
I alt	3.449	225	873	4.547

Anm.: Indvandrere er her inkl. efterkommere (i alt 3 personer)

Kilde: RAS, Danmarks Statistik, særkørsel.

Ift. instruktion af medarbejdere ved pelsning har København Fur oplyst, at deres medlemmer agter at instruere medarbejdere – danske og udenlandske – der deltager i pelsningen. Ved mødet i NOST var Sundhedsstyrelsen og Arbejdstilsynet også repræsenterede, og det blev aftalt, at myndighederne i samarbejde med KF ville se på eksisterende instruktionsmateriale og søge det oversat til relevante sprog.

Det hele skal være klart til pelsningen primo november 2020.

Baggrund:

Der er på kort tid sket en stor stigning i antallet af danske minkbesætninger, som enten er smittede med COVID-19 eller under mistanke herfor, og dette på trods af, at der er iværksat flere tiltag for at inddæmme smitten. Smitten er dog fortsat lokalt afgrænset til det nordlige Jylland, og senest Læsø, men der er den seneste tid opstået mistanker om smitte i minkbesætninger i andre dele i landet også.

På baggrund af et nyt samlet beslutningsoplæg fra Fødevarestyrelsen om håndtering af mink – der bygger på vurderinger fra Dansk Veterinær Konsortium (Københavns Universitet og Statens Serum Institut) og Sundhedsstyrelsen, har regeringen truffet beslutning om, alle smittede og mistænkte besætninger, samt besætninger i umiddelbar nærhed heraf skal aflives.

Baseret på smittesituationen den 30. september, jf. herover, kan beslutningen betyde aflivning af op imod 100 besætninger og 1-1,5 mio. dyr, afhængigt af den fortsatte smitteudvikling og dermed antallet af berørte besætninger.”

Veterinærdirektør Hanne Larsen, Fødevarestyrelsen, har om pressemødet den 1. oktober 2020 forklaret bl.a.¹⁷⁸, at hun deltog i pressemødet med ministeren sammen med Kåre Mølbak. Det var for at hjælpe ministeren med veterinærfaglige spørgsmål, herunder i forhold til praktikken, hvordan man afliver mink, og hvor mange besætninger, der var smittede, og i det hele taget i forhold til processen. Hun mødte Mogens Jensen uden for det lokale, hvor pressemødet

178 Forklaringsdokumentet side 520

blev holdt, nogle minutter før, det gik i gang. Hun var forinden blevet briefet af Tejs Binderup om forventningerne til, hvad hun skulle sige.

9.2.2.23.3. Miljø- og Fødevareministeriets pressemeddelelse af 1. oktober 2020

Miljø- og Fødevareministeriet publicerede den 1. oktober 2020 en pressemeddelelse om, at 41 minkbesætninger skulle slås ned:

”Pressemeddelelse

Den 1. oktober 2020

Smittede minkbesætninger skal slås ned

Der er nu konstateret coronasmitte i 41 minkbesætninger i Nordjylland, ligesom der er mistanke om smitte i yderligere 20 danske minkbesætninger. Regeringen har derfor besluttet at slå besætningerne ned.

På trods af en række forebyggende tiltag, er der på kort tid sket en stor stigning i antallet af minkbesætninger i Nordjylland, som enten er smittede med COVID-19 eller under mistanke herfor.

Smittespredningen hos de nordjyske minkbesætninger udgør efter myndighedernes opfattelse nu så alvorligt et problem, at regeringen har besluttet at aflive smittede besætninger, besætninger hvor der er mistanke om smitte, samt besætninger i den umiddelbare nærhed af de smittede besætninger.

- Jeg ser selvfølgelig med stor alvor på situationen i Nordjylland, hvor smitten i øjeblikket spreder sig hurtigt. Mit hovedfokus er på at sikre, at de nordjyske minkfarme ikke bliver en smitterisiko for mennesker, og derfor har regeringen besluttet, at slå minkene ned.

Myndighederne har med en række forebyggende tiltag forsøgt at inddæmme smittespredningen. Allerede i juli indførte Fødevarestyrelsen en øget smitteovervågning af minkfarmene, ligesom der blev indført krav om øget brug af værnemidler hos de ansatte på farmene. Og fra mandag d. 21 september fik Fødevarestyrelsen mulighed for at komme på uanmeldte kontrolbesøg på farmene. De forebyggende tiltag blev

alle indført på baggrund af anbefalinger fra sundhedsmyndighederne og Fødevarestyrelsen.

- Myndighederne har iværksat en række forebyggende tiltag med det formål at kunne stoppe spredningen, men det har vist desværre ikke at være tilstrækkeligt, og derfor må vi nu tage dette skridt, siger fødevareminister Mogens Jensen.

Beslutningen om at aflive minkbesætninger sker på baggrund af myndighedernes vurdering af smitteudviklingen gennem de seneste dage. Baseret på den nuværende situation vil beslutningen kunne medføre aflivning af op imod 100 besætninger, men dette tal afhængige af den fortsatte smitteudvikling og dermed antallet af berørte besætninger.

Fødevarestyrelsen iværksætter nu planlægningen og gennemførelsen af den besluttede aflivning.

...”

9.2.2.23.4. Fødevarestyrelsens pressemeddelelse af 5. oktober 2020

Den 5. oktober 2020 udsendte Fødevarestyrelsen pressemeddelelse om, at Fødevarestyrelsen startede aflivning af covid-19-smittede minkbesætninger. Af pressemeddelelsen fremgår:

”Fødevarestyrelsen starter aflivning af COVID-19 smittede minkbesætninger

Onsdag afliver Fødevarestyrelsen den første af en række COVID-19 smittede minkbesætninger samt besætninger, som ligger inden for en zone af 7,8 km. fra en smittet farm.

Pressemeddelelse, Publiceret: 5. oktober 2020

Ændret 5. oktober 2020

På trods af en række forebyggende tiltag, er der på kort tid sket en stor stigning i antallet af minkbesætninger i Nordjylland, som enten er smittede med COVID-19, eller som er under mistanke herom.

For at minimere risikoen for yderligere smitte har regeringen besluttet, at alle de minkbesætninger, som testes positive for COVID-19 og de minkfarme, som ligger inden for en zone af 7,8 km. fra en smittet farm, skal slås ned.

Onsdag starter Fødevarestyrelsen aflivningen af de første mink på en farm i Gjøl i Nordjylland. Inden aflivningen kan gå i gang skal myndighederne først vurdere, hvor meget dyrene på farmen er værd, og den kompensation som minkavleren skal have udbetalt.

”Det er en stor logistikopgave, som skal i gang, ikke bare på den enkelte farm, men også i forhold til at få planlagt rækkefølgen for de mere end 100 minkfarme, som lige nu står til at skulle have aflivet deres dyr,” forklarer veterinærchef, Flemming Kure Marker fra Fødevarestyrelsen i Nordjylland.

Ifølge Fødevarestyrelsen kan aflivningen af de mange dyr komme til at tage måneder.

Dags dato den 5. oktober er 48 minkbesætninger smittet med COVID-19.

25 minkbesætninger er under mistanke for at være smittet.

...”

9.2.2.23.5. Fødevarestyrelsens notat af 6. oktober 2020 om aflivningsstrategi

Den 5. oktober 2020 iværksatte Miljø- og Fødevarerministeriet v/fuldmægtig Anders Kroman Liin bestilling hos Fødevarestyrelsen af materiale til orienteringssag vedrørende aflivningsstrategi. Fødevarestyrelsens svar på bestillingen forelå i form af et notat fra Fødevarestyrelsen af 6. oktober 2020.

Af Fødevarestyrelsens notat af 6. oktober 2020 fremgår bl.a.:

”...

Der ses fortsat nye smittede besætninger i tæt geografisk nærhed til allerede smittede besætninger. Da der fortsat udføres overvågning i de fleste kommuner hver tredje uge, er der mulighed for, at virus kan have været til stede i besætningen i et stykke tid.

Fødevarestyrelsens vurdering er derfor, at der er grund til at fastholde, at alle besætninger indenfor enradius af 7,8 km skal aflives hurtigst muligt, når smitte er konstateret i den første minkbesætning i et nyt område. DK-VET vurderer i dag den 6. oktober 2020, at COVID-19 blandt minkfarme nu spredes med eksponentiel hastighed.

Efter de hidtidige erfaringer og den observerede spredning er det afgørende nødvendigt, at aflive besætninger indenfor den nuværende fastsatte radius på 7,8 km, og den smittede besætning aflives så hurtigt som muligt.

..."

9.2.2.23.6. Godkendelse af strategi for aflivning af mink

Den 7. oktober 2020 godkendte miljø- og fødevarerminister Mogens Jensen strategi for aflivning af minkbesætninger i forbindelse med at forebygge og reducere udbredelsen af covid-19 i Nordjylland.

Ministeren fik til godkendelse forelagt et cover bilagt bl.a. et notat af 4. oktober 2020 udarbejdet af Fødevarestyrelsen: "Notat for strategi om aflivning af minkbesætninger i forbindelse med at forebygge og reducere udbredelsen af COVID-19 i Nordjylland". I notatet var der et afsnit om det juridiske grundlag til påbud om aflivning og erstatning, ligesom det nævnes, at der er tale om ekspropriation:

"...

Fødevarestyrelsen begynder aflivning i Jammerbugt kommune i et forsøg på at undgå yderligere udbredelse mod syd og vest. Herefter begyndes sydfra i Hjørring og Frederikshavn kommune parallelt ... Når aflivning begyndes inden for et konkret området vil rækkefølgen af besætninger, der aflives, som udgangspunkt være de nyeste smittede besætninger og herefter ældre smittede besætninger.

Samtidigt og dermed parallelt med aflivning af smittede besætninger indledes forebyggende aflivning af ikke-smittede minkbesætninger i den besluttede geografisk nærhed, dvs. i en radius på 7,8 km omkring en smittet besætning for at forhindre fortsat smittespredning.

Opstår der smitte i minkbesætninger i andre områder end Nordjylland, vil Fødevarestyrelsen foretage en konkret vurdering af prioritering af aflivningsstrategien ift. nye områder.

Det juridiske grundlag til påbud om aflivning og erstatning ifm. hermed

Hjemlen til aflivning

Som overordnet hjemmel til at aflive dyr, herunder inden for et område omkring et udbrudssted, kan § 30 i lov om hold af dyr¹ finde direkte anvendelse. Udgangspunktet er dog, at der fastsættes regler ved bekendtgørelse. Da bekendtgørelse om COVID-19 hos pelsdyr ikke på nuværende tidspunkt indeholder hjemmel til aflivning af dyr, vil der blive gennemført en ændring af bekendtgørelsen.

Erstatning ifm. aflivning

Ved påbudt aflivning i medfør af § 30 i lov om hold af dyr er det offentlige forpligtet til at udbetale erstatning for de aflivede mink. Erstatning vil ske i medfør af erstatningsbekendtgørelsen², fordi der er tale om sygdomsbekæmpelse og forebyggelse. § 1 regulerer bekendtgørelsens anvendelsesområde, som er "*udbetaling af erstatning i forbindelse med påbud om aflivning, fjernelse eller slagting af dyr og ved påbud om destruktion, tilintetgørelse eller bortskaffelse af foder, æg, mælk og lignende produkter.*"

Videre regulerer § 3, at der er tale om aflivning "*som led i offentlig sygdomsbekæmpelse, jf. § 30 i lov om hold af dyr...*". Erstatningsbekendtgørelsen har endvidere hjemmel i lovens § 56, stk. 2-4.

I lovbemærkningerne til § 56, fremgår det, at dyr, der slås ned som led i offentlig bekæmpelse af sygdomme, erstattes efter en vurdering, hvor der ikke tages hensyn til den sygdom, som var anledning til nedslagningen. Det fremgår ydermere, at der ved forebyggende nedslagning af dyr i et område omkring et udbrudssted skal ydes fuld erstatning for dyrene og fuld erstatning for driftstab, da der i denne situation reelt er tale om ekspropriation.³

Ved de smittede besætninger, vil erstatningen for dyrene, driftstab og udgifterne forbundet med aflivningen skulle udbetales efter Erstat-

ningsbekendtgørelsen. Hvorimod erstatningen for dyrene og udgifterne forbundet med aflivningen til de ikke smittede besætninger også skal udbetales efter Erstatningsbekendtgørelsen, dog med den forskel, at disse besætninger skal have fuld dækning af det herved opståede driftstab.

Der henvises til særskilt notat om erstatning.

...

Løsning

For at inddæmme smitten i minkbesætninger i Nordjylland påbegyndes aflivning i Gjølområdet i Jammerbugt kommune, og der planlægges efter at begynde aflivning onsdag den 7.10 2020. Således påbegyndes aflivning af smittede minkbesætninger fra den sydligste udbredelse af smitten i Nordjylland, og den fortsætter nordpå. Hvis der sker udbredelse til andre steder i DK kan strategien ændres.

Rækkefølgen af besætninger, der aflives, er som udgangspunkt nyeste smittede besætninger og herefter ældre smittede besætninger.

Ikke smittede besætninger aflives af besætningsejeren under Fødevarestyrelsens overvågning. Dette sker parallelt med aflivning af smittede besætninger i samme område.

For besætninger under mistanke for COVID-19 sker afklaring af status før evt. aflivning.

^[1] Lovbekendtgørelse nr. 38 af 15. januar 2020 om hold af dyr.

^[2] Bekendtgørelse nr. 1323 af 26. november 2015 om erstatning og udgifter ved bekæmpelse og forebyggelse af husdyrsygdomme.

^[3] Speciel bemærkning til § 56, 2003/1 LSF 100, Forslag til lov om hold af dyr

...”

